

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
2

Del Coll. de la Univ. de Granada 338
8978
PETRI BVNGI

**BERGOMATIS
NUMERORVM**
MYSTERIA.
OPVS MAXIMARVM RERVM
DOCTRINA, ET COPIA REFERTVM:

In quo mirus in primis, idemq; perpetuus Arithmeticae Pythagoricae cum Diuinae Paginae Numeris consensus, ex abditis plurimarum disciplinarum fontibus hausta, multiplici ratione probatur.

Hac secunda editione ab Auctore ipso diligentissime recognitum, et tertia amplius parte locupletatum.

BERGOMI, Typis Comini Ventura.

∞ ID XCI

Del Coll. de la Conf. de San de Granada 332
9-8978

PETRI BVNGI BERGOMATIS NUMERORVM

MYSTERIA.

OPVS MAXIMARVM RERVM
DOCTRINA, ET COPIA REFERTVM:

In quo mirus in primis, idemq; perpetuus Arithmetice Pythagoricæ cum Diuinæ Paginæ Numeris consensus, ex abditis plurimarum disciplinarum fontibus hausta, multiplici ratione probatur.

Hac secunda editione ab Auctore ipso diligentissime recognitum, & tertia amplius parte locupletatum.

BERGOMI, Typis Comini Ventura.

∞ IO XCI.

Os Frater Benedictus de Vrgna-
nis, Lector Theologus, & Vica-
rius Sancti Officij Bergomi, sum-
ma diligentia inspeximus, ma-
ximaque attentione perlegimus
librum ab admodum R. D. Petro

Bungo Canonico de Mysterijs omnium Numero-
rum, cum ex sacrorum Scriptorum auctoritate,
tum ex Philosophorum, atque in primis Aristote-
lis, Platonis, & Pythagoræ sententia confectum. in
quo quidem nihil non comperimus, quod sanæ
& incorruptæ doctrinæ non sit conueniens, &
consonum, atque omni exquisita eruditione &
preclarissimis argumentis ex purissimis tum Græ-
corum, tum Latinorum auctorum fontibus de-
promptis elucubratum. Quod opus, nostra quidē
sententia, dignissimum est, quam obrem ab omni-
bus Lectoribus, & Concionatoribus pre manibus
habeatur, & plurimi æstimetur. Præter cætera
enim pæne innumerabilia, quæ hic noster Auctor
egregie præstitit, illa nobis summe obseruanda,
atque adeo admiranda visa sunt: quod primum
is omnes Sacræ scripturæ locos, quibus utitur, sic
interpretatus est, ut eorum sententia ei Numero,
quo de agitur, recte ac apposite accommodarit.
deinde scientiam Pythagoræ, Poetarum, ac reli-
quorum item prophanorum Scriptorum, & do-

ctrinam sacrae paginae connectit; ut inter utranque, quod ad veritatis sensum attinet, nihil profus videatur interesse. Itaque ut is Liber proelo mandetur, & typis imprimatur, non modo libere concedimus; verum etiam magnopere optamus; cum multiplex omnibus studiosis utilitas promanatura sit, ex eo, quod innumeris Doctorum sententiarum plenum; varijs exemplis locupletatum; multis Philosophorum placitis insignitum; non contemnendis historijs decoratum; & denique preciosissima selectissimarum materiarum supellectile cumulatam esse videatur. Dat. Bergomi prid. kalen. Nouembris. Anno salutis per Christum restitutae millesimo quingentesimo nonagesimo primo.

Nos Fr. Benedictus de Vrgn. qui supra.

Locus Sigilli.

^{MO}
R. IN CHRISTO
Patri, ac Domino
D. LVDOVICO MADRVTIO
S. R. E. CARDINALI,
ac Principi Tridenti Illust.
PETRVS BVNGVS S. P. D.

ST hoc generi hominum prope natura datum, ut quo artium & institutorum genere Patres et maiores aliquorum praestiterint, hoc qui sunt eorum stirpis, quod natura ipsa ducit, quae plurimum valet, & assiduis domesticorum sermonibus excitentur, cupidissime persequantur. Ego his parentibus ortus sum, qui non modo se in his locis, quae ditionis tuae sunt, natos commemorabant, sed etiam qui se in fidem clientelamque maiorum tuorum contulerunt, eosque mirifice coluerunt. id illi summo consilio fecisse existimari sunt. summam. n. sapientiam &

ſpectatam Gaudentij aui tui gravitatem admirabantur, eumque non ſolum reliquis Germanis, ſed haud ſcio ancunctis gentibus anteponendum ducebant. Ne haec quidem Ferdinandum Imperatorem ſummū illum virum latuere, qui ad ſanctiora conſilia Gaudentium ſemper adhibuit, cuiq; cum nihil eſſet antiquius, quam ut liberi ſui optimis diſciplinis, & maximarum rerum ſcientia inſtruerentur, Maximilianum & Ferdinandum Gaudentio potiſſimum regendos et educandos cōmiſit. Nicolaum patrem tuum, gloria belli et militariſ factis inſignem, omnibus ſermonibus celebrabant. Hunc Germanico bello Germanorū copijs Carolus V. Imperator praefecit, eiſq; opera forti & fidelis uſus eſt. idem Tribunus celeberrimi nominis Parmenſi bello exſtitit; & Senenſi Iacobus Medices, penes quem ſumma rerū erat, omnem victoria ſpem in eius virtute collocarat. ſed ibi, dum omnia ſua conſilia ad gloriā & dignitatem refert, dum non minus eius virtus ab hoſtibus timetur, quam ab amicis bonitas diligitur, exſtinctus eſt. Aliprandus patruus tuus vir conſilij magni & virtutis habitus eſt, honeſtiſſimumque locum in Caroli V. Imperatoris exercitu obtinuit. is eo pralio, quod Cerifola commiſſum eſt, & non tam adhortando, quam pugnando militum animos, quibus praerat, accendit, ſuoque corpore dimicans, conſerta cum Heluetiorum duce manu, miſcuit certamen, obtruncatoque hoſte, ipſe pugna ſine ullo vulnere exceſſit. idem in his bellis, qua in Germania, & apud Belgas a Carolo Imperatore geſta ſunt, magnos honoris militaris gradus

gradus aſſecutus eſt, nec alius vir fuit, cuius ſtrenue ac ferociter facta in bello plura memorari poſſent. Verum, cum magnam de ſe exſpectationem adhuc iuuenis concitaſſet, Vna immaturo interitu hinc ereptus eſt. Chriſtophorus ſummus et ampliſſimus Cardinalis, & ad homines iuvandos tutandosq. natus Carolo V. Imperatori, & Philippo Regi eius filio, carus & iucundus fuit. huic illi regendarum civitatum ſcientiſſimo rerum Mediolanenſium ſummam imperiumq. permiferunt. hanc ille provinciam tanta ratione, tanto conſilio adminiſtravit, ut illius auctoritate, iuſtitia, abſtinentia, et temperantia remiſſe putarentur; magnoq. eſſet apud Imperatorem & Regem nomine & gloria, et collatus in eum honor ei, qui contuliſſet, magnam iudicij laudem aſſerret. Multas praeterea legationes obire a Summis Pontificibus coactus eſt; delatoſq. novos honores meritorum magnitudine anteibat. In ſummos hos viros maiores mei omnia ſua ſtudia, & officia contulerunt. hac vero eorum pulcherrima inſtituta non ſolum ad intuendum, ſed etiam ad imitandum mihi propoſita ſunt: & quamquam exigua vis ingenij data ſit, tamen ut eorum veſtigijs in te colendo inſiſtam, quadam neceſſitas mihi impoſita eſt: praefertim, quod eos honores adeptus es, ut auitum & paternum, ſplendorem aequaris: nam cum adhuc aetate iuuenis eſſes, ſed ſenili prudentia in magna clarorum virorum copia ipſe potiſſimum a Ferdinando Imperatore & conventu Auguſtano delectus es, qui ad Franciſcum ſecundū Gallorum regem legatus mitterere, et de graviſſimis

rebus ageres. A Pio IIII. ita in Cardinalium collegium es cooptatus, ut non beneficium tibi dedisse, sed ut meritum debitumq. honorem tibi persoluisse videretur. Concilio Tridentino tanta cum laude affuisti, ut nullius sententia grauior haberetur. Cum te Romam contulisti prope vna totius Germania voce eius provincia patrocinium suscipere coactus es. Quare quod non modo tot tantaq. ornamenta quot et quanta vel ab honoris cupidissimo viro possunt optari, in te congesta sunt, sed etiam meum studium fidemq. amplexus es, res postulare visa est, ut quidquid sum, & quantus quantus esse possim, totum me tibi addicerem. quae cum ita sint, me omnia studia, atq; obsequia tibi praestaturus polliceor; idq. effecturum confirmo, ut neq; a meis maioribus, neq; a me ipso degenerasse videar; veterumque beneficiorum magnitudinem memoria colam sempiterna, & noua gratia a te inita munus omnibus meis viribus tuendum et illustrandum curabo. Interim cum aliquod perpetuae meae in te obseruantiae testimonium exstare cuperem, hunc de Numerorum Mysterijs librum, in quo plurimum temporis contriui (utinam cum laude aliqua) in tuo nomine diuulgandum esse duxi. etenim numerus nihil aliud est, quam ordo: ordo vero diuino beneficio nobis datus est. quare eo libentius hoc feci duas item ob causas. quarum altera est, quod haec, quae in recondita & arcana numerorum scientia versabantur, meaq. interpretatione illustrata erant, cum tuis studijs congruebant. etenim illud satis constat, ordinem, si usquam, in vita & moribus

ribus tuis elucere, teque omnia mysteria, quae penitus in media Theologia & Philosophia abdita sunt, & retrusa, tui ingenij acie penetrasse. quare hinc futurum intelligebam, ut quae de summis & diuinis rebus traderentur, ea summi & diuini hominis titulo cohonestarentur. altera, quod hoc opus, positum in amplissimi & illustrissimi hominis auctoritate, plus nescio quo pacto videbatur habere grauitatis. Omnia vero, ut spero, prosperè procedent, si operis mei tenuitatem, humanitatis tuae magnitudo subleuabit, meq. dignum iudicabis, a quo donum animo ac voluntate eius, qui libens dat, quam rem maius ampliusq. accipias. Id autem si consequar, ut industria mea tibi probetur, & operam hoc in libro bene a me positam ducas, meos labores satis magno fructu compensatos existimabo, & meis consilijs beneuolentiae tuae spem quasi numen aliquod propitium affuisse arbitrabor.

A V C T O R ad Librum.

Van Germania, & Itali, Tridentum

Certatim celebrant, colunt, frequentant:

Circum quamque Athesis fluit sonorus,

*Vade urbem numero, & sacra Mathesti
Plenus, misterijs, liber, profundis,
Qua Graij, & Latij docent magistri,
Dextro sydere, passibusq; latis:
Romam seu potius petas beatam,
Dignum Principis atrium Madruti:
Inter Cardineos Patres micat qui
Ceu sydus Veneris, Iouisq; faustum
Te non aspera saxa, iterq; longum,
Montes, flumina, non lacus, lacuna,
Surgentis furor aquoris, Pyrae,
Non pestis peregrini & acra lamo
Tardent: vel salebrofa senticeta:
Commentaria nostra sarcina, qua
Tanti ponderis, ut gravare possint
Non sunt: naviter, i, liber Madruti
Te sistas sacra ad ora Cardinalis:*

Quo

Quo nil cultius eruditiusue:
 Quo nil munificum, magisq; prudens.
 Is te comiter obuijs fouebit
 Vlnis, deposita seueritate,
 Vnguento exotico statim refectum;
 Auro, & purpurea toga, umbelicis
 Cultus, cum reliquis eris Sophorum
 Libris, delitia tui patroni
 Dignantis legere hos Petri labores
 Publicis studiis minus grauatum
 Dum pasces, titulum ingeras clientis
 Bungi perpetuo suum fidelis
 Erga Madrutium, & bene ominare
 Vt magnum videas herum gerentem
 Gemmatos apices, & ipse honore
 Donatus, recolas Patrum supremum.
 I felix liber optimi patroni
 Et ter magnanimi cliens futurus.
 Romam & si dominam videre gestis
 Neptuni aut titulo tridentis urbem.

ILL COM ET EQVITIS
DE AVRATI

BARTHOLOMAEI BVNGI I.V. D.

Prothonot. Apost. & in Eccl. Cathed. Berg.

Canonici & Primicerij,

In commendationem Operis Carmen
Elegiacum.

Ncolere Aonides prisca finxere Poeta
 Parnassum Clario concomitante Deo:
 Aut in Pierio versus resonare recessus:
 Phaebo dulcisonam sollicitante lyram;
 Et modo balsameas in monte Helicone coronas
 Texere, mox Pindi concelebrare nemus;
 Moxq. per Aonias saltus discurrere, summis
 Versibus Aonium moxq; replere nemus;
 Hic Aganippeos fontes, quos Pegasus ungue
 Fecit, in his vates montibus esse ferunt
 Ambrosiam, Nectarque, & qua Haec pocula miscet
 Dilecto summo cum Ganymede Ioui;
 His nec abesse locis Maia, Atlantisq. nepotem
 Qui fert humanis nuntia magna patris;
 Et circa hos fontes planta saliente choreas
 Ducere, Leucadio plectra tenente Deo.
 Hic & Hamadryades Nymphas, Dryadesq. puellas,
 Hic & syluicolas, monticulasq. Deos:

Sed

*Sed prisca quondam finxerunt talia vates:
 Illa quis hoc nostro tempore vera putet?
 Verum est Parnassus, Pindusq;, Heliconis & antra,
 Pierus, Aonius, quos coluere Dea;
 Quosq; colunt; sed sunt praeclara volumina Bungi,
 Qua modo de Numeris nobile fecit opus.
 Illum delectat versu Diuina Poesis?
 Inueniet Musas, Leucadiumq; Deum.
 Si quem delectant magni mandata tonantis,
 Verbaq;, quae vatum scripta sacrata canunt,
 Inueniet Maia doctum Atlantisq; nepotem
 Qui secreta almi deteget alta Dei:
 Hic sophicos vult scire modos? hac scripta reuoluat,
 Hic Plato pandit iter, Pythagorasq; sophus.
 Hunc iuuat aethereas animo percurrere sedes?
 Stelliferos axes continet iste liber.
 Quamue Monarcha diu regnet per secula septem?
 Omnia metiri perdocet istud opus.
 Musica quin etiam Musas comitatur, & illam
 Clausisti libro Musice summetuo.
 Sive iuuat veterum monumenta euoluere patrum,
 Vel scire antiquum dogmata vera virum;
 Claudis opus BUNGI, docta clarissima gentis
 Facta, nouo & reserat cernis ut ipse modo.
 Annibal Aeneados quot duro sub Marte profudit,
 Quo ne modo vita cesserat ille breui.
 Hic tandem posuit sedes Phœbœa caterua,
 Cum, quicquid donat, donet & istud opus.*

CAMILLI CAMILLII CARMEN ELEGIACVM.

*Acra prophetarū dū, BUNGE, volumina passim
 Voluis, & hinc promissis viribus apta tuis.
 Alte quid possit Numerorum Mysticus ordo
 Vestigas mentis lumine valde nouo.
 Tu si quid factum fuerit bis, terque, quaterq;
 Colligis euentum, iudiciumque doces.*

*Vt Deus immensam Numeris, & pondere iusto
 Firmavit molem, composuitque manu.
 Sic tu nunc mentes Numerorum pondere firmas,
 Quas PETRE ingenio iuuas, & arte pari.
 His te luminibus, quae nam generosa Dearum
 Edidit in lucem, collis amica tui?
 Collis amica tui, surgens ubi BERGOMON alta
 Reddere iam Numeris mœnia clara potest.
 BUNGOS in cœlis quo nunc hac cernere vultu,
 Quo vultu & patrios credis amare lares?
 Tu quod gens campos olim dominata per amplos
 Perdidit, instauras, tollis & ingenio.
 Gens olim fecunda viris, nunc nãta nepotem
 Vnum, multorum suppleat ille vicem.
 Suppleat ille vicem generosos latus auosq;
 Vincat, quem tollit durus ad astra labor.
 Vnum te presens nostra hac mirabitur ætas,
 PETRE decus gentis, PETRE decus patria.*

R. D. MARCI MARINI
BRIXIENSIS,

Canonici Regularis S. Saluatoris.

הַמְתָּרִים ;	חֹשֶׁן אֶל מִי	טֹהַר טָמֵא	הַיּוֹן בְּלִי צִמָּא
זְרִים קְרִים ;	מִיִּם דְּלֵה	פְּטָרוֹס בּוֹנְנוֹס	כִּי דִל יְחֹס
מִי מִסְתָּרִים ;	הוֹצִיא מִיִּם	מַעַן נִצּוֹר	הֵן הִכָּה צוֹר
בְּלִתֵּי מְרִים ;	מִיִּם תִּשְׁתּוּ	בְּאוֹ רָעִי	אֲנֵא אֶהְבִּי

IOSEPHI VNICORNI
BERGOMATIS.

*Vm NUMERI in Sacris numeras
MYSTERIA verbis,
Enumeras laudes, optime BUNGE,
tuas:*

*Fallor, non numeras, Numerus numerare videtur,
Attamen innumeras quæ numerare potest?*

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΝΑΚΡΕΟΝΤΙΚΟΝ

Ε Π Ο Σ.

Ἑβμέουσι ἀριθμοὶ
Ἀκάμαντα ἄστ' Ὀλύμπου,
Γαίηντι, καὶ τὰ λάσπη,
Ποταμῶσιν, καὶ τὸ εἶ ἄσθ
Θέροντι, καὶ ὀπίρην.

Τί πλείω; πάντ' ἀριθμοὶ
Ἀριθμῶσιν, Ἐσπείρου
Οὐ σοῖο ἀλλὰ Βέουγα,
Ἀριθμῶν δ' ὄντοισι,

ANTONII MARIAE AVGVSTI
BERGOMATIS

AD PETRVM BVNGVM

Ecclesiæ Bergom. Seniore[m] Canonicum
& Cantorem.

*Lurima si quis erit care qui debeat Vrbi;
Tu debes patrio plurima BUNGE solo.
Si cuius proavos vocet armis Patria claros;
PETRE, tuos solum Patria Bunge vocat.
Si quis, quem clarum gestis Vrbs reddat auorū;
Solutus, quem decoret Bergomon alter eris.*

*Si quis, nobilitate, sua. quod clareat: Vrbi
Debeat; ingenuus debita Bunge habet.
Si quemquam ingenuis selectum Patria ciuem,
Artibus excoluit; tu Petre solus ades.
Bergomon, insignis toto ut coleris in Orbe
Fecit; ut alta petas Bergomon astra facit.
Te tua demeruit tantum sibi Patria Bunge:
Quantum Arpinatem martia Roma sibi.
Nobilis illa negat superari, Bunge, voluntas,
A Patria meritis, officijsq; tua.
Acceptasq; vices adeo officiosa rependit:
Ut sibi eam fuerit demeruisse parum.
Laudibus attollis, diademate Bunge perenni,
Cingis; egregio nomine ad astra leuas.
Bergomon infandi manibus gens prisca Tyranni,
Stirpis origo tua: texerat ense ferox.
Vendicat ereptum priscam madefacta cruore,
In libertatem; municipesque fouet.
Alta suo haud tantum Sicyonia debet Arato;
Annibali Pæni; Priamidaq; Phryges.*

b 2 Bergomon

Bergomon Urbs quantum Bungeo debet amori,
 Quo viguit, creuit, denique tuta fuit.
 Tu modo priscorum qui facta imitaris Auorum:
 Aeterno Patriam munere Bunge replet.
 Nomine si qua fuit reliquas quæ intermicet Vrbes:
 Nomine sola tuo Bergomon alta micat.
 Incluta si qua fuit reliquis virtute superstes:
 Vrbs; tua nunc per te Bunge superstes erit.
 Sordida cum populos misere detorquet egestas;
 Undique collectis dextera præstat opem.
 Cum fecunda Ceres fructus mortalibus aufert;
 Qui tua non adeat limina nullus adest.
 Grandia virtutum si stemmata dantur Athenis;
 Per te Bergomeis nobile stemma datur.
 Vnica Musarum laus, exstas, gloria, splendor,
 Immortale decus, præsidiumq; salus.
 Quicquid docta tenet, cognoscis, turba Sophorum;
 Cognoscis quicquid Bunge Mathema docet.
 Solus Thespiadum sacro modulaminis haustu:
 Pectorareplesti, vate docente Deo.
 Munera pro patria hæc pretiosa expendis honore;
 Vt decet ingenuos, ò Petre Bunge, viros.
 Serta ferant omnes; Bungi redimite capillos.
 Latus, is, populus voce, triumphæ, canat.
 Compita carminibus repleant, & tympana pulsent;
 Suspendantq; cavis pendula dona tholis.
 Indomiti silices Bungorum gesta recensent;
 Et Petrus eximium nomen ab Orbe ferat.

PETRVSPOSTEKALSKI.

Quis neget en iterum, post secula longa, dolorem
 Cerebri sustinuisse Iouem?

Quo

Quo rursum, vt liber fieret, ceu Pallada quondam,
 Nunc Heroa PETRVM in lumina dia tulit,
 Ornatum studijs, virtute, & rebus honestis,
 Palladis vt fratrem noscere iure queas.
 Palladis ingenium nam toto vt fertur in Orbe,
 Sic Petri ingenium maximus Orbis amat:
 Pallas Pieridum genitrix ceu dicta sororum est,
 Pieridum genitor dicitur esse Petrus.
 Celibe ceu vita Pallas, sic celibe Petrus
 Gaudet: fit studio tutus vterque pio.
 At cum tale decus Petro, cum gloria tanta,
 Tantus & immensi surgat honoris apex.
 Aut summi Petrus Iouis est generosa propago,
 Aut Iouis alma Petro filia mater erit.
 Nam licet hæc crebro celestia munera promisit,
 Ille dedit rari sæpe laboris opus.
 Tale tamen nunquam lucis prodiuit in auras,
 Palladium cerebrum quod peperisse putes.
 Quales Petrus, soboles non inficianda tonantis,
 De Numeris profert nobile dogma pijs.
 Nobile dogma, prius non vlllo tempore visum,
 Non prius in Phæbi lumina clara datum.
 Fælix sorte tua, fælix qui dignus haberis
 BUNGE Iouis dici filius atque nepos.
 Fælix magnorum mysteria sacra Deorum
 Qui pandis, Superum concilijque præes.
 Semper honos, nomenque tuum laudesque manebunt,
 Dum current vnda, dum vehet astra polus.
 Seraque posteritas quoties tua scripta videbit,
 Incendet sobolem talibus ipsa suam;
 Laudetur, vigeat Bungus, relegatur, ametur,
 Bungus diuinas qui patefecit opes.

b a

HIERONYMI MONETAE
MEDIOLANENSIS.

Hexasticon.

*Si quæ Panthoides numeris mysteria clausit
Voluas, nil numeris tetrius esse potest:
At si quæ Bungus numeris arcana reclusit
Spectes, nil numeris clarius esse potest.
Vincere quid ni igitur famios dicaris honores?
Tu lux Bunge nitens, nox magis ille fuit.*

ALEXANDRI MONETAE
Mediolanensis.

HEXASTICON.

*Pythagoram merito quondam est venerata vetustas,
Miram quod numeri vim prior aperuit.
Ast en Pythagoram ista nouum nunc protulit atas,
Cui mage quam veteri iure ligata manet.
Tu Bunge ille es, qui numerum mysteria pandis
Claudent quos grauido Biblia sacra sinu.*

IOANNES BONVS
NOVARIENSIS.

*Si, dum sensa aperit numerorum mystica Bungus,
Te a Bungo victum dixero Pythagora.
Quid responsurus sis per tua dogmata, noui;
Quæ nunc in Bungo est, ipsa mea est anima.*

Idem in Zoilum.

*Zoile ne assuetis clamoribus obstrepe: tradit
Hic sua, si nescis, dogmata Pythagoras.*

IO. BAPTISTAE MAGENI
BERGOMATIS.

Carmen.

H*abe novos plectro latus qui pandis honores,
Orbique profers lumina.
Aonidum coetus deno qui perficis orbe,
Ornas & tua presentia,
Pelle procul turbam, vulgusq; hinc pelle profanum,
Veterno putri deditum.
At si quem doctas iuuat exercere per artes
Mentis vires Palladiæ,
Te Duce iucundo numerosa volumina nostri
Doctoris legens perlegat.
Inuide quid rabido laceras hæc munera dente,
Magnis oblata Patribus?
Cur frustra natum dicas, aut viuere frustra,
Cunctis bonum quem noueris?
Quem saeuus durum nullus fregit labor, aut quem
Nunquam vicit inertia.
Insomnes nunquam spreuit qui ducere noctes,
Curis qui nunquam vacuus?
Quales astra super maiorum rettulit atas
Virtute cinctos inclyta.
Quod patriæ, quod amicis, quodq; sodalibus ortos,
Sibi non solis noscerent.
Vnde triumphales currus, ac vnde trophæa,
Parta prius victoria,
Pyramides, ludos, turrets, sublimia templa,
Fumantia ijsq; altaria,
Insignes statuas erexit marmore, & ære
Regina Roma Gentium.*

Heroas

*Heroes sic visa sibi, sic tollere Martes,
 Sic atque magnos Principes.
 Emeriti dignos Petri nunc esse labores
 Bongis neget quis laurea?
 Abdita qui numeri referans arcana, recessus
 Ostendit nobis mysticos?
 Unde haurire queat verum sibi quivis honorem,
 Quamvis artem præ se ferat,
 Cuius fama vigens totum cum sparserit orbem,
 Suis adaueta laudibus,
 Quid mirum celo noua si qua resulsit & lux
 Miro, nouoq. lumine?*

DE MYSTERIIS NUMERORVM.

*Postquam stelligeras arces, terrasq; fretumq;
 Condidit Altitonans, pecudesq; hominesq; creauit
 Tantum opus æterno placuit fecisse parenti,
 Sed placuit fecisse hominem, magis omnibus vnum,
 Qui formæ speciem diæ vultumq; referret,
 Cuiq; ipse æternus Cæli in regione parasset
 Sedes, atq; iterum vitam post fata dedisset
 Hunc ut diuinum melius monstraret amorem
 Cunctis præposuit rebus, terræq; mariq;
 Aerijsq; plagis, magnasq; ut ad æthera mentes
 Erigeret, solum fecit ratione vigere:
 Promptius hoc ut perficeret, quid celsa polorum
 Tecta tenent, quid terra sinu, quidq; æquora claudunt
 Omnia nosse dedit numeris, tellure relicta
 Quorum præsidio totum percurrere Olympum,
 Infixasq; polo stellas, ignesq; vagantes
 Corporis obtutu posset, mentisq; tueri.*

His

*His fretus Samij atq; Itali doctissimus orbis
 Naturas rerum densò caligine tectas,
 Humanosq; animi penetrauit acumine mores:
 Quis etiam aerias oras, animoq; rotundum
 Percurrit cælum, & stellas numerare nitentes
 Sciuit, quidq; ferat verso remone Bootes,
 Quidue Arcti, quidue ense ferat metuendus Orion.
 Cætera quid memorem, stellatum acuerat agmen
 Per numeros, & quid cælo quæq; astra notarent:
 Hinc illum imparibus numeris aptasse videmus
 Naturæ formas varias, alijsq; vicissim
 Materiam sôphiamq; omnem statuisse sub illis.
 An quacumq; petunt sensus, iugiantue, nec vlla
 Vi, nisi cælesti capiuntur mente Sophorum
 Ille Deus non sub numeris mysteria duxit?
 Sed moror innumeros numerans ex ordine fructus
 Quos numeri pariunt solus queis optimus auctor
 Esse Deus voluit, sacrataq; verba repleri
 Quæ veteres quondam diuino lumine vates
 Afflati varias sparserunt voce per oras.
 Quare quò præstant fluxis cælestia rebus,
 Hoc etiam numeri, queis pagina sacra coruscat
 Præ numeris, qui se naturæ in mole recundunt
 Nam quæcumq; globo terræ clauduntur in amplo
 Formata ad solam numerorum dicere formam
 Haud dubitem, tua post monimenta Augusta, Boeti.
 Quatuor hinc elementa sui primordia sumunt
 Principij, tellusq; aerq; ignisq; fretumque.
 Hinc & ver cinctum viridanti tempora ferto,
 Frugifera hinc æstas flavos decorata capillos,
 Hinc Autumnæ gerens fructus mortalibus ægris
 Omnigenos, & Hyems brumalibus horrida villis*

Prin-

*Principium trabis, hinc vasti conuersio Cœli.
Deniq; syderi summus moderator Olympi
Innumerus terras fluctusq; inclusit & astra:
Quos semel humana ferret pro munere genti.*

P E T R I R O N C A L L I
I O H A N . M A R T I N I F I L .
O c t a s t i c o n .

*Quamuis mortali claudaris carcere Bunge
Audes per superas attamen ire domos:
Stelliferos axes animo speculari profundo,
Et quid portendant sydera cuncta, tenes:
Quicquid & antiqui quondam cecinere propheta,
Non latet ingenium, maxime Bunge, tuum.
Sic cœli potius quàm diceris incola terræ,
Corpus habet terras, spiritus astra colit.*

D . G V L I E L M I D E F R A N C H I S
R O M A N I
M o n a c h i V a l l i s V m b r o s æ .

כ אשר חפש תהלות
כל ברוב חכמה ובינה:
עם אשר תחתיו נגידים
לעשות טוב עם אמונה:
יש בד כל מין לשונות
גם ספירות גם נגינה:
כל יקר לכן תכפר
כי חכמים את מכוּנה:

ד עד ה זהיר נגהות
ה ספירות הגדולות
את תבקש השחקים
את תלמד לנערים
ספרך מלא פלאות
כל אשר טובות בחכמות
ו אני לא טוב לספר
לי אשר את זאת ארבר

AD BENEVOLVM
Lectorem.

*Q*uod nil fere iucundius plerisque videatur, quam aliena loqui, & aliena curare, (sunt enim vitia maxime communia. inuidia, malevolentia, obtrectatio) diu multumq; dubitavi, num meas has qualescunq; lucubrations naufrago aliorum iudicio committerem. Nam praterquam quod improba quorundam censorum impudentia eousque processerit, ut Pythagoricam disciplinam, Mathematicasq; scientias, & ipsam etiam Theologiam ludibrio habeat; ut Philosophiam omnem ex malo existimet se in hominum concilia insinuasse, sapientiaq; studia, ingenij iactantioris somnia & meras nugas esse dictitet; me etiam deterrebat ingenij mei mihi perspecta tenuitas, & nulla in scribendo exercitatio. Quamquam is mihi iamdiu susceptus labor de Mysterijs, quæ latent in ratione Numerorum, orationis elegantiam haud requirere videatur. Verum nonnulli

amici, quibuscum hac communicavi, animos mihi addiderunt, quidquid id esset, quantulumcunque esset, laudabile esse dicentes, aliquid in commune laborasse. Commemorabant illud Platonis, qui sic ad Architam scribit: Illud te considerare oportet, quia unusquisque nostrum non sibi soli natus est; sed partem ortus nostri patria vendicat sibi, partem parentes, partem reliqui nobis amici. Et (ut placet Stoicis) quae gignuntur in terris ad usum hominum creantur omnia; Homines autem hominum causa sunt generati, ut ipsi inter se alij alijs prodesse possent. Me etiam interrogabant; num meminerim illius Evangelici serui, qui iram commovit aduersus se Domini, propterea quod talentum sibi creditum suffodisset, & nihil ex eo lucri Domini-
cis thesauris intulisset. Ita illi mecum, quare humanitatis esse visum est, in re propria alienum potius subsequi iudicium, quam suum. cessi igitur, & quae per ocium construxi, in lucem emitto. Nec vero mihi quisquam improbe dentatus impingat, quod aliena crebrius hic interferam, quasi aliorum opibus ipse locupletari non erubescam. Cum enim duplex sit probandi modus, unus videlicet ratione, alter auctoritate constans; atque in reliquis disciplinis primum locum teneat ratio, postremum auctoritas; in hoc non tam rationis, et garruli Syllogismi vis, quam auctoritatis sibi locum vendicat. Triumphat in natura, & humanis inuentionibus, atque figmentis, si fas est, Syllogismorum artificia; sed in Pythagorica disciplina, quae Diuina scrutatur
myste-

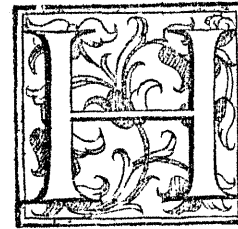
mysteria, locum sibi minimum sperent ac tenuem. Gregorius ille Theologus, qui eminent inter nostrates in omni theologica facultatis genere, omnique verborum, ac sententiarum venustate, simul & gravitate, Oratione prima in Iulianum, disciplinam Christianam testatur esse Pythagoricam. At qui apud Pythagoricos tantum opinio prauidicata poterat, ut etiam sine ratione valeret auctoritas. Illis etenim ΑΥΤΟΣ ΕΨΑ, IPSE DIXIT, primum & maximum erat e dogmatibus, & aureis verbis, aut etiam plumbeis praestantius. Post primam enim & initiandis decantatam taciturnitatis Philosophia, quo sermonis mensuram silentio exercerent, praescriptum ipsis erat, ut si quis eos de dogmatibus suis interrogaret, aut de eorum scientia aliquam exigeret rationem, nil aliud responderent, quam quod ita visum fuisset Pythagora, essetque assertio illa dogmatis ratio inculpabilis, & irreprehensibilis, more profecto Cabalistarum, qui ferme non aliter cognoscendarum rerum rationes citant, quam אהאמרן הכתוב DIXERVNT SAPIENTES, a quibus illam doctrinam praestantiam acceperunt. Et iure optimo quidem ipse quoque Cabalista nominandus erat, quamuis ut post diuturnam e longinquo peregrinationem aliquid admiratione dignum referret in patriam, quod facilius vulgo crederetur, ipse nomen Cabala suis incognitum, primum in nomen Philosophia Graecum mutauerit. Ita veterem disciplinam novi nominis conatus est ornamento vestire. Atque hinc animaduvertere licet, om-

nem fere Pythagora Philosophiam ab Hebrais ortam esse. Praclarissimorum autem virorum, quorum sententijs, atque sermonibus tanquam opimis apparatus, & bellarijs symposium hoc nostrum instructum est, nomina, ut ipsi nostra, si qua erit, & nos eorum laudis participes essemus, apposuimus. Quod si quibusdam in locis aliquid non citato Auctoris nomine, ascripserimus, Lectorem existimare volumus, id nos non agere, ut tamquam nostrum usurpemus (sicut temere quidam sunt arbitrati) sed quod res ita per se sit facilis, clara, & dilucida; ut illam auctoritate comprobare nobis non necesse videatur. In hoc autem opere construendo usi sumus characteribus Chaldaeorum, utpote Additioni, Subductioni, Multiplicationi, & Progressioni quam aptissimis. in titulo vero cuiuslibet numeri, de quo differimus, varietatis gratia, qua maxime Lectorum fallit tadium, maluimus Romanis litteris uti, quas ex pluribus auctoribus collegimus; & praecipue ex ijs, qui de Romanis rebus scriptitarunt. Quo circa etiam fere omnes huius numeri notas, quas legendo observauimus, in calce huius nostri operis instar appendicis & corollarij cuiusdam apposuimus, nonnullarum earum simul rationes afferentes; ut eorum quoque, qui talem cognitionem aliunde haurire minus potuerunt, inscitia aliquo modo hoc labore nostro consulatur.

ROMANORVM

Numeratio

QVINQVE CONSTAT REGVLIS.

I Arum prima est variari Numerorum figuras: primum quinto loco, mox decimo, deinde quinquagesimo, tum centesimo, eodem in reliquis ordine seruato. *I* notat unum. Quid enim magis conueniens, quam quod ea littera, cuius minimus est character, significaret etiam illum numerum, qui minimus est, nempe unum? Repetitur autem hac nota usque ad tria, vel etiam quattuor.

V accipitur pro quinque. est enim apud Romanos vocalium quinta, talis existens in ordine, qualis est in numero. Hac vero minime duplicatur, nisi inuerso modo, ut patet hoc caractere.

X, a quo significantur unitates decem. nam bis quinque, tot conficiunt. Potest autem et hic quattuor vicibus repeti.

L significat quinquaginta, quia, ut ait Beda, numerus principalis in lege Domini est quinquagenarius. Est enim rationi consentaneum, ut numerus Iubilaei, qui principatum in lege obtinet, per litteram *L*, quae prima est in Legis nomine, significaretur. nec ipsa repeti potest. licet Beda usus sit hoc caractere *LXL*. pro numero 90.

Romanorum

V	5	C	100
VI	6		
VII	7	IXX	120
VIII	8	CXXC	180
IIIX			
IX	9	CC	
X	10	CC	200
XI	11	S	
XII	12		
XIII	13	CCC	300
XIV	14	CD	
XV	15	C _D	400
XVI	16		
XVII	17	D	
XVIII	18	ID	500
XIIX			J
XIX	19		
XX	20	DC	
XXIIX	28	IDC	600
XXX	30		
XXXIIII	34	DCC	
XL	40	IDCC	700
L	50		
LX	60	CC ∞	
LXX	70	DCCC	800
LXXX	80	C ∞	
XXC			
XC	90	CM	900

Numeratio.

CID	
CLD	
∞	
M	
MS	1000.
MIL	
I	
CXD	
IXI	
8	
<hr/>	
M.L.	1050.
ML	
<hr/>	
I I	
CID CID	2000.
∞ ∞	
<hr/>	
IICC	2200.

Romanorum

CCIDDD IDD CID
 cclxxx idd ∞ 16000.

CCIDDD .IDD CID CID
 CCIDDD IDD ∞ ∞ 17000.

CCIDDD CID CID CCIDDD
 cclxxx ∞ ∞ CCIDDD 18000.

CCIDDD CID CCIDDD
 cclxxx ∞ CCIDDD 19000.

CCIDDD CCIDDD
 XXM 20000.

CCIDDD CCIDDD CID
 cc.lxxx CCIDDD ∞ 21000.

CCIDDD CCIDDD CID CID
 cclxxx CCIDDD ∞ ∞ 22000.

CCIDDD cclxxx CID CID CID
 cclxxx CCIDDD ∞ ∞ ∞ 23000.

Numeratio.

CCIDDD CCIDDD CID IDD 24000.
 CCIDDD CCIDDD ∞ IDD

CCIDDD CCIDDD IDD 25000.

XXV M

CCIDDD CCIDDD IDD CID 26000.
 CCIDDD CCIDDD IDD ∞

CCIDDD CCIDDD IDD CID CID 27000.
 CCIDDD CCIDDD IDD ∞ ∞

CCIDDD CCIDDD CID CID CCIDDD 28000.
 CCIDDD CCIDDD ∞ ∞ CCIDDD

CCIDDD CCIDDD ∞ CCIDDD 29000.
 CCIDDD CCIDDD CID CCIDDD

CCIDDD CCIDDD CCIDDD 30000.
 X X X M

CCIDDD CCIDDD CCIDDD IDD 35000.

CCIDDD IDDD 40000.
 X L M

Romanorum

CCICCC .ICCC .ICCC 45000.

DMICCC

ICCC

D₊

ICCC

L̄

L.M₊

ICCC IC 55000.

ICCC CCICCC
LX. M 60000.

ICCC CCICCC IC 65000.

ICCC₊ CCICCC. CCICCC.
LXX. M 70000.

ICCC CCICCC CCICCC IC 75000.

CCICCC CCICCC CCICCC
XXC 80000.

CCICCC CCICCC CCICCC IC 85000.

Numeratio.

CCICCC CCICCC
XC 90000.

CCICCC CCICCC IC 95000.

C̄

CM.

C₊ML₊

C̄I

CM₊

C₊

*C₊

100000.

CCICCC

\overline{CC}
 $CC_+ MM_+$ 200000.
 \overline{S}

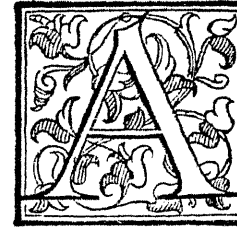
D_+
 $IDDDO$
 DM_+ 500000.
 qMD
 qD

CMO
 CqD
 \overline{MS}
 CqD 1000000.
 \overline{MM}
 $CCCCIDDDO$

NOMENCLATURA
 ALPHABETICA

AUCTORVM

QUI IN HOC OPERE
 appellantur.

Aydimon.	Aluarus Pelagius.
Aben Ezra.	Ambrosius Mediolanensis.
Abraham Astronomus.	Ambrosius Catarinus.
Aegesippus historicus.	Ambrosius Pareus.
Adamantius Sardinus.	Ammianus Marcellinus.
Aegyptij sacerdotes.	Ammonius Hermeas.
Aelianus sophista.	Amphilochius Epif. Iconij.
Aelius Lampridius.	Anastafius Synaita.
Aelius Spartianus.	Andreas Baccius Elpidianus.
Aemilianus.	Andreas Cefarien.
Aeschylus Atheniensis.	Andreas Tiraquellus. I.C.
Aetius Amidenus medicus.	Angelomus monachus Luxoulenfis.
Afranius comicus.	Annales Constantinop.
Agnellus Archiep. Rauenn.	Annius grammaticus.
Albertus Crantius.	Anselmus Cantuariensis.
Albertus Magnus.	Anselmus Laudiniensis qui scripsit Glos. interl.
Albinus Flaccus cognomento Alcuinus.	Antigonus scholiastes Nicandri.
Albricus philosophus.	Antoninus Archiep. Florent.
Albumasar astrologus.	Antiphon.
Alcabitius astrologus.	Antonius Panormitanus.
Alcander.	Antonius Sabellicus.
Alceus poeta antiquus.	Apollinis oracula.
Alexander ab Alexandro.	Apollonius Tyaneus.
Alexander Aphrodiseus.	Appianus Alexandrinus.
Alexander Polyhistor.	Apuleius Madaurensis.
Aloysius Lilius.	Aquila sacrorum codicum interpres.
Aloysius Luisinus Vtinensis.	Architas Tarentinus.
Aloysius Regius.	Aratus Solensis.
Almanfor astrologus.	Arethas Cefareæ Cappadociæ Ep.
Alphonfus Castrensis.	Aristeas philadelphi cubicularius.

Nomenclatura

Aristides Adrianensis.
 Aristobolus historicus.
 Aristophanes poeta comicus.
 Aristoteles.
 Arnobius Theologus.
 Artapanus.
 Asconius Pedianus.
 Arael seu Alphonfus Rex.
 Athanasius Alexandrinus.
 Athenæus Naucratis.
 Auerroes.
 Augustinus Hipponensis.
 Augustinus Stenchus.
 Aul. Gellius.
 Auicenna.
 Auctor libri Altercat. Synagogæ,
 & Ecclesiæ.
 Auctor virorum illustrium.

Bartholomæus Cassianus.
 Baptista Fulgofius.
 Bartholomæus Cepola.
 Bartholus de Saxo Ferrato. I. C.
 Basilius Magnus.
 Bernardus Abbas.
 Bernon Augiensis.
 Beda presbyter.
 Boetius Seuerinus.
 Cabaliftæ.
 Carolus Borromæus Card.
 Carolus Bouillus.
 Casiodorus.
 Catena græca in Iob.
 Catullus.
 Cenforinus.
 Cerealis Episc. African.
 Chromatius Ep. Romanus.
 Chrysippus.
 Cicero.
 Claudius Claudianus.
 Claudius Quadrigarius.
 Clemens Alexandrinus.
 Clemens Pontifex.

Columella.
 Concilia multa.
 Conradus a Liechthenauu abbas
 Vrspergen.
 Constantius felix.
 Cornelius Ianfenius.
 Cyprianus.
 Cyrillus Alexand.
 Cyreneus.

DAmascius Platonius.
 Dauid de Pomis.
 Dauid Kimhi.
 Demetrius scholiastes Nicandri.
 Dicæarchus.
 Diogenes Laertius.
 Dion Casius.
 Dionysius Arcopagita.
 Dionysius Carthusianus.
 Dionysius historicus.
 Diodorus Tarsenf. Episc.
 Diodorus Siculo.
 Dionysius Halicarnæus.
 Didymus Alexandr.
 Dominicus de S. Gem. I. C.
 Donatus grammaticus.
 Drogon.

Epicharmus comicus.
 Epiphanius Cyprius.
 Erasimus Reinholdus Saluendensis.
 Ericius theologus.
 Euclides Megarensis.
 Eupolemus.
 Euripides.
 Eusebius Cæsariensis.
 Eusebius Emiffenus.
 Eutropius historicus.
 Euthymius monachus Zigade-
 nus.

Fabius Paulinus.
 Festus Pompeius.
 Flavius Vopiscus.

Fran-

Auctorum

Franciscus Catanæus Diacetus.
 Franciscus Guicciardinus iunior.
 Franciscus Spinula.
 Fulgentius Placiades.

Galenus.
 Galfridus.
 Gaudentius Ep. Brixien.
 Gil. Genebrardus.
 Gennadius scriptor ecclesiasti-
 cus.
 Giorgius Cedrenus.
 Ederus.
 Lilius Britannus.
 Peurbachius.
 Trapezuntius.
 Gregorius Nazianzenus.
 Nyssenus.
 Magnus.
 Guido Bonatus.
 Gulielmus Budens.
 Hamerus.
 Franchus.

HAymo Fuldenfis.
 Hector Pintus.
 Hierocles philosophus Alexandri-
 nus.
 Helias Iudæus.
 Heraclæus.
 Hecatæus Abderita.
 Henricus Glareanus.
 Hermes astronomus.
 Hermes Trismegestus.
 Hermippus.
 Herodianus historicus.
 Herodorus historicus.
 Hesiodus.
 Hesichius grammaticus Alexan-
 drinus.
 Hesichius Hierosolymitanus.
 Historia tripartita.
 Hierocles Alexandrinus philoso-
 phus.

Hieronymus Stridonensis.
 Hieronymus Cardanus.
 Hilarius Pictaniensis.
 Hippodamus Pythagoricus.
 Hippocrates.
 Hippolytus theologus.
 Hippon Metapontinus.
 Homerus.
 Homeri scholiastes.
 Horatius Flaccus.
 Horus Apollo.
 Hostiensis summa.
 Hugo Eterianus.
 Hugo de Foilleto.
 Hugo Victorinus theologus.

Iacobus Faber stapulensis.
 Iacobus Geauschelius Vitodura-
 nus.
 Iamblichus Syrianus.
 Iodocus Clitæus.
 Iohannes Baptista Egnatius.
 Boccatius.
 Bodinus.
 Boemus Aubanus.
 Casianus.
 Christophorus An-
 glus.
 Crysoftomus.
 Damascenus theologus.
 Deæ Londinensis.
 Francischus Picus.
 Goropius.
 Laurentius Ananias.
 Lucidus.
 Maxentius.
 Monte regius.
 Naclerus.
 Picus Mirandula.
 Rauifius textor.
 De Silua.
 Rosinus.
 Scotus.
 Viguierius.

Nomenclatura Auctorum

Iosephus historicus.
Ioseph Moletius.
Iouianus Pontanus.
Ireneus theologus.
Rab. Isaac.
Isidorus Hispalensis.
Iulius Africanus.
Iulius Hyginus.
Iulius Hilarion.
Iulius Maternus.
Iulius Pollux.
Iulius Camillus.
Iustinus philosophus & martyr.
Iustus Ep. Orgelitanus.
Iuuenalis.

Labeo.
Lactantius Firmianus.
Lambertus Hortensius.
Laurentius Surius Carthusianus.
Laurentius a Villa Vincentio.
Leander Milesius.
Leo Baptista Albertus.
Leo pontifex.
Leontius Aduocatus Byzantinus.
Liuius historicus.
Lodouicus Viues.
Ludouicus Cælius Rhodiginus.
Ludouicus Fidelis.
Ludouicus Viualdus de monte regali.
Lucanus.
Lucas a S. Sepulcro.
Lucretius.
Lucianus.
Lucius Florus.

Macrobius.
Manfredus.
Manethon Sebennita.
M. Manilius.
Marfilius Ficinus.
Martialis.
Martianus Capella.

Martinus Cromerus.
Maximus philosophus & martyr.
Maximus Tyrius platonius.
Meletius.
Melito Sardenfis.
Menander.
Michael Stiphelius.
Michael Neander.
Michael Psellus.
Micrologus.
Minar Sifennius.
Rab. Moses Gerundenfis.
Rab. Moses Aegyptius.
Musæus poeta vetustissimus.

Neantes Cyzicenus.
Nicander Colophonius.
Nicandri scholiastes.
Nicephoras Calistus.
Nicetas Setronius.
Nicolaus Cusa.
Lyrenfis theologus.
Nicomachus.
Nonius Marcellus.
Numenius Apamensis.

Oecumenius.
Olaus Magnus.
Olympiodorus monachus.
Onomacrites Atheniensis, seu
Orpheus.
Origenes Adamantius.
Onidius.

Palladas poeta epigrammaticus.
Papinius Statius.
Paulus Comitulus Perusinus.
Paulus Germanus Forosempronienfis.
Paulus Iouius.
Paulus Orosius.
Paulus Patauinus, I. C.
Paulus Diaconus.
Pandectæ iuris.

Pa-

Auctorum

Pausanias Cæsariensis.
Petronius Arbitrator.
Petrus Aponensis.
Appianus.
Berthorius.
Brutus Ep. Catharen.
Crinitus.
Galatinus.
Lombardus Parisien.
Pitatus.
Philastrus Brixien.
Philon Alexandrinus.
Philo Carpathiorum Ep.
Philo Iudeus historicus.
Philolaus Pythagoreus.
Phornutus, seu Phurnutus.
Pierius Valerianus.
Plato.
Plautus.
Plinius senior in naturalibus historijs.
Plotinus platonius.
Plutarchus.
Pomponius Letus.
Gauricus.
Mela.
Polidorus Virgilius.
Polychromus.
Porphyrius platonius.
Primasius.
Priscianus.
Proclus Lycius.
Procopius Gazeus.
Propertius.
Prosper Aquitanicus.
Ptolemæus Alexandrinus.

Quintus Curtius.

Rabanus Moguntinus.
Raphael Volaterranus.
Raymundus Lullius.
Richardus de sancto Victore.

Rufinus Aquilegiensis.
Rupertus Tuitienfis abbas.

Sanctes Pagninus.
Rab. Salomon.
Salonius Ep. Vienen.
Salustius.
Sedulius.
Seneca philosophus tragediographus.
Septuaginta interpretes.
Serapidis oraculum.
Seruius Grammaticus.
Seuerus Græcus.
Sibillini libri.
Simon Lemnius.
Simon Portius.
Solon.
Soranus Ephesius.
Strabo geographicus.
Strabus monachus Fuldenfis.
Stratonius Cumarum Episcopus.
Stephanus Ep. Eduensis.
Suetonius Tranquillus.
Suidas.
Symmachus interpres Bibliorum.
Symphorianus Champerius.
Synesius Cyrenensis.

Terentianus Maurus.
Terentius Comicus.
Tertullianus Florens.
Theocritus.
Theocriti scholiastes.
Theodoreus Cyrenensis.
Theodorus Heracleotes.
Theodotion Ephesius.
Theophilaustus Bulgariensium Ep.
Theorianus græcus theologus.
Theophilus Alexandrinus.
Theophilus Antiochenus theologus.
Theophrastus.
Thomas Aquinas.
Thomas Gianinius.

Nomenclatura Auctorum

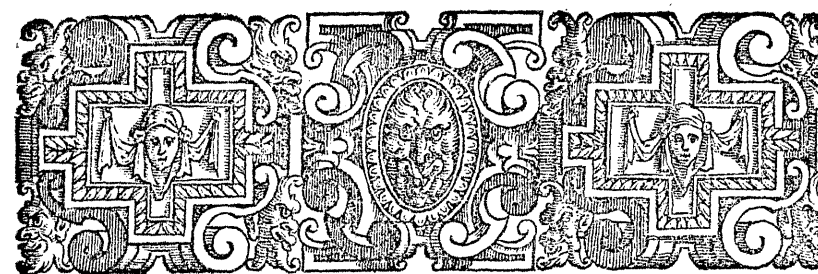
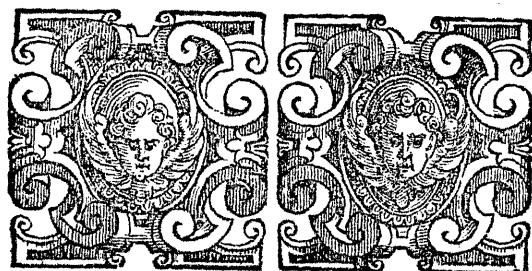
Tibullus.
Tichonius Affer.
Timæus Locrensis.
Trebellius Pollio.
Trogus Pompeius.

Valerius Flaccus.
Valerius Maximus.
Valerius Probus.
Varro.
Vectius Prætextatus.
Verrius Flaccus.
Victorinus Pictaviensis.

Victorinus Rhetor.
Virgilius.
Vitruuius.

Xenocrates Chalcedonius phi-
sophus.
Xenophon.
Xenophanes.
Xistus Pythagoricus.

Zenodotus Ephes.
Zoroaster.

VET. ET NOVI
TESTAMENTI
LOCA
PER ORDINEM LIBRORVM
sparsim in hoc opere declarata.

GEN. 1.

N principio crea-
uit Deus cælum
et terrâ pag. 24
& 224.
Fiat lux, & facta
est lux. 24. 131
275.
Vidit De^o lucē qđ
esset bona. 131

Factum est vespere, & mane dies unus.
27. 131.

Vocauit Deus firmamentum cælum, et fa-
ctum est vespere, & mane dies secun-
dus. 69

Congregentur aqua, quæ sub cælo sunt,
in locum unum. 104

Vidit Deus quod esset bonum. 69. 131

Fiant luminaria in firmamento cæli. 24
131.

Fecit Deus duo luminaria. 25. 195

Factum est vespere, & mane dies quar-
tus. 195

Factum est vespere, & mane dies quin-
tus. 254

Fecit Deus bestias terræ &c. 25. 254

Faciamus hominem ad imaginem, & simi-
litudinem nostram. 29. 273. & seq.

Creauit Deus hominem ad imaginē, &c.

29. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 147.
148. 149. 150. 153. 156. 157. 159. 160.

Ad imaginem Dei creauit illum, masculū
& feminam creauit eos. 27. 29. 364

Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant
valde bona. 39. 69. 76. 131. 220. 269

Factum est vespere, & mane dies sextus.
23. 264 & seq. 285. 630.

Gen. 2.

Perfecti sunt cæli, & terra, & omnis or-
natus eorum. 769. 284

Compleuit Deus die septimo opus suum.
pag. 284. 630

Requieuit die septimo ab vniuerso opere,
quod patrarat. 283. 284

Benedixit diei septimo, & sanctificauit
illum. 283. 285. 369. 630

Istæ sunt generationes cæli & terræ, quan-
do creatæ sunt, in die quo fecit Domi-
nus Deus cælum & terram. 25. 26. 27

Fons ascendebat e terra irrigans vniuer-
sam superficiem terræ. 60

Inspirauit in faciem eius spiraculum vi-
tæ. 240

Plantauerat Dominus Deus paradysum
voluptatis a principio, in quo posuit
hominem quem formauerat. 125

* 4 Fluius

Vet. & Noui Test. loca.

Fluvius egrediebatur de loco voluptatis, ad irrigandum paradysum, qui inde dividitur in quattuor capita. 244. & sequen.

Ex omni ligno paradysi comede; de ligno autem scientis boni, & mali, ne comedas; in quacumque enim die comederis, morte morieris. 44. 59

Non est bonum hominem esse solam, fucia mus ei adiutorum simile sibi. 29. 57

Cum obdormisset Adam, tulit Deus una de costis eius &c. 93

Aedificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam in mulierem. 27. 29. 57. 93.

Gen. 3.

Serpens erat callidior cunctis animantibus terra. 470

Cur precepit volis Deus, ut non comederetis ex omni ligno paradysi? 40. 44

Vidit mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectusq; delectabile. 45. 4

Tulit de fructu illius, & comedit, deducq; viro suo, qui comedit. 565

Cum audissent vocem Domini Dei deambulantis in paradiso ad auram post meridiem. 28. 1

Mulier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi. 560

Quia fecisti hoc, maledictus es inter omnia animantia, & bestias terra. 633

Ipsa conteret caput tuum. 348

Quia audisti vocem uxoris tue, & comedisti de ligno, ex quo preceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo. 560

In laboribus comedes ex ea. 278

Fecit Dominus Ada, & uxori eius tunicas pellicias. 78

De tentatione facta per serpentem. 442

Adam cognovit uxorem suam Evam, qua concepit, & peperit Cain. 400

Gen. 4.

Factum est post multos dies, ut offerret Cain de fructibus. 669

Ubi est Abel frater tuus? &c. 315

Numquid custos fratris mei sum ego? 315. 560.

Maledictus eris super terram, qua aperuit os suum, & reliq. 315. 560

Omnis qui occiderit Cain, septuplum punietur. 306. 315. 560

Posuit Dominus in Cain signum, ut non interficeret eum omnis, qui inuenisset eum. 206. 315. 588

Genuit Ada Iabel. Sella quoque genuit Tubalcain. soror vero Tubalcain Noema. 378. 379

Occidi virum in vulnus meum, & adolescentulum in liuore meo. 560

Septuplum ultio dabitur de Cain. 306. 558. 559. 560. 617

De Lamech vero septuagies septies. 232. 306. 558. & seq. 560. 561. 617.

Vocauit nomen eius Seth. 364

Seth natus est filius, quem vocauit Enos. 364

Gen. 5.

Hic est liber generationis Adam, in die qua creauit Deus hominem. 26. 364. 378

Masculum, & feminam creauit eos. 27. 364.

Vocauit nomina eorum Adam. 364. 528

Adam genuit filium, vocauitque nomen eius Seth. 364

Seth genuit Enos, & reliqua. 364

Vixit Iareth postquam genuit Enoch octingentis annis. 636

Enoch genuit Matusalem. 365

Ambulauit Enoch cum Deo, et non apparuit, quia tulit eum Deus. 171. 366. 548. 588. 654

Matusalem genuit Lamech. 365

Lamech genuit filium, vocauitque nomen eius Nohe. 365

Nohe cum quingentorum esset annorum. pag. 580

Reliqua ad hoc caput spectantia, habentur. pag. 429

Gen. 6.

Non permanebit spiritus meus in homine in aeternum, quia caro est; eruntque dies illius centum viginti annorum. pag. 429. 508. 586. 587. 655

Videns Deus quod multa malitia hominum esset in terra. 417. 668

Poenitet me fecisse eos. 600

Nohe vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis. 324

Fac tibi arcam de lignis lenigatis. 460

Trecentorum cubitorum erit longitudo arca. 602. 605

Quinguaginta cubitorum latitudo. 531

Triginta cubitorum altitudo illius. 478

Vet. & Noui Test. loca.

In cubito consummabis summitatem eius. 668.

Ingredieris arcam tu, & filij tui, uxor tua, & uxores filiorum tecum. 46

Gen. 7.

Te vidi iustum coram me in generatione hac. 324

Ex omnibus animantibus mundis tolles septena & septena masculum, & feminam. 69. 318

De animantibus vero immundis duo, & duo masculum, & feminam. 68. 69

Post dies septem ego pluam super terram. pag. 284

Ego pluam super terram quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. 501. 503. 587.

Erat Nohe sexcentorum annorum, quando diluuij aqua inundauerunt super terram. 429. 580. 622

Cum transissent septem dies, aqua diluuij inundauerunt super terram. 284

Anno sexcentesimo vita Nohe. 429. 580

Mense secundo septimo decimo die mensis rupti sunt omnes fontes abyssi magna etc. 417. 622

Facta est pluuia super terram quadraginta diebus, et quadraginta noctibus. pag. 501. 508. 587

Ingressus est Nohe, & Sem, & Cham, & Iaphet filij eius, & uxor illius, & uxores filiorum eius cum eis in arca. 324

Factum est diluuium quadraginta diebus super terram. 587

Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes quos operuerat. 262. 408

Vniuersi homines, & cuncta in quibus spiraculum vite est in terra, mortua sunt, & deleuit Deus omnem substantiam, qua erat super terram, ab homine usque ad pecus. Remansit aut solus Nohe, & qui cum eo erant in arca. 46

Obtinuerunt aqua terram centum quinquaginta diebus. 408. 590

Gen. 8.

Reuersa sunt aqua de terra euntes, & redeuntes, & caperunt minui post centum quinquaginta dies. 408. 590

Requiescit arca mense septimo, vicesimo septimo die mensis. 461

Cum transissent quadraginta dies, aperiens Nohe fenestram arca quam fecerat, emisit columbam, ut videret si iam cessasset aqua super faciem terrae. Quia cum non inuenisset ubi requiesceret pes eius, reuersa est ad eum. 318. & 502.

Expectatis ultra septem diebus alijs, rursum dimisit columbam ex arca. at illa venit ad eum ad vesperam portans ramum oliuae. 318

Expectauitque nihilominus septem alios dies, & dimisit columbam. 318

Sexcentesimo primo anno, vita Nohe primo mense, prima die mensis immixta sunt aqua super terram. 623

Mense secundo, septimo & vicesimo die mensis arefacta est terra. 461. 462

Gen. 9.

Vixit Nohe post diluuium trecentis quinquaginta annis. 611

Gen. 10.

Haec sunt generationes filiorum Nohe. 555

De diuisione regionum filiorum Nohe. 555

Nati sunt Heber filij duo, nomen vni Phaleg, eo quod in diebus eius diuisa sit terra. 76. 555

Gen. 11.

Erat terralabij vnius, & sermonum eorundem. 29. 31

Ecce vnus est populus, & vnus est labium omnibus. 29. 31

Descendamus & confundamus ibi linguas eorum, ut non audiat vnusquisq; vocem proximi sui. 30

Idcirco vocatum est nomen eius Babel, quia ibi confusum est labium vniuersa terra. 50. 555

Thare genuit Abram, Nachor, et Aran. 429

Mortuus est Abram ante Thare patrem suum in terra natiuitatis sua in Chaldaeorum. 429

Facti sunt dies Thare ducentorum quinque annorum, & mortuus est in Haram. 615

Gen. 12.

Egredere de terra tua & de cognatione tua. 395

Septuaginta quinque annorum erat Abram cum egredere de Haram. 558

Descendit Abram in Aegyptum. 333

Gen. 13.

Ascendit Abram de Aegypto. 333

Leua oculos tuos, & vide a loco in quo nunc es ad aquilonem & meridiem, ad orientem & occidentem. 217

Fa.

Vet. & Noui Test. loca.

Gen. 14.
 Factum est in illo tempore, ut Amraphel rex Senaar, & Arioth rex Ponti, & Chodorlaomor rex Elamitarum, & Thadad rex Gentium inirent bellum contra Basa regem Sod. & rel. 349. 375. 455.
 Quartodecimo anno venit Chodorlaomor, & reges qui erant cum eo, & percusserunt Raphaym. 405
 Numeravit Abram expeditos vernaculos suos cccxxvij &c. 608. 609. 676
 Dedit ei decimas ex omnibus. 332. 375
 Gen. 15.
 Suspice caelum, & numera stellas, si potes. & reliqua. 430
 Scito praenoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, & subyicient eos seruituti, & affligent quadringentis annis. 511. 601. 615
 Tu ibis ad patres tuos in pace, sepulchus in senectute bona. 574
 Gen. 16.
 Tulit Agar Aegyptiam ancillam suam, post annos decem quam habitare ceperant in terra Chanaan, & dedit eam viro suo uxorem. 375
 Ologinta & sex annorum erat Abram quando peperit ei Agar Hismael. 568
 Gen. 17.
 Non ultra vocabitur nomen tuum Abram, sed appellaberis Abraham. 528
 Circumcidetur ex vobis omne masculinum, & circumcidetis carnem preputij vestri. 330
 Infans octo dierum circumcidetur in vobis. 330. 506. 507
 Sarai uxorem tuam non vocabis Sarai, sed Saram. 528
 Putasne centenario nascetur filius? 580
 Super Hismael exaudiui te, benedicam ei, & duodecim duces generabit. 395
 Hismael filius Abrahae tredecim annos impleuerat tpe circumcisionis suae. 401
 Gen. 18.
 Apparuit Abrahae Dominus in conuallibus Mambre sedenti in ostio tabernaculi sui in ipso seruore diei &c. 72
 Cumque eleuasset oculos apparuerunt ei tres viri stantes prope eum. 72. 186
 Risit Sara occulte dicens: postquam consensui, & Dominus meus vetulus est, voluptati operam dabo. 72. 543
 Si inuenero Sodomis quinquaginta iustos in medio ciuitatis dimittam omni loco propter eos. 531
 Non delebo si inuenero ibi quadraginta quinque. 526
 Non faciam si inuenero ibi triginta. 479
 Non interficiam propter viginti. 432
 Non delebo propter decem. 313
 Gen. 19.
 Venerunt duo Angeli Sodomam vespere. 72
 Dominus pluit super Sodomam &c. 72. 454
 Gen. 21.
 Circumcidit eum octauo die, sicut praeceperat ei Deus. 330. 506 & seq.
 Cum esset cetum annorum, hac quippe a te patris natus est Isaac. 580
 Septe agnos accipies de manu mea: ut sint mihi in testimoniu; quoniam ego fodi puteum istum; iacurco vocatus est ille lacus Bersabee, quia ibi uterq; iurauit. 312
 Gen. 22.
 Abraham de nocte consurgens, stravit asinum, ducens secum duos iuuenes. 64. 77
 Die tercio, elcunatis oculis, vidit locum procul. 171. 648
 Dixit Abraham ad pueros suos, expectate hic cum asino, ego et puer illic usq; pperantes, postq; adorauerimus reueri. 64
 Extendit manum, & arripuit gladium, ut immolaret filium suum. 164
 Nunc cognoui quod times Dominum. 491
 Gen. 24.
 Tulit decem camelos de grege domini. 375
 Postquam biberunt cameli protulit vir armillas pondo siclorum decem. 575
 Soror nostra es, crescas in mille millia. 641
 Rebecca conspecto Isaac, descendit de camelo. 648
 Gen. 25.
 Fuerunt dies vitae Abrahae 175 anni. 589
 Deficiens mortuus est in senectute bona. 574. 589.
 Hi sunt filij Hismael. & haec nomina p castella & oppida eorum duodecim principes tribuum suarum. 395
 Isaac cum quadraginta esset annorum, duxit uxorem Rebeccam. 501
 Dedit Dominus conceptum Rebeccae, sed collidebantur in utero eius paruuli. 53
 Duae gentes sunt in utero tuo. & duo populi ex ventre tuo diuidentur. 63. 64
 De natiuitate Iahacob, & Esau. 469
 Ne

Vet. & Noui Test. loca.

Gen. 26.
 Ne descendas in Aegyptum. 333
 Seminavit Isaac in terra illa, & inuenit ipso anno centuplum. 573
 Fodit alios puteos, quos foderant serui patris sui Abraham. 163. & seq.
 Foderunt in torrente, & reperierunt aquam viuam; sed & ibi iurgium fuit pastorum; foderunt autem & alium, & pro illo quoque rixati sunt; profectus inde fodit alium puteum, pro quo non contenderunt. 106. 163
 Esau quadragenarius duxit uxores duas. 501
 Gen. 27.
 Affer mihi duos hedos optimos, ut faciam ex eis escam patri tuo; abiit, & attulit. 77
 Gen. 28.
 Vidit Iahacob in somnis scala statam super terram, et cacumem illius tagens caeli, Angelos quoq; Dei ascendentes & 316. 409
 Dilataberis ad orientem, & occidentem, & septentrionem, & meridiem. 217
 Gen. 29.
 Seruiuit Iahacob p Rachel vij. annis. 313
 Seruies apud eum septem annis alijs. 426
 Gen. 30.
 Appellauit nomen eius Dan. 280
 Gen. 31.
 Assumptis fratribus suis persecutus est eum diebus septem. 313
 Iacurco viginti annis frui tecum. 426. 615
 Sicque per viginti annos in domo tua seruiui tibi, quatuordecim pro filiabus, & sex pro gregibus tuis. 426
 Immutasti mercedem meam decem vicibus. 374
 Gen. 32.
 Venimus ad Esau fratrem tuum, & ecce properat in occursum tibi cum quadringentis viris. 426. 615
 Timuit Iahacob valde, et perterritus dimisit populum qui secum erat. 427
 Separavit de his quae habebat munera fratris sui capras ducentas, hircos viginti, oves ducentas, arietes viginti. 427. 596
 Camelos foetas cum pullis suis triginta. 479
 Tauros viginti, asinos viginti. 427
 Ecce vir luctabatur cum eo usq; mane, qui eum videre, & reliqua. 427
 Neq; inquam Iahacob appellabitur nomen tuum, sed Israel. 427
 Cur qris nomen meum quod est mirabile. 235. 427
 Vocauit Iahacob nomen loci illius Phannuel, dicens: vidi Dominum facie ad faciem. 428
 Ipse vero claudicabat pedem. 80
 Gen. 33.
 Eleuas Iahacob oculos suos vidit venientem Esau, & cum eo quadringentos viros. 426
 Progrediens Iahacob adorauit pronus in terram septies, donec appropinquaret frater eius. 313
 Gen. 35.
 Non vocaberis ultra Iahacob; sed Israel erit nomen tuum. 427
 Erant autem filij Iahacob duodecim. 397
 Gen. 37.
 Ioseph cum sexdecim esset annorum &c. 414
 Ioseph accusauit fratres suos apud patrem crimine pessimo. 381
 Vendiderunt eum Hismaelitis viginti argenteis. 428. 481. 615
 Gen. 39.
 Fuit Dominus cum Ioseph. 204
 Erat Ioseph pulchra facie, & decorus aspectu. Post multos itaq; dies iniecit domina sua oculos suos in Ioseph, & ait: dormi mecum. 204
 Gen. 41.
 Post duos annos vidit Pharaon somnum. 74.
 Triginta annorum erat Ioseph quando stetit in conspectu regis Pharaonis. 476. 562
 Gen. 42.
 Audiens Iahacob quod alimeta venderentur in Aegypto, dixit filiis suis; Quare negligitis, audiui quod triticum venditur in Aegypto, descendite, et emite. 333
 Descendentes igitur fratres Ioseph decem &c. 333. 375
 Frater vester vnus ligetur in carcere. 333
 At illi portantes frumenta in asinis suis profecti sunt. 373
 Simeon tenetur in vinculis. 333
 Gen. 43.
 Instrue conuiuium, quoniam hodie mecum sunt comesturi meridia. 281
 Gen. 45.
 Benjamin dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis. 259
 Addens ei asinos decem. 375
 Ascendentes ex Aegypto venerunt in terram Chanaan. 335
 Hac

Vet. & Noui Test. loca.

Gen. 46.
 Hac sunt nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt in Aegyptum. 553
 Omnes anime filiorum Lia & filiarum, triginta tres. 487
 Hi filij Bala, quam dedit Laban Racheli filia sua, & hos genuit Iahacob, omnes anime septem. 312
 Oēs anime domus Iahacob, quae ingressae sunt in Aegyptum, fuere septuaginta. 553
 Gen. 47.
 Quintam partem Regi dabit. 455
 Ex eo tempore usque in presentem diem in uniuersa terra Aegypti Regibus quanta pars soluitur. 455
 Gen. 49.
 Catulus Leonis Iuda, ad praedam filii ascendisti, requiescens accubisti, ut Leo, & quasi Leona, quis suscitabit eum? 107. 287
 Gen. 50
 Praecipit seruis suis medicis, ut aromatis cordirent patrem, quibus iussa explebatur transierunt quadraginta dies. Iste quippe mos erat cadaverum conditorum. 482. 511
 Fleuitque eum Aegyptus lxx diebus. 482
 Celebrantes exequias plantu magno atque uehementi implerunt septem dies. 320
 Dixit Ioseph centum decem annis. 562
 EXHO. I.
 Hac sunt nomina filiorum Israel: Dan &c. 280
 Erant omnes anime eorum qui egressi sunt de femore Iahacob septuaginta. 553
 Filij Israel creuerunt, & quasi germinantes multiplicati sunt. 569
 Exh. 2.
 Egressus est post haec vir de domo Leni &c. & videns eum elegantem abscondit tribus mensibus. 569. 570
 Cum circumspexisset huc atque illuc, & nullum adesse uidisset, percussit Aegyptium abscondit Sabulo. 7
 Exh. 3.
 Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iahacob. 163. 664
 Deducam eum de terra illa in terram qua fluit uitis & melle, ad loca Chanaan, & Hethi & Amorrici, & Pherezei, & Huii, & Iebusai. 670
 Ego sum qui sum. sic dices filijs Israel. Qui est misit me ad uos. 226

Ibimus uia triu dieru in solitudinem, ut immolemus Domino Deo nostro. 648
 Exh. 4.
 Mortui sunt omnes qui querebant animam tuam. 61
 Exh. 5.
 Vir quidam nomine Ananias cum Saphyra uxore sua vendidit agrum. 7
 Exh. 7.
 Erat Moyses 80. annorum &c. 562. 656
 Vocauit Pharaos sapientes, & maleficos, et fecerunt ipsi per incantationes Aegyptias & arcana quadam similiter. 107
 Exh. 8.
 Fecerunt similiter malefici incantationibus suis, ut educerentur cynipbes, & non potuerunt, & dixerunt malefici ad Pharaonem: Digitus Dei est hic. 107
 Exh. 10.
 Sederunt locustae in cunctis sinibus Aegyptiorum innumerabiles. 672
 Exh. 12.
 Mensis iste uobis principium mensium, primus erit in mensibus anni. 450
 Decima die mensis tollat unusquisque agnum &c. 333. 376
 Sin autem minor est numerus, ut sufficere possit ad uescendum agni, assumet &c. 675
 Erit agnus absque macula masculus. 379
 Seruabitur eum usque ad quartam decimam diem mensis huius. 403. & seq. 455
 Et sument de sanguine eius, ac ponent super utrumque postem, & in superluminaribus domorum, in quibus comedent illum. 77.
 Septem diebus azyma comedetis. In die primo non erit fermentatum in domibus uestris. 309
 Primo mense xiiii. die mensis ad uesperam, comedetis azyma usque ad diem 21. eiusdem mensis ad uesperam. 402 & duob. seq. 435
 Septem diebus fermentatum non inuenietur in domibus uestris. 309
 Profecti sunt filij Israel de Ramesse in Socho sexcenta fere millia pedum uirorum. 622
 Fulgur promiscuum innumerabile ascendit cum eis. 612
 Habitatio filiorum Israel, qua manserunt in Aegypto, fuit 430. annorum. 618
 Exh. 13.
 In die septimo erit solennitas Domini, azyma comedetis septem diebus. 309
 Vene-

Vet. & Noui Test. loca.

Exh. 15.
 Venerunt in Helim filij Israel, ubi erant duodecim fontes aquarum, et septuaginta palma. 395. 553
 Exh. 16.
 Egredietur populus, & colligat quae sufficiunt per singulos dies &c. die autem sexto parent, quod inferant, & sit duplum, quam colligere solebant, per singulos dies. 278. 284. 285
 Filij Israel comederunt manna quadraginta annis. 503
 Exh. 17.
 Castrametati sunt in Raphidim, ubi non erat aqua ad bibendum populo. 69. 381
 Estne Deus in nobis? 381
 Vocauit nomen loci illius tentatio, propter iurgium filiorum Israel. 69. 381
 Exh. 18.
 Prouide de omni plebe uiros sapientes, & timentes Deum, in quibus sis ueritas; & constitue ex eis quinquagenarios. 532
 Exh. 19.
 Mense tertio egressionis Israel de terra Aegypti &c. 104
 In die tertio descendit Dominus &c. 104
 Estote parati in diem tertium. 104
 Iam aduenerat tertius dies, & mane inclaruerat, & ecce ceperunt audiri tonitrua. 104
 Descende & contestare populum, ne forte uelit transcendere terminos ad uidentium Dominum, & pereat ex eis plurima multitudo. 667
 Exh. 20.
 Ego sum Dominus Deus tuus. 369
 Visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam & quartam generationem. 305
 Faciens misericordiam in milia his qui diligunt me. 638
 Non assumes nomen Domini Dei tui in uanum. 369
 Memento ut die sabbati sanctifices. 369
 Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, septimo autem die sabbatum domini Dei tui est. 285
 Sex diebus fecit Deus caelum, & terram, & mare, & omnia quae in eis sunt, & requieuit die septimo. 284
 Honora patrem tuum, & matrem tuam. 369

Exh. 21.
 Si emeris seruum hebraum, sex annis seruiet tibi, in septimo egredietur liber gratis. 285. 278. 311
 Si bos cornupeta seruum ancillamque inuaserit, triginta siclos argenti domino dabit. 482
 Exh. 22.
 Decimas & primitias tuas non tardabis offerre. 332. 366
 Exh. 23.
 Sex annis seminabis terram tuam, & congregabis fruges eius. anno autem septimo dimittes eam, & requiescere facies. 285
 Sex diebus operaberis. 285
 Septima die cessabis. 285
 Tribus vicibus per singulos annos mihi festa celebrabit. 105
 Septem diebus comedes azyma. 309
 Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram Domino. 105
 Primitias frugum terrae tuae deferes in domum Domini. 332
 Ecce ego mittam Angelum meum, qui praecedat te, & custodiat in uia, & introducat in locum quem preparavi tibi, obserua eum, & audi uocem eius, est enim nomen meum in illo. 557
 Exh. 24.
 Ascende ad Dominum tuum, et Aaron, Nadab, & Abiu, & septuaginta senes ex Israel. 551
 Immolauerunt uictimas pacificas Domino uitulos duodecim. 395
 Habitauit gloria Domini super Sinai, regens illum nube sex diebus. 278
 Ingressus Moyses medium nebulae ascendit in montem, & fuit ibi quadraginta diebus, & quadraginta noctibus pag. 295. 504
 Exh. 25.
 Facies propitiarium de auro mundissimo, duos cubitos & dimidium tenebit longitudo eius. 8
 Facies & lucernas septem, & pones eas super candelabrum ut luceant. 137
 Exh. 26.
 Decem cortinas de bysso retorta facies. 370
 Longitudo cortina unius habebit viginti octo cubitos. 473
 Quin-

Vet. & Noui Test. loca.

Quinquagenas ansulas cortina habebit in utraque parte. 532
 Facies & saga cilicina undecim. 377
 Facies & tabulas stantes tabernaculi &c. quarum viginti erant in latere meridiano & reliqui. 434
 Erunt simul tabule octo, bases earum argenteae sexdecim. 414
 Facies & velum de hiacyntho, & purpura quod opponit eis, quatuor columnas de lignis Setim &c. intra quod ponet Arcam testamenti, quo & Sanctuarium, & sanctuarium sanctuarium dicitur. 137
 Pons contra mensam candelabrum in latere Tabernaculi. 138
 Exh. 27.
 Facies atrium Tabernaculi, in cuius australi plaga contra meridiem erunt tentoria de bysso retorta, centum cubitos unum latus tenebit in longit. 578. 580
 In latere aquilonis per longum erunt tentoria centum cubitorum. 580
 Columna viginti, & bases aeneae eiusdem numeri, & capita earum. 434
 Exh. 28.
 Rationale iudicij quadrangulum erit mensuram palmi habebit tam in longitudine, quam in latitudine. 459
 Exh. 29.
 Septem diebus consecrabis manus eorum. 318
 Septem diebus expiabis altare. 318.
 Exh. 30.
 Quando tuleris summam filiorum Israel in terra numerum dabunt singuli pretium pro animabus suis Domino, & non erit plaga in eis cum fuerint recensiti. 334
 Qui habetur in numero d. triginta annis, & supra dabit pretium. 334
 Exh. 31.
 Dedit Dominus Moysi in monte Sinai duas tabulas testimonij lapideas scriptas digito Dei. 370
 Exh. 32.
 Fac nobis Deos. 60
 Fecit ex eis vitulum conflatilem, dixeruntque, Hi sunt dii tui Israel. 60
 Ceciderunt in die illa quasi viginti tria millia hominum. 441. 666
 Exh. 33.
 Facies mea praecedet te. 219

Ostende mihi gloriam tuam. Respondit Dominus, Ego ostendam omne bonum tibi. 188. 265
 Non poteris videre faciem meam, non enim videbit me homo & vivet. 188. 265
 Videbis posteriora mea: faciem autem meam videre non poteris. 188. 219 220. 265
 Exh. 34.
 Excidit duas tabulas lapideas, quales antea fuerant. 63
 Qui custodis misericordiam in millia. 638
 Qui reddis iniquitatem patrum, filiis, ac nepotibus in tertiam & quartam prog. 305
 Tribus temporibus anni apparebit omne masculinum tuum in conspectu Dei. 105
 Fuit ibi cum Domino Moyses quadraginta dies, & 40. noctes, panem non comedit, & aquam non bibit. 295
 Qui videbant faciem egredientis Moysi esse cornutam, sed operiebatur ille rursus faciem suam, si quando loquebatur ad eos. 6
 Exh. 36.
 Una cortinarum habebat in longitudine viginti octo cubitos. 473
 Fecit saga undecim de pilis caprarum. 377
 Fecitque ansas quinquaginta in ora sagi. 532
 Ex tabulis viginti ad plagam meridianam erant contra austrum cum 40. basibus 434
 Fecit ex utraque parte per singulos angulos, ut octo essent, simul tabula, & haberent bases argenteas sexdecim. 414
 Fecit & tentorium in introitu tabernaculi, & columnas quinque. 456
 Exh. 38.
 Fecit & atrium, in cuius australi plaga erant columna aeneae viginti, cum basibus suis, capita columnarum &c. 434
 Exh. 39.
 Posuit in rationali gemmarum ordines quatuor &c. ipsi quoque lapides duodecim sculpti erant nominibus duodecim tribuum Israel, singuli per nomina sing. 395
 LEVIT. I.
MAsculum immaculatum offeret. pag. 379.
 Leuit. 4.
 Cum intinxerit digitum in sanguinem, asperget eum septies coram Domino. 318. 388.
 Leuit. 5.
 Anima qua ieiunaverit, & protulerit labijs

Vet. & Noui Test. loca.

byis suis, ut vel male quid faceret, vel bene, et non fecerit, et id ipsum iuramento et sermone firmaverit, oblitusque, postea intellexerit delictum suum, agat poenitentiam pro peccato, & offerat duos turtures, vel duos pullos columbarum Domino. 75
 Ipsum quod intulit damni, restituet, & quintam partem ponet supra, tradens sacerdoti. 260
 Leuit. 6.
 Anima convicta delicti reddet omnia, quae per fraudem voluit obtinere in egra, & quintam insuper partem domino, cui damnium intulerat. 260.
 Leuit. 12.
 Mulier, si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit septem diebus iuxta dies separationis menstruae. 309. 506
 Die octavo circumcidetur infantulus. 309. 506.
 Ipsa vero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis suae. 487. 506. 656.
 Si foeminam pepererit, immunda erit duabus hebdomadibus. 309
 Sexaginta sex diebus manebit in sanguine purificationis suae. 487. 505. 656
 Leuit. 13.
 Homo in cuius cute & carne ortus fuerit diversus color, sive pustula &c. 669
 Recludet eum sacerdos septem diebus, & considerabit die septimo, & si quidem lepra ultra non creverit, nec transferit in cute, rursus recludet eum septem diebus alijs. 319
 Leuit. 15.
 Si sanatus fuerit qui huiusmodi sustinet passionem, numerabit septem dies post emundationem sui. 318
 Die octavo sumet duos turtures, aut duos pullos columbae. 564
 Mulier quae redeunte mense patitur fluxum sanguinis, septem diebus separabitur. 318
 Si coierit cum ea vir tempore sanguinis menstrualis, immundus erit septem diebus. 319
 Mulier quae patitur multis diebus fluxum sanguinis, & reliqua. 669
 Si steterit sanguis, & finire cessaverit, numerabit septem dies purificationis suae. 319

Leuit. 16.
 Mense septimo, decima die mensis effugietis animas vestras. 333
 Leuit. 19.
 Diliges amicum tuum sicut te ipsum. 42
 Veste quae ex duobus texta est, non indueris. 79
 Quarto anno omnis fructus eorum sanctificabitur laudabilis Domino, quinto autem anno comeditis fructus. 260
 Leuit. 21.
 Ne contaminetur sacerdos in morte civium suorum nisi tantum in consanguineis &c. pag. 319
 Virginem ducet uxorem viduam autem, & repudiatam, & sordidam, atque meretricem non accipiet. 95
 Homo de semine tuo per familiaritas qui habuerit maculam, non offeret panes Deo, nec accedet ad ministerium si cecus fuerit, si claudus &c. 207
 Leuit. 22.
 Masculus immaculatus erit. 379
 Leuit. 23.
 Sex diebus facietis opus. 278. 379
 Dies septimus, quia sabbati requies est, vocabitur sanctus. 283. 285
 Mense primo quartadecima die ad vespereum plase Domini est, & quinta decima die mensis huius solennitas azy morum Domini est. 410
 Septem diebus azyma comedetis. 309
 Die nono mensis septimi a vespere usque ad vespere celebrabitis sabbata vestra. 333
 Leuit. 24.
 Accipies quoque similes, & coques ex ea duodecim panes. 397
 Leuit. 25.
 Sex annis seres agrum tuum, et sex annis putabis vineam tuam. 278
 Septimo anno sabbatum erit terra requiectionis Domini. 311. 534
 Numerabis tibi septem hebdomades annorum, id est septies septem, quae simul faciunt quadraginta novem &c. sanctificabisque annum quinquagesimum, & vocabis remissionem cunctis habitatoribus. 311. 534. 595
 Leuit. 26.
 Persequentur quinque de vestris centum alienos, et centum de vobis decem milia. 260. 579. 666
 Addam

Vet. & Noui Test. loca.

Addam correctiones vestras septuplum propter peccata vestra. 3:4
Addam plagas vestras usque in septuplum. 314
Percutiam vos septies propter peccata vestra. 315
Corripiam vos septem plagis propter peccata vestra. 315
 Leuit. 27.
Homo qui votum fecerit, si fuerit masculus, a vicesimo anno, usque ad sexagesimum annum dabit quinquaginta siclos argenti; si mulier, triginta. 543.545
Ab uno mense usque ad annum quintum pro masculo dabuntur quinq; sicli. 261
Addet super astimationem quintam partem. 261
Dabit quintam partem astimationis supra. 261
Omnes decima terra siue de pomis arborum, siue de frugibus Domini sunt, & illi sanctificantur. 332
Quicquid decimum venerit, sanctificabitur Domino. 332
 N V M. 1.
Locutus est Dominus ad Moysen in deserto Sina, in tabernaculo federis dicens: Tollite summam uniuersa congregationis filiorum Israel per cognationes, & domos suas, & nomina singulorum quicquid sexus est masculini a vicesimo anno, & supra omnium virorum fortium ex Israel. 431.675
Tribum Leui noli numerare, neque ponas summam eorum cum filiis Israel. 436
 Num. 2.
Singuli per turmas, in signa, atq; vexilla, & domos cognationum suarum castrametabuntur filij Israel. &c. 397
 Num. 3.
Omnes Leuitae quos numerauerunt Moyses, & Aaron iuxta praeceptum Domini per familias suas in genere masculino a mense uno, & supra fuerunt vigintiduo milia. 436
Recensuit Moyses sicut praeceperat Dominus primogenitos filiorum Israel, & fuerunt masculi per nomina sua, a mense uno, & supra vigintiduo milia ducenti septuaginta tres. 436

Num. 4.
Tolle summam filiorum Caath de medio Leuitarum per domos, & familias suas a tricesimo anno & supra, usque ad quinquagesimum annum. 476.479
 Num. 6.
Omnino tempore separationis suae nouacula non transibit per caput eius, usque ad completum diem quo Domino consecratur, sanctus erit crescente caesaria capitis sui. 600
In octaua die offeret duos turtures, vel duos pullos columbae. 564
 Num. 7.
Fuerunt in ea acetabulum argenteum pondi centum triginta siclorum. 479
Phiala argentea habens septuaginta siclos. 547
 Num. 8.
Cum posueris septem lucernas, candelabrum in australi parte erigatur. 288
Tolle Leuitas ex medio filiorum Israel, & radant omnes pilos carnis suae. 600
Hac est lex Leuitarum a vigintiquinque annis, & supra ingredientur ut ministrent in tabernaculo federis. 476.451
Cum quinquagesimum annum atatis impleuerint, seruire cessabunt. 533
 Num. 9.
Faciant filij Israel phase in tempore suo quartadecima die mensis huius ad vesperam. 402. & seq.
 Num. 11.
Quis dabit nobis ad vescendum carnes? Recordamur piscium, quos comedebamus in Aegypto gratis. &c. 400
Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu nosti, quod senes populi sint. 551.574
 Num. 12.
Exclusa est Maria extra castra septem diebus. 319
 Num. 13.
Mitte viros qui considerent terram Chanaan, quam daturus sum filiis Israel, singulos de singulis tribubus. 395.508
Vocauit Osee filium Nun Josue. 230.
Reuerfi exploratores terra post quadraginta dies. 508.420
 Num. 14.
Dominus patiens & multa misericordiam auferens.

Vet. & Noui Test. loca.

Num. 25.
Occisi sunt vigintiquatuor milia hominum. 441.448
 Num. 26.
Numerate omnem summam filiorum Israel a viginti annis & supra per domos & cognationes suas cunctos qui possunt ad bella procedere. 431
 Num. 27.
Nomina filiarum Salphaad sunt, Mala, & Noa, & Eglā, & Melcha, & Zersa. 454
 Num. 29.
Decima dies mensis huius septimi erit vobis sancta atque venerabilis. 375
Quintadecima die mensis septimi, quae vobis sancta erit, atque venerabilis, omne opus seruale non facietis in ea, sed celebrabitis solennitatem Domino septem diebus. 410
Offeretis holocaustum in odorem suauissimum vitulos de armento tredecim & reliqua. 550
 Num. 31.
Cum pugnaissent contra Madianitas atque vicissent, omnes mares occiderunt & reges eorum Eui, & Sur, & Recem, & Hur, & Rebe, quinque principes gentis. 455
Manete extra castra septem diebus. pag. 318. 319
Separabis partem Domino ab his qui pugnauerunt & fuerunt in bello unam animam de quingentis. 620
Ex media parte filiorum Israel accipies quinquagesimum caput hominum & boum &c. et dabis ea Leuitis qui excubant in custodia tabernaculi Domini. 533.620
 Num. 33.
Hae sunt mansiones filiorum qui egressi sunt de Aegypto per turmas suas in manu Moysis. 512
 Num. 35.
Praeceptum filiis Israel ut dent Leuitis de possessionibus suis vrbes ad habitandum & suburbana earum per circuitum ut ipsi in oppidis maneant, & suburbana sint pecoribus ac iumentis, quae a muris civitatum forissecus per circuitum mille passuum spatio tenduntur. 640
 auferens iniquitatem & scelera; qui visitas peccata patrum in filios in tertiam & quartam generationem. 305
Tentauerunt me iam per decem vices. pag. 374
Filij vestri erunt vagi in deserto annis quadraginta iuxta numerum quadraginta dierum, quibus considerastis terram. 420
Anus pro die imputabitur. 420
Quadrageinta annis recipietis iniquitates vestras. 503
 Num. 16.
Fuerunt qui percussit sunt quatuordecim milia hominum. 405
 Num. 19.
Qui tetigerit cadaver hominis, & propter hoc septem diebus fuerit immundus. pag. 319
Ista est lex hominis, qui moritur in tabernaculo, omnes qui ingrediuntur tentorium illius, & uniuersa vasa, quae ibi sunt, pollutae erunt septem diebus. 319
 Num. 20.
Cum eleuasset Moyses manum percutiens virga bis silicem, egressa sunt aquae &c. pag. 69. 78
Gradiemur via publica nec ad dextram, nec ad sinistram declinantes. 470
Omnis multitudo videns occubuisse Aaron, fleuit super eo triginta diebus. pag. 482
 Num. 21.
Percussus est Seon rex Amorraorum in ore gladij. 88
Occurrit eis Og rex Basan cum omni populo suo, percusserunt igitur & hunc cum filiis suis, uniuersumque populum eius. pag. 88. 338.
 Num. 22.
Cur percutis me etiam iam tertio? 105
Cur tertio verberas asinam tuam? 105
 Num. 23.
Ecce populus ut leena consurget, & quasi leo erigetur, non accubabit, donec deuoret praedam. 107
 Num. 24.
Ad maledicendum inimicis meis vocaui te, quibus e contrario tertio benedixisti. 105

Vet. & Noui Test. loca.

DEUTER. 1.
Hac sunt verba que loquutus est Moyses ad omnem Israel trans Jordanem &c. undecim diebus. 88. 381
Deuter. 2.
Circumuiuimus montem Seyr longo tempore. 424
Tempus quo ambulauimus de Cades Barne usq; ad transitum Zarech, triginta & octo annorum fuit, donec consumaretur omnis congregatio &c. 424
Deut. 3.
Egressus est Og rex Basan in occursum nobis cum populo suo ad bellandum, Dixitq; Dominus, Ne timeas eum, quia in manu tua traditus est cum omni populo ac terra sua, faciesq. ei sicut fecisti Seon regi Amorraorum. 88
Non fuit oppidum, quod nos effugeret, sexaginta urbes vastantes omnem regionem Argob regni Og in Basan. 545
Lectus Og regis Basan ferreus monstratur noue cubitos habens longitudinis. 338
Deuter. 4. (240 539)
Dominus Deus tuus ignis consumens est.
Deuter. 5.
Ego sum Deus amulator, reddens iniquitatem patrum super filios in tertiam, & quartam generationem his qui oderunt me. 305
Et faciens misericordiam in multa milia diligentibus me. 638
Non declinabit is neq. ad dexteram, neq. ad sinistram, sed per viam quam precepit vobis Dominus. 470. 663
Deuter. 6.
Audi Israel Dominus Deus vester Deus vnus est. 17
Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua. 369
Deuter. 7.
Cum introduxerit te Dominus Deus tuus in terram quam possessurus ingredieris, & delenerit Gentes multas coram te Hethaem &c. septem Gentes multo maioris numeri, quam tu es. 670
Deus est custodiens pactum, & misericordiam diligentibus se, & his qui custodiunt precepta eius, in mille generationibus. 638

Deuter 8.
Recordaberis cuncti itineris per quod adduxit te Dominus Deus tuus quadraginta annis per desertum, ut affligeret te. 503
Miserus est tui Deus, ne diceres in corde tuo, fortitudo mea, et robur manus mea, hac mihi omnia prastiterunt, sed recordaberis domini Dei tui. 20
Deuter. 10
In septuaginta animabus descenderunt patres tui in Aegyptum. 557
Deut. 15.
Septimo anno facies remissionem. &c. 534
Obserua diem sabbati, ut sanctifices eum, sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, septimus dies sabbati. &c. 278. 283. 285.
Deuter. 16.
Septem diebus comedes absq. fermento afflictionis panem. 314
Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu domini Dei tui, in loco quem elegerit in solennitate azymorum, & in solennitate hebdomadarum, & in solennitate tabernaculorum. 105
Deuter. 21.
Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos &c. captiuosq; duxeris, & videris in numero captiuorum mulierem pulchram, & adamaris eam, & reliqua. 484 485
Deuter. 22.
Non indueris vestimento, quod ex lana li noque contextum est. 79
Deuter. 23.
Non ingredietur maner, hoc est de scorto natus, in ecclesiam Domini usq. ad decimam generationem. 375
Ammonites & Moabites etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam Dei. 305
Deut. 25.
Pro mensura peccati, erit & plagaru modus, ita dumtaxat ut quadragenarium numerum non excedant. 508
Deuter. 27.
Hi stabunt ad benedicendum Domino super monte, & reliqua. 480
E regione isti stabunt ad maledicendum. &c. 480
 Si

Vet. & Noui Test. loca.

Deut. 28.
Si audieris vocem domini Dei tui, veniet super te oes benedictiones ista. &c. 480
Deuter. 32.
Constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israel. 659
Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usq; ad inferni nouissima. 74
Foris vastabit eos gladius, et intus pavor, iuuenem simul, ac virginem. 313
Deut. 34.
Moyses centum & viginti annorum erat, quando mortuus est. 585. 586 656
Fleueruntq; cum filij Israel in campes tribus Moab triginta diebus, & completi sunt dies plangus lugentium Moysen. 482. 483
IOS. 1.
Preparate vobis cibaria, quoniam post diem tertiam transibitis Jordanem. 105
Rubennitis quoq; & Gadditis, et dimidia tribui Manasse ait: Mementote, &c. pag. 375
Ios. 2.
Patrem tuum ac matrem, fratresq; & omnem cognationem tuam congregabis in domum tuam; qui ostium domus tuae egressus fuerit, reus sibi erit. 46
Ios. 3.
Venerunt ad Jordanem Josue, & omnes filij Israel, & morati sunt ibi per tres dies. 105
Ios. 4.
Alios duodecim lapides posuit Josue in medio Jordanis alueo. 397
Duodecim lapides quos de Jordanis alueo sumserant, posuit Josue in Galgalis 397
Ios. 6.
Tulerunt sacerdotes arcam Domini, & septem ex eis septem buccinas &c. circumieruntq; ciuitatem secundo die semel, & reuersi sunt in castra, & sic fecerunt sex diebus. 279
Ios. 7.
Vere ego peccaui domino Deo Israel, vidi enim inter spolia pallium coccineum, valde bonum, & ducentos siclos argenti, & concupiscens abstuli. 598
Ios. 10.
Misit Adonisedech rex Hierusalē ad Obam regem Hebron, & ad Pharam re-

ge &c. dicens: Ad me ascendite, & ferite presidium, ut expugnemus Gabaon, quare transfugerit ad Josue, & ad filios Israel. congregati igitur ascenderunt, quinque Reges. 455
Ios. 17.
Ceciderunt funiculi Manasse decem. 375
IUDIC. 1.
Septuaginta reges amputatis manuum, & pedu summitatibus, collegebant sub mensa mea ciborum reliquias. 550
Iudic. 3.
Seruierunt filij Israel Eglon regi Moab decem & octo annis, & postea clamarunt ad Dominum, qui suscitauit eis Saluatorem vocabulo Aioth, qui utraque manu pro dextra utebatur. 422. 423
Humiliatus est Moab in die illo sub manu Israel, & quieuit terra octoginta annis a praelijs. 564
Sangar filius Anath percussit de Philisthin sexcentos viros vomere. 422. 423
Iudic. 4. (569)
Sisara nongentos habebat falcatos currus. Per uiginti annos uehementer oppresserat eos. 428
Iudic. 6.
Fecerunt filij Israel malum in conspectu Domini, qui tradidit illos in manu Madian septem annis. 317
Iustar locustarum uniuersa complebant innumera multitudo hominum, & camelorum. 672
Dixit Gedeon ad Dominum: si saluum facis per manum meam populum Israel, sicut locutus es, ponam hoc vellus lanae in area. si ros in solo vellere fuerit, & in omni terra siccitas, sciam quod per manum meam liberabis Israel. factumq; est ita. Dixitq. rursus ad Dominum: Ne irascatur furor tuus contra me, si adhuc semel tentauero signum quarens in vellere. Oro ut solum vellus siccum sit, & omnis terra rore madens. Fecitque Dominus nocte illa ut postulauerat. pag. 70. 604
Iudic. 7.
Qui manu & lingua lambuerint aquas, sicut solent canes lambere, separabis eos seorsum: qui autem curuatis genibus biberint, in altera parte erunt. fuit itaque

Vet. & Noui Test. loca.

itaq. numerus eorū, qui manu ad os proy-
ciēte aquas lambuerant, trecētī viri. 604
Cameli autē innumerabiles erāt sicut are-
na qua iacet in litore maris. 672
Iudic. 8.
Habuit Hierobaal septuaginta filios, qui
egressi sunt de femore eius. 550
Iudic. 9.
Dederunt illi septuaginta pondo argen-
ti. 550
Occidit fratres suos filios Hierobaal se-
ptuaginta viros super unum lapidē. 550
Iudic. 10.
Iair Galaadites iudicauit Israel per vi-
ginti duos annos, habens triginta filios
sedētes supra triginta pullos asinarū, et
principes triginta ciuitatum. 479
Iudic. 11.
Dimitte me vt duobus mēsis circumcā
mōtes, & plangā virginitatē meam. 75
Expletus duobus mensibus reuersa est ad
patrem suum. 75
Iudic. 12.
Ceciderūt in illo tempore de Effraim qua-
draginta duo millia. 515. 666
Sepultus in ciuitate sua Galaad. 60
Iudicauit Israel Abessan de Bethleem,
qui habuit triginta filios, & totidem fi-
lias, quas emittens foras maritis dedit,
& eiusdē numeri filijs suis accepit vxor-
es introducens in domum suam. 480
Abdon filius Hellel Pharathonites habuit
quadragesima filios, & triginta ex eis
nepotes ascendentes supra septuaginta
pulos asinarum. 551
Iudic. 13.
Filij Israel fecerunt malū in cōspectu Do-
mini, qui tradidit eos in manus Philis-
tinorum quadragesima annis. 509
Cur queris nomen meum quod est mira-
bile. 235
Iudic. 15.
Perrexit Sanson & cepit trecentas vul-
pes, caudasq; earum iunxit ad caudas,
& facies ligauit in medio, quas igne suc-
cendens dimisit. 603
Ligauerunt Sansonem duobus nouis fu-
nibus. 72
Iudic. 16.
Vocauit Dalila insonorē, & rasit septem
crines eius, & cepit abigere eum, & a
se repellere, statim enim fortitudo ab
eo discessit. 288
Iudic. 20.
Decem viri eligantur e centum, ex omni-
bus tribubus Israel, & centum de mille,
& mille de decem milibus. 375
Cetera ad hoc caput spectantia habentur.
pag. 107
I. REG. 1.
Fuit vir vnus. 16
Nunquid non ego melior tibi sum, quam
decem filij. 374
I. Reg. 2.
Donec sterilis peperit plurimos. 306
Et qua multos habebat filios infirmata est.
pag. 306. 668
I. Reg. 3.
Samuel dormiebat in templo Domini, vbi
erat arca Dei; & vocauit Dominus Sa-
muē, & reliqua. 81. 105
I. Reg. 4.
Casa sunt in illo certamine passim per a-
gros quasi quattuor milia virorum. 649
Erat Heli nonaginta octo annorum, & ocu-
li eius caligauerant, & videre non po-
terat. 570. in Appen.
Heli iudicauit Israel quadragesima annis.
pag. 510
I. Reg. 6.
Fuit arca Domini in regione Philistino-
rum septem mensibus. 309
Iuxta numerum prouinciarum Philisti-
norum quinque anos facietis. 454
Percussit Dominus de viris Bethsamiti-
bus, eo quod vidissent arcam Domini,
& percussit de populo septuaginta vi-
ros, & quinquaginta milia plebis. 666
I. Reg. 9.
Assumens Samuel Saulem, & puerum
eius introduxit eos in triclinium, et de-
dit eis locum in capite eorum qui fue-
rant inuitati. erant enim quasi trigin-
ta viri. 479
I. Reg. 11.
Fuerunt Israel trecenta milia virorum,
autem Iuda triginta milia. 662
I. Reg. 13.
Filius vnus anni erat Saul cum regnare
cepisset. 59
Elegit sibi Saul tria milia de Israel. 76. 647
Congregati sunt ad preliandum contra I-
srael

Vet. & Noui Testa. loca.

I. Reg. 22.
Conuenerunt ad Dauid omnes qui erant
in angustia constituti & oppr. ssi are a-
lieno, & amaro animo, & factus est eo-
rum princeps, fueruntq; cum eo quasi
quadringenti viri. 616
I. Reg. 24.
Assumens Saul tria milia electorum vi-
rorum ex omni Israel &c. 647
I. Reg. 25.
Cum audisset Dauid in deserto, quod ton-
deret Nabal gregem suum, misit de-
cem iuuenes. 379
Festinauit Abigail, & tulit ducentos pan-
es, et duos vires vini, & ducentas mas-
sas caricarum, & imposuit super asinos
& reliqua. 596
I. Reg. 30.
Dua vxores Dauid captiua ducta fuerāt
Achinoen Iezraelites, & Abigail. 77
I. Reg. 3.
Joab & Abisai frater eius interfecerunt
Abner. 528
Duo autem viri principes latronum erāt
filio Saul. 75
Cum festinaret vt fugeret, cecidit, &
claudus effectus est, habuitque vocabu-
lum Miphiboseth. 207
I. Reg. 5.
Filius triginta annorum erat Dauid cum
regnare cepisset, & quadragesima annis
regnauit. 4. 6. 548
In Hierusalem regnauit triginta trib. an-
nis super omnem Israel & Iudam. 487
Non ingredieris huc, nisi abstuleris cacos
& claudos &c. cacos & claudus non in-
trabunt in templum. 210
I. Reg. 6.
Cōgregauit rursus Dauid omnes electos
ex Israel triginta milia. 661
I. Reg. 12.
Accidit die septimo vt moreretur infan-
tulus. 319
I. Reg. 14.
Absalon quando tondebat capillum, semel
auert in anno tondebat, quia gra-
uabat eū casarius, pōderabat capillos
capitis sui ducentis siclis. 558
I. Reg. 15.
Cum Absalonierunt ducenti viri de Hie-
rusalem vocati. 597
** 3 De.

Israel triginta millia currū, & sex mil-
lia equitum. 76
Recensuit Saul populum, qui inuenti fue-
rant cum eo, quasi sexcentos viros. 621
I. Reg. 14.
Erat populus cum Saul quasi sexcentorū
virorum. 621
Facta est plaga prima qua percussit Iona-
thas, & armiger eius quasi viginti vi-
rorum. 429
Erat cum Saul quasi decem milia viro-
rum. 658
Saul confirmato regno, super Israel pugna-
bat per circuitum aduersus omnes ini-
micos eius, contra Moab, & filios Am-
mon, & Edom, & Reges Saba, & Phi-
listeos. 455
I. Reg. 16.
Erat Dauid rufus, & pulcher aspectu, de-
corusq; facie. 204
Ecce vidi filium Isai Bethleemitem sciē-
tem psallere &c. virum pulchrum, &
Dominus est cum eo. 204
I. Reg. 17.
Lorica hamata induebatur Goliath, por-
ro pondus lorica eius quinq; milia si-
clorum aris erat. 649
Procedebat Philisteus mare, & vespere,
& stabat quadragesima diebus. 502
Accipe fratribus tuis ephi pollenta, &
decem panes istos, & decem formellas
cafes. 376
Tulit Dauid baculum suum, quem sem-
per habebat in manibus. 502
Elegit sibi quinq; limpidissimos lapides de
torrente. 260
Erat adolescens rufus, & pulcher aspe-
ctu. 204
Misit manum suam in perax, tulitque
unum lapidē, & fundat eum, & cir-
cunducens percussit eum in fronte. 204
I. Reg. 18.
Percussit Dauid ex Philistijm ducentos vi-
ros, et attulit eorum prapucia. 597. 598
I. Reg. 19.
Tulit Michol Statuam, & posuit eam
super lectum. 604
I. Reg. 20.
Surrexit Dauid de loco qui vergebat ad
Austrium, & cadens pronus in terram
adorauit tertio. 105

Vet. & Noui Test. loca.

Dereliquit rex decem mulieres concubinas ad custodiendam domum. 376
 2. Reg. 18.
 Accidit ut occurreret Absalon seruis David sedens mulo. Cumq; ingressus fuisset mulis subter condensam quercu, & magnam, adhaesit caput eius quercui, & silbo suspensio inter calum, et terram, natus cui insederat pertransiuit. pag. 198
 2. Reg. 18.
 Filii mi Absalon &c. 104
 2. Reg. 19.
 Rex operuit caput suum, & clamabat voce magna, filii mi Absalon &c. 104
 Festinavit Semei, &c. & descendit cum viris. Iuda in occursum regis David, &c. & viginti serui erant cum eo. pag. 428
 Decem partibus maior ego sum apud regem. 376
 2. Reg. 21.
 Dentur nobis septem viri de filiis eius, crucifigamus eos Domino. 313
 2. Reg. 23.
 David sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres, ipse est quasi tenerimus ligni vermiculus. 445
 Octingentos interfecit impetu vno. pag. 565. 636
 2. Reg. 24.
 Addidit furor Domini irasci contra Israel, commouitq; David in eis dicentem ad Ioab. Vade numera Israel, & Iudam. 317
 Adaugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum quantus nunc est, iterumq; centuplicet. 573
 Lustrata vniuersa terra affuerunt post nouem menses, & viginti dies in Hierusalem. 334. 430
 Inuenta sunt de Israel octingenta milia. pag. 636
 Trium tibi datur optio &c. 317
 Tribus mensibus fugies aduersarios tuos. pag. 570
 Melius est ut incidam in manus Domini. pag. 317
 Mortui sunt ex populo a Chan usq; Bersabea septuaginta milia virorum. pag. 317. 666

3. Reg. 2.
 Dies quibus regnavit David super Israel quadraginta anni sunt. 476. 548
 In Hierusalem triginta tribus annis regnavit. 487
 3. Reg. 3.
 Venerunt dua mulieres meretrices ad Regem. 75
 3. Reg. 4.
 Erat cibus Salomonis per dies singulos triginta cori simila, & sexaginta cori farina. 545
 Locutus est Salomon tria milia parabolas. 648
 Fuerunt carmina eius quinq; milia. 649
 3. Reg. 5.
 Praeceptum ut praedantur mihi serui tui cedros de Libano. 460
 Elegit rex Salomon operarios de omni Israel, & erat inditio triginta milia virorum. 662
 Fuerunt Salomoni septuaginta milia eorum, qui onera portabant, & octoginta milia latomorum. 410. 551
 Absque praepositis, qui praerant singulis operibus numero trium milium. pag. 648
 Praecepit Rex ut tollerent lapides grandes in fundamentum templi, & quadrarent eos. 460
 3. Reg. 6.
 Domus quem aedificabat rex Salomon Domino habebat sexaginta cubitos in longitudine. 545
 Triginta cubitos in altitudine. 478
 Porticus erat ante templum viginti cubitorum longitudinis iuxta mensuram latitudinis templi. 431
 Quadraginta cubitorum erat ipsum templum praeforibus oraculi. 503
 3. Reg. 7.
 Aedificauit domum saltus Libani centum cubitorum longitudinis. 580
 Quinquaginta cubitorum latitudinis. 531
 Triginta cubitorum altitudinis. 478
 Linea duodecim cubitorum ambiebat columnam utramq;. 348
 Fecit quoq; mare fusile &c. retiacula triginta cubitorum cingebat illud per circuitum. 478
 Duo ordines sculturarum bisriatarum. 67. 688

Vet. & Noui Testa. loca.

erant fusiles, & stabant super duodecim boues, e quibus tres respiciebant ad aquilonem, & tres ad occidentem, & tres ad meridiem, & tres ad orientem. 396
 Duo milia bathos capiebat, & tria milia metretas. 478
 Constituit decem bases, quinq; ad dexteram partem templi, & quinque ad sinistram. 259
 Mare posuit ad dexteram partem templum contra orientem. 576
 Aesit Hyram ad regem Salomonem centum viginti talenta auri. 586
 3. Reg. 10.
 Regina Saba dedit Regi centum viginti talenta auri. 586
 Erat pondus auri quod offerebatur Salomoni per annos singulos sexcentorum sexaginta sex talentorum auri. 627
 3. Reg. 12.
 Dereliquit Roboam consilium senis quod dederat ei, et adhibuit adolescentes &c. pag. 475
 Recessit Israel a domo David usq; in praesentem diem. 475
 Constituerunt cum Rege super omnem Israel, nec sequutus est quisquam domum David praeter tribum Iuda solum. 67. 475
 Fecit duos vitulos aureos, & dixit eis: Nolite ultra ascendere in Hierusalem, ecce dii tui. 67
 Ascendens altare similiter fecit in Bethel, ut immolaret vitulus quos fabricatus fuerat. 60
 3. Reg. 17.
 Expandit se atque mensus est super puerum tribus vicibus &c. 105
 3. Reg. 18.
 Usquequo claudicatis in duas partes, si Dominus est, sequimini eum: si autem Baal, sequimini illum. 80
 Propheta lucorum quadringenti viri sunt. 615
 Implete quattuor hydrias aqua, & fundite super holocaustum &c. etiam tertio id ipsum facite. 105. 106
 3. Reg. 19.
 Ambulauit Helias in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadragin-

ta noctibus usq; ad montem Dei. 295. 504
 Zelo zelatus sum pro Domino &c. Derelinqua mihi in Israel septem milia virorum, quorum genua non sunt incuruata ante Baal. 657
 3. Reg. 21.
 Adductis duobus viris filiis diaboli fecerunt eos sedere contra Naboth. At illi scilicet ut viri diabolici dixerunt contra eum testimonium. 74
 3. Reg. 22.
 Congregauit rex Israel prophetas quadringentos circiter viros &c. 615
 Egressus est spiritus & stetit coram Domino, & ait: Ego decipiam illum, cui locutus est Dominus, In quo? & ille ait, Egrediar & ero spiritus medax in ore omnium prophetarum eius. 339
 4. REG. 1.
 Descendit ignis de caelo, & deuorauit quinquegenarium, & quinquaginta qui erant cum eo. Rursusq; misit & reliq. usq; Descendite cum eo. 532
 4. Reg. 2.
 Dixit Heliseus. Obsecro ut fiat in me duplex spiritus tuus. 74. 75
 Ascendit Helias per turbinem in caelum. pag. 171
 Apprehendit Helias vestimenta sua, & scidit illa in duas partes. 74
 Ascendit Helias in Bethel, cumq; ascenderet per viam pueri parui egressi sunt de ciuitate, et illudabant ei dicentes; Ascende calue, ascende calue. 64. 5. 16
 Maledixit eis in nomine Domini, egressique sunt duo ursi de saltu, & lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros pag. 64. 5. 16
 4. Reg. 4.
 Oscitauit puer septies, aperuitque oculos. 287
 4. Reg. 5.
 Vado et lauere septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua. 319
 4. Reg. 6.
 Facta est fames magna in Samaria, & tandiu obsessa est donec venundaretur caput asini octoginta argenteis. 564
 4. Reg. 8.
 Vocauit Dominus famem, & venit super terram septem annis. 317
 ** 4 Erant

Vet. & Noui Test. loca.

4. Reg. 10. Erant Achab septuaginta filij in Samaria.	terra. 1. Paral. 12. Novissimus centum militibus praerat.	76.555 580 641
4. Reg. 14. Interrupit murum Hierusalem a porta effraim usq; ad portum anguli quadringentis cubitis.	1. Paral. 21. Consurrexit Satan contra Israel, & incitavit David ut numeraret Israel, & reliqua.	317.510 573
4. Reg. 17. Anno nono Osee cepit rex Assyriorum Samariam, & transtulit Israel in Assyrios.	1. Paral. 25. Huius capitis expositio habetur.	444
4. Reg. 18. Fecerunt sibi Israelita conflatiles duos vitulos.	1. Paral. 29. Septem milia talentorum argenti probatissimi ad deaurandos parietes templi.	657
Novo anno Osee regis Israel capta est Samaria.	David filius Isai regnavit super universum Israel, & dies quibus regnavit super Israel fuerunt quadraginta anni.	476.548
Anno quartodecimo regis Ezechiae ascendit Sennacherib rex Assyriorum ad universas civitates Iuda manias & cepit eas.	In Hebron regnavit septem annis, & in Hierusalem annis triginta tribus.	487
4. Reg. 19. In nocte illa venit angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque milia.	2. PARAL. I. Ascendit Salomon ad altare aeneum coram tabernaculo foederis Domini, & obtulit in eo mille hostias.	640
4. Reg. 20. Adam diebus tuis quindecim annos.	2. Paral. 3. Altitudo domus centum viginti cubitorum erat.	586
Facile est umbram crescere decem lineis nec hoc volo ut fiat, sed ut revertatur retrorsum decem gradibus.	2. Paral. 4. Capiebat tria millia merretas.	478
4. Reg. 25. Factum est anno nono regni eius mense decimo, decima die mensis venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse & omnis exercitus eius in Hierusalem, & circumdederunt eam, &c.	2. Paral. 9. Dedit Regi centum viginti talenta auri.	627
Clausus est civitas atq; vallata, usque ad undecimum annum regis Sedechiae nona die mensis.	pag. Erat autem pondus, quod offerebatur Salomoni per singulos annos sexcenta sexaginta sex talenta auri.	627
Mense quinto septima die mensis, ipse est annus novusdecimus regis Babylonis, venit Nabuzardan princeps exercitus servus regis Babylonis in Hierusalem, & succendit domum Domini, &c.	Fecit Rex alios duodecim lunculos stantes super sex gradus.	396
pag. 1. PARAL. I. Adam, Seth, Enos, Caynam, Malalehel, Jared, Enoch, Matusalem, Lamech, Noe.	2. Paral. 29. Expianerunt templum diebus octo.	564
Heber nati sunt duo filij, nomen unius Phalech, quia in diebus eius dimisa est	2. ESDR. 3. Statuerunt valvas eius, et seras, & velos, & mille cubitos in muro.	640
	4. ESDR. 5. Jeiunia septem diebus.	314
	4. ESDR. 14. Duodecim partibus divisum est seculum, &c.	398

Priora

Vet. & Noui Test. loca.

Priora que scripsisti, in palam pone, et legant digni, & indigni; novissimos autem septuaginta conseruabis, ut tradas eos sapientibus de populo tuo.	surgere in Regem, & occidere eum.	79
pag. Tob 4. Premium bonum tibi thesaurizas in die necessitatis, quoniam elemosina ab omni peccato, & morte liberat.	Hester. 9. Duodecimi mensis, quem Adar vocari diximus, tertiadecima die quado cunctis Iudeis interfectio parabatur, & hostes eorum n'habant sanguini, versa vice superiores Iudei esse ceperunt, & se de aduersarijs vindicare.	552 504 398
TOBIAS 9. Dicatur benedictio super uxorem, & videatis filios vestros, & filiorum vestrorum usq; in tertiam, & quartam generationem.	Hester. 10. Duo dracones ego sum & Aman.	75
Tob 12. Bona est oratio cum ieiunio & elemosina.	IOB 1. Fuit possessio Iob septem milia ovium.	657
IVDITH. I. Turres civitatis posuit in altitudine cubitorum centum.	Et tria milia camelorum. Quingenta iuga bovm, & quingenta asina.	648 619
Iudith. 2. Omnem expeditionem suam fecit praeire in multitudine innumerabilium camelorum.	Iob 3. Noctem illam tenebrosus turbo possideat, non computetur in diebus anni, nec numeretur in mensibus.	672
Iudith. 5. Cum operuisset oronem terram fames, descenderunt in Aegyptum, illicque per quadringentos annos &c.	Iob 5. In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tanget te malum.	278.284
Dum innumerabilis exercitus Aegyptiorum eos sequeretur.	Iob 9. Si voluerit contendere cum eo, non poteris ei respondere, unum pro mille.	639
Iudith. 7. Aequo animo estote fratres & hos quinq; dies expectemus a Domino misericordiam: si aut transactis quinque diebus non venerit adiutorium, trademus vrbem.	Qui facit arcum.	307
Iudith. 8. Quod est hoc verbu in quo consensit Oxius ut tradat civitatem Assyrijs, si intra quinque dies non venerit nobis adiutorium?	Iob 13. A facie tua non abscondar.	75
Iudith. 9. Tu fecisti priora, & illa post illa cogitasti, & hoc factum est quod ipse voluisti.	Iob 19. En decies confunditis me.	374
Iudith. 16. Luxit eam omnis populus diebus septem.	Post se omnem hominem trahet, & ante se innumerabiles.	672
HESTER. 2. Bagathan, & Thares duo eunuchi Regis, qui ianiteres erant, voluerunt in-	Iob 25. Nunquid est numerus militum eius? pagina.	659 673
	Ecco Luna etiam non splendet, & stelle non sunt munda in conspectu eius.	196
	Iob 33. Hac omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos, ut reuocet animas eorum a corruptione.	106
	Iob 34. Conteres multos & innumerabiles.	672
	Iob 39. Contemnit Onager multitudinem civitatis.	667

Behemot

Vet. & Noui Test. loca.

Iob 40.	79	<i>sunt.</i>	79
Behemos quem feci tecum.	27	Eloquia Domini eloquia casta, argentum	
Fortitudo eius in lumbis eius, & virtus		igne examinatum probatum terra pur	
illius in umbilico ventris.	56	gatum septuplum.	310
Iob 42.		In circuitu impij ambulat.	632
Facti sunt Iob quatuordecim milia ouiu.		Pfal. 13.	
pag.	406	Dixit insipiens in corde suo, non est	
Et sex milia camelorum.	622	Deus, &c.	400
Vixit Iob post flagella centum quadra-		Pfal. 15.	
ginta annis.	405	Conserua me Domine &c.	19
PSAL. I.		Multiplicata sunt infirmitates eoru.	668
De titulo & ordine Psal.	65	Nec memor ero nominum eorum pro la-	
Pfal. 2.		biamca.	673
Quare fremuerunt gentes, & populi me-		Pfal. 16.	
ditau sunt inania.	65	De absconditis tuis adimpletus est ven-	
Asiterunt reges terra, & principes con-		ter eorum.	338
uenerunt in unum aduersus Dominum	61. 65	Ego autem in iustitia apparebo in conspe-	
pag.		ctu tuo, satiabor cum apparuerit glo-	
De titulo & ordine secundi Psal.	65	ria tua.	503
Pfal. 3.		Pfal. 17.	
De tertio Psalmo plura habes.	65. 66	De titulo Psalmsi decimi septimi.	593
Pfal. 4.		Posuit tenebras latibulum suum.	188
Filij hominum usquequo graui corde, ut		Pfal. 18.	
quid diligitis vanitatem & queritis		Presentis Psalmsi expositio habetur.	423
mendatum.	59. 482	In omnem terram exiit sonus eoru, &c.	
Signatum est super nos lumen vultus tui		pag.	649
Domine.	238	In sole posuit tabernaculum suum.	121
Pfal. 5.		Exultauit ut Gigas, &c.	626
Virum sanguinum & dolosum abomina-		Nec est qui se abscondat a calore eius.	
bitur Dominus.	60	pag.	134
Pfal. 6.		Lex Domini immaculata conuertens ani-	
Domine ne in furore tuo arguas me.	327	mas.	60
De sexto Psalmo.	280	Delicta quis intelligit? ab occultis meis	
Pfal. 7.		munda me, & ab alienis parce seruo	
In eo parauit vasa mortis.	339.	tuo.	77
De hoc Psal.	285	Pfal. 20.	
Pfal. 8.		De hoc psalmo.	432
Domine Dominus noster.	327	Pfal. 21.	
Ex ore infantium & lactentium perfecisti		De ordine psalmsi vigesimi primi	435
laudem.	477	Salua me ex ore leontis.	604
Pfal. 9.		Qui requirunt eum, viuent corda eorum	
Increpuiti gentes, & perijt impius.	337	in seculum.	166
Judicabit orbem terra in aqutate, &c.		Pfal. 22.	
pag.	337	De ordine psalmsi vigesimi secundi.	440
Cuius maledictione os plenum est & ama-		Pfal. 24.	
ritudine.	337	De loco psalmsi vigesimi quarti.	447
Pfal. 11.		Pfal. 26.	
Saluum me fac Domine &c.	378	Unam petij a Domino, hanc requiram,	
Diminuta sunt veritates a filiis homi-		ut inhabitem in domo Domini.	59
num.	60	Ne tradideris me in animas tribulan-	
Labia dolosa in corde, & corde locuti		tium me, quoniam insurrexerunt in	

Vet. & Noui Test. loca.

me testes iniqui.	61	Miserere mei Deus.	398
Pfal. 28.		In iniquitatibus conceptus sum. in Apen.	
Huius psalmsi titulus.	473	In peccatis concepit me mater mea.	55
Adorate Dominum in atrio sancto eius.	473	Ne proyicias me a facie tua.	75
Pfal. 28.		Libera me de sanguinibus.	60
Dominus diluuium inhabitare facit.	622	Pfal. 51.	
Pfal. 30.		De titulo & ordine psalmsi quinquagesi-	
In te Domine speraui non confundar in		mi primi.	66
eternum.	485	Vespere mane & meridie narrabo opera	
Pfal. 31.		Domini.	124
Beati quorum remisse sunt iniquitates, &		Pfal. 54.	
quorum tecla sunt peccata.	36	Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt	
Pfal. 32.		dies suos.	60. 154
In psalterio decem chordarum psallite		De titulo huius psal.	66
illi.	371	Pfal. 55.	
Verbo Domini celi firmati sunt, & sphi-		Multi debellantes aduersum me.	669
ritu oris eius omnis uirtus eoru.	25-233	Pfal. 57.	
Quoniam ipse dixit, & facta sunt, ipse		Exurge psalterium & cithara.	299
mandauit & creata sunt.	25	Pfal. 60.	
Gigas non saluabitur in multitudine vir-		De hoc psalmo habes.	544
tutis sua.	667	Pfal. 64.	
Pfal. 33.		Te decet hymnus Deus in Sion.	188
Benedicam Dominum in omni tempore,		Pfal. 67.	
semper laus eius in ore meo.	310	Deus qui inhabitare facit unius moris in	
Gustate & videte quoniam suavis est Do-		domo.	47
minus.	123. 261	Currus Dei decem millibus multiplex mil-	
Pfal. 34.		lia letantium.	658
De hoc psalmo.	489	Pfal. 68.	
Ego autem cum mihi molesti essent induc-		Multiplicati sunt super capillos capitis	
bar cilicio.	377	mei qui oderint me.	668
Pfal. 35.		Ne auertas faciem tuam a puero tuo.	75
Melius est modicum iusto, super diuitias		Pfal. 71.	
peccatorum multas.	669	Descendet sicut pluuia in vellus, & sicut	
Pfal. 38.		stillicidia stillantia super terram.	
Notum fac mihi Domine sinem meum.	632	pag.	604
Pfal. 39.		Orietur in diebus eius iustitia, & abunda-	
Multiplicati sunt super numerum.	674	tia pacis donec auferatur Luna.	403
Circundederunt me mala quorum non est		Pfal. 78.	
numerus.	672	Redde vicinis nostris septuplum in sinu	
Pfal. 40.		eorum.	317
Beatus vir qui intelligit super egenum, &		Pfal. 80.	
pauperem, &c.	504	De octogesimi psalmsi titulo.	562
Numquid qui dormit, non adiciet, ut re-		Pfal. 82.	
surgat.	93	Idumei Ismaelite &c.	381
Pfal. 44.		Pfal. 83.	
Speciosus forma pre filiis hominum.	204	De titulo huius psal.	562
Constitues eos principes super omnem		Cor meum, & caro mea exultauerunt in	
terram.	397	Deum viuum.	406
Pfal. 50.		Ascensionem in corde suo disposuit &c.	409
De ordine psalmsi quinquagesimi.	66.	Melior est dies una in atrijs tuis super	
532. 589		milia.	59. 536. 588

Vet. & Noui Test. loca.

Cant. 2. Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem. 40	Eccli. 3. Cor ingrediens duas vias, non habebit suc- cessus. 80
Cant. 3. Lectulum Salomonis sexaginta fortes am- biunt. 546	Eccli. 5. Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. 540
Cant. 4. Veni de Libano sponsa mea, veni de Li- bano. 262	Eccli. 5. Omnis peccator probatur in duplici lin- gua. 80
Hortus cœclusus soror mea sponsa. 244. 262	Eccli. 6. Deuoratio pessima super bilinguem. 80
Cant. 6. Sexaginta sunt reginae. 546. 566	Eccli. 6. Omnis peccator inuidus & bilinguis. 80
Octoginta concubinae. 565	Eccli. 7. Non semines mala in sulcis iniustitia, & non metes ea in septuplum. 317
Adolescentularum nō est numerus. 566. 673	Eccli. 11. Filine in multis sint altus tui. 669
Vna est columba mea. perfecta mea. 566	Eccli. 14. Memor esto quoniā mors non tardat. 540
Viderunt eam filia Syon, & beatissimam predicauerunt reginae, et concubinae lau- dauerunt eam. 566	Eccli. 11. Ante obitum tuū operare iustitiam, quo- niam non est apud inferos inuenire ci- bum. 278. 540
Cant. 8. Vinea fuit pacifico, in ea qua habet popu- los, tradidit eam custodibus, vir affert pro fructu eius mille argēteos. 597. 638	Eccli. 18. Qui viuit in æternum creauit oīa simul. 25
Vinea mea coram me est, mille tui pacifi- ci, & ducenti his qui custodiunt fru- ctus eius. 597. 638. 642	Eccli. 21. Quasi romphaea bis acuta omnis iniquitas. pag. 74
SAP. 1. Peruersa cogitationes separant a Deo. 39	Eccli. 22. Luctus mortui septem dies; fatui autē & impj omnes dies vitæ illorum. 320
Sap. 3. Iudicabunt nationes, & dominabuntur po- pulis. 398	Eccli. 24. Gyrum cali circuiui sola, & profundum abyssi penetravi. 184
Sap. 6. Exiguo conceditur misericordia; potentes autem potenter tormenta patiētur. 574	Eccli. 27. Stultus sicut Luna mutatur. 17. 669
Sap. 7. In ventre matris figuratus sum caro, de- cem mensium tempore coagulatus sum in sanguine. 521	Eccli. 33. Contra malum, bonum est; & contra vi- tiam, mors: sic & contra virum iustū, peccator. Et sic intueri in omni opere Altissimi. Duo contra duo, & unum contra unum. 62
Sap. 8. Sobrietatem & sapientiam docet, & iusti- tiam, & virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus. 243	Eccli. 40. Super peccatores septuplum. 314
Sap. 11. Omnia in mensura, & numero, et ponde- re disposuisti. 67. 130	Eccli. 42. Melior est iniquitas viri, quā benefa- ciens mulier. 379
ECCLI. 1. Ne accefferis ad Deū duplici corde, nec fueris hypocrita in conspectu homi- num. 79	Eccli. 44. Enoch placuit Deo, & translatus est in pa- radisum, ut det gentibus sapientiam. 171
Eccli. 2. Ve duplici corde, & labijs scelestis, & pec- catori terrā ingrediēti duabus vijs. 80	Eccli. 48. Qui receptus es in turbine ignis in curru equorum

Vet. & Noui Test. loca.

equorum igneorum; qui inscriptus es in iudicijs temporum &c. 171	Esa. 24. Claudentur impj in carcere, & post mul- tos dies visitabuntur. 669
ESAI. 2. Innumerabiles quadrigæ eius. 672	Esa. 28. Mittam ego in fundamentis Sion lapidē, lapidem probatum. 288
Esa. 3. Dominator Dominus exercituum aufe- ret ab Hierusalem principem super quingenta. 532	Esa. 30. Erit lux Luna sicut lux Solis, & lux So- lis erit septemplex sicut lux septem- dierum in die qua alligauerit Dominus vulnus populi sui. 308
Dabo pueros principes eorum, & effemi- nati dominabuntur eis. 475	Esa. 38. Nutrimēta eius ignis, & ligna multa. 668
Esa. 4. Apprehendent septem mulieres vir um unum. 309	Esa. 38. Ego adiciam super dies tuos quindecim- annos. 409
Esa. 5. Decem iugera vinearum faciunt lagun- cuam unam. 376	Esa. 38. Reuersus est Sol decem lineis. 119 376
Esa. 6. Seraphin stabant super illud, sex ala uni, & sex ala alteri. 278	Esa. 40. Quoniam completa est malitia Hierusa- lem, dimissa est iniquitas illius, suscepit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis. 74
Esa. 7. Ecce virgo concipiet, & pariet filium. pag. 231	Esa. 41. Appendit tribus digitis molem terra. 106
Esa. 8. Adducet Dominus super eos aquas flumi- nis fortes, & multas. 669	Esa. 41. Ego Dominus, primus & nouissimus ego sum. 638
Esa. 9. Vocabitur nomen eius admirabilis confi- liarius. 499	Esa. 44. Ego primus, & ego nouissimus. 638
Esa. 11. Omnis hypocrita est, & nequam. 79	Esa. 45. Aperiat terra, & germinet saluatorem. pag. 240
Esa. 11. Requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientia, & intellectus, spi- ritus consilij, & fortitudinis, spiritus scientia, & pietatis, & replebit eum spiritu timoris Domini. 69 286. 287	Esa. 48. Dominus exercituum nomen eius. 224
Esa. 11. Vox multitudinis in montibus. 667	Esa. 48. Ego vocabo eos, & stabunt simul. 24
Esa. 14. Vasa furoris eius. 339	Esa. 48. Ego Dominus Deus tuus. 224
Esa. 14. Ascendam super altitudinem nubium. pag. 339	Esa. 53. Sicut ouis ad occasionem ducetur, & quasi agnus coram tōdente obmutescet. 287
Esa. 19. In die illa erunt quinque ciuitates in ter- ra Aegypti, loquentes lingua Chanaan. pag. 454	Esa. 54. Multi filij deserta magis, quā eius qua habet virum. 668
Esa. 23. Transfretantes mare repleuerunt te in aquis multis. 669	Esa. 57. Humiliata es vsq; ad inferos, in multitu- dine viae tuae laborasti. 470. 667
Esa. 23. In oblivione eris o Tyre septuaginta an- nis, sicut dies regis unius. post septua- ginta autem annos etc. 550	Esa. 59. Iniquitates vestrae diuiserunt inter vos, & Deum vestrum. 39
	Esa. 60. Erit tibi Dominus in lucem sempiternā. pag. 536
	Esa. 62. Super muros tuos Hierusalem constitui cu-

Vet. & Noui Test. loca.

<i>custodes, tota die, & tota nocte in perpetuum non tacebunt.</i>	642	<i>Reddis iniquitatem patrum in sinu filiorum eorum post eos.</i>	76
<i>Esaï. 65.</i>		<i>Jerem. 39.</i>	
<i>Puer centum annorum morietur.</i>	260.	<i>Anno nono Sedechie regis Juda mense decimo venit Nabuchodonosor.</i>	334
573.		<i>Jerem. 41.</i>	
<i>Peccator centum annorum maledictus erit.</i>	260	<i>Venerunt viri de Sichem, & de Silo, & de Samaria octoginta viri rasi barba.</i>	565
		<i>pag.</i>	
IEREM. 1.		<i>Jerem. 50.</i>	
<i>Ab Aquilone pandetur omne malum super omnes habitatores terra.</i>	125	<i>Aperuit Dominus thesaurum suum, & protulit vasa ira sua.</i>	339
<i>Jerem. 2.</i>		<i>Jerem. 52.</i>	
<i>Duo mala fecit populus meus, &c.</i>	67	<i>Sedechias undecim annis regnavit in Hierusalem.</i>	382
<i>Me dereliquerunt fontem aqua viva.</i>	240	<i>Factum est autem in anno nono regni Sedechie in mense decimo.</i>	334
<i>Populus meus oblitus est mei diebus innumeris.</i>	672		
<i>Jerem. 4.</i>		EZECH. 1.	
<i>Malum ego adduco ab Aquilone.</i>	125	<i>Factum est in tricesimo anno.</i>	376
<i>Lava a malitia cor tuum Hierusalem.</i>	166	<i>Similitudo vultus eorum facies hominis, & facies leonis à dextris ipsorum, quatuor facies autem bouis à sinistris ipsorum quatuor, & facies aquila desuper ipsorum quatuor.</i>	243
<i>pag.</i>		<i>Ezech. 4.</i>	
<i>Contritio super contritionem.</i>	73	<i>Dormies super latus tuum sinistrum &c. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum numero dierum trecentos, & nonaginta dies.</i>	569
<i>Jerem. 5.</i>		<i>Dormies super latus tuum dextrum secundo, & assumes iniquitatem domus Iuda quadraginta diebus.</i>	510
<i>Percussisti eos, & non doluerunt.</i>	73	<i>Diem pro anno dedi tibi.</i>	618
<i>Esaï. 9.</i>		<i>Trecentis, & nonaginta diebus comedes illud.</i>	569
<i>De malo ad malum egressi sunt.</i>	17	<i>Cibus tuus quo vesceris erit in pondere viginti stateres in die, a tempore usque ad tempus comedes illud.</i>	428
<i>Ascendit mors per fenestras.</i>	455	<i>Ezech. 7.</i>	
<i>Jerem. 10.</i>		<i>Venit finis super quatuor plagas terra.</i>	217
<i>Vox auditionis ecce venit, & commotio magna de terra Aquilonis.</i>	125	<i>pag.</i>	
<i>Jerem. 15.</i>		<i>Ezech. 8.</i>	
<i>Infirmata est quæ peperit septem.</i>	306	<i>Factum est in anno sexto, sexto mense, in quinta mensis.</i>	455
<i>Occidit ei Sol cum adhuc esset medius dies.</i>	122	<i>Septuaginta viri de senioribus Israel, etc.</i>	550
<i>Jerem. 16.</i>		<i>pag.</i>	
<i>Reddam primum duplices iniquitates, & peccata eorum qui contaminaverunt terram vocem in morticinijs idolorum.</i>	73	<i>Ecce in ostio templi Domini inter vestibulum & altare quasi viginti quinque viri dorsa habentes contra templum Domini, & facies ad orientem, & adorabant ad ortum Solis.</i>	431 451
<i>Jerem. 17.</i>		<i>Unus.</i>	
<i>Duplici contritione contere eos.</i>	73		
<i>Jerem. 25.</i>			
<i>Servient omnes gentes ista regi Babylonis septuaginta annis, cumque impleti fuerint, &c.</i>	311 549		
<i>Jerem. 29.</i>			
<i>Cum ceperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos, & suscitabo super vos verbum meum bonum, ut reducam vos ad locum istum.</i>	548 549		
<i>Jerem. 32.</i>			
<i>Qui facis misericordiam in milib. 76. 638</i>			

Vet. & Noui Test. loca.

<i>Ezech. 9.</i>		<i>Israel, & succendent, & comburent arma &c. & succedent ea igni septem annis.</i>	318
<i>Unusquisque vas interfectionis habet in manu sua.</i>	339	<i>Ezech. 40.</i>	
<i>Uniuscuiusque vas interitus in manu eius.</i>	339	<i>Quartodecimo anno postquam percussa est ciuitas &c.</i>	406
<i>Transi per mediam ciuitatem in medio Hierusalem, et signa Tau super fröres virorum.</i>	605. 606	<i>Mensus est latitudinem adificij calamo uno, altitudinem quoque calamo uno, &c. & mensus est limen porta calamo uno, latitudinem, id est, limen unum calamo uno in latitudine &c.</i>	232
<i>Ezech. 11.</i>		<i>Et mensus est portam a tecto thalami, usque ad tectum eius, latitudinē viginti quinque cubitorū ostiū contra ostium.</i>	453
<i>Eleuauit me Spiritus, & introduxit me ad portam domus Domini orientalem, quæ respicit ad Solis ortum, et ecce in introitu porta viginti quinque viri.</i>	451	<i>Et fecit fröres per sexaginta cubitos.</i>	546
<i>Vidi in medio eorum Iechoniam filium Azur et Pheltiam filium Banaia principes populi, dixitque ad me: Fili hominis hi sunt viri qui cogitant iniquitatem &c.</i>	76	<i>Mensus est latitudinem a facie porte inferioris, usque ad frontem atrij interioris extrinsecus centum cubitos ad orientem & aquilonem.</i>	580
<i>Ezech. 14.</i>		<i>Septem graduum erat ascensus eius.</i>	312.
<i>Et si fuerint tres viri isti in medio eius Nohe, Daniel, & Job, ipsi iustitia sua liberabunt animas suas.</i>	117	<i>409.</i>	
<i>Ezech. 16.</i>		<i>Et mensus est a porta usque ad portam centum cubitos.</i>	500
<i>Multiplicasti omnes fornicationes tuas &c.</i>	667	<i>Octo gradus erant quibus ascendebatur per eam.</i>	409
<i>Multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me.</i>	667	<i>Mensus est longitudinem vestibuli viginti cubitorum, & latitudinem undecim cubitorum.</i>	382
<i>Ezech. 18.</i>		<i>Ezech. 41.</i>	
<i>Vir si fuerit iustus, & reliqua.</i>	415	<i>Introduxit me in templum, & mensus est frontes sex cubitos latitudinis hinc, & sex cubitos latitudinis inde latitudinem tabernaculi.</i>	278
<i>Ezech. 20.</i>		<i>Mensus est longitudinem ostiorū, viginti cubitorum; & latitudinem viginti cubitorum ante faciem templi.</i>	431
<i>Ego dedi eis præcepta non bona.</i>	457	<i>Latera autem latus ad latus bis triginta trium.</i>	487
<i>Ezech. 23.</i>		<i>Et mensus est domus longitudinē centum cubitorum & quod separatam erat adificium, & parietes eius longitudinis centum cubitorum.</i>	580
<i>Due mulieres filia matris vnus fuerunt, & fornicatae sunt.</i>	75	<i>Ezech. 42.</i>	
<i>Ezech. 24.</i>		<i>Contra viginti cubitos atrij interioris.</i>	431
<i>Factum est verbum Domini ad me in anno nono in mense decimo, decima die mensis.</i>	334	<i>Ezech. 43.</i>	
<i>Ezech. 27.</i>		<i>De sinu terra usque ad crepidinem nouissimam duo cubiti.</i>	78
<i>In multitudine operum tuorum, in multitudine diuersarum operum.</i>	667	<i>Et Ariel duodecim cubitorum in longitudine perduodecim cubitos latitudinis quadragulatū aquis lateribus.</i>	396
<i>Ad nihilum deducta es, & non eris usque in perpetuum.</i>	548	<i>Ezech. 45.</i>	
<i>Ezech. 29.</i>		<i>Cum ceperitis terrā diuidere sortito, separare</i>	
<i>Dabo terrā Aegypti in solitudinē &c. & nō habitabitur quadraginta annis.</i>	510		
<i>Dabo terrā Aegypti desertā in medio terrarum desertarū &c. & erunt desolata quadraginta annis.</i>	510		
<i>Ezech. 37.</i>			
<i>Quatuor ventis veni Spiritus.</i>	218		
<i>Ezech. 39.</i>			
<i>Egredientur habitatores de ciuitatibus</i>			

Vet. & Noui Test. loca.

parate primitias Domino sanctifica-
sum de terra longitudine vigintiquin-
que milia. 453
Septimo mense, quintadecima die mensis
in solemnitate facient sicut supradicta
sunt per septem dies. 410
Ezech. 48.
Omnis longitudo vigintiquinq; milium.
pag. 453
Quinq; milia, qua supersunt in latitudine
per vigintiquinque milia, prophana
erunt vobis in habitaculo. 451. 453. 649
DAN. 1.
Tenta nos obsecro seruos tuos diebus de-
cem. 374
Omne verbu sapientie & intellectus quod
sciscitatus est ab eis Rex inuenit in eis
decuplum super cunctos auolos, & ma-
gos qui erant in vniuerso regno eius. 375
Dan. 3.
Precepit ut succenderetur fornax septu-
plum, quam succendi consueuerat. 318
Dan. 4.
Cum bestijs ferisq; erit habitatio tua, &
fenum ut bos comedes, & rore cali in-
funderis, septem quoq; tempora muta-
buntur super te. 318. 514
Dan. 5.
Balthasar rex fecit grande conuiuium opti-
matibus suis, mille, et vnusquisque secun-
dum suam bibeat et aeternam. 641
Dan. 7.
Habebat cornua decem; considerabam
cornua, et ecce cornu aliud. 381
Milia milium ministrabant ei, & decies
centena milia assisteabant ei. 659. 665
Tradentur in manu eius usq; ad tempus,
& tēporis, & dimidiū tēporis. 514. 512
Dan. 8.
Usq; ad vesperam & mane dies 2300, &
mundabitur sanctuarium. 490
Dan. 9.
Septuaginta hebdomades abbreviate sunt
super populum &c. 548. 549. 618
Dan. 10.
Ego Daniel iugebam trium hebdomada-
rum diebus. 435
Princeps regni Persarum restitit mihi vi-
ginti & vno diebus. 435
Dan. 12.
A tempore cum ablatu fuerit iuge sacri-
ficium, & posita fuerit abominatio in
desolationem dies mille ducent nona-
ginta. 569. 643
Beatus qui expectat, & peruenit usq; ad
dies mille trecentos triginta quinq; 527
Dan. 13.
Consurrexerunt aduersus duos presbyteros.
conuicerat, n. eos Daniel ex ore suo fal-
sum dixisse testimonium. 74
OSE. 3.
Fodi eam mihi quindecim argenteis, &
coro hordei, & dimidio coro hordei.
pag. 407. 596
Dies multos expectabis me, non fornicar-
beris. 597
Dies multos sedebunt filij Israel sine rege,
& sine principe, & sine sacrificio, &
sine altari. 669
OSE. 4.
Non visitabo super filias vestras cum fue-
rint fornicatae. 587
OSE. 6.
Visificabit nos post duos dies, in die ter-
tia suscitabit nos. 170
OSE. 8.
Multiplicauit Ephraim altaria ad pec-
candum. 667
OSE. 10.
Vitis frondosa Israel, fructus adequatus
est ei, secundum multitudinem fructus
sui multiplicauit altaria, iuxta vberta-
tem terra sua exuberavit simulachris,
diuisum est cor eorum. 67
Iuxta desiderium meū corripia eos, cogre-
gabuntur super eos populi, cū corripien-
tur propter duas iniquitates suas. 67
IOEL. 1.
Gens ascendit super terram meam fortis,
& innumerabilis. 672
Ioel. 2.
Quasi mane expansum super montes popu-
lus multus & fortis. 669
Sol & Luna obtenebrati sunt. 422
Multa sunt nimis castra eius. 669
AMOS. 1.
Hac dicit dominus Deus super tribus sce-
leribus Damasci, & super quatuor non
conuertar eum. 306
AMOS. 2.
Ascendere vos feci de terra Aegypti.
pag. 333
Eduxi vos in desertum quadraginta an-
nis. 503
Ed

Vet. & Noui Test. loca.

Amos. 8.
Et erit in die illa dicit Dominus, occidet
Sol in meridie, & tenebrescere faciam
terram in die luminis. 122
ION. 3.
Adbuc quadraginta dies Niniue subuer-
tetur. 510
MICHE. 5.
Erit iste pax Assyrijs, cum venerit in ter-
ram nostram, & quando calcauerit in
domibus nostris, & suscitabimus super
eum septem pastores, & octo primates
homines. 407
AGG. 1.
In anno secundo Darij regis, in mense sex-
to factum est verbu Domini. 78. 278
AGG. 2.
In vigesima et quarta noni mensis, in anno
secundo Darij &c. 78. 334. 447
Ut exprimeretis quinquaginta lagenas, &
sibant viginti. 533
ZACHAR. 1.
In die vicesima & quarta undecimi mēsis
Sabbath, in anno secundo Darij factu
est verbu Domini ad Zacharia. 78. 381
Domine exercituum usq; tu non miserebe-
ris Hierusalem & urbiu Iuda, quibus
iratus es? Iste iam septuagesimus an-
nus est. 550
Zachar. 3.
Lapis quem dedi corā Iesu super lapidem
vnum septem oculi sunt. 288
Zachar. 4.
Ecce candelabrum aureū totum &c. & se-
ptem lucerna eius super illud. 288
Zachar. 5.
Ego video volumen volans: longitudo eius
viginti cubitorum, & latitudo eius de-
cem cubitorum. 431
Zachar. 6.
Isti sunt quatuor venti cali. 202
Zach. 7.
Cū ieiunaretis & plāgeretis in quinto et se-
ptimo p hos septuaginta annos. 548. 549
Zachar. 8.
In diebus illis in quibus apprehendent de-
cem homines ex oibus linguis gentiu, &
apprehendent simbria viri Iudai. 376
Ecce vir oriens nomen eius. 126
Zachar. 11.
Appenderunt mercedē meam triginta ar-
genteis. 481
Zachar. 14.
Et stabunt pedes eius in die illa super mon-
tem Oliuarum, qui est contra Hieru-
salem ad orientem. 126
MALACH. 3.
Iugo enim Dominus & non rzutor. 17
Malach. 4.
Orietur vobis timentibus nomen meum,
Sol iustitia &c. 121
Ego mittam vobis Heliam prophetam
antequam veniat dies Domini magnus
& horribilis &c. 171
1. MACHAB. 7.
Exiit Angelus, et percussit ex castris Sen-
nacherib centū octogint equinq; milia.
2. MACHAB. 3. (999
Aly apparuerunt duo iuvenes qui cir-
cumsteterunt, & ex utraque parti
flagellabant, sine intermissione multis
plagis verberentes. 73
2. Machab. 5.
Contigit per vniuersam Hierosolymo-
rum ciuitatem videri diebus quadra-
ginta per aera equites. 509
Erant toto triduo octoginta milia inter-
fecti. 565
Iudas Machabeus, qui decimus fuerat,
secesserat in desertum locum. 376
2. Machab. 7.
Fili mi miserere mei, que te in utero no-
uem mensibus portauit. 517
MATTI. 1.
Abraham genuit Isaac, & reliqua. 421
feram genuit Oziam. 421
Omnes generationes ab Abraham us-
que ad David generationes quatuor-
decim, & a David usque ad trans-
migrationem Babylonis generationes
quatuordecim, & a transmigratione
Babylonis usq; ad Christum genera-
tiones quatuordecim. 405. 406. 421. 513
Cū esset desponsata mater Iesu Maria Io-
seph. antequam conuenirent inuenta est
in utero habens de Spiritu sancto. 37
Vocabis nomen eius Iesu. 230
Ipse enim saluum faciet populum suum a
peccatis eorum. 230
Matth. 2.
Surgens accepit puerum & matrem eius
nocte, & secessit in Aegyptum. & erat
ibi usque ad obitum Herodis. 314
Occidit omnes pueros qui erant in Be-
thleem, *** 2 thleem,

Vet. & Noui Testa. loca.

thleem, & in omnibus finibus eius abimatu & infra. 76
 Defuncti sunt qui querebant animam pueri. 61
 Matth. 3.
 Venit Johannes baptista predicans in deserto. 477
 Baptizatus Iesus confestim ascendit de aqua, & ecce aperti sunt cali. 478
 Matth. 4.
 Iesus ductus est in desertum a spiritu ut tentaretur a diabolo. 502
 Cui ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esurit. 502. 505
 Accedens tentator dixit ei &c. tunc reliquit eum diabolus. 107
 Hac omnia tibi dabo si cadens adoraueris me. 339
 Matth. 5.
 Vos estis lux mundi. 397
 Nolite putare quoniam veni soluere legem aut prophetas; non veni soluere, sed adimplere. 372. 407
 Si quis percusserit te in dexteram maxillam tuam, prebe ille & alteram. 423
 Quicumque te angariauerit mille passus, uade cum illo & alia duo. 648
 Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos etc. 42. 279
 Estote perfecti sicut & pater vester calistis perfectus est. 279
 Matth. 6.
 Sic ergo vos orabitur: Pater noster qui es in calis. &c. 47. 99. 120. 225. 311
 Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, & dimitte nobis debita nostra. 47
 Sed libera nos a malo. 47. 284
 Nemo potest duobus dominis seruire. 43
 Matth. 7.
 Nolite sanctum dare canibus &c. 2
 Intrate per angustam portam, quia lata porta & spaciofa via est, qua ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. 470. 668
 Matth. 8.
 Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum. 100
 Non inueni tantam fidem in Israel. 574
 Filij regni eijcientur in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium. 75
 Filius hominis non habet ubi caput suum reclinet. 59

Matth. 9.
 Ve sciatis quia filius hominis habet potestatem. 59
 Non veni uocare iustos, sed peccatores. 571
 Matth. 10.
 Hos duodecim misit Iesus etc. 396. 555
 Nolite possidere aurum etc. neque duas tunicas. 78
 Ecce ego mitto vos, sicut oues in medio luporum. 553
 Estote prudentes sicut serpentes. 504. 604
 Qui perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit. 460
 Vestri capilli capitis omnes numerati sunt. 616
 Multis passeribus meliores estis vos. 669
 Qui amat patrem aut matrem plusquam me, non est me dignus. 42
 Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. 42. 603
 Matth. 12.
 Dominus est filius hominis: sabbati. 490. 532
 Si autem ego in spiritu Dei eicio demones. 144
 Qui non est mecum, contra me est; & qui non congregat mecum, spargit. 67
 Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terra tribus diebus, & tribus noctibus. 8
 Assumit septem alios spiritus secum, nequiores se. 309. 348
 Matth. 13.
 Multi propheta, & iusti cupierunt videre qua videtis, & non viderunt. 620
 Hic est qui audit verbum, & intelligit, & fructum affert, & facit aliud quidem. centesimum. 116. 574. 575
 Aliud sexagesimum. 116. 543. 574. 575
 Aliud vero tricesimum. 474. 574
 Matth. 14.
 Vespere facto accesserunt ad Iesum discipuli eius dicentes: desertus est locus, & hora iam preterijt, dimitte turbas. 456
 Non habemus hic nisi quinq. panes. 259. 456
 Cum iussisset turbam discumbere super fenum &c. 578
 Tulerunt reliquias duodecim cophinos fragmentorum plenos. 650
 Manducantium fuit numerus quinque milia virorum, exceptis mulieribus, & paruulis. 456. 650
 Quar.

Vet. & Noui Test. loca.

Quarta vigilia noctis venit ad eos ambulans supra mare. 217
 Matth. 15.
 Misereor turba, quia triduo iam perseuerant mecum. 170
 At illis Iesus, Quot panes habetis? At illi dixerunt septem, et paucos pisciculos. 649
 Accipiens Iesus septem panes &c. & quod superfuit de fragmentis tulerunt septem sportus plenos. 288
 Erant autem qui manducauerunt quatuor milia hominum extra paruulos. & mulieres. 649
 Matth. 16.
 Cauete a fermento Phariseorum. 603
 Caro & sanguis non reuelauit tibi. 60
 Ego dico tibi quia tu es Petrus, & super hac petram adificabo ecclesiam meam. 46. 461
 Si quis vult post me venire abneget semetipsum & tollat crucem suam, & sequatur me. 605
 Matth. 17.
 Post dies sex assumpsit Iesus Petrum, & Iacobum, et Iohannem fratrem eius. & duxit illos in montem excelsum &c. 99. 326
 Matth. 18.
 Si fuerit alicui centum oues, & errauerit una ex eis, nonne relinquit nonaginta nouem in montibus, & vadit querere eam qua errauit? 574. 676
 Si duo ex vobis consenserint super terram de omni re quamcumque petierint &c. 47
 Domine quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? usque septies? Dicit illi Iesus: Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies. 306. 533. 561. 617. 618.
 Cum cepisset rationem ponere, oblatu est ei unus qui debebat decem milia talenta. 658
 Matth. 19.
 Quid me interrogas de bono. Unus est bonus Deus. 237
 Sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. 398
 Ceterum accipiet & vitam aeternam possidebit. 578
 Matth. 20.
 Simile est regnum calorum homini patrifamilias, qui exijt primo mane conducere operarios in vineam suam. 382
 Conuentione facta cum operarijs ex denario diurno misit eos in vineam suam. 367

Iterum exijt circa sextam, & nonam horam, & fecit similiter, circa undecimam vero exijt, & inuenit alios stantes, &c. dixit illis: Quid hic statis tota die ociosi. 332. 382
 Ecce ascendimus Hierosolimam. 333
 Ecce duo ceci sedentes secus viam. 75
 Matth. 21.
 Multi sunt vocati, pauci vero electi. 470. 674
 Mittite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus, & stridor dentium. 75
 In resurrectione neque nubem, neque nubentur, sed erunt sicut angeli Dei. 333
 Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. 42. 105. 369. 433
 Diliges proximum tuum sicut te ipsum. 42. 433. 500
 pag: 42. 433. 500
 Matth. 23.
 Patrem nolite vocare vobis super terram, unus est n. pater vester, qui in calis est. nec vocemini magistri, quia magister vester unus est Christus. 225
 Ve vobis scriba et Pharisei. 564
 Matth. 24.
 Qui perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit. 460
 Orate ut non fiat fuga vestra in hyeme, vel sabbato. 631
 Nisi breuiati fuissent dies illi non fieret salua omnis caro. 644
 Mittet angelos suos cum tuba, & voce magna, & congregabunt electos eius a quattuor ventis cali. 202. 218
 De die autem illa & hora nemo scit, neque Angeli calorum, nisi solus pater. 491
 Duo erunt in agro, unus assumetur; & unus relinquetur. Duo erunt molentes in mola, una assumetur, & altera relinquetur. Duo in lecto unus assumetur, & alter relinquetur. 62. 63. 117
 Matth. 25.
 Simile est regnum calorum decem virginibus, que accipientes lampades suas, exierunt obviam sponso, & sponse; quinque autem ex eis erat fatuae, & quinque prudentes. 260. 375
 Amen dico vobis, Nescio vos. 343. 673
 Abijt qui quinq; talenta acceperat, & operatus est in eis, & lucratus est alia quinque. 260
 *** 3 Inuit-

Vet. & Noui Test. loca.

Inutilem seruum eicite in tenebras exteriores. 452
 Illic erit fletus, & stridor dentium. 75
 Cum venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis sue, & congregabuntur ante eum omnes gentes. 398
 Statuet oves a dextris, hedos aut a sinistris. 62. 63. 79. 125. 377. 577
 Dicit Rex his qui a dextris eius erunt. Venite benedicti &c. 62. 544. 577
 Dicit Rex his qui a sinistris erunt. Descendite a me maledicti &c. 62. 77. 125. 577
 Matth. 26.
 Videntes discipuli indignati sunt. 61
 Mittens enim hac unguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit. 48. 1
 Abijt vnus de duodecim qui dicebatur Iudas Scarioth ad principes sacerdotum &c. 45
 Constituerunt ei triginta argenteos. 48. 0
 Prima die Azymorum acceperunt discipuli ad Iesum &c. 207. 402
 An putas quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones angelorum? 556
 Venerunt duo falsi testes. &c. 74
 Surgens princeps sacerdotum ait illi: Nihil respondes ad ea &c. 207
 Matth. 27.
 Principes sacerdotum, & seniores persuaserunt populis, ut peterent Barrabam, Iesum vero perderent. respondens autem Praeses ait illis: Quem vultis vobis de duobus dimitti. At illi dixerunt: Barrabam. 75
 Id ipsum autem, & latrones qui crucifixi erant cum eo, improperebant ei. 61
 A sexta autem hora tenebrae factae sunt. pag. 216. 281. 448
 Circa hora nonam clamavit Iesus voce magna &c. 216. 337
 Ecce velum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum. 78. 138
 Seducitor ille dixit adhuc vivens: Post tres dies resurgam. 107. 331
 Matth. 28.
 Undecim discipuli abierunt in Galileam. 377
 Angelus Domini descendit de caelo, & accedens reuoluit lapideum etc. 70
 Nolite timere vos. scio enim quod Iesum qui crucifixus est, queritis &c. 70

Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. 218
 Docentes eos seruare omnia quaecumque mandavi vobis. 478
 Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. 502
 M A R. 1.
 Erat Iesus in deserto quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, & tentabatur a Satana. 502. 505
 Mar. 3.
 Fecit ut essent duodecim cum illo, & ut mitteret eos predicare. 396
 Mar. 4.
 Aliud cecidit in terram bonam, & dabat fructum ascendentem, & crescentem, & afferebat unum tricesimum 116. 543. 574. 575
 et unum sexagesimum. 116. 543. 574. 575
 & unum centesimum. 116. 574. 575.
 Mar. 5.
 Exeuntes spiritus immundi, introierunt in porcos, & magno impetu grex precipitatus est in mare ad duo milia. 646
 Mar. 6
 Praecipit eis ne quid tollerent &c. et ne induerentur duabus tunicis. 78. 79
 Accesserunt discipuli eius dicentes: Desertus est locus hic, & iam hora praeteriit, dimitte illos &c. 456
 Praecipit illis ut accumbere facerent omnes secundum contubernia super viride foenum, & discubuerunt in partes per centenos, & quinquagenos. 578
 Et acceptis quinque panibus. 259. 456
 Sustulerunt reliquias fragmentorum duodecim cophinos plenos. 650
 Erant autem qui manducauerunt quinque milia virorum. 456. 650
 Mar. 7.
 Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. 2
 Mar. 8.
 Misereor super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me. 170
 Accepit septem panibus etc. 649
 Erant qui manducauerunt quasi quatuor milia. 649
 Cauete a fermento Phariseorum. 603
 Oportet filium hominis pati &c. et post tres dies resurgere. 331
 Ss

Vet. & Noui Test. loca.

Qui cum eo crucifixi erant, conuiciabantur ei. 61
 Facta hora sexta tenebrae factae sunt super totam terram, usque in horam nonam. pag. 216. 281. 337. 448
 Hora nona exclamavit Iesus etc. 216. 337
 Velum templi scissum est in duo. 78. 138
 Mar. 16.
 Viderunt iuuenem sedentem in dextris etc. pag. 70. 577.
 Apparuit primo Mariae Magdalena, de qua eiecerat septem demonia. 309
 Euntes in mundum vniuersum predicate euangelium omni creatura. 273
 Qua crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. 577
 Dominus quidem Iesus postquam locutus est eis, assumptus est in caelum, & sedet a dextris Dei. 577
 L V C. 1.
 Apparuit Zachariae Angelus Domini stans a dextris altaris. 577
 In mense sexto missus est Angelus Gabriel a Deo. 280
 Vocabis nomen eius Iesu. 230
 Dabit illi Dominus Deus sedem David patris eius. 445
 Et factum est in die octauo, venerunt circumcidere puer. 330. 506. 507
 Elisabeth cognata tua, et ipsa concepit filium in senectute sua. 543
 Luc. 2.
 Natus est vobis hodie saluator qui est Christus Dominus. 331
 Postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus. 331
 Quod vocatum est ab Angelo priusquam in utero conciperetur. 230
 Cum factus esset Iesus annorum duodecim. 396. 477
 Anno quintodecimo Imperij Tiberij Caesaris. 489
 Luc. 3. (Caipha. 64
 Sub principibus sacerdotum Anna, & Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorum triginta. 477. 489
 Ut putabatur filius Ioseph, qui fuit Heli &c. 378
 Enoch qui fuit Iareth. 548
 Iesus filius Ioseph &c. qui fuit Dei. 232.
 559. 561

Si quis vult me sequi, denegat semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. pag. 42. 605
 Mar. 9.
 Post dies sex assumpti Iesus Petrum, Jacobum, & Iohannem, & reliqua. pag. 99. 326
 Mar. 10.
 Magister bone, quid faciam ut vitam aeternam percipiam? Iesus autem dixit ei: Quid me dicis bonum? nemo bonus nisi vnus Deus. 237
 Nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores &c. qui non accipiet centies tantum nunc in tempore hoc etc. & in seculo futuro vitam aeternam. pag. 578
 Mar. 12.
 Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua. hoc est primum mandatum; secundum autem simile est illi, diliges proximum tuum tanquam te ipsum. 500
 Cum venisset vna vidua pauperula misit duo minuta &c. 500
 Mar. 13.
 Erunt enim dies illi tribulationis, quales non fuerunt ab initio creaturae, quam condidit Deus usque nunc, neque fiet. 643
 Congregabit electos suos a quattuor ventis a summo terra usque ad summum cali. 202. 218
 De die autem illo, & hora, nemo scit, neque angeli in caelo, neque Filius, nisi Pater. pag. 491
 Mar. 14.
 Erat Pascha, & Azyma post biduum. pag. 402
 Erant autem quidam indigne ferentes intra semetipsos. 61
 Poterat unguentum istud venundari plusquam trecentis denarijs. 607
 Primo die Azymorum quando Pascha imolabant, dicunt ei discipuli: Quo vis eamus, & paremus tibi ut manduces Pascha? 402
 Exurgens autem summus sacerdos in medium, interrogauit Iesum. 207
 Mar. 15.
 Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum. 280

Vet. & Noui Test. loca.

Luc. 4.
Agebatur in spiritu in deserto dieb. quadraginta, & tentabatur a diabolo, & nihil manducauit. 505. 592
In diebus Helia clausum est calum annis tribus & mensibus sex cum facta esset fames magna. 515

Luc. 5.
Duc in altum & laxabo retia vestra in capturam. 673
Rumpebatur autem rete eorum. 593

Luc. 6.
Dominus est filius hominis, et sabbati. 490
Pocauit Dominus discipulos suos, & elegit duo locum ex ipsis, quos et Apostolos nominauit. 396. 553. 555
Qui te percussit in maxillam unam, probe ille & alteram. 423

Luc. 7.
Misit ad Iesum centurio & c. nec in Israel tantam fidem inueni. 574
Duo debitores erant cuidam faeneratori, vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. 75 533. 619
Non habentibus illis unde redederet, donauit utrisque, quis ergo & c. 6. 9. 620
Remittuntur ei peccata multa, quonia dillexit multum. 26

Luc. 8.
Maria que vocatur Magdalena, de qua septem demonia exierant. 309
Aliud cecidit in terram bonam, et ortum fecit fructum centuplum. 573
Occurrit illi vir quidam qui habebat demontium iam temporis multis. 669
Multis temporibus arripiebat illum. 669
Mulier quedam erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim. 398

Luc. 9.
Dies ceperat declinare, & accedentes duodecim dixerunt illi, Dimitte turbas & c. pag. 456
Non sent nobis plusquam quinque panes. pag. 259. 456
Erant autem fere viri quinque milia. 456. 650
Facite illos discumbere per conuiuia quinque quatuordecim. 578
Sunt aliqui hic stantes, qui non gustabant mortem donec & c. 326
Factum est post haec verba fere dies octo, et assumpsit Petrum, & Iacobum, & Iohannem, & ascendit in montem & c. 99. 326

Factum est dum oraret, species vultus eius altera & c. 326

Luc. 10.
Designauit Dominus & alios septuaginta duos. 552. 554
Misit illos binos ante faciem suam. 500. 553.
Reuersi sunt autem septuaginta duo cum gaudio. 552. 554
Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones. 348
Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo etc. & proximum tuum sicut teipsum. 500
Altera die protulit duos denarios & c. 500
Martha sollicita es, & turbaris erga plurimas, porro vnum est necessarium. 50

Luc. 11.
Si indigito Dei eicio demonia, profecto peruenit in vos regnum Dei. 157
Qui non est mecum, contra me est; & qui non colligit mecum, dispergit. 68
Cum immundus spiritus exierit de homine & c. et assumit septem alios spiritus secum nequiores se. 348

Luc. 12.
Attendite a fermento Phariseorum. 603
Capilli capitis vestri omnes numerati sunt. 676
Omnis qui dicit verbum in filium hominis, remittetur illi, ei autem qui in Spiritum sanctum blasphemauerit, non remittetur. 539
Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ita inuenit, beati sunt serui illi. 155. 217
Omni cui multum datum est, multum quaretur ab eo, & c. 620
Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi ut accendantur. 539
Erunt ex hoc quinque in domo vna diuisi, & tres in duos, & duo in tres diuidentur. 68. 454

Luc. 13.
Nisi poenitentiam habueritis omnes similiter peribitis. 421
Arborem ficu habebat quidam plantatam & c. 156. 276. 421
Ecce anni tres sunt ex quo venio quarens fructum in ficulnea hac, & non inuenio, succide ergo illam. 156. 276
Ecce mulier que habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo, & erat inclinata

Vet. & Noui Test. loca.

clinata, nec omnino poterat sursum respicere. 276. 421. 610
Cui simile estimabo regnum Dei? simile est fermento quod acceptum mulier abscondit. 603
Contente intrare per angustam portam, quia multi dico vobis, quarent intrare, & non poterunt. 470
Nescio vos unde sitis. 334
Ecce eicio demonia, & sanitates perficio hodie & cras, & tertia die consummorabor. 104. 590

Luc. 14.
Iuga hominum emi quinq; et eo ppareilla. 456
Exi in vias, & sepes, & compelle intrare, ut impleatur domus mea. 338
Qui non baiulat crucem suam, & venit post me, non potest meus esse discipulus. 605

Luc. 15.
Quis ex vobis homo qui habet centum oves & c. parabola expositio. 571. 574. 602. 659
Ita gaudium erit in caelo super vno peccatore poenitentia agente, quam super novaginta novem iustis. 571
Que mulier habens drachmas decem, & si perdidit drachmam vnā, & c. 338. 364

Luc. 16.
Homo quidam etc. parabola de villico mystica expositio. 533. 562
Centum sados olei. 580
Filius huius seculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. 470
Nemo seruus potest duobus dominis seruire. 43
Habeo quinque fratres. 456

Luc. 17.
Si septies in die peccauerit in te, & septies in die conuersus fuerit & c. 306
Occurrerunt illi decem viri leprosi. 341. 669.
Nonne decem mandati sunt, & novem ubi sunt? 342
Venient dies quando desideretis videre vnum diem filij hominis. 59

Luc. 18.
Quid me dicis bonum? nemo bonus nisi solus Deus. 237
Nemo est qui reliquit domum & c. 578

Luc. 19.
Vocatis decem seruis suis, dedit eis decemnas & c. 376
Nolumus hunc regnare super nos. 515

factantes vestimenta sua supra pullum inuenerunt Iesum. 479

Luc. 21.
Vidit et quandam viduam pauperulam mittentem era minuta duo, et dixit, Vobis dico vobis, quia vidua haec pauper plusquam omnes misit. 500

Luc. 22.
Appropinquabat dies festus Azymorum qui dicitur Pascha. 402
Venit dies Azymorum in qua necesse erat occidi Pascha. 402

Luc. 23.
Vnus de his qui pendebant latronibus, blasphemabant eum. 61
Erant autem fere hora sexta, & tenebrae facte sunt in vniuersam terram usque in horam nonam. 216. 281. 337. 448. 507
Velum templi scissura est medium. 78. 138

Luc. 24.
Et factum est dum mente consternata essent de isto, Ecce duo viri steterunt secus illas & c. 70
Quid queritis viventem cum mortuis, non est hic, surrexit. recordamini qualiter locutus est vobis etc. 70
Duo ex discipulis ibant ipsa die in castellum, quod erat in spacio stadiorum sexaginta ab Hierusalem. 71
Videte manus meas, & pedes meos, quia ego ipse sum. 258
Sic oportebat Christum pati, & resurgere a mortuis tertia die. 107
Eduxit eos foras in Bethaniam, & eleuatis manibus suis, benedixit eos. 410

IOHAN. 1.
Quod factum est in ipso vita erat. 233
Lux in tenebris lucet, & tenebra eam non comprehenderunt. 123
Erant lux vera qua illuminat omnem hominem. 139. 448
De plenitudine eius (scilicet Christi) nos omnes accepimus. 288
Hora erat quasi decima. 376

Iohan. 2.
Die tertia nuptia facta sunt in Chana Galilea & c. 57. 104. 170
Implete hydrias aqua & c. 104
Soluite templum hoc & tribus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo Iudaei, Quadraginta, & sex annis adificatum est templum etc. 277. 530

Quis

Vet. & Noui Test. loca.

Iohan. 3.
Qui non credit, iam iudicatus est, quia non credit in nomine unigeniti filij Dei. 77
Non enim ad mensuram dat Deus spiritum. 288

Iohan. 4.
Iesus fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontem, hora aut erat quasi sexta. 279
Quinque viros habuisti &c. 456
Cum venissent ad Iesum Samaritani, rogauerunt eum ut ibi maneret, & mansit ibi duos dies. 500
Heri hora septima reliquit eum febris. 286
Iohan. 5.

Est Hierosolymis probatica piscina &c. quinque porticus habens. 259 456. 499
In his iacebat multitudo magna. 259
Angelus Domini descendebat secundum tempus. 499
Et qui prior descendisset in piscinam. 259
Erat autem quidam homo ibi triginta & octo annos habens in infirmitate &c. pag. 499. 500

Surge tolle grabatum tuum, et ambula. 500
Iohan. 6.
Dixit ad Philippum Iesus: Unde ememus panem ut manducet hi? 595
Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis. 595
Est puer unus hic, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pisces &c. 259. 650. 651

Erat fennum multum in loco. 578
Discubuerunt viri quasi quinque milia. pag. 456. 650
Impleuerunt duodecim cophinos fragmentorum. 398. 650
Cum discipuli ascendissent nauim, mare autem vento magno flante exurgebat, cum remigassent ergo quasi stadia viginti quinque; aut triginta, vident Iesum ambulantem supra mare, & proximum nauis fieri, & timuerunt. 457

Hoc est opus Dei, ut credatis in eum, quem misit ille. 627
Spiritus est qui uiuificat; caro non prodest quicquam. 141
Multi discipulorum eius abierunt retro, & iam non cum illo ambulabant. 668
Iohan. 8.

Dixerunt Iudei ad Iesum, Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham

vidisti? 488. 532
Antequam Abraham fieret ego sum. 532
Iohan. 10.
Ego sum ostium, per me si quis introierit, saluabitur. 139. 287
Fiet unum ouile, & unus pastor. 46
Ego & pater unum sumus. 45. 65
Iohan. 11.

Nonne duodecim sunt hore diei? 394
Venit Iesus & inuenit Lazaram quatuor dies iam in monumento habentem. 144
Erat Bethania iuxta Hierosolymam quasi stadiis quindecim. 410
Iohan. 12.

Ante sex dies Pascha venit Iesus Bethaniam. 280
Dixit unus ex discipulis Iudas Scariot his qui erat traditurus Iesum. 61
Quare hoc unguentum non venit trecentis denarijs? 481
Nunc princeps huius mundi eicietur foras. Iohan. 13. (ras. 339)

Cum diabolus iam misisset in cor ut traderet eum Iudas. 45
Vos vocatis me magister, & domine, & bene dicitis, sum enim. 225
Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. 505
Ego scio quos elegerim. 674
Mandatum nouum do vobis, ut diligatis inuicem. 43

Iohan. 14.
Creditis in Deum, & in me credite. 627
Ego sum via, veritas, & vita. 470. 668
Pacem meam do vobis. 410
Pater maior me est. 9
Venit princeps mundi huius, & in me non habet quidquam. 107. 393
Iohan. 15.

Sine me nihil potestis facere. 366
Iohan. 16.
Cum venerit Paraclitus arguet mundum de peccato. &c. 144
Oia quaecumque habet Pater, mea sunt. 491
Iohan. 17.

Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, & ut ipsi in nobis unum sint. 45. 118
Iohan. 18.

Adduxerunt Iesum ad Annam primum
Erat

Vet. & Noui Test. loca.

Erat enim socer Caipha, qui erat pontifex anni illius. 64
Adducunt Iesum a Caipha in pratorium, erat aut mane, & ipsi non introierunt in pratorium, ut non contaminarentur; sed ut manducantur Pascha. 402
Iohan. 19.

Non habemus regem nisi Casarem. 509
Erat tunica inconsutilis, desuper contexta per totum dixerunt ergo ad inuicem: Non scindamus eam, sed sortiamur de illa cuius sit. 47
Unus militum lancea latus Christi aperuit, & continuo exiuit sanguis & aqua. 93
Iohan. 20.

Vna sabbati Maria Magdalena &c. 107
Exiit ergo Petrus & ille alius Discipulus, & venerunt ad monumentum, currebant autem duo simul. 70
Maria stabat ad monumentum foris plorans, dum ergo fleret, inclinavit se, & prospexit in monumentum, & vidit duos Angelos &c. 70
Sicut misit me Pater, & ego mitto vos &c. 46
Post dies octo iterum erant Discipuli eius intus, et Thomas cum eis, venit Iesus etc. 564
Iohan. 21.

Erant simul Simon Petrus & Thomas. &c. 99. 308
Mittite in dexteram nauigij rete. 593. 673
Ascendit Simon Petrus, & traxit rete in terram plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus. 593. 674
Et cum tanti essent, non est scissum rete. pag. 593
Domine tu omnia nosti. 491
Conuersus Petrus vidit illum Discipulum quem diligebat Iesus &c. 171
Sic eum volo manere, donec veniam. 171
ACT. 1.

Præbuit seipsam viuam post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis. 502. 507
Non est vestrum nosse tempora vel momenta, que Pater posuit in sua potestate pag. 491. 653
Videntibus illis eleuatus est &c. 71
Ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus albis, qui & dixerunt: Viri Galilei &c. 71
Reuersi sunt Hierosolymam a monte qui

vocatur Oliueti, sabbati habes iter. 831
Erat turba hominum simul fere centum viginti. 410. 585
Oportet ex his viris qui nobiscum sunt, congregati in omni tempore quo intrauit, & exiuit inter nos &c. teste resurrexerit eius nobiscum fieri unum ex istis. 382
Cecidit fors super Mathiam, & annumeratus est cum undecim Apostolis. 382
Act. 2.

Cum complerentur dies pentecostes. 69. 507. 539.
Apparuerunt illis dispersita lingue tanquam ignis. 31 539
Repleti sunt omnes Spiritu sancto. 266
Ceperunt loqui varijs linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis &c. 31
Erant aut in Hierosolyma habitantes Iudei viri religiosi ex omni natione. 31
Non sicut vos aestimatis hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia. 216
Apposita sunt in die illa anima circiter ter mille. 478. 648
Act. 3.

Petrus autem & Iohannes ascēdebant in templum ad horam orationis nonam. 353
Act. 4.

Multi eorum, qui audierant verbum, crediderunt, & factus est numerus virorum quinque milia. 651
Nec aliud nomen est sub calo datum hominibus in quo oporteat nos saluos fieri. 231
Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terra, & principes conuenerunt in unum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius. Couenerunt enim viri in ciuitate ista sanctum puerum tuum Iesum quem unxerunt Herodes, & Potius Pilatus. 61
Multitudinis credentium erat cor unum & anima una. 17. 31
Act. 5.

Audiens Ananias hac verba cecidit, & expirauit. 7
Ante hos dies exstitit Theodas dicens se esse aliquem cui consensit numerus virorum circiter quadringentorum. 616
Illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. 50
Act. 7.

Erit semen tuum accola in terra aliena, et Ierusalem

Vet. & Noui Testa. loca.

feruitute eos subijcient, & male tractabunt eos annis quadringentis. 615
 Mites Joseph accersit Jacob patrem suum, & omnem cognationem suam in animabus septuaginta quinque. 557
 Descendit Iacob in Aegyptum. 333
 Eodem tpe natus est Moyses, qui nutritus est trib. mensib. in domo patris sui. 569
 Eruditus est Moyses oī sapientia Aegyptiorum, & erat potens in verbis. 6
 Cum impleatur ei quadraginta annorum tempus. 585. 656
 Cum vidisset quendam iniuriam patientē vindicauit illum, & fecit ultionē ei qui iniuriā sustinebat percusso Aegypto. 7
 Expletis annis quadraginta apparuit illi in deserto mōtis Syna Angelus 585 656
 Ego sum Deus patrum tuorum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob. 163. 164
 Fac nobis deos qui precedant nos. 60
 Act. 8.
 Tanquam ouis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tondente se sine voce non aperuit os suum. 287
 Act. 9.
 Saule Saule cur me persequeris? 562. 593
 Act. 11.
 Ascendit Petrus in superiora, ut oraret circa horam sextam. 282
 Cecidit super eum mentis excessus, & vidit calum apertum, & descendens vas quoddam velut linteum magnum quatuor inijs submitti de celo. 217. 245
 Hoc autem factum est per ter. 105. 218
 Ecce viri tres quaerunt te 105
 Oras erā hora nona i domo mea. & c. 353
 Act. 11.
 Venerunt mecum, & sex fratres isti, & ingressi sumus in domum viri. 288
 Act. 17.
 Praetereans & videns simulachra vestra, inueni & aram, in qua scriptum erat: Ignoto Deo. quod ergo ignorantes colitis, hoc ego annuncio vobis. 235
 In ipso enim viuimus, et mouemur, & sumus. 139
 Act. 19.
 Tentauerunt quidam, & de circumuentibus Iudeis exorcistis inuocare sup eos qui habebant spiritus malos nomen Domini Iesu & c. Erant autem cuiusdam

Iudaei nomine Sceue principis Sacerdotum septē filij qui hoc faciebant. 288
 Multi ex eis qui fuerant curiosi sedētati contulerunt libros, et combusserunt eos coram omnibus, & computatis procijs illorum inuenerunt pecuniam denario-rum quinquaginta milium. 666
 Vox facta est una oīum quasi per horas duas clamātū: Magna Diana Ephes. 75
 Act. 23.
 Erant autem plusquam quadraginta viri qui hanc conuersionem fecerant. 509
 Act. 24.
 Confiteor hoc tibi, quod secundum scēlam, qui m dicunt heresim, sic deserto patri & Deo meo, credens omnibus, qua in lege & prophetis scripta sunt. 342
 R O M. I.
 Iudaeo primum & Graeco. 607
 Inuisibilia. n. ipsius a creatura mundi per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoq; eius virtus et diuinitas. 109
 Cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed euauerunt in cogitationib. suis. 341
 Obscuratū est insipiens cor eorū 166. 341
 Mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis. 341
 Rom. 3.
 Iustificati gratis per gratiam ipsius per redemptionem, qua est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiatorem per fidem. 9
 Rom. 4.
 De fide Abrabae. 434
 Rom. 5.
 Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis. 37
 Vbi abundauit delictum, superabundauit gratia. 620
 Rom. 7.
 Non. n. quod volo bonum, hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago. 40
 Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? 46. 382
 Rom. 8.
 Nam quod impossibile erat legi in quo infirmabatur per carnem, Deus filium suum mittens etc. 456
 Qui

Vet. & Noui Test. loca.

Qui suscitauit Iesum Christū a mortuis, reuificabit et mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in vobis. 330
 Quicunq; spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei. 185
 Spe saluo facti sumus. 231
 Nam quos praesciuit & praedestinauit conformes fieri imagini & c. 674
 Quis nos separabit a charitate Christi? 45
 Rom. 9.
 Non omnes qui ex Israel sunt, hi sunt Israelitae & c. 664
 Rom. 10.
 Corde creditur ad iustitiam, ore autē confessio fit ad salutem. 408. 478
 Rom. 11.
 Reliqui mihi septem millia virorū, qui nō curuauerunt genua ante Baal. 657
 Nam & si tu ex naturali excisus es oleastro, et contra naturam insertus es in bonam oliuam & c. 38. 39
 Rom. 13.
 Qui diligit proximum, legem impleuit. 43
 I. C O R. I.
 Obsecro vos fratres per nomē Domini nostri Iesu Christi, ut id ipsum dicatis oēs, & nō sint in vobis schismata, & c. 18 47
 Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephe. 45
 I. Cor. 2.
 Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei. 124. 245
 Quis scit hominum, quae sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est? 245
 I. Cor. 3.
 Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus & c. nondum. n. poteratis, sed nec nunc quidem potestis. adhuc. n. carnales estis. 123
 Ego plantavi, Apollo rigauit; Deus autem incrementum dedit. 117
 Tēplum Dei sanctū est, quod estis vos. 273
 I. Cor. 5.
 Epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitia & nequitia, sed in azymis sinceritatis. 403
 I. Cor. 6.
 Nescitis quoniam Angelos iudicabim? 398
 Qui adheret Deo unus spiritus est. 559
 An nescitis quoniam membra vestra tēplū sunt Sp. sancti, qui in vobis est & c. 406

I. Cor. 7.
 Bonum est homini mulierem non tangere. pag. 57. 454
 Volo vos sine solitudine esse. Qui sine uxore est, sollicitus est qua Dominus sunt, quomodo placeat Deo; Qui autē & c. 56
 Qui matrimonio iungit virginem suam benefacit; et qui nō iungit melius facit. 58
 I. Cor. 9.
 Omnes quidem currunt, sed unus accipit brauium. 17
 I. Cor. 10.
 Petra autem erat Christus. 461
 Ceciderūt una die viginti tria milia. 441
 Non potestis mensa Domini participes esse, & mensa demoniorum. 80
 I. Cor. 12.
 Alij quidem per spiritum datur sermo sapientia, alij autem sermo scientia secundum eandem spiritum & c. 20
 I. Cor. 13.
 Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetauimus; cu aut venerit, quod perfectum est, euacuabitur, quod ex parte est. 45
 Nunc cognosco ex parte; tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum. 45
 Nunc manent fides, spes, charitas tria haec. 106
 I. Cor. 14.
 In ecclesia uolo quinque; verba sensu meo loqui ut & alios instruam. 260
 Nolite pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote. 650
 I. Cor. 15.
 Nouissime omnium tanquam abortiuo, vicius est & mibi. 593
 Alia claritas Solis, alia claritas Lunae, & alia claritas stellarum. 581
 Seminatur in corruptione, surget in incorruptione & c. 363
 Factus est primus homo Adā in animam viuentem; nouissimus Adam in spiritum viuificantem. 638
 Caro & sanguis regnum Dei possidere nō possunt. 60
 I. Cor. 16.
 Permanebo autem Ephesi usq; ad Pentecosten. n. mibi aperium est magnum & euident, & aduersary multi pag. 533
 Vigilate, state in fide, viriliter agite, & confortamini. 650
 2. Co-

Vet. & Noui Test. loca.

2. COR. 2.
Christi bonus odor sumus Deo. 261
2. Cor. 3.
Non quia sufficientes sumus cogitare ali-
quid a nobis; sed sufficientia nostra ex
Deo est. 20. 332
Littera occidit, spiritus autem uiuificat.
pag. 141. 593
2. Cor. 4.
Id enim quod in presenti momentaneum
& leue tribulationis nostra, supra mo-
dum in sublimitate etc. 507
2. Cor. 5.
Omnes enim nos manifestari oportet an-
te tribunal Christi. 398
2. Cor. 6.
Tanquam nihil habentes, & omnia possi-
dentes. 578
Qua participatio iustitiae cum iniquitate?
aut que societas &c. 80. 339
Vos enim estis templum Dei uiui sicut di-
cit Deus, quoniam inhabitabo in illis.
pag. 273. 274
2. Cor. 11.
Respondi vos uni viro virginem castam 95
Ipsa enim satanas transfiguratur se in an-
gelum lucis. 80
A Iudeis quinquies quadragenas, una mi-
nus, accepi. 509
Damasci praepositus gentis Areta regis,
custodiebat ciuitatem Damascenorum,
ut me comprehenderet; & per fenestram
in porta dimissus sum per murum, &
sic effugi manus eius. 604
2. Cor. 12.
Scio hominem in Christo ante annos quat-
tuordecim, siue in corpore, siue extra
corpus nescio, Deus scit, raptum huius-
modi usque ad tertium caelum. 120. 405
Propter quod ter Dominum rogaui, ut
discederet a me, & dixit mihi, sufficit
tibi gratia mea. 107
Cum essem astutus, dolo vos cepi. 603
GAL. 1.
Veni Hierosolymam videre Petrum, &
mansi apud eum diebus quindecim. 407
Gal. 2.
Iacobus, & Cephas, & Iohannes dextras
dederunt mihi, et Barnaba societatis.
pag. 358
Gal. 3.
Abrahae dicta sunt promissiones, et semi-

ni eius. Hoc autem dico testamentum
confirmatum a Deo; quae post quadrin-
tos, et triginta annos facta est lex, non
irritum facit ad euacuandum promif-
sionem. 618
Si vos Christi, ergo semen Abrahae estis.
Gal. 5. (pag. 664)
Nolite iterum iugo seruitutis contineri.
Ecce ego Paulus dico vobis quoniam si
circumcidamini, Christus vobis nihil
perderit. 403
Omnis lex in uno sermone impletur. dili-
ges proximum tuum sicut teipsum. 37
Caro concupiscit aduersus spiritum; spi-
ritus autem aduersus carnem. Haec enim
sibi inuicem aduersantur, ut non qua-
cunque vultis, illa faciatis. 365
Manifesta sunt opera carnis, qua sunt
fornicatio, & reliqua. 671
Fructus spiritus est charitas, gaudium etc.
pag. 37. 396
Gal. 6.
Alter alterius onera portate, & sic ad-
implebitis legem Christi. 500

EPHES. 1.

Eramus natura filij irae, sicut & ceteri.
pag. 77
Ephes. 2.
Vos qui aliquando eratis longe, facti estis
prope in sanguine Christi. Ipse enim
est pax nostra, qui fecit utraq; unum,
& medium parietem materiae soluens
inimicitias in carne sua, legem manda-
torum decretis euacuans ut duos con-
deret in semetipso. 39. 69
Ephes. 4.
Soliciti seruare unitatem spiritus in vin-
culo pacis. 69
Unicuique nostrum data est gratia secun-
dum mensuram donationis Christi. 265
Donec occurramus omnes in unitatem
fidei, & agnitionis filij Dei in virum
perfectum, in mensuram etatis pleni-
tudinis Christi. 46. 48. 5. 486
Ephes. 6.
Honora patrem tuum, & matrem tuam,
quod est mandatum primum in pro-
missionem. 369

PHILIP. 1.

Coarctor e duobus desiderium habens dis-
solui, & esse cum Christo. 46
Phi.

Vet. & Noui Test. loca.

Philip. 2.
Deus exaltauit illum, & donauit illi no-
men, quod est super omne nomen, ut in
nomine Iesu omne genu flectatur cele-
stium, terrestrium, & infernorum.
pag. 144. 172. 231
Deus est qui operatur in nobis, & velle, &
perficeret. 332
Inter quos lucetis sicut luminaria in mun-
do. 674

Philip. 3.

Eadem vobis scribere mihi quidem non
pigrum; vobis autem necessarium. 618
Christus reformabit corpus humilitatis
nostrae configuratum corpori claritatis
suae. 330

COLOSS. 1.

In ipso conplacuit omnem plenitudinem
inhabitare, & per eum reconciliare
omnia in ipsum pacificans per sangui-
nem crucis eius, siue qua in terris, siue
qua in caelis sunt. 638

Coloss. 2.

Et si corpore absens sum, sed spiritu vo-
biscum sum, gaudens, & videns or-
dinem vestrum. 41

1. TESSAL. 5.

Deus pacis sanctificat vos per omnia ut
integer spiritus vester, et anima, & cor-
pus sine querela in aduentu Domini no-
stri Iesu Christi seruetur. 156

2. TESSAL. 2.

Homo peccati & filius perditionis aduer-
satur, & extollitur supra omne quod di-
citur Deus. 633

1. TIMOTH. 3.

Oportet Episcopum irreprehensibilem esse,
vnius uxoris virum. 94
Diacones sint vnius uxoris viri. 94
Ut scias quomodo oporteat te conuersari
in domo Dei. 308

1. TIMOTH. 5.

Vidua eligatur non minus sexaginta an-
norum. 543
Qua fuerit vnius viri uxor. 94

2. TIMOTH. 2.

Nemo militans Deo, implicat se negocijs
secularibus. 79
Cognouit Dominus qui sunt eius. 674

2. TIMOTH. 4.

In reliquo reposita est mihi corona iusti-

tiae, quam reddet mihi Dominus in il-
la die. 576

TIT. 1.

Si quis sine crimine est, vnius uxoris vir.
pag. 94

HEB. 1.

Qui cum sit splendor gloria, & figura sub-
stantiae eius. 134
Portans omnia verbo virtutis sua. 356
Heb. 2.

In primo quidem tabernaculo semper in-
traibunt sacerdotes, sacrificiorum offi-
cia consummantes: in secundo autem se-
mel in anno solus pontifex non sine san-
guine quem offeret pro sua, & populi
ignorantia, hoc significante Spiritu
sancto. 9

Hebr. 4.

Ingrediemur in requiem eius qui credidi-
mus, quemadmodum dixit: sicut iu-
raui &c. 630

Vnius est sermo &c. pertingens usque ad
diuisionem animae & spiritus. 156

Hebr. 12.

Quem n. diligit Dominus castigat, flagel-
lat autem oem filium quem recipit. 587
Accessistis ad Syon montem, & ad ciuita-
tem Dei videntis Hierusalem cele-
stem, et multorum millium Angelorum
frequentiam. 659

Deus noster ignis consumens est. 240

Hebr. 13.

Honorabile conubium in omnibus, &
thorus immaculatus. 57

IACOB. 1.

Vir duplex animo, inconstans est in omni-
bus vijs suis. 79

Iacob. 2.

Quicumque totam legem seruauerit, offen-
dat autem in uno, factus est omnium
reus. 36

Quid proderit fratres mei si fidem quis
dicat se habere; opera autem non ha-
beat? fides si non habeat opera, mortua
est in semetipso. 605. 664

1. PETR. 1.

In sanctificationem spiritus, in obedi-
entiam, et aspersionem sanguinis Iesu
Christi. 286

1. Petr. 3.

Mortificatos quidem carne, uiuifica-
tos autem spiritu. 141

Cha-

Vet. & Noui Test. loca.

1. Pet. 4.
Charitas operit multitudinē peccatorū. 36
1. Pet. 5.
Deus superbis resistit; humilibus autem dat gratiam. 259
Aduersarius vester diabolus tanquam leorugies circuit querens quē deuoret. 604
2. Pet. 2.
Originali mundo non pepercit Deus, sed octauum Nohe iustitia praconem custodiuit, diluuium mundo impiorum inducens. 324
2. Pet. 3.
Vnus dies apud Dominum, sicut mille anni, & mille anni sicut dies unus. 654
1. IOHAN. 2.
Nolite diligere mundum, neq; ea quae in mundo sunt, si quis diligit mundum, nō est charitas patris in eo, quoniam omne quod est in mundo concupiscentia carnis est. 39.450.631
Antichristus venit, nunc antichristi multi facti sunt, unde scimus quia nouissima hora est, ex nobis prodierunt, sed non erant ex uobis; nam si fuissent ex nobis, permansissent utiq; nobiscum. 68
1. Iohan. 3.
Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam uidebimus eum sicuti est. 308
Omnis qui facit peccatum & iniquitatem facit, & peccatum est iniquitas. 39
Scitis quia ille apparuit, ut peccata tolleret. 39
In hoc apparuit filius Dei, ut dissoluat opera diaboli. 37
Qui non diligit, manet in morte. 49
1. Iohan. 4.
Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet. 37.139
Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem. 43
1. Iohan. 5.
Tres sunt qui testimonium dant in caelo, Pater, uerbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt. 45
Tres sunt qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis, & hi tres unum sunt. 9.137
IV D.
Commoneat uos uolo, scientes semel omnia, quoniam Iesus populum de terra

Aegypti saluans, secundo eos qui non crediderunt, perdidit 73.513
Arbores autumnales bis mortuae &c. 74
APOC. 1.
Iohannes septem ecclesiis, quae sunt in Asia. 307
Gratia uobis & pax ab eo qui est, qui erat, & qui uenturus est, & a septem spiritibus, qui in cōspectu throni eius sunt. 286
Ego sum alpha & omega, principium & finis. 359
Eui in insula qua appellatur Patmos. pag 307
Habebat in dextera sua stellas septē. 308
Ego sum primus & nouissimus. 359.638
Apoc. 2.
Ecce missurus est diabolus aliquos ex uobis in carcerem ut tentemini, & habebitis tribulationem diebus decem. 374
Esto fidelis usq; ad mortem. 374
Apoc. 4.
Ecce sedes posita erat in caelo, &c. 444
In circuitu sedis sedilia uiginti quattuor. pag. 443
Et supra thronos uiginti quattuor seniores sedentes. 443
Animal primum simile leoni, et secundum animal simile uitulo, & tertium animal habens faciem quasi hominis, et quartum animal simile aquila uolanti. 107.243
Quattuor animalia singula eorum habebant alas senas. 446
Apoc. 5.
Vidi in dextera sedentis super thronum librum scriptum intus & foris, signatum sigillis septem. 309
Uicit leo de tribu Iuda. 287.604
Vidi agnum stantem tanquam occisum, habentem cornua septem, & oculos septē, qui sunt septem spiritus Dei, missi in omnem terram. 286
Audiui uocem angelorum multorum in circuitu throni, et animalium, & seniorum, & erat numerus eorum millia millium. 593.659
Apoc. 6.
Et uidi cum aperuisset sigillum sextum, & ecce tremotus magnus factus est, Sol factus est niger &c. 280
Apoc. 7.
Audiui numerum signatorū centum quadraginta quattuor millia signati ex omni

Vet. & Noui Test. loca.

ni tribu filiorum Israel. 396.663
Ex tribu Iuda duodecim millia signati. pag. 396.661
Ex tribu Manasse duodecim millia signati. 280
Vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus etc. pag. 593
Benedictio & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor, & uirtus, & fortitudo Deo nostro. 308
Apoc. 8.
Vidi septem Angelos stantes in conspectu Dei. 309
Data sunt illis septem tuba &c. 284
Apoc. 10.
Et cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua. 312
In diebus uocis septimi Angeli, cum ceperit tuba canere, consummabitur mysterium Dei. 284
Apoc. 11.
Ciuitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus. 514.612
Dabo duobus testib. meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta. 489
Videbunt de tribubus, & populis, et linguis, & gentibus corpora eorum per tres dies, & dimidium. 612
Decima pars ciuitatis cecidit. 338
Septimus Angelus tuba cecinit, & factae sunt uoces magna in caelo dicentes: Factum est regnum huius mundi Domini nostri, & Christi eius. 284
Aduenit tempus mortuorum iudicari, & reddere mercedem seruis tuis prophetis, & sanctis, & timentibus nomen tuum, pusillis, & magnis. 574
Apoc. 12.
In capite mulieris corona stellarum duodecim. 397
Ecce draco magnus rufus habens capita septem. 309.313
Et cornua decem. 375
In capitibus suis septem diademata. 313
Peperit filium masculum. 59
Mulier fugit in solitudinem, ubi habebat locum paratum a Deo, ut ibi pascat eam diebus mille ducentis sexaginta. 489.514.611.642.
Data sunt mulieri ala due aquila magna,

ut uolaret in desertum in locum suum, ubi alitur per tempus, & tempora, & dimidium temporis. 514.612
Apoc. 13.
Vidi de mari bestiam ascendentem habentem capita septem, & cornu decem. pag. 375
Vidi unum de capitibus bestiae quasi occisum in mortem. 632
Data est bestiae potestas facere menses quadraginta duos. 514
Vidi aliam bestiam ascendentem de terra, & habebat cornua duo similia agni. 79
Et fecit terram, & inhabitantes in ea adorare bestiam primam. 632
Ut faciant imaginem bestiae, qua habet plagam gladij. 633
Faciet ne quis possit emere aut uendere nisi qui habet characterem, aut nomen bestiae, aut numerum nominis eius. 629
Hic sapientia est. Qui habet intellectum computet numerum bestiae, Numerus enim hominis est, & numerus eius sexcenti sexaginta sex. 275.496.623
Apoc. 14.
Ecce agnus stabat supra montem Syon, & cum eo centum quadraginta quattuor millia habentes nomen eius, & nomen patris eius scriptum in frontibus suis. pag. 58.663
Nemo poterat dicere canticum nisi illa centum quadraginta quattuor millia. pag. 663
Exiuit sanguis de lacu usq; ad frena equorum per stadia mille sexcenta. 644
Apoc. 15.
Vidi aliud signum in caelo magnum, & mirabile, Angelos septem habentes plagas septem nouissimas, quoniam in illis consummata est ira Dei. 314
Exierunt septem Angeli uestiti lapide mundo, & candido. 60
Apoc. 16.
Audiui uocem magnam de templo dicentem septem Angelis: Ite & effundite septem phialas ira Dei in terram &c. pag. 313
Apoc. 17.
Vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiae, habentem capita septem, & cornua

Vet. & Noui Testa. loca.

nuā decem. 375
Septem capita septem montes sunt. 309
Bestia qua erat & non est, & ipsa octaua est. 564
 Apoc. 18.
Quoniam peruenerunt peccata eius usq; ad calum, & recordatus est Dominus iniquitatum eius, reddite illi sicut & ipsa reddidit vobis, et duplicare duplicia secundum opera eius, in poculo quo miscuit vobis, miscete illi duplum. 74
 Apoc. 20.
Apprehendit draconem serpentem antiquum qui est diabolus, & satanas, & ligauit eum per annos mille. 312.639
Regnabunt cum eo mille annis. 312.640
Cum consummati fuerint mille anni soluetur satanas de carcere suo. 639
Et vidi mortuos magnos, & pusillos stantes in conspectu throni. 574
 Apoc. 21.
Ego sum Alpha & omega initium & fi-

nis. 359.638
Venit ad me vnus de septem Angelis habentibus phialas plenas septem plagis nouissimis. 314
Habebat murum magnum, & altum habentem portas duodecim, & in portis angulos duodecim. 398
Et murus ciuitatis habens fundamenta duodecim. 397
Ciuitas in quadra posita est, & longitudo eius tanta est quāta et latitudo: Et mensus est ciuitatem de arundine aurea per stadia duodecim milia, & longitudo, & altitudo, & latitudo eius aequalia sunt. pag. 460.661
 Apoc. 22.
Ex utraque parte fluminis lignum vite offerens fructus duodecim per menses singulos. 396
Ego sum Alpha & omega, primus & nouissimus, principium & finis. 359.638

A P P E N D I X.

Qua nonnulla prætermiffa adduntur; & alia, quæ mendose legebantur, corriguntur.

Numerus cum duplex est, prior paginam, posterior versum notat: cum simplex, versum paginæ prænominaat. L. Legendum. D. Delegendum. A. addendum.

Pag. 5. 1. L. audi 7.23. A. Christianā fidem. 8. 5. A. ingenū nō. 9. L. Multis alijs, atq; alijs. 9.20. A. in Appen. 22. A. in Appē. 25. A. in Appen 33. A. in Appen. 11.20. L. CCCC. 21. L. CCCCXXX. 22. L. CDXC. 32. D. ∞CC. 642. 14. 1. L. fecit. 15.32. L. ducta numerum, 27.3. L. Numē. 42. 11. L. Imperatoris, hoc est Dei, ex hac vita, tanquam statione & presidio decessissent. Unde declamantibus celebrata lex: Qui sibi manum admoerit, insepultus esto. Dignis 45. 29. L. vnum 31. L. sicuti est. Et. 51.30. L. quæ. 59. 1. L. secundum 61. 1. veniunt. A. Et de legitimo matrimonio procreatus dicit in eodē Psal. In iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis mater mea me in utero aluit, non dicens: In iniquitate, vel peccato, cum & hoc recte dici potuisset. Psal. 50. Rom. 5.

Additio inferenda Vnitati.

Eorum que agimus unūquodq; unico tantum modo recte consistit, multipliciter errari in eo potest, sicut scopum attingere, unicum est & simplex: ab eo autem varie excedendo deficiendoq; aberratur, Plutar. de Virtute morali. Idem lib. de audiendis Poetis eleganter scribit esse multas corporis partes, per quas sese insinuant vitia: virtuti verò unicam esse anam. Antiphanes Delius medicus vel unam hanc esse dixit morborum causam, ciborum varietatem: refert Clemens Alexan. Pedag. 1.2.c.1. pag. 65.26. L. redegerunt. 71.5. L. sententia. 82.7. L. aut tertio, Deo 8. L. dextera. 13. faciunt. A. Augures quoq; si impari numero ex celo intonisset, prosperos euentus, & summā felicitatē nunciari putabant, si autem ab Occasu tonitrua increpit assent, aut per septentrionem in Occasum transcurrissent, aut multiplicati iētis pari desissent numero, diros euentus, & calamitates portendebāt. sic Marco Crasso castra, qua trans Euphratem metatus fuerat, Bis icta fulmine cladem quam paullo post perpeffus est, designauere. Refert Iohan. Rosinus lib. Roman. Antiquit. In volatu etiam auium numeri ratio obseruata. Binarium n. ingruentem calamitatem, aut fatale exitum afferre premonet et vaticinatur. Considerabant siquidem Augures quot inuicē volassent, hoc modo Grues, quando binæ simul consolassent, mala munitari dicebant, rationem de numeris hic transferendo. Quare Bubo Bis conspectus publicis auspicijs dirū fuit mortalibus omen. Quod & Agrippa exitus comprobauit, qui Tiberio imperante, cum iuxta palatium in vinculis ad arborem teneretur, insigni amictus veste, ut eius fortuna ferēbat: Germanus augur qui in vinculis etiam tenebatur, cum supra Agrippa caput in arbore cui alligatus erat, Bubonem vidisset, ad colloquium eius admissus, affirmavit illum presentē vinculo- rum iniuriam euasurum, & Iudeorum regno feliciter potiturum: item liberos quibus regnum relinqueret procreaturum. sed si in posterum capiti suo iterum eiusmodi auem impedere vidisset, sciret morti se propinquum fore. quæ paullo post omnia, ut Augur prædixerat, euenerunt, ut refert Baptista Fulgus Memorabiliū lib. 8.c. 11. transcripsit autem ex Iosephi Antiquitatū Iudaicarum lib. 18.c. 13 & rursus eiusdē operis lib. 19. c.7. Idem Bubo bis auditus anno scilicet Urbis conditæ 619. & sequenti, exercitus Romani oppressionem ad Numantiam portendisse creditus est. Binary. 84.22. L. ab ipsis. 87. 14. L. armamentarium. 89.5. L. Scyllam. 92.8. L. deuonemus. 104. 13. L. Electa Dei *** 2 familia

APPENDIX.

familia, egressa Aegypto, Tertio mense ad montem 116 25. D. Ternarius num. in his qui ser. diuina praecepta. 122. 26. L. Psal. 120. 28. L. pro. 29. L. Iob. 2. 30. L. vident. 135. 18. L. decupla. 136. 2. L. in fontibus & puteis 24. crystallu. 137. 1. L. aquarū. 8. L. vlt. ananānum. 142. 4. D. qua his 143. 27. L. Tres sunt animae operationes non organicae quas. 144. 4. L. si (vt refert Plin. 7. c. 52.) verum. 150. 9. L. deicitur. 24. L. animae 31. consummantur. 156. 3. L. vineae. 25. L. iecur. 168. 31. L. femina. 173. 31. L. inaequalitatem; sed. 174. 6. L. est aequalitatem. 14. L. ita. 177. 30. L. & c. compositus. 178. 19. L. Istodorum significat potentiam 180. 15. L. per necessaria 184. 27. L. Hic. 188. 6. L. inter punctos 26. silentiū 192. 11. L. immo 195. 7. L. parricipes. 202. 28. amara; 210. 9. & 13. L. epigrammatum 211. 31. L. dixit Quin prodis mi Spuri, 212. 24. L. Bartholomaei 213. 7. L. Statua 216. 2. L. admodum 23. intelligi 217. 17. L. Virgine. tertia 22. L. D. 23. D. 22. 220. 9. L. super substantialiter. 221. 7. peculiarium 8. alterationis 224. 8. L. afflatus 225. 11. L. creaturas 19. incomprehensibilem 228. 9. album 229. 25. L. definitionum 28. chaldaea 233. 12. D. ter. 238. 32. L. Aegyptius 239. 7. L. significadū 242. 2. L. fluctuum 243. 9. L. vocat. Stoiici 244. 1. diuinas lin. 1. potentiam 245. 3. L. lauacro. 27. haec 247. 9. L. Pythagoram 15. L. substantiam 248. 6. L. cap. 250. 15. L. substituit 22. L. sollicitudo 253. 3. L. perfecti, & Lunonis perfecta 256. 16. L. siquidem 258. 13. L. sub alteris 15. L. Illud superaddere non inutile 259. 12. L. Genesios 260. 11. L. possumus 29. L. per quem 261. 19. L. accommodare 262. 16. L. conflatum 265. 16. L. machinetur 26. L. ipsum. sibi 267. 1. L. siquidem 268. 12. L. consonantior 14. D. solum 276. 8. L. est ter. 9. L. ducentum sexdecim 277. 29. L. consummatum 280. 22. L. eum per lignum 281. 32. pronunciaffe 282. 9. L. plenissimus 285. 27. L. consummationem 287. 2. L. osium 12. L. tres 288. 17. L. Salomon: Sapientia edificauit 21. L. elucebant 289. 20. A. Septem homini munera a planetis totidem tribui seu roborari videntur; contemplationis acumen, gubernandi potestas, animi robur, claritas sensuum, amoris ardor, interpretandi subtilitas, fecunditas generandi. Contemplationis donum Saturnus ministrat; imperandi potentiam, Iupiter; Mars, animi magnitudinem; sensuum opinionisq; claritatem, Sol; amorem Venus inspirat; pronuntiandi & interpretandi solertiam Mercurius adiuvat; generationis officium Luna 29. 1. 32. L. dictu 296. 12. A. Quae ratio etiam afferri potest quod Deus apud Iudeos Octauo die circumcisionem administrare voluerit, & simul imponi nomina, utpote corpuscule infantis per dies iam octo confirmatore 297. 1. A. Eodem spectat quod atatis anno decimo quarto pueri apud Romanos impuberes & ingenii quasi pueritia annos egressi bullam auream apud lares familiares suspendebat, et togam puerilem siue purpuram praetextatam commutabant cum alio togae genere, qua & virilis, & pura, siue candida fuit dicta. Persus Sat. 5.

Cum primum pauido custos mihi purpura celsit,
Bullaq; succinctis laribus donata pendit.

Hoc est, postquam ex ephæbis excessu, deposita bulla, atq; toga. Admonebantur autem pueri veste illa candida, ut puerilibus nugis, atq; ineptiis valedicentes, vitæ, morumq; candori, ac puritati studerent. Huic autem togæ comparari possunt monialium vestimenta, quibus quando iniantur, vestiuntur. De quo habitu sic Alcimus.

Sed tibi cum geminum tetigerunt tempora lustrum,
Mox stola sincero velat te candida cultu.

7 A. Ante hunc quidem atatis annū pueri ob caloris naturalis abundantiam copiosiore alimento indigent, ac proinde non sunt inedia nimia, reuiuusq; affligendi, nec alimentis crassis & noxijs difficilisq; concoctionis cibandi, (quod tamen a nonnullis puerorum non iam educatoribus, quam tortoribus atq; carnificibus lucri questusq; gratia fieri consuevit.)

APPENDIX.

consuevit.) Ex his. n. vitiosi humores, & animis stupor, stoliditasq; ingenerantur. Nā qualis est cibus, talis sanguis esse solet, qui quidem seruit spiritui; spiritus, sensibus; sensus, rationi & intellectui. 298. 24. putarunt. A. Derbices similiter gens Scythica, Hircanis proximi, eos qui septuagesimum annum iam excessissent, iugulabant, & in conuiuijs appositos, necessarios, & propinquos ad epulas conuocabant. 300. 3. L. representandis 14. L. quāto 16. L. Philosophia 17. L. auscultatione 302. 20. suboriri. A. Omnis siquidem pueritia (C. Celsus testante lib. 2. c. 11.) septimo anno periclitatur, postmodum circa pubertatem. Plurimos autem noui qui atatis anno primo, et vicesimo sint periclitati, deinde vicesimo octauo, nec vnquam post reuolutum annum vel septimum vel nonum ab ancipiti morbo fuisse immunes, qui annorum decursus tamen non nimis anxie ac superstitiose obseruandus, metuendusq; sit viris Christianis; nihil tamen vetat circa ea tempora moderate, ac circumspicte vitam victusq; rationem institueret, nequa humorum copia coaceruetur, qua his annis fomitem ministrat, morborumque seminaria prebeat, Leuinus Lemnius lib. 2. c. 32. de occultis natura miraculis. Ex hac autem annorum obseruatione mos inoleuit apud plerasq; gentes, ut herus fundiq; dominus novos contractus ineat cum colonis septimo quoq; anno. Eadem ratione syluae, quæ ex dura materia consistunt, ut sunt quercus, ilex, robur, vlmus, fraxinus, septimo anno mutilari truncariq; postulant. 22. L. quæq; 303. 26. L. sanctificat 306. 21. L. hoc 309. 13. L. innumeris 27. L. feminam 28. L. in numeris 317. 3. L. Ne semines mala 321. 3. peccauit. A. Quare in Canonicis decretis dist. 44. precipitur ut nullus presbyter ad septimana defuncti soleunia celebranda vocatus, se inebriari nullatenus audeat. Nos videmur septimo die sacrificium pro mortuis facere, sicut in nuptijs apud priscos septima dies instaurationem voti habebat, ut quemadmodum hoc die initium propagandi generis celebre erat, sic etiam eodem die finis cuiusq; solennis haberetur 325. 25. L. surdos, octo raucos, octo insigniter nigros, octo insigniter longos, octo prapingues & obesos, & octo nasutos 326. 22. L. quodam 336. 7. L. essent 339. 10. L. Og Regi 345. 3. L. multiplicatam atq; inuicem sibi connexam summam contineat 17. quippe quod in eo magnam mutationem subeant homines. nam vel calumnijs impeti solent, vel grauissimis morbis diuexari, vel periculis obijci, vel deniq; aliquod perpeti detrimētum, ac iacturam vel facultatum, vel valetudinis, ut qui 347. 24. L. vellent 348. 8. L. s. in contra. 350. 20. celebrant. A. Nicolaus Leonicensis in varijs ex Athenæo lib. 3. 64. Meminit etiam Aelianus sophista in varijs; & in Animalium historia post reliqua, Nouem (inquit) diebus lapsis, vnā formam insignem ex pelago Lybico spectari aiunt reuolantem, quæ non sit quemadmodum reliqua gregales liuæ columbae (sic habet Gillij translatio) sed rubra, qualem nobis Anacreon canit esse Venerem; cum eam quodam loco purpuream, & auro similem canit. Hanc ceterarum grege sequuntur, & rursus Erycini reuersionis dies celebrat. Scribit idem Aelianus quod Formica 355. 5. illam. A. ceu lessum plane tunc foret factum. 356. 6. L. Philosopho 373. 23. accommodatur 26. L. Aegyptios 380. 1. L. in genere 381. 19. D. dicit 393. 21. ponit. A. Acathis auis minima duodenos simul parit pullos. Plinius 400. 11. huoma? A. Ad huius numeri infelicitatem illud etiā referri potest quod apud Gallos Decimus tertius mali & infamstis ominis habetur in conuiuari seu inuitandorum numero, ita ut vnū aliquem conuiuam eo anno moriturum esse superstitioso mentis errore nonnulli sibi persuadeant, ut testatur Petrus Menenius in Eunuchis Terentij. Quam obrem si quando accidit, ut tredecim ad vnā mensam accumbant, vnus illorum surgere atq; discedere mali illius ominis euitā di causa cogitur. Vidi ego quoq; cum Venetijs essem nonnullos qui ob id ad conuiuantes duodecim numquam accedebant, ne numerum dictum complerent. Hæc adnotare malui, quā præterire, quæ si cui leuia superstitiosaq; videntur, is putet idem se sentire; sed cui nihil leue placet, graues opinor sibi compedes optaret. Ab his igitur recepti & c. 405. 20. L. cap. 16. 406. 2. L. Trinitati 4. L. quartū 409. 24. L. emergit et 421. 9. L. septem 424. 30. L. omnis 436. 5. L. Numerorū et enina libro, in quo 7. L. Israel, Moyses ex diuino præcepto 439. 18. L. Hebraicū 446. 6. l. c. 10. L. alas

APPENDIX.

L. alas 447. 30. L. cordi pag. 453. A. Hieronymus Fracast. lib. de dieb. criticis. Circa maris (inquit) crementa, & decrementa (quos astus vocant) maiores, et ventos, & tēpestates circa quintum Luna diem exurgere nautis omnibus notum est. Quod & Hesiodus quoq; notavit, cum Quintā esse fugiendam praecepit 454. 23. L. tantum 29. L. parētes 460. 2. L. 10. 469. 22. D. id est 25. L. vixitū. 474. 17. L. atas Trigesimus est annus, quod sane tēpus Geneam Graeci id est, Γενεάν vocant: quia orbis atatis in eo sit spacio. Orbem autē vocant, dum natura humana ad sementem reuertitur quod ex Zenonis, & Heracliti sententia annorum triginta a periodum conficit. Quibus assentire videtur Hesiodicum il lud 488. 5. L. calculo. 26. L. triumuiratum 511. 25. L. interregnum. 517. 8. L. Et plurimū aut maris praesertim formari volunt quadraginta quinq; diebus, ubi nono mense lucis huius auspicia sunt accepturi. atq; hos superuimere, quod si formatio transisset ad quinquagesimum, quod accidit in feminis, quarum natura magis flaccida, decimo mense nasci, eiusmodiq; difficilem vitam agere. Atq; hanc. lin. 11. 15. conceptionem. A. Hac sunt Hippocratis verba lib. de natura foetus: Si marem (inquit) trigesimo die perfici contingat, motum accipit sexagesimo, menseq; sexto in lucē prodit. quod si quinto & trigesimo die formam acceperit, motu potitur septuagesimo, mense septimo nascens si vero die quadragesimo quinto legitimum formā adeptus fuerit, nonagesimo die mouetur, ac nono mense natiuitatem consequitur. Ex quo dierum mensuramq; decursu ac serie, liquido apparet formationis diem duplicatum motus diem constituere, motionis verō triplicatum nascēdi tempus cōmostrare. Verbi causa ubi quadragesimus quintus formam perficit, is duplicatus, diem motus nonagesimum constituit, qui rursus triplicatus, bis centum septuaginta dies seu nouem menses Graecos hoc est vulgares cōficit cuiq; mensi 30. dierum num. assignando. pari modo de reliquis ratiocinandum. Inter omnes igitur pariendi fines, qui maxime videntur, iuxta id quod deprehenditur experimēto, naturalis sunt menses nouem. Quare & c. 25. L. adscribunt 520. 2. L. vniuersas 3. L. radiatio 11. L. sint. 522. 12. Philippica A. quinta liquet, quam orationem cū Cicerō in Senatu haberet Kalendis Ianuarijs, Recordamini (inquit) qui dies nudius tertius decimus fuerit: quantum consensus vestrum, quanta virtus. Dies. n. tertius decimus a Kalēdis Ianuarijs retro numerum agendo, est dies qui dicitur xij. Kal. Ianua. qui est vice simus Decembris. Fuit quidem creber apud antiquos hic loquendi mos. Nam 24. L. quadraginta quinq; 523. inter C. E. & B. R. scribe D. 527. 11. L. poenitētiā. 529. 10. simul 540. 28. L. quāsq; 542. 15. L. praeterea 544. 15. foret. A. Adde olim in Ceo insula (Theophilus Chium vocat, Meander Iulidem (ei urbē) sexagenarij (qui olim Roma e ponte deijciebantur) cum se nō amplius ad rem publicam administrandam viderentur esse viles, lege conuocatis necessarijs post sacrificium, & conuiuium coronati cicutam bibebant, atq; ita vitam suā finiebant. 545. 5. L. respondens 6. L. fecistis 20. L. sexagesimū 29. L. sexagesimum 559. 19. L. omniū 30. L. quaternario 563. 32. L. octonariū. 564. 28. L. inclamant 565. 16. L. letalis 567. 3. L. prodidit, anno. f. vno 22. L. crebras. 27. L. peruenerint pag. 571. Adēda.

DE NUM. XCVIII.

Octonario supra nonagenariū numero duo desunt, ut sit centenarius. Eius atatis erat Heli quando supremum diem clausit. quia perfecta maturitatis existisset, si sacramentum geminum in Redemptoris nostri cognouisset incarnatione, videlicet verā diuinitatem in humanitate. Nunc quia multa de lege veteri, plurima de mandatis caelestibus recte intelligit, octo & nonaginta annorū est I. Reg. 4. Greg. Magnus pag. 573. 29. L. capit. 21. 574. 20. L. subduplo 575. 17. L. haclenus 588. 18. L. clarum sit. 589. 4. L. cui bonā. 596. 24. L. hieroglyphicum 601. 21. L. anni 215. 608. 11. L. Qui cum per 13. L. viribus se esse iudicaret, delectis 15. L. inuast 609. 4. L. si poetarum 72. L. octo 29. L. varijs vitijs 610. 1. L. hunc in modum 13. L. concionis 14. L. patribus 19. L. va sanam 29. L. ac superasse 611. 20. L. pectoribus 613. 23. L. 2. trecentēsimam sexagesimam.

Ad-

APPENDIX.

Additio inferenda pag. 616. Hunc numerum nempe 365. significantes Aegyptij Vulturem pingunt, quoniam animal hoc trecentos illos ac sexaginta quinq; dies quibus annus completur, ita distribuit, ut centum quidem ac viginti diebus praegnans maneat, totidem pullos enutriat, reliquis vero centum & viginti sui curam gerat, neq. vteremur, neq. alendis additum liberis, sed seipsum duntaxat ad aliam parans conceptionem. Quinq; autem illos qui supersunt anni dies in venti compressionem & coitum insuunt. femina quidem cum amore concipiendi exarsit, vuluam ad Boream ventum aperiens, ab eo velut comprimitur per dies quinq; quibus nec cibum nec potum omnino capit foetus procreationi intenta. Quare in somnis apparens vultur, annum significat, Iohā. T. Zezes. pag. 616. 31. L. erant in angustia constituti 618. 25. L. solares 622. 12. L. accipiunt 623. 22. L. nomen 625. 27. L. H. I. 626. 7. L. coniecturam 627. 22. L. Itemq; Creditus 17. L. enarrat, bellum Ioui 22. D. & 633. 21. Rypbaei.

Additio inferenda pag. 634. Ciani septingentorum annorum spacio neque adulescentes, neq. Virginitatis corruptores habuerunt, Plutar. de Virtutibus mulierum. Gothi septingētis annis gloriose in multis bellis se gesserunt, Pandulphus Collenutius Cōpendio hist. regni Neapol. lib. I. pag. 637. 13. L. princeps 16. L. demississe 642. 16. A. Scripsit Varro Terentius in libris Antiquitatum (inquit) Petrus Crinitus in opere de honesta disciplina 16. 5.) fuisse Romae Vectium inaugurandi disciplina nobilem, eumque affirmasse futurum Rom. imperij terminum, post M. & CC. annos: si modo (inquit) verum foret quod in historijs annalibusq; Romanis traditur de duodecim vulturibus, quas poeta Ennius corpora sancta appellat. Sic autem Varro, Si verum est quod de Romuli augurio traditur in condenda urbe, deq. xij. vulturibus, ad M. & CC. annos Romanus populus perueniet, cum CXX. annos in columis praeterisset. Qua in re factum est quidem iudicium ex numero alitum, ut singula vultures centenos annos portenderent. Censorinus vero in perquirendis veterum monumentis vir diligens, & qui M. annos ab urbe condita vixit, minime ad suum iudicium pertinere asseruit hoc ipsum diiudicare, ne in re parum comperta minus prudenter posteritati faceret imposturam: quod his fere hominibus accidit, qui maiore studio, quam consilio fortuna aleam pensant, temporumque varietatem considerant. Ceterum tali sententia Vectij videtur annorum numerus conuenire. Siquidem CC. annis post auctorem Censorinum adiectis, imperantibus Caesaribus Constantijs, Romana illa dignitas consumpta est, quae Italiae fines egressa, Bizantium urbem se recepit. Nam ingruentibus in Italiam Vnnis, Vandalisque & Gotbis, tum maxime Rom. imperium cladibus multis affectum est atque deletum. Quod autem xij. vultures auspicy felicitatem Romulo praenotassent, cum historia multorum testantur, tum Q. Ennius in annalibus: qui Romulum inquit ipsum in Auentino monte secessisse, ad auspiciū capiendum de urbe condenda, & nomine imponendo. itaque studijs summis de hoc inter eos peractum refert.

Certabant urbem Romamne Remamue vocarent.

Omnibus cura viris vter esset induperator.

Hac omnia Crinitus. Eadem partim (alius Rhodiginus repetit) Lectionum antiquarum libro 27. 8. & insuper, Scribit (inquit) libro decimo sexto Paulus Diaconus, Adouacrem cum fortissima Herulorum manu Italiam irrupisse, quo percussus terrore Augustulus purpuram sponte deposuit: ac ita condita urbis anno millesimo ducentesimo vigesimo nono, Occidentis imperium finem est assecutum, anno ab incarnatione verbi quadragesimo septuagesimo quinto. Ceterum quod vultur vnus, ut Crinitus tradit, annos centum significasse existimetur in auspicio Romuli, inde forsitan sumtum est, quod vita singulorum centesimum fere annum attingere putatur. quantum Aegyptij vulture picto annum vnum duntaxat significarunt. 644. 19. L. C. D. D. CC. XXXIX. 645. 19. L. septem 646. 24. L. duorum millium. 647. 21. L. infirmos 648. 6. L. ad 54. 10. L. sabbatum. pag. 657. post ver. 7. A.

D E

A P P E N D I X.

D E N V M. IOO. CIO. IO.

Germanus Constantinopolitanus Episcopus praedictis sex mille annis aetatis Mundi quingentos ex auctoritate illustrium Graecae patrum adiecit. s. n. cum in lib. quem de Theoria Ecclesiasticarum rerum, inscripsit, causam inquireret, cur Pontifex, populo benedicens, digitos attollat, ad supputationem numeri sex millesimi et quingentesimi accommodatos, sic loquitur: Quod Pontifex obsignet populum, id subindicat futurum aduentum Christi anno sexies millesimo quingentesimo fore, ex supputatione digitorum, significante sexies millesimum quingentesimum. Id & Hippolytus e Roma, & sanctus Cyrillus dicunt in libris suis de Antichristo, anno sexies millesimo quingentesimo futurum aduentum fore; itemque Chrysostomus, quae repetit F. Sixtus lib. Biblioth. sanctae. pag. 658. 13. L. viris 659. 20. L. quot in 32. L. constituunt 660. I. D. cubum decem millium, & 669. 31. L. visitabuntur. qui. 672. 22. L. Psal. 39. 675. 12. L. ad salutem, si sciat quod pars aliqua populi numerata est in deserto, pars vero innumerata relicta est? Si &c. Reliqua Lector ex sensu restituuto.

P R A E F A T I O.

VMERVS est rationalis fabricae naturae quoddam pullulans principium. mente siquidem carentes, uti bruta, non numerant. adeoque Numerus, principium eorum, quae ratione attinguntur, esse probatur, quod illo sublato, nihil omnium remansisse, ratione conuincitur. Nec est aliud, ratione Numerum explicare, quam rationem seipsa uti, atque in sui naturali summa similitudine cuncta figere. Quare Auenzoar Babylonij verbum fuisse scribit Albumasar, Omnia scire eum, qui nouerit Numerare. quod etiam diuinum Platonem respondisse refert Aristoteles, quarenti Neocli, quare homo sit animal sapientissimum, ac prope diuinum, & quare eidem potius quam cuiquam ex ceteris animantibus credendum sit; quia videlicet Numeros nouerit, quos, inquit, a natura hominis si remoueris, etiam ratio perpetuo perierit. Hinc Samius ille Pythagoras primus, & nomine, & re Philosophus, omnem veritatis inquisitionem in Numeris ponens, & Deum, & animas nostras, ac cuncta quae sunt in Mundo, e Numeris consistare profitebatur, ex quibus Arithmeticae sibi constituit omnium scientiarum matrem, sine qua nihil propemodum sciri dicebat. quam postmodum Plato ab Italicis Philosophis, qui Pythagoricorum praceptorum sectatores erant, edoctus, & clariorem reddidit, & apertiore; tametsi, tam obscure Numerorum mysteria tradidit, ut

Nic. Cuf. exc. li. x. q. me inueniet. & de coniecturis. lib. i. c. 4.

Nic. Cuf. de docta ignorantia. lib. i. c. 11.

A etiam

Matth. 7
Mar. 7.

etiam initiatos ipsos videatur voluisse celare, nedum profanum vulgus: ita visus est Dominicum praeceptum haud quaquam aspernari, dicens: Non oportere sanctum iactari canibus, nec margaritas mitti ante porcos. occulta enim (dicebat ille) non debent communicari omnibus. Quare a maxima illorum parte lectorem excludit: unde natum adagium, Platonicis obscurius esse numeris. quo utitur Tullius ad Atticum scribens, dum rem obscurissimam esse, breuiter intendit significare. Nec a Platone dumtaxat excultam accepimus Arithmeticam istam; sed eandem probauerunt Aglaophemus, Philolaus, Iamblichus, omnesque Philosophi, quotquot ad haec usque tempora numerantur, probabitque Doctorum omnium posteritas usque ad fines seculorum. quandoquidem sine illa, nec rite quidquam dici potest, nec agnoscitur. econtra, quod ab ea verum probatur, nullo potest redargui pacto. De hac re longo sermone scribit in Epinome. Plato, cum asserit inter omnes liberales artes, ac scientias contemplatrices, praecipuam maximeque diuinam esse Numerandi scientiam; nec artem, nec regimen, ullamve doctrinam posse sine Numeris stare. Quem Iamblichus uolumine de Secta Pythagoreorum prosequitur. Nam Mundus uterque Numeris est dispositus, ut Timeus Locrensis, & Plato, ostendunt, circa quos Mundos tota naturalis uersatur Philosophia. Quomodo enim Aristoteles (qui singularis uideri uoluit, priores confutando) aliter nobis in mathematicis specierum differentiam tradere potuit, quam quod ipsas Numeris comparat? quos ex nostris etiam primi, intantum secuti sunt, ut Aur. Augustinus, & post ipsum Boetius ille Romanorum litteratissimus, affirmarent indubie Numerum creatorum rerum in animo Conditoris principale exemplar fuisse. atque in Numeris exempla indagandarum rerum per intellectum solerter Sapientes ipsi quaesierunt; & nemo antiquorum, qui magnus habitus sit, res difficiles, alia similitudine, quam mathematica, aggressus est: ita ut Carolus Bonillus astruat, Iacobum Fabrum per introductiones Numerorum, per Arithmeticae praeludia, Pythagorico

gerico more, totius sui Philosophici profectus, ac litterarum studij existisse causam; & Boetius asserere non dubitauerit, neminem diuinorum scientiam, qui peritus in mathematicis exercitiis careret, attingere posse. sic enim scribit quodam loco: Qui spernit Mathematicas scientias, ei denuntio, haud recte philosophandum. Constat autem sub mathematico genere, etiam Arithmeticam istam contineri. Caueas etenim, ne diuinam hanc, quam tractamus, mercatoriam esse censeas Arithmeticam: non mercatoriam quidem; sed illam cogites, de qua in Epinome dicitur: Opus est Numeris, non his, qui corpus habent; sed qui omnem paris imparisue generationem, atque uirtutem ad perficiendam, cognoscendamque rerum naturam conferunt. hi enim maxime omnium ingenium acuunt, memoriam confirmant, animum ad omnem speculationem actionemque promptissimum efficiunt, eorumque consideratio fert in contemplationem diuini exemplaris, ac multorum reddit elegantissimas causas. uelut cur sint quatuor elementa, & septem planetae, quid dicant qui Numerorum ratione carent? Illi uero dicunt, quaternarium corporibus ortum & interitum habentibus atque genitis & generantibus; septenarium uero accommodatissimum numerum esse corporibus ingenerantibus, neque similia sibi generantibus, cuiusmodi sunt caelestia; quia quaternarius primus numerus est qui generetur ab alio, & alium generet. fit enim a duobus bis, & generat octo acceptus bis. septenarius solus est intra decem (hi autem sunt omnes numeri) qui neque generatur ab alio, neque alium generat. atqui quoniam linearis est, fitque ex unitatibus, illis maxime congruit corporibus incorruptibilibus, quae singula, suo quodque orbe unum, consistenter. Sed his missis, Arithmeticae perscrutemur originem. Sunt inter Ecclesiasticos scriptores, qui Pythagoram, Platonem, omnesque Graecos, qui habiti sunt diuiores, omnem suam Philosophiam ab Hebraeis acceptam, Graecis asserunt tradidisse. De Pythagora Philosophorum primo, & ceteris Graecis, scribit Numenius Apamensis Syrus, Philosophus

Orig. li.
cont. Cel
sum. Au-
gustin. in
Ciuitate
Dei. lib
8.

Pythagoreus, volumine de Bono, quod quaecumque Brachmanes Magi, Aegyptij, Iudaeique inuenerunt, ea Graece ipsi exposuerunt. Immo, si vera dicere licet, non est usquam repertus Pythagoras quidquam rerum, aut diuinarum, aut humanarum vel a Graecis didicisse, vel a Romanis: sed (vt Antiphon edidit in lib. de Vita illorum, qui virtute praestiterunt) accessit discendi gratia Pythagoras ad Aegyptios, & Arabas, et ad Chaldaeos, postquam e Syria, quae et est, & nominatur Iudaea, discessit. vnde Syrius ipse quoque tum appellatur, quem alij Tyrium dixere, alij Tyrenum; vt Barbarum, non Graecum fuisse praedicarent hunc omnium Philosophorum primum. Quare D. Ambrosius Pythagoram genere fuisse Hebraeum non obscure tradidit. Cui suum addidit calculum Alexander lib. de Symbolis Pythagoricis, scribens Pythagoram fuisse discipulum Iudaei cuiusdam Nazareti. Narratur quoque apud Clementem Alexand. discipulus fuisse Sonchedis Archiprophetae Aegyptij, propter quem etiam fuit circumcisus, vt adyta ingrediens Aegyptiorum mysticam disceret Philosophiam. Plato autem discipulus fuisse dicitur Sechnuphidis Heliopolitani. quare in eius scriptis aperte testatur, illa, quae sunt in Philosophia praestantissima, se a Barbaris esse mercatum; quos semper magnificat, vt qui meminisset se, & Pythagoram, plurima, illaque nobilissima dogmata a Barbaris didicisse. & in Dialogo de Anima videtur Plato agnoscere prophetiam, introducens Prophetam, Lachesis orationem enuntiantem apud eas, quae sortiuntur animas; & in Timaeo sapientissimum introducit discipulum a Barbaro. Cuius autem fuerit hic Barbarus edocent Iustinus Martyr in Paraclesi ad Gentes, Theodoretus de Curatione Graecarum affectionum, Eusebius Caesariensis de Preparatione euangel. Aristobolus Iudaeus ad Philomatrem lib. primo, & Hermippus in primo de Legislatoribus, ex Hebraeorum libris multa eum in suos transtulisse testes. quod quidem fieri potuisse temporum ratione monstratur: quandoquidem Moesaica volumina ante Alexandrum, & ante Per-

sarum

sarum imperium traducta fuerunt. Audias Origenem, cuius haec sunt verba lib. 6. contra Celsum, graece quidem, sed in hunc sensum: Illud, inquit, nolim insciari, sententias illas, quae in Phaedro leguntur, Platonem hausisse ab aliquibus Hebraeis; aut vt quidam scripserunt, etiam lectis Prophetarum libris, inseruisse disputationibus suis quaedam de supercelestibus, vt illud: Supercelestia loca nostris Poetis cecinit nemo, neque in posterum pro eorum dignitate decantaturus est; & quae deinceps sequuntur. in quibus & illud: Substantia enim quae nec calorem, nec figuram admittit, nec tangibilis est, animae haud dubia gubernatrix, sola mente conspicitur, circa quam verae scientiae genus hunc obtinet locum. Haecenus ille. Iam vero etiam apud Petrum Crinitum lib. de Honestate disciplina hunc in modum de Pythagora, & Platone differit Io. Picus vir vndecunque doctissimus: Pythagorae diuina illa Philosophia, quam Magicen nuncuparunt, magna ex parte ad Moysis disciplinas pertinebat, vt qui ad Hebraeos quoque, eorumque doctrinas in Aegyptum vsque perrexit, pluraque illorum sacra, atque mysteria intellexerit. Nam Platonis etiam eruditio, vt constat, ad Hebraicam fere accedit veritatem, ex quo permulti eum germanum Moysen dixerunt sed graece loquentem. Haec ibi. Liqueat profecto Platonem quoque ipsum in Aegypto peregrinatum, ibique non magis Aegyptiorum, quam Iudaeorum scientias audisse. quod astruens Clemens Alexan. Stromatum lib. 1. Platonem vocat Hebraeum Philosophum. Notum sane Numenij Philosophi verbum: Quid est Plato, nisi Moyses atticissans? Nec alicui ignotum esse dixerim illud de Philone Iudaeo Platonis discipulo: Aut Plato Philonis est, aut Philon Platonis est. tanta est similitudo & ingenij, & dictionis cum Platonica. Exstat apud Hebraeos, vt idem Picus in Heptaplo testatur, Salomonis illius, cognomento Sapientissimi, liber, cui Sapientia titulus, non qui nunc in manibus est Philonis Alexandrini opus, sed alter Hierosolyma, quam vocant, secretiore compositus lingua, in qua vir naturae rerum, sicuti putatur,

A 3 tur,

tur, interpretis, omnem se illiusmodi disciplinam fatetur de Mosai-
 ce legis penetralibus accepisse. Quod si rudis ac popularis in suis li-
 bris apparet Moyses potius, quam Philosophus, vel Theologus, aut
 magnæ alicuius scientiæ artifex; reuocemus eo mentem, fuisse ve-
 terum Sapientum celebre institutum, vt res diuinas dissimulanter
 scriberent; hinc appellata mysteria, nec mysteria, quæ non occulta.
 arcana enim sermonibus proponuntur obscuris; tum quia (vt ad-
 monet Mercurius Trism. in Asclep.) religiosus sermo, & Diui-
 nitate plenus multorum publico interuentu violatur; tum quod Di-
 uina nequaquam percipi possunt, nisi ab his, ut docet magister no-
 ster Christus, qui habent aures audiendi, quos videlicet Deus ele-
 git ad intelligenda sanctissima mysteria. nam vulgarium anima-
 rum oculi Diuinitatis radios sufferre minime possunt. quod Moy-
 sis etiam ostenditur exemplo, in cuius cornutam faciem aspicere
 non poterat populus, nisi prius obuelata fuisset. Quare tam Pla-
 to, quam Dionysius ille Areopagita, prohibuerunt hæc mystica his,
 qui eleuationes intellectuales ignorant, propalari, quia his nil ma-
 gis risu dignum, quam hæc alta, videtur. Animalis enim Homo, ut
 audisti, Diuina non percipit; sed exercitatum in his habentibus in-
 tellectum, nihil occurret desiderabilius. Verum quam eruditus fue-
 rit Moyses in vniuersa Aegyptiorum doctrina, testantur Clemens
 Alexandrinus, & Philon Iudæus, his ferme verbis: Moyses et a-
 te grandior cum esset, Arithmeticam, & Geometriam, Rithmi-
 cam, & Harmonicam, & præterea Medicinam simul, & Musi-
 cam doctus est ab his, qui erant insignes inter Aegyptios; & præ-
 terea eam, quæ traditur per symbola, seu signa, Philosophiam, quam
 in litteris ostendunt Hieroglyphicis. Alium autem doctrinæ or-
 bem, tamquam puerum regium, Græci eum docuere in Aegypto.
 Didicit autem litteras Aegyptiorum, & rerum scientiam a Chal-
 dæis, & ab Aegyptijs. In Apostolorum quoq; Actis Stephanus te-
 statur Moysen ornatum fuisse cognitione multarum disciplinarum,
 & artium, e priscorum monumentis petitarum; quas non attingat
 littera-

litteratorum quilibet. ait enim: Et eruditus erat Moyses in om-
 ni Aegyptiorum sapientia. Eupolemus autem in libro de Iudææ
 Regibus dicit, Moysen primum fuisse Sapientem, & Gramma-
 ticam primum tradidisse Iudæis; & Phœnices accepisse à Iudæis;
 Græcos autem, a Phœnicibus. Ad eorum autem deductus na-
 turam, auxit prudentiam eam, quæ erat sui generis; & maiorum
 suorum emulatus est doctrinam, adeo vt etiam Aegyptium, qui
 Hebræum inuaserat, percutiens interfecerit. Aiunt autem My-
 stæ eum solo verbo occidisse Aegyptium: sicuti certe postea Petrus
 in Actibus Apostolicis fertur, eos, qui pretium agri sibi usurpa-
 uerant, & erant mentiti, verbo interfecisse. Artapanus quoque,
 in opere de Iudæis, Moysen refert in custodia inclusum a Neche-
 fre Rege Aegyptiorum, eo quod peteret, vt populus liberaretur
 ex Aegypto, noctu aperto carcere Diuina voluntate egressum,
 cum in regiam accessisset, dormienti Regi adstitisse, ac eum exci-
 tasse; illum autem eo, quod factum fuerat, stupefactum, iussisse
 Moysi, vt diceret nomen eius qui miserat; & illum quidem cum
 ad aurem se inclinasset, dixisse; Regem autem, cum audiisset, mor-
 tuum cecidisse; cum autem eum Moyses tenuisset, rursus reuixisse.
 Patet igitur, qualis, quantusque fuerit Moyses in omni doctri-
 næ genere. Quoniam vero haud me fugit, quod ab aliquibus impe-
 rite tumultuantibus iactatur, oportere videlicet in his dumta-
 xat hominem versari, quæ necessaria sunt, & quæ fidem conti-
 neant; externa vero, superuacaneaque transilire, quæ nos frustra
 conterunt, & detinent in his, quæ nihil conferunt veritati: ope-
 re pretium facturum me existimaui, si notum fecero, quam sit vti-
 le, quamq; Theologo necessarium, Numerorum cognitam habere na-
 turam. Possem ego quidem non paucos locupletissimos auctores in
 medium adferre, qui hoc ipsum sensere; sed mihi nunc sit instar
 omnium auctoritas sancti & magni viri Augustini, qui in libro
 11. Ciuitatis Diuinæ hæc scripsit: Numeri ratio contemnenda
 nequaquam est, quæ in multis sacrarum Scripturarum locis,
 A + quam

quam magni sit æstimanda elucet diligenter intuentibus. nec frustra in laudibus Dei dictum est: Omnia in Mensura, & Numero, & Pondere disposuisti. Et de doctrina Christiana lib. secundo: Numerorum imperitia multa facit non intelligi, translate ac mystice posita in Scripturis. Ingenium quippe, ut ita dixerim, non potest non moueri, quid sibi velit, quod & Moyses, & Helias, & ipse Dominus noster quadraginta diebus ieiunauerunt. cuius actionis figuratus quidam nodus, nisi huius Numeri cognitione, & consideratione, non soluitur. Et infra: Multis, atque alijs Numerorum formis, quedam similitudinum in Libris sanctis secreta promuntur, quæ propter Numerorum imperitiam legentibus sunt clausa. In libro denique Quaestionum super Genesim, dum loquitur de Israelitico populo ingrediente Aegyptum, hæc in medium affert: Videndum est, quid sibi velit, quod cum Ioseph, & filij eius non amplius, quam octo commemorantur; Benjamin vero, & eius filij simul undecim reperiuntur, non decem & nouem omnes, sicut sunt octo & undecim, sed decem & octo referantur in summam; & postea Ioseph cum filijs suis non animæ octo, sed nouem fuisse dicantur, cum nouem inueniantur. Hæc, quæ indissolubilia uidentur, magnam continent sine dubitatione rationem: sed nescio utrum possint cuncta ad litteram conuenire, præcipue in Numeris, quos in Scripturis esse sacratissimos, & mysteriorum plenissimos, ex quibusdam, quos inde nosce potuimus, dignissime & firmissime credimus. Ex his etenim signantur mysteria, reconditam quæ continent doctrinam de Christo, & Ecclesia, de Euangelio, & rebus similibus alibi in Scriptura proditis, & comprobatis. Quæ quidem ratione Christus, apud Matth. cap. 12. tres dies, quibus Ionas fuit in ventre Ceti, docet præsignasse mysterium mortis, ac sepulture suæ ad triduum, & gloriose deinde resurrectionis. Et in veteri Testamento, Propitiatorium longitudine duorum cubitorum & semis fieri demandatum, quo Christum Hominem demonstraret. Quod & apud Apostolum Epist. ad Rom. habetur:

Qui

Exo. 25.

Cap. 3.

Qui quidem licet verus esset Homo, quem proposuit Deus propitiatorium per fidem in sanguine eius; aliquid tamen habuit, quod humanam naturam excederet, tria tamen non exæquaret. nam Pater eo maior est. Idem Paulus epist. ad Hebræos interpretatur, in eo quod Pontifex semel tantum in anno ingreditur in Sancta Sanctorum, latuisse mysterium, quod Christus semel esset moriturus, seq; ad expiandum peccatum humani generis oblaturum victimam. Iohannes capite 5. prioris epist. tria recenset, quæ testimonium de Deo dant in terra, Spiritum, dico, Aquam, & Sanguinem, subindicans in illis mysterium Triadis esse in Diuinitate repositum. Neque tamen quouis loco, aut quolibet Numero sunt vestiganda mysteria; sed sunt diuina quedam Numerorum virtutes religione, ac rerum ipsarum ordine celebratæ. quas qui intelligit, ad arcana secretiora penetrare vel facile poterit. Nos quidem quæ potuimus apud multos eosq; probatos Auctores obseruare, his collecta commentariis digessimus, et studioso Lectori vno quasi obtutu intuenda proposuimus, describentes mysteria

Ioan. 14.
cap. 2.

- Vnitatis pag. 13. & sequen. 65. 78. 80. 89. 92. 93. 95. 98. 99. 173. 174. 175. 176. 183. 193. 194. 245. 262. 269. 365. 367. 368. 499. 500.
- II 32. 38. 48. 55. 59. 62. & sequen. 95. 98. 153. 196. 248. 269. 345. 365. 500.
- III 8. 66. 68. 72. 82. 95. & seq. 245. 246. 251. 269. 287. 366.
- IV 3. 38. 98. 193. & seq. 262. 287. 366. 644.
- V 98. 99. 249. & seq. 366. 452. 454. 455.
- VI 256. 262. 263. 264. & seq. 284. 385. 366. 610.
- VII 3. 69. 98. 99. 282. & seq. 346. 366. 534. 559. 628. 630.
- VIII 256. 322. & seq. 346. 366. 564.
- IX 113. 246. 332. & seq. 366. 517.
- X 196. 355. & seq. 377. 503. 559. 573. 619.
- XI 377. & seq. 559. 561.
- XII 98. 256. 287. 377. 386. & seq.
- XIII 399. & seq.
- XIV 401. & seq.
- XV 261. 406. & seq. 584.
- XVI 411. & seq. 345. 486.
- XVII 416. & seq. 593.

A s

XIIX	276.421. & seq. 614.
XIX	423.424.
XX	256.424.481.382. & seq. 596.
XXI	434.435.
XXII	436. & seq.
XXIII	441. & seq.
XXIV	38.443. & seq. 602.
XXV	345.449. & seq. 583.
XXVII	247.458. & seq.
XXIIX	464. & seq. 645.
XXX	473. & seq.
XXXII	486.487.
XXXIII	487.488.
XXXIV	488. & seq.
XXXV	492. & seq. 583.
XXXVI	345.496. & seq.
XXXVIII	499. & seq.
XL	499.500.501. & seq.
XLII	512. & seq.
XLV	516. & seq. 583.
XLVI	277.527. & seq.
XLIX	69.345.567.
L	66.69.531. & seq. 579.619.
LIV	462.
LX	216.540. & seq.
LXIII	345.567.
LXIV	345.452.
LXX	547. & seq.
LXXII	554. & seq.
LXXV	557. & seq.
LXXVII	232.558. & seq.
XXC	216.247.562. & seq.
XXCI	245.345.566.567.
XXCVI	568.
XC	568. & seq.
XCIIIX	in Append.

XCIX	571.
C	197.260.367.572. & seq.
CXII	580.581.
CXX	262.581. & seq.
CXL	405.
CXLIV	601.
CL	589. & seq.
CLIII	592. & seq.
CC	595. & seq.
CCXV	601.602.
CCXVI	463.
CCLXXIII	436.
CCLXXVI	527.
CCC	481.602. & seq.
CCCXIII	609. & seq.
CCCL	621.612.
CCCLX	276.612.613.
CCCLXV	613. & seq. Append.
CCCXC	569.
CID.	614. & seq.
CID. XXX.	616.
CID XC.	617.618.
ID.	619.620.
ID C.	621. & seq.
IDCLXVI.	275.623. & seq.
IDCC C.	633. & seq.
IDCCXXIX.	462. Append.
CC ∞	.636.637.
C ∞	.569.
CID.	197.367.637. & seq.
CIDXC V.	641
∞ CC.	642.
CIDCC.	642. Append.

CIO CCLX. 642. 643.
 CIO CCXC. 642. 643.
 CIO. C. D. 634.
 CIO. IO. C. 644.
 CIO IO CCXXIIX. 644.
 CIO CIO. 646. 647.
 ∞ ∞ ∞ 647. 648.
 ∞ IOO 649. 651.
 IOO. 649. & seq.
 IOO XL. 652.
 IOO ∞ 71. 621. 653. & seq.
 IOO. CIO. CIO. 71. 537. 657.
 CCIOO 260. 658. & seq.
 CCIOO ∞ ∞ 661.
 CCIOO. CCIOO. CCIOO. 661. 662.
 CCIOO. CCIOO. CCCIOOO. 565.
 CCCIOOO. CCIOO. IOOO. CIO. IOO. 663. 664.
 CCCIOOOO. 659. 660.
 CCCCCCIIIOOOOO. 659. 660.
 De Millenarij cubo. 660. 667.
 De Maioribus numeris. 666.
 De Multitudine 46. 666. & seq.

DE VNITATE.

VNITAS numerorum fons, & origo, Di-
 uina creaturarum origini, & eternoq; principio
 similis esse videtur. per ipsam enim humana
 mens in Dei contemplationem congruenter
 tolli potest. Deum autem dicentes V num,
 non numero, sed simplici vniuersitate intelli-
 gi volumus. Si quis enim dicat V num homi-
 nem, aut V num equum, hic V num pro numero posuit, quia possit &
 alter homo, vel equus esse, & tertius: vbi autem secundus, vel ter-
 tius adijci non potest, V nus si dicatur, non numeri, sed vniuersita-
 tis est nomen. Deum quoque dicimus V num, non quid sit exprimen-
 tes, sed quomodo sit id quod est enunciantes. Porro si Pythagoricū,
 vel etiam Academicum percunēteris: Quid est Deus? responde-
 bit, non solum a se tibi non posse dici quid sit; sed neque a te hoc iure
 queri, cum hec de illo sit indigna questio, qui super omnem essentiā,
 superq; omne intelligibile est; hoc a se dumtaxat posse asseuerari, ef-
 se illum Vnitati simillimum, immo essentialiter, & simpliciter esse
 V num, a quo, & per quod, & in quo, & ad quod omnia sunt, &
 ordinantur, & permanent, & continentur, & implentur, & con-
 uertuntur; esseq; primum V num, et primum Ens. Sane Xenopha-
 nes ille Parmenidis præceptor, & idem Pythagoræ coæuus, quam-
 quam vniuersa cęlare mos illorum fuit; tamen visus est perspicue
 nobis explanare, quid ipsum V num esse intellexerit, de quo in re-

Io. Picus
 libro de
 Ente, &
 Vno.

rum principijs verba fecerit. Dixit autem illud *Vnum* esse *Deum*, quo liquidius Pythagoræ arcana nobis patefiunt, cum statuit, *Infini- tum*, & *Vnum*, & *Numerum* esse prima rerum principia. Nam perinde atq; *Vnitas*, numerorum; ita melior natura *Deus*, rerum omnium principium est. Et sicut ab *Vnitate* omnes numeri princi- pium accipiunt; sic *Vnitas Dei*, utpote principium & origo omnis creaturæ, genuit, peperitq; multitudinē entium, & in ipso creationis ordine itum est ab ente *Vno* in numerum entium. Atq; sicut *Vni- tas* ab infinita Numerorum serie distat in infinitū, licet omnes nu- meri ab ipsa *Vnitate* suscipiant ortum; ita a creaturis, *Deus*. Nulla est. n. substantialis principij, & causæ ratio ad suos effectus exte- rios. *Vt* q. hæc numeros oēs pares, & impares, ipsa neq; par, neq; im- par, sua indiuidua simplicitate complectitur; sic ille res oēs sua im- partibili infinitate claudit, & continet. Et sicut a sola simplicissima *Vnitate* pares, imparesve numeri proficiuntur; sic ab *Vno* rerum principio procedunt, tum quæ mortalis ac visibilis oculus noster co- gnoscit in mundo sensibili, tum quæ interna mentis acies in intelle- ctuali prospicit mundo. Item sicut ab *Vniuersi* principio simplicia fiunt atq; composita; ita & ab *Vnitate*, numeri simplices, & compo- siti. Simples, qui *Vnitate* simpliciter constant, atq; mensurantur, ut 3. 5. 7. atq; similes; compositi vero, qui insuper quodā minori nu- mero mensurantur, ut 4. binario, 6. binario, atq; ternario. Et sicut om- nis numerus non aliunde, quam *Unitatis* participatione, & subsi- stit, & *Unus* est numerus, adeoq; naturali quodammodo *Vnitati* coheret, ut ab ea conuelli ac disseparari nequeat: ita & intellectus noster, præcipua quadam & perpetua intentionis vi, in summam il- lam recurrit *Vnitatem*, ut totius suæ substantiæ, atq; scientiæ ini- tium, illiq; inseparabiliter coheret, atq; inseritur, illam iugiter ad- mirans ac contēplans. Et quemadmodū a *Deo* quoquo modo *Vniuer- se* creaturæ secundissimo progressu substantiam habent; pari analo- gia ab impartibili *Vnitate*, quasi suo quodam motu, omnis procedit numerorum chorus, cum aliud esse non possit omnis numerus, quam

Vnitas.

Vnitas. habet enim denarius id quod est ab *Vnitate*, sine qua nec numerus quidem vnus, nec denarius esset. quod. n. est denarius peni- tus habet ex *Vnitate*; neq. est quid aliud ab *Vnitate*; nec est quid- quam recipiens ab *Vnitate*, quasi sibi præter *Vnitatem*, esse aliquod conuenire possit: sed omne id quod est, *Vnitas* est. Quod & Plato testatur in *Parmenide*, per *Vnum* intelligens esse diuinum, in quo omnia vitam habent, tamquā rami in radice. Et licet *Vniuersæ* crea- turæ inter se genere, specie, numeroq; sint differentes; unicū tamen habent esse in ipso primo, nō secus ac radij Solares in ipso Sole, & ri- ui in fonte, & virtutes in sapiētia. Ex quo quidē sequitur oēs creatu- ras non a se ipsis, sed a *Deo* bonorum oīum fonte, existentiā habere. Quare *Luciferum* de celo cecidisse ferunt hac potissime causā, quod fortitudinem suam, non ab ipso *Deo*, a quo cuncta bona, tanquā fon- te perenni, promanāt, sed a seipso proficisci, sibi persuasit, pro certoq. habuit. Quod. n. nullus numerus seipsum secundum se metitur, sed id soli tribuitur *Vnitati*, quis hinc aperte non videat, creaturas, nec ex seipsis esse, nec item per seipsas conseruari? Audi *Iamblichum* hac in re a *Proclo* quoque comprobatum: Omnia ex *Deo* ita sunt, ut nusquam vel minima queque deserantur a *Deo*. ubiq; n. *Di- uina* viget *Unitas*, per quam res queq; consistunt, ac perpetuo quo- dam, intimoq; circulo ad *Deum* ipsum, a quo, & in quo sunt, mira- biliter reuoluuntur: alioquin in nihilum repente proruerent. Ab *V- nitate* *Diuina* cuncta prodeunt, prodeuntiaq. *Vnitatem* quandam ipsis impressam retinent *Diuine* *Vnitatis* imaginem, qua & reuo- cantur in illam, & reuocata perficiuntur. Hæc *Iamblichus*. Ad hæc, quod *Vnitatis* virtus in numeris non euacuari dignoscitur, etiam quocumq; assignato numero, item nec magnitudinis, quacumq; po- sita sectione, illud in simbolo exprimunt, *Diuinam* virtutem in creaturis non terminari, magnitudinem item, atque perfectionem a creaturis non absorberi; tametsi ab eadem suam habeat queque crea- tura perfectionem. Quod vero *Vnitas* in se ducta se ipsam pro- ducit; in alium vero ducta, numerum ipsum in suo statu conseruat,

quid

Nic. Cuf.
de filia-
tione Dei.

Carol.
Bouil. de
oppositis
c. 10.

Io. Lau-
rētius A-
nanius d
natu. D
monum.
lib. 1.

quid hoc est aliud, quam Deum Optimum Maximum semper esse seipsum, cum Diuina virtus sit tamquam centrum in circulo? Quæ-
 22. q. 4. c. scdmur. admodum enim circulus super centro mouetur, centrum autem, cum sit indiuisibile, immobile utiq. est: ita omnis dispositio & motus a Deo est, & ipse immobilis est, iuxta illud Boetij de Cōsolatione. li. 3.

O qui perpetua mundum ratione gubernas,
 Terrarum, celiq. fator, qui tempus ab æuo
 Ire inbes, stabilisque manens das cuncta moueri.

Diuine igitur Vnitatis emanationes intra se immanentes sunt semper eadem; verum extra lucent, iuxta suscipientium naturam, nihil tamen suscipientes mutationis, dum per Vnitatem ducuntur. At cum per binarium, aliumve numerum suscipiunt multiplicationem, tunc alterationibus, corruptionibusq. materie mancipantur. Sunt igitur omnia in Deo immutabilia, sicut in Vnitate, numeri sine alteratione; in se ipsis uero semper aliquo modo mutabilia, tum respectu sue nature, tum etiam respectu nostre cognitionis. Est. n. in Deo Iustitia, Vltio, Vindicta, Clementia, Misericordia, quo ad nos quidem diuersa; in ipso aut eadem prorsus, ac indifferentia, quoniam Diuina Virtus nihil extra se recipit. Quod plane Clemens Alex. hæc scribens Stromate quinto testatur: Deus, inquit, est impatibilis, iræq. expers, & cupiditatis, & non per eam est metus expers, aut declinat que sunt molesta & graua; sed neq. est temperans, aut imperat cupiditatibus, neq. in graue aliquod, aut molestum Dei natura incidit; neq. fugit Deus timorem, sicut nec concupiscit. Quoniam uero q. Deo adheret, Vnus spiritus efficitur cum illo, mystice apud nos et dictum est illud Pythagoricum, Oportere hominem fieri Vnum. Eadem ferme scripta reliquit Origenes Adama-tius, cuius ego, ne plura dicerem, verba subiici: Vide si non hoc ipsum ad laudem fertmet iusti, quod dicitur de Elchano: Erat uir Vnus. Nos qui adhuc sumus peccatores, non possumus istum titulum laudis acquirere, quia unusquisq. nostrum non est Vnus, sed multi. Intuere namque illius uultum nunc irati, nunc iterum tristis paulo post rursum gaudetis & iterum turbati, & rursum lenis, in alio tempore de rebus Diuinis, et
 de

Origenes hom. vni. in li. Reg. explicans, id quod habetur in cantic. An. n. Erat uir vnus.

de uite æternæ actibus consulentis, paulo post uero uel que ad auaritiam, uel que ad gloriam seculi pertinent molientis. Vides quomodo qui putatur Vnus, uere non est vnus: sed tot in eo personæ esse uidentur, quot mores conspiciuntur, quia, & secundum scripturas, insipiens sicut Luna mutatur. Vnde & Luna cum uideatur una esse per substantie immutationem, tamen a semetipsa semper ipsa alia est, semperque diuersa. Et sic etiam in ipsa constat, quod Vna, multe sunt. Sic & nos, qui adhuc insipientes & imperfecti sumus, quia semper mutamus sententias, & semper diuersa cupimus & sentimus, & quod Ieremias diceret, ^{Cap. 9.} de malo ad malum egredimur. s. de cogitatione in cogitationem, de desiderio in desiderium, de peccato in peccatum, Vnus dici non possumus. De Iustis autem non solum per singulos Vnus dicitur, uerum etiam omnes conuenienter Vnus nominantur. Cur enim omnes non dicuntur Vnus, quorum cor & anima una esse describitur? ^{Act. 4.} Vnam semper omnes sapientiam meditantur, Vnum sapiunt, Vnum sentiunt, Vnum Deum uenerantur & colunt, Vnum I E S U Christum Dominum confitentur, Vno spiritu Dei replentur? Vnde merito, & ipsi omnes non solum Vnum; sed & Vnus dicuntur; sicut & Apostolus designauit dicens: Omnes quidem currunt; sed ^{1. Cor. 9.} Vnus accipit palmam. Vides aperte quia omnes iusti; Vnus est, qui accipit palmam? Vere enim imitatur iustus, qui talis est, Vnum Deum. Nam ut ego arbitror, cum per Prophetam dicitur: ^{Deut. 6.} Audi Israel Dominus Deus tuus, Vnus est Deus. non tantum numero, Vnus designatur utique, qui supra omnem numerum esse credendus est; sed per hoc magis Vnus dici intelligendus est, quod nunquam a semetipso alter efficitur; hoc est nunquam mutatur, nunquam in aliud uertitur: sicut de eo David protestatur dicens: ^{Psal. 108.} Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Sed & illud in hunc sensum respicit: Ego sum Dominus Deus uester, & non mutor. ^{Malac. 3.} Immutabilis igitur est Deus, & per hoc Vnus dicitur, quod non mutatur. sic ergo & imitator Dei iustus, qui ad imaginem eius conditus est,

est, *Vnus* etiam ipse cum ad perfectum venerit, appellatur, quia & ipse cum in virtutis summa constiterit, non mutatur; sed *Vnus* permanet semper. nam dum in sceleribus versatur unusquisque, per multa diuiditur, & in diuersa dispergitur: & dum in multis est vitiorum generibus, dici non potest *Vnus*. Igitur quia secundum mirabilem hanc Unitatem *Vnus* est iustus, immo & plures iusti *Vnus* sunt. ideo & Sanctus Apostolus omnem cohortatur Ecclesiam dicens: *Vt idem dicatis omnes, & non sint in vobis schismata*. Hæc Origenes. Cum omnes numeri in se ducti non iudem unquam, sed alij semper fiant producti, sola (vt diximus) Unitas æterna immutabilis per se, suapteque natura, eiusdem, & semper sibi similis consentientisque est substantiæ, sibi constans, sibi que equalis semper, omnino eadem, nulli obnoxia varietati, nullam inuehens alterationem, etiam si in se ipsam acuatur. Et quid hoc aliud, quam *IESV* Christum, Filium Dei unigenitum, ex Patre natum, ante omnia secula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, esse consubstantialem Patri? *Vnum* inquam, de *Vno*, quia & splendor *Unus* est lucis, & *Vnum* est Verbum cordis, nec in numerum pluralem defluit incorporea generatio, nec diuisionem patitur, ubi qui nascitur, nequaquam a generante separatur. *Vnicum* dico, vt menti, sensum; vt sapientiam, sapienti; vt cordi, verbum; vt forti, virtutem. Sicut nullum numerum affirmare poteris supremum esse *Vnitatis* partum: ita & creaturam nullam rite obijcias fecundorum *Diuinæ Bonitatis* processuum periodum, quæ vel diuinam sistat omnipotentiam, vel id sit, quidquid posse *Vis* illa indefessa & semper plena creditur. *Vniuersi* principio etiam similis ob id esse *Vnitatis* videtur, quod licet cunctis numeris ortum esse a sola simplicissima *Vnitatis*, nemo nesciat; difficile tamen dictum est, qua emerferit latebra *Vnitatis*: origo enim eius aut est profecto nulla, aut ipsa sibi fons est, seque æternam ante cunctos numeros progenuit, e se metipsa incognito ortu prodijt, & in sua *Vnitatis* perstitisse probatur.

batur. Quis enim commode expresserit, quanto tempore ante dualitatem ceterosque numeros seipsam produxit? Vel quis generationem enarrabit Filij Dei? Præterea cum *Vnitas* det esse numeris, sequitur vt omnia quæ de numeris dicuntur, ab *Unitate*, veluti suo principio, nascantur. nam iuxta proloquium: Quod a nullo habet vt sit tale, plenius & hoc habet, quam, quod ab alio: & Propter quod quodque tale, illud magis. *Vnitas* igitur est trigonus, tetragonus, pentagonus, radix, pyramis, cubus, circulus, & sphaera, atque in omni genere, quod imperfectionem non admittit, in illa iure locari potest, & debet. nam laterculus, aut altera parte longior esse non potest *Vnitas*, vt quæ imperfecti nihil admittat, quæ prima perfectiorum est numerorum, non solum omnis perfectionis abunde capax; sed a se in omni perfectionis genere perfectissima, & absolutissima. Quæ admodum igitur, si quid artificiosum & notatu dignum in numeris inueniatur, omne illud ab *Vnitatis* eorum principio nascitur: sic Deus est Sapiens, Bonus, Verus, & ipsa Sapientia, ipsa Bonitas, ipsa Veritas. & quæcunque habent creaturæ eius virtutes quasi per partes distinctiue, habet ipse solus altiori quodam modo: & has perfectiones habent creaturæ eius, quia ipse has tribuit eis: quoniam & ipse Bonus, & creaturæ eius bonæ; quia Sapiens, sapientes; quia Verus, veræ; & similiter de alijs: verumtamen Deus, proprie habet eas; creaturæ autem, secundum participationem. Quidquid enim in Mundo pulchrum vsquam est, & admirabile, in eo ipso fonte Deo, unde hæc profecta sunt omnia, longe melius, sicut & Platoni placeet, omnino id totum existit. Sed & ipsam *Virtutem* à Deo fonte manari, & sine auctore Deo illam non posse seruari, testatur fatidicus Vates, loquens in persona Iusti de statu suo: Conserua (inquit) me Domine. Nam qui *Vnus* potest aliquid ex se acquirere, is *Vnus* potest & illud per se sibi conseruare. Qui ergo petit a Deo conseruari in statu virtutis, significat per hoc, quod nec a principio ipsam virtutem ex se, acquisiuit. qui autem recordatur

Carolus
Bouil. de
num. pf.
prop. 41.

Psal. 15.

vir-

virtutem se consecutum, non virtute propria, sed Dei, non debet de ea superbire, sed magis demissus coram Deo incedere; sapius illud Apostoli cogitans. Non quia simus idonei cogitare aliquid a nobis, tamquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Et in Deuteronom. vox Dei est: Ne dicas in corde tuo, fortitudo mea, & potentia manus meae fecit mihi virtutem hanc magnam; sed memoraberis Domini Dei tui, quia tibi ipse dat fortitudinem, & facere virtutem. Ceterum quod numerorum quidam sint quadrati, quidam trigoni, quidam cubi iisdemque quadrati, alij circulares, alij denique perfecti, quid hoc aliud, quam quod dicit Apostolus, quoniam alij datur per spiritum sermo sapientiae, alij autem sermo scientiae secundum eundem spiritum, alij fides in eodem spiritu, alij autem gratia sanctorum in Vno spiritu, alij vero operationes virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum, alij generalium linguarum, alij interpretatio sermonum? Quae omnia operatur Vnus & idem Spiritus, Vna & indiuidua VNitas, diuidens seorsum unicuique, & dimetiens omnem creaturam, nec minus cuique dans perfectionem, iuxta creaturae exigentiam & capacitatem. VNitas igitur principium & finis omnium, neque ipsa principij aut finis patiens, ad summum nos ducit Deum, nostrumque intellectum a sequentium numero rerum, & potentatum separat, nec in inferiore post Deum gradu frustra eam desideraueris. Ab VNitate nempe cuncta procreantur, omniumque numerorum sola seminarium est, solaque mensura & incrementorum causa, statusque detrimentorum. Quae tamen ubique pars est, ubique totum, dum per cuncta perpetua: neque enim quae est ante existantia, & quae post assumpta non absconditur, potest non esse perpetua. Haec illa est Mens e summo nata Deo, quae vices temporum nesciens in Vno semper, quod adest, consistit aeo. Cumque utpote Vna, non sit numerabilis, innumeras tamen generum species & de se creat, & intra se continet. Hermes Trismegistus per Unitatis & numerorum analogiam, ad veram Unitatem cogitandam, verosque naturae

Macrob.
lib. 1. de
somno
Scip.

numeros

numeros nos eleuans, haec scribit in Pimandro: VNitas omnium principium, radix atque origo; absque vero principio nihil: initium autem est non principij, sed alterius. VNitas ergo est rerum omnium principium, omnemque continet numerum, a nullo comprehensa, omnemque gignit numerum, ex nullo genita numero. Quidquid utique genitum imperfectum, diuiduum crescens, atque decrescens: ei vero quod perfectum, nihil horum accidit: id sane quod augetur, virtute augetur VNitatis; euanescit autem imbecillitate propria, cum ulterius VNitatem capere nequeat. Haec tibi pro viribus imago Dei subscripta sit, quam si diligenter consideraueris, oculisque internis praenoueris, crede mihi, fili, ascensum ad excelsa comperies. Haec tenus Hermetis Crater. Quibus sane verbis nihil dici excogitariue potuit praestantius ad VNitatis praestantiam commendandam, cum non solum Vna VNitate rerum omnium originem & principium nobilissimi Philosophi contineri velint: sed in ea quoque similitudinem ac imaginem Dei inesse, eamque expeditissimam esse, ut antea demonstratum est, cognoscendi Dei rationem ceterarumque rerum, quae sunt a Deo creatae, si Vnum omnia esse prius cognitum fuerit. Ac Mundum quidem ipsum, quod est praestantissimum et nobilissimum Dei opus, quem multi etiam Vnius solum Dei domicilium appellarunt, nullam ob aliam causam adeo admirabilem esse Doctissimi quique tradunt, quam quod Unus tantum sit. Nam qui plures esse Mundos asserunt, sine modoque carent ignorantia. Si enim posset humanus architectus dominari materiae, ubi plura fecisset aedificia, quorum quodlibet in se foret Unum, cuncta tandem sepiet Vno. Deus autem cum sit Omnipotens, materiae utique Dominus est. quare Vnum tantum protulit Mundum, ad cuius vniuersi perfectionem usus est omni essentia integrum, non haud quaquam esset, nisi compactum & ex omnibus partibus constitutum fuisset. Cum igitur quoduis corpus suum habeat proprium a natura locum, terram necesse est vnde quaque ad medium ferri, et aquam super hanc utpote leuiore subsidere. Quod si plures fuissent conditi Mundi, terram conueniret multifariam igni & aere superiorē,

B multif-

multifariam itidem fore inferiorem, quod de aere & aqua intelligas necesse erit, quæ alicubi suis in locis a natura tributis erunt, alicubi non erunt. Quæ cum de sententia Philosophi fieri non possint, neq; duos esse neque plures Deus statuit Mundos; sed unum hunc ex vniuersa compactum substantia, in quo corpora iuxta nature legem, locorum differentijs sunt disposita. Præterea cum vnus tantum sit motus celi regularis, erit dumtaxat vnus primum mobile, & vnus Mundus. Nam si essent plures Mundi, plures quoq; ac diuersi motus locique extra celum essent; sed id abhorret natura. Vnus est cum sit Artifex, Vnus secundum exemplar, productus est Mundus. Hic Vnus, ait Philo Alex. creatus est Mūdus, quia et Vnus est illius Opifex Deus, qui hac Vnitate opus suū sibi simile reddidit. nam sicut ipse Vnus est Deus, ita & vnico contentus Mundo, pluribus abstinuit. hoc. n. pacto concinne in imaginis ac similitudinis Vnitate, veritatis, & exemplaris natura elucet. Cum igitur Mundus quo ad fieri potest, diuinum referat intellectum, adeo vt qui formas in hac materia conspicit, quasi diuinum in speculo contueatur vultum, illum et representat in ipsa infinita Vnitate omnium effectrice ac conseruatrice, qua nihil Deo similis, vt nec nix, nisi esse valeat. Quamobrem cum infinitus esset creationis actus, in Vnitate designatus est. nam cuncta creauit Deus simul, vt cum perfectorum perfectissima sit Vnitas, omnem prorsus creaturam non tantum creando excederet, verum etiam in modo creandi, sui creatoris ostenderet excellentiam. Et ne hæc potius ex ingenij mei riuulo, quam ex veritatis clarissimis fontibus hausisse videar, Maiorū dicta in medium afferam. Concilium Lateranense Romæ sub Innocentio III. celebratum, id comprobasse conspicitur, ex his verbis, quæ in primo capite illarum Sanctionum sunt posita: Deus Vnum vniuersorum principium, Creator omnium visibilium & inuisibilium, spirituum & corporalium, sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis, vtramq; de nihilo condidit creaturam spiritualement, Angelicam videlicet, & Mundanam, ac deinde Humanam quasi

quasi communem ex spiritu & corpore constitutam: hætenus Concilij verba, quæ habentur extra de sum. Trin. & si. cath. cap. 1. vbi D. Abbas notat omnia simul creata. Nec nobis obstat quod habetur Gen. cap. primo sex diebus constructum Mundum, hominemq; sexta formatum die, cum hoc innuere videantur & verba Concilij, afferentia primo creatam spiritualement creaturam; postmodum, corporalem; postremo, spiritualement et carnalem. Est enim humana rationalis fabrica ex spiritu constans & corpore, extra de celebr. Miss. capit. in quadam. & de hæreticis, cap. cum Christus. nam, vt inquit Procopius, inter Grecos summus vir, quamuis omnia simul facta fuerint, haud tamen simul dici poterant cuncta, sed tali necesse fuit vti distinctione. Quemadmodum notant Glo. 35. dist. c. sexto die, & Panormit. in ant. de summa Trin. & si. cath. afferentes oportere, vt primo dentur extrema, ad hoc ut postea detur medium. Dierum igitur numerus, non temporis gratia a Moysse fuit assumptus, sed vt doceret rerum creaturarum quasdam conditiones & mysteria. Hinc Nicolaus de Cusa Cardinalis: Aliqua, inquit, participant lucem in infimo gradu, vt elcmeta; aliqua, in sensitiua; aliqua, in rationali. Per gradus exprimentur hi dies. nam omnia fecit Deus simul. Dixit enim & facta sunt. sed explicatio gradualis describitur per Moysen in participatione lucis & diei. Hunc in modum loquitur Nic. At Aristides Adrianen. in Hymno ad Iouem confidenter ait: Iuppiter fecit omnia, & a Ioue facta sunt omnia, Fluij, Terra, Mare, Cælum, & quacumque inter hæc, vel supra, uel infra eadem existunt. Et post pauca, subiungit: Quæ quidem omnia non tanto temporis spacio, quanto nos de his disseruimus, absoluit; sed multo citius, quã vel excogitari possit, simul vt ista fabricauit, rite singula diuisit. Posteaquam hoc modo, quasi quandam condidit urbem, colonos deinde introduxit, ut cum distincta esset materia, & Mundus apparatus, gentibus illum repletet, cuncta ordine apte faciendo. Hæc ille. Nō dissentiant a nobis ex Hebræis qui melius senserunt: apud eos enim nominatissimus est Rabbi Moyses Aegyptius, qui

Lib. 3. ex
cit. ecce
euangeli
20.

Cap. 31.

Cap. 31.
Gen. 1. lib. 2. Ductoris, hæc scribit: Quod debes scire est, quod illud quod dictum est: In principio creauit Deus Cælos & Terram, Sapientes dixerunt multis locis, quod eius expositio est: Cum Cælis & cum Terra, hoc est, quod Creator creauit cum Cælis quidquid est in Cælo; & cum Terra, quidquid est in Terra. Tu vero scis quia dixerunt, quod Cæli & Terra simul sunt creati, eo quod

Exa. 48. Propheta dixit: Ego vocans eos stantes simul. omnia vero simul creata sunt, & omnia primo apparuerunt. Et assimilauerunt hanc rationem agricolæ, diuersa seminum genera seminanti simul in terra: pars autem oritur post unum diem; alia vero pars post duos dies; alia post tres dies: sed omnia semina proiecta fuerunt una hora. Secundum igitur hanc opinionem sine dubio solui poterit dubitatio illa, quæ inducit Sapientem quendam ad dicendum quod dixit, cui difficile fuit intelligere quomodo fuerit primus dies, & secundus, & tertius. Sapientes vero manifeste dixerunt de ratione lucis, de qua facta est mentio in lege, quia fuit creata in prima die, quod ipsa sunt luminaria, quæ creata fuerunt in prima die; sed Deus non ostendit eam usque ad quartum diem. Hætenus Rabi Moyses. Hanc autem Rabinorum sententiam summopere laudat

In Gen. Greg. Mor. lib. 32. c. 10. Auguſtin. Ge. lib. 1. ca. 15. ite in C. Dei lib. 11. c. 9. I. i. r. par. 5. c. 4.

Gulielmus Hamerus hebraica lingua peritissimus, illam dicens non solum veritati consonam, sed etiam veritatem ipsam: nam & Deus (inquit ille) omnia simul creauit verbo suo, & imperij sui dicto. Nec ab his dissentit Diuus Augustinus, qui sex dierum enumerationem non ad temporis retulit successionem, sed ad naturalem ordinem operum, qui diebus attribuitur, vel ad ordinem reuelationis sex operum, quæ Deus unum post aliud Angelis reuelauit. Inde & Hugo, qui a Sancto Victore nominatur, hæc scribit libro De fidei sacramentis: Quod pertinet ad momenta temporum, & interualla, & spatia, hoc veritati vicinius profitemur, quod simul in tempore Vno, & in principio temporis, quando tempora ipsa ceperunt, facta est, siue creata pariter rerum omnium visibilibus materia, & inuisibilem in Angelica creatura, & spirituali

spirituali natura, nec fuisse in tempore, nec cepisse alteram sine altera, nec prius quam alteram, sed vtramque simul in tempore, & cum tempore. Illis etiam se opponens, qui Angelos arguunt per multa secula ante mundum visibilem existisse, & computant spatia, & annos, & secula quibus Deo seruiuerunt, hæc affert: Sed nos magis approbamus quod dictum est pro captu intelligentiæ nostræ, salua arcanorum reuerentia, in quibus nihil temere asserendum putamus, & ad hunc modum interim desinimus, quod simul facta sint omnia visibilia & inuisibilia, sicut Scriptura dicit: Qui viuit in æternum creauit omnia simul. Vniuersa quippe simul condita sunt, quoniam & eodem tempore pariter cepisse credimus & visibilibus omnium materiam, & inuisibilem naturam. hæc ille. Eadem ferme leges apud Basilium, Dionysium, Bedam, Cassiodorum, Albertum Magnum, & D. Thomam. Quamuis enim finita determinataque virtus in actione tempus exquirat, tamen hoc non poscit infinita, qualis est Dei. Cuncta enim iussu produxit & verbo, dicente Psalmographo: Ipse, nempe Deus, dixit & facta sunt. Quid dico: Dixit & facta sunt? cum sola cogitatio perfectum opus Deo sistat, ac representet? Vnde in libro qui inscribitur Iudith. c. 9. legitur, quod cogitauit Deus, ac præsto fuerunt sibi omnia, quæ fecit. Credibile est utiq. Deum in agendo nequaquam tempus exquirere. Immo iniuriam Deo videntur inferre, qui summum æternumque Opificem, nisi per tempus, & successionem operari posse contendunt. Deus, inquit Nicol. de Cusa, omnia simul creauit. opera enim Omnipotentis non cadunt sub tempus, seu moram. Tale quid loquitur & Sanctus Ambrosius exponens Moysis Genesim his verbis: Pulchre addidit de celeritate conditionis: Fecit, ne mora in faciendo fuisse existimaretur, ut vel sic intelligerent homines, quam incomprehensibilis operator esset, qui tantum opus breui exiguoque momento suæ operationis absolueret, ut voluntatis effectus sensum temporis præueniret. Nemo operantem vidit, sed agnouit operatum. Vbi igitur mora? cum legas:

B 3 Quia

Contra Hieron. c6. Epist. ad Titum & Amb. li. i. hexameron. Hugo de fidei lib. 1. part. 5. c. 5. Eccl. 18.

Tho. pt. 1. q. 61. art. 3.

Psal. 148

Excitat. lib. 7.

Hexam. lib. 1. c. 3. Gen. 2.

Pfal. 148. *Quia ipse dixit & facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt? Nec artis igitur usum, nec virtutis expendit, qui momento sue voluntatis maiestatem tantæ operationis impleuit, vt ea quæ non erant, esse faceret tam velociter, vt neque voluntas operationi præcurreret, neque operatio voluntati. Idem etiam explanans illud Propheta Regij: Principio Domine Terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt Cæli: Simul illud, inquit, aduerte, quia Propheta David Terram priori loco nominauit, & post eam credidit opus esse Domini declarandum. Quando enim dixit: Et facta sunt; nihil interest quid prius exprimas, cum simul vtrumque sit factum. Eorum igitur refellenda simplicitas, qui existimant sex diebus, aut certo vtiq; tempore conditum Mundum, cum totus Mundus sit vicissitudo dierum ac noctium, quam Solis motus super terram, sub terramque meantis necessario conficit; Sol autem pars Cæli censetur, vt fateri necesse sit tempus esse Mundo posterius, quippe quod Mundi est effectus. Cæli siquidem motus temporis indicauit naturam. Accedit ad hoc, quod, ut docet Hierarchas Gymnosophista, Brachmanorum princeps, non debebant huius mundani animalis membra produci seorsum, sed simul. Animal quippe Mundum esse nullus antiquorum fuit inficiatus; præcipue Plato, a quo non discrepat Aurel. Aug. Sed vt quod diximus, haud ex humanis figmentis inuentum putetur, nisi etiã Mosais sententijs videatur fuisse constructum, eundem audias qui diuersis diebus creatum Cælum, & terram, uirgultum, herbam, totamque narrauerat fabricam, simul Vno eodemque temporis a-*

Gen. 2. *tomo cuncta producta subiungentem his fere verbis: Ista sunt generationes Cæli & Terræ quando creatæ sunt, in die quo fecit Dominus Cælum & Terram &c. Quod ideo dictum est, vt quomodo possemus, cogitarem simul cuncta Deum effecisse, quamuis superior sex dierum enumeratio, veluti temporum interualla ostendisse videretur. Ad hoc ergo pertinere crediderim quod scribit D. Aug. Diuinam. s. paginam aliquando tamquam infirmis infirmiter loqui,*

Pfal. 101. Li. 1. c. 6. Hexam.

Pfal. 148.

Plato in Timæo.

Aug. de Gen. ad litterā li. 5. c. 6.

loqui, & tamen aliquid innuere quod intelligat, qui valuerit. Quare diuina oracula expendens disertissimus Iudæorum Philo: ^{Lib. 1. alleg.} Ne suspiceris, inquit, intra certa temporis spatia lumen aliquid facere; sed ignota, incerta, inscrutabilia, incomprehensibilia humano generi esse illius opera, subiungit has voces Propheticus sermo: Iste sunt generationes Cæli & Terræ, quando creatæ sunt. non ^{Gen. 2.} definiens quando, incircumscripte siquidem fit, quidquid ab hac causa fit. Atque ita negatur hoc vniuersum intra sex conditum dies. Philonis emulus Clemens Alexand. eandem sustinuit sententiam hæc scribens: Ne existimemus Mundum in tempore factum a Deo, subiunxit Prophetia: Hic est liber generationis, & eorum quæ sunt in ipsis, quando facta sunt, quo die fecit Deus Cælum & Terram. Illud enim; Quando facta sunt, enunciationem significat indefinitam, & temporis expertem. hætenus ille. Huic quoque illud est consonum, quod qui dixerat ex latere soporati Adæ formatam fuisse Euam, idem scribit, quod creauit ^{Gen. 2. Gen. 1.} Deus hominem ad imaginem suam, ad imaginem Dei creauit illum, masculum & feminam fecit eos. Necdum enim facta describitur Eva, & iam homo masculus esse perhibetur & femina. Sic Behemot; id est, Diabolum cum Homine creatum perhibet liber cui titulus Iob. ^{Iob. 40.} Exsuperantissimus igitur cum sit Deus, Mundum ad sui finxit imaginem; cum ipse sit Vnus, Mundum creauit Vnum; cum ipse sit infinitus, Mundum creauit rotundum; cum ipse sit æternus, Mundum creauit incorruptibilem, & æternum; cum ipse sit immensus, Mundum creauit omnium maximum; cum ipse sit summa vita, Mundum etiam vitalibus seminibus exornauit, ex sese cuncta gignentem. Et cum ipse sit omnipotens, sola voluntate sua, non vlla nature necessitate, Mundum, non ex præiacente materia, sed ex nihilo condidit in instanti. Ad ^{Gen. 1.} hoc Vnitatis sacramentum illud itidem spectare censetur, quod in eadem Genesi non fuit dictum, quod factus est dies primus, vt postulasse videtur consequentia ratio totius Scripturæ, cum secundus,

ac tertius, sequentesq. dies enumerentur; sed factus est vespere & mane dies Vnus. Quod optime quidem notauit Iosephus, Antiquitatum volumine primo, hac de re sic inquit: Et hic quidem est dies primus; Moyses autem eum dixit esse Vnum. & licet sufficiat huiusce rei causam etiam nunc dicere, tamen quia pollicitus sum rationem singularum causarum seorsum tradere, illud ad huius rei interpretationem, me necessarium est differre. Quibus quidem verbis Iosephus numerorum rationem, & mysterium voluit indicare, ut quantum Monadis ipsius sacramentum sit, cogitemus. Ceterum mysteriorum interpres Philo, hac nobis de prima die consideranda proposuit. Singulis (inquit) diebus certas particulas attribuit Vniuersi, primo solo excepto die, quem ne nominat quidem primum, ne ceteris adnumeretur; sed Vnum nominans apto utitur vocabulo, Vnionis considerata natura, appellationeq; eius, hic conuenientissima. Anastasius Synaita, monachus & presbyter, qui post vere sensibilem secundum litteram creationem, totam Hexameron intellexit de Christo & Ecclesia, diem Vnum intellexit de futuro, qui perpetuus et continuus erit. hac eius sunt verba: Non dixit (inquit) diem primum, quod magis oportebat & diem extremum recenseri oratione, sed quoniam typice prænarrabat illum futurum, quem non metiuntur horæ & puncti, & qui nocte non interrumpitur, cum nominauit Vnum, ut qui se semper similiter et eodem modo se habeat; & non primum, propterea quod nec omnino circumscribatur ultimo. primum. n. & ultimū sunt eiusmodi ut afferantur ad aliquid. illic autem nihil tale quale oritur Christus. Inuenies autem eos etiā, qui sunt extra gratiam, eadem fere dicere. Pythagorei. n. primum diem mensis, non primum, sed similem nominarunt, non, ut opinor, visione apprehendentes vitam illam indissolubilem; sed interim eam sic nominarunt. Orpheus quoq; Deum vocabat Monada, vnitatem. i. indiuiduum. Neque. n. sesquialtera, aut sesquitercia, aut aliqua alia pars numeri est in ipso. Differt autem Vnitas ab vno, quatenus archetypum differt ab imagine. Exemplar quidem est Vnitas, vnitatis

tis autem imitandum est vnum. quomodo Sol est imitandum vnus Vnitatis, IESV inquam. hætenus Anastasius. Vnitas etiam commendata conspicitur in Vnius hominis creatione. nam, cum instituerit Deus animas alias solitarias, & quodammodo soliuagas. i. que solitudinem magis appetunt, sicuti sunt aquilæ, leones, lupi, & similes alias; alias gregabiles, que congregatæ, atq; in gregibus uiuere malint, ut sunt columbæ, sturni, cerui, & huiusmodi, vtrumque genus non ex singulis propagauit, sed plura simul iussit existere. Hominum vero genus, quod naturaliter politicum est, ac ciuile, secundum Philosophorum sententiam, ex Vno est, ad commendandam Vnitatis concordiam, mysteriumq; propagatū, quod ab Aug. in Ciuitate Diuina, & Hugone Sax. lib. de Sacramentis Fidei, fuit adnotatum. Quemadmodum. n. ab Vno cunctipotente Deo per creationem oēs; sic ab homine Vno, per propagationem. Imago Dei (inquit Aug.) est in homine, ut vnus factus sit Dominus, ex quo ceteri oriuntur, habens imperiū Deiquasi vicarius eius, quia vnus Dei habet vir imaginem. Vnus itaq. creatus est Homo, qui quādiu solus, & Vnus fuit, non preuaricatus est, de penit. dist. 2. c. quando Adam solus; sed non relictus est solus, nam creatura Dei est femina sicut vir, que de viro sumpta est, ut Vnitas commendaretur, quo videlicet esset concordia maior, sciretq. alter alterā se genuisse, & hæc se ex illo profectā; atq; ita ut eadem uideatur res vir & vxor; nihilq; sit quod illos diuidat & disiungat, quo nihil propemodum esse potest rei familiari, et coniugali vitæ salutaris. Vnitatem quoque Dominus cōmendauit, quando a principio Vnam cunctis esse uoluit linguam. quod nihil humano generi præstātius, quā quod inter nos mutuo loquimur, & (ut inquit Cicero) exprimere dicendo sensa possumus. Quo. n. alio symbolo homo homini concreditur, nisi lingue beneficio? Atrox quidem ac inexpiabile dissidium inter diuersas gentes pariunt linguarum diuerticula. nā si duo sibi inuicē fiant obuiā, neq; præterire, sed simul esse aliqua necessitate cogantur, quorum neuter norit linguā alterius; facilius sibi animalia muta, et diuersi

Gen. 1.

Arist. polit. I.

Lib. 12. d. C. Dei.

Li. quest. veter. & no. test.

33. q. ult. cap. li.

Aug. i. C. Dei lib. 22. c. 17.

Hugo 2. S. Vic.

Gen. 11.

In Oratore.

Plato de rep. li. 5.

uersi generis, quam illi, cum sint homines ambo, sociantur. Quando enim quæ sentiunt, vicissim communicare non possunt, propter solam linguarum diuersitatem, nihil prodest ad sociandos homines tanta similitudo nature, ita vt libentius homo sit cum cane suo, quam cum homine alieno. Hoc inquam inexpiabile dissidium, quo homo ab homine discissus est & diuisus, non solum licet videre in diuersis gentibus, vt parum videlicet inter illas conueniat, nisi linguarum intercedat commercium; verum etiam in legitimo, iustoq. imperio parum dicto audientes erunt subditi, si Princeps qui in plurimas dominatur gentes, non etiam omnium gentium quas suo completitur imperio, lingua loquatur: Oratioque Principis, quæ multum valet ad subditorum animos conciliandos, si non intelligatur, omnes auertit ab ipso. Mithridates ille clarissimus Pontifex tribus maximis bellis a Romanis victus & fractus, tamen amicos animos suorum, & ad parendum paratos semper sensit, quod unicuique genti sua loqueretur lingua. Ferunt hunc regem, viginti & duarum gentium, quas sub ditione habuit, linguas percalluisse, earumque omnium gentium viris non vnquam per interpretem loquutum esse; sed vt quisque ab eo appellatus fuit, ita et lingua eius tanquam gentilis eius fuisset, loquutum esse. Est quoque nostro auro non dissimile studium, sed maxime monarchis, complures callere linguas, vt popularibus suis quemadmodum sua quemque lingua loquentem audiant, ita etiam vicissim respondeant. Influxit mortalium generi graue hoc vulnus Nemrod, qui turrim spectans edificare, cuius summitas Cælos attingeret, hac animaduersione percussus perhibetur, vt lingua damnatus non intelligeretur iubens, nec audiret quisquam vocem proximi sui. Cumque eo vsque Vnus fuisset populus, gens Vna, Vninq. omnibus labium, tale vulnus mortalium generi inflixit linguarum diuisio, vt cum linguarum varietate, varia quoque diuersaque censeantur Gentes, quæ cum lingua inter sese non communicent, natura ipsa perpetuo inter se laborant dissidio. Nec est audiendus Philastrius Episcopus

Augus. in
C. Dei li.
16.

An. Gel.
lib. 17.
noct. 2ct.

Gen. 11.

pus Brixienfis asserens firmiter credendum, quod etiam ante turris adificationem multis sæculis plures fuerint sermonum, ac linguarum diuersitates, cum Alphonsius Castrensis, Moysis testimonio fretus, tam longe absit ab hac Philastrii sententia, vt illam non vereatur hæreticam dicere. Docet enim scriptura Diuina ante Babel tempora vnã tantum fuisse omnibus linguam, dum ait: Terram fuisse labij Vnius, & verborum eorum eãdem. Petrus Galatinus, de Arcanis catholice veritatis: Quemadmodum, inquit, ante linguarum diuisionem in turri Babel factam, vniuersa terra Vnius erat labij: ita in resurrectione generali omnes homines Vna loquentur lingua, Hebraica, sicut primi parentes in Paradiso loquebantur, & qua electi omnes in statu innocentie locuti fuissent, si ipsi primi parentes in gratia Dei steterint. Idem scribunt Hieron. in Sophon. Orig. hom. 11 in Num. Haymo. 1. cor. 13. Viguerius e doctrina Scholasticorum. Viualdus de Monte regali cap. 9. lib. de Laudibus & triumphis trium liliorum. & Iohannes de Silva super Clemen. Rub. de Magistris. Quid vero de Vna lingua referat D. Cyprianus, ipsum loquentem audiamus: Post Christi ascensionem in Cælos, Spiritus sanctus visibiliter super Apostolos in linguis igneis apparuit, & ad instar prioris sæculi, vniuersitatem fidelium Vnius labij esse voluit; vt quorum erat cor Vnum, & anima Vna, Vna esset & lingua; nec posset impedire intellectum credentium aliqua diuersitas verborum; sed Euangelica doctrina propria lingua prolata ad omnium auditum eandem efficientiam obtineret, ut Grecis, & Barbaris, omnibusque Gentibus verbum Euangelij sic esset intelligibile, ac si in eorum auribus, lingua in qua nati erant, idiomatica resonarent. Aderant Medi, & Elamitæ, Mesopotamiã incolentes, Arabes, & alij. hi omnes, dum Hebræa lingua Apostoli prædicarent, locutio Iudaica enunciationis suæ articulos cursu consueto euoluens nullo exponebatur interprete; sed verbo eorum per Spiritum sanctum inerat virtus & gratia, ut habitantes Pontis & Asiam, suam esse dicerent linguam, quam audiebant, quasi primitiue

In catalogo hereticorum cap. 106. Lib. 9. aduersus hereses.

Gen. 11.

Lib. 12. c. 13. Vide Hyginum fabularum c. 143.

Li. de Spiritu sancto. Act. 2.

Bed. comment. in Act. 2.

mitius lingua libertas, ad antiquitatis reuera originem, confu-
sionis contumeliam cuassisset. Atq. hæc ita quidem ex verbis Cy-
priani. Neq; tamen illud tacendum videtur, quod cum natura vni-
cuiq. nostrum duas dedisset aures, duos oculos, nares duas, pedesque
totidem, vnicam tamen dare voluit linguam; nimirum nos edocens
parce loqui. etenim nulla Vna ita oratio dicta profuit, vt multa si-
lentio pressæ, quippe quod tacitum est, aliquando tamen dici po-
test; non item quod dictum est, taceri. Nam neq; aures e manib.
dimissam facile est denuo comprehendere, neq. potest sermo ex ore
emissus rursus capi & teneri. Proinde aiunt, quod nullum nostro-
rum membrorum natura perinde atque linguam vallo coercuit, po-
sitis ante eam præsidij loco dentibus: vt si ratione intus resonantia
fræna premente obedire nolens profiliret, morsibus eam lancinantes,
eius compeferemus intemperantiam. Sic Zeno Philosophus ne cor-
pus necessitate expugnatum arcanum animi vllum posset efferre, lin-
guam dentibus abscissam in Tyrannum expuit. Potest autem Vni-
tas taciturnitatis hieroglyphicum dici, vti dualitas loquacitatis.
Quemadmodum enim Vnitas in se ducta suos minime limites e-
greditur, sed omnino Vnum perseuerat, manetq. unde & Mo-
nadis nomen inditum; dualitas vero principium est diuisionis in-
definitum, statim enim a se deficit, duplicatione in multitudinem
tendens, eodem ferme modo sermo ab vno primoque nequaquam
recedens, vere arcanus est, ac dicitur. Quod si alteri communice-
tur, iam fame ordinem subit. Namq; & Mercurius filius Iouis
& Maia, quasi Mentis & Prudentiæ dicas, unde oritur oratio,
pennatis talaribus præditus erat: unde & alata verba dixit Ho-
merus. Quare Antigonus ille rex filio quærenti quando castra es-
sent moturi, respondit: Quid, metuis ne solus tu non audias tubam?
vocem ei arcanam non credens, quem erat regni heredem habitu-
rus. Metellus senex militiæ simile aliquid interrogatus: Si, inquit,
tunicam huius arcani cõsciam arbitrarer, e uestigio exsutus concre-
marem. Omnino autem quo ore obiurgabis eum qui non tacuit id,
quod

Vlyss. A.
112.

quod tu ei dixisti? alium silere quod vis, prius ipse sile. Si enim
tacitum & ignoratum oportuit, male alteri fuit indicatum: si vero
rem arcanam ex te dimittere, in alio continere vis, iam tua prodita
in alterius confugisti fidem: qui si tui similis est, iure peris; si me-
lior, præter rationem seruaris, inuento qui tibi sit quam tu ipse fi-
delior. Quid vero dicemus de Virtutibus, quæ vniuersas recte co-
gitandi & viuendi vias ac rationes continent? quarum alij plura,
alij pauciora genera faciunt. ita ne virtus est multiplex, vt Vni-
tatem omnino repudiet? an cū virtus apud homines sit res omnium
præstantissima, sic etiam Vnam esse præcipue oportet? sic sane Phi-
losophi quoque sensere, Vnam videlicet esse virtutem, cuius vis &
vsus multiplex multis nuncupetur nominibus; quo nimirum modo
etiam Drachma vna, atque eadem si detur nauclero, dicitur nau-
lum; si publicano, vœtigal; si pro re emta, pretium; si operario, mer-
ces appellatur. ita virtus vt ad varios vsus adhibetur, modo Iu-
stitia, modo Prudentia, modo alijs atque alijs nominibus vocatur.
Dum enim considerat, quid sit agendum, vel non, Prudentiæ no-
men habet; dum moderatur cupiditatē, modumque ac legitimum
tempus defuit, Temperantiæ; dum in perferendis rebus versatur,
Fortitudinis; dum commercia contractusq; hominum inuicem tem-
perat, & æqualitatem constituit in his quæ sunt ad alterum, Iusti-
tiæ: vt vnicam sit virtus, quæ comparatione cum rebus, & actione
tantum, discrimen admittere videatur. Inde Plato in Ciuili testa-
tus est, virtutes omnes mutua inuicem amicitia vinciri. Et Stoici
virtutes probant esse connexas, omnesque habere, qui Vnam habue-
rit, deesseque cunctas, cui defuerit Vna. Quod asseruit Nicolaus de
Cusa dicens, tãtam esse animæ simplicitatem, quod quælibet virtus
est in quælibet. Anima enim quando induit animum Temperantiæ,
tunc & aliarum virtutum. Nam non est Temperantiæ sine Pru-
dentiæ, Iustitiæ, & Fortitudinis. Sic virtus Prudentiæ non est ve-
ra, nisi sit sobria, iusta, & fortis. Ita Iustitiæ est sobria, prudens,
& fortis; Fortitudo prudens, sobria, iusta. & secundum Gregorium
sine

Seneca i
Hippol.

Cle. Ale.
stro. i.
Plato de
legib. li.
4.

Lib. 6. ex
cit.
Accipit
Iesus, &
Domi-
nabitur
populis.
Aristot.
Eth. 6. &
Gl. de pe-
nit. dist.
2. citius.

sine prudentia non est fortitudo, sed temeritas. sunt igitur Virtutes connexae. Sic ille. Ceterum quia habitus isti magis in concreto, quam in abstracto percipiuntur. Catilina, ut de illo scripserunt qui nosse potuerunt, frigus, sitim, famem poterat ferre, eratque patiens algoris, & vigilia supra quam credibile est, ac per hoc videbatur Fortitudine praeditus; sed haec, Fortitudo non erat, nam prudens non erat, quia pro bonis mala deligebat; temperans non erat, turpissimis enim corruptelis scedabatur; iustus non erat, quia contra patriam coniurauerat. Et ideo nec fortitudo aderat, nam si affuisset, virtus utique fuisset: Si autem virtus, a ceteris virtutibus, tamquam inseparabilibus comitibus, non relictus fuisset. Suffragatur Chrysippus virtutes dicens sese inuicem consequi, non modo quod una praeditus omnes habeat, sed etiam quod secundum Vnam agens, secundum omnes agat; & neque virum dici posse perfectum putans in quo non sint omnes virtutes; neque actionem perfectam in quam uniuersae non concurrant virtutes. Consentit & Diuus Ambrosius haec scribens super Lucam: Connexae sibi sunt conchataeque virtutes, ut qui Vnam habet, plures habere videatur. Augustinus etiam in lib. de Trinitate sexto probat, virtutes, quae sunt in animo humano, nullo modo ab inuicem separari. Gregorius lib. moralium 13. dicit Vnam virtutem sine alijs, aut omnino nullam esse, aut imperfectam. Tullius Tusc. quest. lib. 2. Si Vnam, inquit, virtutem confessus es te non habere, nullam necesse est te habiturum. Idemque in libris de Officijs ait, qui Vnam habeat omnes habere virtutes. Quod tamen intelligendum est de morali virtute perfecta, quae est habitus inclinans in bonum opus bene agendum. Quod si quis nobis obijciat, quattuor generales virtutes circulares quidem dici; sed de ceteris idem iudicari non posse, quia Fortitudini videatur aduersari Clementia; respondeatur, quod Longanimitas media accedens, utramque cum altera coniungit. Longanimitas enim dilationem quandam irae significare videtur, congruum inferendae poenae tempus expectans. at Clementia

tia tranquilli animi statum, ac perfectam irae compressionem indicat. Atque ob eam causam Longanimitas Prudentiae laudem habet. Eadem est in Prudentia ratio. nam & Simplicitas rationalis animae partis virtus est, & Calliditas, ac Sapientia. Haec autem dijudicatricis virtutis interuentu inter se iunguntur, quod etiam in ceteris est videre. Quare ex Indis qui Pedalij vocantur, nihil fere in sacrificijs aliud a Dijs immortalibus exposcebant, quam Iustitiam, arbitrati omnium plane compotes se futuros, si eam modo Vnam forent assecuti. quae si animo inseritur, sapientiae nomen vendicat: si in corporibus sese promat, prosperior dicitur valetudo: si e domibus caput proferat, concordia nuncupatur: si in ciuitate celebretur, pax dicitur: si enitescat in Mundo, prouidentia nuncupatur. Omnes quidem virtutis species vno Iustitiae nomine contineri testatur D. Hieron. ad Demetriadem. Et Cic. lib. Officiorum de ea sic scribit: Iustitia haec vna virtus sola domina omnium & regina virtutum. Ambrosius item libro Hexameron haec affert: Vbi Iustitia est, ibi concordia est ceterarum virtutum. non enim per se pars est Iustitia, sed quasi mater est omnium, vnde 24. quest. 1. vbi Iustitia esse non potest, ibi deest Fides, & Charitas. Quo fit ut sit omnibus perfectior. Et apud Philosophum ea Virtus, qua potest vir bonus uti, non solum ad se, sed ad alium, est Virtus maxime perfecta: sed Iustitia est huiusmodi: ergo &c. Adhuc Seneca de Copia verborum, ad hunc modum loquitur: Iustitia est tacitae naturae conuentio in adiutorium multorum inuenta; & subdit: Iustitia non est constitutio nostra, sed Diuina lux, & vinculum societatis humanae. in hac non est ut existimes quid expediat, nisi quidquid illa dictauerit. Quisquis ergo hanc assequi desideras, time Deum prius, & ama, ut ameris ab eo: amabis autem illum, si illum in hoc imitaberis, ut velis omnibus prodesse, nocere nulli. Et de isto amore iustitiae Hugo Victorius sic ait: Sicut Iustitia amatori suo deesse non potest; ita illi a quo non amatur, nullatenus adesse potest. Ratio secundum eum est, quia Iustitiam

De fact.
lib. 1.

perfecte

perfecte amare est esse iustum, quare quo magis dilexeris, iustior eris. Hinc licet colligere, nihil aliud apud Philosophos esse Iustitiam, quam dilectionem, amorem, & ut proprie dicam, Charitatem apud Christianum. Ut enim Iustitia per legis imperium ordinat actus omnium virtutum in bonum commune: sic Charitas ordinat omnes fidelium pias actiones in diuinum bonum. Quare Gregorius Theologus Oratione tertia de pace, sic dicit: A nobis si quis sciscitetur quidnam colamus atque adoremus, promptum est respondere, quod charitatem veneremur. Quod si prater eam rogemur quae legis, ac Prophetarum summa sit, haud quidquam aliud, quam charitatem, nos Euangelista respondere sinet. Charitas enim omnia bona maxime continet, & est summa omnium, quae per sanctam declarantur scripturam. Charitate fit remissio peccatorum, dicente Domino peccatrici Magdalena: Remittuntur tibi peccata, quia dilexisti multum. Charitas, Petri testimonio, operit multitudinem peccatorum: unde beatos illos vocat Psalmista, quorum remisse sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. In charitate omnes virtutes, omnia dona, omnia charismata, omnia molimina, omnia opera, atque praecleara exercitia, ut radij Solares in ipsius Solis centro, & diuersae ac variae lineae in pyramidis cono vniuntur atque simul coniunguntur: & ut ab eodem fonte diuersi passim scaturiunt riuuli, vel vti ab eodem Sole diuersi disperguntur radij; non secus a Charitate omnia charismatum dona profluunt ac proficiuntur. Et ut a corde singula membra vitam desumunt: sic hominum opera Charitate virescunt, cum nulla sit virtutis species, per quam homo Deo fiat familiaris, & ei coniungatur, & sit supernae gloriae & regni haeres, nisi dependeat a Charitate, & ab ipsa comprehendatur inexplicabili ratione contenta, & custodita, aduersus quam si quis crimen admiserit, iure merito quidem totius legis reus efficitur, attestante Iacobo Apostolo in Epistola canonica. Nam per unicum illum in vno defectum, non intelligit quodcumque minimum, ac veniale peccatum, quem-

Luc. 7.
I. Pet. 4.
Psal. 31.

Cap. 2.
Eccles. 9.

quemadmodum impius Lutherus conqueritur; sed illud Vnum graue, ac magnum delictum, quo contra legem Charitatis Dei ac proximi delinquitur. Sic enim locum hunc exposuit Aurelius Augustinus sermone quarto de tempore: Qui offenderit, inquit, in Vno, factus est omnium reus. Quid est hoc Vnum, nisi illud quod Apostolus dicit: Omnis lex in Vno sermone impletur: Diliges Dominum tuum & proximum tuum? Idem confirmat Epistola vigesima nona ad Hieronymum dicens: Qui in Vno offenderit, fit omnium reus, si contra Charitatem facit, unde tota lex pendet. reus enim fit omnium, si contra eam faciat, ex qua pendent omnia. Charitas denique primus est fructus spiritualium donorum. Unde eam non inordinatè, ita posuit Paulus ad Galatas scribens: Fructus Spiritus est Charitas, gaudium, & reliqua. Hoc donum est a Deo, protestante Iohanne in Epistola maiori, capit. quarto, quia Deus Charitas est, & qui manet in Charitate, in Deo manet. Hoc donum a Deo sibi conferri postulat Ecclesia. Quando enim Sancti spiritus ad sanctificandum totius Ecclesiae sacrificium postulatur aduentus, nihil aliud peti mihi videtur, nisi ut per gratiam spiritualem in corpore Christi, quod est Ecclesia, Charitatis Vnitas iugiter infracta seruetur, quae diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Quod & sensit Augustinus in libris de Baptismo, cum questionem de Haeticorum receptione sine Baptismatis iteratione tractaret, in tertio eiusdem operis libro inter alia sic inquit: Spiritus autem sanctus, quod in Catholica Ecclesia per manus impositionem dari dicitur, nimirum hoc intellegi maiores nostri voluerunt, quod Apostolus ait: Quoniam Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Ipsa est enim Charitas, quam non habent qui ab Ecclesiae Catholicae communionem praecisi sunt. Matthaeus eodem Spiritu sancto repletus testatur, quod cum

Gal. 5.

Aug.

Cap. 5.

Rom. 5.

Rom. 5.

Cap. 1.

C

despon-

desponsata esset Maria Ioseph, priusquam conuenirent, inuenta est in utero habens de Spiritu sancto. Quid vero factum est illius incarnationis Dominicæ mysterio, nisi ut vnirentur diuisa, & dissidentia pacarentur? Quemadmodum enim Vnitas habet potentiam quaternarij, uti ex puncto linea, ex linea superficies, ex superficie corpus; & quaternarius vim habet denarij colligendo vnitates, quæ est proportio analogica elementorum; sed multiplicando vim habet 24. qui est numerus reuolutionis diurnæ; rursusque denarius ex progressu vim habet 55. qui characteres duplicati, si addantur, redeunt ad 10. cuius item characteres additi redeunt ad ultimam vnitatem, ex qua fluxerunt primo omnia, & ad quam omnia. Ita mysterium hoc in primis seculis apparuit, ut ab Vnitate Dei (licet contra legem eiusdem vnus) in multitudinem Deorū, lapsu temporum, Mundus in deterius laberetur. Sed tamen in profectu & successu mali, ut illud tandem tolleretur, itum est reciproca latione a multitudine in Vnitatem. Deus enim exterminandi causa mali, dum latas præcidit illius habenas, lapsum a se Mundum, a multitudine reuocauit in Vnitatem. Nam per multitudinem impiorum gigantum, quos diluuium tulit, in Vnum virum Nohe, relapsus Mundi status veterem sui faciem immutauit. Rursum a Nohe, labentibus iterum in ignorantiam veri Dei turbis, Deus medelam huic malo laturus, in Vnum Abraham fluxas perdit Mundi recollegit habenas. Ut tandem Vnius hominis vera & personalis Vnio cum Deo fieret, IESV Christus de Maria Virgine nasci dignatur. Ipse enim est pax nostra, qui dualitatem populorum respuens, illam vertit in Vnitatem; & diuersitatem populorum tollens, e duplici ouili Vnum tantum e cunctis Mundi ouibus ouile confecit, Vnicum illi præficiens Pastorem. Dualitas quidem viguit in Mundo quandiu differentia stetit Israelis, & Gentium. quandiu he sub Idolorum nube vixerunt; & Israel sub veri Dei luce stetit, & vnus Dei cultor fuit. Sublata est dualitas ab Vnitate quando inseruit Deus in sanctam & proceram
Abrahæ

Abrahæ oliuam etiam filios alienigenarum, dans illis gratiam ut melius fierent Abrahæ filij per regenerationem, quam olim in naturali semine fiebant per circumcisionem. Voluit enim eo pacto Deus vniuersa a se ipso progressa, suæ tandem reminisci originis, ut sicut ab Vno pependit origo omnium, ita & in Vno figeretur stabilis palus, & meta vniuersorum. Sed de hac Vnitate differentem audiamus Paulum ad Ephesios, immo ad omnes Gentes scribentem. Vos qui quondam eratis longinqui, propinqui facti estis per sanguinem IESV Christi. Ipse enim est pax nostra, qui fecit ex vtrisque Vnum, & interstitium maceræ diruit, similitatem per carnem suam, legem mandatorum in decretis sitam abrogans, ut duos conderet in semetipso in Vnum nouum hominem faciens pacem, & ut reconciliaret ambos in Vno corpore Deo per crucem, peremta inimicitia per eam, & veniens euangelizauit pacem vobis qui procul aberatis, & his qui prope; quia in ipso habemus aditum vtrique in vno Spiritu ad Patrem. Diuus etiam Iohannes in maiori Epistola: Scis, inquit, quia Christus apparuerit? Ut peccata tolleret, & dissolueret opera Diaboli, quæ separant nos a Deo. Et per quendam sapientem dicitur: Peruersæ cogitationes separant a Deo. Item Esaiæ cap. quinquagesimo nouo, vox Dei est: Peccata vestra separant Vos, & Me: Omnis autem, qui faciat peccatum; & iniquitatem facit; & peccatum est iniquitas. Quæ est autem iniquitas, nisi mala concupiscentia? quam ex Deo non esse idem Iohannes manifestat his verbis: Si quis diligit Mundum, non est Charitas Patris in eo, quia omne quod est in Mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & ambitio seculi, quæ non a Patre, sed ex concupiscentia Mundi est. Hic autem Mundi nomine, homines insinuat istius Mundi sectatores, qui non ideo pro dilectione Mundi puniendi, quasi aliquam malam substantiam diligant, cum teste Moyse Dei interprete, nulla naturaliter sit mala substan-
C 2 tia,

tia, sed quia dilectionis ordinem non tenentes, dum plus iusto diligunt Mundum, minus Deum diligunt, quam par est. Atque hanc (ni me mea fallit opinio) fuisse putarim primi hominis prauaricationem, amorem scilicet inordinatum. Mortis enim disseminator inuidens, venenum suum, decipiendo primorum hominum credulam nouitatem, in corpora nostra latenter transmisit; & ex duabus substantijs unicam hominis perfectamque naturam quadam diuisionis discordia dissecauit. Vt cum nobis Vna mens esset, id est, illa quam germanitas animæ & corporis gignebat, aliam voluntatem per vitiatam naturam contra animam parturiret. Audi Isidorum lib. de Summo Bono: Diuisionis & pugna, ut sint in animo hominis, pena peccati est, ex primo homine in omnes filios propagata; ut qui noluit esse cum Deo Vnitus, esset in semetipso diuisus. Est enim quædam inter spiritum & carnem colluctatio, & discordantibus aduersus se inuicem quotidiana congressio, ut non quæ volumus ipsa faciamus, dum spiritus caelestia quærit, & diuina; caro terrena, & secularia concupiscit. Rom. 7. Non enim quod volo bonum, hoc facio; sed quod nolo malum, hoc ago. Peccati igitur initium, si attendatur, nihil aliud esse putarim, quam inordinatam rationalis creaturæ dilectionem, quæ sponte perdendo dilectionis ordinem, perdidit salutem. Peccatum (inquit D. Thomas) est actus deuians ab ordine debiti finis contra regulam naturæ rationis, vel legis æternæ. Et alio loco, peccatum vocat omne quod est contra naturalem inclinationem, quia aduersatur legi naturæ; secutus nimirum Aur. Aug. qui libro de libero arbitrio: peccatum dicit auersionem ab incommutabili bono, et conuersionem indebitam ad commutabile bonum. Ex quo efficitur, quod in diuinis oraculis, ut emittetur peccatum, assidue Charitatis ordo legitur commendatus. Et in persona animæ amore incense, & diligentis ex Charitate, dicitur in Canticis: Introduxit me Rex in cellam vinariâ: ordinauit in me Charitatem.

Cui

Cui ordini congratulatur Vas electionis, dicens Colloff. Nam & Cap. 2. si corpore absens sum, sed spiritu vobiscum sum, gaudens & videns ordinem vestrum. Beatus etiam Prosper lib. De vita contemplatiua, de hoc ordine hæc verba facit: Si Charitatem Deo exhibeamus ex toto corde, peccato utique resistimus. ex ea enim parte quis peccat, ex qua minus diligit Deum. Quoniam si ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis unde peccati desiderijs seruiamus. Et quid est Deum diligere, nisi illi copulari, animo concipere fruendæ visionis eius affectum, peccati odium, mundi fastidium, diligere etiam proximum, quem in se censuit diligendum, in ipso amore seruare legitimum modum, nec peruertere dilectionis ordinem constitutum? Hæc ille. Hunc sane ordinem seruari videmus, ubi Homo præ omnibus diligit Deum Creatorem suum, a quo manat omne bonum; deinde seipsum, quo ad interiorem hominem, seipsum bonum animæ; postremo, bonum proximi sui. quod confirmat his verbis Rabanus Maurus: Tria diligenda sunt: unum quod super nos, id est, Deus; alterum quod nos sumus, id est, anima, ad imaginem Dei creata; tertium quod iuxta nos est, id est, alter homo. Verum sciscitabitur fortassis quispiam, qua causa in illo generali mandato, Dei atque proximi, non autem sui ipsius, euidenti sermone præcipiatur dilectio. Huic dubitationi, et si difficultate non caret, hæc adhibetur responsio. In primis namque, cum primum homo eorum, quæ salutem conducunt, notitiam assequutus est, tum citissime quodam naturæ ductu, sese ad æternam naturam protinus intelligit ac diligit felicitatem; quapropter ut seipsum diligat, expresso non eget mandato. Vniuersæ igitur Charitatis ordinem edocti, si legem diuinam naturæ tabulis inscriptâ sequequiverimus, primo Deum ipsum supra nos, ac supra omnia, secundo loco nos ipsos, tertio proximum diligemus. Sed quoniam Lectori erga Scripturas diuinas amor & studium subiacet, hunc ordinem magis euidentibus Scripturæ sacre testimonijs approbabo. Primo igitur dilectioni Dei, et Christi nihil esse preferendū, ipso docete et mo-

C 3 nente

Matth. 10. *nente addiscimus. Qui diligit (inquit) patrem aut matrem super me, non est me dignus; & qui amat filium aut filiam super me non est me dignus: & qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Post amorem Dei sequitur amor sui: unde scriptum est quod volenti ordinate dare eleemosinam, a se ipso debet incipere, de penit. dist. 3. qui vult. Quia prima charitas incipit a se ipso 2 s. q. 1. si non licet. Et qui in se ipsum ausus est scire, praesumitur quod in alios omnem tyrannidem exercere non dubitet. Unde eos quondam publico fere hominum consensu sepultura honore caruisse legimus, qui sibi manus iniecerant, qui que, ut est Pythagorae sententia, iniussu Imperatoris ex statione & praesidio decessissent, hoc est, qui se interemissent. Dignissimum enim esse ait Egesippus, eos qui Dei patris imperium non expectarent, priuari quodam quasi matris gremio terra sepulcro. De amore proximi in Levitico scriptum*

Matth. 22. *est, dicente Domino: Diliges amicum tuum sicut te ipsum, id est, in his quibus diligis te ipsum, in habendis scilicet bonis aeternis (neque enim intelligendum est, sicut te ipsum, id est quantum te ipsum) Itē*

Matth. 5. *in Euangelio dicit Veritas: Diligite inimicos vestros, & orate pro his qui vos persequuntur, ut sitis filij Patris vestri, qui in caelis est. in his mandatis uniuersa lex pendet, & Propheta. Vere hoc mandatum legem complectitur & Prophetas: Et in hoc verbo omnium scripturarum volumina continentur. Hoc verbi clamat auctoritas; primum est hoc mandatum & ultimum; hoc in libro vitae conscriptum indeficientem hominibus exhibet lectionem. Legat hic Vnum verbum, & in hoc mandato meditetur Christiana religio, & inueniet ex hac scriptura omnium doctrinarum regulas emanasse, & hinc nasci, & huc referri quidquid ecclesiastica continet disciplina, & in omnibus irritum esse & inane quidquid non confirmat ordinata dilectio. Mystice vero proximi nobis est mandata dilectio, scilicet, ut agnoscamus illam nos debere diligere creaturam, ubi Charitatem ipsam possumus inuenire. omne namque animal irrationale, sicut non habet rationem, sic non habet Charitatem;*

cum

cum nihil aliud sit ratio, quam competens atque ordinata dilectio. Unde Paulus ad Romanos scribens, constanter asseuerat quod pro

Cap. 13. *ximum diligens legem implet. & Dominus apud Iohannem solam de proximi dilectione mentionem fecisse legitur. Nam & qui diligit Deum, non potest cum contemnere precipientem ut diligat proximum. Et qui sancte & spiritualiter diligit proximum, quid in eo diligit nisi Deum? Cum enim amor accedere faciat ad amatum, odium auertere, ita natura comparatum est, ut ad quem se homo conuertit, illum praeferat, & pro domino habeat. Non potest autem quis duos aequae sibi praefere. Cum enim duo amores aequales esse nequeant, alter non est verus amor: nam Vnus non compatitur alium. Qui igitur alium amorem nititur assimilare primo, ille odit primum cui detrahit, & quem abiicit: unde quando studet seruire alteri, cessat a seruitio primi. Quod in sensibilibus ostendit oculus: nam non potest oculus simul, & aequae attente duos intueri: & ubi amor, ibi attentio visus. Qui igitur seruit Deo, & alteri quod non est Deus, non utique Deo solum seruit: sed ei quod non est Deus, Quod in Euangelio testatus est Dominus noster dicens.*

Cap. 13.
Cap. 13.
Nic. C. 1.
sa excit. lib. 3.
Idē li. 2.
Carolus Bouil. de sensu c. 2.
Matth. 6. Luc. 16.

Nemo potest dominis aequae seruire duobus.
Vnius aut odijs cedit, vel cedit amori.

Dicit autem notanter, Duobus: nam potest homo alteri seruire, sed propter Deum. Tunc enim quia Deus finis est, non seruit duobus, sed vni. Idem enim est actus, quo amo id quod ad finem, & finem ipsum: sed si alterum est extra ordinem finis, tunc peccatur, imo seruitur peccato. Quare in Epistola maiori dicit Apostolus, quod perfecta Charitas foras mittit timorem, nam qui timet, non perfecte diligit, cum timor dicat timentem nolle aliquid perdere propter amatum; nolle perdere dicit adhesionem ad id quod nollet perdere. Sed perfecta Charitas refertur ad verum amatum. minus enim ille amat, quam amare potest, qui diuidit amorem, & diuersa diligit. Hec cum ita sint, ut uno quidquid honesti in vita est, con-

1. Ioh. 4.

tineatur: nemini dubium videri debet, quin vna quoque sit methodus ac via, quæ nos ad virtutem ducat. vna enim perfecta res, cuiusmodi virtus dicitur, Vnum ad se ingressum habere debet.

Iuuenal.

--- femita certe.

Tranquille per Virtutem patet vnica vitæ.

Philo A-
lex. alle.
lib. 1.

Est autem ratio, quæ sensus regat ac moderetur; corpus vero etiam impedit hanc, tantum abest vt adiuuet. Hæc enim fere summa est sapientiæ, alienare se a corpore, atque eius concupiscentijs, vt autem quis fruatur vitio, non solum mente, sed & sensu, & ratione, & corpore opus est. Hæc enim vniuersa mala ad explendam suam malitiam sunt necessaria: alioquin quonam modo proditurus est arcana, si careat instrumento loquendi? Quomodo autem voluptatibus fruatur absque ventre, ceterisque sensibus? Insinuat hoc liber Genesios cap. 2. vbi dum hortatur Dominus, vt ex omni arbore Paradisi comedat, secundum septuaginta Interpretes, Vnicū hortatur, intellectum dico: dum vero interdicit vsum arboris eius, quæ boni, mali que causa dicitur, vt plures alloquitur, intellectum videlicet & sensum. Illic enim dicit: Ex omni comedes; hic: Ne comedatis. & Quocumq; die comederitis: non: Comederis, & Moriemini; non: Morieris. Recte, inquit Philo, Vnam solam rationem alloquitur de querenda virtute. Sola enim hæc ad eius acquisitionem opus est; contra de vitio ad plures verba facit, animam, rationem, sensus corporis: nam hoc apparet in his omnibus. Inde & Serpens ait ad Mulierem: Cur præcepit vobis Deus, vt non comederetis ex omni ligno Paradisi? Peccantes, ait Origenes, vix fere accidit, vt sine adiutore peccemus, sed aut ministros peccati, aut adiutores semper requirimus. verbi causa, si adulterium quis molitur, non potest hoc solus admittere; sed necesse est etiam adulteram consortem fieri, sociamq; peccati. Tunc præterea & si non plures, esse tamen necesse est aliquem, vel aliquam in ministerijs ad societatem peccati. Et ut ad ea, quæ scripta sunt veniamus, IESV Christi

Gen. 3.

Orig. in
Exho. li.
8.

stus Saluator noster crucifixus est, huius piaculi auctor & pater sceleris, sine dubio Diabolus est. Sic enim scriptum legitur: Cum Diabolus iam misisset in cor Iudæ Simonis Iscariotis vt traderet Christum. Sed solus hoc Iudas implere non potuit. Quid ergo scriptum est: Abijt Iudas ad Scribas, & Phariseos, & ad Pontifices, dicens eis: Quid mihi datis, & ego eum vobis tradam? Habes hic Diabolum, Iudam, Scribas, Pontifices, & Phariseos. Atque hoc in ceteris cernere vel facile poteris. Vbi igitur peccata sunt, ibi est multitudo; vbi autem Virtus, ibi singularitas, ibi Vnitas. Ac vt manifestius dicam, principium malorum omnium est multitudo; principium bonorum, coangustatio, & a turbis in singularitatem redactio. Et puta nos omnes, si veram felicitatem, ad quam cum Angelis factus est Homo, consequi volumus, ad Vnitatem peruenire oportet, vt perfecti efficiamur in eodem sensu, & in eadem sententia, & simus Vnum corpus, & Vnus cum Deo spiritus; vt apud Deum, non apud nos, Deum possideamus, cognoscentes sicut & cogniti sumus. Ille enim nos, non per nos, sed per se ipsum cognouit. Ita & nos cognoscemus illum per ipsum, & non per nos. Hæc est tota merces, hæc est vita aeterna, hæc est sapientia quam Sapientes seculi non cognouerunt, vt ab omni multitudinis imperfectione redigamur in Vnitatem per copulam indissolubilem cum eo, qui est ipsum Vnum. Si vero tales sumus, vt nos non circumscribat diuina Vnitas, sed & de nobis dici possit: Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollonis, ego vero Cephe, & adhuc a malitia scindimur atq; diuidimur, non sumus futuri vbi sunt illi, qui rediguntur in Vnionem. Nam vti de Patre, Filio, & Spiritu sancto scriptum est: Et tres Vnum sunt; Sic qui Vnum spiritum habet, in Vnionem coarctatur. Ait quippe Saluator: Ego, & Pater Vnū sumus. Et pro Apostolis orans ad Patrē, dicebat: Pater fac quem admodū ego et tu Vnū sumus, ita et isti nobiscum Vnum sint. Hanc Vnitatem sperabat Paulus dicens: Cognoscam non ex parte, sed sicuti & cognitus sum. Et si sperabat, nonne iure dicebat: Quis me separabit a Charitate Christi?

Iohā. 13.

Matt. 26.

1. Cor. 1.

1. Ioh. 5.

Iohā. 10.

& 17.

1. Cor. 13.

Rom. 8.

& cu-

& cupiebat dissolui, ut cum Christo fieret Vnum. Vnde & alibi dicebat: Donec occurramus omnes in virum perfectum, & in mensuram ætatis plenitudinis, & Vnitatem Christi. Amplius etiam ipse Christus ostensurus necesse nobis esse, si salutem adipisci percipimus, fieri Vnum, & multitudinem Virtuti aduersantem deuotare; ad Vnitatem redegit Ecclesiam suam, dicens: Et erit Unus grex, & Vnus pastor. Et quamuis Apostolis omnibus post resurrectionem suam, parem tribuat potestatem, & dicat: Sicut misit me Pater, & ego mitto vos, accipite Spiritum sanctum, si cui remiseritis peccata, remittentur illi; si cui tenueritis, tenebuntur: tamen ut Vnitatem manifestaret, Unitatis eiusdem originem ab Vno incipientem sua auctoritate disposuit, dicens Petro: Ego tibi dico quia tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claves regni Cælorum, & quæ ligaueris super terram, crunt ligata & in Cælo. Hoc utique erant ceteri Apostoli ut fuit Petrus, pari honore & potestate præditi: sed exordium ab Vnitate proficiscitur, ut Ecclesia Vna monstraretur. 24. q. 1. loquitur. Extra hanc Ecclesie Unitatem neque gratia, neque remissio peccatorum, nec spiritualis vita haberi potest; ad salutem quoque æternam nec Sacramentorum perceptio, nec ulla operatio aliquid prodesse valet extra Ecclesie Vnitatem. Sicut enim salus & vita non potest membro inesse, nisi maneat in corporis Vnitate; sic alicui aduenire non potest vera salus, nisi existat intra Ecclesie Vnitatem. Vna siquidem Arca Noe, extra quam quisquis perfidus euagatur, inuolutus fluctibus mergitur in profundum. Hoc etiam circa Raab expressum videmus, cui mandatur & dicitur: Patrem tuum, & matrem tuam, & fratres tuos, & totam domum patris tui colliges ad te ipsam in domum tuam; & omnis qui exierit ostium domus tue foras, reus sibi erit. Quo sacramento declaratur in Vna domo sola, id est, in Ecclesia videtur oportere qui uolunt salui esse. Hæc est illa domus, in qua non nisi concordēs atque vnanimes habitant, loquente in psalmis Spiritu sancto & dicente: Deus

Aluarus
 Pelagius
 de Planctu
 Eccle-
 siæ lib. 1.
 art. 63. G

Gen. 6. 7.

Iof. 2.

te: Deus qui inhabitare facit Vnanimēs in domo. Hoc Vnitatis sacramentum, hoc vinculum concordie, & inseparabiliter coherentis ostenditur quando in Euangelio tunica Christi non scinditur: sed sortientibus de Veste, quis Christum potius inducret, integra Vestis accipitur, atque indiuisa tunica possidetur. Vnitatem ille portabat de superiori parte, id est, de cælo, & a Patre venientem, quæ ab accipiente, & possidente scindi non poterat. Vnde Apostolus Paulus hanc nobis insinuans diuinam Vnitatem, obsecrat, & hortatur, dicens: Obsecro vos fratres per nomen Domini nostri IESU Christi, ut id ipsam dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia. Ipse denique Vnitatis magister Christus Dominus hanc vnitatem commendauit, quando nos edocens orare, singillatim noluit nec priuatim fieri preces. Neque enim dicimus: Pater meus qui es in cælis; nec: Panem meum da mihi hodie; nec dimitti sibi tantum unusquisque delicta postulat; aut ne in tentationem inducatur, atque ut liberetur a malo: sed nobis est publica & communis oratio. & quando oramus, pro populo toto oramus, quia totus populus Vnum sumus. Deus pacis, qui docuit Vnitatem, sic nos orare Vnum pro omnibus voluit, quomodo in Vnum omnes ipse portauit. Quod etiam apertius insinuasse videtur, quando Vnanimi-
 tatem suadens: Dico, inquit, vobis, quoniam si duobus ex vobis conuerit in terra, de omni re quamcumque petieritis, continget vobis a Patre meo, qui est in cælis: & ubicumque fuerint duo, aut tres collecti in nomine meo, ego cum eis sum. ostendens non multitudi-
 ni, sed vnanimitati deprecantium plurimum tribui. Diuina Monade Pythagoras quoque illustratus cum omnia rede-
 gisset in numeros, & astrorum scilicet circuitus, & animalium generationes, binas faciens rerum series, seu familias, quas rerum principia vocabat, bonorum vnā, malorum alteram, ipsam finitam Vnitatem in bonorum serie collocauit, eam dicens dare cælo temperiem, animis virtutem, corporibus sanitatem, domibus & ciuitatibus pacem, & animo-

Psal. 67.

Iohā. 19.

1. Cor. 12.

Matt. 6.

Matt. 18.

Plutar-
 chus in
 Hom.

¶ *animorum concordiam; omnemque virtutem, & fortitudinem plebis esse ex Vnanimitate; quando scilicet est anima Vna in multis, siue cor Vnum, ibi pacem & firmitatem esse, uti inter membra Vnius hominis, quæ non habent nisi vnicam animam. At Dualitatem dicebat præbere contraria, aeri tempestatem, animis vitia, corporibus agritudines, domibus, & ciuitatibus discordias & inimicitias. omne siquidem malum ex dispari oritur voluntate.*

7. q. 1. In apib.

De peni. dist. 1.

De Rep. lib. 5.

Arist. Ethic. lib. 1. cap. 6.

Nullum (inquit Plato) perniciosius ciuitati malum, quam quod eam diuidit, & ex vna plures facit, vel melius quidquã eo quod ipsam vincit simul & Vnam efficit. Hæc comprobatur & Spenusippus, rem proprie dici bonam atque perfectam dicens, quando sit Vna; cum res qualibet in se habeat bonitatem suam per Vnitatem, qua suum suscipit esse. Tamdiu enim est quidquid est, quamdiu Vnum est; cum autem desinit esse Vnum, desinit esse id quod est; unde est hoc. Materia quippe non habet esse, nisi per vnionem sui cum forma. Omne enim esse, ex forma est in rebus creatis; sed nullum esse ex forma est, nisi cum forma est Vnita materie. Esse enim non est, nisi ex coniunctione formæ cum materia. Vnde Philosophi dicunt, quod esse sit existentia formæ in materia. cum autem forma vnitur materie, ex vtriusque coniunctione necessario aliquid Vnum constituitur, in qua constitutione illud Vnum non permanet, nisi quamdiu forma manet in materia. Quia enim Creator Vnus est, rebus, quas condidit, hoc dono dedit, vt vnaqueque res esset etiam Vna. Forma quippe, haud tenet Vnitatem cum materia, nisi Vnitas adsit. Ideo materia quæ de natura sua habet multiplicari, diuidi, & spargi, ne diuidatur & spargatur, necesse est vt ab Vnitate retineatur. Quo fit, vt destructio rei, non aliud sit quam separatio formæ a materia; sed separatio siue diuisio, et Vnitas contraria sunt: ergo per Vnitatem res ad esse deducitur, & per Vnitatem in suo esse conseruatur; & tamdiu est quidquid est, quamdiu Vnum est. Quando enim uniuntur elementa, tunc fit compositum, & est Vnum, vt lapis, lignum, aurum & similia.

Sic

Sic quæ multa sunt partibus, constat Vnum esse toto; quæ multa accidentibus, Vnum esse subiecto; quæ multa numero sunt, vel esse possunt, esse Vnum specie; Et quæ multa formis, Vnum genere; quæ denique multa sunt eruptionibus, Vnum esse principio. Adeo nihil est quod non aliqua ex parte Vnius sit particeps, quippe quod hoc ipso quod est omni ex parte singulare, omnia & quæ tota sunt, & contraria singulari etiam modo ante in se comprehenderit. Ac sine Vno quidem multitudo non erit; Vnum autem erit absque multitudine; vt etiam Vnitas ipsa omnem numerum multiplicatum & auctum antecedit. Quod si quis cum omnibus omnia coniuncta esse ponat, toto Vnum erunt omnia. Omnis substantia (inquit Nicol. Cusa) est Vnio, & ob hoc regnum æternum est pax, quies, & Vnio infinita. Augustinus loquens de cælesti patria: Non erit, inquit, ibi aliqua inuidia disparis claritatis, vbi in omnibus regnat Vnitas Charitatis. Et D. Gregor. Tanta vis Charitatis ibi omnes associat, vt bonum quod quisque in se non accipit, in alio se gaudeat accepisse. Regnum igitur vitæ est in Charitate, quæ est Vnio; regnum mortis, in odio, quæ est diuisio, dicente Iohanne: Qui non diligit, manet in morte, de consecr. dist. 4. quomodo. Vita præsens est Vnio: mors, diuisio. vt enim scriptum reliquit Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia: Mors est in nobis, non essentie interitus, vt quibusdam visum est, sed coniunctarum partium separatio, ad id quod nobis obscurum est atque inuisibile duccens, animam quidem quasi priuatione corporis euandam, disparentemque effectam, corpus autem vt humo abditum. Idem testatur & Diuinus Plato in fine Gorgiæ cum ait: Mors est, vt mihi videtur, nihil aliud, quam rerum duarum, anime scilicet, & corporis, a se inuicem dissolutio. Quando vnitur anima corpori, tunc fit Vnum, quod est homo. Quoniam igitur in Vnitione posita est salus; contra in sectione, distinctione, & diuisione perniciosa. ideo quo ad eius possunt efficere uniuersa omnia, siue naturalia siue quæ arte constant, coniungunt sese ac coadunant, atque in Vnitione ad sui tutelam persistunt.

Lapis

Dionys.
de Diui.
nis noib.
cap. vlti.

Excit. II.
5. Beatus
uenter.

1. Ioh. 3.

Lapis ut esset lapis, omnes eius partes, omnisque natura in Unum solidata est. Quid arbor? arbor quidem non esset, si una non esset. Quid membra cuiuslibet animantis, ac viscera, et quidquid est eorum, e quibus constat? Certe si Unitatis patiantur diuortium, non erit animal. Voluptas ipsa non ob aliud deletat vehementius, nisi quod amantia sese corpora in Vnum coguntur. Amor Vnum vult fieri cum eo quod amat, & si ei contingat, Vnum cum eo fit. Amici quidem quid aliud, quam Vnum esse conantur? & quanto magis Vnum, tanto magis amici fiunt. Populus Vna ciuitas est, cui est periculosa dissensio. quid est autem dissentire, nisi non Vnum sentire? Ex multis militibus fit Vnus exercitus. Itemque multitudo eo minus vincitur, quo magis in Vnum coit. unde ipsa coitio in Vnum, cuneus nominatus est, quasi conueus. Videmus enim ab Vno generari virtutem, quia quanto Vno strictior est, tanto fortior est virtus. Et quo essentia est magis unita, eo maioris censetur esse virtutis. Nam & infinita, & simpliciter maxima Unio, quae est Vnitas benedicta, & Vnum absolute nominatur; infiniti vigoris est; quare etiam maxime necessarium. Hinc Christum arbitror in Euangelio secundum Lucam, Vnum dixisse necessarium. Accedit ad haec quod singula suo principio, quod Vnum est, desiderant assimulari, quod assimilatio sit causa dilectionis. Quo fit ut cuncta videamus ad Unitatem dirigere suum finem, & cogi, seu uniri, seu constringi Vno, ut sint, & dum sunt, ne defluant in nihil. Quaedam autem ut sint, uniri. Quaedam vero magis uniri ut sint, & viuant. Adhuc etiam strictius uniri quaedam ut sint, viuant, & intelligant. Animam quippe experimur magis unitam, quam corpus, nam ipsa in vitam unit suum corpus, illudque tenet ne defluat. Vnde & ter magnus Hermes nostra corpora ex quattuor elementis dixit esse constructa; habere siquidem in se aliquid ignis, aliquid aeris, aliquid aquae, aliquid terrae; & neque ignem esse, neque acrem, neque aquam, neque terram. Quae utique quam sint veritati consona nemo est qui non videat, cum in carne,

sit

Nic. excitat. lib. I. Tuq; cs.

Cap. 20. Nic. Cuius fa. excitat. lib. 5. hic est verus Proph.

sit terra ratio; in sanguine, humoris; in spiritu, aeris; in vitali calore: ignis, sed neque sanguis a corpore secerni potest; sicuti neque a terra, humor; nec vitalis calor, a spiritu; nec ignis, ab aere: Adeo quattuor elementorum est in anima virtus unita. Quam fortasse licet inspicere in figura intersectionis literae X. quam Platonici, praecipue Proclus, Vnum esse, & multa significarunt; Vnum quidem, quia a puncto intersectionis medio exeuntes quattuor lineae, seu quattuor elementa, & primae quattuor qualitates, perpetuam rerum ostendunt generationem; Vnum praeterea colligendo rerum rationes per Unitatem intellectus: multa vero, diuidendo rerum species & differentias. Pythagoras igitur Unitatem apposite profitebatur esse Deum, & bonum intellectum; Dualitatem vero, demonem, ac malum, in qua materialis est multitudo. Atque huius sententiam secutus Homerus, Vnius naturam in boni quidem portione constituit; in mali vero, dualitatem: Unitatem saepius dicens bonum, & concordiam talem affectum; dualitatem vero, vitiositatem. Quare Vlyxem sic conuocionantem facit:

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίῃ ἢ τὸ κείρανος ἔσται,
εἴ τ' βασιλεύς.

Ili.e.

Nec multos regnare bonum, rex vnicus esto,
Vnius imperium.

Nam neque in bello dupliciter ire iussit, neque in consilio, sed Vnam habentes mentem ac prudens consilium. Vlyssaeus inquit Nestor cum Telemacho loquens.

ἡθροῖται εἰς μεν ἐγὼ καὶ δῖος ἑδουαρύς,
οὐδέ τί μοι ἐν ἀγορῇ, δὶχ' ἐβόσκειτο, οὐτ' ἐνὶ βουλῇ,
εἰλλ' ἕνα θυμὸν ἔχοντε νόον, καὶ ἐπίφρονι βουλῇ,
φραζομένῃ ἀρρητοῖσιν, ὅπως ὄχ' ἄριστα γένηται.

Od. 7. 126

Quae sic transtulit Simon Lemnius
Atque ego, non vnquam, quoties se concio densa
Contulit Argolidum, fueramus mente diremti
Discordesve animo, sed par sumus ore locuti
Consilijque ijdem fuimus, consulta ferentes

Pruden-

Ioã. Dec lib. cui titulus est Menas hieroglyphica.

Prudenter Craijs, quæcumque aut ferre salutem;
Siue trophæa manu poterant.

Hinc a diuino, ad humanum principatum descendendo, per analogiam quandam, necessaria concluditur Vnitas terreni principis, sicut, & diuini, cuius gerit simulacrum; quo quidem modo procedit auctor quidam, dicens: Non possunt esse rectores multi in hoc Mundo; nec in Vna nauis, gubernatores multi; nec in Vno regimine, multi reges: sed Vnus rector in mundana fabrica, moderator Vnus; in bello Vnus est summus Imperator, & in quamuis grandi exercitu Vnius signum expectatur. Rex Vnus est apib. & dux Vnus in gregibus, & in armentis ductor Vnus. grues Vnum sequuntur ordine iterato, formam trianguli efficientes; in nauis, Vnus est gubernator; in ciuitate, Vnus pretor; in corpore, Vnum caput; in regno, Vnus Rex; in Ecclesia, Vnus Pontifex maximus. Quare βασιλευς. 1. Basylia, seu Vnius principatum cunctis Politijs anteponunt insignes Philosophi. Cum enim ciuilibus rationis tres omnino sint formæ, Monarchia, videlicet, quæ Vnius est principatus, vt regnum Neapolitanum, ceterorumque principatus; Aristocratia, quæ paucorum, vt Venetorum, vbi optimates cum Principe regunt; Democratia, quæ penes populum gubernationis summam ponit, quam vocant popularem, vt Lucensium, vbi ad magistratus, & consilium populus sine discrimine admittitur: illa tamen Reipublice forma censetur optima, quæ Vnius est dominatio, quam possit, neque vis, neque gratia a recto inflectere, & quæ possit virtutis sustinere contentionem. Ceteræ quidem id habent quod fere is, qui imperat, est ipse quoque sub imperio & potestate; nec habet solidam & stabilem vim, qualis est in Monarchia, sed sepe cogitur, licet inuitus, illud Aeschyleum promere, quo vsus est Demetrius Poliorcetes amisso imperio:

Tu me creasti, tu fers exitium mihi.

Oportet (inquit Nicolaus Cus.) Vnum esse principem multis ex causis, etiam si principatus ipse ex pluribus heroicis Viris vnitas

D. Hier. Epist. ad Rusticū. Lact. Fir. de vera relig. c. 3. D. Amb. Hexam. li. 5. c. 15 21.

Cic. de nat. Deo. lib. 2.

Plato in Ciuili.

Nic. Cus. lib. 3. de conor. cath.

tus & compactus foret; alioqui confusio exoriretur, quando imperando plures concurrerent; & confunderetur ordo, quando subiecti cui obedire potissimum deberent, nescirent. Quid, ait Lact. ille Firmianus, faciet seruus, si multi domini diuersa imperauerint? Rursus si tres Mundi partes Asiam, Africam, & Europam Regibus distributas tribus subegeris, facile admodum continget, vt vel Vnus duobus, vel duo vni quandoque bellum inferant, aut saltem de finibus, aut alia quapiam de re disceptare cogantur. Quare vel inter eos ad Vnum ex tribus, litis erit deferendum iudicium, vel ad quartum quendam, præter tres prædictos, iudicem constitutum. Quacumq; tamen id fiat ratione, iudicem necesse erit, si modo sit acquiescendum sententia illius, imperium in eos, inter quos iudicatur, habere: alioquin nullius prorsus momenti erit iudicium, frustra; iudicabitur, quod videri possit Regibus, vel magis, vel saltem æque potentibus dissoluendum. Quod si ad exempla deuenire licet. Commodus Imperator insidias pertimescens, non Vnum, sed duos constituit Præfectos, tutius fore ratus tantam illam potestatem non vni dumtaxat credere, sed dissectam in partes, imbecilliores eo pacto contra Principem reddere. Quando enim vnquam regni societates, aut cum fide cepit, aut sine cruore desijt? sic Thebanorum germanitas rupta, et permanens rogis dissidentibus etiam in morte discordia. Et Romanos geminos Vnum non capit regnū, quos Vnum vteri cepit hospitium. Nam ipse quidem Urbis conditor Romulus germanum Remū interfecit suis tantum operibus illudentem. Antonius Getā morti tradidit. taceo Germanicum Neronis, ac Titum Domitiani fratres. Pompeius ac Cesar affines fuerunt, nec tamen necessitudinis fœdus in amula potestate tenuerunt. In Rebecca vtero Esau, & Iacob bella gesserunt. Neq; hic tu de homine mireris, cum in hoc natura consentiat. Nam Solem duplicem, quo pacto terra patiatur, quæ multis partibus ne Vnum quidem ferre valet? præstus sunt clarissima natura indicia. Cur enim partitis vicibus anni brumalis abscedit? nempe vt nocturnum opacitate terras

Lib. de vera sap. cap. 3.

Herodiana hist. de Imperio lib. 1.

Gen. 25.

D reficiat,

reficiat, exusturus haud dubie, & sic quoque exurens quadam in parte. tam excellens est illius magnitudo, tamque incomparabilis vis. Quod admiratus etiam Alexander rex magnus dixisse fertur: Neque Mundum Soles duos, neque duo summa regna, saluo terrarum statu posse concoquere. Quod prouerbij faciem habet, ac veteri confirmatur apophthegmate, quod passim iactatur, Nulla sancta reperitur regni societas. & Regnum non patitur duos. Unde illud poeticum:

Lucan.
libro 1.
Phars.

Nulla fides regni socijs: omnisque potestas
Impatiens confortis erit.

Lapis
Philoso-
phorum.

In Vnum igitur conferendum est imperium, quo humana gubernatio diuine sit quam simillima. quod Vna sit & Diuina Essentia fons omnis virtutis & potestatis, cuius etiam nomen vnica simplicissima expressum est littera Iod. sic Vna est suprema intelligentia, fons vitarum, in mundo intellectuali; in supercaelesti, Seraphim praest. Vnus in mundo caelesti Rex stellarum fons lucis Sol, quem Astrologi per excellentiam circulo notant integro, centroque visibili. Vnus in volatilibus, Phœnix: Vnus inter feras, Leo; Vnum inter metalla, Aurum; inter potus genera, Vinum; Vnum elementum vincens, & omnia penetrans, Ignis; Vna in elementali mundo res est a Deo creata, subiectum omnis mirabilitatis, quae in terris & in caelis est. ipsa est actu animalis, vegetalis, & mineralis, ubique reperta, a paucissimis cognita, a nullis suo proprio nomine expressa, sed innumeris figuris, & anigmatibus velata, sine qua, neque Alchymia, neque naturalis Magia, suum completum possunt attingere finem. In multitudine membrorum corporis ani-

Medici.

mati, Vnum est principium, quo reliqua viuunt, scilicet, Cor; quod est primum viuens & vltimum moriens. Vnus in mixtis Homo, in quo postremo, tota ceterorum perfectio continetur. Esse quippe habet vt inanima; viuere, vt planta; sentire, vt bruta; & praeter haec, intelligere, per quod supercaelestibus iungitur. In partibus denique potentialibus animae est Vna potentia, quae alijs praest, scilicet,

licet, Ratio, pro vt comprehendit intellectum, & voluntatem facit. Habet etiam haec ipsa Vnitas admirandum suae nobilitatis aliud indicium. Quemadmodum enim Dualitas mortalem corporum coniunctionem designat: ita Vnitas, quae in se ducta, nihil generat, vt alij numeri, angelicis spiritibus nos efficit virginitate persimiles, his verbis attestante Theologo: Eximia res est virginitas & celibatus, atque in Angelorum naturaeque singularis ordine censeri, vereor enim dicere, Christi, qui cum propter nos procreatos esset procreandus, ex Virgine procreatur, virginitatem lege prescribens, vt hinc abducentem ac Mundum contrahentem, vel potius Mundum ad Mundum transmittentem, praesentem nimirum ad futurum. Haec multo praestantior est mortali corporum coniunctione & matrimonio, spirituales virtutes imitata angelicam vitae rationem in terra consecratur. Apud nos nexus, & solutio, & corpora ex corporibus; apud superos autem quilibet Angelus solus est, nulli solutioni obnoxius, qui primi purae Trinitatis radium ferunt, Spiritus & ignis, ministri edictorum Dei: at materia uenereum congressum inuenit, & perpetuo fluxu labens natura, cui Deus lata matrimonij lege modum finemque praescripsit. Monachi igitur monasticam vitam ducite: Nam si cum amasijs vitae consuetudinem habeatis, non iam Monachi estis, societas enim a monachismo abhorret. Angelicae gloriae imago est Vnitas, quod si amasijs oblectamini, mortalis utique dualitatis amici estis. Marem & foeminae spes melior separauit: at natura occultum morbum intus habet: Matrimonium virginitati radix est; sed interim tamen carnis, atque astus libidinosis seruitus est. Nam peccatum a primis parentibus, per mandati diuini violationem admissum, ueneream coniunctionem aduexit, atque ea rursus ad ipsorum posteros nonnihil sordis et inquinamenti secum traxit, dicente Psalmographo: In peccatis concepit me mater mea. Huc pertinent illa Damasceni dicentis quod abstinentia a nuptijs est Angelorum imitatio. Quod etiam allegorice insinuat Antaeus ab Hercule suffocatus. Graecia. n. quantum stupenda

Gregor.
Naziaz.
in laudē
Baülj.

Nazian.
ad virgi-
nem.

Nazi. in
sententijs.

Psal. 50.

da mendacio, tantum est admiranda commento. Porro *Anteus* in modum libidinis ponitur, ideo & de terra natus, quia sola libido de carne concipitur. Denique tacta terra, validior exsurgebat, quo magis. n. carni libido consenserit, eo surgit iniquior; superatur autem ab *Hercule*, quasi a virtute gloriae, quia denegato sibi terrae tactu, moritur, altiusq; eleuatus materna non potuit mutuari suffragia, quo euidens fabulae significatio demonstratur. Omnem. n. mentem dum virtus in altum susculerit, & carnalibus eam etiam aspectibus denegauerit, victrix ea statim exsurgit. Etenim si tota nostra cupiditas ad Deum translata fuerit, a nobis utiq; spiritalis, ac pestifer, & sinuosus ille draco vincitur & opprimetur, de quo *Deus Iob* al-

Cap. 40.

loquens, ait: Ecce fortitudo illius in lumbis, et potentia illius in umbilico ventris. Quibus verbis ostenditur Diabolū in his, quas diximus, hominum partibus purimum virium habere, hoc est, in concupiscibili parte, quam grauiori tyrannide premit, utpote plus opis ipsi ad hominem bello lacepsendū afferentem ob uoluptatis acrimoniā & uehementiam. Ideoq; dicitur *Hercules* in eo certamine diu desudasse, quia laboriosa est pugna quae cum concupiscentia committitur. Hoc

Fulgen-
tius. li. 3.
Mytho.
D. Hier.

significat & *Graecus Achilles*, quem natum velut hominem perfectū; mater in aquas stygias intingit, id est, obdurans contra omnes labores munit. sed quia in carne praeter carnem viuere, angelicum est, non humanum, talum haud tetigit aqua, quia venae, quae in talo sunt, ad renum, femorū, atq; virilium rationem pertinent, & in eorum affectibus a Medicis secantur; illud aperte monstrantes, humanā virtutē, quamuis ad cuncta munitam, tamen libidinis ictibus subiace-

1. Cor. 7.

re patulam. Vnde & amore *Polyxena* periit, & pro libidine per talum occiditur. *no dō ēm enim. i. Polyxene* multorum peregrina graece dicitur, quod amor peregrinari faciat mentes a recta ratione. Quod prauidens *Apostolus*: Volo, inquit, uos sine solitudine esse; quia diminuta solitudine seculi, in Dei rebus propensus uigilatur. Qui sine uxore est, cogitat quae Domini sunt, quomodo placeat Deo. amputata enim solitudine rei uxoriae, quae sola in Mundo

ce teris

ceteris grauior est, ad Deum promerendum animus eruditur. Qui autem cum uxore est, sollicitus est quae sunt huius Mundi, quomodo placeat uxori, & diuisus est. Mulier quae nupta est, cogitat quae sunt Mundi, quomodo placeat viro; innupta vero sollicita est de his quae Domini sunt, ut sit sancta & corpore & spiritu. Dum enim, spe caelestium, mariti & filiorum sollicitudinem non suscipit, de Domino cogitat, quomodo propositum Deo deuotum custodiat, si tamen in corpore mundo animus, terrena abiiciēs, caelestibus studeat. Animus est qui aut sanctificat, aut pollut corpus. Quid enim prodest corpus habere mundum, & animam pollutam? cum merito animae, aut honoretur corpus, aut damnatur? Sed quid dicemus, nunquid repudiandum est Matrimonium? cum dicat idem *Apostolus*: Honorabile connubium, & thorus immaculatus. & ipsemet *Christus* illud exornans, nuptijs in *Chana* contractis interfuerit, easque edito miraculo illustrarit? Ad haec respondeo, laudandum esse Matrimonium; sed ante Matrimonium, laudandam uirginitatem. Cum uigebat lex, & umbræ, & temporarij cultus, tunc primas quoque ferebant nuptiae, uelut alicuius pueriles, ac minus adultae. At postquam se subduxit littera, spiritusque illius locum subiit, *Christus* quoque *Virgine*, quo ad carnem progressus, supplicio affectus est, tum uero fulsit caelestibus Mundum contrahens. Cum *Deus* dixit, non esse bonum

Hebr. 13.
Iohan. 2.

Gen. 2.

1. Cor. 7.

D. 3 docuit

Vide Hu-
gonē a S.
Vict. de
Mariæ
virginita-
te perpe-
tua. & Io.
Dama-
scenū or-
thodoxæ
fidei. lib.
4. c. 25.

docuit continere a congressu carnis, quo hic inciperemus esse similes Angelis, quibus perpetuo posse sociari in cælis per I E S V Christum iam donatum fuerat. Ne tamen putares, crimen esse nuptifese, scriptum est in Epistolis Apostoli, bonum esse nubere; melius non nubere. Qui hoc enim illicitum credunt, ipsi premium sui laboris imminuunt. Illicitis enim cauere, iugum necessitatis est; permissa vincere, munus arbitrij. Malis abstinere, disciplina merces est; bona supergredi, libertas meriti est; non finis imperij. Illud legis indultum est terminis; hoc gratiæ reseruatum est incrementis. Tria nempe sunt quæ de hominibus predicantur, secundum naturam, præter naturam, & supra naturam. Secundum naturam, est Matrimonium; præter naturam, scortum; supra naturam, Virginitas. Et secundum naturam sunt opes iuste acquisitæ; præter naturam, auaritia; supra naturam, inopia. Item secundum naturam, est temperantia in cibo; præter naturam, crapula; supra naturam, ieiunium. Similiter, secundum naturam est pax; præter naturam, tumultus; supra naturam, erga inimicos dilectio: & in ceteris similiter. Ceterum ne te lateat nomen, & locus quibus præ alijs gaudebunt Virgines in cælis, lege quam scribit Apoc. Virgo Iohannes cap. 14. Ecce, inquit, agnus stabat supra montem Syon, & cum eo centum quadraginta quattuor millia, habentes nomen eius, scilicet, agni, & nomen patris eius scriptum in frontibus suis. Frons utique sedes pudoris est, fronsque palam ac primo obicitur obtutibus aliorum ad notitiam, & eam ob causam frontibus inscripta habent Virgines nomina Dei, & agni Christi, ut clare, & ut palam, & quidem primo obtutu constet eas semper diuine pudibundas fuisse, vnique Deo, ac Christo suæ integritatis pudicitiam perenni contemplatione dedicasse. Omnes quidem Sancti signum habebunt in frontibus suis; at solis Virginibus datum est, & Dei & Agni immaculati nomen circumferre in frontibus suis ad peculiarem tantæ virtutis prærogatiuam. Stant autem cum agno in monte Syon, in signum quod de valle rerum mutabilium suauum-
que

que secundum carnem, ad ascendentem sursum, & eleuatam contemplationem rerum cælestium animos suos abduxerunt. Illud denique ad laudis cumulum magni momenti censetur, Vnitatem semper laudabilem poni in diuinis litteris; Dualitatem vero, vituperabilem, dicente Ecclesiaste, quod Vnus pugillus habet requiem, & duæ manus labore sunt plene. Et filius hominis in laudabilibus positus reperitur in singulari; secus, in plurali. Quemadmodum & dies in singulari positus, venturum illum significat qui noctem non patietur, ut apud Euangelium Lucæ ait Christus: Venient dies quando desideretis videre Vnum diem filij hominis, & non videbitis. De quo etiam suspirans Psalmographus dicebat: Dies Vna melior est in atrijs Domini super millia. In illa enim beatitudinis gloria nulla est interruptio tenebrarum. proinde subdit: Eligi abiectus esse in domo Dei mei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Adhuc & Psalmo 26. Vnam, inquit, petij a Domino. Genesi rursus ex translatione Septuagintorum cap. 3. singulari numero Deus vsus arboris interdicat; plurali autem numero peccatas transgressionem secuturas subiungit; quia quamdiu in bono sumus, Vnitatem nostram in eo qui vnus est, seruamus, nimirum Deo adiuncti; cum autem in malum prolapsi sumus, tum vero procul a Deo remouemur, ac pro Vno multi sumus. Sacra quidem scriptura singularem pro plurali numero quandoque ponit; at non absolute, sed in laudabilibus fere semper id facere consuevit. Quandoquidem de Ecclesiæ filijs aqua baptismi regeneratis, scriptum est quod peperit filium masculum, singulari scilicet pro plurali numero posito. Omnes siquidem masculi sunt quos parit Ecclesia. Et si enim multas habeat filias, solæ tamen illius sunt, quæ non molliciem muliebrem, sed virile & masculinum robur obtinere nituntur, propter fortitudinem quippe & constantiam, non propter sexum, filij esse dicuntur. Eodem mysterio filius vnus anni legitur fuisse Saul cum regnare cepisset, id est, simplex corde. Greg. Cur, inquit, Vnius anni esse dicitur Saul, cum regnare cepisset, nisi ut eius innocentia

Cap. 4.
Matth. 9
D. Hier. i
Ezech.
c. 30.
Psal. 4.
Cap. 17.
Psal. 83.

Pfellus i
oratione
secunda
Paschali
Gregor.
Naz.

Aug. de
gen. ad li-
teram. li.
5. c. 20.
Apoc. 12
Eusebius
Emilse-
nus.

1. Reg. 13

Bed. de predicetur? Gen. cap. secundo: Fons ascendebat de terra, et irrigabat
 creationem sex omnem faciem terrę. expeditius & facilius intelligitur, si Fons in-
 dicium . telligatur pro quattuor fontibus irrigantibus uniuersam terrã. Et
 in Apoc. ubi legitur quod exierunt septem angeli uestiti lapide
 mundo candido: Si numerum singularem, ait Beda, pro plurali po-
 situm intelligas, varia virtutum significat ornamenta. In eundem
 Pfal. 18. modum & Euangelium, & lex Domini immaculata conuertens
 animas, singulariter nobiscum vocat oraculum, quamuis plura sint
 D. Hier. in Iou. li. 2. & 1 Eccl. c. vlt. Euangelia, mandataque legis. Idioma quoque sacrarum litterarum
 est, ut pro singulari pluralis apponatur, idq; ut plurimum in re in-
 fausta. Iudic. 12. Sepultus est in Ciuitatibus Galaad, id est, in vna
 Sen. in Pfal. 50. Ciuitatum. Sic enim hunc locum exponit Frater Laurentius a Vil-
 lauincenio. de Recte formando studio theologico. lib. 2. c. 9. Eodem
 Cap. 32. Act. 7. mysterio in Regum volumine Hieroboam ponens aureum vitu-
 lum in Bethel, idola fecisse narratur. sic in Exhodo de Iudeorum
 turba dicitur quod fecerunt sibi Deos aureos; ubi tamen paullo
 ante de unico vitulo aureo facta est mentio. Quod fieri putatur,
 ne sacre detrabatur Vnitati. quare subdit Aaron: Isti sunt Dij
 tui qui eduxerunt te. Quin & in Psal. 111. scriptum est. Quia di-
 minutę sunt veritates a filijs hominum, licet Vna sit veritas. Et
 Psalmo 50. cupiens Propheta liberari se de carnalibus delictis, ut iã
 Pfal. 5. & 54. desineret in ista fragilitate peccare, Dominum deprecatur his ver-
 bis: Libera me de sanguinibus. quod & si minus latine dictum sit,
 maluit tamen interpres pluralem numerum assumendo, contra la-
 tinam linguam peccare, quam a mysterio discedere. Nam si dice-
 ret a sanguine, Vnum forsitan peccatum ostendere videretur; sed
 plurali usus numero, multa peccata ex origine carnis peccati trahi,
 id est, ex carne per originale peccatum corrupta confitetur. Sanguis
 enim pro corpore humano ponitur, quia inter ceteros humores eius,
 Matt. 16. ipse prior videtur existere. Nam & in Euangelio dicitur Petro:
 I. Cor. 15. Non tibi reuelauit caro & sanguis. & Paulus testatur quia caro
 & sanguis regnum Dei non possidebunt, id est, peccata que de cor-
 ruptione

ruptione carnis, & sanguinis veniunt. Eiusdem doctrine cense-
 tur quod Psalmo 26. legitur scriptum: Ne tradideris me in ani-
 mas persecutorum me, quoniam insurrexerunt in me testes iniqui.
 Nam secundum historiam de Saule potest intelligi, qui Davidem
 acerrimo odio persequebatur. Eadem pretere ratione, cum Doegh
 Idumęus eum prodidisse legatur Sauli, plurali numero Testes po-
 suit. In Psalmo rursus 2. quod dictum est: Astiterunt reges terrę,
 & principes conuenerunt in Vnum contra Dominum, pro singula-
 ri positus in Actis Apostolicis inuenitur. Nam Reges terrę propter
 Herodem; principes, propter Pilatum intellexerunt, qui testimoniũ
 eiusdem Psalms adhibuerunt. Adhuc & de Herode vita functo
 legitur dictum: Mortui sunt qui querebant animam Pueri. Et
 Matth. 23. Moysi de Pharaone pronunciatum est: Quia mortui sunt qui que-
 rebant animam tuam. Mattheus insuper de vnitione Dominica
 verba faciens, refert quod videntes Discipuli, indignati sunt: &
 Cap. 26. Marcus quosdam scribit indigne ferentes; cum tamen iuxta Io-
 hannis Euangelium super hoc, solus indignatus fuerit proditor
 D. Hier. in Iouin. Iudas. Maria, inquit Origenes, erat habens alabastrum unguenti
 Cap. 12. nardi pistici preciosi, & effudit super caput IESV: deinde super
 Orig. in cant. ho. hoc indignantibus non omnibus Discipulis, sed Iuda solo dicente
 2. potuisse venundari trecentis denariis. Quid de latrone illo, qui ad
 sinistram Christi cruci affixus est? non ne scriptum legitur, quod
 Matt. 27. Latrones, qui crucifixi sunt cum Christo, conuiciabantur ei? Quo-
 Mar. 15. modo conuiciabantur, quando Vnus eorum conuiciatus est Lucę te-
 Cap. 23. stimonio; alter, & obiurgauit eum, & in Deum credidit? Hoc
 profecto non aliter intelligendum, quam pluralem infaustum in re
 infausta pro singulari positum.

DE BINARIO.

Nic. Cu-
sa. lib. 8.
excit. qui
primū.

Iodocus
Clicto-
neus.

Eccl. 33.

Valitatem Pythagorici Isidem, ac Dianam ap-
pellarunt: nam quemadmodum Diana steri-
lis est, ut Plato inquit in Theateto; sic &
prima Dualitas cum principium sit diuersita-
tis, inæqualitatis, dissimilitudinis, omni quo-
que caret efficiendi facultate, ex qua sua cui-
que fecunditas inest. Est autem Dualitas primus par numerus.
& par numerus dicitur, quia partibilis & diuisibilis, immo quia
partitus & diuisus. quare Dualitas est unitatis destructio. nam
diuisum est vnus negatio, quia rem diuidere idem est quod de-
struere; nec ita possumus rei cuiusdam suam ac naturalem unitatē
adimere, ut nihilominus illius essentia in sua integritate remaneat.
Neque enim totum est suæ partes; sed illud vnum quod existit ex
partibus, ut docet Aristoteles libro 8. primæ Philosophiæ. Nam
si in partes diuidas totum, partes quidem remanent; at totum
quod diuiditur, non remanet, sed desinit esse actu, & potentia
tantum est: sicut partes quæ prius in ipso toto erant potentia, tunc
seiuictæ, esse actu incipiunt, & propriam virtutem, quam prius in
toto actu non habebant, tunc per sese subsistentes nanciscuntur. Cū
igitur Dualitas sit principium diuisionis, casusque primus ab vno,
iure merito dissectionis in omni disciplina censetur numerus, quo
apte fit oppositarum inter se rerum distributio. quare per quendam
Sapientem dicitur: Contra malum, bonum est; & contra vitam,
mors; sic & contra virum iustum, peccator. Et sic intueri in om-
ni opere Altissimi, Duo contra Duo, & vnum contra vnum. His
respondet sermo Euāgelicus Matthæi. c. 25. vbi Dualitas est nume-
rus diuisionis bonorū a malis, & diremptionis in iusto Dei iudicio,
quo hi ad mortē, illi vero ad vitā æternam destinantur. quod innuit
locus ille apud eundē Euāgelistā. cap. 24. Tunc Duo erunt in agro,

vnius

vnius assumetur, & vnus relinquetur. Duæ molentes in mola, vna
assumetur, & vna relinquetur. Duo in lecto, vnus assumetur, &
vnus relinquetur. Itaque iustorum ab iniustis, electorum a repro-
bis, & bonorū a malis diuisio non incongrue hoc numero insinuat
in Euangelio. vbi per eum qui assumetur, recte intelligitur iustus
in extremo illo examine asciscendus ad gloriam. Et per eum qui re-
linquetur, accipiendus est reprobus, in die iudicij deferendus a
Deo, & relinquendus in poenam æternam, interminabileque sup-
plicium. Vnde Duo dumtaxat iudicandorum in illo districtioris
die depromuntur ordines in Euangelio, quorum hi ad dexteram sta-
tuendi dicuntur iudicij; illi vero ad sinistram. Eandem bonorum
a malis diuisionem sacra Oracula patefaciunt per antiquorum pa-
trum filios diuersam sortitos conditionem; licet iisdem forent orti
parentibus. quandoquidem Adam Duos habuit filios, Cain, &
Abel; hunc iustum, illum reprobum. Nohe itidem ex tribus filijs,
Duos habuit benedictionis paternæ heredes; tertium vero male-
dictione percitum. Abraham rursus habuit Hismaelem, cum ancil-
la matre eiectum domo paterna, neque hereditatem consecutum;
& Isaac libera matre aditum, paternæque substantiæ, sicut & vir-
tutis, heredem. Denique Isaac progeniuit Iacob, dilectum Deo, &
benedictionis filium; & Esau odiosum Deo, atque maledictioni
obnoxium. Vides igitur per horum quattuor patrum
Ada, Nohe, Abrahæ, & Isaac filios, bonorum, malorumque discre-
pantiam, & dissidium patefieri. Et per Abel, Sem, & Iaphet,
Isaac, & Iacob, figuratos esse bonos. Per Cain vero, Cham, Hif-
maelem, & Esau, designatos malos; qui ab iisdem (a quibus bo-
ni) parentibus exorti, quam maxime a fratrum suorum bonitate
desciuerunt. Hinc & Iudæi legem accipiunt a Deo digitis scriptā
in Duabus tabulis lapideis. quo significatur unitatem populi di-
uidi in Duas partes, partem quæ seruetur, & partem incredulam
quæ perit, dicente Angelo ad Rebeccam: Duæ gentes in vtero tuo
erunt, & Duo populi de ventre tuo diuidentur, & populus populum
superabit,

Matth. 25.

Gen. 21.

Gen. 25.
Mal. 1.

Cypriā.
de Syna,
& Syon.
Exho. 34

Gen. 25.

superabit, & maior seruiet minori. Ceterum cum in Veteri Testamento figuraliter scripta, sint quae per nouum Testamentum re ipsa existunt; Rebecca figuram gerebat Ecclesiae, & vir eius Isaac typum in se portabat Christi. cum ergo dicit: *Duae gentes in utero tuo sunt; quia & de gentibus Duas partes futuras significabat, partem inquam idololatriae deditam, & partem credulam uiuentem per fidem, hanc unam partem gentium designat in utero Ecclesiae permanere generationem in aeternum in figura Rebeccae, & partem populi infidelium Iudeorum a ventre tunc Rebeccae diuidi & separari ab Ecclesiae natiuitate. Haec fuit praefiguratio per Angelum spiritualiter annuntiata. Cum uero Iudeorum status in deterius laberetur, & pontificatu amisso ad exitium & vastitatem cuncta uocarentur, et ob mortem IESV innocentissimam gens illa bellorum cladibus esset affligenda, quo alio signo magis hoc indicandum fuerat, quam in Iudeorum pontificatu in Duas partes diuiso? & hoc est quod Christus patitur, non sub vno, sed sub Duobus Pontificibus, Anna, uidelicet, & Caipha, quo religionis eorum scissum quoque monstraret errorem; quod Iudeis luctuosum ac triste futurum erat; quemadmodum praefiguratum fuit in immolatione Isaac. Nam sicut Abraham unicum & dilectum filium Deo victimam obrulit; ita Deus unicum filium suum pro nobis tradidit. Duo autem serui illi dimissi, & non perducti ad locum sacrificij, Iudeos declarabant, qui cum seruiliter uiuerent, & carnaliter saperent, non intelligebant humanitatem Christi, non intelligebant passionem eius; ideo non peruenierunt ad locum sacrificij. Adhuc etiam in Heliseo propheta Christum praesignante, Dualis numerus maximam Iudeorum indicat stragem. paruuli enim illudentes salutando Heliseum, Iudeorum sustinere personam, qui in Christum crucifixum acri irrisione illudebant; irridentes autem pueri dicebant Heliseo ascendenti in Bethel: *Ascende calue, ascende calue. quia in Caluarie loco Christus ascensus erat ad crucem. commotus Heliseus pueris maledixit, continuoque**

urfi

D. Hier.
i Ezech.
c. 11.
Ioh. 18.
Luc. 3.

Gen. 22.

4. Reg. 2.

*urfi Duo exierunt de Sylua, & interfecerunt quadraginta duos pueros irrisores. Sic Iudeis propemodum contigit, in quos urfi Duo de Syluis gentium irruerunt Vespasianus & Titus Romanorum principes, qui post Duos & quadraginta annos ab ascensu Domini in caelum, captis Hierosolymis, tantam Iudeorum stragem fecere, ut deletum penitus sit eorum regnum. Notat itidem Dualis numerus obstinationem Iudeorum, qui Duas essentias & naturas in Verbi hypostasi non crediderunt fuisse coniunctas. Quod mysterium si cognouissent Iudei, nunquam Filium Dei & Hominis IESV Christum mori tradidissent. Eorum insidias & consilium in Christi passione prospiciens Psalmographus, ita decantat, in 2. Psalmo: *Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Constituerunt reges terrae, & principes conuenerunt in unum contra Dominum & Christum eius. Numeri calculo mysterium notans, quod**

Hilarius in Psal-
mis.

idioma est Scripturae sanctae. Est quidem apud Hebraeos indiscretus Psalmorum numerus, & sine ordinis adnotatione descriptus. non enim illic primus, aut secundus, aut quinquagesimus, aut centesimus, prenotatur, sed sine praescriptione aliqua ordinis in unum permixtus est. Esdras enim, ut antiquae seruent traditiones, incompósitos illos, & pro auctorum & temporum diuersitate dispersos, in volumen unum collegit & retulit. At septuaginta seniores secundum Moysis traditionem ad custodiam legis & doctrinam manentes in Synagoga, postquam illis a rege Ptolomeo Lagi filio transferendae ex hebraeo in graecum sermonem, totius legis cura mandata est, spiritali caelestiq; scientia virtutes Psalmorum intelligentes, in numerum eos atq; ordinem redigerunt, singulis quibusq; numeris, pro efficientia sua et absolute perfectione, perfectorum et efficientium Psalmorum ordine deputantes: Vnde primus Psal. titulo caret, quia capiti nostro Domino Saluatori, de quo dicitur in Psalmo 1. nihil debuit praeponi, dum ipsam rerum omnium constat esse principium. Quo fit ut secundus in ordine Psalmus, sit primus in titulo, quando est inchoat ab increpatione Iudeorum. Psalmus est tertius testante Reg. historia,

actis

Iustinus
in apolo-
getico ad
gentes.

actū posterior est quinquagesimo; quoniam post culpas adulterij, & homicidij, Absalon filij eius persecutionem contigisse dignoscitur; sed pro virtute sua competenti numero probatur aptatus. tenere enim illum locum tertium, hunc Psalmum oportuerat, qui & S. Trinitatis potentiam, & triduanae resurrectionis in se mysteria continebat: nam per liberationem David, quae commemoratur in tertio Psalmo, resurrectio Domini congrue significatur, ut animi Christianorum tali exemplo roborati, in aduersis casibus constanter erigantur. Apologia rursus quinquagesimo loco deputatur, cum tamen priorum gestorum suorum historia subsequatur, ut de prodicione Doegh Syri, cuius est titulus in Psalm. 51. & Zypheorum, quae comprehendit titulo videtur Psalm. 54. nam Doegh ante prodiderat, vel Zyphei, quam regnum David propheta susciperet. Quandoquidem regem Saul fugiens, adhuc per deserta & arida loca exsul errabat; Bethsabea autem iam cum regnaret, accepit. Nec mysterij ratio est in abscondito. nam cum quinquagesimo, in quo est sabbatum sabbathorum, secundum iubilei anni praeformationem, peccatorum sit constituta remissio, quemadmodum demonstratur summus, ubi nos eo duxerit orationis series, constanter hic Psalmus, in quo est penitentia indicta, & peccatorum remissio postulatur, in ordine huius numeri collocationem obtinuit. Quinquagesimi siquidem numeri virtus & perfectio exigebat, & Doegh Idumaei impenitens in David odium, antequam postponi, & posteriorem anteferri, ut remissio peccatorum collocaretur in numero 50. & poena perfidiae numerum constituta remissionis excedens, careret venia, cum tempus & numerum penitentiae perdidisset. Liqueat ergo secundum gestorum historiam non quadrare Psalmorum ordinem, quoniam non tam ordinem ordini, quam mysterijs numerorum gesta conuenire curarunt. Restat (inquit Cassiodorus) ut illud quod dictum est, definitione maiorum credere debeamus, in numeris positus atque definitis virtutes omnium conuenire Psalmorum. Rationi quippe consentaneum, caeli terraeque Creatorem operationes, & dicta sua per diuerso-

Psal. 50.
D. Hier. i.
Ezech.
c. 30.

Ambros.
4 apolo.
David. c.
8.

Beda in
Pf.

Io. Picus
in apolo
gia.

Cass. Se-
nator in
Pf. 26.

diuersorum calculorum distribuisse sine ambiguitate virtutes, qui cuncta, sicut legitur, in pondere numero mensuraque perfecit. Neque enim quia guttae pluuiarum, stellae caeli, vel maris arena numerabilis non est nobis, apud illum quoque nullo est sub numero. nam etiam si nobis abdita & occulta, diuina sunt tamen nota potentia. Sed redeamus ad institutam de Binario tractationem. Binarius quem admodum primus ab unitate recedit, pari ratione iniusti ab uno illo summo bono recedunt: quicquid autem a summo bono recedit, bonum esse nequaquam potest. ex quo efficitur, ut Binario designentur qui relicta Dei Ecclesia, priuatas elegerunt societates. de quibus Dominus indignatus dicit apud Oseam: Iuxta desiderium meum corripiam eos. Congregabuntur super eos populi, cum corripientur super Duas iniquitates suas. Item apud Ieremiam cap. 2. Duo mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquae viuae, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas. Porro Duo vituli aurei quos condidit Hieroboam seducens populum ad adorandum eos, & scissae decem tribus a tribu Iuda & Benjamin, & a templo Domini, quid aliud sunt, quam signum & initium omnis haereticae & schismatica prauitatis? Haeresis enim dicitur ab electione, quod scilicet sibi unusquisque eligit quod sequatur, dum peruersa mens non habet pacem, dum perfidia discordans non tenet unitatem. cui fortasse competit quod de Israele dicit Oseas propheta: Vitis frondosa Isracl fructus adaequatus est ei, secundum multitudinem fructus sui multiplicauit altaria, iuxta uerbositate terrae suae exuberauit simulachris, Diuisum est cor eorum. Hoc enim Binario apprime conuenit, quem discordiae & confusionis numerum, & opinionem mutationi obnoxiam, motumque numquam consistentem appellarunt Pythagorici. Neque Binario Haeretici idololatraeque dumtaxat designantur, verum etiam qui a charitate & unitate Ecclesiae catholicae recesserunt. Dominus enim noster cum in Euangelio suo testaretur aduersarios esse suos qui secum non essent, & secum non colligentes gregem suum dissiparent, non aliam

Sap. 11.

6. q6. 2.
denique.

Cap. 10.

Ibid. de
summo
bono li.
1. c. 9.
3. Reg.

12.
Orig. in
Gen. ho-
mil. 15.

Cap. 10.

Frac. Spi-
nola lib.
de nume-
ris qua-
dratis.
Cyp. epi.
ad Ma-
gnum q
est sexta
lib. 1.
Matth.
12.

quam

quam designauit hereticorum speciem, sed vniuersos prorsus qui secum non essent, aduersarios suos ostendit, dicens: Qui non est mecum, aduersum me est, & qui non colligit mecum, spargit. Item Beatus Iohannes Apostolus nec ipse ullam heresim aut schisma discreuit, aut aliquos sigillatim separatos posuit; sed vniuersos, qui de Ecclesia exissent, quique contra Ecclesiam machinarentur, Antichristos appellauit, inquiens: Audistis quia Antichristus venit, nunc autem Antichristi multi facti sunt. vnde cognoscimus quia nouissima hora est. ex nobis exierunt, sed non fuerunt ex nobis. si enim fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum. His suum calculum adhibet Aug. Augustinus hunc in modum scribens: Si scissura, si discordia, si dissensio in nobis sit, non sumus digni benedictione Dei, nec Deum digne laudare possumus quandiu in hac malitia sumus. Quomodo enim confidenter sermone paterno respondere Alleluia possumus, id est, benedic nos Deus simul in vnum, cum non veniamus in vnum? Non conuenit responsio ipsa Alleluia, Hereticis, non schismaticis, non aduersarijs vnitatis Ecclesiae. non sunt simul cum Ecclesia in vnum, qui nobiscum non colliguntur in vnum.

Luc. 12. Exponens etiam Vener. Beda illud Euangelicum: Putatis quia veni pacem mittere in terram? non dico vobis, sed separationem. Erunt enim ex hoc quinque in vna domo diuisi, tres in Duos, & Duo in tres diuidentur: Tres, inquit, contra Duo, & Duo contra tres diuiduntur, quia boni malis, & mali bonis sentiunt atque agunt aduersa. Tria namque ad eos, qui fidem Sanctae Trinitatis seruant, pertinere nemo est qui dubitet; Duo quoque illis congruere, qui ab fidei vnitatem dissentiunt, multis Scripturarum locis, & ibi maxime probatur, quod & immunda in arca animalia sub hoc numero retinentur. tantum Beda, secutus ut in ceteris antistitem Aug. qui tanti facit hunc locum, ut ex eo sumat argumentum Diuinos libros haud esse simpliciter, nec secundum litteralem sensum dumtaxat intelligendos. ad hunc enim modum scribit decimo quinto Ciuitatis diuine: Quis nisi mente peruersus inaniter scriptos esse contendat

Aug. Hom. de resurrectione fidelium.

Luc. 12.

Gen. 7.

Cap. 27.

dat sacros libros per annorum millia tanta religione custoditos, aut res solas gestas intuendas? vbi certe, ut alia omittam, si numerositas animalium cogebat arca tantam fieri magnitudinem, immunda Bina, & munda septena intromitti animalia quid cogeat, cum equali possent numero vtraque seruari? Idem lib. contra Faustum: Ex animalibus in arcam ingredientibus septena sunt munda, & Bina immunda, non quia pauciores sunt mali, quam boni: sed quoniam boni seruant vnitatem spiritus in vinculo pacis; Sanctum autem spiritum Diuina scriptura in septiformi operatione commendat. Vnde & ille numerus quinquaginta dierum ad aduentum Sancti spiritus pertinens in septies septenis, qui sunt 49. vno addito consummatur, propter quod dictum est: Studentes seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Mali autem in Binario numero ad schismata faciles, & quodammodo diuisibiles ostenduntur. ad Binarium enim pertinet quicumque facit diuisionem in Ecclesia. Hierony. etiam tum alibi tum in Aggeum prophetam haec scribit de immundis animalibus & Secunda die: Denique in Genesi cum in primo die dictum sit, & in tertio, & in quarto, & in quinto, & in sexto post consumationem operum singulorum: Et vidit Deus quia bonum est; in Secundo, iuxta Hebraicum, & Aquilam, & Symmachum, & Theodotionem non habetur. Neque potest rat Secūdus dies, qui numerum facit, qui ab vnione diuidit, quod bonus esset, diuina sententia comprobari. Vnde & in arca Noe quae cumque Bina & Bina introducuntur, immunda sunt; Dominus autem scissionem in vnum coarctans, fecit vtrumque vnum, & soluit medium parietem, inimicitias in sua carne condemnans. vnde & augustius quid loquitur atque sublimius: Ego & Pater vnum sumus. ut a Iudaica Dualitate in vnionem nos reuocet fidei Christianae. Binarius etiam quādoque titubantem fidem significat. Hinc perturbatus Moyses ad aquas contradictionis murmure populi, et in fide haesitans, quasi illud non potuisset Deus facere, ut aqua de petra profunderet, quod ante iam fecerat, Bis silicē virga percussisse legitur.

E Quare

Gen. 7.

Eph. 4.

Esa. 11.

Act. 3.

Eph. 4.

D. Hier.

in Agg.

cap. 1. &

epist. 47.

q. est ad

Pamma-

chii con-

tra Ruffi-

num;

Et in Io-

uinianū.

& habe-

tur in ca-

non. 32.

q. 1. nup.

Petr. 9. Lō

bar. 11. 2.

dist. 14.

D. Hier.

cōm. in

Ezech.

11. Eph.

2.

Iohā. 10

Exho. 17

Num. 20

Iudic. 6. *Quare offenso Domino Iordanem transire prohibetur . Gedeon rursus vellere lanæ in area nocte posito , tentauit Bis Deum , indubitatae petens victoriae signum . in prima quidem tentatione petijt vellus lanæ diuinitus aspergi rore , & in omni reliqua terra siccitatem ; in secunda autem tentatione , contrarium a Deo sibi dari futurae victoriae signum exegit ; ut iuxta morem in omni terra ros fieret , sed in solo extento vellere siccitas , non tam naturæ miraculo , quam diuina voluntate naturam cohibente appareret . Huius est mysterij , quod Mulieres , quæ venerant ad monumentum , ut vngerent corpus I E S V , cum mente consternata , sublatum , non resurrexisse , crederent quod quærentes non inuenerant , attestantibus Luca & Iohanne vident Duos Viros .*

Luc. 24.
Iohā. 20.
Matt. 28.
Marc. 16.

Nec obstat , quod in narratione Matthæi , & Marci vnum Angelum dumtaxat repertum fuisse scriptum sit . vnum enim scribentes , narrant de eo qui auoluit a monumento lapidem : Lucas vero & Iohannes Duos referunt fuisse conspectos intus sedere , vel de his qui venientibus ad sepulcrum mulieribus obtulerunt se , his verbis arguentes earum dubiam de resurrectione fidem : Quid , inquit , o mulieres queritis eum , qui viuit , in sepulcris mortuorum ? Non est hic , surrexit ; recordamini qualiter locutus est : prædixerat enim sic esse definitum consilio Patris , ut ad salutem humani generis filius hominis , in crucem sublatus , occideretur , sed reuiuisceret tertia die a morte . tempus agnoscite . sub vesperam parasceues depositus est de cruce , primus hic a morte supputatur dies , in sepulcro totum quieuit sabbatum , nunc tertij diei diluculum est , quem ille simul exoriens ab inferis toti Mundo letum voluit esse . Quibus verbis auditis , Mulieres regressa a monumento , cuncta nunciaße referuntur vndecim Discipulis & ceteris omnibus ; qui oblitij fere omnium quæ dixerat I E S V , ac prorsus desperantes , non crediderunt ; immo explorati an mulieres delirarent , Duo ex Discipulis Petrus & Iohannes ad monumentum cucurrerunt . Ex his rursus quibus per mulieres nunciatum

ciatum fuerat de sepulcro vacuo , dicit Lucas quod Duo ex Discipulis , de resurrectione dubitantes , & quasi nihil sperantes , ibant ipsa die Nicopolim , insignem Palestinae ciuitatem , ab Hierosolymis , vbi crucifixus fuerat Dominus , stadijs sexaginta distantem . At vero stadium latinum , ex sententiam Plinij & Columella , continet octauam partem miliaris Italici . quo fit ut sit in spatio passuum septem millium quingentorum . quod siquidem spatium Discipulis apprime competit , qui de morte ac sepultura Saluatoris certi , dubij de resurrectione gradiebantur , varios commiscentes sermones . nam resurrectio , quæ post septimam sabbathi facta est , octauo numero continetur . Discipuli ergo , qui de Domino loquentes incedebant , sextum cæpti itineris miliarium compleuerant , quia illum sine querela viuentem vsque ad mortem , quam sexta sabbathi subiit , peruenisse dolebant ; compleuerant & septimum , quia hunc in sepulcro quieuisse non dubitabant : verum de octauo dimidium tantum peregerunt , quia gloriam celebrata iam resurrectionis nec dum perfecte credebant . Eiusdem considerationis est , quod dum circumfusa nube sublatus esset I E S V , ut hominem quem dilexit , quem induit , quem protexit a morte , ad Patrem victor attolleret , postea venturus e caelo ad pœnam diaboli , & censuram generis humani , Duo Angeli adstitisse referuntur iuxta Discipulos , de die illa tremendi iudicij verba facturi : Quid , inquit , statis viri Galilei aspicientes in caelum ? non admiramini : hic I E S V qui assumptus est a vobis in caelum , iterum veniet , & quemadmodum abiit iudicatus , iudex est terribilis rediturus , & videbit collecta in vnum generalitas hominum quas foderat manus , quod terebrauerat latus , faciem quam conspuerat : non miserebitur ultra Deus , neque tunc audiet penitentes , sera erit illa confessio ; & cum clausa fuerit ianua , frustra carentes oleo acclamabunt exclusi . Nullum ibi refrigerium , nullum remedium . A dextris

Luc. 24.
Petr. Ap
pian. col
mograp.
lib. 1.
A&. 1.
Cyprianus de
ascensio
ne.
Anselm.
de simili
tudinib.
mundi .

E 2 erunt

erunt peccata, hoc est acres & acerbi accusatores; a sinistris, infinita demonia; subtus, horrendum chaos inferni; desuper, iudex iratus; foris, Mundus ardens; intus, conscientia vrens, & prolati in medium inflexibilis sententia: occurrentibus Salvatore electis, remanebunt impij infinitis deputati tormentis, immortales miseri uiuent inter incendia, & inconsumentibiles flammæ nudum corpus allambent, ardebit purpuratus diues, nec erit qui aestuanti linguæ stillam infundat aquæ, in proprio adipe fixæ libidines bullient, & inter sartagine flammæas miserabilia corpora cremabuntur, & omni tormento atrocius desperatio condemnatos affliget. Dualis Angelorum numerus etiam Duabus ciuitatibus Sodomæ, & Gomorrhæ portendit interitum, diuino igne in eas delato, eo quod hospites prateruentes contumelijs afficiebant. ut nemo vsque adeo sit imperitus, neque tam nullius ingenij, qui non magnæ significationis causa factum putet, quod tres Angeli ueniunt ad Abraham stantes super eum luce meridiana, & fulgentissimo iam Sole, utpote felix negocium. sed ad excidium Duarum urbium, Duo dumtaxat ueniunt, sub vesperam, & primis tenebris intendentibus, sedentes in platea, quod tanto exterminio non competeret ternarius, quo gaudet Deus; sed Binarius ab unitate & trinitate recedens. Vide quomodo dispensatione Spiritus sancti pro meritis aptati sunt numeri? Vbi gratia largienda, ternarius adest; ubi exercenda seueritas, solus Binarius. Adiciam eiusdem mysterij exemplum Scopæ. fuit quidem Scopæ fortunatus homo, apud quem in Cranone Theßaliæ cum cenaret Simonides Cæus poeta, concinissetque id carmen quod in eum scripsisset, in quo multa ornandi causa Poetarum more in Castorem & Pollucem filios Iouis Dioscuros nuncupatos scripta fuissent, nimis sordide Scopæ se daturum Simonidi dimidium eius quod pactus esset pro illo carmine promisit, reliquum a suis Tyndaridis quos æque laudasset, peteret, si ei uideretur. Accepit conditionem Simonides.

Haud

Haud multo post nunciatum fuit Simonidi, ut prodiret, iuuenes enim stare ad ianuam Duos, qui eum magnopere uocarent; surrexit ille, neminem extra ianuam vidit. hoc interim spacio conclaue illud, ubi epulabatur Scopas, concidit; qua ruina oppressus Scopas cum suis interiit. Quos cum humare uellent sui, nec possent obtritos illo modo cognoscere, Simonides dicitur ex eo quod meminisset quo loco quisque cubisset, demonstrator uiniuscuiusque sepeliendi fuisse. Quare tunc admonitus, inuenisse fertur, Ordinem esse maxime qui memoria lumen afferret. Tentante Heliodoro rapere thesauros Ecclesiæ Sanctæ, scriptum est, quod spiritus omnipotentis Dei magnam fecit suæ ostensionis euidenciam, ita ut omnes qui ausi fuerant ei parere, ruentes diuina uirtute in desolationem & formidinem conuerterentur, dum illis apparuerunt Duo iuuenes uirtute decori, qui circumsteterunt, flagellantes ex utraque parte, sine intermissione multis plagis uerberantes. Sic in quodam Psalmo de impijs scriptum legitur: Operiantur, sicut diuide confusione sua. Diuidis enim Duplex est uestimentum, quo figuratiter induuntur, qui iuxta reatus sui meritum & temporali, & perpetua animaduersione feriuntur. sicut Antiochus & Herodes, qui utriusque suo tempore aduersus Deum repugnantes, quid tormentorum in gehenna perpetuo passuri essent, presentium afflictionum miseria cunctis ostendebant. Quibus congruit illud Ieremiæ cap. 16. Reddam primum Duplices iniquitates, & peccata eorum, quia contaminauerunt terram meam in morticinjs idolorum. necnon, & capit. 4. Contritio super contritionem, id est Gemina damnatio, & hic & in futuro seculo. Et alibi: Percussisti (inquit) eos, & non doluerunt; attriuisi eos, & reuenerunt accipere disciplinam, Duplici contritione conterere eos. Solos enim pœna liberat a supplicio quos mutat. nam quos presentia mala non corrigunt, ad sequentia perducunt: Vnde et quodam loco scriptum legitur: Iesus populum de terra saluans Aegypti, Secundo eos qui non crediderunt, perdidit. Et per Moysen

E 3 dicitur:

Við Gre
go. Naz.
in plagā
grand.

Gen. 18.
19.
Suidas.

Origenes
i Gen.
nes. lib. 4.

2. Mach.
3.

Psal. 108
Greg. Pa
pæ.

Euseb.
hif. eccl.
lib. 1. c. 8.
ex Ios. an
tiquit. li.
bro 17.

Cap. 5.
Cap. 17.

Iudæ uni
co.

Deuter. 32. dicitur: Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usque ad inferni nouissima. Quo enim ad presentem percussione[m] spectat, recte dicitur: Ignis succensus est in furore meo: quo uero ad eternam damnationem, subdit: Et ardebit usque ad inferni nouissima. Notat igitur Dualis numerus Duplicem peccatorum damnationem, quarum prima fit per culpam, altera per pœnam: illa per tribulationem presentem, ista per futuram. De quibus dicit Iudas in Canonica sua: Arborea autumnales infructuose, Bis mortua, fluctus feri maris, dispumantes suas confusiones. Bis mortui enim dicuntur peccatores, per culpam & per consuetudinem, vel per mortem corporis, & mortem animæ. Vnde Eccli. cap. 21. Quasi Romphæa Bis acuta omnis iniquitas. Timeamus ergo, ne quod Scriptura comminatur apud Esaiam cap. 40. Dei iudicium a nobis incipiat, ne de manu Domini duplicia suscipiamus, id est, Duplices pœnas pro peccatis nostris. per huiusmodi namque duplicationem mensura scelerum impletur, secundum quam emendatur & Israel. Sic in Apoc. scriptum est, quoniam peruenerunt peccata Babylon usque ad cœlum, & recordatus est Dominus iniquitatum eius: Reddite illi sicut & ipsa reddidit uobis, & Duplicate Duplicia secundum opera eius, in poculo quo miscuit uobis, miscete illi Duplum. De Binarij infamia cum multa dicta sint, adhuc plura supersunt, que in lege & Euangelio precipue memorantur. Ioseph Patriarcha falso accusatus, in carcere detentus est in Aegypto Duos annos: Genes. 41. Duobus testibus Susanna est appetita: Dan. cap. 13. Duos testes inuenit Synagoga, qui aduersus Christum dominum falsa iactarēt: Matth. 26. Duo uiri filij Belial dixerunt falsum testimonium contra Naboth. 3. Reg. 21. Duobus funibus a Philistæis uinctus est Sanson; ut legitur libro Iudicum cap. decimoquinto. In Duas partes scidit Heliseus uerimenta sua, cum uidisset Heliam ascendentem per turbinem in cœlum. 4. Regum secundo. Nec est quod quispiam opinetur Binarium esse laudabiliter positum, quoniam Heliseus (ut eodem Scripturæ loco legitur) petijt in se ipsum

Beda qst. in Deut. ca. 22. Iudæ uni co.

Gregor. Naz. lib. in plagâ grand. Cap. 18.

D. Cyprilianus Serm. de Sp. scto.

ipsum fieri Duplicem spiritum Helie. non enim in Duas substantias, idem spiritus erat diuisus, nec Duos Prophetæ sanctus habuit spiritus; sed quod populo Christiano, cuius typum Heliseus gerebat, accepto Spiritu sancto, data sit potestas in opere & sermone, & ascendentem Heliam, id est Christum, pio desiderio persecutus fide claruerit & intellectu, & uita, & signis, & miraculis fulserit & exemplis. Duo dracones Mardocheus & Aman: Hest. 10. Duo mali eunuchi Bagathan et Thares machinarunt occidere Afuerum: Hest. 2. Duo uiri principes latronum erant filio Saul: 2. Reg. 4. Duo debitores erant cuidam feneratori: Luc. 7. Duæ mulieres fornicatae in Aegypto Oola, scilicet, & Ooliba: Ezech. 23. Duæ meretrices altercantes coram Salomone: 3. Reg. 3. Duo cæci in Iericho sedentes secus uiam: Matth. 20. Duabus horis clamabat turba: Magna Diana Ephesiorum: Act. 19. Duos menses filia Iephte fleuit uirginitatem suam: Iudic. 11. Duo que comminatur Christus damnatis, fletus & stridor dentium: Matth. cap. 22. & 25. Duplex plaga est ab æterno regno Dei separari, & in inferno cum Diabolo damnari, terribilem dico semper pati conspectum Demonum, & amittere presentiam Angelorum & Dei. cum nihil grauius sit in pœnis, quam presentia & uisione Dei carere. Quod non ignoras regius Psalter Dominum deprecatur dicens: Ne proicias me a facie tua. Et item: Ne auertas faciem tuam. Et Iob ad hoc respiciens: A facie tua (inquit) Domine non abscondar. In Leustico de illo qui iuramentum protulit, ut vel male quid, uel bene faceret, & hoc ipsum obliuione transcendit, si non potuerit offerre peccus, in remedio pœnitentis, adiungitur ut Duo pulli columbarum, uel Duo turtures, qui pro cantu gemitum habent, offerantur. quia Duplicem in pœnitentia debet habere fletum quilibet peccator, siue quia per negligentiam bonum non fecit; seu per audaciam malum perpetravit. Quod enim oportuit, non gessit; & quod non oportuit, egit. Non secus Duas iniquitates commiserunt qui Barrabam sibi dimitti, Christum autem cruci affigi petierunt; bonum reprobantes,

August. de triplici habitaculo.

Psal. 50. 68.

Iob 13. Cap. 5.

Alcuin. lib. de uirtutibus & uitijs.

Matt. 27. Ruprus Iohan.

bantes, & malum eligentes. Herodis etiam impietatem in Christi-
 Matth. 2. *stum* & æquos eius Binarius taxat, quando omnes lactentes
 pueros a Bimatu & infra iussit interimiri, si quo modo etiam I E-
 Cap. 32. *S V* cum æquus extinguere potuisset. Deus apud Hieremiam
 facit misericordiam in millibus, & reddit iniquitatem Patrum
 in sinu filiorum eorum post eos. In quo grandis clementia Crea-
 toris ostenditur, misericordiam suam in mille generationes ex-
 Ezech. 11. *tendens*, & iustitiam in Secunda generatione demonstrans. Vi-
 ginti & quinque viri in introitu portæ, qui cogitant malum,
 & tractant consilium pessimum in Vrbe, habent Duos principes,
 quia Binarius scindit unitatem. Vnde & Heber nati sunt Duo
 D. Hiero- nym^o de Hebrai- cis nomi- nibus. *filiij*, nomen Uni Faleg, id est, diuidens, quia in diebus eius diui-
 sa est terra, & fabricata est turris, ubi confusio linguarum facta
 Gen. 10. *est*. Sex millia equitum aduersus tria millia virorum, vt sint Duo
 I. Reg. 13. *contra vnum*, possunt, interprete Diuo Gregorio, designare Demo-
 nes conantes auferre amorem proximi, quo sic auferant amorem
 Dei. Dæmonis quidem nomen tametsi veteribus atque Platonij-
 cis non odiosum, nec infestum fuit, quippe qui hac appellatione
 Deos quandoque complexi sunt; in nostratamen religione solet in
 deteriore partem usurpari, pro ea natura, que cum in prima
 Mundi origine a Deo perfectissimam rationem atque intelligen-
 tiam accepisset, suo peccato cælo depulsa est. Quare in sacris ora-
 culis Duo esse leguntur duces Dæmoniorum, Behemot, scilicet, &
 Leviathan. Apposite enim malis spiritibus additus est Bina-
 rius, cum nulli creatura inesse possit propensio ad malum, nisi ex
 Duplici natura conflata sit: ipsi profecto ab initio boni fuerunt
 Gen. 1. *creati*, protestante Moysè omnia que fecit Deus fuisse valde bo-
 na. sed animi peruersitate a melioribus ad peiora, a summa & im-
 mutabili unitate in naturam Binarij libere atque vltro decide-
 runt. Vt enim Binarius est primus ab unitate recessus, ac solus
 inter pares numerus primus, cuius sola unitas est pars aliquota,
 qua est proprietas primi numeri: consimili modo Dæmones rebus
 a Deo

a Deo datis non contenti, sed maiora appetentes, & superbia per-
 turbationem admittentes, honore initio dato exciderunt, & ab ip-
 sa unitate seiuncti, & diuisi sunt in Duas naturas; in primam
 scilicet, qua creati sunt à summo Deo; & in secundam ab eorum
 mala voluntate acquisitam, qua semper diuisi a Deo, homines
 etiam diuidere conantur. Secunda autem natura significatione in-
 telligo permanentem & pessimam affectionem, ac diuturnam &
 malam consuetudinem. qua vsus est Paulus, V as electum, dicens
 Ephes. 2: nos fuisse natura filios ire. Duo sunt et genera eorum qui in die tre-
 Beda. *mendi iudicij reprobandi sunt*. Vnum quidem illorum qui fi-
 dem Christi vel numquam suscepere, vel susceptam, per aposta-
 siam deseruere, de quibus scriptum est: Qui non credit, iam iudi-
 catus est, quia non credit in nomine filij Dei. Alterum eorum
 Iohan. 3. *qui fidei Christianæ mysterijs initiati, opera fidei exercere con-
 temnunt, quibus Iudex dicitur est: Discedite a me maledicti in
 Matt. 25 ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis eius. Esu-
 riu enim, & reliqua. Duo sunt & genera delictorum, propria sci-
 licet, & aliena. Diabolus suo delicto cecidit: Adam alieno detecit.
 Aug. in Psal. 18. Duobus quoque modis impeditur oratio peccatoris, dum vel nulla lu-
 ce illustratur, quando scilicet peccata sua nec videt nec confitetur;
 vel nimia luce obruitur, dum ea tanta videt, vt de remissione
 desperet. Duplex morti ad nos aditus patet, aut enim iudicio
 Nicetas Sctro - - ac ratione peccamus, vt cum nec sana nec recta ratiocinamur; aut
 inius cõ. in lib. 2. de Pa- scha. Gregor. Naz. Exho. 12 Gen. 22. *affectibus impulsilabimur, vt cum temere irascimur & concu-
 piscimus. Eam ob causam sanguinis quoque agni Duplex est
 signum. & ratio quidem, vt pote princeps, quasi superius limen
 est: affectus autem, velut postis superiori limini subijcitur. Duo
 iuuenes euntes cum Abraham, possunt significare Duos populos,
 Gen. 27. *qui consenserunt in mortem Christi. Duo hædi, quos Iahacob
 obtulit patri, signant peccatores ex Duobus populis. Duæ vxo-
 Gl. iterl. res David captiuatæ, figurant Duos populos a Dæmonibus in ser-
 uitutem adductos. Gemina percussio petra de virga in deserto,*
 I. Reg. 30. *signifi-***

significare potest Duo ligna, quæ in Crucis patibulo eriguntur. quia Christus in vno ligno sacras manus expandit: in alio vero a capite ad vsque pedes immaculatum corpus extendit. In Duas partes diuisum velum templi in passione Domini, significabat Duo testamenta diuisa in Scriptura. Duobus cubitis crepidinis altaris terrena, & corruptibilia designantur; quibus apposite competit Binarius, cui symbolice tribui solet materia diuisibilis, informis, permutabilis, impotens, expers vita, verum non ens, imago entis, appetitio substantiæ, stans non in statu, apprensens omnia, nihil ens, fiens omnia, nihil manens, totius entis defectus; promissa semper mentiens. Quare a materialibus nos euocans Ecclesiastes dicebat: *Vnus pugillus habet requiem, & Due manus labore sunt plenæ.* Pugillus enim vnus (interprete Olympodoro) vnitas ipsa est, materia carens; pugilli Duo, materialia, quæ diuidi vel facile possunt. Melius profecto vnitatem sequi, atque officiosam vitam ducere cum quiete, hoc est sine inanis gloriæ furore, quam occupari circa Dualitatē, hoc est res materiales. D. Hieronymus comm. in Aggeum: *Materia (inquit) in qua reparatio Mundi sobolisque consistit, Duplicem numerum diligit, quare Darius quia amator erat coitus, & socius draconis (cuius omnis virtus in lumbo est) iccirco in Secundo anno visio cernitur populo, in immundo numero, & post vnionem virginitatis, & paradisi nuditatem, tunicas significante pelliceas.* Potest igitur Binarius notare intemperantes, qui luxuriæ dediti, nimioque cibo ac potu repleti operam litteris dare haudquaquam possunt. Exstat Platonis præclara illa quidem epistola ad Dionis amicos, qua displicuisse sibi ostendit quod Itali, & Syracusani Bis in die saturi fierent, nec vnquam pernoctarent soli. Tunicas Duas non possidendas admonet Deus Matth. cap. 10. & Mar. cap. 6. In quibus videtur Duplex ostendere vestimentum; non quod in locis Scythiæ glaciali niue regentibus, vna quis tunica debeat esse contentus, sed quo in tunica vestimentū intelligamus, ne aliud vestiti, aliud nobis futurorum timore

timore seruemus. Duas etiā tunicas habere dicitur, qui colere vult veterem & nouum hominem. Vel forte, quia per vnā tunicam vita simplex atque ab omni versutia & improbitate libera designatur, scite qui ad Euangelium promulgandum mittitur, Duabus tunicis vti prohibetur. In lege quoque Moysis, Leuit. 19. (cognata quippe sibi est diuina Scriptura) legitur: *Veste, quæ ex Duobus texta, non indues. & alibi: Non indues veste ex lana linoque contexta.* Nam in vestimento ex Duobus contexto, lana, scilicet, & lino, interdicitur coniunctio simplicitatis innocentie, quæ significatur per lanam, propter oues quæ sunt ad dextram; & subtilitas malitiæ, quæ per linum denotatur. Et nimirum vestis quæ ex lino lanaque conficitur, linum interius celat, in superficie lanam demonstrat. Prohibemur in super vti Duplici mensura, secundum illam sententiam Salomonis, quæ dicitur: *Abominatio est Domino pondus Duplex, & statera dolosa non est bona in conspectu eius.* Duo cornua bestię similia agni, sunt simulationes Hypocritarum & Antichristi. Binarius enim Hypocritas maxime notat, qui nunc spiritualia sectari videntur, nunc terrenis actionibus & negocijs inuoluuntur, similes prorsus quibusdam piscibus siue animalibus, quæ nunc in aquis, nunc in terris versantur; inde ab Isidoro appellantur dubia, seu ancipitis nature, quod non solum natatilia, sed & gressibilia sint per naturam, & vtroque clemento participant cuiusmodi sunt, phocæ, castores, testudines, cocodrilli, & huiusmodi, quæ communiter sunt animalia fœua, vel maligna, & huiusmodi homines dubium videtur vtrum sint Dei uel Mundi: deceptores tamen sunt & iniqui, de quibus legitur scriptum: *Omnis hypocrita est & nequam; & alibi dicitur, quia nemo militans Deo implicat se negocijs secularibus, ut placeat Deo.* Hos Propheta regius dicebat corde, & corde loqui, quod aliud in corde occultum gestent, aliud in lingua promptum ostentent. Iacobus Apostolus; *Vir, inquit, Duplex animo, inconstans est in omnibus vijs suis.* Et per quendam Sapientem dicitur: *Ne accesseris ad Deum*

Gl. iterl.
sup. Ex-
hod. 26.

Deut. 22

Matt 25.

Prou. 20.

Apoc. 13
Gl. iterl.

Esa. 9.
2. Tim. 2.

Psal. 11.

Iac. 1.
Eccli. 1.

ad Deum Duplici corde, nec fueris hypocrita in conspectu hominum. *Ve Duplici corde, & labijs scelestis, & peccatori terram ingredienti Duabus vijs. Omnis peccator inuidus, & Bilinguis; super furem est confusio, & deuoratio pessima super Bilinguam:*

Eccli. 3. Gregor. Naz. lib. de calamitatib. aie lux. Item: Cor ingrediens Duas vias, non habebit requiem. Quibus enim Duplex est mens, perpetuos belli tumultus necesse est patiantur, carne nimirum & anima, ex aduerso castra habentibus. Hæc enim Christo impigre ac libenter paret, ac lucem petit; illa contra, carni & sanguini dedita est, Beliamque ad tenebras pertrahentem excipere parata. Bona est (inquit Ecclesiastes) plenitudo pugilli cum requie, super plenitudinem pugillorum Duorum cum labore. Mystico quidem sensu pugillus est indeficiens fides, quæ est in Dominum IESV Christum: Duo autem pugilli, intelligendi sunt, cum quis Duobus dominis seruire studet, Deo, scilicet & Mammonæ, & opprobria illa pati, quæ commemorat Helias propheta dicens: *Vsq̄uequo claudicatis in Duas cogitationes, nunc Baal, nunc Deo adherentes? Si Deus est Dominus, sequimini eum. nam nec Deus commentitijs dijs honorem haberi vult; nec hi verum Deum volunt adorari. Iacob qui Angelum tenuit, vno pede claudicauit. quia qui vero amore sublimia respicit, iam in hoc Mundo Duplicibus incedere desiderijs nescit. Vno enim pede immititur, qui solo Dei amore roboratur. Non potestis, inquit Paulus, participes fieri mensæ Domini, & Demoniorum. Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate: aut quæ societas luci ad tenebras? Quæ autem conuentio Christi ad Belial? Duplicia sic se habent, quod vnum est contra vnum. Dei proprium est vnitatis: at Sathan ille Duplicis est formæ, atque obliquo & versipelli consilio, alios aliosque subinde laqueos nectit. Est quidem ille caligo obscurissima; sed si tenebras suas cognitas & deprehensas intelligat, confestim se conuertit in Angelum lucis, sicque leniter arripiens animum demulcet. Legitur in vitis Patrum, quod cuidam ægroto apparere Duo demones in forma Angelorum bonorum, dicentes*

Cap. 4.

3. Reg. 18.

Gen. 32.

1. Co. 10. Nic. Cufa. lib. 8. excitat. Gregor. Naz. de calamitatibus anime sue. 2. Cor. 6. 11.

Anthoni⁹ i summa part. 1. tit. 5. c. 2.

centes se a Deo missos, vt eius animam portarent in calum; sed adeo grauem reperisse, ut eam de ferre non possent. nihilominus datos sibi modum ad alleuanda peccata sua, videlicet, vt exinde teneret silentium continuum. Quibus recedentibus, cum nulli loqueretur insanus, nec responsum interrogantibus dare curaret; fuit admonitus, ne permetteret se decipi a Diabolo, qui se aliquando transfiguratur in Angelum lucis. Ex quorum verbis illuminatus ægrotus, verba formauit, apparitionem narrans. Et postmodum recordatus fuit de quodam peccato mortali, quod per obliuionem non confessus fuerat. Non incongruam hoc loco historiam referre piget ex Philonis Iudæi libro Biblicarum antiquitatum desumptam. Cum recordaretur Deus Israel, voluit reuelare Samueli sermones suos; Samuel autem erat dormiens in templo. & factum est cum vellet eum Deus vocare, cogitauit primo dicens: *Eccce nunc Samuel puer, quamuis sit dilectus in conspectu meo, tamen cum nondum vocem Domini audierit, neque ad locutionem Altissimi sit corroboratus, est sicut Moyses famulus meus octogenarius, cum ad eum primum locutus sum; Samuel autem est octo annorum. at Moyses vidit ignem in spinis, & expauit cor eius; quod si viderit ignem Samuel, quomodo sustinebit? & ideo nunc erit vox ad eum tamquam hominis, non tamquam Dei; & cum intellexerit, tunc loquar ad eum tamquam Deus. Igitur in media nocte vocauit eum vox de celo: & expergefactus Samuel cognouit veluti vocem sacerdotis Heli, & cucurrit ad eum, & dixit: Quid me excitasti Pater? Ego. n. timui quod numquam me vocasti de nocte. Et dixit Heli: Heu nunquid spiritus immundus seduxit filium meum Samuel? Et dixit ei: Vade, dormi, nõ vocaui te: tamen dic mihi, an memor sis quoties qui te vocauit clamauerit. & ille dixit: Bis. & dixit ad eum Heli: Dic mihi cuius vocem cognouisti, Fili mi? Qui dixit: Tuam, propterea cucurri ad te. In te, dixit Heli, video hoc signum quod habebunt homines ab hodierna die, & vsq; in seculum, quoniam si clamauerit Bis alter ad alterum per noctem vel in meridie, scient quoniam spiritus pessimus est; si au-*

1. Reg. 3.

si autem adijciat ter clamare, sciant quia Angelus est. Et abiit Samuel & dormiuit, & audiuit secundo vocem de celo, & exsurgens cucurrit ad Heli, & dixit ad eum: Quis me vocauit, quoniam audiui vocem patris mei Helcana? & tunc intellexit Heli, quod inciperet Deus vocare eum. dixit enim Heli: In Duabus vocibus, quibus clamauit ad te Deus, assimilatus est patri et magistro; nunc autem, tertio Deo. Et dixit ad eum: Aure tua destra intende; sinistra tace. Et abiit Samuel, & dormiuit sicut preceperat ei, & adiecit Dominus tertio loqui. Hac cum legissent multi, factum est ut prima facie vera putarent, que a Magis prodita sunt, Binarium, scilicet adferre spectra umbrarum, terriculamenta laruarum, nocumenta malorum spirituum his qui nocte iter faciunt. Hanc Binarij naturam non ignorauere Romani, Secundum anni mensem appellantes Februarium, Plutoni dicatum (est enim Pluto prouidentia proprie & separans animas, & iudicans separatas) in eo Secunda die urbem lustrabant, iustaque Dijs Manibus soluebant, ac purgationibus quibusdam utebantur, mortuis parentantes.

Marf.
Fic. in.
Plat. de
leg. lib. 8

Máfred.
in rone
cõputi.

Nam februare quidem dicunt purgare Latini.
Mos vigit talis Romanis ciuibus olim,
Anno sub quinto dum census fertur ad urbem,
Mœnia cum muris templa & lustrare Deorum,
Scilicet, istius mensis sub luce Secunda,
Ut quasi purgarent delicti excessibus urbem,
Et venia atque falus per supplicia ista daretur,
Dicere lustrare sic, & purgare solemus,
Sic & multotiens dicitur quinquennia lustra.

Hanc lustrandi consuetudinem mutauit Christiana religio, cum Secunda die Februarij mensis, plebs vniuersa cum sacerdotibus & ministris hymnis & modulationibus deuotis per Ecclesias procedat, datosque a Pontifice cuncti cereos in manibus gestant ardentes, non utique in lustrationem terrestris imperij quinquennem; sed in perennem regni caelestis memoriam. Quemadmodum
autem

autem sunt sacra quedam tempora apud omnis religionis gentes summa veneratione semper obseruata, quæ aut a Dijs ipsis sanctificari precepta, aut a Patribus & Maioribus in accepti beneficij commemorationem, perpetuamque gratiarum actionem dedicata; sunt eadem ratione his contraria tempora, quæ piacularia dicimus, & quos dies atros vocamus, quod illis diebus aliquam cladem vel calamitatem Respublica passa fuit, quæ ratione dicti sunt dies Aegyptiaci, olim ab Aegyptijs obseruati. Nam qualibet natio hac ratione suos habet vel faustos, vel infaustos dies. Kalendas intercalares, infaustas esse in historia prodidit Ammianus Marcellinus. & idcirco Valentinianus Imperator prodire in publicum noluit, ut ominosum & quasi Secundum diem euitans. Alij & Bissextilem annum infaustum dixere; vnde & hac tempestate foetæ mulieres, ut ominosum & noxium expauescunt, & execrantur. Quidam etiam narrantur certis anni diebus agrotare, ut teste Valerio, Antipater Sidonius poeta omnibus annis eo die quo genitus erat, febre laborabat, qua ad extremum consumtus est eodem natali suo. Quibusdam legimus euenisse felicitates, ut est auctor Aelianus de Atheniensibus, qui mense Thargilione, id est, Februario, victorias maximas eos adsecutos fuisse dicit. In quo etiam mense, nempe die S. Matthie in hanc lucem editus est Carolus V. Imperator, a Clemente VII. Pont. Max. Bononia coronam accepit, Gallie Regem in bello superauit. Olim quoque Pisanis ter victoria de inimicis die sancti Sixti contigit, adeo ut ei templum exstruxerint. P. Cornelius Dolabella Con. ut est apud Appianum de bellis civilibus libro 2. legem tulit, ut dies ante Idus Martij, quo C. Iulius Caesar interfectus est, in posterum Natalis Urbis haberetur, quasi scilicet hac Iulij Caesaris nece, libertas Reipublice restituta esset. Christiana Reipublica faustus fuit dies ante Nonas Octobris memorabili clade. ipsa. n. die a Fidelibus aduersus Turcas apud Naupactum, non longe sane ab eo loco vbi olim Antonius fuit ab Augusto superatus, feliciter pugnatum est, cum Seli-
nus

2. digest.
lib. 8.

nus Turcarum Imperator Cyprio regno paucis ante diebus potito uniuersum Ionium, atque adeo ipsum Adriaticum sinum ingenti classe infestaret, omnium fere principum Christianorum classis, qui ad id communis hostis bellum reprimendum in unum conspirant, Marco Antonio Columna, Iohanne Austria & Sebastiano Veniero Ducibus, tandem Nonis Octobris Turcis occurrunt. Ibi Turca, & recenti victoria terrestri ferox, & quod Fideles tertiã fere partem superaret, se inuictum existimans, classẽ summo mane educit, & aspirante vento dat pugna signum. faciunt idem non impigre Christiani Duces, qui maiorem in Deo, quam in viribus, quibus longe cedebant, spem collocatam haberent; itaq; magno clamore & tormentorum strepitu concurritur. sub ipso vero pugna initio diuinitus statim ventorum tanta mutatio consecuta est, ut iam Fidelibus aspirarent qui ante refluant venti. Quare Victoria statim ad Christianos est inclinata, qua demum potiti sunt, cũ a meridie fere ad noctem vsq; atrocissime fuisset dimicatum. Feruntur captae circiter 180. triremes Turcicae, & plusquam 40. partim combustae, partim submersae, reliquae paucae duce Ochialino turpiter à principio pugna fugam capeferant. Occisi vero ex hostibus 20. milia, & ultra, multi etiam capti: Christianorum, qui apud ipsos capti ui tenebantur, inuentus est ingens numerus, qui omnes fere sunt liberati: nam aliquot ex ipsis Turcis, desperata iam victoria, sunt ante trucidati. Ex nostris triremes admodum paucae sunt desideratae. Fuerunt quidem Romani in uniuersum Nonae, Idus, & Kalendae fausti, & agendis rebus felices dies. Tranquillus in Augusto: Sanxit, inquit, ne plus quam bis in mense legitimus Senatus ageretur, scilicet, Kalendis, & Idibus. tantum ille. Qui praedictos proxime sequuntur dies, Dijs Manibus attributi, atri & tristi omine infames ab ipsis Romanis habiti sunt, tamquam Secundi quidam dies, in quibus exercitum conscribere, legiones educere, manus cum hoste conferere, sponsalia inire, peregre proficisci, quidquam publice vel priuatae rei moliri, aut aliquid nouae rei ince-

ptare,

ceptare, inceptum sedum & exitiale existimatum, eo quod illis maxime diebus insignem aliquam cladem calamitatemve passi fuissent. Fuit enim obseruatum ut qui hostes bello tentare, vel acies eo tempore committere curarent, rem in non mediocre periculum discrimenque adducerent, magno postea exitio consecuto. De hoc meminit Ouidius Fastorum lib. 1.

Vendicat Aufonias Iunonis cura Kalendas:
Idibus alba Ioui grandior agna cadit.
Nonarum tutela Deo caret, omnibus istis
Ne fallare caue, proximus ater erit.
Omen ab euentu est; illis nam Roma diebus
Marte sub aduerso tristia damna tulit.

Tacitum Imperatorem posterum Kalendarum diem nec legere, nec quidquam scribere voluisse narrat Flavius Vopiscus Syracusius. et apud Nonium ex Afranio: Septembris heri Kalendae, hodie ater dies. Macrobius in Saturnalibus dicit Nonis prohiberi celebritatẽ nuptiarum, quod primus nuptiarum dies verecundia detur, postridie autem nuptiam in domo viri dominiũ incipere oportere adipisci, remq; facere diuinam. Ideoq; ne nuptia postera die libertatẽ auspicaretur uxoriã, aut atro immolaret, quo nefas erat celebrari, nonas inhabiles nuptijs esse dixerunt. Quid vero de Alliensis pugna, quae facta est anno A. V. C. 363. postridie idus quintilis, scripserit Verrius Flaccus in 3. de verbor. significat. videamus: Vrbe a Gallis Senonibus recuperata L. Attilius in Senatu verba fecit, Q. Sulpitium tribunum militum ad Alliam flumen aduersus Gallos pugnaturũ, rem diuinam dimicandi gratia postridie idus fecisse. tum exercitũ populi Romani occisione occisum, & urbem, praeter Capitolium, captam esse. Compluresque alij Senatores recordari sese dixerunt, quoties belli gerendi gratia res diuina postridie Kalendas, Nonas, Idus a Magistratu populi Romani facta esset, eius belli proximo deinceps praelio rem male gestam esse. Tum Senatus eam rem ad Pontifices reiecit, ut ipsi quod videretur, statuerent. Pontifices decreuerunt nullum his diebus sacrificium recte futurum.

Plutarc. 1
Camil.
Aulus
Gel. lib.
5. c. 17.

Petrus
Crin. lib.
1. c. 15.

F Hæc

Pet. Cri.
libro 1.
c. 22.

Hist. Ec-
cl. lib. 7.
c. 22.

Plut. in
Sympo-
sio lib. 9.
cap. 6.

Lib. 5. an-
nalium.

F. Lauré.
Suri⁹ car-
thufian.

Nicepho
Call. hi-
sto. eccl.
libro 15.
cap. 20.

F. Lauré.
Surius.

*Hæc ille. Postridie nonas Aprilis, quod inter septem mirabilia hu-
ius Mundi opera maxime celebrabatur, templum Ephesinae Dianæ
combustum est. Postridie Kalendas Iunii consulatu Lupicini et lo-
winiani grandinis multitudo in Constantinopolitana vrbe, saxo-
rum gerens similitudinem vehementer effunditur. (E) post natum
Christum anno 1083. Henricus quartus Imperator Romam ca-
ptam reddidit, post annorum duorum obsidionem, quod refert Al-
bertus Crantus. Accedit quod eam diem mensi extraxerāt Athe-
nienses, quoniam tunc contentio Mineruæ cum Neptuno fuisse cre-
deretur, ut apud Plutarebum. Postridie Kalend. Sextilis anno su-
pra ducentessimum duodecimo ante Saluatoris Christi aduentum
vult Q. Claudius Quadrigarius factam fuisse illam vastissimam
cladem Cannensis pugnae, de qua ita Florus: Aemilio Paulo &
Terentio Varrone Coss. et ducibus cū maxima clade aduersus An-
nibalem ad Cannas pugnatum est, caesaq; eo praelio Romanorū qua-
draginta quinq; millia cum Paulo consule, et Senatoribus octogin-
ta consularibus atq; prætorijs, aut ædilitijs triginta. Postridie no-
nas Augusti salutis anno 1546. Mechliniæ in Brabantia accidit
clades memorabilis. fulmen incidit in portam Arenariam, in qua
seruabatur puluis tormenti, quæ illo cælitus lapsa igne inflammata,
tam horrendum edidit fragorem, ut plerique mortales putarent
supremum adesse Mundi diem. fuit id reuera spectaculum horro-
ris, & terroris plenissimum. momento temporis porta illa mira-
biliter dissipatur. vicinorum murorum fundamenta reuelluntur.
fossarum aquæ vi tanti ardoris exsiccantur. multi homines partim
extincti, partim grauitè saucijs reperti sunt. quidam post triduum
e spectu progressus sciscitabatur num Mundus adhuc subsisteret?
Postridie idus Septembris grauissimus qui vnquam fuere omnium
terramotus Antiochiam iruasit anno sui natalis quingentesimo sex-
to. domos eius fere omnes disiecit, cum quidem populosissima foret,
ita vt in ea solitudo nulla aut locus quisquam inhabitabilis aut ne-
glectus esset. Eadem quoq; die post natum Christum 1509. urbem*

Constan-

*Constantinopolitanam, qua parte spectat mare, horrendum in modum
concussit terribilis terramotus, domosq; subruit, (E) ruderibus fos-
sam complens, solo aquauit; Arcem vbi regis Turcici immensi the-
sauri in quinq; turribus munitissimis asseruabantur, domumq; e-
gregiam, in qua leones alebantur, euertit: Cuniculos per quos lon-
gis itineribus etiam per montes e Danubio in urbem aquæ adducun-
tur, summis & impensis & sudoribus effectos, adeo quassauit, vt
maximis opibus instaurari nequiverint: Ipsum quoq; mare inter
Constantinopolim & Peram vsq; adeo intumuit, vt vtriusq; ur-
bis muros suis fluctibus excederet, (E) undas in vtranq; inferret.
Multa deniq; alia damna eo ipso die Turcis illata sunt. Feruntur
tum Constantinopoli ad tredecim hominum millia interiisse. Nostro
vero seculo anno .s. assumti verbi 1566. circa tertiam vigiliam
noctis Venetorum celeberrimum armamentarium, quod Arcena-
le quasi arcem naualem vocant, omnis generis armorum nauiumq;
instruētissimum (casu ne an prodicione factum sit pro incerto ha-
betur licet bellum paullo post a Turcis indictum, facit ut turcicum
aliquod consilium non absuisse videatur) exarsit, et momento tem-
poris turres, in quibus asseruabatur pulueris tormentarij immensa
vis, mirabili temporis velocitate dissipantur, & non modo turres,
sed & vicina domus reuelluntur, & longe lateq; per aera iactan-
tur, tam horrendo fragore & tonitru vt ad quinquaginta milia
stadiorum exaudiretur strepitus, flammaq; conspiceretur. Patauij
n. & Taruisij, quod mirum est, in continenti quasi terramotu do-
mus aliquot maxime concussæ sunt, atque culminum pinnae (ca-
minos vocant) decussæ. Urbs certe vniuersa ita a fundamentis
commota est, vt penitus vi diuina versam iri arbitrarentur, cum
interea æstualet mare, quateretur ciuitas, & crebri per aerem
ignes fulminis instar coruscarent, multæ funditus euerse ades,
multæ a fundamentis vitiatæ, & vitreæ fere omnes fenestræ per-
fractæ sunt. vrnaeque abeneæ atque alia id generis vasa non aliter
vbique per domos resonabant, ac si Cereris aut Bacchi orgia cele-
brarentur.*

F 2

brarentur. Sed quod maxime admirandum est, in tanta adiu rui-
na duo tantū homines, qui in ipsis Naualis ædibus erant, oppressi vi-
tam cum morte mutarunt; & cum sacrarum Virginum cano-
bium, quod Cælestia vocatur, funditus e vestigio euertetur, om-
nes tamen Virgines, quæ illic erant, incolumes euaserunt, vna ex-
cepta, quæ in sacrarij limine deprehensa, grauem tulit sinistro hu-
mero lapidis iactum. Postridie Kalendas Octobris anno incarnati
Verbi 1187. Hierusalem, ob discordias Christianorum, in ius &
potestati Saracencrum reuersa est. Postridie nonas Octobris anno
recuperatæ salutis 1530. circa horā undecimā noctis Tybris ita re-
pente creuit, et intumuit, ut maximum damnum et iacturam Roma-
nis importarit. Nos ad reliqua accingamur. Binario vitia designan-
tur. Quare interfectis Duobus Regibus Amorrorum, Seon videli-
cet, qui habitauit in Esëbon, & Og Rege Basan, lex a Moyse reca-
pitulatur, et populus instruitur, quia motis scandalis vniuersis, atq;
superatis vitiorum turbis competenter doctrinæ insititur, & fidei
lumen digne desiderantibus aperitur. Basan quidē, qui interpreta-
tur turpitudine, figuram habet omnium carnalium & materialium
rerum, quorum amore & desiderio detenta anima excluditur et se-
paratur a Deo. Aduersus hunc Binarium. i. Duos reges ita præci-
pitur bellum gerendum, vt non relinquatur ex eo viuens nullum. n.
a filijs Israel oportet relinqui in regno turpitudinis & dedecoris
vuentem. Neq; sine magni consideratione mysterij Moyses Bina-
rio vitia demonstrauit, nepe cum virtutis sit vnica ratio (numquā
enim discedit a mediocritate, sed circa illam semper versatur) vi-
tiorum contra Duplex est præcipitium: vnum quod in excessum;
alterum quod in defectum prolabitur. Hinc illud Virgilij.

Aneid.
lib. 6.

-----tum tartarus ipse

Bis patet in præcepto tantum.

Atqui isti sunt Duo scopuli Scylla & Charybdis, quos idem
Poeta describit his carminibus.

Dextrum

Dextrum Scylla latus, læuam implicata Charybdis
Obsidet, atq; imo baratri ter gurgite vasto
Sorbet, in abruptum fluctus, rursusq; sub auras
Erigit alternos, & sydera verberat vnda.

Aen. li. 3.

Cum ergo inter Duo pericula nauiget is, qui a dextra parte Scil-
lam, a sinistra Charybdim habeat, solus ille incolumis euadit, qui
neutri horum periculorum magis adhæserit. Quid. n. aliud vita
hominum, quam assidua inter varias molestias navigatio? is au-
tem vnus, qui sancte pieq; vixerit, & vitia vtrobiq; existen-
tia demitauerit, incolumis in patriam, quod beatarum est anima-
rum post hanc vitam concilium, cui præest Deus, peruenire vel
facile poterit. Virtutes igitur, quarum alie morales, alie intel-
lectuales dicuntur, in mediocritate Duorum vitiorum oppositorum
consistere propalam est. quod in sequenti diagrammate liquido
perspici queat.

Vitium	Virtus	Vitium
Superabundantia	Status	Defectus
Maius	Medium	Minus
Fugiendum	Eligendum	Fugiendum
Audacia	Fortitudo	Timiditas
Intemperantia	Temperantia	Insensibilitas
Prodigalitas	Liberalitas	Auaritia
Ruditas	Magnificentia	Pusillitas
Lentitudo	Magnanimitas	Pusillanimitas
Ambitio	Modestia	Honorum contentus
Ira	Mansuetudo	Ira vacuitas
Adulatio	Affabilitas	Contentio
Arrogantia	Veritas	Dissimulatio
Scurrilitas	Comitas	Rusticitas
Plus	Iustitia	Minus
Plus	Amicitia	Minus
Ignorantia	Scientia	Sinistra persuasio
		F 3 Stultitia

Stultitia	Intellectus	Error intellectus
Insipientia	Sapientia	Error sapientia
Atechnia	Ars	Error artis
Imprudencia	Prudentia	Error prudentia

Sic corporis bona, quæ & sensibilia sunt & materialia, tantum in medio rationem sibi uendicant; in extremis autem, mala & vitanda reperiuntur. Horum enim id dumtaxat, quod neque plus, neque minus fuerit, bonum & eligendum est: quod vero exsuperat aut deficit, malum est & protinus fugiendum. Hinc perspicuum fit omnem prorsus miseriam nasci ex Dualitate. est enim miseria, ut mihi videtur, vel necessariorum & naturalium bonorum priuatio, vel eorum desiderium irrationabile, veluti cum subiectum aliquod & naturalis potentia, aut proprio priuatur obiecto, propriorumve & naturalium suorum bonorum fit exfors, aut quando ipsa appetitio, vtriusque & subiecti & naturalium eius bonorum seu potentia & obiecti, quantitatem transcendit, ut si & finita est potentia, & finitum eius obiectum, illius tamen ad hoc irrationabilis appetitus. Pari modo & cum finita sint subiecta & naturalia bona, illorum tamen ad hæc irrepressibilis & inextinguibilis ardor. Hanc Dualitatem abhorreere visus est Sapiens ille, quando Dominum suppliciter his verbis exorabat: Diuitias vel paupertatem ne dederis mihi, sed tribue tantum victui meo necessaria; ne forte satiatus illiciar ad negandum, & dicam: Quis est Dominus? aut egestate compulsus firer, & periurem nomen Dei mei. Cui simile est illud Apollonij Tyanci, qui sic Deos precabatur: Concedite mihi pauca habere, & nullius indigere. Paupertas (inquit Aristophanes). bestia est, qua nihil perniciosius, & interitu dignius: Diuitiarum vero natura illa, & consuetudo est scilicet, ut malo magno sint ingenijs & animis hominum. Deuitarent quidem homines, hanc Dualitatem, ac quietissimam vitam agerent in terris, si ex Pythagoræ præcepto omnia forent communia,

Duoque

PROU. 30.

SENECA.

Duoque illa frigida verba Meum, & Tuum, à natura omnium rerum tollerentur. Vnus enim puluis omnes sumus, ab eodem fectore genus omnes ducimus, in Duas partes non natura, sed tyrannicis homines secuit, ac distinxit. Duo præter hæc sunt nomina eorum a quibus e celo fruges tanguntur, & leduntur. Vnum in ambiente quod tempestates vocamus, in quibus grando, & nix intelliguntur; quæ, cum plenilunio acciderint, vi maiore impelluntur. Alia sunt quæ in terra silente celo, serenis noctibus fiunt, nullo sentientie, nisi cum facta sunt sensibus obuia, nempe pruina, & glacies; quæ admodum distant a prioribus. Ex propositis vero alia alijs rubiginem, alijs uedinem, alijs caliginem inducunt, & inuehunt, & omnia sterilitatem. Horum vero hæc fuerit generatio.

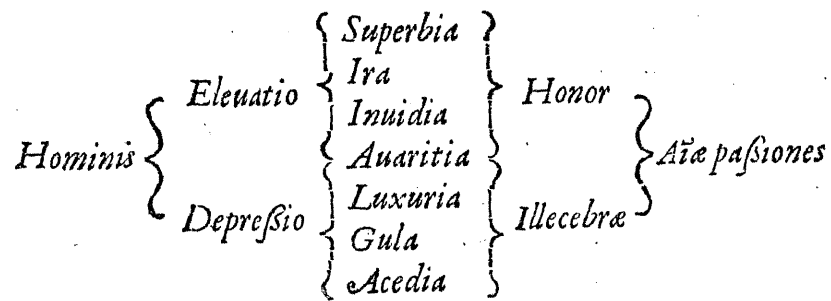
Concretio aquosain	Cælo si	Exigua	sit humoris vis generat	Niuem.
		Magna		Gradinẽ
	Terra si	Minor	sit humoris copia generat	Pruinã.
		Maior		Glaciẽ.

Bine sunt & anime agritudines, Ignorantia, & Insania, tanto corporeis grauiore, quanto anima præstat corpore. Namque ut anima corporis, ita cogitatio anime uita est. corpus quidem tunc dicitur egrotum, quando ab anima dissentit, unde & medendi ars nil aliud curat, quam animam corpori conciliare. Anima quoque dicitur infirma, quando cum sua cogitatione nequaquam consentit, sed ab ea omnino dissentit, nec quid ipsa sit, nec quid sua intersit animaduertit, secumque ipsa nimis negligenter agit. Quare diuinus Plato cum uellet significare amantium animos Ignorantia, & Insania laborare, dixit Amorem esse nudis pedibus. Anima enim seipsam non curans (quod quidem euenit amanti) omnino quid ipsa sit ignorat, immo quod longe est deterius, credit se aliud esse, quam ipsa sit; quapropter veritatis lumine orbata, temere ac re uera nudis pedibus incedit. Duplices rursus anime sunt passionem, quibus in

F 4 varia

Gregor.
Naz. i no-
bile ma-
le mora-
tum.

Varia hinc inde intranquilla mens diuellitur, honoris scappetio, & carnis delectatio. Ex honoris appetitione homo, cum supra se ipsum extolli, & medio sui equalitate fieri superior cupit, in tres scopulos impellitur, Superbiam, Iram, Inuidiam, quas spirituales vocant animi labes. At ex carnis corporis illecebris fit tripliciter homine inferior, quia mergitur in Luxuriam, Gulam, Acediam, quas hominis corporeas maculas dicunt. Avaritia commune est malum: nam & diuitias ipsi partim comparandis honoribus deuouemas, partim ipsas expetimus, ne illecebroso genio defraudemur. In utramque igitur partem digressus a medio homo euadit infelix.

Suffragari videtur. Greg. Mor. lib. 3. cap. 5. cuius hæc sunt uerba: Duo quippe hæc sunt uitia, quæ humano generi immaniter deminatur: vnum videlicet spiritus, atq; aliud carnis. Elatio namque spiritum erigit; luxuria carnem corrumpit. Et fortasse hæc sunt Duæ filie sanguisugæ apud Salomonem dicentes, Affer, et nunquã satiantur. Nam quanto quisq; magis luxuriatur & fornicatur, tanto noxius delectatur, Et quo quisque sibi diuitias accumulatur, eo magis eas semper augmentare desiderat. Et sicut quidam ait poetarum.

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

Ad hæc quemadmodum una est scientia, & simplex utraque rerum notitia: contra Duplicem esse dicimus ignorãtiam. Aut enim ignorãtia scientiæ priuatio est; aut contrarius oppositusue habitus. Hunc errorem, illam puræ negationis ignorantiam uocant. Duorum quippe

quippe oppositorum quod præstantius est, medium est & vnũ; quod vero est imperfectum, geminum diuisum, Dualeque reperitur.

Sunt eodem modo Duo genera falsi. vnum eorum quæ non sunt, ^{August. de Doct. Chritt.} quamuis esse possint; alterum eorum quæ omnino esse nequaquam possunt. Nam qui dicit Kalendis Aprilis, verbi gratia, pluisse, tamen, & si factum non sit, id dicit quod fieri potuerit. At qui dicit Hominem esse Leonem, id dicit quod omnino esse non potest, quia semper contradictionem claudit. Et sicut nunquam ad vniõnem, ita nunquam ad veritatem redigi potest.

Binarius denique mystico significato corpoream naturam declarat, quod Dualis numerus sciendis generandisque corporibus aptari soleat. Neque tamen, paullo infensior nuptijs videri vellem, vt vnitatem, quæ tota Dei est, virginitatem dumtaxat, Dualitate vero matrimonium vel fœdera nuptiarum hieroglyphice significari contendam: Cum matrimonium quandam immortalitatem inducat, atq; in noua lege habeat institutionem, quatenus representat coniunctionem Christi & Ecclesiæ. Quo fit vt sit sacramentum nouæ legis ob Duplicem coniunctionem, quæ est in Christo. Prima quidem coniunctio est animorum; corporum altera. notat illa unionem fidelis animæ ad Deum; significat ista coniunctionem Christi & Ecclesiæ. ^{Psal. 40.} Inde August. super illud. Nunquid qui dormit, non adiciet vt resurgat? Nota, inquit, quod dicit: Qui dormit. quia sicut de latere dormientis Adæ, qui erat forma futuri Christi, assumpta est costa, de qua formata est Eva: ita dormiuit Christus somno mortis, vt de latere dormientis, de quo profluxerunt sanguis & aqua, quæ sunt nostre redemptionis sacramenta, formetur sibi sponsa Ecclesiæ. Corporum etiam coniunctione significatur coniunctio Diuinitatis & Humanitatis facta in vtero Virginis, vt habetur 26. dist. Acutius. Cum ergo tam coniunctio Christi & Ecclesiæ, quam vniõ Diuinitatis & Humanitatis vnica sit irreiterabilis & indiuisibilis, merito significata est in primi matrimonij cõiunctione carnali: sed vbi

ubi quis ad secundam transit uxorem, recedit ab hac diuina unitate, cadens in Dualitatem; et ideo non poterit de cetero significare dictam unitatem, et irreiterabilem ac indiuisibilem coniunctionem. Ex quo enim significatum, scilicet coniunctio Christi & Ecclesie, item coniunctio Diuinitatis & Humanitatis unicum & irreiterabile & indiuisibile est, oportet quod suum significans, scilicet, matrimonium carnale consumatum, unicum & irreiteratum ac indiuisum fuerit. His de causis, licet coniugatus ad sacerdotium prescis Canonibus admitteretur (nā Petrus, Philippus Apostoli Christi uxores habuisse leguntur, & Iustinianus Epiphanius Patriarcham œcumenicum laudat, quod ex Sacerdotibus genus & originem ducat) Digamus tamen omnino repulsus, quod vel ex Paulo colligi datur, dum prima ad Timoth. cap. 3. & ad Titum cap. 1. Episcopos & Diaconos unius uxoris viros esse vult. & prima ad Timoth. 5. Vidua deligatur, quæ unius viri uxor fuerit. Non debet, inquit Ambrosius, in sacerdotem Digamus ordinari, nō quia deliquerit, sed quia prerogatiua exutus est sacerdotis, quod in eo sit defectus sacramenti unitatis, cum carnem suam diuiserit in plures. Item: una tantum nec repetita nobis copula permittitur, & in ipso coniugio lex est non iterare coniugium, nec secundæ coniugis sortiri coniunctionem. Rursus: Homini unam uxorem decreuit Deus, cum qua benedicatur: nemo enim cum secunda benedicatur. Item alio loco: Primæ nuptiæ sub benedictione Dei celebrantur sublimiter, secundæ autem & in præsentia carent gloria; concessæ sunt autem propter incontinentiam, & quia solent viduatum iuniores incurrere. Porro quod de Digamis dictum est, in his quoque, qui viduam duxerunt, locum habet. Hos enim Canon Apostolorum decimus septimus Digamis omnino comparat, hac ut arbitror ratione, quia digamiam uxoris, quam ducunt, probare videntur, eiusque digamie occasionem eis præbere. Nam digamia mulierem non minus, immo magis, quam virum dedecere videtur. Quare Porcia cum laudaretur apud eam, inquit Hieronymus

Glo. 26.
di. c. vni⁹
& ca. acutius.

nymus in Iovinianum, quædam bene morigerata, quæ secundum habebat maritum, respondit: Felix & pudica numquam præterquam semel nubit. Itaque apud veteres Romanos & alias gentes, Digami a sacerdotio repellbantur. Idem Hieron. ad Gerontiam: Flamen unius uxoris ad sacerdotium admittitur; Flaminea quoque unius mariti eligitur uxor. Ad Tauri Aegyptij sacra semel maritus assumitur. Sed & lege Mosaica præceptum fuit, ut Pontifex virginem tantum uxorem ducere posset. Vir n. seu Pontifex significat Christum, qui sibi copulauit Ecclesiam, quæ semper virgo permansit mente. Quare dicit Apostolus: Respondi vos uni viro virginem castam. Quod si mulier carnem suam diuiserit in plures, destruetur significatio sacramenti unitatis, & fiet diuisa. Non est autem plenus Binarius, quia diuisus. quod vero non est plenum, vacuum habetur. Adde si lubet, quod ridicula uulgo res est, & cauillis hominum obnoxia, uxorem viduam ducere. quod vel tritum apud Legistas dicitur, Bulgari Iureconsulti discipulorum in præceptorem satis ostendit.

Leuit. 21

Amb. lib.
de Noe
& arca
c. 12.

Glo. l. rē
nō nouā
C. de
iud.

DE NUMERO III.

Agredimur Triadem, quam nihil est vberius ad mysticas significationes & reconditas. Est autem hæc primus numerus; nam Pythagoræi binarium non esse numerum dicunt, sed confusionem quandam unitatum. & Plutarchus unitatem a Pythagoræis Apollinem refert nuncupari, Diadalem & audaciam, Triada Iustitiam, quæ est summa perfectio, & quatenus Virtus est etiam medium duorum vitiorum utrinque reductum, quorum alterum est afficere iniuria; alterum affici, quæ utraque sunt fugienda. Impar numerus

Plutarc.
de Pyth.
disc.

merus incorporeis indiuiduisq. similis esse videtur. Par primus nempe dualitas est diuisio, primaq. diuersitas, ac casus primus ab vno; Ternarius autem primus numerus impar est, quasi reditus ad vnum atque principium, & perfectior est pari, cum illum comprehendat, non ab eo comprehendatur. Ultra parem abundat vno, ob quam plane copiam masculus appellatur. Par autem ob inopiam, partitionem, & recessum a perfecto, quasi femellus numerus apparet. Parium quidem numerorum humana laus est atq; moralis, quatenus in eorum partitione iusta vtrunque fit distributio. Imparium vero sacratior est laus, atque diuina, siquidem Iustitia in ipso pari quasi dissoluta est, nec vllum habet cardinem quo inimitatur, sed in ipso impari semper ipsum vnum est medium quasi centrum atque numen quo equa distributio regitur, & ad quod, quasi finem refertur. Impar etiam propter medium, sui ipsius vinculum intra se possidet; & propter centrum, circulare existit, & propter comparationem extremorum ad medium, vniuersi ordinis est principium. Primo Ternario numero contigit ut inter duo summa medium, quo vinciretur, acciperet. in Ternario enim est principium, medium, finis, vnde & Tria sunt omnia. Et prisca Theologi, ut designarent Principium, Medium, & Finem esse referenda in Deum, Tria in sacrificijs offerebant. Et Tria posita sunt a Philosophis in cultu Dei, Adoratio, propter reuerentiam; Tus, ob distributionem suavissimæ cognitionis diuinæ, & celestium, ac terrestrium virtutum; Hymnus secundum Pythagoram, propter concentum cæli. Atqui ne verbis solum egisse videamur, Aristotelem hoc ipsum testantem audiamus: Magnitudinis ea quidem quæ ad vnum est diuisibilis, linea est; quæ vero ad duo, superficies; at ea quæ ad Tria, est corpus. Atque præter has nulla alia prorsus est magnitudo, propterea quod ipsa Tria omnia sunt, & ipsum Ter in omnem partem se fundit. Nam, ut Pythagoræ inquit, ipsum omne ac omnia, Tribus sunt definita. Finis enim & Medium, & Principium vniuersi numerum habent,

hæc

Lib. 1. de
de cælo
& mûdo.

hæc autem Triadis. Quapropter a natura quasi legibus acceptis, & in Deorum sacrificijs celebrandis hoc vti numero solemus. Hæc enim Aristoteles. Est igitur Ternarius numerus sacer, numerus potentissimus, plurimum conferens ad ceremonias Deorum et religionis, ut cuius auspitio et preces et libamina Tertio repetuntur, ut Tertio quoque die, aut Trimestri spacio perageretur. Quod his verbis astruit Nicomachus: Ter libant & Ter sacrificant, qui vota sua petunt a Deo consumari. Virg. Georg. lib. 4. de sacrificijs Oceani.

Ter liquido ardentem perfudit nectare vestam:
Ter flamma ad summum tecti subiecta reluxit.

Apud Theocritum Idyll. 2.

Εἰς τῆς ἀποσπένδω, καὶ τῆς τὰ δε πόντια φωνῶ.

Idest,

Ter libo, Ter & hæc pronuncio mystica verba.

Valerius Flaccus in Argonauticis.

Ipsæ Ter æquoreo libans Charchesia patre.

Lib. 1.

Apollinis Oracula:

Terna quidem diuis celestibus hostia, & ipsa
Candida macanda est, Terna & terrestribus, atq;
Atra eadem.

Item Aratus:

Forma sacrificij perfecti prisca canistro
Tres panes offerre iubet.

In prisca Græcorum Theologia Tertius crater sospitatori Ioui, secundus Semideis ac Demonibus tribuebatur. Trita siquidem est illa Pythagoræ sententia, Superis impari numero, Inferis pari sacrificandum. Ad quod respicientes Aegyptij & Thales Milesius, annum constare voluerunt trecentis sexaginta quinque diebus, id nimirum hortante obseruatione imparis numeri, quem Pythagoras monuit præponi in omnibus oportere. Vnde, & propter dies impares, superis Ianuarius dicatur, & propter pares Februarius, quasi abominosus, Diis inferis deputatur.

Ioseph.
Moleti⁹
de corre
ctioe Ka
lendarij
lib. 1. c. 4
Laertius
de vitis
Philoso
phor. li. 1

Homerus

Homerus quem profundior nulla praterijt doctrina, disparem numerum in sorte boni ponens, superis imparia semper contribuit, ut facit Nestor Neptuno, ac ut iubet Vlixii Tiresias; Achilles vero maerit ad sepulchrum Patrocli defuncti omnia paria, quattuor quidem equos, duodecim iuvenes Troianos. cuius disciplina non ignarus Virgil. lib. 6. Aeneid. parem numerum Dijs inferis gratum designat, dicens:

Quattuor hic primum nigrantes terga iuencos
Constituit.

Rursus in inferijs quas Aeneas Anchisa patri celebrat in Sicilia, binarium adhibet. haec canens lib. 5. Aen.

Hic duo rite mero libans Charchesia Baccho
Fundit humi; duo lacte nouo, duo sanguine sacro.

Et Eglo. 8. ostendens superis imparem conuenire, ita canit:

Numero Deus impare gaudet.

Neque tamen quouis impari Deum gaudere significauit, sed plurimum Ternario, item quinario, ac septenario. Quod nec spreuit Christiana religio. Namque & Carolus Borromaeus Cardinalis sapientiae, & religionis vir, qui nihil nisi summo consilio & ratione agebat, quique mysteriorum omnium vim maxime tenebat, imparem numerum tanti fecit, ut cum de constructione Ecclesiarum leges sanciret, constituerit, ut Ecclesiae siue unam tantum, siue tres, siue quinque, ut dicunt, naues crucis instar haberent, a fronte tot ostia quot naues, in nauibus impares essent fenestrae. in maioribus Ecclesijs, lampadario in longitudine ducto, septem uel tredecim lampades affigerentur: in minoribus tres uel quinque. Cathedrales Ecclesiae septem, uel ad minimum quinque campanas haberent: collegatae, Tres, Ad altare maius Tribus gradibus ascenderetur; ubi autem pro Ecclesiae altarisque amplitudine gradus plures esse possent, ibi quinque extrui liceret. Gradus ad capellae maioris ascensum unus, aut Tres, aut quinque ponerentur. Ad ecclesiae pauimentum Tribus, aut quinque gradibus ascenderetur. quod si Ecclesia

in

in loco editiori esset constructa, scalaque pluribus gradibus constaret, opus esset, tot gradus, quot ad ascendendi usum commoditatemque necessarij essent, collocarentur, hac tamen ratione inita, ut numero essent impares, & septimo, uel quinto, tertio uel quoque gradu planum fieret. nam fieri quidem aiunt Architecti, ut re-
cto in templum pede ingrediamur, quam quidem rem ad religio-
nem facere arbitrantur. Illud etiam summopere in sacro Missae
obseruare solent Sacerdotes, ut uel unam, uel tres, uel quinque,
uel ad summum septem collectas dicant. Unam quidem ut sicut
ad unam Missam unam tantum lectionem, unum euangelium,
unum officium canitur, nihilominus & unam dicant collectam;
Tres quia Dominus ante passionem suam Ter orasse legitur; Quin-
que propter quinquepartitam eius passionem, in cuius commemo-
rationem hac eadem celebramus officia; Septem denique quia Apo-
stoli ad consecrationem eorundem mysteriorum leguntur frequen-
tasse orationem Dominicam, quae solis septem petitionibus omnia
corpori atque animae necessaria comprehendit. Ipse quoque Pontifex
Deo sacrificans, testes secum habet solennibus diebus aut unum,
aut Tres, aut quinque, aut septem Diaconos, ut legitur de Conf.
dist. 1. c. Episcopus Deo. Unus. n. Diaconus altari ministrat,
quia discipulus unus adolescens quidam, idest Iohannes amictus
sindone super nudo, ceteris fugientibus, sequebatur Christum;
Tres ministrant, quia Christus ascendens in montem ad transfi-
gurandum, Tres secum duxit, Petrum scilicet, Iacobum, & Io-
hannem, Quinq; autem propter quinque quos secum Dominus du-
xit quando resuscitauit puellam, tres inquam praefatos, pa-
tremque, ac matrem puellae; Septem demum obsequuntur, ob illos
septem, quibus Dominus post resurrectionem piscantibus se ma-
nifestauit. Neque in dispensatione signorum super oblationem
imparis numeri uirtus neglecta, cum unam, uel Tres, uel etiam
quinque cruces faciant, et hoc utiq; non sine certi caussa mysterij.
In quinque. n. crucibus quinquepartitam Domini passionem signi-
ficant.

Leo Ba-
pista Al-
bert^o, de
Lineamē
tis. c. 13.

Microlo-
g^o, de Ec-
cles. ob-
seruā. c. 4

Microlo-
g^o, de Ec-
cles. ob-
ser. c. 14.

ficant. in vna, & tribus, vnum & trinum Deum intimant; in cuius numeri mysterio etiam Tres partes facit Sacerdos sacratissimi corporis in Missa. Ter dicit Agnus Dei, & cum spiritibus Seraphicis clamat Sanctus Sanctus Sanctus Dominus Deus Sabaoth. Ter dicit culpam suam qui a peccato vult absolui. Ter cum

Matt. 8. Centurione dicere oportet: Domine non sum dignus, si digne Sanctam Eucharistiam sumere volumus. Et merito quidem impar numerus in Ecclesiasticis officijs frequentatur. numquam enim in duo equalia, vnitae impediende, secatur, nec Deus vult diuisionem Ecclesie. Addunt Pythagorici numeros impares ad omnia esse vehementiores, in primis uero Ternariũ. Plinius Natur. hist. lib. 28. cap. 4. Terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atque ex hoc effectus adiunati. Huic rei argumento est Claudia Verulana, quae in impudicitiae suspicionem deueniens, quo integritatem suam manifesto aliquo exemplo comprobaret, nauim, in qua mater Deum uehebatur, cingulo suo duxisse narratur, prius tamen Ternario numero cusa est inter precandum.

Ouid. Fast. li. 4. Ter caput irrorat; Ter tollit ad aethera palmas. Ferunt priscorum Theologorum fabula Cererem Deam toto errasse Mundo, cum Proserpinam filiam quereret, cumque in Atticam diuertisset, a Celeo Attico sene receptam hospitio. cuius beneficium, ut aliquo munere pensaret Ceres, filium eius infantem e cunis raptum, immortalem reddere cum destinasset, sacrificia peregit:

Ibidem. Terque manu permulfit eum: Tria carmina dixit, Carmina mortali non referenda sono.

Atqui & Hippolytum fato functum, dum Aesculapius a Diana exoratus, ab inferis reuocatum pristinae incolumitati restituere intendit,

Ouid. Fast. li. 6. Pectora Ter tetigit, Ter verba salubria dixit: Depositum terra sustulit ille caput.

Carna quoque siue Crana Dea liberans Procam filium regis Albani a strigibus obsessum.

Protinus

Protinus arbutca postes Ter in ordine tangit, Fronde Ter arbutca limina fronde notat.

Ouid. Fast. 6.

Cesarem dictatorem refert Plinius, post vnum ancipitem vehiculi casum, semper ut primum confedisset, quod, inquit ille, plerofque etiam nunc facere scimus, carmine Ter repetito, securitatem itinerum aucupari solitum.

Lib. 28. cap. 2.

Theocritus in Bucolico.

χιλία ποινοῖσσι. χέρσεται ἐντὶ μέλαινα; καὶ κακὸν ἔστι θῆς. ἀσ' ἑμὴ μὴ μαμελιω' ἦε. τοιάδ' ἐμὴ δὲ σῆσαι, τρίς ἐς ἔδ' ἔκτυται κόλπον καὶ μ' ἀπὸ τᾶς κεφαλᾶς ποτὶ τὰ πόδι σιωχῆς ἐσθ' ἐν. Idem,

Idil. 24.

Morbo tibi labra laborant Ipse color manuum niger est tibi, spiritus ater Sordet, & os foedum putens exhalat odorem. I'procul attactu ne me foedaueris villo. Haec effata, sinum Ter conspuat ore sequaci Ipsa suum, meque attente lustrauit ab ipso Vertice ad vsque pedes.

Item Idil. 6. haec canit Damoetas.

Ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ τρίς ἐς ἑδ' ἔκτυται κόλπον ταῦτα γὰρ ἂ γράϊται κοτυτταρὶς ἔξεδ' ἔσθ' ἐν. Idem,

Tunc ego ne caperer propriae sub imagine formae Ter secreta sinus tetigi sputamine nostri, Sicut anus docuit nos ista Cotyttaris olim.

Quorum carminum haec ferme sententia est: Ne quid me ledat inuidia, ne ue noceat fascinatio, Ter in meum inspui sinum. Addit Scholiastes eum morem etiam sua aetate perdurasse mulieribus, ut inuidiam abominantes in sinum exspuant. Huc pertinet quod ait Lucianus in Necyomantia: Tρίς δὲ ἀπομαζαίνουσι θοὶ διδασκων ἄμωτον. Idem, Posteaquam Ter mihi despuisset in faciem. E simili expiatione profectum, quod indicat Athenaeus in Dipnosophistis, Priscos ad depellenda mala solitos Ter aspergi. refert versiculum illum Cyrenaei,

Tρίς δὲ ἀπομαζαίνουσι θοὶ διδασκων ἄμωτον. Idem,

Porro Ter absterfis Diui donant meliora.

Sic Ter lustrari se lauando, aut circumferendo solebant, antequam sacra attingerent, quae sane more expressit Virgil. li. 6. Aen. ubi ait.

G Idem

Idem Ter socios pura circumluit vnda.
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ
Lustrauitque viros.

Ouidius lib. 7. Metamorphos.

Ter se conuertit, Ter sumptis flumine crinem
Irrorauit aquis, Ternis & hiatibus ora
Soluuit, & in dura summisso poplite terra.

Quin etiam cum fierent lustrationes aruorum, Ter hostiæ circa fruges agebantur, vt docet his versibus Virgil. in 1. Georg.

Terque nouas circum felix cat hostia fruges.

Nec illud prætermittendum, quod refert Columella, bestiolas illas maleficas, quæ Erucæ nuncupantur, enecari, si mulier menstruosa solutis crinibus, & nudo pede vnâquamque aream Ter circum-eat. huiusmodi sunt versus ex lib. 10. desumpti.

At si nulla valet medicina repellere pestem
Dardaniæ veniant artes: nudataq; plantas
Femina, quæ iustis, tum demum operata iuuentæ
Legibus, obsceno manat pudibunda cruore,
Sed resoluta sinus, resoluto mæsta capillo,
Ter circum areolas, & sepem ducitur horti,
Quæ cum lustrauit gradiens (mirabile visu)
Non aliter, quam decussa pluit arbore nimbus,
Vel teretis mali, vel tectæ cortice glandis,
Voluitur ad terram distorto corpore campe.

Fuit præterea Ternarius ligationibus aptissimus, hinc illud eiusdem Poeta in Pharmaceutria:

Terna tibi hæc primum Triplici diuersa colore.
Liciâ circumdo, Terque hæc altaria circum
Effigiem duco.

Et paullo post.

Necte Tribus nodis Ternos Amarylli colores.

De Medea quoque legimus:

Verbaque Ter dixit placidos facientia fomnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita fistunt.

Fast. li. 2. Etiam in sacris feralibus Deæ Mutæ hæc legimus apud Ouid.

Ecce

Ecce anus in medijs residens annosa puellis,
Sacra facit tacitè, nec tamen ipsa tacet,
Et digitis Tria tura Tribus sub limine ponit.

Ternarius etiam funeribus sacer fuisse perhibetur. nam fato functum proprio nomine Ter clarum inclamabant, fortassis quod ad nihil aque, atq; ad proprium nomen citius expergiscamur, ad quod si vitalis aliquis adhuc calor inclusus lateret, vitæ signum aliquod ederetur. quod si ne tum quidem se proderet spiritus vitalis, de eo conclamatum dicebant. Vnde dicebantur conclamati. De qua Proclus inquit: Mortuorum vocationes Ter consueuimus facere. Apud Homerum Vlysses asserit se prius naues non recepisse, quam socios suos, qui in prælio contra Ciconas occubuerunt, Ter vocasset.

Οὐδ' ἄλλ' ἐ μὲν προτέρων ἦτον ἀμφιλιμαγῆ
Ἢρην τίνα τῶν δαλῶν ἴταραν τρὶς ἕκαστοι καῖσαι
Οἱ θάγον ἐν πιδίῳ ἠκόστων ἐποδησιόβητες. Id est,

Vlyss.

Quantum, nec littore naues.
Inde prius poterant remis contendere cursus,
Quam nos amissos socios Ter voce ciemus,
Qui Ciconum campis deserta rapina cruentis
Oppetiere armis.

Eundem numerum seruauit in morte Patrocli. Iliad. 6.

Τρὶς μὲν ἔπερ Ἰάφρου μεγάλη' ἵαχε δῖος ἄχιλλεύς,
Τρὶς δ' ἐκκλήθησεν ἄν Τρῶες κλητοὶ τ' ἐσέκουροι. Id est,

Voce Ter insonuit Vasta metuendus Achilles
Ter percussa retro cesserunt agmina Troum,
Cum socijs.

De Pallantis funere verba faciens Virgil. hæc canit. Aen. lib. 11.

Ter circum accensos cincti fulgentibus armis
Decurrere rogos; Ter mœstum funeris ignem
Lustrauere in equis, vlulatusque ora dedere.

Item libro sexto.

Tunc egomet tumulum Rœthæo in littore inanem
Constitui, & magna Manes Ter voce vocaui.

Sed quid Ethnicos conamur asserre, ad huius numeri mysteria

G 2 de-

Idem Ter socios pura circumluit vnda.
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ
Lustrauitque viros.

Ouidius lib. 7. Metamorphos.

Ter se conuertit, Ter sumptis flumine crinem
Irrorauit aquis, Ternis & hiatibus ora
Soluit, & in dura summisso poplite terra.

Quin etiam cum fierent lustrationes aruorum, Ter hostiæ circa fruges agebantur, vt docet his versibus Virgil. in 1. Georg.

Terque nouas circum felix eat hostia fruges.

Nec illud prætermittendum, quod refert Columella, bestiolas illas maleficas, quæ Erucæ nuncupantur, enecari, si mulier menstruosa solutis crinibus, & nudo pede vnâquamque aream Ter circum-eat. huiusmodi sunt versus ex lib. 10. desumpti.

At si nulla valet medicina repellere pestem
Dardaniæ veniant artes: nudataq; plantas
Femina, quæ iustis, tum demum operata iuentæ
Legibus, obsceno manat pudibunda cruore,
Sed resoluta sinus, resoluto mæsta capillo,
Ter circum areolas, & sepem ducitur horti,
Quæ cum lustrauit gradiens (mirabile visu)
Non aliter, quam decussa pluit arbore nimbus,
Vel teretis mali, vel testæ cortice glandis,
Voluitur ad terram distorto corpore campe.

Fuit præterea Ternarius ligationibus aptissimus, hinc illud eiusdem Poetæ in Pharmaceutria:

Terna tibi hæc primum Triplici diuersa colore.
Liciâ circundo, Terque hæc altaria circum
Effigiem duco.

Et paullo post.

Necte Tribus nodis Ternos Amarylli colores.

De Medea quoque legimus:

Verbaque Ter dixit placidos facientia fomnos;
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita fistunt.

Fall. li. 2. Etiam in sacris feralibus Deæ Mutæ hæc legimus apud Ouid.

Ecce

Ecce anus in medijs residens annosa puellis,
Sacra facit tacitè, nec tamen ipsa tacet,
Et digitis Tria tura Tribus sub limine ponit.

Ternarius etiam funeribus sacer fuisse perhibetur. nam fato functum proprio nomine Ter clarum in clamabant, fortassis quod ad nihil aque, atq; ad proprium nomen citius expergiscamur, ad quod si vitalis aliquis adhuc calor inclusus lateret, vita signum aliquod ederetur. quod si ne tum quidem se proderet spiritus vitalis, de eo conclamatum dicebant. Vnde dicebantur conclamati. De qua Proclus inquit: Mortuorum uocationes Ter consueuimus facere. Apud Homerum Vlysses asserit se prius naues non recepisse, quam socios suos, qui in prælio contra Ciconas occubuerunt, Ter vocasset.

Οὐδ' ἀγέ μοι προτέρων ἤϊον ἀμφιλιγὰς
Ἐριν τίνα τῶν δαλῶν ἴταραν τρίς ἑκαστοῖ αὐτέσι
Οἱ θάρον ἐν πείρῳ μικρῶν ἐπαθηθῆντες. Id est,

Vlyss.

Quantum, nec litore naues.
Inde prius poterant remis contendere cursus,
Quam nos amissos socios Ter voce ciemus.
Qui Ciconum campis deserta rapina cruentis
Oppetiere armis.

Eundem numerum seruauit in morte Patrocli. Iliad. 6.

Τρίς μὲν ἔπερ Ἰάφρου μεγάλ' ἄρχε δῖος Ἀχιλλεύς!
Τρίς δ' ἐκικλήθησεν Ἄρως κλέφτης ἑσπίκουρος. Id est,

Voce Ter insonuit Vasta metuendus Achilles
Ter percussa retro cesserunt agmina Troum,
Cum socijs.

De Pallantis funere verba faciens Virgil. hæc canit. Aen. lib. 11.

Ter circum accensos cincti fulgentibus armis
Decurrere rogos; Ter mæstum funeris ignem
Lustrauere in equis, vlulatusque ora dedere.

Item libro sexto.

Tunc egomet tumulum Ræthæo in litore inanem
Constitui, & magna Manes Ter voce vocaui.

Sed quid Ethnicos conamur asserre, ad huius numeri mysteria

G 2 de-

demonstranda? cum etiam in sacris litteris videamus complura arcana Ternario significata. Apud Iudaeos quidem funeribus, & vita defunctis consecratus erat hic numerus. David enim Rex ab Absalone filio suo regno pulsus, tandem receptis viribus, & iusto exercitu conflato, ducum suorum auxilijs regnum recuperavit; tamen ducibus suis in praelium exeuntibus mandauerat ne filium Absalonem occiderent. ceterum contra quam David praeceperat, Absalon in bello perijt, tribus hastis a duce Ioab confixus. quam si

2. Reg.
18. & 19.

lij necem pater aegre ferens, illum his verbis coepit deplorare.

Fili mi Absalon, Absalon fili mi,

Absalon fili mi, Fili mi Absalon,

Fili mi Absalon, Absalon fili mi.

Exho. 19

Tertio mēse populus Israeliticus cum exisset de Aegypto, ad montem Synai perueniens, obtulit sacrificium Deo, & in die Tertia legem accepit. quare Tertia dies est tempus gratiae, quod insinuans Propheta Moyses Gen. cap. 1. dixit Deum fecisse die Tertia aquas in congregationem vnam. quoniam post primum diem Mosaicum, & secundum cultum propheticum, Tertio die nos Gentes congregatē sumus in vnam fidei congregationem, per sagem Euangelij; quamobrem dicebat etiam Christus qui Tertio die surrexit a mortuis: Hodie & cras facio signa. Ecce duo dies. signa autem dicit, quae facta sunt in Aegypto, quae in deserto, & quae per Moysen. sunt haec (vt verbo dicam) primi diei: secundi autem, quae per Heliam, & Heliseum, & qui deinceps secuti sunt, Prophetas: Tertio autem die eius aduentus dies lucidus perficitur, qui ostendit per Euangelium perfectum & omnib. numeris, absolutum eius studiū. Est. n. Christus plenitudo ac complementum legis & Prophetarum.

Iohan. 2.

Vnde etiam quae in Cana celebratae fuerunt nuptiae, factae sunt die Tertio. Cana autem, secundum hebraicam translationis virtutem, idem est quod creatura; in qua creatura eo descendente factae sunt incorruptae nuptiae vnionis Verbi, & nostrae naturae. In his nuptijs Tertio die primum miraculum Christus fecit in aqua; quo-

Gen. 1.

niam

niam die Tertio, aquam Gentium congregauit in unam congregationem.

Iosue, qui typum Domini praese ferebat, veniens ad Iordanem, iussit parare populum viaticum ad diem Tertium. quod mysterium exponit Iacobus Genschelius Troporum sacrae scripturae. Lib. 7. Heliae prophetae Triplici insufflatione Sareptanae viduae, filio vitae inspirata est. 3. Regum 17. Ter quoque Helias infudit aquam super holocausta. 3. Regum 18. Tertio cum Balaam verberasset asinam, apparuit ei Angelus. Num. 22. Ter Balaam benedixit populo Israel. Num. 23. 24. Ter David cadens in terram, adorauit Ionatham. 1. Regum 20. Ter a Deo vocatus est Samuel. 1. Regum 3. Terque a Deo monitus Honoratus Vercellensis presul, accessit ad D. Ambrosium in extremis laborantem, eique sanctum Domini corpus praebuit. Ter Petro apparuit Angelus Domini, dum mentis excessus in eum cecidisset. Tres viros Cornelius misit ad Petrum. Ter in anno comparere omne masculinum coram Deo Mosaica lege sancitum, in Paschate, scilicet, Pentecoste, & die Tabernaculorum. Pascha, id est, transitus Israel ex Aegypto, aut rerum ex non esse ad esse, competit Patri, qui nos eripuit de manibus Diaboli. Pentecoste, quando lex tanta celebritate fuit data, competit Filio. collatio enim competit Filio & Verbo, in quo lex erat, antequam daretur, secundum Elchanam. Remissionum ac Tabernaculorum dies, in memoriam umbraculi a nube in deserto facti, respondet Spiritui sancto, in cuius virtute & numero datur remissio. Trinum praeter cultum Deo exhibemus, cordis, linguae, & operis. Sic Tres sunt gradus poenitentiae, cordis contritio, oris confessio, & operis satisfactio. Ternario numerantur & partes satisfactiois, ieiunium, elemosina, oratio. Deum quoque diligere iubemur ex toto corde, vt omnes cogitationes nostras; ex tota anima nostra, vt omnem vitam nostram; ex tota mente nostra, vt totum intellectum nostrum in illum conferamus, a quo habemus quae conferimus.

Ios. 1. 3.

2. q. 7. c.
nos. 4. ite
Balaam.

Act. 10.

Exho. 23
34.
Deut. 16.D. Aug.
de doct.
Christi. &
qst. euā g.
lib. 2. in
Ciu. Dei.
li. 10. c. 4
Matt. 22.

Efa. 40. Tres digiti sunt, quibus Deus appendit molem terræ. Tribus
 Hier. in modis à cleri peccata possunt. Remittuntur enim per baptismum,
 Psal. 31. teguntur per charitatem, non imputantur per martyrium. Iam ve-
 ro cum multa ac magna sint, atque adeo tot & tanta, vt nemo illa
 sermone complecti possit, que nos a Deo partim habemus, partim ha-
 bituri sumus; in hoc tamen potissimum elucet ipsius erga genus hu-
 manum beneficentia, quod ad eum animos erigimus, eique, velut
 necessitudine quadam, cognatione vnimur. hoc autem præcipue præ-
 stat Ternarius Theologicarum virtutum numerus. his enim hu-
 mana mens a terrenis ad cælestia tollitur, Deoque iungitur; & si-
 ne quarum connexionem & agglutinationem, non est homini salus; &
 quæ ubi adsunt, salutis auctore Deo munus afferunt. De his dice-
 bat Apostolus ad Corint. scribens: Nunc autem manent Fides,
 1. Cor. 13. Spes; & Charitas Tria hæc, maior autem horum est Charitas. Vt
 merito hic sit virtutum funiculus Triplex, qui secundum Ecclesia-
 Cap. 4. sten difficile rumpitur. Tribus modis inuitat Deus ad se pecca-
 torem, virtutibus signorum, occulta compunctio, ore doctoris.
 Cap. 33. Mirabile vero quod legimus apud Iob, Deum, quem humana im-
 Vide Ioh- hâné Bo- becillitatis plurimum miseret, homines, vt eos ad sese conuertat, se-
 dinû De- mel, secundo, ac rursus, hoc est, verbis, somniis, & morbis arguendo
 monom. Lib. 1. admonitos velle. qui si Tertio resipiscant, bene illis fore; sin minus,
 capi. 4. & Dei spiritum ab eis discessurum, atque ipsos prorsus deserturum mi-
 Catenâ nitari. Sed id mirabilius multo, quod in tentationibus Ter a nobis
 aureâ in Iob, quâ e Greco i Latinû transu-
 lit Paul⁹ Comito lus Peru-
 finus fo- cietatis Iesu. rit affecutus, indignatus ultra aggredi cessat. tanta est huius nu-
 meri vis & potentia. Quod dico, discere potes plurimis locis sacrarû
 scripturarum. Tertio & nouissimo puteo effosso, cessauit iurgium
 pastorum. vt legitur Gen. cap. 26. consimili modo Helias propheta
 3. Reg. 18. Triplici lignorum promouione, tum cum igni diuinitus immisso
 sacrificium absumpsit, ignominie prophetas, qui ab eo promouati, idem
 facere

facere nequuerant, obtruncavit. Quin & libro Iudicum legitur, Cap. 20.
 quod cum omnis Israel ad vlciscendum scelus Benjamin, in Gabaa,
 iubente Domino, ascendisset, semel atque iterum cæsus, Tertio vi-
 ctor exstitit. Quo docemur, per Tertiam pugnam, Deum perpetuam
 requiem ac triumphum præstare solitum. Sic Apostolus Paulus
 post Triplicem victoriam, per Triplicem orationem, impetratam,
 quieuit securus dicens: Propter quod Ter Dominum rogavi, & di-
 1. Corin. xit mihi: sufficit tibi gratia mea. Sic Iannes & Mambres magi
 Exho. 7. Pharaonis, quia per ipsam mentis corruptionem iniquissimi fuerunt,
 & virgas in serpentes, aquam in sanguinem conuerterunt, & aquam
 Exho. 8. fecerunt ranis ebullire, sed cynophes educere minime potuerunt; vn-
 de dixerunt sibi aduersum esse Spiritum sanctum. & ita defecerunt
 in Tertia plaga, quia primum miraculum non fuit plaga; ideoque
 in Tertio miraculo defecisse dicuntur, Glos. 1. q. 1. teneamus. ver.
 magi: & Augustinus de celebratione paschæ. Huius ratione myste-
 rij Satanæ in bello Christo illato, Ter repulsus & superatus recessit
 Matth. 4. sit. Quare post Tertiam pugnam & victoriam I E S V Christus
 quietus & triumphans dicebat apud Iohannem: Venit princeps M⁹
 Cap. 14. di huius, & in me non habet quidquam. Sic denique debellatis ho-
 stibus inferni, die Tertia Dominus resurrexit in gloria & pace.
 Hinc in Ecclesia, ipsa die sanctissimæ Resurrectionis, legitur Euan-
 gelium secundum Marcum, cui ex quattuor animalibus facies Leo
 Ezech. i. nis a patre Hieronymo fuit attributa. At enim Adamantius Phi-
 Apoc. 4. siologos hæc de catulo Leonis scribere. eum quidem simul ac natus
 est, Tribus diebus & Tribus noctibus dormire, tum deinde patris
 rugitu tamquam tremefacto, concussoque cubilis loco, catulum dor-
 mientem expergefieri. eoque trahit dictum illud a Iahacob in sa-
 cra lectione: Catulus Leonis Iuda, ad prædam Fili mi ascendisti,
 Gen. 49. requiescens accubisti vt Leo, & quasi leæna quis suscitabit eum?
 Num. 23. Atque etiam illud ex secundo Balaam responso: Recumbens vt Leo
 requiescet, & quasi Leæna, quam suscitare quis audebit? Quod du-
 bio procul ad Christi sepulturam & resurrectionem pertinet. Ha-

Et enus quæ sunt exposita fuerint tamquam leuioris pugna preludia quædam. nunc conabimur, ordine quodam proposito, tractationem de Triade institutam persequentes, Diuinam probare Trinitatem, a qua fluxerit aliquando triplex creatura sui Creatoris imaginem præ se ferens. Quemadmodum enim opus omne imaginem quandam & similitudinem refert sui opificis, adeo ut ex opere qualis sit opifex, & ex opifice quale sit opus futurum in promptu sit intelligere: ita in rebus omnibus animaduertere est Diuinæ Trinitatis vestigium in Unitate substantiæ. Deus summæ vigorositatis, nihil imperfecti, parui, & minuti in essentia habens, ocium necesse est abhorreat, aliter summe ociosus esset; & sic summa felicitas esset in pigritia & ocio, quod est impossibile. Et quoniam hoc sic est, quod apud Diuinam essentiam impossibile est ocium reperiri, consequens est illum summæ actionis existere. In omni autem actione perfecta Tria correlatiua necessario reperiuntur, quoniam nihil agit seipsum, sed distinctum a se, & Tertium surgit ex agente & eo in quod actio fit, id autem est agere. Erunt ergo hæc correlatiua in essentia Diuina Tres Personæ. Quare Deum Trinum vocamus. Est enim Deus deificans, generans, iustificans, amans cum ceteris perfectionibus, quem vocamus Patrem. Est Deus deificabilis, generabilis, iustificabilis, amabilis, & sic de reliquis, & hunc Filium a Patre genitum nominamus. Est postea spirando deificare deificantis & deificabilis, id est, Patris & Filij, & sic iustificare, conciliare, & amare amantis & amabilis; & hunc Spiritum sanctum ab utroque precedentem nominamus. Cum autem summa incommensurabilis bonitas vellet non solum intra se ab eterno producere, multiplicauit etiam creando in tempore extra se suam bonitatem; sed non potuit Deus optimus ad imaginem alicuius extrinseci creasse omnia, nec ad alium finem, nisi ad summum, scilicet, seipsum. Quamuis autem difficile sit admodum in his infimis creaturis Diuinarum rerum coniecturam facere per similitudines; immo inconueniens dici possit ex humanis rebus imaginem colligere Diuinitatis, & res

Nicol.
Cuf. exci
tat. lib. 1.
in princ.

inmo-

immobiles ad naturas fluxas exigere; Deus tamen sic ab initio temperauit notitiam sui, ut sicut numquam totus uoluit comprehendi, sic numquam totus prorsus potuerit ignorari. Et sicut totus noluit manifestari, quo fides haberet meritum: ita nec totus uoluit occultari, ut infidelitas de ignorantia non excusaretur. Ut enim scribit Hugo a Sancto Victore: Deus conditor Mundi contemplato Mundo conspicitur, & qui uideri non potest, fecit quod uideri posset. & uisus est per id quod fecit. Inuisibilia enim ipsius a creatura Mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius Virtus & Diuinitas, ait Paulus ad Romanos primo. Quem locum expandens Scholiastes asserit potuisse Philosophos in lumine naturali peruenire ad tributa trium Diuinarum personarum. Eadem est Origenis explanatio homil. 3. in Cant. cant. hoc modo differentis. Paulus Apostolus nos docet, quod inuisibilia Dei, ex uisibilibus intelligantur; & ea quæ non uidentur, ex eorum quæ uidentur ratione, & similitudine contemplantur; ostendens per hoc quod uisibilis hic Mundus, de inuisibili doceat, & exemplaria quædam cælestium contineat positio ista terrena; ut ab his quæ deorsum, ad ea quæ sursum sunt possimus ascendere, atque ex his quæ uidemus in terris, sentire & intelligere, ea quæ habentur in cælis. Et paucis interiectis, subdit: Quia ergo impossibile est homini in carne uiuenti agnoscere aliquid de occultis, & inuisibilibus, nisi imaginem aliquam, & similitudinem conceperit de uisibilibus; ob hoc arbitror, quod ille qui omnia in sapientia fecit, ita creauit unamquamque uisibilium speciem in terris, ut in his doctrinam & agnitionem rerum inuisibilium & cælestium poneret; quo per hæc ascenderet mens humana ad spiritualem intelligentiam. Hæc ille. Nos igitur opera precium facturos existimamus, si in mundo Angelico, Cælesti, Sensibili, Humano, uniuersaque creatura Diuine Trinitatis imaginem quandam reperiri probabimus; ut his præsidis, & non parui ponderis coniecturis, natura nos ad tantum mysterium erudiat,

Erudicio
nis Dida
scal. lib.
7. c. 1.

diat, ad arcanumque tanta scientiæ, quatenus fas est, attollat. Postquam igitur Deo non fuit satis sola sui ipsius contemplatione frui, sed operæ precium videbatur, ut quo plures beneficium sentirent, latius se ipsum diffunderet, deriuaretque (quod summæ benignitatis erat) primum quidem cogitatione concepit Angelicas potestates ac cælestes, quæ quidem cogitatio transiit in opus, quod verbo complebatur, & spiritu perficiebatur. Eorum enim quæ sunt causam Patrem cogites opus est; effectricem, Filium; perfectricem, Spiritum, ita ut Patris quidem voluntate administri spiritus existant; actione vero Filij in rerum naturam producantur; Spiritus autem præsentia perfectionem accipiant, & expletionem. Sic sunt constituti velut secundi splendores, primi illius lucis ministri, siue eos dicas Angelos, siue spiritus intellectuales, siue ignem ab omni materiæ pondere immunem & incorporeum, iuxta illud Psalmographi: Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis; siue aliam aliquam naturam impatiibilem, & mobilitatis expertem, ac tenuem, & simplicem ab his quas commemorauimus proximam, sed longo proximam interuallo. Ad hunc ergo modum Angelicus chorus, siue cælestis Hierarchia, siue Intelligibilis mundus institutionem accepit, & creationem, quantum nobis de his rebus discretibus paruo rationis lumine licet examinare. Postea vero quamprimum hoc opificium ipsi artifici satis arrisit, alium quendam mundum expressit cogitatione, qui & materia constaret, ac per hoc oculis corporeis pateret. atque hoc est vniuersum illud, quod ex celo, terraque, & quæ in medio sunt, omnibus cernitur concretum ac concinnatum; laudabile quidem felici singulorum, ex quibus compingitur, statu, dexteritateque; laudabilius vero omnium rerum admirabili concentu; quo fit ut cum singula singulis pugnent, vniuersa tamen ad vnum mundum consummandum, mirabiliter conspirent. Sic materialis, corporeusve creatus est Mundus. Ceterum nullum erat adhuc vtriusque temperamentum, nec aliqua diuersissimorum mixtura, quæ in-

dicio

Psal. 103.
Michael
Psell^o de
Demon.
cap. 1.

dicio esse potuisset, & sapientiæ maioris, & ingentis, quod Deus in creaturas insumeret impendij. Quare cum artifex ipsum Dei Verbum hæc vellet ostentare, animal quoddam vnum ex vtraque natura visibili, scilicet, & inuisibili, nempe Hominem fabricat, corpore quidem a materia, quæ iam ante suppetebat, accepto; vita vero per ipsum indita, quam rationalem animam nuncupamus. Hunc compositum, ut alium quendam Mundum in re tenui magnum, in terris constituit, ut mixtum quendam adoratorem, visibilis quidem creaturæ inspectorem, intelligibilis autem cultorem. Deus igitur cum Verbo suo & Spiritu sancto, quæ Tria vnum sunt Deus vnus omnipotens, Tres condidit mundos angelicum, materialem, & humanum; intelligibilem, scilicet, corporeum, & mixtum.

Mundus	{	Angelicus,	Materialis,	Humanus,
		Intelligibilis,	Corporeus,	Mixtus.

Omne autem quod creatum est, aut est extremum, aut mediū; si extremum, intellectus est, aut angelicus, aut humanus; si mediū, est sensibilis creatura, posterior Angelis, Homine prior creata. Angelicus intellectus est esse omnium, & vniuersalis omnium actus. sicut enim a materia abiunctus est; ita & sine specie intelligit, nouitque omnia, non per ipsa omnia, neque per ipsorum omnium species; sed simpliciter, & per se, intuitu & contemplatione sui esse, antequam omnia fiant. Humanus intellectus est omnium posse, & vniuersalis omnium potentia. Et quæcumque intra vtrumque intellectum relinquuntur, sunt omnia secundum substantiam ex actu & potentia. Intellectus enim angelicus est, ut simplex omnium actus; humanus, ut simplex & vniuersalis omnium potentia. Quidquid vero superest, sensibile est, & eorum mediū, ex actu & potentia. Fit igitur ut omnia sint tantum Tria, duo videlicet, extremi intellectus, quorum vterque est omnia; & reliqua omnia, quæ vtriusque intellectus medio clauduntur. Et eorum quodlibet est quodlibet;

libet; & eorum quodlibet est omne; & omnia, omnia. Ante omnia igitur creatum est omne; Angelus, scilicet. In omnibus creata sunt omnia; cetera omnia. Post omnia creatum est omne; Homo. quod subiicitur oculis per sequentem figuram:

M V N D V S

Intelligibilis,	Sensibilis,	Intelligibilis & sensibilis,
Angelus,	Cetera omnia,	Homo,
Extremum,	Medium,	Extremum,
Ante omnia	In omnibus	Post omnia,
Actus simplex,	Actus & potentia,	Potentia simplex,
Actus omnium,	Vtriusque unio,	Potentia omnium,
Omne & totum,	Omne & totum,	Omne & totum,
Vnum.	Vnum.	Vnum.

Est enim horum Trium unumquodque unum, totum & omne; quia Actus simplex est totus actus; Potentia simplex, tota & uniuersalis potentia; Actus & Potentia simul, totum sunt ex actu & potentia.

Creauit quoque Deus Vniuersale affirmatiuum, Angelum; Vniuersale negatiuum, Hominem, in quo nullus est actus a principio; Particulare affirmatiuum & negatiuum, cetera media.

Trifariam est Deus $\left\{ \begin{array}{l} \text{Esse simplici,} \\ \text{Posse fieri,} \\ \text{Continue fieri,} \end{array} \right\}$ per $\left\{ \begin{array}{l} \text{Angelicum intellectum,} \\ \text{Humanum intellectum,} \\ \text{Esse & posse; quando} \end{array} \right.$ humanus intellectus continue perficitur, fitque actu id quod fieri natus est.

Quidquid est, est unum, & nihil est prater unum. Angelicus intellectus vnus est: similiter & Humanus est vnus. Omnes item media creature inter vtrumque intellectum, sunt unum aliquid. Sicut enim in Trino rerum ordine, vtrumque extremum est unum; ita & medium quodammodo oportet esse unum. Triplex igitur est unum quod creatum est.

Vnum

Vnum ante esse, Angelus;
Vnum in esse, Reliqua omnia;
Vnum post esse, Homo

Vniuersę deniq; $\left\{ \begin{array}{l} \text{Sunt in} \\ \text{creaturę medię:} \\ \text{(nā hę sunt oīa)} \end{array} \right.$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{Intellectu angelico} \\ \text{Seipsis} \\ \text{Intellectu humano} \end{array} \right.$ $\left. \right\}$ vt $\left\{ \begin{array}{l} \text{Ante esse} \\ \text{In esse} \\ \text{Post esse.} \end{array} \right.$
 $\left. \right\}$ Subsistūt $\left\{ \begin{array}{l} \text{Angelo} \\ \text{Seipsis} \\ \text{Hōe} \end{array} \right.$ scđm esse $\left\{ \begin{array}{l} \text{Intellectuale} \\ \text{Sēibile et natu} \\ \text{Rōiale. (rale)} \end{array} \right.$

TRINITAS in mundo Intelligibili, seu Angelica Hierarchia.

Angelica hierarchia Triplici ordine distinguitur, & quilibet ordo Triplici choro, vt per omnes celestium Angelicorum spirituum choros sit Vnitas hierarchica, & signaculum Unitatis in Trinitate, & Trinitatis in Vnitate. Est autem Angelorum Ordo multitudo celestium spirituum, qui inter se aliquo munere gratię simulantur. Nec a mysterio vacat Angelicos Ordines sub Ternarij quadrato contineri. est enim Trias Trinitate prima, summi illius boni primique principij numerus. summum autem bonum primumque principium ab vniuersis Theologis in eiusdem substantiæ Vnitate sub personarum Trinitate sine sui diuisione celebratur. Rationabile itaque est sacrum primi principij numerum, nempe Ternarium in se ductum antistantium illi antiquissimarum, atque immaterialium substantiarum peperisse frequentiam. Neque reprobendam iudicamus Raymundi Lullij sententiam, asserentis in Angelicis Choris esse maioritatem, aequalitatem, & minoritatem. Quemadmodum nouem, inquit, sunt glorificationes speciales in Diuinis; ita sunt nouem Ordines Angelorum. gloriatur enim Deus Pater in se, in Filio, & Spiritu sancto. & Filius gloriatur in se, in Patre, & Spiritu sancto. & Spiritus sanctus gloriatur in se, in Patre, & in Filio; sic & omnes Angeli in Deo Trino & vno. Hoc autem modo dispositi sunt celestes Ordines, apud Gregorium Pap. homil. 34. super Luc. cap. 15. D. Bernardum lib. 5. de Conf.

ad

ad Eugenum, quos sequutus est Petrus Lomb. sent. lib. 2. dist. 9.

In superiori Hierarchia sunt { Seraphim } { Cherubim } { Throni } Considerantes Dei { Veritatem, } { Bonitatem, } { Aequitatem.

In { Seraphim } { Cherubim } { Thronis } Deus { Noscit } { Amat } { Sedit } { Veritas } { Caritas } { Maiestas.

Triplex est & Ordo mediae Hierarchiae { Dominationes, regentes officia Angelorum. } { Principatus, capitib. praesidentes populorū. } { Potestates, potestatem demonum coercentes.

In { Dominationibus } { Principatibus } { Potestatibus } Deus { Dominatur } { Regit } { Tuetur } { Maiestas } { Principatus } { Salus.

Triplici quoque ordine subsistit infima Hierarchia.

Habet. n. { Virtutes } { Archangelos } { Angelos } ad quos pertinet { Miraculorum operatio. } { Negociorum denuntiatio. } { Sollicitudo humanae custodit.

In { Virtutibus } { Archangelis } { Angelis } Deus { Operatur } { Reuelat } { Mittit } { Virtus } { Lux } { Inspirans

Ceterum Dionysius Areopagita, cui in his praecipue summa adhibetur fides & auctoritas, a Gregorio dissentiens, eo qui sequitur modo disponit Ordines Angelicarū mentium, ut sint in Hierarchia.

Superiori, Seraphim Cherubim Throni.

Media, Dominationes Virtutes Potestates.

Infima, Principatus Archangeli Angeli.

Huiusmodi autem gradatio in Angelica, seu spirituali natura necessaria censetur, sicut & in corporali, cum in tali gradatione totius Universi pulchritudo consistat, & certificatio aequalitatis, & inaequalitatis fiat per gradus perfectionis Tribus modis, scilicet, aut per excessum, siue secundum maius; aut secundum minus; aut secundum aequale.

Su-

Suprema Hierarchia, ut idem sentit Dionysius, soli contemplationi vacat, Deumque perenni sono, continuaque assiduitate nullo unquam tempore defutura collaudat: Media celestibus officijs, atque muneribus est delegata: Postrema, & si natura supra omne corpus est, supraque celum, curat tamen ea quae sub celo sunt. cum enim dividatur in Principatus, Archangelos, & Angelos, omnium horum munus circa ea tantum versatur, quae sub Luna sunt. Principatum cura circa Respublicas, Principes, ac Reges, ut ex Daniele cognoscimus; Archangelorum circa mysteria, & sacras caeremonias; Angeli priuatis student rebus, & singuli singulis hominibus adhibentur, ut asserunt Damascenus, Origenes, Gregorius Papa, Hieronymus, & Augustinus.

Quemadmodum autem pictor intendens pingere imaginem Regis in pariete, purgat parietem, illuminat seu dealbat, deinde perficit intentum; eodem fere modo Tres apud Dionysium sunt actiones Angelicae:

Purgatio Illuminatio Perfectio.

ita inter se distributa, ut purget vltima Hierarchia; illuminet media; suprema perficiat.

Triplex Angelorum cognitio:

Habet. n. Angelus { Matutinam. i. cognitionem rerum in verbo, } { Meridianam. i. apertam Dei visionem, } { Vespertinam. i. cognitionem rerum in se. }

Triplex Angelorum status:

Innocentia, Gratia, Glorie.

Ternario rursus distinctus est Angelorum motus apud Dionysium Circularis, Rectus, Obliquus.

Triplex item in Angelo mobilitas est, nempe:

Nature, Intelligentiae, Voluntatis.

Nature mobilitatem habet; quia omne creatum est vertibile in nihilum, nisi a Deo contineatur. Intelligentiae quoque mobilitate ditatus est; quia licet in Angelo non sit intelligentiae vicissitudo, quo ad scita in Verbo

Lib. de
Celesti
Hierar.

Nic. Causa. excit.
li. 5. Mitto angelum.

Verbo, cum deiformem habeat intellectum, potest tamen in eo quo ad cognitionem rerum in propria natura esse vicissitudo intelligentiæ, & quo ad discenda. Et hoc est quod dicit Augustinus: Omne creatum habens intellectum, intelligit unum, & post, aliud. Habet denique Angelus voluntatis mobilitatem, quia non simul vult hoc, & illud.

TRINITAS in Ecclesiastica Hierarchia:

Virtus regitiua, qua est in Ecclesia, ex qua pastoralis omnis cura oritur, tres Ordines habet varios, & in quolibet tres choros.

Primus	} Ordo constituitur ex	{	Papali, Patriarchali, Archiepisc.
Secundus			Episcopali, Archidiaconali, Decanali.
Tertius			Sacerdotali, Diaconali, Subdiaconali.

Etiam in Ordinibus Religionis, & illius partis Ecclesie qua spiritalior censetur, sunt noui Chori ab Episcopali, usque ad Monachalẽ.

Supremus	} Ordo constituitur ex	{	Episcopali, Sacerdotali, Diaconali. totus sacer.
Medius			Subdiaconatu, Acolito, Exorcista. mixtus.
Infimus			Lectorali, Ostiariali, Tonsorali. Monachatus autem ad Tonsoralem connectitur chororum, quoniam est, ut medium inter laicos, & Clerum.

Tres sunt status bene viuentium in Ecclesia, nempe

Virginalis castitas, Vidualis continentia, Thori coniugalis fides. de quibus Matthæus in parabula seminantis, in qua ponit Triplitem differentiam bonæ terræ, reddentis fructum,

Centesimum, Sexagesimum, Trigesimum.

Ternarius numerus in his qui seruant diuina precepta.

Eorum etiam qui salutem assequuntur Tripartitus est ordo; Primus est Filiorum, cum quis Dei amore flagrans, preclare vitam instituit: quandoquidem filius, nec verborum metu, nec premij, ac mercedis spe, sed amore patrem colit, atque obseruat: Medius Mercenariorum, cum quis futurorum bonorum pollicitatione illeceus, probis, atque honestis actionibus se ipsum addicit: Postremus Seruorum, cum quis suppliciorum metu, virtutis studium amplectitur.

Tres

Tres sunt viri apud Ezechielem, quos Deus de magna tribulatione liberaturus est, Noe, Daniel, Iob. Quibus tres in ecclesiastica hierarchia fidelium distinctiones significantur. iam enim illi Tres viri dormierant, & apud Deum sunt spiritus eorum; quare nullam timent, a qua liberari debeant, tribulationem. In Noe significantur Prepositi boni, qui in tentationum fluctibus regunt, & gubernant Ecclesiam, quomodo Noe in Diluuiio gubernauit arcam. In Daniele (cuius mira abstinẽtia describitur) omnes sancti continentur, qui de rebus Mundi quas possident, dum pia opera faciunt, quasi per terræ viam ad cælestem patriam tendunt. In Iob omnes coniugati iuste & bene iuuentur. In tribus igitur ordinibus sancta Ecclesia constat,

Rectorum, Continentium, Coniugatorum.

Sic in Euangelio Dominus, dum alios in agro, alios in lecto, atque esse in molendino alios perhibet, Tres proculdubio in Ecclesia ordines ostendit. Siquidem in agro sunt qui gubernant Ecclesiam, & vineam illam Domini electam excultant; quæ admodum Vas electum Paulus, dicens de se ipso: Ego plantavi, Apollo rigauit, Deus autem incrementum dedit: in lecto vero dicuntur esse qui amant quietem Diuine contemplationis, & ab huius sæculi turbine, fluctibusque semoti, in tranquillitate & ocio seruiunt Deo: denique in molendino esse dicuntur, qui vitam huius Mundi negociosam sectantes, solliciti sunt, & turbantur erga plurima, instar mole assidua vertigine se rotantis, varijs & inquietis actionibus occupati, atque distenti. Hosce Tres hominum status in predictis Tribus viris Augustinus voluit expressos, cuius hæc sunt verba in expositione Psal. 132. Noe significat Rectores Ecclesie; Daniel vitam quietam elegit, et in cælibatu seruire Deo, eos insinuans qui in mentis quietudine secretus Deo vacant; Iob uxorem habens & filios, amplasque diuitias, eos indicat, qui actionibus huius Mundi exercentur. Itaque Noe assumendos de agro: Daniel, de lecto: & Iob de molendino recipiendos in gloriam designat.

H Trini-

Aug. lib. de Urbis excidio. Ezech. 14. Gregor. mor. lib. 1. c. 13. et lib. 32. c. 19.

Aug. in ciu. Dei. li. 1. c. 28. Ambr. li. de Viduis. Matt. 13.

Gregor. Naz. in S. Bap. t.

Corpora caelestia diuiduntur in Lucentia, Non lucentia, & Diaphana. Lucens est Sol: Non lucens, Stella & planeta. lumen enim suum a Sole recipiunt: Diaphana corpora sunt omnes Sphaerae caelestes.

Corpus celest. { Lucens, Sol,
Non lucens, Stella,
Diaphanum, Sphaera.

Tres & sphaerarum sunt status.

Centrum, Dimetiens, Circumferentia.

Syderum quoque totidem.

Propodisimos, Hypopodisimos, Achronychia.

Triplex in sphaeris celorum est differentia. est enim aliquod caelum mobile & stellatum, ut Firmamentum, cum quo septem planetarum orbis sub eo existentes computantur; Aliquod vero est mobile, sed minime stellatum, ut nona sphaera; Tertium quod nec est mobile, nec stellatum, sicut Empyreum, quod est Beatorum locus, ad quod raptus est Paulus Apostolus.

Caelum { Stellatum mobile,
Mobile carens stella,
Immobile sine stellis.

Etiam Tres celos in Sacris litteris agnosces si hac utaris distinctione, ut Primum caelum sit in quo aues celi commorantur, aere & igne constans, e quo pluias cadere saepius audimus: Alterum illud in quo planetae, & cetera sydera, de quo loquitur scriptura Diuina, dum dicit stellas celi. diuersos enim celos diuersis planetis adscribere, & octauum fixis stellis tribuere Sacrae litterae non videntur: Tertium caelum (ut diximus) est Empyreum, in quo Deus singulari quodam modo dicitur habitare. unde orantes dicimus: Pater noster qui es in caelis.

In Sole enitescere signum Diuinae Trinitatis mirum.

De Sole dicendum est. nulla siquidem magis re imaginari Diuinam maiestatem congruentius possumus, quam per splendidissimum Solis

Solis lumen. Sol enim inter ceteras erraticas principem locum tenet; cui tantum luminis inest, ut eius splendore caelum omne illustretur. Quo factum est, ut Orpheus hunc ipsum aeternum Mundi oculum appellauerit, quandoquidem eius lumine omnia illustrantur, sicut Deus lux vera illuminat omnem mentem. Quinimo contendimus Solem in Mundo esse, tanquam in sacratissima aede, admirabilem Dei statuam. Quapropter apud Aegyptios aureis notis inscriptio inerat Mineruae templis: Ego sum quidquid est, quidquid futurum est, quidquid fuit. velum meum sustulit nemo. quem fructum protuli Sol est. Plato quoque in sexto de Rep. Solem aspectabilem Dei filij in aspectabilis filium, & imaginem appellauit. quasi per hunc tamquam per quandam Diuinam imaginem, ineffabilem Dei naturam concipere valeamus. Nam quod sensibilibus rebus est Sol noster; hoc intelligibilibus est Deus. Ille enim Mundum hunc aspectabilem illuminat: hic inuisibilem collustrat. Ille corporis oculos, ita afficit, ut lumen ipsius intueri possint: hic mentes deiformes reddit. Atque ut ille cum, & his quae oculorum sensu praedita sunt, & his quae in aspectum cadunt, hanc vim tribuat, ut & illa videre, & haec visu percipi possint, interim tamen ipse omnia, quae oculis subiecta sunt pulchritudine antecellit: eodem modo Deus, cum tam his, quae intelligentia utuntur, quam quae mente & intellectu comprehenduntur, hoc afferat, ut & illa intelligant, & haec intelligentia percipiantur, ipse tamen intelligibilium omnium summus, & vertex, in quo desiderium omne consistit ac desigitur, nec supra eum usquam fertur. Rursus ut Sol plenus semper conspicitur, nec unquam diminuitur: pari analogia Deus perpetuo perfectus existit, plenus potentia, intellectu, sapientia, immortalitate, & reliquis bonis omnibus. Quemadmodum Sol, quantum quidem ad lumen attinet, circumscribi non potest; quantum autem ad orbem suum circumscriptus est: eo fere modo Christus (qui in Sole posuisse legitur tabernaculum suum, & a Malachia, Sol iustitiae nuncupatur) quantum ad Diuinitatem, nullo modo circumscribi potest;

Gregor. Naz. De laudibus Athanasij.

Psal. 18. Cap. 4.

quantum autem ad partem visibilem, id est, ad carnem, circumscriptus est. Præterea sicut Sol quantitate æqualis est, ut nec augetur nec decrescit, qualitate etiam similis, ut qui nec seipso calidior, nec frigidior fiat; non dissimilatione, Diuina illa & immutabilis natura, neque secundum quantitatem, neque secundum qualitatem, neque secundum ullam aliam motus speciem mouetur. Ad hæc quemadmodum prius lumen conditum est, deinde illa luminis domus, hoc est, Solis corpus: eundem in modum Christus lux illa vera, secundum Diuinam suam naturam prius erat; secundum posteriorem autem humanitatis, & carnis assumptionem, Solis corpori comparari potest. Sunt & aliæ causæ cur Christus dicatur Sol. sicut. n. Sol anno vertente, ad idem punctum, a quo cursum auspicatus fuerat, reuoluitur: eodem modo Christus a Diuina gloria citra egressionem egressus dispensationis suæ cursu peractò, rursus ad seipsum reuersus est, hoc est, ad pristinam gloriam, & potestatem. Hinc sane Christus profectus est, atque huc uenit, hoc est ex Patre & coelo, quo, conficto salutis nostræ negocio, se recepit. Christus etiam dicitur Sol, quia tempora efficit, hoc est, animæ virtutes. Virtutum. n. semina nostris animis insita fouet, atque ad fertilitatem mouet, non secus atque Sol sensibilis quatuor anni temporibus vires quasdam inserit, per quas fructus terræ maturescunt, ac perficiuntur. Deus. n. ad utilitatem omnia dispensat, non secunda tantum, & prospera, verum etiam quæ acerba videntur, sicut Sol non veris dumtaxat, atque æstatis causa est, sed autumnii, & hyemis. Quare in Diuinis scriptis est Sol hieroglyphicum prosperitatis, et consolationis, videlicet cum adfulget & splendet. Psal. 20. Per diem Sol non uret te, hoc est, consolaberis, & eris voti compos. Alias vero per symbolo calamitatum, cum nimirum obscuratur, ac veluti occultatur. Ier. 15. Iohel. 28. Amos. 8. Præterea ut Sol nedum visibilia omnia superat, sed ea quoque omnia quæ uiderit (nec. n. cuiusquam oculus diutius eum intueri potest) ita sane Deus a nullo intellectu creato sciri exacte, & comprehendi potest. Sol colores efficit

ficat (aut certe medium illustrat) & oculos veluti gignit, ac fouet: Deus quoque intelligibilium rerum & intellectuum simul auctor est, & qui solus mentis nostræ tenebras uere ac prorsus discutit. Et sicut nihil est magis alienum a capienda Solis luce, quam elementum terræ, ob sui, videlicet, crassitiem, opacitatem, ac durtiæ: eodem modo qui terrenis rebus affixi, & graui ac terreo corde sunt, nihil intelligentiæ Dei admittere possunt, quamdiu tales persisteant. 1. Cor. 3. & Iohan. 1. Ut Sol perspicua corpora primum illustrat, & confestim calefacit, atque opaca e contra primum calefacit, extenuat, moxque illustrat: pari analogia Deus animas peccatis inquinatas primum depurat, afficitque, ac postmodum intelligentia donat. unde propheta Regius subtiliter, & apposite dixit, Psal. 33. Gustate, & videte. Ut omnia astra a Sole lucem habent: ita Angeli, & creaturæ reliquæ omnes, Dei insigni quadam liberalitate, esse, sentire, uiuere, & intelligere obtinuerunt. Adhuc etiam sicut vnus est Sol, ut ipsum nomen indicat; ita vnus est Deus. In Sole sunt tres quasi personæ, Solis, scilicet, substantia, radius, & lumen. Radius discedit, lampadis instar percutiens terram: Lumen illuminat loca tenebrosa absque radio. Ecce itaque tres quasi personæ, corpus solare, radius, lumen: Non tamen dicimus tres soles, sed vnus: nec vnā dicimus personam, sed tres. Namque si fueris interrogatus: Quot sint in cælo Soles? respondebis profecto vnum esse tantum. At si de personarum numero facta quæstio fuerit, respondebis nimirum: Tres. solare corpus, radius, & lumen. Eandem quippe de Deo responsionem asserre licet, Deus. n. vnus, personæ autem Tres, Pater, Filius, Spiritus sanctus. Ut igitur in Sole tria sunt distincta; ita est & vnus Deus trium personarum. Pater ipse est corpus solare, Filius autem est radius, & Spiritus sanctus est lumen Solis. Et sicut in Sole est corpus solare, est radius, & lumen, & tamē vnus est Sol, non tres; similiter & in Deo Pater, Filius, & Spiritus sanctus, vnus Deus, non tres sunt Dij. Sicut simul sunt corpus Solis, radius, & lumen: sic Pater, Filius, & Spiritus sanctus.

Génadii
Scholaris.

Et quamquam vtriusque principium est Pater, non tamen antiquior est, non hercle magis quam Sol illis tempore prior. Et quemadmodum substantia Solis producit radios, & a Sole & radijs procedit lumen: ita Pater generat Filium, & a Patre & Filio procedit Spiritus sanctus. Et sicut radius Solis descendit de cælo ad terram, & corpore solari, & non separatur, & neque a cælo abest, neque a terra, sed est in corpore solari, in cælo, in terra, & ubiq; neque sursum, neq; deorsum abest: ita & Filius Dei descendit in terram, & neque a Patre abest, nec a cælo, nec a terra; sed fuit semper, & est in gremio Patris, inseparabilis, & sursum, & deorsum, & ubique, & nusquam deest. Et quemadmodum est lumen solare & in corpore solari, & in radio, & in cælo, & in terra, & ingreditur interiora domus, & omnia illuminat: ita & Spiritus sanctus, ubique & cum Patre, & cum Filio est sursum & deorsum, & omnes homines illuminat, & nullibi deest. Spiritus enim, ut ait Paulus, inquirat & profunditates Dei. Sol itaque visibilis & vnus est, & in se habet Tria distincta pariter & vnita. Quare prisca Græcorum Theologia (ut apud Plotinum) Solem venerabatur ut Deum. & Heraclitus Solem vocat fontem celestis lucis. Profecto qui non videt Solem in Mundo esse imaginem, vicariumque Dei, is certe noctem numquam considerauit, nec Solem suspexit ex orientem, nec illius animaduertit munera. Exstat & alia Triadis effigies in Sole, qua Deum veneratur homo, dicente Psalmographo Psal. 54. *Vespere, Mane, & Meridie narrabo opera Domini. Trib. siquidē differentijs mortalium oculis Sol reuelatur, primo in Ortū: deinde in Meridie: tertio in Occasū: in Septentrione autem, & medie noctis pūcto nobis est occultus. Sic prisca Theologia Tres regiones faciens, Ortum, Occasum, & Meridie, Inferos in Septentrione locabat, propterea quod Sol numquam eo perueniat. Ad hoc spectat, quod apud Salomonem scriptum legitur: Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit, id est vbiicumque homo, qui est tamquam lignum, sibi locum ad*

Eccles. 12
Salonius
Episc. Viē
nens.

ad futuram sedem præparauerit, ad Austrum cum ceciderit, id est mortuus fuerit in reque Paradisi, et gloria regni celestis permanebit in æternum: si vero male viuendo sibi locum præparauerit, ad Aquilonem, qui frigidus est, inferni pœnas luet in secula. Hoc insinuat & Evangelica Veritas, quæ impios ad sinistram a Deo ^{Matt. 25.} in extremo iudicio sistendos asserit; sinistram vero in eodem Septentrione esse prisca Theologis quis dubitet? nam T. Liuius lib. ab vrbe condita primo, dexteram ad Meridie partes Augurum instituto; ad Septentrionem sinistras statutas ait. Atque ad hanc sententiam facit, quod Psalmo octuagesimo octauo legitur: Aquilonem et dextrum tu creasti, quod Septuaginta interpretes Mare sunt interpretati; vnde quia in sinistra constituta sunt mala, per Ieremiam prophetam dicit Dominus: Ab Aquilone exardescēt mala. ^{c. 1. 4. 10.} & rursum: Malum ego adduco ab Aquilone. itē alibi: Vox auditio nis ecce venit, & cōmotio magna de terra Aquilonis. Consentunt Platonici qui asserunt Septentrionales demones esse malos. id ipsum comprobant Astronomi. Orbe. n. in quatuor quadrantes diuiso, partibus extremis Aquilonarib. Martē, & Saturnum Ptolomæus tribuit. Quare nullum inuenias ad Septentrionē suas fundere preces; sed Lex Hermetis, et Maumethi ad Meridiē adorat: Lex Moysi ad Occidentē: Lex Pythagoricorū, & Christianorū ad Orientem. Pythagorici quidem ideo adorant ad Orientē, non quod in ea parte Mundi Deus aliquo modo circūscriptus, aut specialiter habitet; sed quia Deus lux est vera diciturq; eā ob causam ad creatum istud lumen conuersi, non illud quod creatum est lumen, sed eius luminis Creatorē adorant, & ex elemento oīum splendidissimo, oīum splendidissimum Creatorem Deū venerantur. Nos autem fideles scimus, ^{D. Athā. lib. quef. cap. 14.} quod Apostoli Christianorum Ecclesias, ideo iusserunt Orientē versus orare, ut ad Paradisum respicientes, suppliciter a Deo petamus, ut in antiquam nos patriam et locum, vnde cecidimus, restituere velit. Nempe vbi nostra, qua vtimur, translatio habet Genes. c. 2. Plantauerat autē Dominus Deus Paradisum voluptatis a principio: altera

altera translatio (quam Glosa explicat ordinaria) continet: Plantavit Deus Paradisum in Eden ad Orientem. ut quod nos voluptatis nomine exprimimus, alij nuncupatione Eden signent. & quod domesticanobis translatio dicit: A principio, altera dicit: Ad Orientem. Antiquam igitur patriam requirentes, & ad ipsam suspirantes, Deum ad Orientem adoramus, precipiente etiam per Psalmographum Spiritu sancto, ut adoremus ad locum, ubi steterunt pedes Domini. Docet autem Zacharias Propheta, pedes Domini stare in Oriente in monte Oliuarum e regione Hierusalem. Appollini quoque, qui idem cum Sole est, Tripodatus est, ob Ternarij numeri plenitudinem. deinde etiam a Tribus equi distantibus circulis, quorum unum quidem secut Sol anniuersarij motum conficiens, ac duos pertingit tropicos. Hinc Albricus lib. de Deorum imaginibus: Apollo, inquit, sub pedibus depictum habebat monstrum, cuius corpus erat serpentinum, Triasq; habebat capita, Caninum, scilicet, Lupinum, & Leoninum; qua quamquam inter se diuersa forent, in unum tamen corpus coibant, vnā solam habentia caudam. Dicebat item Pythagoras vaticinari Apollinem ex Tripode, eo quod per Trinitatem primus numerus.

TRINITAS in his quæ in Mundo sunt.

Tres in Mundo globi sunt omnibus gentibus conspicui. Sol distinguens tempora, Luna ducens aquas, Terra continens mortaliū genus. Qui vero nominum Auctores imposuerunt nomina rebus, cum essent nature rerum scientes, tum ad rei naturam respicientes, tum ad maris, & femine proportionem, qui in mortalibus potissimum animalibus cerni natura solent, haud inconsiderate, sed consulto Solem appellare virilis genere decreuerunt: Lunam, muliebri, ut quæ lumen ab illo mutuatur: Terram insuper, quam non Sol modo, verum ipsa quoque illuminat, etiam feminino articulo, nuncuparunt. Ceterum quia Luna Terram illuminans, virili munere fungitur, ideo Aegyptij Lunā masculino articulo nominare consueuerunt, Terræ eam conferentes. Proinde & in conuiuio Platonicō

verba

verba faciens Aristophanes masculum Soli conuenire dixit; Terræ, feminam; masculofeminam, Luna. Nos autem sapientius Aegyptijs facimus, quoniam Luna ratione prima a Sole lumen excipit, quod postea per factam ab ea ipsa refractionem in Terrā transmittit. Sol igitur primus & per se lucidus, ipsiusq; lucis initium; a Sole lux in Lunam deriuatur; a Sole vero & Luna, in Terram. Sol a nullo lumen recipiens, Pater; Luna a Sole illustrata, Filius; Terra ab utrisque, Spiritus sanctus.

Sol,	Luna,	Terra.
Per se,	Ab vno,	Ab utroque.
Pater,	Filius,	Spiritus sanctus.

Ex his, item quæ sunt in Mūdo, maruducimur ad cognitionem attributorum Diuinae Trinitatis. Mundus enim sine Fecunditate, Prole, & Amore perseverare non potest. nam his sublatis, Mundū deficere oportet; Et Fecunditate Partu & Amore vnus est Mundus. Vnius igitur Mundi sunt Fecunditas, Partus, & Amor. Nec Fecunditas est alius Mundus; & Partus, alius; & Amor, alius; sed sunt vnus & idem Mundus. Et sic hæc sunt vnus Mundi, ut nihil Mundi sit absq; illis. participatur enim Fecunditas Mundi, & Partus, & Amor in Angelis, angelice; in Hominiibus, humane; in brutis (ut ita dicam clarioris doctrine gratia) brutaliter; in mineris, mineraliter; in Sole, solariter; in entibus, entice; in elementis, elementaliter; & ita de singulis suo modo. Et vnde habet Mundus illa, ut sit necessario ita Trinus, sicut vnus, nisi a Creatore? Est enim in Deo naturalis hæc perfectio, quam omnibus tribuit, ut sint meliori modo, quo esse possunt. Nam sine hac Trinitate Mundus naturam non haberet; neque naturalem perfectionem; nec benedictionem a Deo possideret, quæ in vnitatis essentia sic Trinitate lucet. Quemadmodum igitur Creator est vnitrus; ita & creatum Trinum, & vnus est, cum creatum a se nihil sit, & omne id, quod est in hoc subsistat, quod est imago, & similitudo Creatoris. Trinitas igitur, quæ in creatura videtur, est a Trinitate in-

creata,

Psal. 131
Zach. 6.
14.

Phornus.

Iamblicus in vita Pythagoræ.

creata, tamquam imago ab exemplari; & causatum, a causa. In Diuina igitur natura est Fecunditas, Proles, & Amor. Fecunditas Deus est, qui & origo, & Pater. Proles autem ipsius Fecunditatis, Filius. Amor utriusque nexus, Spiritus sanctus.

Fecunditas,	Proles,	Amor.
Pater,	Filius,	Spiritus sanctus.

Hæc Diuina fecunditatis consideratio reperitur in perfecto magisterio. Quandoquidem in essentia perfecti magisterij, est operatio, ars, & delectatio. ex operatione ars, ex operatione & arte delectatio. Et quia fabricando fabri efficitur, operatio est fecunditas; ars, proles; delectatio, nexus: & est propinquior similitudo temporalis magisterij, ad æternum magisterium creationis. Sic in essentia exercitij est faciens fecunditas; id quod fit, proles: & facere ipsum, quod procedit a faciente, & eo quod fit, nexus.

In natura etiam intellectuali speculativa, quæ magis Deo similis est, quanta sit Fecunditas, Proles, & Amor, ostendunt libri innumerabiles, nam quot theorematum circa veritatem generavit intellectualis Fecunditas? quot delectationes processerunt ab illis, & suauitates spirituales, quæ fecerunt illos pro nihilo habere gaudia huius Mundi? Quandoquidem in illa natura intellectuali est Fecunditas, quæ de se generat Verbum, seu conceptum intellectuale, & ab ipsis procedit amplexus seu uoluntas. Quando enim mens uerbum generat, seu notitiam, statim procedit amplexus, seu uoluntas. sicut enim id quod non scitur, non amatur; ita non potest non procedere a mente & notitia uoluntas. Scientia enim est de numero bonorum honorabilium; bonum autem est quod appetitur. omnia enim bonum appetunt.

TRINITAS ad omnem affectum concurrans.

Trine actionum nostrarum sunt causæ; Trina agendorum initia; Tria ad omnem effectum concurrentia. quorum si quid defuerit, nihil absoluitur: & si adsint omnia, pariter consummantur.

Scientia,

Scientia, Potentia, Voluntas.

Vbi igitur hæc Tria, Intelligere, Posse, Velle, vna, & concordia chorea inuicem colligantur, libera est, facilis, & non impedita aetio; si tollas unum aliquod, perfectionem imminuis. Hæc Trinitate rerum conditor Deus opera sua perfecit. nam cum sit ipse perfectus, in ipso perfecta sunt omnia, quæ neque in parte augeri possunt, quia plena; neque in toto consummari, quia perfecta; neque in unitate diuidi, quia unum sunt.

Vti Deus vnitas est, ita Ternario distincta, ut ab Vnitatis simplicitate non discedat, sic Trinitatis diuina in Vnitate vestigium conspicitur in omni creatura. quæ enim in creaturis Vnitas videtur, Triplici dispersita ratione deprehenditur. Est quidem primum ea in rebus vnitas quæ unumquodque sibi est unum, sibi que constat, atque coheret. Est ea secundo, per quam altera alteri creatura vnitur, & per quam demum omnes Mundi partes vnus sunt Mundus. ut enim inquit apud Ciceronem Crassus, omnia quæ supra, & subter sunt, Vnum esse, & Vna vi, atque Vna consensione nature constructa esse animaduertent, & affirmarunt Philosophi. Tertia est quæ totum vniuersum cum suo Opifice, quasi exercitus cum suo duce est unum. Adest Trifaria hæc vnio vniciusque rei per suam vnã simplicem vnitatem deriuatam ab illo vno, quod & primum unum, & Trinum simul, atque unum est; a Patre inquam, Filio, & Spiritu sancto. Nam & Patris potestas omnia producat, suam omnibus elargitur vnitatem: sapientia Filij rite omnia disponens, omnia inuicem vnit, & copulat: Spiritus amor ad Deum omnia conuertens, totum opus Opifici nexu charitatis adiungit.

Aliud Trinitatis vestigium est in creaturis omnibus, quod sexto de Trinitate comprobatur August. quando in vnoquoque est, quod ad Diuinas personas, seu ad causam referre debeas. quodlibet enim subsistit in suo esse; habet formam, per quam determinatur ad speciem;

Io. Picas
Heptap.
lib. 6.

ciem; habet Ordinē ad aliquid aliud. Patrem indicat Substantia; Verbum autem Forma, ut quę ex Artificis conceptione proueniat; Spiritum sanctum nobis præfert Ordo. amor est enim, ac ordo effectus ad aliud quippiam ex creantis voluntate profluit.

Substantia, Forma, Ordo,
Pater, Verbum, Spiritus sanctus.

quę significantur ab eodem Aug. lib. octoginta trium quęst. dicente.
Quod constat, } Aliquid enim } Constat per Substantiam,
Quod discernitur, } } Discernitur per Formam,
Quod congruit. } } Congruit per Ordinem.

Ad hæc Tria reuocantur & illa Numerus, Mensura, Pondus,
de quibus meminit auctor libri Sapientię:

Substantiam, Mensura;
indicat enim } Speciem, Numerus;
} Ordinem, Pondus.

Vniuersa quidem Mensuram habent ab illo artificis spiritu, qui vnicuique conuenientem tribuit portionem; Numerum, ab illa summa vnitatem, & fonte omnium numerorum; Pondus, ab illa sapientia, quę omnia librat.

Nicol. Cuf. exci-
tat. lib. 1.
In princ. Quia Trinitas est in vnitatem, gerit intra se omne creatum in suo esse Trinitatis imaginem, per hoc quod habet Esse, Virtutem, Operationem:
est ex Potentia, Obiecto, Actu.

& est ex suis innatis correlatiuis.

Sicut Diuina bonitas est ex bonificante Patre, bonificabili Filio, & bonificare Spiritu sancto; ita bonitas effluxa hoc Trinitatis vestigium intra se gerit, ut nulla bonitas creata esse possit sine.

Bonificante, Bonificabili, Bonificare.

Nic. cuf. exci. li. 5. Para-
clerus. Ita quidem de amore, esse, veritate, & ceteris omnibus a Deo effluxis. Ergo in omnibus infimis, & supremis creaturis, ut ait Diuinus Dionysius, est Essentia, de qua generatur Virtus; ex his autem procedit Operatio, quę fit per motum; omnis autem motus dicitur

Spiritus,

Spiritus, sicut aer motus dicitur Ventus, seu Spiritus.

Essentia, Virtus, Operatio,
Pater, Filius, Spiritus sanctus.

Omnis essentia cuiuscumque creaturę est ex

Posse, Actu, Vnione.

Posse se mouet, ut ex se eliciat Actum; ex Posse, & Actu oritur Vnio quies, & delectatio. Potentia enim visua exerit actum, & oritur visio, in qua delectatio est, & quies visionis. Item ex potentia intellectiua oritur notitia, seu sapientia, ut intellectus ex sua potentia actum exerat: atque ab utroque procedit delectatio, & quies.

In omni creatura alia exprimitur Trinitas, nimirum:

Quia est, Quia sic est, Quia ad aliquid est.

quodlibet enim creatum quantumcunque paruum, primo habet Esse cum omnibus alijs commune; dein & propriam Formam, qua distinguitur ab omnibus alijs; postremo & suum Finem, in quem ordinatur. Nihil enim frustra creatum est: & quo nobilior in se est aliqua creatura, eo perfectius in se illa habere dignoscitur. Homo enim habet suum Esse, suam Formam, suum denique Finem; sed omnia hæc perfectius ceteris creaturis.

Tria quoque in quaque creatura requiri scribit August. scilicet:

Quis eam fecerit, } ut respondeatur } Deus,
Per quid fecerit, } } Per verbum,
Quare fecerit. } } Quia bonus.

Pater enim intelligitur Verbi, qui dixit, ut fiat; quod autem illo dicente factum est, proculdubio per Verbum factum est. In eo vero quod dicitur vidit Deus, quia bonum est, satis significatur Deum nulla necessitate, nulla sua cuiusque utilitatis indigentia; sed sola bonitate fecisse quod factum est, id est, quia bonum est. quod ideo posteaquam factum est, dicitur, ut res, quę facta est, congruere bonitati, propter quam facta est, indicetur. quę bonitas, si Spiritus sanctus recte intelligitur, vniuersa nobis Trinitas in suis operibus intimatur.

In crea=

Lib. 11.
ciuit. di.
c. 23. 24.

Gen. 1.

ciem; habet Ordine ad aliquid aliud. Patrem indicat Substantia; Verbum autem Forma, ut quæ ex Artificis conceptione proueniat; Spiritum sanctum nobis præfert Ordo. amor est enim, ac ordo effectus ad aliud quippiam ex creatis voluntate profluit.

Substantia, Forma, Ordo,
Pater, Verbum, Spiritus sanctus.

quæ significantur ab eodem Aug. lib. octoginta trium quæst. dicente.

Quod constat,	} Aliquid enim	} Constat per Substantiam,	
Quod discernitur,			Discernitur per Formam,
Quod congruit.			Congruit per Ordinem.

Cap. 11. Ad hæc Tria reuocantur & illa Numerus, Mensura, Pondus, de quibus meminit auctor libri Sapientie:

} indicat enim	Substantiam,	Mensura;
	Speciem,	Numerus;
	Ordinem,	Pondus.

Vniuersa quidem Mensuram habent ab illo artificis spiritu, qui vnicuique conuenientem tribuit portionem; Numerum, ab illa summa vnitatem, & fonte omnium numerorum; Pondus, ab illa sapientia, quæ omnia librat.

Nicol. Cuf. exci. rat. lib. 1. In princ. Quia Trinitas est in vnitatem, gerit intra se omne creatum in suo esse Trinitatis imaginem, per hoc quod

habet	Esse,	Virtutem,	Operationem:
est ex	Potentia,	Obiecto,	Actu.

& est ex suis innatis correlatiuis.

Sicut Diuina bonitas est ex bonificante Patre, bonificabili Filio, & bonificare Spiritu sancto; ita bonitas effluxa hoc Trinitatis vestigium intra se gerit, ut nulla bonitas creata esse possit sine.

Bonificante, Bonificabili, Bonificare.

Nic. cuf. exci. li. 5. Paracletus. Ita quidem de amore, esse, veritate, & ceteris omnibus a Deo effluxis. Ergo in omnibus infimis, & supremis creaturis, ut ait Diuinus Dionysius, est Essentia, de qua generatur Virtus; ex his autem procedit Operatio, quæ fit per motum; omnis autem motus dicitur

Spiritus,

Spiritus, sicut aer motus dicitur ventus, seu Spiritus.

Essentia,	Virtus,	Operatio,
Pater,	Filius,	Spiritus sanctus.

Omnis essentia cuiuscumque creaturæ est ex
Pesse, Actu, Vnitione.

Pesse se mouet, ut ex se eliciat Actum; ex Pesse, & Actu oritur Vnitione quies, & delectatio. Potentia enim uisua exerit actum, & oritur visio, in qua delectatio est, & quies visionis. Item ex potentia intellectiua oritur notitia, seu sapientia, ut intellectus ex sua potentia actum exerat: atque ab utroque procedit delectatio, & quies.

In omni creatura alia exprimitur Trinitas, nimirum:

Quia est, Quia sic est, Quia ad aliquid est.

quodlibet enim creatum quantumcunque paruum, primo habet Esse cum omnibus alijs commune; dein & propriam Formam, qua distinguitur ab omnibus alijs; postremo & suum Finem, in quem ordinatur. Nihil enim frustra creatum est: & quo nobilior in se est aliqua creatura, eo perfectius in se illa habere dignoscitur. Homo enim habet suum Esse, suam Formam, suum denique Finem; sed omnia hæc perfectius ceteris creaturis.

Tria quoque in quaque creatura requiri scribit August. scilicet: Lib. 11. ciuit. di. c. 23. 24.

Quis eam fecerit,	} ut respondeatur	} Deus,	
Per quid fecerit,			Per Verbum,
Quare fecerit.			Quia bonus.

Pater enim intelligitur Verbi, qui dixit, ut fiat; quod autem illo dicente factum est, proculdubio per Verbum factum est. In eo vero quod dicitur vidit Deus, quia bonum est, satis significatur Deum nulla necessitate, nulla sua cuiusque utilitatis indigentia; sed sola bonitate fecisse quod factum est, id est, quia bonum est. quod ideo posteaquam factum est, dicitur, ut res, quæ facta est, congruere bonitati, propter quam facta est, indicetur. quæ bonitas, si Spiritus sanctus recte intelligitur, vniuersa nobis Trinitas in suis operibus intimatur. Gen. 1.

In crea=

In creaturariū } Magnitudine }
 } Dispositione } cognoscitur }
 } Ornatu } Potentia Patris ,
 } Sapiencia Filij ,
 } Bonitas Spūs sancti .

Nic. cul.
 excit. li.
 2. Fides
 cath.

In quolibet indivi- } Virtutem }
 duo inuenies } Speciem } conuenien. }
 } Utilitatem } Patri ,
 } Filio ,
 } Spiritui sancto .

In omni creatura est } Vnitas }
 } Veritas } siue } Modus }
 } Bonitas } Ordo } ut sit in omni crea-
 tura, quo vna ostē-

deretur, principij vnitas ; & quo Trina, personarum Trinitas .

Adbuc in omni creatura relucent Dei

Potentia, Sapiencia, Benignitas .

Potentia Dei apprehenditur per immensitatem creaturarum ; Sa-
 pientiam, decor ; Benignitatem vtilitas ostendit . Immensitas in
 multitudine, et magnitudine attingitur ; Decor in situ, motu, specie,
 & aequalitate ; Vtilitas in grato, apto, commodo, necessario .

Immensitas, Decor, Vtilitas .

Tria in se genera habet Substantia, secundum Peripateticos ; vnum
 eorum, quæ sensibus subiiciuntur, & generantur, & intercunt, de
 quibus nemo vnquam dubitauit. eiusmodi sunt animalia omnia, et
 quæ gignuntur e terra : Alterum ea complectitur, quæ licet sub aspe-
 ctum cadant, semper tamen sunt, neque vllum habent ortum : cu-
 iusmodi illam quintam naturam Diuinam esse arbitrantur Peripa-
 tetici, ex qua caelestes sphaera, & stella vagæ, & inerrantes con-
 stituta sunt : Tertium genus earum substantiarum est, quæ nullo mo-
 tu agitantur. eas Pythagoras, & Platonici simplices, & ab omni
 corporis societate liberæ esse dicunt ; sed hoc tertium genus a Plato-
 nicis secatur in duo, Mathematicas, inquam, formas, & Ideas ;
 Verum Pythagorici, & Peripatetici Ideas repellunt ; & Mathe-
 matica relinquunt .

Triplex est Substantia, Materia, Forma, Compositum : sic &
 Triplex

Triplex definitio per Materiam, per Formam, per Compositum ;
 & illæ tantum sunt perfecta. Quæ a forma sumitur definitio, prin-
 cipium est demonstrationis : quæ a materia, conclusio est : quæ vero
 ex vtraq; constat, efficit demonstrationem positu differentem .

Tria sunt vera principia rerum naturalium omni composito cor-
 ruerentia, scilicet, Materia, Forma, & Priuatio . nam vnum
 subiectum (hoc est Materia) quod Greci hylem vocant, sufficit
 ad patiendum : & duo contraria, scilicet, forma, & priuatio, ad
 agendum .

Arist. 1.
 Physic.

Tria generationis & corruptionis principia sunt, Materia, For-
 ma, & Efficiens ad generationem & corruptionem requisita .
 Nam nihil est mobile, nisi habeat materiam, & materia nuda non
 potest esse mobilis, cum non possit existere ; ergo in motu requiritur
 forma : Et cum nihil reducit seipsum de potentia ad actum ; ergo re-
 quiritur Efficiens .

Arist. lib.
 de Gene-
 ratione,
 & corruptio-
 ne .

Tria rerum principia constituit Plato, Deum, Materiam, &
 Speciem, seu Ideas. Deum quidem effectorem omnium : Materiam
 autem quæ primæ rerum generationi subiaceat : Speciem vero vniuf-
 cuiusque faciendæ rei exemplar .

Tria apud Orpheum ab initio rerum principia pullularunt .

Nox, Terra, Cælum .

Elementorum quædam sunt simpliciter leuia, vt Ignis ; quædam sim-
 pliciter graua, vt est Terra ; Quædam graua & leuia, vt Aer,
 qui est grauis respectu ignis, leuis respectu terra ; & Aqua, quæ
 est leuis respectu terra, & grauis respectu aeris .

Respectu loci est in elementis Trinitas . Tria enim dumtaxat
 Elementa se contingunt in loco generationis, scilicet, Aer, Aqua,
 Terra . At vero Hebraeorum Rabini asserunt in suo Alphabeto
 Tres esse litteras, Tria significantes Elementa, Terram, Aquam,
 Ignem : ex quibus vniuersa componantur, & conglutinentur per
 aerem, quem non elementum, sed glutinum elementorum esse af-
 firmant .

1 Tri-

Trium in Deitate personarum expressio nobis inuolucro quodam, et velamento imaginis adaperitur in Igne. in eo enim inuenimus Tres Diuinas proprietates: prima ipsa est substantia corporalis quod Ignis est; deinde Splendor eius, qui in ipso permanet; Tertia Calor, qui ab utrisque procedit. quæ hoc modo æstimanda videntur, ut quod est in igne substantia corporalis, ita intelligatur in Trinitate quodammodo persona Patris; et quod est in igne splendor eius, hoc sit in Trinitate persona Filij, sicut Apostolus dicit: Splendor gloriæ eius; quod autem est in igne calor, hoc est in Trinitate persona Spiritus sancti, sicut legitur in Psalmo: Quis se abscondet a calore eius? In igne igitur primo animaduertitur ipsa fecunditas sensibus nostris prorsus occulta; deinde lux eiusdem manifesta ex ipsa manans fecunditate, ipsique semper æqualis; postremo est ab utroque propagata vis calefactoria penitus utrisque par. Ab igne oritur lumen, et calor: a natura Dei, verbum, et Spiritus sanctus. Ignis si non est aliquid quod illuminetur et calefiat ab eo, tamen hic ignis semper habet lumen et calorem: ita et ante creationem Mundi fuerunt Verbum, et Spiritus sanctus potentia naturales Dei, et per has Tres proprietates viuit Deus sempiternæ etiam ante creationem Mundi, et per has creauit Mundum, et per has regit eum. Et quia hæc Tres proprietates non distinguunt aliam et amplissimam substantiam Dei, propterea Deus est, et cum proprietatibus suis vnus Deus, et non Tres Dei, sicut ignis, splendor, et calor, vnus est ignis.

Ignis,	Pater,	A nullo,
Splendor,	Filius,	Ab vno,
Calor,	Spiritus sanctus,	Ab utroque,

Triplex esse habet ignis. est enim ignis purus in propria sphaera; ignis coniunctus rei combustibili, videlicet, in aliena materia; ignis mixtus, scilicet, in re elementata, in qua secundum quosdam ignis et alia elementa sunt actu, non quo ad esse primum, videlicet, formarum substantialium; sed quo ad esse secundum,
nempe

nempe qualitatum suarum, quæ sunt reductæ ad medium; et ideo sunt ibi sicut extrema in medijs, et secundum aliquos non sunt ibi in actu; sed in virtute.

Tria habet interstitia sphaera Ignis, videlicet, supremum, quod vocatur igneum; medium; et infimum, quod dicimus Olympum.

Tripliciter apparet Ignis, nempe

Flamma, Luce, Carbone.

Tres sunt Aeris regiones, seu partes non solum situ, sed et natura proprietate differentes. suprema, scilicet, pars eiusdem elementi et purissimus ignis, quod totum ætheris nomine designatur, vbi pura et immixta sunt elementa; media aeris regio, in qua sublimes illæ impressiones apparent, pluuia, niues, tonitrua, fulgura, cometes; infima quæ apud nos sunt, vbi elementum purum nullum, sed mixta omnia ex crassiore parte mundani corporis constant. suprema excessiue calida et sicca existit propter ignis vicinitatem, cui contigua est, atque circulariter cum ipso ad motum celorum rapitur. semper enim vnus elementum circumdat alterum, et est altero in de cupla quantitate maius; infima simili modo calida, atque humida ob radiorum Solis repercussionem a terra, temperata per accidens: quandoque frigida, ob Solis elongationem, seu distantiam multam; media autem est perpetuo frigida, quia radiorum solarium reflexio eo pertingere nequit; frigiditatem eius, effectus in ea geniti, probant.

Aer	{	Supremus,	Calidus,
		Medius,	Frigidus,
		Infimus,	Calidus,

Aquarum natura Triplici virtute fungitur, id est: Liquida, Fecunda, Potabili. Hinc Neptunus aquarum præsul Tridentem ferre pingitur, ipsiq. Amphitritem in coniugium deputat. Amphi enim græce circum circa dicimus, eo quod omnibus Tribus elementis conclusa

fit aqua, nempe in Cælo, Aere, id est, nubibus, & in Terra, ut fontes, & putei.

Aqua locus	{	Cælum,	} Natura	{	Liquida,
		Aer,			Facunda,
		Terra.			Potabilis.

Potest & alio modo distingui Trinitas in aqua, ut dicatur

Condensata,	}	In	{	Nube,
				Glacie,
				Flumine vel fonte.
Liquida.				

Nubes una & liquida substantia in hac Tria potissimum, & usitatissima soluitur

Pluuiam, Niuem, Grandinem,

Quæ tria, sicut distincte sursum nascentia; ita & in imo efficiencia vnum, nimirum Diuinarum Trium personarum mysterium nobis exponunt. quod tetigit David hæc canens de eloquio Dei quod

Psal. 147. pluuiæ comparatur & imbri: Qui emittit eloquium suum terræ. & infra: Qui dat niuem sicut lanam. Postremo grandinem submitte, inquit: Mittit crystallum suam sicut bucellas. Per Crystallum, ob similitudinem, intelligens grādinem e nube deorsum in terram labentem; non autem terrestrem crystallum in subterraneis locis nascentem, quæ haud aliter, quam securibus inde euelli & auferri queat. Quod si non de grandine, quæ cito liquefit a Sole, velit quispiam intelligi; sed malit uerti debere intelligentiam ad veram solidamque chrysellum, quam frigus intensissimum usque adeo strinxit, ut nequeat deinceps ab ignis calore, aut a Solis estu, instar communis glaciæ, dissolui, huius opinioni vltro subscribam. cum etiam in quibusdam plagis, & partibus Orbis in media aeris regione veram crystallum cum communi grandine gigni, & in terras e nube decidere, frequens experientia docuerit; cuius magnitudinem tangens, bucellæ similem dicit, tantum, scilicet, quantum potest vna vice ori hominis intrudi.

Aquarum motus tribus differentijs adimpletur, Fonte, Fluuio, Mari,

Mari, Fons prima est aqua apparitio, & ex ipsis terræ visceribus emanatio, Fluuio medius est earum motus, quo in suum naturalem locum deuehuntur; Mare vero earum est receptaculum, congregatio, status, finis.

Motus aquarum:	{	Fons,	Initium,
		Fluuio,	Medium,
		Mare,	Finis.

Est igitur in Aqua quædam Trinitatis imago. Nec mirum, cum ipsa sit vnum ex illis tribus, quæ testimonium dant in terra ipsi Trinitati beatissima, Spiritus, Aqua, & Sanguis. Spiritus, inquam, sanctificationis; Aqua ablutiois; Sanguis redemptionis. Extra de celebr. miss. cap. in quadam nostra. 1. Iohã. 4

Arbor vna est, in stipite coniuncta, in ramis discreta; in quibus hæc Tria profert

Folia, Flores, Fructus.

M V N D V S Trinus.

Tres Mundos figurauit antiquitas, supremum omnium Vltremondanum, quem Theologi Angelicum, Philosophi intellectualem vocant; quem a nemine satis pro dignitate decantatum Plato inquit in Phædro: proximum huic, Cælestem: postremum, Sublunarem hunc, quem nos incolimus. hos Tres Mundos a Moysse in tabernaculi constructione figuratos fuisse constat. partitus est enim tabernaculum in partes Tres, quarum singulæ, singulos (quos diximus) mundos referunt. Etenim prima pars nullo defensa tecto, imbribus, calori, frigori que obuia, in qua non modo homines, sed et iumeta, sublunaris mundi simulacrum est; Reliquæ duæ partes, ob tectæ, & ab omni peregrina iniuria liberæ; quemadmodum uterque mundus, cælestis & Angelicus, nec iniuriæ capax, nec contumeliæ. Ambe item sanctitatis nomine honestatæ, ita tamē ut secretior Sancti sanctarum; altera Sancti dumtaxat titulo decoraretur. in illa enim sacratissima, alata Cherubin erant, Angelicum mundum representantia: hanc, quæ tota auri splendore fulgebat, candelabrum

I 3 illumi-

illuminabat septem lucernis tanquam septem Planetis distinctum. Hinc patet mysterium, nam quoniam nobis ad Mundum supercelestem, referata est via per Christi crucem, ideo illo occumbente, scissum est velum templi, quo sancta sanctorum ab alijs partibus discludebatur. quo significabatur nobis patere aditum ad Dei regnū, ad Deum ipsum, qui volat super Cherubin antea ob peccatū protoplasti, iustitiæ legibus oclusum. Hic autem illud notandum, esse hos Tres Mundos, Mundum unum, non solum quia ab vno principio, & ad eundem finem omnes referantur, aut quoniam debitis numeris temperati, & harmonica quadam naturæ cognatione colligentur; sed quoniam quidquid in omnibus simul est Mundis, id & in singulis continetur, neque est aliquis vnus ex eis, in quo non omnia sint, quæ sunt in singulis.

Est. n.	{	apud nos	{	Calor qualitas elementaris,	{	Ignis,
		in celestibus		Virtus excalfactoria		Sol,
		in Angelicis metib.		Idea caloris		Sera-

Est eodē modo	{	apud nos	{	elementaris	(phic' intellect'.	
		in celis		aqua		huius motrix & dnā, vestibulū. s. cę-
		sup celū		mentes Cherubicæ.		(lorū Luna.

atque idem de cęteris elementis iudicari potest.

TRINITAS in humano intellectu.

Intelligibilis, immortalis, & incognita animæ substantia ad imaginem, et typicam similitudinem incogniti, & immortalis Dei existit. sicut enim Deus non est aliquid eorum quæ sunt, sed ab omnib. diuersus; ita rationalis anima diuersa est ab omni creatura. nam neque Dei, neque rationalis animæ substantiam quispiam hominum nouit a Mundi origine. Quis enim ausit affectare, seu sperare se posse, vel animæ, vel Dei substantiam per imaginationem, nedum verbis concipere? cuehit enim super hominis captum. quandoquidem cum Deus sit vnus, ipsa quoque vnica est, non ex partibus, vt corpus, composita, sed est simplex natura. ¶ quemadmodum Dei locum nescimus, vbi habitet, sed tamen credimus quoniam semper vbiq̃ue

vbiq̃ue totus est in toto orbe, & totus in qualibet parte, vniuersa viuificans & gubernans, vt in Actis scribit Lucas, dicens, quod in eo viuimus, mouemur & sumus; pari ratione animæ locum ignoramus, sed tantum scimus, quia in orbe suo, id est, corpore vbiq̃ue tota in toto, & tota in qualibet parte corporis est, & operatur, illud viuificans mouens & gubernans. neque enim in maioribus sui corporis membris maior, & in minoribus minor; sed in minimis tota est, & in maximis tota. In hoc etiam ad Dei similitudinem existit anima, quia neque substantiæ Dei rationem humana mens valet comprehendere, neque animæ hominis essentiam valet inuenire, vnde, & quomodo ad esse prouenerit. Atque sicut Dei essentia ex his tantum percipitur, quæ in suis creaturis agit & operatur; sic vtiq̃ cum omnia quæ penes animam ipsam sunt, ignoremus, ex solis quas exercet in corpore actionibus, illius essentiam, atque presentiam percipimus. omnis quippe anima definitio, est tantum quasi nominis expositio, cum reuera essentiam, atque formam animæ naturalibus rationibus assequi nequeamus; vnde a fine, & effectis, & accidentibus, tanquam a posteriori, eam notificamus; quod accidentia ad cognoscendum, quod quid est conferre videantur. Præterea sicut Deus, vnus cum sit, nomine non indiget, multis attamen signatur nominibus, quippe qui nomina sortiatur, non ab essentia, sed ex ipsis operibus, quibus maxime viget. ipse est enim Charitas, quæ credentes perducit ad Deum: ipse est lux, quæ illuminat omnem hominem uenientem in hunc Mundum: ipse est ianua, per quam si quis introierit, saluabitur; sic vtiq̃ue anima cum sit vna, simplex, inuincibilis, indiuisibilis, compositionis, & concretionis omnis experta, plurimis tamen facultatibus & virtutibus instructa, quas per varias edit corporis partes, etiam varias sortitur appellationes. Anima dicitur, quia corpus ex se mortuum animal: Ratio, quia verum a falso tanquam radius quidam Diuinitatis discernit: Mens, quia præcetera cogitat, recolit, & meminit: Animus, quia animos inerti præbet corporeæ moli: Sensus deniq̃; ¶ Intellectus, quia sensibilia

Aug. lib.
Decogni-
tione ve-
æ vitæ.

Et intelligibilia comprehendit. In hoc alio ad Dei imaginem facta legitur anima nostra, quia Deus est Memoria, quæ sui & omnium quæ sunt meminit, quæ Pater nominatur; ex qua nascitur Intelligentia, quæ & uniuersa quæ sunt, intelligit, quæ Filius nuncupatur; ex utraque Dilectio procedit, quæ se, & cuncta quæ sunt, diligit, quæ Spiritus vocatur. Ipsa anima itidem ad huius imaginem conditur, dum ei Memoria, Intellectus, ratio Dilectionis indicitur. præteritorum namque meminit; inuisibilia intelligit; mala respiciens, bona diligit. Amplius tres potentia Memoria, Intellectus, Voluntas in vna sunt anima; quemadmodum Pater, Filius, Spiritus sanctus sunt vnus Deus. Ex memoria quidem formatur intelligentia. neque enim est ex quo formetur intelligentia ipsa, nisi ex memoria, secundum quod memoria est notitiam rei apud se habere. Nisi igitur apud animam sit notitia, non est quo formetur intelligentia. Intelligentia autem extendente se & notitia, & accipiente id quod verum est in ratione boni, & conuenientis, statim ex memoria & intelligentia formatur appetitus, qui est voluntas, sicut facile a quolibet sapiente intelligi potest. nec enim anima perfecta esse potest, sine his tribus, nec horum trium vnum aliquid, quantum ad suam beatitudinem pertinet, sine alijs duobus integrum constat. sicut igitur ex memoria formatur intelligentia; sic ex Patre in diuinis generatur Filius. & quemadmodum ex memoria & intelligentia extensis, & quasi spirantibus bonum, formatur voluntas; sic ex Patre & Filio, tanquam ex vno spirandi principio, procedit bonum, quod est Spiritus sanctus. intelligentiã & voluntatem tam pro potentia, quam pro actu sumendo. Ipsa quippe Diuinæ Trinitatis imago, vt placet Scoto in primo lib. dist. 3. quæst. vlt. non in solis primis animæ actibus consistit, sed in primis & secundis simul sumtis. Ibi enim non tantum Diuinarum personarum distinctio, origo, atque productio optime resurgunt, verum ipsarum quoque identitates, ac diuinæ essentiæ vnitas expresse representatur. Sicut enim Pater, Filius, et Spiritus sanctus, non sunt

tres

Petr⁹ Ga-
latinus.
lib. 2. c. 8.
de Arca-
nis catho-
licæ veri-
tatis.

Aug. de
Spiritu,
& anima.

tres Dij, sed vnus Deus, personis excellens Tribus; ita memoria, intelligentia, & voluntas non sunt tres animæ, sed vna solum anima dignitate insignis triplici. Est itaque anima vna, & indiuisibilis substantia, sine sui diuisione trina, discreta in memoriam, intellectum, & voluntatem. Memoria non est intellectus nec voluntas. Intellectus non est memoria, neque voluntas. Voluntas neque intellectus, neque memoria. Sunt tamen hæc inuicem correlatiua, æquata, & similia, vna in super eademque animæ substantia. Quare in his tribus Diuinam imaginem gerit in sua natura noster interior homo. In memoria si quidem imago Patris relucet, quia memoria secunda cum actu dicendi producit verbum. Intelligentia vero imaginem exprimit Filij, quia Filius per modum intellectus & nature gignitur. vnde Filius in Diuinis est notitia genita, quæ se Pater cognoscit. In voluntate autem imago Spiritus sancti insinuat, quia Spiritus sanctus per modum voluntatis a Patre & Filio, tanquam ab vno principio, & vno spiratore procedit. Quare Spiritus sanctus non est nisi amor, quo Pater et Filius se mutuo amant.

Inest animæ alia Triadis consideratio, adest enim ipsa substantia incorporea rationalis, in qua nunc intellectus & vita est: & quod est in anima substantia, hoc intelligatur, si dici fas est, in Trinitate persona Patris. quod autem est in anima, virtus & scientia, hoc intelligatur in Trinitate Filius, qui est Dei virtus, & Dei sapientia. & quod in anima viuificandi proprietas, hoc & in Trinitate intelligatur Spiritus sanctus, per quem viuificandi opus multis locis prædicatur impleri, sicut ait Petrus in epistola prima: Mortificatos carne, viuificatos autem Spiritu. item Apostolus: Littera occidit, spiritus autem viuificat. Et in Euangelio Dominus ait: Spiritus est, qui viuificat. nam caro non prodest quicquam. Hæc autem quæ diximus tria singulariter sequestrata nullatenus inueniuntur, quamuis intellectus noster ea distincta possit advertere; sed ita naturaliter sunt vnita, vt dum vnum horum se obtulerit, simul tria semper occurrant.

Castiod.
i Psal. 50

1. Pet. 3.
2. Cor. 6.

Io. 6.

Anima,

Anima, Pater,
 Virtus, & scientia, Filius,
 Viuificandi proprietas, Spiritus sanctus.

Possimus & alio modo ex his quæ his quæ in nobis sunt, ea quæ supra nos sunt intelligere, atque imaginari. in nobis enim & Mens est, & Sermo, & Spiritus. Hæc autem tria inseparabilia sunt, & equalia. Et quidem Mens Sermonem impatibili modo gignit; Sermo autem sine Spiritu ex Mente progredi nequit. Ita fit, vt quamquam in nobis Tria sint, vnus tamen homo sit, iuxta id, quod in Tribus personis intelligitur, eo quod Mens & Sermonem, & Spiritum habeat. Eodem modo Pater, Filius, & Spiritus sanctus Tres quidem personæ inseparabiles, vnus autem Deus. Et Pater citra passionem Filium generat, Filius rursum sine Spiritu non est.

Mens Sermo Spiritus,
 Pater Filius Spiritus sanctus.

Est item anima nostra vna persona; anima vero producit Sermonem, & Sermo producit Spirationem, sunt ergo Tria, Anima, Sermo, Spiratio. Anima est ad modum Patris; Sermo animæ, ad modum Filij & verbi Dei; Spiratio animæ, ad modum Spiritus sancti. Anima est ingenita, Deus Pater ingenitus est. Sermo generatur ab ipsa anima, et verbum Dei à Patre generatur. Spiratio ab Anima et Sermonem, Spiritus sanctus a Patre, Filioque procedit. Anima, Sermo, & Spiratio, anima vna, & non Tres: ita & Pater, Verbum, & Spiritus sanctus vnus Deus, & non Tres. Inseparabilis anima, & Sermo, & Spiratio, vna anima & non Tres. Inseparabilis Pater, Verbum, & Spiritus sanctus.

Anima Sermo Spiratio,
 Pater Verbum Spiritus sanctus.

Adbuc Tria considerantur in Homine, Esse, Nosse, Velle.

Aug. lib.
 Confess.

Sum enim, & noui, & volo; sum sciens et volens; & scio esse me, & velle vt sim; & volo esse, & scire. In his tribus quam sit inseparabilis vita, & vna vita, & vna mens, & vna essentia, quam denique

denique inseparabilis distinctio, et tamen distinctio, videat qui pot.

Potest & alio modo distingui Trinitas in Anima: Mens, Notitia eius, & Amor, Tria sunt. Mens nouit se, & amat se; nec amare se potest, nisi se nouerit. Duo autem sunt Mens, & Notitia eius. Duo item sunt Mens, & Amor eius. Cum ergo se nouit mens & amat se, manet Trinitas, videlicet, Mens, Amor, Notitia. Hæc autem tria, cum sint a se inuicem distincta, dicuntur tamen esse vnum, quia in Anima substantialiter existunt. Ecce iterum mens intelligit se, diligit se. hoc si cernimus, Trinitatem cernimus. Mens rationalis est vna, & de se generat intellectum, vna vnum; quem nunquam dum conspicit quam subtilis, quam verus sit, & quæ iucundus, mox diligit eum, & sibi complacet in ipso. Considera ergo tria hæc, Mentem, Intellectum; Amorem. De Mente nascitur Intellectus; de Mente pariter & Intellectu Amor oritur; de sola Mente, Intellectus; quia Mens de se gignit Intellectum; Amor vero nec de sola Mente, nec de solo nascitur Intellectu, sed ab vtrisque procedit. sicut Pater generat Filium, à Patre, & Filio procedit Spiritus sanctus; sic Mens generat Intellectum, a Mente & Intellectu procedit Amor. Amplius, sicut Mens, Intellectus, & Amor vnum sunt; sic Pater, Filius, & Spiritus sanctus vnum sunt. Tres vnum sunt, quia in Tribus personis est vna substantia. Tres vnus non sunt, qui a ille, qui genitus est, non potest esse ille, a quo genitus est. neque item ille, qui a gignente, & genito procedit, ille esse potest, qui est gignens, vel genitus. Quare inexpugnabili veritatis ratione cogimur in Deitate personarum, Trinitatem, et Vnitatem cognoscere substantia.

Tres sunt partis Animæ principis operationes, quas anima est extra corpus, absq; organorum adminiculo, vel etiam a corpore segregata, post mortem potest exercere. eas Philosophi uocant mere animales operationes, quia sine corpore, vel extra corpus a sola Anima queunt effici. Ipse sunt Tres animæ rationalis vires,

Intellectus, Affectus, Voluntas.

quarum

Aug. de
 Trin. lib.
 9. cap. 4.

Aug. de
 Tri. li. 14.
 cap. 7.
 Pec. Lób.
 sentet. 1.
 dist. 3.
 Hugo a
 S. Vi. li.
 bro de
 Trinita-
 tis sum-
 me p vifi-
 bilia a-
 gnitione
 cap. 21.

quarum duæ posteriores recte etiam appetitus intellectiuis appellantur. Et sic est quidam animæ motus, quo localiter anima mouetur, etiam extra corpus & a corpore separata, quo moueri oportuisset animam Hermothæi Clazomenij, si verum fuisset ipsam extra corpus errare in longinqua consueſſe, ac inde redire in corpus. qualem fingit & Diuinus Plato in fine de Repub. Socrat. de anima Heri Armeni genere Pamphili, qui, cum duodecimo post mortē die in rogo fuisset positus, reuixisse dicitur. Hoc motu non organico mota, & regressa sunt animæ suscitatorum, puta Lazari quatriiduum iam mortui. Tali motu feruntur iam beatorum, & damnatorum animæ, sicut & appetunt iam affectu, vel appetitu intellectiuis, non organico.

Plato ex Timæo Locrensi, et ceteris Pythagoreis Tres enumerat animæ partes, siue potentias: Irascentiam, quam statuit in corde; Concupiscentiam, sub medio septo, in recore & splene; Rationem, in cerebro, tanquam in arce mandatricem operum (ut inquit Claudianus) prospēcturamque labori. Per concupiscentiam ad Dei amorem excitatur: Per rationem vero scientiam, & sapientiam ab ipso

Deo accipit: Per iram spirituales nequitias repellit & abdicat. In qua quidem diuisione imago Dei rursus describi potest. omnes. n. tres partes vniuersitatis, cęlestia dico, terrestria, & quæ inferorum sunt, tribus modis dispensat & gubernat, conditricem uidelicet & potentia, sapiente prouidentia, & expultrice vitiorum elementia. omne. n. quod facit, secundum aliquem horum Trium modorum perficit, aut condendo, aut præsciendo, aut castigando. Concupisibilitas igitur animæ quodammodo conditioni Dei assimilatur. si quidem concupiscentia producit concupiscentem ad actum; Rationalitas autem Dei præscientiam imitatur; sed irascibilitas ad Spiritum sanctum pertinere videtur, iuxta illud: In Spiritu Dei eiicio

dæmonia. & illud: Cum venerit Paracletus arguet mundum de peccato &c. Ex concupisibilitate ratio emanat & irascibilitas. nā antequam loquatur puer, vbera concupiscit, & somnum appetit. similiter autem ratio irascibilitatem præcedit; etenim ante quam discernat,

Plato de
Republ.
lib. 10.

Hugo E.
reriānus
lib. de re
gressu a-
nimarū
ab inferis.
Philip. 2.

Matt. 12.

Iohā. 16.

discernat, nequaquam irascitur virtus, sunt tamen tria simul in anima, sed non simul apparentia. Quemcumque igitur scire delectat quomodo ad imaginem Creatoris sui formatus sit, hæc scrutetur, suæ ipsius naturæ constitutionem perquirat, quæ sint huius partes, & quæ sint partes partium; quomodo cum vna sit anima in Tribus consideretur; & cum vna sit in substantia, nō tamen vna est in speculatione suarum partium, cum habeat concupiscentiam, rationem, & iram. Si concupiscentiam boni ab anima separas, desinit esse anima; si rationem seiungas, irrationalem ipsam constituis; si mentem amoueas, erit utiq; mortua, et non viuifica. liquet igitur Tria esse in anima, secundum rationem, vnum secundum naturam, & secundum substantiam. hæc autem Tria incomprehensibilia, & indiuisibilia. semper enim est anima vna.

Anima rursus in Tribus corporis partibus præcipue residet. secundū Peripateticos. n. sedem suā habet in corde; secundum alios, in posteriore parte capitis, quæ caua vocatur; et in basilicis seu regijs venis. In his Tribus corporis partibus viget anima. quare si cor vulneretur, aut ex basilica vena aliqua multum sanguinis effluat, aut si caput ac cerebrum cadatur, vel gladio secetur et abscindatur, statim a corpore secedit anima, & mortuum corpus relinquit. In istis porro Tribus partibus anima principaliter sedem habens, in totum corpus vitam distribuit. In hoc etiam ad Dei imaginem factus est homo, quod Tres sunt facultates principes, corpus humanum quandiu sua integritate fruitur, dispensantes.

Animalis Vitalis & Naturalis.

mysterium quidem Diuinæ Trinitati simile. Nam sicut Deus vnus, Trinus, ac perfectus vniuersa complectitur, implet, fouet, superexcedit, & ambit; ita & anima Tribus hisce facultatibus per totum insinuatur corpus, non quidem locali extensione, sed ita ut tota sit in toto, & tota in qualibet parte. Animalis facultas ex Platone & Medicis fere, in proprio cerebri temperamento sedem habet, vnde in omnes corporis partes sensum & motum habituras

Martianus
Capella.

bituras per nervos distribuitur. hæc Trium est generum,
 Mouens enim alia est, alia Sentiens, tertia Princeps.
 Mouens agit ope musculorum & nervorum; atq; itidem Sentiens,
 que in sensibus exterioribus apparet, & consistit. Princeps com-
 pletitur.

Rationem seu dianoeam, Memoriam, & Phantasiam.

Vitalis sedet in corde, unde calor innatus & vita toto corpori ma-
 xime per arterias dispensatur. Vitalis autem facultatis insignior,
 & evidentior actio, pulsatio est, & pernix illa cordis & arteria-
 rum agitatio, qua corpori Triplicem præstat usum. Cordis. n. atq;
 arteriarum dilatatione Spiritus vitalis allecti aeris beneficio, fo-
 uetur; contractione cordis suligo repurgatur; utroq; autem corpo-
 ris uniuersi calidum innatum temperatur. Naturalis potissimum fa-
 cultas secundum Platonem & Medicos, sedem sibi præcipue dele-
 git in iecore. hæc nonnullis dicitur anima Vegetatrix, vegetans etiã
 plantas nedum corpora animalium, in Tres alias rursus facultates
 distincta. Anima. n. Vegetatiua est actus substãtialis corporis natu-
 ralis organici, quo id ipsum nutritur, augetur, & generare potest,
 sicut anima plantæ est vis, qua planta nutritur, crescit, & semi-
 nalem vim habet ad propagandam suam speciem. inest siquidem
 plantis sola vegetatiua anima. Quare ex prædicta definitione Tres
 animæ vegetatiuæ operationes eliciuntur.

Nutritio, Augmentatio, Generatio.

Nutritio est alimenti extrinsecus aduenientis conuersio in substã-
 tiam nutriti corporis, per vim caloris naturalis, qua recuperat cor-
 pus quod perdidit, cui Tres a Philosophis animæ operationes attri-
 buuntur, dimissa expultrice.

Attractio, Retentio, Digestio seu concoctio.

Attractio, seu assumptio alimenti Trino fit actu. aut per propriam
 virtutem attrahendi seu occultam, ut magnes attrahit ferrum;
 aut per vacui impletionem, quod nequit admitti, sicut aqua sursum
 attrahitur; aut transuersum per siphones; aut per calorem stomachi

& hepatis, ut lychnus, ardens in lampade, attrahit oleum, aut
 alium humorem pinguem.

Attractio alimenti } Virtutem occultam:
 trino fit actu vel per } Vacui impletionem:
 } Calorem stomachi & hepatis.

Digestionis seu concoctionis, qua alteratur alimentum, & digeritur
 per calorem naturalem et humorem, Tres sunt operationes. prima est
 emollitio, et maceratio alimenti in humido, ut in plantis: secunda
 est quædam seu coctio, & elixatio alimenti in stomacho corporis
 animalis, quemadmodum caro elixatur in olla: Tertia fere est as-
 satio, cum assatur alimentum, solidiusque fit, a quo etiam nutriuntur
 ossa, & cartilaginea membra, nedum carnea, ut aliqui sentiunt.
 Tres igitur sunt operationes Digestionis,

Emollitio, Coctio, Assatio.

Habet & augmentatiua operatio Trinitatis perfectionem. Quæ
 admodum. n. Nutritiuæ operationis est Alere, Nutrire, et Mouere
 substantiam corporis animati; sic Augmentatiua potentia corporis
 animati auget quantitatem in Longum, Latum, Densum.
 Quare & Medici illam vocant naturalem crescendi Virtutem, quã
 sic diffiniunt: Augmentatio est conuersio alimenti extrinsecus ad-
 uenientis in substãtiã corporis, vel membri alti, per naturalẽ calorem,
 qua corpus vel membrum recuperat plus quam perdit crescens in
 Longitudinem, Latitudinem, Densitatem. Ceterũ sicut
 augmentatio, & nutritio ad conseruationem pertinent indiuidui;
 pari ratione ad suã speciei conseruationem valet generatio. ea. n. sic
 definitur: Generatiua potentia est qua corpus animatum anima ve-
 getatiua, gignit ex se aliud animatum corpus, simile sibi in specie, ad
 cuiuslibet animatæ speciei perpetuam conseruationẽ propagationis,
 cui Tres a Medicis operationes attribuuntur, Spermatica seu vir-
 tus, qua alimentum & humor in semen commutatur: altera immu-
 tatrix, qua semen in partes corporis generandi incipit transmutari,
 ut in sanguineum, carneum, osseum. Plasmatiuã vel informatiuã
 tertia,

tertia, qua semen mutatur forma in germen, vel embryonis formam, id est, in factum nondum perfectum, neque animatum.

Generatricis potentiae trina operatio {
 Seminativa,
 Immutatrix,
 Plasmatica.

Homini nutritio Trinis membris perficitur, Ore, Stomacho, Hepate. cibus enim ab ore assumitur; recipitur, continetur, & conseruatur in stomacho; postremo ab hepate concoquitur, & digeritur transiens in venas, & tandem in animalis substantiam. Quemadmodum autem illis Tribus corporis partibus confertur alimentaria substantia, priusquam vertatur in sanguinem; ita & intellectualis species, priusquam mentem pascat sapientis, Tres in animo recipit status, primum in intellectu; secundum in Memoria; tertium in Contemplatione, per quam iterum confertur intellectui. Est. n. Intellectus Ori: Memoria Stomacho: Contemplatio vero Hepati analogae. Os siquidem & Intellectus, anteriores sunt partes naturalesque; valvae, quibus tam corporea, quam spiritualis alimonia est introducenda: Stomachus vero & Memoria interiores partes sunt corporis & animi, quarum ille procedens manansque ab ore, excipit alimentum; haec autem irrumpentibus per intellectum notionibus, it obuiam, illasque, colligit, & conseruat: Hepar autem et Contemplatio hac ratione respondere probantur, quod illud quidem introductam ab ore, & a stomacho conceptam alimoniā coquit, digeritque in sanguinem; haec vero pariter immissam per intellectum, & a memoria conceptam, atque reseruatam notionem, digerit, ordinat, rursusque intellectui offert. Has autem corporis, & animi functiones hac verborum serie exprimere vel facile possumus.

Os	Stomachus	Hepar
Cibi assumptio	Conseruatio	Coctio
Intellectus	Memoria	Contemplatio
Speciei apprehensio	Reseruatio	Representatio
		Primum

Primum, Secundum, Tertium,
 Per se, A primo, Ab utroque,
 Pater, Filius, Spiritus sanctus.

Trino rursus calore atque igne praeparatur, & concoquitur hominis cibus; primo quidem Celesti; secundo Elementari; tertio Humano: Sole, Igne, Hepate. Hisce tribus ignibus praeparatur alimentaria hominis substantia, priusquam ex materia conuertatur in sanguinem. Nempe a Sole maturantur fructus, herbae, plantae, & animalia gignuntur; deinde ab elementari igne, quidquid in eis cruditatis, contrarij, & superflui humoris est, exhalatur ac resoluitur; postremo in homine, hepatis calore, in sanguinem omnia conuertuntur.

Trinus calor, { Celestis, Sol, } { Maturitas,
 { Elementaris, Ignis, } { Proprietates } Coctio,
 { Humanus, Hepar, } { Digestio.

Tribus etiam speciebus pascitur, & eruditur Anima.

Sensibili, {
 Imaginaria siue phantastica, } nempe a { Mundo,
 Rationali seu intelligibili, } { Corpore,
 { Seipsa.

Mar. sic.
 Theol.
 Platon.
 li. 4. c. 2.

Mundus. n. sensibilem mittit, vibratque speciem. Corpus imaginationis speciem, ut spectrum animae praesentat, proponit, & offert. Rationalis species, & in anima subsistit, & ab anima animae praesentatur; Et in hac sola consistit Homini

Scientia, Eruditio, & Consummatio.

Bona omnia, & Homini expetibilia, sunt in triplici genere, nam utilia, aut honesta, aut delectabilia, Utilia quidem sunt corporis bona, naturalesque corporis necessitudines, ut vestes, cibus item et potus, sine quibus saluari nequit humanum corpus. Honestae vero bona sunt disciplinae omnesque Virtutes, quae propria sunt animi bona. Delectabilia autem sunt sine quibus esse quidem potest animalis

K malis

malis corpus, hilaritatē tamen & iocunditatē præstant, vt varij flores, & vnguenta, quo fit vt hominem partiamur Tres in partes. Corpus, Animam, Totū. vt bona Vtilia referantur ad corpus: Honestas, ad animum: Delectabilia, ad compositum. Alia quippe sunt Corpori propria; alia Animo; alia Vtriq; communia, quæ composito sunt propria. Corpus per se deorsum ad inferiora rapitur, Anima suapte natura ad superiora tollitur, Compositum vero nexus est, et amor vtriusq; quo continentur ambæ partes in medio. Itaque alia sunt bona ob quæ disquirenda deprimitur diciturq; corpus in Mundum: Alia vero quorum amore oblita nesciaq; corporis anima, se se quodammodo illius claustris exeret tollitq; pro viribus ad Sydera: Alia denique sunt, quæ vtrique parti epithalamū siue hymenæum canunt, quibusque coercentur in medio, copulantur inuicem, coeuntq; in toto. Erit igitur trinarerū positio seu susceptiua potentia et locus,

Corpus, Anima, Mundus.

quod vniuersa hominis bona sint, vel in Corpore, vel in Anima, vel in Mundo, tamquam in potentia, in subiecto, & in continenti loco.

TRINITAS in sensibus exterioribus.

Eodem modo Tripartiti sunt sensus, Vtilium, Honestorum, Delectabilium. Tactus & Gustus fere vtilium sunt bonorum; visus & Auditus, honestorum; Odoratus, delectabilium. Tactus. n. & Gustus omnibus animalibus ad naturalium necessitudinum prouidentiam a natura deputati sunt: ita vt præsentē tactu, statim id cui inest dicamus esse animal atque eo absente non esse animal. Comitatur autē Gustus Attactum, nec ab eo vnquam separatur. Vt. n. is iudex est naturalis, conuenientisq; loci: ita & ille prætentator naturalis conuenientisq; alimenti. Visus & Auditus disciplinæ sensus vocantur omnium præstantissimi et liberalissimi, qui vt Gustus & Tactus ad corporis carnisq; salutem; ita & ipsi ad spiritus, atque animi partem, eaque haurienda, quæ animum erudiunt virtuteq; consumantur, facti atque instituti a natura videntur. vera. n. animi bona sunt disciplina, scientia, omnesque virtutes, & quæ-

cumque

cumque propter se bona sunt, quæ liberalia, & honesta nuncupantur. Odoratus autē, qui æqualis medijsq; sensus dici potest, honestior quidem & liberalior est Gustus, & Tactus; minus tamen liberalis visu & Auditu, minusq; animo aut corpori proprius, quam extremi. is. n. factus est partim vt animam in corpus temperet, carnemq; emolliat odoribus suaue olentibus, qui magis in hominum oblectamentum, quam per necessarium vsum multo sumtu comparantur. Adhuc etiam in quolibet sensu exteriori relucet qualescumque vestigium Trinitatis. nam vt vno testimonio vtamur oculorum, quando quod vnus renunciat etiam in ceteris valet, visio, res visibilis, videns, tria hæc sunt consideranda cum aliquod corpus videmus, primo ipsa res quam videmus, vt pote turrim, quæ vtiq; iam esse poterat antequam videretur; deinde visio, quæ non erat priusquam obiectam sensui turrim sentiremus: tertio quod in ea re quæ videtur, quandiu videtur, sensum detinet oculorum. In ijs igitur tribus manifesta est distinctio, & discreta natura.

Visus,	Visibile,	Videt:
Auditus,	Audibile,	Audit:
Odoratus,	Odorabile,	Odoratur:
Gustus,	Gustabile,	Gustat:
Tactus,	Tangibile,	Tangit.

TRINITAS in materialibus cognitionibus.

Sex sunt materiales cognitiones, internus sensus vnus qui communis dicitur, & externi quinque, in quibus miro responsu, & congruentia, Trinitas elucescit. sensuum enim alij sunt præsentatiui ministrantes, & obiectiui; passibiles alij inferiorum iudices arbitri præcipui, & eorum quæ ab illis offeruntur susceptiui. Manus enim quæ tactus quidam sunt, oculis ministrant scripturas, colores, & omnium picturarum varietates; Os auditui vocis concinentiam omnemque harmoniam offert; Odoratus cerebrum imaginationis locum varijs inspirat odoribus. Tres igitur sunt qui offerunt & ministrant sensus,

K 2 Tactus

Tactus, Gustus, Odoratus.
 Tres item quibus ministratur,
 Visus, Auditus, Imaginatio.
 Tria sunt et quæ offeruntur, quibusq. hi ab illis pascuntur et aluntur,
 Color, Vox, Odor.

Insunt igitur sensibus trinae Trinitates; prima ministrantium sensuum; secunda eorum quibus ministratur; tertia obiectorum, quæ ministrantes præstantioribus offerre iubentur.

Humani-
tas vni-
trina.

In Humanitate, quadam participatione, videmus trinum, et unum Deum, quanto magis, n. creatura Deo similis, tanto magis trina, & vna. Video quidem vos oēs esse homines; per essentiā igitur Humanitatis estis homines. Video plures esse in essentia humanitatis, et id per quod subsistit Hominū pluralitas, & sic est Unitas, quia Unitas est ex qua pluralitas, quoniam pluralitas est explicatio Unitatis. Video vos esse inæquales. Vnde sicut inæqualitas sequitur pluralitatem, et ex ea oritur; eodem modo in essentia Humanitatis, ab Humanitate exoritur substantia inæqualitatis. Inæqualitas autem per æqualitatem subsistit. Quare in essentia Humanitatis est Unitas, a qua æqualitas. Video vos diuisos, & ab inuicem separatos, sed diuisio seu separatio procedit a pluralitate, & inæqualitate. quare in essentia Humanitatis reperitur id, in quo subsistit diuisio, quod procedit ab Unitate et æqualitate, et id est cōnexio. habemus igitur Diuinę Triadis imaginem in simplicissima essentia Humanitatis, ex qua per quam, et in qua Homines id sunt quod sunt, propter quod nisi Humanitas vnitrina esset, per ipsam Homines esse non possent.

Etiam ex tribus personis manuducimur ad Diuinę Trinitatis inspectionem, & contemplationem. Non ita dicimus esse plures Humanitates, sicut plures Homines; sic non idem est Humanitas & Homo. sed idem est Deitas, & Deus, propter simplicissimam essentiam Diuinam; unde sicut non sunt plures Deitates; ita nec plures Dij, & non sunt nisi tres personæ in Humanitate, videlicet: Ego, tu, ille, unde vere dicere possum,

Ego

Ego sum homo, Tu es homo, Ille est homo.

Et sunt tres illæ personæ eiusdem Humanitatis. Vnde igitur haberent hoc tres illæ personæ, nisi Creator Deus esset simili modo Trinus in personis, & Vnus in essentia? Pōt igitur Deus dicere:

Ego sum Deus, Tu es Deus, Ille est Deus, eiusdem Deitatis. & non sunt tres Dij; quia non sunt tres Deitates; sed sunt vnus Deus, quia vna Deitas, quæ Deus. Certum est tres personas in vnitatem non esse vnitatem, seu singularitatem; & tres personas in numero non esse nisi numerum & pluralitatem. Et veraciter dicimus tres esse diuinas personas vnitatem, non in numero; & tres humanas personas in numero dicimus, ideo plures homines.

TRINITATIS vestigium in hominis creatione, & propagatione.

Humana species tantum vna est, Trino tamen actu a Deo substantialiter condita atque perfecta. Adam primus homo, & per se, & a nullo; Eva ex Adam, ab vno; Seth ex Adam, & Eva, ab vtroq;. Quid tādē Adam erat? Dei figmentum. Tum quid Eva? figmenti segmentum. Quid autem Seth? vtriusq; soboles. Quæ eiusdem inter se substantiæ sunt. non idem autem figmentū, segmentum, & soboles. Eva. n. & Seth ex eodem Adamo sunt. ex quo. n. alio? non tamen similiter ambo ex eo progeniti sunt, quia altera segmentum est, alter proles. Atqui omnes inter se specie idem sunt. hōes. n. nemoq; est qui inficietur. Adaperit hoc Diuinę Triadis mysterium Iohannes de Silua, hunc in modum scribens Tract. de Beneficio: Moriente aliquo campanæ debent pulsari; pro Mulie-
 re quidem bis, pro eo quod ipsa inuenit alterationem. primo enim
 fecit hominem alienum a Deo, quare secunda dies non habet benedictionem. Pro Viro autem Ter pulsatur, quia primo inuenta est in nomine Trinitatis. primo enim formatus est Adam de terra; deinde Mulier ex Adam; postea homo creatus est ab vtroque. & ita est ibi Trinitas. Pretulit igitur Diuina Mens primo humani generis Actum, Virum; deinde ex Actu, potētiam, id est,

K 3 Mulie-

Mulierem, eduxit; tertio ex ambobus extremis actu. f. & potentia, viro & Muliere, eorum medium, amborum scilicet, Filium, per quæ humana species Trinū, totum perfectumq; esse naturaliter est adeptæ. Mitto tria hominū genera apud Platonem Marem dico, et Feminam, tertium ex utroq; cōpositum, cuius integra cuiusq; hominis species, atque rotunda, dorsum, & latera circum habens, manus quattuor, & paria manibus crura, vultus duos, Masculinum genus Sole genitum dicentes, Femininum Terra, Luna promiscuum.

Plato in
Symposio.

Trini sunt infantis status,

In utero, In natiuitate, Post natiuitatem,

In minore mundo, id est, in suæ conceptionis loco, cum adhuc matris utero inest: In maioris, & minoris medio, medius n. status est natiuitatis tempus: In mundo maiori, quo etate proficit, & sapientia consummatur.

Homo trinis positionibus in loco & quiete variatur & differt. aut enim iacet, aut Sedet, aut Stat.

Iacere noctis est, & somni positio: Sedentaria positio mediæ temporis est matutini, aut serotini, cum aut somno expergiscitur, aut incipit dormire: Stare vero perfecta est, & meridiana hominis positio.

Gradus omnes humanæ vitæ ad Trinitatem reuocari.

Seruius Tullius, ut ex Tiberonis historia refert Gellius lib. 10. vitam omnem in tres partes distribuit. Prima hoc est pueritia nihil magnificat, ut pote quæ nondum integra est & perfecta: Ultima, videlicet, senectus, eodem quo prima modo nihil boni in se habet, ut quæ debilis, marcida, sine viribus, sine memoria, plerumque & delira: media est, in qua discimus, sapimus, docemus, valemus, honores gerimus, res magnificas & memoria dignas facimus.

Huius etatis perfectione Prophetæ regius priuari volebat, quando Psal. 110. Dominum his verbis suppliciter orabat: Ne reuoces me Domine in di-

in dimidio dierum meorum. Quare Hesiodus poeta sapientissimus illud præceptum memoriæ dandum existimabat. Incipiente vini vase, & in fine pota quantumlibet, veluti non ita perfecto; in medio autem tamquam perfecto, utere parsimonia. quod licet aliqui de vino dictum putent, quoniam vinum in summo vasis, & in infimo insuauis est (optimus enim mel in infimo, vinum in medio, in summo vase oleum); sapientes tamen allegorice ad humanam vitam referunt, ita interpretantes ut in pueritia, & in senectate teras & abutare tempore ut libet; & eas etates, quæ nihil fere vtilitatis in se habent, nihil facias; mediam vero etatem magnificias, & non consumes, sed parce expendas, quoniam ea est perfecta, & ut medium in vase vinum, suauissima. Ad hos humanæ vitæ gradus referunt Theologi Tres vigilias, de quibus apud Lucam dicit Veritas: Beati serui illi, quos cum venerit Dominus, inuenerit vigilantes. & si venerit in prima vigilia, & in secunda, & tertia, & inuenerit sic facientem, beatus ille seruus. quem Euangelij locum dilucidans Haymo hunc in modum scribit: Varietas vigiliarum, diuersitatem significat humanæ vocationis. prima. n. vigilia primæuum est tempus nostræ etatis, id est, pueritia: secunda vigilia, adolescentia, vel iuuentus, quæ pene idem sunt, Salomone dicente: Letare iuuenis in adolescentia tua: tertia vigilia est senectus; cum vero Dominus nonnullos in pueritia bene operantes ab hac vita vocat, quasi ad seruos vigilantes in prima vigilia venit. si quis ergo in prima vigilia vigilare noluerit, saltem in secunda vigilet, id est, si quis in pueritia a bono opere torpuit, saltem in adolescentia, vel iuuentute somnum torporis a se excutiat, & dum virtus corporis viget, in bono opere se exercent: si quis autem tam negligens, & desidiosus fuerit inuentus, ut nec in prima, nec in secunda vigilia vigilauerit, saltem in tertia, id est, in senectute iam resipiscat, & tunc vigilare non timeat, cum parum vigilaturus sit. neq; n. sero conuersos Diuina pietas despicit, qui per Prophetam

Cap. 12.

Eccles. 11.

K + ait:

ait : Peccator quacunq; die conuersus fuerit , & ingemuerit , saluus erit . Luc. 13. *Hactenus ille . Hi sunt Tres anni , in quibus venit Dominus vineæ querens fructum in ficu , & non inuenit . Solet . 2 . scriptura diuina vocare ficum , animam quæ tenetur in peccatis ; & vineam , fidelium Ecclesiam . Quoniam ergo in Ecclesia multi uiuentes non pro dignitate fidei , non vitis appellantur , sed ficus , ut qui ab ineunte ætate mores non mutauerint ; iure merito lenis ac patiens Deus dicit viticolæ , seu Angelo Ecclesiæ : Ecce iam tres annos venio querens in hac ficu dignos pœnitentiæ fructus , & non inuenio . excinde eam , nam cur terram toto vitæ tempore frustra occupat ?*

TRINITAS in hominis compositione .

1. Thef. Hebr. 4. Olympiodorus in Ecclesiasten. *Hominem Tribus ex rebus constare , Anima . f . Corpore , & Spiritu astringit Apostolus . Non quod secundum substantiæ vim aliud sit spiritus , aliud anima . neq; . n . duo rationalia insunt homini ; sed quod ratione sola , ea seorsum considerantes , aliud esse spiritum dicamus , aliud animam . vocamus . n . spiritum , actum ipsius animæ dexteriore humilioremq; vim , qui spiritus est idem , puto , qui & intellectus , siue ipsa mens , sicut in Esdræ libris accipi animaduertimus . Spiritus , personæ Patris figuram representat ; & corpus personam Filij ; & anima quasi vtriusq; naturam participans , ab vtroq; procedentis personam Spiritus sancti .*

Inter partes corporis organicas Tres etiam existunt , quarum potentia corpus administratur , quas ob id regentes , & principes , quod alias omnes regant , appellant Iecor , Cor , & Cerebrum . Principes autem dicuntur , non quod ad vitam necessariæ sint . nam ventriculus , aspera arteria , pulmones , renes , vesica , & aliæ similes partes ad vitam fortasse æque necessariæ sunt ; sed quod ex illarum trium qualibet vis aliqua , potentia , & facultas , aut etiam materia , in vniuersum corpus dimanat vniuerso corpori necessaria , cum nihil tale a reliquis partibus influat . Namq; a Iecore materia ad alendum idonea per venas in totum corpus distribuitur ; a Cor-
de

de vis vitalis per arterias diffusa , vniuerso corpori vitam imperitur ; à Cerebro per nervos vis in omnes corporis partes derivatur , quæ motum & sensum ipsis elargitur .

TRINITATIS vestigium in Humano corpore .

Tribus futuris humanum caput distinctum est , anterior una quæ Coronalis dicitur , Lambdoides posterior , media Sagitalis . Meletius de Natura hois . *Eas Theologi Trium in Diuinis personarum significationem optinere opinati sunt , quæ coherentes , eademq; sentientes illud procreauerunt , & uti supra contempletur , formauerunt . Quod vero ipsæ Tres futuræ in vnum denuo coeant , substantialem , naturalemque ac vnius potentia vnitatem sub vna potestate representant .*

Sicut digitus cum manu & brachio , manus vero & brachium vnum sunt corpore in natura ; ita Pater , & Filius , & Spiritus sanctus , Tres quidem sunt personæ , vna autem substantia Diuinitatis . Hinc in Euangelio Digitus Dei , singulariter , Spiritus sanctus accipitur , à quo Spiritu sancto Lex scripta narratur ipse . n . scripsit , qui scribenda dictauit , id est , Spiritus sanctus . Luc. 11.

Est præter hæc in Humano corpore quoddam Trinitatis diuinæ vestigium . cum enim Tres præcipue numerentur sensibilis Mundi partes ,

Firmamentum , Sol , Terra ,

(quandoquidem vniuersam sensibilis Mundi fabricam nuncupamus quod est a cætro terræ ad conuexum et ambitum firmamenti , qui est terminus visus , totiusque sensus finis) in humano corpore Trias hæc inuenitur Mundo proportionabilis . Hominis cælum , siue Firmamentum , aut stella est eius cerebrum . Hominis Sol seu Planeta , est eius cor , situs in eius medio . Hominis elementum , aut terra est eius venter , aut ima pars ventris , natura humida , a qua cordis calor non secus , quam Sol a terra nubes & vapores eleuat , tollitque ad animalis culmen .

Mun-

Mundus	{	Terra,	Sol,	Firmamentum:	} Proportio-
		Elementum,	Planeta,	Stella fixa:	
Homo	{	Venter,	Cor,	Cerebrum:	} Proportio-
		Ima pars,	Medium.	Suprema pars.	

Secundum distinctionem mundi angelici, caelestis, & elementaris, sunt in humano corpore tres partes, ita disclusae & separatae, ut tribus mundi partibus proportione respondeant. Prima quidem et suprema, caput; secunda quae a collo ad umbilicum protenditur; tertia quae ab umbilico extenditur ad pedes. est in capite cerebrum fons cognitionis: est in pectore cor, fons motus vitae & caloris: sunt in postrema parte genitalia membra, principium generationis. Sic & in mundo, suprema pars, quae est mundus Angelicus seu intellectualis, est fons cognitionis, quia facta est illa natura ad intelligendum: pars media, quae est caelum principium vitae motus & caloris, in qua Sol veluti cor in pectore dominatur: est infra Lunam, quod omnibus notum, generationis principium & corruptionis. Vide quam apte Tres maioris & minoris mundi partes inuicem congruant.

Mundus	Supremus,	Medius,	Infimus:	} Proportionalia
	Intellectualis,	Caelestis,	Sublunaris:	
	Angelus,	Sol,	Elementum:	
	Cognitio,	Vita et calor,	Generatio:	
Homo	Caput,	Pectus,	Postrema pars ventris:	} Proportionalia
	Cerebrum,	Cor,	Genitalia:	
	Suprema,	Media,	Infima.	

TRINITAS in Artifice.

Nic. Cusa. excit. libro 8. Sanctus.

Ars oritur de exercitio artificis, & est artificium in arte, ut Pater in Filio; et ars in artificio, ut Filius in Patre. hoc autem quod conseruat operantem in opere, est delectatio, quae est hoc bonum quod procedit ex exercitio, & arte. Tres igitur causas ex artificio deprehendimus, scilicet, efficientem, formalem, & finalem, & una

& una non est alia, coincidunt tamen in unitate magistri, qui est causa,

Efficiens, Formalis, Finalis.

TRINITAS in omni opere intellectualis naturae.

Sicut Creator omnium est purus intellectus, qui de se generat suum verbum, seu conceptum, siue ideam rerum creabilium, & ex ipso patre, qui purus intellectus, & verbo eius procedit spiritus, seu voluntas, quae mouet ut fiat creatura: sic fiunt omnia opera intellectualis naturae; puta intellectus meus vult sui ipsius similitudinem in nobis formare, concipit primo seipsum, generando de se verbum suae intelligentiae, in quo seipsum intuetur, et facit conceptum illum quandam ideam seu formam exemplarem, ad cuius similitudinem vult formare naturam intellectualem, quae est in interiori homine nostro. & quia haec forma est ei grata, ipsam amplectitur tamquam bonam. & quia bonum est sui ipsius communicatum, tunc oritur motus in voluntate, & mouet linguam & omnia alia, ut formetur vox quam exspiro, in qua voce sensibili & formata, est spiritus desiderij mei, in quo est verbum conceptus mei, & in conceptu intellectus qui est pater verbi. Vnde in omni opere intellectualis naturae relucet similitudo creationis Dei. Et videtur quomodo perfectio requirit Trinitatem, scilicet, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum.

Tria in Homine inuisibilia.

Quemadmodum inuisibilis est Diuina Trinitas: eodem fere modo Tria sunt in Homine inuisibilia, & indiuisa, & in vnum conglobata, & virtutis efficaciam redundantia, Vox genitrix Verbi, ex Verbo simul cum Voce procedit efficaciam, quae facit alterum consulem fieri, alterum trucidari. Sunt autem ista tria Vox, Verbum, Efficacia, vnum. Qui. n. fieri potest, ut diuidas Vocem a Verbo; & Efficaciam a Voce, & a Verbo? Vna itaq; est in his subsistendi potentia, Voce, Verbo, Efficacia, Tres vero personae.

Tria versantur in Voce, nempe Nomina, quae sunt signa eorum quae

Agnellus L. de ratione fidei.

Clemens
Stro. 3. *quæ principaliter cogitantur, per consequentiam autem etiam subie-*
torum . secundo cogitata, quæ res subiectas referunt & expri-
munt; unde sunt omnibus eadem cogitata, propterea quod ex sub-
iectis rebus eadem forma, & typus ingeneretur omnibus, non iti-
dem etiam nomina propter diuersos sermones. tertio numerantur
loco res subiectæ, ex quibus imprimuntur nobis cogitata.

Nomina, Cogitata, Subiecta.

Tria do-
ctrinæ in
signia. Ternario quoq; comprehenduntur humanae mentis notæ, &
expresiones, Conceptio, Vox, Scriptura.
in quibus aut vniuersa disciplina continetur, aut eorum medio di-
sciplina paratur. Et ab his signis humana animæ Trini procedunt
disciplinæ actus,

Conceptio, Locutio, Scriptitatio.

Trini aut
orbis. Quo fit ut anima nostra in Trino resideat orbe, Trinisq; in-
uestita, & circumuallata sit orbibus.

Intellectuali, }
Vocali, } seu }
Scripto, } Proprio,
} Corporeo,
} Mundano.

Carol.
Bouil. li.
defensib.
cap. 26. *Est quidem in Anima ignis, interior orbis, quo essentia Animæ*
exprimitur: Aer, orbis secundus, intellectualibus notionibus ple-
nus: Aqua, orbis tertius, vocibus refertus: Terra, orbis vltimus,
scripturis plenus. Anima in interiori orbe, s. in igne, est, sed nihil
agit: In secundo orbe, scilicet aere, intelligit: In tertio orbe, nem-
pe in aquis, loquitur: In quarto, videlicet terra, s. scribit. est itaq;
tantum Vnum; sed Tria profert. Nam vnica illi, & simplicif-
sima adest essentia, sed Trimipara, Triumue specierum secunda,
Conceptuum, Vocum, Scripturarum.

Menti quoque Aristoteles Tres attribuit species, ex quibus
Tres ideæ exortæ, Natura, Disciplina, Exercitatio.

Ipsa rursus cognitio, quæ de possibili est, perficitur Tribus, nempe
Sensu, quo manuducimur. Imaginatione, qua indagamus verum
ex his quæ manuducunt. Intellectu, quo conspiciamus inuentum.

Tria

Tria sapientiæ genera.

Musas, quas Alcander dixit genus ducere a Ioue, & Memo-
ria; & reliqui Poetæ & Scriptores ut Deas habent et colunt, Tres
tantum esse voluerunt Antiqui, quod Tria quoq; fecissent sapien-
tiæ genera, quibus tota philosophiæ ratio impletur, immo ut Aug.
verbis vtar, tripartitam esse sapientiæ disciplinam animaduerte-
re potuerunt. neq; n. ipsi instituerunt ut ita esset, sed ita esse po-
tius inuenerunt, cuius vna pars appellaretur Theoretica, altera Lo-
gica, tertia Ethica, quarum nomina latina iam multorum litteris
frequentata sunt, ut Speculatiua, Rationalis, Moralisq; voca-
rentur. At cum iam facultates istæ multis post temporibus latius
se proferrent, ac eas in partes seu formas diuiderent, cognoue-
runt vnamquamque Tria in se continere discrimina, ut in se du-
cta conspiceretur Trinitas. nam Rationalis, quæ circa orationem
& differendi subtilitatem versatur, Tres in partes est pariter di-
tributa, nempe in Grammaticam, Rhetoricam, & Dialecticam.
Moralis, quæ vitæ actionibus occupatur, in Monasticam, Oeco-
nomicam, Politicamq; diuiditur. Theoretica seu speculatiua, cu-
ius finis est veritas, secatur in Physicam, Mathematicam, &
Theologiam. Physica de inuisibilibus naturis rerum visibilium di-
sputat. Mathematica de inuisibilibus formis rerum visibilium agit.
Theologia de inuisibilibus essentijs & earundem naturis agit.

Phornur
in spec.
de natu-
ra Deor.
Clemens
Alex. ora-
tione ad
Gentes.
Augu. in
Ciu. Dei
lib. 11. c.
7. & 25.

Sapientiæ di-
sciplina {
Logica, { Grammatica,
 { Rhetorica,
 { Dialectica.
Ethica, { Monastica,
 { Oeconomica,
 { Politica.
Theorica, { Physica,
 { Mathematica,
 { Theologia.

Atq; has Theoreticæ partes Theologiam dico Mathematicam,
& Phy-

☉ Physicam, sunt qui Palladis nomine, quæ Dea fingitur sapientia, significari putent, Triplicique proinde subnixam veste, vel ut scribit Albricus triplici colore

Aureo, Purpureo, Cælesti,

distinctum habentem pallium, quod omnis doctrina Trino subiacet numero. Cum igitur scientia & ars, quæ ratione & sermone absolvitur, in Tria genera diuidatur, atq; horum vnumquodq; in in Tria singularia deducatur, cuiq; suam contingere Musam eius fouentem ornantemq; facultatem, opinati sunt Philosophi, nouem fingentes Musas, ut apud Hesiodum in Theogonia.

Generales disciplinas quibus ad rerum sapientiam peruenitur, Tres esse voluit & Salomon, quas Græci Ethicam, Physicam, & Theoricam appellant, nos has dicere possumus Moralem, Naturalem, & Inspectiuam. Moralis dicitur per quam mos viuendi honestus aptatur, et instituta ad virtutem tendentia præparantur: Naturalis dicitur, ubi vniuscuiusq; rei natura discutitur, quo nihil contra naturam generatur in vita; sed vnumquodq; his vsibus deputetur, in quos a Creatore productum est: Inspectiuam dicitur, qua supergressi visibilia, de Diuinis aliquid & cælestibus contemplamur, eaque sola mente intuemur, quoniam corporeum supergrediuntur aspectum. Tres has disciplinas distinguere abinuicem, ac secernere volens Salomon, tribus eas libellis edidit, suo quoq; ordine singulis cõsequenter aptatis. primo in Prouerbijis Moralem docuit locum, succinctis breuibusq; sententijs vita instituta componens: secundam, quæ Naturalis appellatur, cõprehendit in Ecclesiaste; in quo multa de rebus naturalibus differens, & inania ac vana ab vtilibus necessarijsq; secernens, relinquendam vanitatem monet, & vtili rectaq; sectanda: Inspectiuam locum in Cantico canticorum tradidit, in quo amorem cælestium Diuorumq; desiderium incutit animæ, sub specie sponsi & sponsæ, charitatis & amoris vijs perueniendum docens ad consortium Dei. Logicam quam nos rationalem possumus dicere, non extrinsecus, sed per has tres, quas memorauimus

Albr. lib. de Deorum imaginibus.

Origenes li. 1. in cant. cantic.

morauimus disciplinas, innexam confertamq; per omne corpus esse censuit sapientissimus omnium Salomon. ea. n. in vnaquaq; disciplina per se ipsa conferitur, & instar staminis, ad firmitatem contexta, cuiuscunq; subtegminis laborem admittit, siue pexum plumatile, siue beluatum opus intexere volueris. per eam morum rationes varias edocemur; per eam naturæ vim perscrutamur; per eam deniq; ipsam Diuinarum rerum imaginem intelligimus. Nam cum omnis per sermonem fiat institutio, quomodo quispiam probabilem sermonem suum efficiat, nisi ita loquatur, ut ipsius rei, quæ in promptu est ratio, verisimilitudo ipsaq; veritas deposcere videatur? Et licet post has disciplinas tradita fuerit Logicæ methodus; prius attamen quam esset Grammatica, & scribebant, & loquebantur homines; priusquam esset Dialectica, ratiocinando verum a falso discernebant; priusquam esset Rhetorica, iura ciuilia tractabant; priusquam esset Arithmetica, vsum habebant numerandi; priusquam esset Musica, canebant. Iure merito igitur Logice, utpote cuiuslibet institutionis ministra, in partem non admissa.

In Psalmis etiã cælestis philosophiæ verus ordo prolatus est, ut primus ad Moralem pertineat disciplinam, de quo ☉ bonus imbuitur, & peccatorum mens scelerata terretur: secundus ad Naturalem, id est, substantiam humanitatis, ☉ Diuinitatis Christi: tertius de resurrectione ipsius loquens, Inspectiuam quodammodo continet partem. quæ ratio per omnes diuinas scripturas decurrit. inde & Isaac Patriarcha Tres puteos fodit, demonstrans præcepta Domini doctrina triplici contineri. Sic ☉ sapientia monet ut describamus eam nobis in corde tripliciter.

Hugo Victor: Dialectic. li. 1. cap. 12.

Cassiod. in Psal. 3. Gen. 26. Prou. 22.

Cælestis Philosophia {
Moralis,
Naturalis,
Inspectiuam.

His similia videntur, quæ de Deo Abraham, Deo Isaac, & Deo Iacob habentur in sacris litteris. nam quod Abraham vbiq; Exh. 3. 4. locorum

locorum se morigerum, & obsequentem Deo praeberit, moralem innuit: Isaac dum scientiae puteos fodit, profunda; & abdita quaeque rimatur, naturae indicat philosophiam: Contemplationis vero munus Iacob ostendit, ob inspecta caeli castra, Dei sedes, & Angelorum vias, scalas quippe a terris in caelum usque subuectas, de quibus in hanc sententiam omnes Theologi plurima disputarunt. Hanc totius philosophiae in Tres partes sectionem ab Hebraeis desumptam, plerique Graecorum sapientes, tamquam propria inuenta sibi vendicantes protulerunt, & institutionum suarum voluminibus comprehensa, posteris tradenda reliquere. ut n. refert Laertius lib. quem de viris sententijsque Philosophorum conscripsit, miscuit Plato Heracliticorum, Pythagoraeorum, & Socraticorum rationes. At in ijs quidem, quae sensibus subiacent, Heracliti partes tuebatur: Quae ad intelligentiam pertinent, Pythagorae acquiescebat: In rebus civilibus Socratem suum maxime amplectebatur. Atque ita in unum corpus triplicem Philosophiae compegit rationem.

Platonica philosophia	{	Heracliteorum,	Sensibilem,
		Pythagoraeorum,	Intellectualem,
		Socraticorum,	Civilem.

Diog. La
er. li. 10.

Tres in partes diuidit etiam Epicurus vniuersas Disciplinas:

Physicam, Canonicam, Ethicam.

Physica naturae totam continet speculationem: Canonica accessum continet ad opus: Ethica de electione differit & fuga.

Iam vero & Poetae Tripartitam fecere humanitatis vitam.

Theoricam, Praedicam, Philargicam:

Contemplatiuam, Actiuam, Voluptuariam.

Contemplatiua ad sapientiam, & veritatis pertinet inquisitionem, quam apud Ethnicos gesserunt Philosophi, apud nos Episcopi, & Sacerdotes, quos nulla lucri cupiditas, nulla furoris insania, sed tantum indaganda veritatis cura macerat, fama ornat, pascit spes. Actiua tantum vitae commodis anxiam habendi insatiabilis, rapienda

cauta,

cauta, seruandi sollicita geritur, hanc vitam penes antiquos Tyranni, penes nos Mundus omnis gerit. Voluptuaria libidini tantummodo obnoxia, vita solam appetit corruptelam, penes illos Epicurei & voluptuarij, penes nos huiusmodi vita natura non crimen est. Hanc Trinitatem considerantes Poetae trium Dearum certamina posuere, id est, Minervam, Iunonem, & Venerem, de formae dignitate certantes. Ideoque Iouem non posse de his iudicium proferre, siue quod praefinitum mundi iudicium ignorabant, siue quia in libertate arbitrij constitutum hominem crederent. Minerva enim vitam theoreticam & contemplatiuam figurat, quia de Iouis nata est cerebro, in quo positum est ingenium: Iuno actiuam figurat, quasi a iuuando dicta, ideo Regnis praesse dicitur, quod haec vita diuitijs dumtaxat addicta sit: Venus voluptuariam vitam figurat, Venerem dicentes bonam rem, secundum Epicureos, ut pote qui voluptatem maxime laudarent. Hinc factum est quod Minerva, si pro ea iudicasset Alexander, Paridem omnium artificiosissimum futurum pollicita est: Iuno, si victrix discederet, in omnibus terris regnaturum, & ditissimum fore: Venus autem Helenam omnium mulierum formosissimam se in coniugem daturum promisit.

TRINITAS in prima littera alphabeti.

Quemadmodum apud Italos, Latinos, Graecos, Aegyptios, & ceteras linguas A primum in Alphabeto continet locum secundum ordinem aliarum litterarum; ita & Deus respectu creaturarum, a quo, diuino ordine emanant omnia. Et sicut a Tribus lineis constructur, & est Triangulus figura trium aequalium, et rectorum angulorum, quem peritissimi Trinitati superbenedicta compararunt; eodem modo et Deus est Trinus in personis, et vnus in potentia. Et quemadmodum A, suapte natura nullius, veluti reliqua, instrumenti indiga, utputa linguae, dentium aut labiorum, et libera pronunciat, et prima in infantibus articulata dignoscitur, solaque in corde et imo barathri caussatur, ut E, in gutture, I in capite gutturis,

L O in fan-

Nic. euf.
de docta
ignor. li.
1. c. 12.

O in faucibus, & Vin labijs; & consonantes ab his vocalibus originem trahunt: sic vniuersa creatura, a Deo effectiue, quorū causa causatissima dicitur. Et idem etiam dici potest de corde respectu aliorum membrorum, quorum vita ab ipso corde pendet. Quare per allegoriam Anima dicitur cor, vt apud fatidicum vatem: Qui requirunt Dominum, viuet cor illorum in seculum seculi: & apud Ieremiam: Laua a malitia cor tuum Hierusalem: & ad Rom. Obtenebratum est cor.

Pfal. 21.
Ier. 4.
Rom. 1.

Tres oratoriae partes.

Tria numerantur Rhetoricæ genera Δικανικόν, id est, Dicanicū, seu Iudiciale; πανηγυρικόν, id est, Panegyricum siue Demonstratiuū; συμβουλευτικόν, id est, Symbulenticum, vel Deliberatiuum, quæ Gregorius Theologus, necnon interpres Hesiodi symbolice per chimeram intelligunt caput habentem leoninum, ventrem caprinum, & caudam draconis, vt apud Homerum.

Iliad. 2.

πρόσθε λέων, ὄπισθεν δὲ δράκον, μέσση δὲ χίμαιρα.

Prima leo, postrema draco, media ipsa chimæra.

vt Leo Iudiciale præferat genus ob terrorem, quem reis incutit; Chimæra vero, id est, capra Demonstratiui obtinet typum, quod in eo genere plurimum lasciuire solet letius simul qui dicit, simul & qui audit; Deliberatiuum deniq; genus canis, seu vt vertit Lucretius Draconis esse dicunt, ob argumentorum uarietatem, copiam, uehementiam, & contentionem, longioresque circumductus, & spiras quibus in persuadendo opus est.

Lucr. li-
bro 5.

Tres quoq; Oratoriae sunt facultates.

Exornatio, Consultatio, Iudicialis facultas.

TRINITAS in Dialectica.

Omnis perspicua docendi uia, seu differēdi ratio, auctore Platone, diuiditur in Definitiuam, Diuisiuam, et Analyticen seu Resolutoriam, quæ Tria sola docet Dialectica. per eam. n. habetur docendi scientia, et sine hac Trinitate philosophia non potest esse consummata.

Defi-

Definitio, Diuisio, Argumentatio.

Tres etiam apud Dialecticos sunt partes propositionis, subiectum: predicatū, et verbum substantiuū, quod copulam dicunt, quia subiectum cum predicato coniungat. in verbis. n. naturaliter inest copula, vt Planetæ non scintillant, id est, planetæ sunt non scintillantes.

Omnis Dialectica ratiocinatio Tribus terminis coalescit:

Primo, Maiori extremitate;

Medio, Medio;

Vltimo: Minore extremitate.

quibus tres procreantur syllogismi partes.

Propositio, Assumptio, Complexio.

Est aut prima præmissarū, vt intellectus; secunda siue assumptio, vt memoria; tertia, quæ duabus præmissis et extremitatibus infertur, velut vtriusq; species, status, finis. Cū igitur tres sint partes syllogismi, fit vt Trina positione mediij, toti dē ratiocinationum figuras eliciant Dialectici. Prima, quæ medius terminus in primo prænūciato subiicitur, in altero prædicatur: Secūda, quæ vtrobiq; medius prædicatur: Tertia, quæ vtrobiq; subiicitur medius terminus. Primus autē in ratiocinatione terminus est, qui superior ac cunctis amplior de ceteris rite dicitur, et enunciatur: Vltimus, qui ceteris subest, ac de quo ceteri dicuntur. Medius, qui cum vni subest, alter ei subest.

Tres syllogismorum figura Trina positione mediij.

Prima, Vltimum, Medium, Primum.

Secunda, Vltimum, Primum, Medium.

Tertia, Medium, Primum, Vltimum.

Triplex est materia propositionum.

Necessaria, Contingens, Remota, seu impossibilis.

Hinc similiter Triplex discrimen propositionum:

Necessaria, in qua est definitio, aut pars definitionis, vel genus, vel differentia, vel proprium:

Contingens, vbi accidentia prædicantur de subiecto:

Remota, cum diuersæ species connectuntur.

L 2

Sic

Sic & Tres syllogismorum species:

Necessaria, Possibilis, de Inesse.

Tres item demonstrationis (hæc est syllogismus necessarius) species, seu genera secundum Auerroem & sequaces: Demonstrativum Quia, seu ab effectu; Propter quid, seu causæ: Ex utriusque. In prima acquiritur cognitio rei quod sit; in secunda, per quid sit; in tertia, quod sit, & propter quid sit, vno & eodem tempore.

TRINITAS in Amicitia.

Clem.
stro. 2.

Triples est amicitia genus, & eorum quidem primum, optimum & præstantissimum iudicatur id quod est ex virtute. valida enim est quæ est ex ratione dilectio; secundum autem, & medium, ex remuneratione. est autem hoc genus aptum ad societatem, & communicationem, libenter impertiens, & vitæ conducibile, communis siquidem est, quæ ex gratia amicitia; tertium & ultimum, nos quidem dicimus id quod est ex consuetudine; alij vero id, quod ex voluptate verti, mutariq. potest. Ac mihi quidem pulcherrime Hippodamus Pythagoricus videtur Ternario describere amicitias. Vna quidem ex scientia Deorum; altera vero, ex hominum suppeditatione; tertia, ex voluptate animantium. Quo fit ut vna sit Philosophi amicitia; altera, Hominis; bruti, tertia. Re vera enim Dei est imago Homo bene faciens; qua in re ipse etiam beneficio afficitur, sicut gubernator simul servat, & servatur. & ideo cum quis petens, quod petijt fuerit consecutus, non dicit danti: Recte dedisti; sed: Recte accepisti. Ita accipit quidem, qui dat; dat autem, qui accipit.

Amici tia ex	{	Virtute,	Philosophi,	} ex {	Scientia Deorum,
		Remuneratiõe,	Homini,		Homini suppeditatiõe,
		Voluptate,	Animalis bruti,		Voluptate animalium.

Phædrus apud Platonem Tria ponit Amoris exempla; primum femininæ ad masculinum, vbi de Alceste Admeti uxore loquitur, quæ pro marito mori voluit; secundum masculi ad feminam,

ut

ut Orphei ad Eurydicem; tertium, Patrocli ad Achillis virtutem: vbi ostendit nihil fortiores homines reddere.

TRINITAS in pulchritudine.

Quod Amor sit pulchritudinis desiderium, de pulchritudine dicendum, nam & ipsa Trinitate perfecta. Ex plurium sane Virtutum concinnitate in animis gratia est; Ex plurium colorum, linearumq; concordia, in corporibus nascitur gratia; Ex vocum plurium consonantia, gratia in sonis maxima est.

Triplex igitur pulchritudo.	{	Animorum,	} cognoscitur {	Mente,	} Hinc fit {	Intellectus, seu
		Corporum,		Oculis,		Visus, (Mens
		Vocum:		Auribus,		Auditus.

TRINITAS in coloribus.

Licet a priscis ingenijs singulis planetis colores singuli dicati reperiantur; ex Platonicis tamen minime ignobiles exstiterunt qui vniuersales, præcipuosq. Mundi colores ad Trinitatis numerum redigerunt, scilicet, Viridem, Aureum, Saphyrinum, quos Tribus cæli gratijs dicatos aiunt, Viridem Veneri simul atq; Lunæ; Aureum Soli, a Ioue tamen, & Venere non alienum; Saphyrinum vero Ioui maxime prædicant accomodatum, cui & Saphyrus dicitur consecratus.

TRINITAS in Aeternitate.

Statuit Omnipotens Deus corporeum hunc visibilemq; Mundum in tempore, definiuitq; illi extrema, principium & finem, librans illum inter duplex æuum. In prima aeternitatis parte, nil creatum est, solusq; fuit Deus. In presenti seculo, et in tempore hoc profert Deus, quæ in futurum æuum introducet, Angelos, in quæ, quos creauit in instanti, & in temporis initio, Materiam post Angelos in instanti, ex qua sensibilium creaturarum species, in tempore, et in numero sex dierum perfecit. Rationalem item animam sexta die protulit, ex qua, & ex materia humanam substantiam compegit: In futuro æuo animas, & materiam in æuum introducet. namq; ex materia instaurabit humanum corpus.

L 3 Tri-

TRINITAS in Tempore.

Ternario numero ipsa quoque tempora designantur, quibus leges a Deo hominibus traditæ ad vitæ formationem, & rectam viuendi formam. est enim tempus

Naturæ, Legi, Gratiæ.

Naturæ tempus locū obtinuit a Mundi productione ad vsq; Abraham, cui successit Moyses: Legi deinde tempus ab Abraham, cui datum fœdus circumcisionis, vel ab ipso Moysè, cui tradita Lex scripta ad Christum vsq; vim, & efficaciam sortita: tertium tempus est a Christo per quem nobis gratia, ad finem vsq; Mundi duratura. Quod si cuique eorum mysticum diem assignaueris, primum quidē legi Naturali, secundum Mosaicæ, & tertium Evangelicæ: videbis aperte Christum pro sua benignitate, Tertia die nos visitasse, per exortum ab alto, & nostræ infirmitatis susceptionem; quemadmodum per Osee prophetam fuerat prænuntiatum, Cap. 6. his verbis: *Viuificabit nos Dominus post duos dies, in die Tertia suscitabit nos, & viuemus in conspectu eius, sciemus, sequemurque ut cognoscamus Dominum.* ubi a Propheta nouissimum tempus Tertiæ diei appellatione significatur. quoniam non primis, neque medijs, sed nouissimis temporibus propter nos homo factus, naturam nostram lapsam reparauit. Quare apud Iohannem cap. 2. die Tertia, post ea quæ cap. 1. Evangelij sermo descriperat, nuptiæ factæ referuntur. ut Tertia tempore seculi Dominum ad adoptandam sibi Ecclesiam uenisse designetur.

Primum, } ante legem Patriarcharum exemplo,
 Secundum, } seculi tempus } sub lege Prophetarum scriptis,
 Tertium, } } sub gratia Euangelistarum præconijs,
 quasi Tertiæ diei luce Mundo refulsit, in quo Dominus pro redemptione generis humani, in carne natus apparuit. Hi sunt Tres dies Matth. 15. quibus apud Marcum Turbæ Domino perseverant, quia totis his Mar. 8. Tribus temporibus viri sancti, Spiritu Dei pleni, in Christum credunt, Christum expectant, eiusque panibus et doctrina magno desiderio

siderio refici cupiunt, nec habentes quod manducarent, quia panis uiuus qui de celo descendit, nondum eis appositus fuerat; Tertia igitur die, id est, hoc Tertia suæ incarnationis tempore turbas reficit, neque ulterius eas fame perire patitur. Sic dies Tertius quo Abraham primus patriarcha filium Isaac immolauit, indicabat Gen. 22. hoc tempus gratiæ, quo gratum sacrificium offertur Deo per Christum. Ad huius numeri sacramentum referri possunt Tres Missæ, quas Sacerdos celebrat die Dominicæ natiuitatis. Quandoquidem quæ noctu Missa canitur, illum refert statum qui fuit ante legem, quando scilicet, omnes erant in tenebris: Quæ uero in aurora cantatur Missa, refert tempus sub lege, in quo iam incipiebant ex parte Christum scire; sed non plene propter dicta legis & Prophetarum, & ideo celebratur inter diem, & noctem: Tertia cantatur in die, qua designatur tempus gratiæ. In his tribus temporibus clamat scriptura Enoch iustum, Heliam Gen. 5. 4. Reg. 2. Iohan. 8. prophetam, & Iohannem euangelistam fuisse in longiorem uitam translatos, ad destructionem, ut creditur, Antichristi, qui se Christum filium Dei finget. Diabolus. n. licentius in ultimis temporibus, propter peccata nostra, omnibus suis viribus vsurus est, ut etiam Electi, si possibile sit, in errorem contrudantur. Oportuit autem unum ex illis mittere, qui ante legem fuerunt: unum qui sub lege; tertium sub gratia, qui Christum ipsum uiderit, & allocutus fuerit. Quare Tres falsitati resistent testes Enoch, cuius ante diluuium iustitia claruit, quando nullum aliud mandatum hominibus exstabat, quam quod natura in singulorum pectoribus institutum est; Helias, qui vel mortuos in uitam restituit oratione, & sub lege coruscavit; Iohannes, quem Dominus plurimum dilexit, Apostolorum sanctissimus.

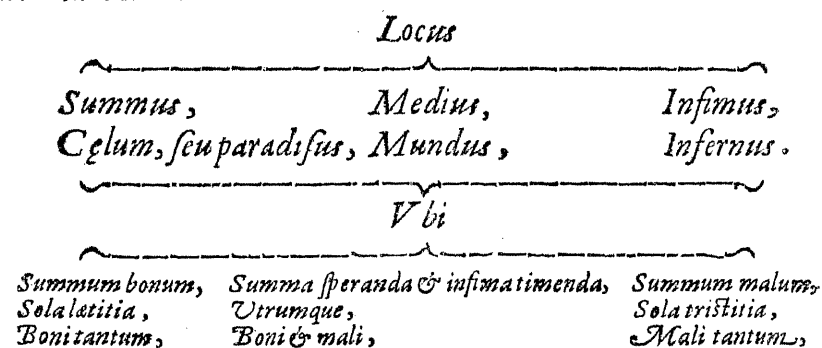
Tria sunt temporis spacia, Præteritum, quod fuit, & iam non est: Præsens, finis præteriti, & initium futuri, quod alioqui Ternario 6 cludi totam tēporis mēsuram. instans, & nunc dicitur: Futurum, quod modo non est, sed aliquando erit. Præterita, Præsentia, Futura,
 L 4 quasi

quasi unum corpus eternitatis perficiunt: Præterita amare, insipientis est; præsentia, stulti; futura, prudentis. Præteritorum pietas est; præsentium, cupiditas; futurorum, charitas. Tria hac temporis spacia in animo requirenda videntur secundum Isidorum Præterita reminiscendo, Præsentia contuendo, Futura expectando. Recolimus transeuntia, Intuemur presentia, Speramus aduenientia.

TRINITAS in loco.

Aug. lib. de tripli-
ci habi-
taculo.

Triplex est locus rationali creaturæ deputatus, locus summus videlicet, cælum, ubi sola lætitia: locus infimus, scilicet, infernus ubi sola tristitia: locus medius, qui est mundus sensibilis, in quo sunt summa speranda, & infima timenda. Philip. 2. In nomine IESU omne genua flectatur caelestium, terrestrium, et inferorum. Hinc patet cur vita præsens dicitur medium, & tolli de medio pro tolli de hac vita 23. q. 4. cap. hac vita. & Glos. in proam. Clemen. in ver. de medio.

Tria præter hæc sunt mortuorum loca. Vnus quidem beatorum quem Paradysum dicunt. sanctorum enim & iustorum animas in cælo esse, ac super benedictæ Trinitati assistere, suam denique felicitatem consecutas esse nemo Christianorum dubitat: Alter delinquentium est, qui sunt inferi, eorum animas tenens, qui sine penitentia mortem obierunt: Qui vero confessi, sacratissimum Christi corpus, absque tamen pænæ prævia satisfactione, sumunt, continuoque moriuntur, hi dubio procul in igne, quod Purgatorium

torium vocant, expurgantur. Possunt autem coadiuvante Ecclesia, Sacerdotum precibus, Missis, & eleemosinis expiari, & ab igne ad supernam patriam quantotius evolare. sunt igitur in altera vita Tres loci hominibus deputati.

Cælum, Infernus, Purgatorium.

TRINITAS in Mathematicis disciplinis.

Artes Mathematicas Pythagoræ secant in Arithmetica, Musica, & Geometria, cui coniuncta est Astrologia, ut Musica, Poetica. Plutar. Sympos. li. 9. q. 14.

TRINITAS in Monade.

Refert Minar libro antiquitatum Sissenios maxime unitatem adorasse, ut quæ similis esset Divinæ creaturarum origini, æternoque principio. Hanc autem Pythagoras vir clarissimus & suo ævo auctoritate irrefragabili Trinam esse probavit. est enim Vnitas æterna, nec ullum numerorum enuntiare poteris supremum esse Vnitatis partem, quod enim omnem alteritatem præcedit, æternum est. Alteritas nempe idem est quod mutabilitas; sed omne quod mutabilitatem naturaliter præcedit, immutabile est, quare æternum. Alteritas vero constat ex unitate, & dualitate, quare alteritas, sicut numerus, posterior est Vnitate. Vnitas ergo natura prior est alteritate; & quoniam eam naturaliter præcedit, est Vnitas æterna. Amplius omnis inæqualitas est ex equali, & excedente, inæqualitas ergo est natura posterior equalitate, quod per resolutionem firmissime probari potest. omnis enim inæqualitas in equalitatem resolvitur. equale enim inter maius & minus est. si igitur demas quod maius est, equale erit; si vero minus fuerit, deme a reliquo quod maius est, & equale fiet. Et hoc etiam facere poteris quousque ad simplicia demendo veneris. Patet itaque quod omnis inæqualitas demendo ad equalitatem redigitur. equalitas ergo naturaliter præcedit inæqualitatem.

Sed

Sed inaequalitas, & alteritas simul sunt natura, quia ubi inaequalitas, ibi necessario alteritas, & e conuerso. inter duo namque ad minus erit alteritas: illa vero ad unum illorum duplicitatem facient, quare erit inaequalitas. Alteritas ergo, & inaequalitas simul erunt natura, praesertim cum binarius sit prima alteritas, & prima inaequalitas; sed probatum est inaequalitatem precedere naturam inaequalitatem, quare & alteritatem. aequalitas ergo aeterna. Amplius si duae fuerint causae, quarum una sit altera prior, erit effectus prioris natura prior effectu posterioris; sed unitas vel est connexio, vel est causa connexionis. inde n. aliqua connexa dicuntur, quia simul unita sunt. Binarius quoque vel diuisio est, vel causa diuisionis. binarius enim (ut suo dictum est loco) prima est diuisio. si ergo Unitas est causa connexionis, binarius vero causa diuisionis, ergo sicut unitas est prior natura binario: ita etiam connexio prior natura diuisione; sed diuisio & alteritas, simul sunt natura, quare & connexio, sicut unitas, est aeterna, cum prior sit alteritate. Probatum est igitur quia Unitas ipsa aeterna est, & aequalitas aeterna, similiter connexio est aeterna. Sed plura aeterna esse non possunt. si enim plura aeterna, alterum alteri deesset, ideoque nullum illorum perfectum esset; & ita esset aliquod aeternum, quod non esset aeternum, quia non esset perfectum, quod cum non sit possibile, hinc plura aeterna esse non possunt. Sed quia Unitas aeterna est, aequalitas aeterna est, similiter & connexio, hinc

Unitas, Aequalitas, Connexio,
sunt unum. Et haec est illa Trina Unitas quam Pythagoras Italique, & Graecique decus docuit adorandam. Non tacendum hic, quod res quaelibet a Deo Patre habet esse; quia unitas est; Et a Deo Filio habet specificatum esse; quia Aequalitas; Et a Deo Spiritu sancto habet perfectum esse; quia Nexus.

Quemadmodum diuina unitas Trinitate gaudet personarum; pari analogia interna unitatis fecunditas Triade absoluitur. Unitas n. in se primum ducta progignit aequalitatem. dicitur n. Unitas

tas

tas (si nobis per vindices linguae latinae conceditur) quasi entitas, & aequalitas Unitatis, tamquam aequalitas entitatis. est autem entitatis aequalitas, cum nec plus, nec minus, quod maxime in ortu & generatione perspicuum est. si enim plus, aut minus; iam monstruosum quiddam. Quare unitatis generatio, sola Unitatis est repetitio. nam si bis, ter, aut aliquo alio numero, tum non est Unitatis generatio, sed id creationi respondet, quandoquidem effectus diuersus a sua causa naturae in esse deducitur. Itaque unitas ex se gignit aequalitatem. Quod si hanc in aequalitatem ducis, qui ductus cubicus, idemque trinus a Pythagoreis appellatur, nascitur etiam Unitas, Unitatis & aequalitatis connexio. Porro ductus ille processio est. nam quid aliud processio, quam quaedam ab altero in alterum extensio? Talis autem processio non unius tantum est, sicuti neque unius est nexus, sed plurium, ac eorum quae connectuntur unio. Atqui non contingit aliquem numerum in se amplius, quam trine duci, ut dicendo, ter tria ter, quater quattuor quater. Et ut radix, & tetragonus in cubo uniantur, unaque tetragoni & cubi etiam in numeris radix est; ita sane Unitas & ipsa aequalitas in connexione uniantur, estque aequalitatis & connexionis una radix, eaque primum in numeris originis principium. Tetragonus tamen proxime primoque loco gignitur a radice, atque ipsius exprimit fecunditatem. At cubus proxime quidem a tetragono, sed a radice mediate est, utriusque nihil minus refert fecunditatem; Radice siquidem in semetipsa ductitata, prodit tetragonus, radicalis virtutis expressio, & velut imago quaedam; ex ductu vero radice in suum quadratum, nascitur cubus utriusque expressio, et veluti quaedam similitudo. Quod si spectes ordinem processionis, ut quod quadratus primo loco a radice, & secundo loco cubus, facies proculdubio quadratum immediatum radici, & secundum; cubum autem mediatum, & tertium; tetragonum autem proximum. Quare ibidem processio quaedam dumtaxat immediata est: quaedam mediatam pariter, & immediata: quae autem mediatam solum, inibi non reperiri

reperiri potest. Sin vero medij naturam, cuius est ex equo vnire extrema, cubum, vt qui est radicis & quadrati fecunda vnio, ex equo ab vtroque dices procedere, & vtrique perinde immediatum. Porro quidnam hęc vnitatis interna fecunditas Trinitate expressa, & quę in ea conspiciuntur, aliud sunt, quam Diuine Trinitatis tā aperta & manifesta symbola quā quę maxime? Quid vnitatem de se simplicissimo ductu gignere equalitatem, nisi Patrem summam & superexcelsam vnitatem, de sua substantia Filium gignere suę fecunditatis expressionem consubstantialemq; imaginem? Et quid aliud ductu vnitatis in equalitatem, procedere conuexionem per omnia vtriq; conformem, quam Patrem, & Filium sibi consubstantialem amorem, vtriusq; nexum, et Spiritum spirare? Sed quid, quod Trino ductu tota Vnitatis pariter & numerorum fecunditas absoluitur, nisi illo superimmerso Ternario, Diuinam eamq; immensam fecunditatem perfectā, absolutamq; esse? Quid item aliud innuit coincidentia radicis, tetragoni, & cubi in vnitatem (est siquidem vnitas radix, est tetragonus, est cubus) quā summam illam coincidentiam trium Diuinarum personarum in natura, substantiaq;? Nonne tetragoni a sola radice emanatio, Filium a solo Patre esse exprimit? Quid radicem non ab alio esse, nisi Patrem a nullo esse? quid cubum a radice & quadrato (nec enim radix sola, solus nec quadratus cubum restituit, sed vtriusq; coniuuncta operatio) quam Spiritum sanctum ab vtroque procedere? si enim radicem in se vnice ducis, non habes cubum, nec magis si quadratum in se. Quid, quod vltra cubum non progrediuntur Pythagorici (adeo cubum in Numeris, velut complementum obseruant,) est ne id nobis argumento, quod in Diuinis Tertia persona omnium est consummatio & terminus? Quid cubum mediate a radice, & id spectato progressionis ordine, & immediate a quadrato, quam si spectes ordinem originis in Diuinis Spiritum mediate esse a Patre, & immediate a Filio? sed quid hoc, nisi Spiritum a Patre per Filium procedere, tamquam Diuina motio a Patre per Filium,

Filium, in Spiritu sancto terminetur? Et id quidem censuerunt Gręci Cyrillus, Gregorius theologus, & Damascenus. Porro quod ibi est immediata processio, est item & quę mediata pariter & immediata. mediata autem non reperitur. quid istud distat a Sanctorum sententia, qui nullam in Diuinis mediatam processionem asserunt? Et quid medij inspecta natura, quę est ex equo extrema vnire, cubum dicere medium, & ex equo a radice, & tetragono, atque adeo vtrique immediatum? quid inquam aliud, preterquam quod Latini Spiritum sanctum mediam personam facientes, ab vtroque ex equo procedere asseuerant? sicque non tam in re discrepant Latini a Gręcis, aut hi ab illis, quam modo & ratione discernendi. Hanc autem concordiam præclare admodum detexit Iacobus Faber Stapulensis in commentario adiecto ad Richardum de S. Victore.

TRINITAS in Numeris.

Tres sunt primę & præcipuę Numerorum vnitates, Linearis, Superficialis, Corporea, quę ab eadem oriuntur simplicissima vnitatem Denaria, Centenaria, Millenaria. namque inter numerorum sedes, locos, & positiones, quę decimo quoque loco, denariave distantia notantur, Denarius primus est linearis numerus, Centenarius primus planus, vt quadratus, Millenarius primum corpus, nam cubus:

Linearis,	Planus,	Solidus.
Decem,	Centum,	Mille.

Secatur item Numerus in Digitum, Articulum, & Compositum. Digitus continet simplices numeros ab vnitatem ad decem. Articulus dicitur quilibet numerus, quem possis in denas partiri partes equales nullo redundante, vt decem, viginti, triginta, &c.

Compositus

Compositus siue commixtus numerus utrumque complectitur, digitum, scilicet, & articulum, ut undecim, viginti quatuor, Triginta quinque.

TRINITAS in Musica.

Hugo 2
S. Vic.
Didasc. 2
13.

Trinitate distincta est Musica. est enim Humana, Mundana, & Instrumentalis. Mundana reperitur in Elementis, Planetis, & Temporibus; Elementalís in Numero, Pondere, & Mensura; Planetaria, in Situ, Motu, & Natura; Temporanea, in Diebus, vicissitudine lucis & noctis; in Mensibus, crementis & decrementis lunaribus; in Annis, mutatione veris, aestatis, autumnii, & hyemis: Humana fit in Corpore, Anima, & in utriusque connexu; Quae in Corpore, in Vegetatione, secundum quam crescit, quae omnibus nascentibus conuenit; in Humoribus, ex quorum complexione subsistit humanum corpus, quae sensibilibus communis est; in Operationibus, quae specialiter rationalibus conuenit, quibus mechanica praest. Instrumentalis seu harmonia fit Pulsu, Voce, & Flatu. omnis enim sonus editur, aut pulsu, videlicet per tympana, psalterium &c. aut voce, per fauces, aut flatu, per fistulas. Pulsus secundum Isidorum importat potentiam Patris; Vox, Filij sapientiam; Flatus ad Spiritus sancti viuificatiuam bonitatem refertur.

Boetius in Musica, & Macrobius 2. Natur. Tria tradunt genera cantus.

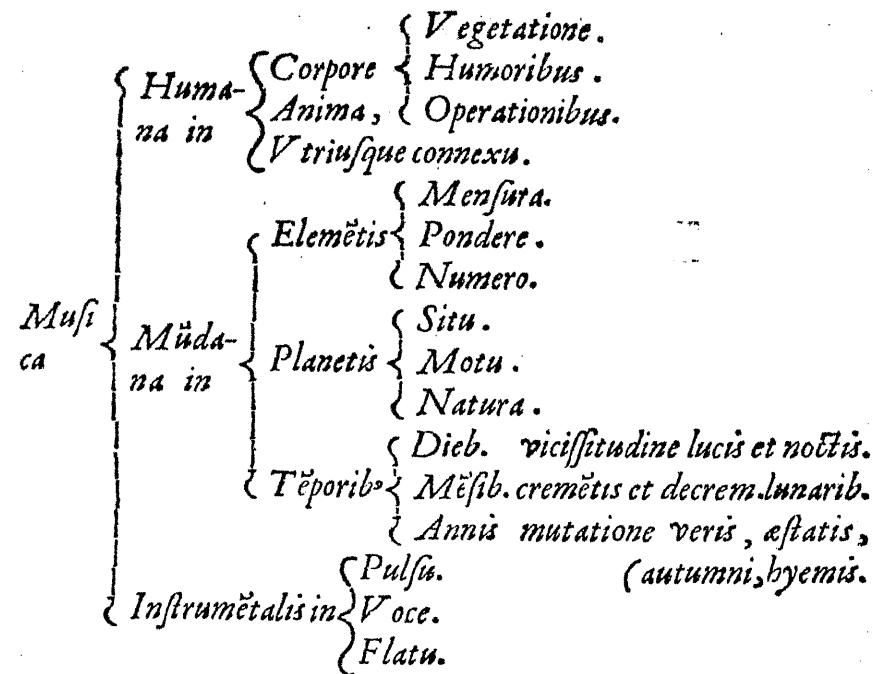
Diatonicum, Chromaticum, Enharmonicum.

Terminos item interualla continentis totidem, iniam scilicet mediam, & supremam chordam. sicut & Tres symphonias continet harmonia.

Diapason, Hemiolion, Diatessaron.

Sunt & qui Musicorum genus sic diuidant. Vnum, quod carmen fingit; alterum, quod instrumentis agit; tertium, quod instrumentorum opus, carmenque diiudicat.

Musica

TRINITAS in Poesi.

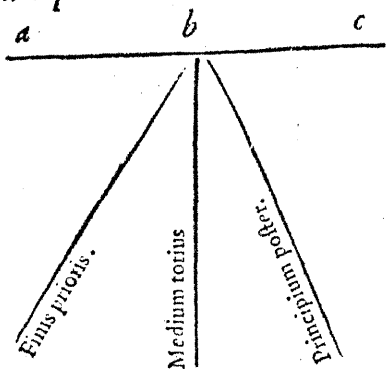
Sunt & Poematis genera Tria, ut fere Auctores tradunt, Dramaticum, id est, actiuum vel actuosum, in quo personae agunt sola absque vlla Poetae ipsius & auctoris interlocutione, cuiusmodi tragoedia sunt & comoedia, & quaedam Vergilij Bucolica. Exegematicum, id est, enuntiatium, in quo Poeta omnia narrat sine vlla personarum interlocutione; in hoc omnia didascalico more & simplici traduntur, ut Georgica eiusdem Maronis. Mixtum, ex utroque, in quo & Poeta, & personae introductae loquuntur.

Actiuum, Enarratiuum, Mixtum,

TRINITAS in Puncto.

Demonstremus iam apertius quantum faciant Mathematicae disciplinae ad capeendam, intelligendamque Diuinam Triadem. Punctum quod substantia vnicum est & infertile, quamuis re ipsa indi-

indiscretum, infecundumque sit, carens personali, realique numero, ratione tamen Trinum reperitur. punctum enim in recta lineae medium unius quidem partis est finis, alterius vero initium, totiusque medium. Unde fit ut medio eiusmodi puncto insit Divina fecunditatis, atque Trinitatis vestigium. Nam ex necessitate tres, & non plures, quam tres, id punctum rationes ambit, recipit, & apprehendit. est enim punctum b finis lineae a b. initium vero lineae b c. totius autem lineae a b c, medium. Deesse autem illi aliqua è tribus ratio, aut quarta illi ipsi addi nequit. Idigitur punctum cum se ipsum unitate substantiarum, rationum vero per necessaria Trinitate metiatur, non immerito primi Entis internas coniunctiones, atque discretionem innuere videtur. Insunt tamen huic puncto ad extremas litteras a b, & b c, eiusmodi rationes praepostere, contrarioque nomine; ad mediam vero, totamque a b c unanimi concordiaque nomine ratio exprimitur, est enim prioris finis; posterioris initium; mediae vero, totiusque lineae medium:

Punctum,	{	Prioris,	} Lineae,	{	Finis,
		Totius,			Medium,
		Posterioris,			Initium.

TRINITAS in Magnitudine.

Tria sunt Magnitudinum intervalla, Longitudo, Latitudo, Profunditas, Tres quoque magnitudines, et continuæ qualitates, Linea, Superficies, Corpus, quarum idem fons atque initium, punctum. Linea est tantum producat, & ideo competit Patri, qui est principium, non de principio. Linea enim, secundum Philosophum, dicitur esse producat, quia est principium, a quo superficies fluit; sed dicitur esse non producat, quia licet dicatur flue-

re

re a puncto usque ad punctum, quod non est in continuo, nisi lineam ducere; non potest tamen habere a puncto aliquam quantitatem, cum punctum sit indivisibile. Unde Linea, prout continua non dividitur in puncta, sed in partes continuas; Corpus vero est tantum productum, quia profundum, quod est corpori proprium; fluit a superficie, alioquin idem produceretur a seipso, si in plano plures essent superficies; sed tamen dicitur corpus non esse producat, quia non intelligibilis ultra corpus alia species magnitudinis differens ab istis. Unde profunditas siue corpus convenit Spiritui sancto, quia ab aliquo procedit principio, videlicet, Patre, & Filio; sed nulla alia Divina persona procedit ab ipso. Superficies autem producat, & producta est. producat enim a linea, & ipsa simul cum linea producat ipsum corpus, siue profunditatem: & ideo competit Filio, qui nascitur ex Patre: & ab eo simul & Patre procedit Spiritus sanctus. Tria igitur

Magnitudinum intervalla, Longitudo, Latitudo, Profunditas;
Et tres magnitudines, Linea, Superficies, Corpus;
Representantes, Patrem, Filium, Spiritum sanctum.

Corporis item superficies Trina. Plana quidem, quorum nulla superficies alteri supereminet, veluti superficies mensæ superior; Concaava, ut interior vasis pars; Convexa, ut vasis pars exterior.

Ternarius primus est numerorum imparium, & initium corporum solidorum constantium ex pluribus areis. Porro sicut Deus est principium omnium quæ aguntur; eodem fere modo primus Ternarius numerus omnium reliquorum, per se ipsum auctus, Triangulum constituit parium laterum, quæ prima est earum figurarum, quæ pluribus constant lateribus. Profecto simplex Triangulum æquilaterum, Divinitatis indicium est, siue rerum celestium effigies, ut pote quod sit sibi ipsi æquale. & propterea difficiliter moucatur, & ad malum declinare minime possit.

M

Ita

Pfellus de
Demon.c.2.
Quo Tri-
angulum æqui-
laterum Divi-
nitatis Trin. cõ-
paretur cõ
apud alios,
cõ apud Ni-
colau Cus.
lib.2. c. 11.
de doct.

ignor. do. sif
sine specu-
lantē licet
videre.

Ita Pythagoræi non numeros tantum, verum etiam figuras, Deorum nominibus dedicantes, Triangulum æqualium omnium laterum nominauerunt Mineruam e vertice natam, & Tritogeniam; quia tribus perpendicularis eductis e tribus angulis suis diuiditur. Nos autem Goropio assentientes, Triangulo æquilatèro diuinam Trinitatem notari posse dicimus. hæc sunt illius verba.

Hieroglyph. li-
bro 10.

Quæadmodum Trinitas prima causa est omnium rerum; ita Triangulus prima figura est omnium figurarum rectis lineis comprehensarum, in quam oēs aliæ figuræ soluantur et terminantur, cum ipsa in nullas alias ulterius soluat, sed in suam formam duntaxat infinitis vicibus diuidi queat. Triangulus ergo æquilaterus Tribus personis in vno Deo essentia vnitis, cõuenientissimus fuerit et optime delinearit ipsum descensum Opificis ad res creatas, quibus omnibus Triangulum suæ Diuinitatis impressit, per quem omnia descendunt, fiunt, et conseruantur. Hæc ille. Tres autem a Geometris numerantur Species anguli rectilinei nempe Obtusus, Rectus, & Acutus. hique Tribus lineis eodem puncto coniunctis clauduntur. Rectus medius & æqualis est; Obtusus, & acutus extremi; hic, recto minor; ille maior.

Anguli rectilinei	{	Obtusus,	Rectus,	Acutus,
		Maior,	Medius,	Minor.

TRINITATIS effigies in Circulo.

Circulum esse aternitatis hieroglyphicum neminem latere potest, qui non prorsus sit rationis impos. In omni autem circulo vel orbe, medietas centrum nuncupatur, quod nihil aliud est nisi punctum, quo circuli vel orbis medium certissima obseruatione distinguitur. ducta autem linea a summo in summum, vt necesse sit illam transire per centrum, Diametros appellatur, diametros autem omnis cuiuscunq; orbis triplicata cum adiectione septimæ partis suæ, mensuram facit circuli, quo orbis includitur, id est, si vncias septem teneat diametri longitudo, & velis ex ea nosse quot vncias orbis ipsius circulus teneat, ternarium duces per septenarium, & faciunt 21. his adijcies

adijcies septimam partem, hoc est vnum, & pronunciabis viginti duabus vncijs huius circuli esse mensuram, cuius diameter septem vncijs extenditur. Ceterum cum nihil a Diuina Trinitate descendat, in quo non sit vestigium aliquod Trinitatis, cum semper gignens geniti sui ipsius imprimat characterem, quæ alia spectabilis Trinitatis species magis dici potest, quam dum Patrem centro, Filium circulo, Spiritum sanctum diametro centrum & circumferentiam coniungenti, & ab utroq; progressu comparamus? vt intelligamus ipsum Filium toti vniuersitati per diametrum ter acceptum designatæ (Spiritus. n. ter maximus omnia complet & permeat) addere vnitatem ad totam integritatem sic absoluendam, ne quicquã omnino restet lacunæ. Mercurius Trismegestus dicere solitus erat quod Monas gignit Monadem, & in se suam reflectit amorem, quod nos ad personarum diuinarum trinitatem trahere possimus. Vnus. n. Pater vnicum generauit ante secula Filium, cū quo etiam simul ab æterno spirat Spiritum sanctum, qui est nexus, & amor amborum. Nam Deus Pater ab æterno se profecto intelligit, & intelligendo se diligit, quam dilectionem extra se ad alium non extendit, sed in se reflectit, quia ad intelligentem, & intellectum, ad Patrem, & Filium, a quibus procedit ipsa dilectio, ad modum circuli in seipsum reflectit. Quare interrogatus idem Trismegistus quid esset Deus? respondit: Deus est sphaera intelligibilis, cuius centrum est vbique; circumferentia vero, nusquam. Cum. n. Deus non sit corpus, nec etiam esse possit, eo quod summe simplex est; quia omne perfectissimum oportet esse simplicissimum, eo quod posterius componentibus sit omne compositum; ideo ad differentiam sphaerae corporalis, dicit esse sphaeram intelligibilem. vnde in centro, quod est quid minimum, & simplicissimum, circumferentia comparatum, Diuinam simplicitatem intellige; sed per circumferentiam, quæ est maxima, immensitatem Diuinam accipe. Est ergo sensus descriptionis prædictæ: Deus est sphaera, id est, principio carens & fine, multo magis quam circulus siue sphaera, vt sic eius notetur æter-

M 2 nitas,

nitatis; intelligibilis, ut notetur eius immaterialitas; cuius centrū, id est, indiuisibilis & simplex essentia ubiq. tota est; sed circumferentia eius, id est, eius immensitas nusquam est, quia a loco comprehendendi non potest. Etiam Deum centro comparamus, circa quod omnia sunt, & a quo uniuersa ordine certo in orbem procedunt, donec integra rerum uniuersitas absoluat. Vt. n. centrum nec magnitudo est, nec circulus, nec orbis, sed omnium & circulorum, & orbium principium: pari mensura et Deus nihil eorum est, que sunt in Mundo, nec Mundus totus; sed totius tamen Mundi principium. Ad hoc ergo centrum omnis creaturarum summitas terminatur, perinde atq; in circulo omnes portiones per formā Pyramidis a circumferentia in centrum finiuntur. Adhuc quoq; Deus dicitur sphaera, cuius centrum, id est, Pater, est ubiq; per suam potentiam; circumferentia vero, id est, Sapientia, & Filius Dei, nusquam; quia capi nequaquam potest, & uniuersa circumplectitur, ut in Ecclesiastico legimus: Gyrum celi circuiui sola, & in profundum abyssi penetrari; relatio uero mutua utriusque, centri uidelicet, & circumferentiae Spiritum, & amorem reciprocum praesignat. Ex hac Trismegisti doctrina accepit Pythagoras noster ceremoniam illam, quam postea tradidit, nempe esse Deum circumactū corporis colendum. quod etiam Numae Pompilij institutum fuisse auctor est in Hieroglyphicis Pierius Val. praecipiebant enim ut priusquam aliquis Deum coleret, uerteret se in orbem, factoque circulo, cultum Deo exhiberet, quia illum venerabatur, qui per circulum, figuram perfectam, erat significatus. Plinius: In adorando, inquit, dextram ad oculum referimus, totumque corpus circumagimus; Hic notare contentus sum (licet parergon fortasse videatur) Circularem motum, per quem corpus ad eundem unde abscedit, terminum circumuoluitur, expressissimam esse imaginem uerae, & aeternae felicitatis, per quam creatura ad idem principium redit, a quo processerat. Felicitatem enim desinunt, reditum uniuscuiusque rei ad suum principium,

quia

Cap. 24.

quia felicitas sit summum bonum. summum bonum id est quod omnia appetunt. quod autem omnia appetunt id ipsum est, quod omnium est principium. at omnium principium est Deus unus omnipotens. Idem igitur finis omnium, quod omnium principium. Hinc binæ illæ Dei appellationes apud Pythagoricos Vnum, scilicet, & Bonum. Vnum. n. cognominatur, qua omnium est principium, quæ admodum unitatem diximus esse totius numeri principium: Bonum autem qua omnium finis, omnium quies, & absoluta felicitas. In orbem quidem non mouentur nisi immortalia & inærupta corpora. Ad Deum non redit nisi immortalis, & æterna substantia. Cælestia etsi idonea sunt motui circulari, non ipsa tamen sibi sufficiunt ad hunc motum explendum, sed diuino opus est motore, qui illa uerset & circumuoluat. Non aliter nobis atq; Angelis accidit. Tales. n. sumus natura, ut non circumagere nos & reflectere, sed circumagi motricis vi gratiæ & reflecti in Deum possumus. Hinc illud; Qui aguntur spiritu Dei, hi filij Dei sunt. Pulsat assidue animum nostrum spiritus motor, si admittamus, statim Deo plenus per Orbem religionis ad Dominum repositamur, in eo semper uitam possessuri, in quo & semper antiquam fieremus, uita fuimus. Hæc est hominis uera felicitas, ad quam religio nos promouet, dirigit, & impellit.

TRINITAS in prisca theologia.

Prisci Theologi tres præcipue Deos uenerabantur, Iouem, Neptunum, & Plutonem, Saturni, & Rheæ filios, quibus uulgatum est, cælum, maria, & infera regna paruisse. Nam post Saturniam unitatem, id est, intelligibilis mundi unionem intra se omnia implicantis, tres in partes sensibilem mundum partiti sunt, cælestem regionem, Ioui; subterraneam, Plutoni; mediam uero, Neptuno adscribentes. Trifidum præterea fulmen Ioui; Tridentem, Neptuno; Tricipitem cerberum Plutoni tribuere. In quibus Ternarij numeri seruata est ratio, Tres namque fratres, tria regna, tria diuersa scepra habent, & hæc trifariam disposita.

M 3 Tripli

Triplicem. n. cuspidem, fulminis; Tria cerbero capita dederunt. Adhuc etiã Tres scelerũ vltices furia Aleto, Thesiphone, & Megea. Tresq; humanum sensum perturbantes Harpyiæ, Aello, Ocypete, Celeno. Tria deniq; fata, Clotho, Lachesis, Atropos, in quorum manu mortalium omnium vita posita est, eidem Plutoni destinata sunt. Sed quo tendit huius numeri tam diligens observatio? nempe ut vnus omnes, & omnia idem habeantur & sint, quod ipsius Diuinitatis communitio. omnes. n. Dij habiti sunt, & idem omnibus nomen probabile reddi. Enimvero, quem cælo regnare putarunt, Iouem supremum omnium maximum vocauerunt. hinc trita illa apud antiquos Oratores præfatio, Iupiter Optime Maxime. sic enim ordiebantur; Neptunum vero secundum Iouem appellari Papinius his verbis ostendit.

-----dextramq; fecundi

Quod superest complexa Iouis.

Aenei. Plutonem deniq; Stygium Iouem dici satis constat apud Virgil.
lib. 4.

Sacra Ioui stygio quæ rite incæpta parauit
Perficere est animus.

Iupiter igitur cæli rex, Iupiter maris arbiter, Iupiter inferũ rector est. Porro omnibus his locis vnum regnare, & vnum esse Iouem, dicitur quasi præferat vnũ esse Deum, ac tres, quamuis distinctos, vnum atq; idem habere numen, & in vnã coire potestatem. Tres item Deos, Iouem, Neptunum, & Mercurium, dissimulata personæ suæ magnitudinẽ ad senem quendam Hyreum, ante casam suã stantem venisse canit Ovidius in Fastis. Fuit hic hospitalis, & tergiuersantes in tectã suã ducit, mactat bouẽ, & igni torret, pascitq; eos pro præsentis suæ fortuna. Tandem vbi Deos esse senex agnouit, communicati hospitij loco filium ab ipsis Dijs, cum ab vxore sterili tollere non posset, exorauit. Poeticum nempe hoc detortum videtur a Tribus Angelis hospitio susceptis ab Abrahamã sedente in ostio tabernaculi sui in ipso feruore diei: Cumq; eleuasset (inquit Gen. 18. scriptura) Abraham oculos, apparuerunt ei Tres viri stantes prope eum.

eum. Quos cum vidisset, cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi sui, & adorauit in terra, & dixit: Domine si inueni gratiã in oculis tuis, ne transcas seruum tuum, sed afferam pauxillũ aquæ, & lauentur pedes vestri, & requiescite sub arbore. ponamq; buccellam panis, & confortetur cor vestrum, postea transibitis. Idcirco. n. declinastis ad seruum vestrum. Qui dixerunt fac vt locutus es. Festinauit Abraham in tabernaculum ad Saram, dixitq; ei: Accelera Tria fata simile commisce, & fac subcinericios panes. Ipse vero ad armentum cucurrit, & tulit inde vitulum tenerrimum, & optimum, deditq; puero; qui festinauit & coxit illum. Tulitque lauterum, & lac, & vitulum, quem coxerat, & posuit coram eis. Vbi primum ab Abraham habitus est sermo singularis, & tanquam ad vnicum factus; postea vero in plurali commutatus est, vt per illum, singularis & vnica designetur deitatis essentia: per hunc vero, diuinarum pluralitas personarum. quarum numerus. vt ita dixerim, per Tres viros apparentes Abraham, in enigmate, & vmbra ipsi reuelatus est. Mirabile vero quod de Serapidis sorte fertur, qui consultus quisiãam eo esset beatior, hoc disticho respondisse fertur.

Πρῶτα θεὸς, μετὲν τα λόγος καὶ πνεῦμα σαυαυτοῦ.
Εὐμφοτα δὲ τρία πάντα, καὶ εἰς ἑνὸς αἰ. Id est,

Principio Deus est, tum Verbum, his Spiritus vna est.
Congenita hæc tria sunt, cuncta hæc tendentia in vnum.

Quid de Plotino? cuius etiam liber est de tribus substantijs, siue personis, in quo primum statuit æternum illud atq; perfectum, quod secundum generauit, & mentem æternam itidem & perfectam. Alio in loco Patrem mentem nominat, sed ab eo manasse Verbum, a quibus condita sunt vniuersa. Ita. n. ait in principio libri de prouidentia: Itaque a Mente ipsa, & ab eius Sermone natum hoc vniuersum, & digestum est. Porphyrius hæc principia ponit Patrem, & Filium, quem Græce appellat paternũ intellectum: quod, quamuis in tenebris, videntur tamen Poetæ attigisse, cum Mineruam suam διδουαῖ faciunt, sine matre, de illius vertice ac capite produ-

M 4 etiam

ctam sapientiam ipsam. Sic Zoroaster & ceteri Magi tres ponunt
 precipuos Mundi principes, & trium ordinum dominos, Oromas-
 fin, Mithrin, & Arimanin, quos Plato vocat Deum, Mentem, &
 Animam. Dei enim excelsi proprium est unitas; Mentis, ordo, vel
 pondus; Animæ autem, mensura & motus. Tres item Deorum or-
 dines ponit idem Plato, non dignitatis tantum maiestate inter pun-
 ctos abiunctosq. sed & locorum intercapedine. hi sunt Dij, Demo-
 nes, Heroes. Dij excelsissimum locum tenent; Heroes, infimum; De-
 mones, medium. de quibus lib. de legib. 4. & in Epinomide. Et Au-
 gust. in Civit. Dei lib. 8. cap. 14. Iam vero libro de legibus 6. Pla-
 to noster precipuam urbis arcem consecrat Vestæ, Ioui, Palladi: ut
 intelligeremus in Diuinis tres omnium fontes existere. Vestam
 quidem essendi fontem, Iouem viuendi, Mineruam intelligendi.
 Sic Socrates Deos tres posuit imitatione Pythagoræ; licet Plato eo
 modo scripserit, ut inter manifestum, atque occultum sententiam
 suam celauerit, non inuidia quidem neque malevolentia, sed rerum
 dignitate commotus, sciens per se bonum vestigari nullatenus pos-
 se, Propheta regio dicente: Nubes & caligo in circuitu Dei. Tene-
 bras posuit latibulum suum. quo significatur neminem posse cogi-
 tare de Deo pro dignitate ipsius, velut in tenebris latetis, quantum
 ad homines cognitionis eius splendorem non ferentes attinet, nec
 obtueri valentes, partim propter mentis impuritatem vincit & humi-
 liato hoc corpore, partim propter eius angustias haud quaquam ca-
 paces tanti numinis. Quare vbi in Psalmo quodam alio Interpretum
 tralatio legit: Te decet hymnus Deus in Syon. Hebraica lectio ha-
 bet: Tibi scientium laudis Deus in Syon. quo significat omnem ratio-
 cinandi, omnem intelligendi facultatem feriari oportere, quando po-
 strema rerum cum Auctore copula fit. cum nec amicus Dei Moyses
 Diuinam faciem videre potuerit; sed ex quinquaginta portis, quæ
 nos ad Diuinorum cognitionem intrmittunt, dumtaxat per qua-
 draginta nouem accesserit, ut asserunt Sapientes Hebræorum. Sic
 Pythagorici scientes neq; Angelum, neq; Hominem immensitatis
 Diuinæ

Ficin^o li.
4. Theo-
log.

Eusebius
de prep.
euang. li.
14. c. 2.

Psal. 96.
17.

Exho. 33

Diuinæ profundum scrutari posse, negationibus subnixi, propius ad
 summum bonum accedebant. quod si aliquando affirmationibus vte-
 rentur, eas semper intelligebant ad res habere comparationem. Qua-
 re dicentes Trinitatem rerum omnium esse mensuram, nil aliud in-
 telligi volebant, quam per se bonum esse principium, medium, & fi-
 nem. Summus etenim ille Auctor Deus, quæ maxima est illius
 Bonitas, in seipso permanens, producit primo res omnes, mox produ-
 ctas sua vi incendit, & rapit in sui cupiditatem, at deniq; accen-
 sas, & raptas suæ Bonitatis largitate perficit, atque cõplet. Hinc
 Hospes Atheniensis lib. 4. de legibus: Deus, inquit, ut antiquus
 quoq; sermo testatur, principium, finem, medium rerum omnium
 continens recta secundum naturam peragit omnia circueus. In ean-
 dem sententiam Aristoteles lib. de Mundo ad Alexandrū hoc mo-
 do concludit: Deus (ut est vetusto verbo proditum) principium,
 & finem, & media rerum omnium continens, rectaq; linea ince-
 dens operatur ille quidem secundum naturam e vestigio comitē ha-
 bens iustitiæ præsidem. Antiquo sermone significat philosophus Or-
 pheum, qui vaticinatus, Iouem principium, & finem vocauit vni-
 uersi. Summus etenim ille Auctor creat primo singula, mox rapit,
 ac denique perficit. Vniuersa enim ab illo perenni fonte effluunt,
 dum nascuntur; deinde in eundem resluunt, dum originem il-
 lam suam repetunt; postremo perficiuntur vbi in suum redie-
 rint principium.

Tria Diuina principia.

Tres Diuinitatis gradus statuunt Plotinus, Porphyrius, &
 alij Academici, scilicet

Deum, Mentem, Animam.

Deum summum dignitatis gradum obtinere asserunt ingenera-
 tum, æternum, nullum habentem principium, & a nulla causa pen-
 dentem. secundum Menti assignant. tertium ordine & dignita-
 te ponunt id, quod Animam vniuersi vocant. Hæc Tria esse prin-
 cipia ex his, quæ præ cæteris in Mũdo maxime cõmunia spectantur,

Thom.
Gianin.
li. de Pro-
uidentia.

non leuem possumus trahere suspitionem. Inter omnia Ad bonum propensio tam longe lateq; patet, ut nihil Mūdum habet, quod bonum non expetat, illiusq; gratia non agat, quicquid omnino rerum gerit: Ab hac sequitur Ordo, quo formæ sunt inter se distinctæ: Tertio gradus statuitur Modus, quem dicimus vitalem. In bonum procliuitas pendet a Deo, quem Bonum vocamus. sic. n. omnia sunt condita, ut singulis non solum fuerit impertitum, ut essent, & bene essent; sed præterea facultates fuerint attributæ, quibus hæc assequerentur, quantum cuiusq; vis, ac natura capit: Ad esse data est pronitas, qua se unumquodq; tuetur ab iniuria corrumpentis: ad bene esse facit boni appetitio, & mali aspernatio. Cum itaq; Deus sit ipsum Bonum, omnia ad Deum habent pronitatem ingeneratã. Ad Mentem spectat Ordo formarū, & partes sunt Animæ Mundi motum vitalem impartiri. Hæc Tria Eusebius Cæsarien. lib. 11. de præp. Euang. Theodoretus lib. 2. de curat. græc. affect. Augustinus Steuchus lib. 1. de perenni philos. & quicumq; Platonis doctrinam Christianæ religioni conciliare student, vnum re, & idem esse opinantur, scribuntq; quod Plato vocat Bonum, Patrem: Mentem, Filium, Verbūq; Potentiam vero, quæ animet omnia, & viuificet, Animam dico, Spiritui sancto attribui.

His coniecturis sulta humana mens, diuinæ Trinitatis vestigiū aliquo modo eliciet; quandoquidem ab eodem supersubstantiali Diuinitatis fonte manarunt vniuersa & materialia, & immaterialia, visibilia, & inuisibilia, quæ cum Ternario sint vniuersa discretæ, rationabile est omnem creatam Trinitatem ab æterna, & increata diuina Trinitate duxisse originem; sed aliter signis, aliter causis archetypis et exemplaribus eadem insunt. nam cum scire, sit rem per causam cognoscere, Arist. 1. Poster: incomprehensibilis erit substantia diuina Triadis, quod illius essentia sit increata, nec in creatis reperiri possit similitudo necessarium cōcludens, & rem demonstrans; quia nō potest tanta similitudo notari inter creaturam & creatorem, quin sit dissimilitudo maior. In his enim quas appo-

suimus

suimus coniecturis, plerumq; hæc accidunt, inæqualitas, substantiæ diuisio; prius, posterius; sed ex signorum inæqualitate conicienda est summa in Deo æqualitas; ex substantiæ diuisione, summa coniunctio, & substantiæ identitas; & ex posterioritate & prioritate, æternitas. Nam rectilinei anguli tres, obtusus, rektus, acutus; licet eodem puncto coniuncti sint a quo lineæ tres protenduntur; inæquales tamen sunt. Obtusus maior, Rektus medius, Acutus minor. Rursum Conceptus, Vox, Scriptura, æquales quidem sunt. Conceptus enim omnia est, Vox omnia, Scriptura omnia; distincti tamen sunt ab inuicem loquæ diuisi; nam Conceptus in mente, Vox in ore, Scriptura in charta. & Conceptus prior est voce, vox itidem prior Scriptura. Et in animæ Trinitate Verbum ab Intellectu nostro productum est, similiter & Amor, & Amor a Voluntate emanans, quorum altero diuinum Verbum, altero autem sanctus Spiritus, qui Amor quidam est, designatur; Intellectus vero habens obiectum præsens & producens, Patrem effigiat. sed in hoc differunt quod Verbum in nobis productum, similiter & amor (qui a Scotistis dicuntur actus secundi) in nobis sunt accidentia, in Deo vero substantia, & idem cum ipso Deo. Memoria quoq; quæ in nobis recordatio quædam est præteritorum, in Deo plenissimus est omnium præcedentium, presentium, & futurorum contuitus. nihil in eo acquisitum, nihil temporaneum, nil inæquale, nil disiunctum atque separatum, nil denique prius aut posterius. omnia quippe in Deo coniuncta, inseparabilia, naturalia, inacquisita, equalia, infinita, simul, æterna.

QVATERNARIVS AD LECTOREM.

Rifeis, Pandora, Venus, cum Pallade Iuno
Oenone Daphne, Laodamia, Themis.
Nireus, Iliades, nec non formosus Apollo
Hic fixere suos sub statione pedes.
Omnes ornati, similes vt scilicet ipsis
Mittant, ast abigant queis decus istud abest.

Vare caue, obliquis qui vix fers cruribus artus
Sunt tibi nulla Deum munera, Vare caue.
Mens mala non animus bonus, imo pessima cuncta,
Artubus his nulla est gratia, Vare caue.
Res quoq; nulla tibi mecum strabo, lumina produnt
Te tua, mox lumen fascinat istud, abi.
In me quid gibbose ruis, procul aufuge, gibber
Nequitia specimen turpe dat iste tua.
O furor, ecce breni breuior pede tendit Erynnis
Nomen vis eius? grammata prima docent.
Vir bone sis saluus, lepidum caput vnde redisti?
Si non fallor ades de Phlegetontis aquis.
Claudito Apollo fores, non fallor, venit ab orco,
Labia bile tument, sulphur at ora vomunt.
Arce dirum omen, niger est, mihi lacteus humor,
Virtuti & vitio non patet vna domus.
Dum procul est commune malum, praesepibus arce,
Vicini pecoris ne mala damna traham.
Sum formosus ego, formosis ianna semper,
Formosis animo, corpore, mente, patet.
Huc igitur formose veni, quem gloria & ardens
Virtus, pieria tollit in astra via.
Huc alacer propera, media te forte virorum
Ereptum, in celebri ponere luce volo.
Te volo calicolas inter sacramq. cateruam
Ponere, sic magnus quo videre Deus.
Corripe letus iter, supera fastigia montis,
Terreat haud animum cura laborq. tuum.
Nam, si parta nisi iucundis gloria rebus,
Nulla futura tua est: nulla futura tua est.

DE NUMERO IV.

Quaternarij naturam nemo satis pro dignitate
laudare potest, quippe quae omnem dicendi facultatem
longe superet: verum quamquam plus admirationis in se
complectatur, quam quod oratione haecenus ab illo sit
explicatum, haud tamen propterea tacere, sed audacter
aggredi debemus; vt si minus omnia, quaeque ipsius
maxime naturam exprimunt, ea saltem quae cadunt in
nostram cogitationem dicendo aperiamus. Atque illud
primum ad huius numeri commendationem afferri potest,
quod primus solidi naturam ostendit, cum praecedentes
numeri incorporeis rebus sint dicati. In vnitatem
quidem censetur punctum, quod vocant Geometrae; in
binario linea, ea est longitudo sine latitudine, quae
ex accessione fit superficies ad ternarium spectans. Haec
vero quo minus sit corpus natura solidum, vna destituitur
altitudine, quae iuncta ad ternarium, nascitur Quaternarius,
qui primus est corporeus solidusue numerus trigonae
pyramidis, quae ternario vnitatemque erigitur. ad
vnitatis enim apicem, basium vice functa trinitas,
arithmeticum primum, ac simplicissimum proculdit
corpus quattuor dispersum vnitatibus, & hoc arithmetica
ratione. Quod si geometrico modo pyramidem conflare
volueris, vnitatis vice sumetur punctum, nam punctis
quattuor geometricum primum, minimumue corpus
vallabis, quam trigonam quoque pyramidem
nuncupamus. hanc enim quattuor puncta
angulorum ipsius capita finiunt; lineae sex
dirimunt, ac dispartuntur; quattuor superficies
eandem operiunt; ipsa denique corpus vnicum
existit sub ipsis conclusum terminis. quo factum
est, vt Quaternarius non modicam sane sit
assecutus dignitatem, quando nos ab incorporea,
intelligibiliq. essentia ad considerationem
solidi corporis trifariam patentis duxit.
Quemadmodum autem vnitatis vniuersam
numerorum perfectionem

nem in se astringit, nempe in quam cuncti adducuntur numeri; pari filo corpus emergit Quaternario, quod magnitudinum tota perfectio corpore contineatur, non puncto, quod est infimum omnem entis excludens rationem, quippe quod per se neque est, neque intelligitur. Quare cum de Deo, & Intelligentijs philosophamur, in numeris quidem nostrae mentis artificio texenda per vnitatē philosophias; in magnitudinibus autem non per punctum; sed per corpus, quod sua pte natura primum percipitur visu omnium sensuum nobilissimo. Inter sensuum. n. nostrorum organa, vnum illud eorum, quae sensui subiacent, euidentissimam obtinet cognitionem, et intelligentiam, nempe visus. Nam quae formidabilia sunt, nequaquam potest quis auditu interoscere, perinde ac visu. Adde quod alia vis nulla per aequae apprehendit quid potissimum expetere debeas, vt visio, quod eandem vim oculus teneat in corpore, quam mens in animo. Vtriq; enim cernendi facultas attributa, huic quidem, quae ratione; illi, quae sensu percipiuntur. Porro mens ad eas res cognoscendas, quae corporis sunt expertes scientia indiget: oculi autem ad corporum comprehensionem lucem desiderant, quod eam ad oculorum sensum velut instrumentum maxime necessarium natura suppeditarit. liquet. n. sublato lucis medio tot corporum qualitates, ac tot colorum formarumq; species conspicuas esse non posse. Verū enimvero licet infinita bona nobis afferat Solis lumen, numerorum tamen naturam maxime demonstrat, quae in bonis praecipuum obtinet locum, quod hominum vita ratiocinatione, numeroq; valde indigeat. Viuimus (inquit Epicharmus) numero, & ratiocinatione. haec. n. conseruant homines. Porro numerus oritur quando aspectus subsidio lucis in sublimi sublatus astrorum aequabilem motum, ratiq; illorum cursus, quae inerrantia, quaeq; errantia & vaga dicuntur peruidet, & numeri naturam contemplatur, tempore illam proferente. ad tempora siquidem dimetiēda natae sunt stellae, quia ex vno die fit vñ, ex duobus fiunt duo, ex tribus tria, ex mense triginta, ex anno tantus numerus, quantum dierum continetur duodecim mensibus, &

Epicharmus
in Re-
publ. &
Clemens
Alexan.
libro. 5.

ex

ex infinito tempore infinitus oritur numerus. Confirmatur nostra sententia a Platone dicente in Timeo. Vt esset quadam velocitatis syderum, tarditatisque mensura certissima, omniumque motuum prodiret in lucem chorea, accendit lucem clarissimam Deus in secundo a terra circulo, quam modo Solem vocamus, cuius splendore celum omne illustraretur; & animantes omnes, quaecumq; natura numeri capaces sunt, ipsius particeps efficerentur, vsu numerandi discentes ab illo eiusdem, similisque natura circuitu. Haec Plato. Illam profecto sensibilem lucem, quae & semetipsam, & cetera manifestissime indicat, Quarto die formatam fuisse describit propheta Moyses. Solus porro Quaternarius ex eisdem, & compositio-
tione, & innata potentia consistit; compositione quidem ex duobus
& duobus; rursus potentia, ex his duobus, pulcherrimam quandam
praeserens consonantiae speciem, quae nulli ex alijs numeris inest.
mox. n. senarius e duobus ternarijs compositus haud amplius gigni-
tur his per se multiplicatis; sed alius nempe nouenarius. ex quo fit
vt Quaternarius sit amplissimus quadrangulorum numerus. fiunt
enim quadrati ex quolibet numero in se ducto, & quotusquisque
fuerit in ordine quadratus, totidem in latere monades habebit; qua-
re constabit rectis angulis, vt liquet ex figura geometrica. hi recte
rationis sunt significatiui; recta autem ratio perennis virtutum
fons est. oportet vero aequalia esse quadranguli latera. Aequalitas
porro mater est iustitiae, virtutum ceterarum ducis, ac principis.
Ex his igitur quae diximus perspicuum est aequalitatis iustitiae,
omnisq; virtutis signum esse Quaternarium numerum, atq; etiā
vtramq; naturae speciem, videlicet corporis expertis, & corporeae
comprehendere; incorporeae nimirum in superficie, quam explent tetra-
goni; corporeae autem in altera dimensione, quam absoluunt cubi
quartam sedem in omni geometrica progressione tenentes. Nam,
vt habet Euclidis octaua propositio noni, constitutis ab vno conti-
nue similium rationum numeris, tertio quoque loco tetragonus se se
ingerit sumendus; itemq. quarto loco cubus; atq; adeo trino progres-
su ab

si ab incorporea non absumus natura. ceterum quaterno ad usq; corpoream prolabimur naturam, ut in duplis 1. 2. 4. 8. 16. 32. 64. tertius a primo 4. tetragonus est, a quo rursus tertius scilicet, 16. etiam tetragonus; itemq. tertius ab illo, ut pote 64. idemq. in reliquis ex crescente quantumvis duplorum summa. ceterum quartus a primo scilicet 8. cubus est, a quo qui quartus nempe 64. rursus cubus, & ita deinceps. Non secus in triplis, in quadruplis, deniq; in reliquis sumendum occurrit. Sed dices fortasse, quomodo quadratus ad incorpoream, si Quaternarius, qui etiam quadratus, ad corpoream naturam refertur? sed id facile diluitur. Quaternarius. n. cum ad ternarium confertur, ut pote in quo nulla crassities intelligi potest, tum sane corporeus est, & pyramidis habens crassitiam. at cum idem quadratus ad octonarium cubum confertur, tum Quaternarius est incorporeus, ac dumtaxat octonarij planities, tetragonusque nullam attollens molem. octonarius autem quarto positus loco prorsus crassus, & corporeus est ita sane & ipsis accidit rebus. Nam si Angeli ad Deum conferantur, & ad supremam, eandemq. summe simplicem naturam, sunt ut crassi, corporeiq; si autem ad nos, & ad res sensibiles corporea obductas moles, vere & sunt, & dicuntur incorporei. Incorporeus autem, inquit Damascenus, Angelus & immaterialis dicitur quantum ad nos: nam omne ad Deum collatum, qui solus incorporeus, crassum & materiale comperitur. sola. n. vere immaterialis est, & incorporea Divinitas. sic luna in conspectu Dei splendore caret, & stelle non sunt mundæ. sic humana iustitia Auctori comparata, iniustitia est. Transseamus ad huius numeri plenitudinem. implet. n. Quaternarius uniuersam numerorum differentiam, primum parem, ac primum impari in se completens. nam Plato duo, & item unum, non tam numeros, quam numerorum principia nuncupauit. implet & numerorum progressionem: denarij siquidem omnium absolutissimi causam ac fontem dicere licet. quod. n. actu denarius est, hoc Quaternarius videtur esse potentia. si enim ab unitate, usq; ad Quaternarium

Angelos esse corporeos testatur Basilus, & Michael Psellus.

Iob 25.

varium deinceps componantur numeri, denarium conficiunt immensitatis numerorum terminum, ad quem cum metam circumaguntur, ac se reflectunt. De unitate quidem, cuius est perspicuum, quod vero et ceteros deinceps contineat, ex numerorum supputatione facile colligitur; 1. 2. 3. 4. si componamus, ois eximetur dubitatio. ex uno quidem et quattuor constat quinarium; ex duobus, & quattuor, senarium; e tribus, & quattuor, septenarium; & triplici compositione, ex uno, tribus, quattuor, octonarium; rursus e duobus, tribus, quattuor, nonnarium. denarius autem ex iam dictis oibus: nam unum, duo, tria, quattuor, ut dictum est, conficiunt decem. Numerus autem denarius, & quaternarius dicitur ois; sed denarius quidem actu, Quaternarius potentia. Et ideo Quaternarium appellat apotelesmaticon, hoc est, perfectentem, quoniam ex eius partibus, si reducatur ad unitatem, constituitur denarius. quem, cum uniuersus sit numerus, Pythagoræ Cælum & Omen appellauere, quod est suboscure veteres Theologi significarunt, noue Musis unum Apollinem preponentes. De ipso autem denario, qui est altera unitas, pari quaternario progressu quadratæ radicis attingitur explicatio, nam 10. 20. 30. et 40. simul iuncta, centenarium numerum constituit, qui denarij radicis est quadratura. Centenaria itidem unitas pari motu procreat millenarium. nam 100. 200. 300. et 400. simul compositis, efficitur millenarius cubus eternitatis. nec amplius, quasi nihil supersit, proceditur. quamvis tam post denarium, ut in vndenario, ubi post ipsum denarium ad unitatem sit regressio, quam post millenarium pariter repetitio non negatur. Sunt igitur naturali influxu decem numeri, qui quaterna progressionem arcentur, nec ultra solidum denarij radicis millenarium, sit repetitionis variatio, cum hic progressionem Quaternaria ter repetita, denario exurgat ordine. Habes itaq; Quaternarium, unitatis explicationem uniuersi numeri continere potentiam, Accedit ad hec quod Quattuor primis cubis ordine dispositis licet reperire centenarium ipsius denarij quadratum. si disponatur progressio cuborum, qui suis sint signati radicibus cubicis, i. numeris ab unitate naturaliter progredientibus, usq; ad Quaternarium, hoc modo.

N

1 2

1	2	3	4	10
1.	8.	27.	64.	100

Summa omnium cuborum facit numerum quadratum, cuius radix est summa omnium radicum eorundem cuborum. quemadmodum enim 1. 2. 3. 4. simul addita, faciunt decem, consimili modo 1. 8. 27. 64. conficiunt 100. cuius radix est 10. Adhuc Quaternarius præter id quod, ut dictum est, in se potentia denarium continet, quem Pythagoras numerorum supremum promulgauit, vniuersarum quoque rerum ordines numerat, metitur, & apprehendit, adeo ut nihil ferme in rerum natura compertum habeas, quod non aliquo pacto numeretur a Quaternario. Nã & hunc Hierocles Pythagoræ fidus interpres adeo extollit, ut opificem, et omnium causam dicat. A Quaternario quippe manarunt totius mundi radices, prima, videlicet, maxima, et simplicissima corpora Ignis, Aer, Aqua, Terra. In imo subsidet terra suo liberata pondere, quo cetera quoque fulcit elementa; Aqua, et Aer in medijs regionibus sistuntur; Ignis summum obtinet Mundi fastigium. In his quattuor omnis sensibilis actus in materialibus atomis suffulcitur. quidquid. n. ex materia, formaque conflatur, natura extra elementum degere, seruarique nequit. De his hec canit poeta Naso lib. 15. de mutatione formarum.

Quattuor æternus genitalia corpora Mundus
 Continet, ex illis duo sunt onerosa, suoque
 Pondere in inferius tellus, atque vnda feruntur,
 Et totidem grauitate carent, nulloque premente
 Alta petunt aer, atque aere purior ignis,
 Quæ quamquam spatio distant, tamen omnia fiunt
 Ex ipsis, & in ipsa cadunt, resolutaque tellus
 In liquidas rarefcit aquas, tenuatus in auras,
 Aeraque humor abit, dempto quoque pondere, rursus
 In superos aer tenuissimus emicat ignes,
 Inde retro redeunt, idemque retexitur ordo.
 Ignis enim densum spissatus in aera transit,
 Hic in aquas, tellus glomerata cogitur vnda.

Ut igitur in Sphæra centrum, & ambitus maxime distant; ita per situm, et naturam ignis, terræque plurimum discrepant, quare etiam contraria

traria. Fit igitur, ut Mudo, qui est sub luna Quaternarius sit additus. Nam si terra sit, ignem quoque esse necesse est, quia si vnum contrariorum exstat, alterum etiam exstare necesse. Oportet etiam aerem, & aquam inter hæc collocari. cum. n. inter contraria medium desideretur, quando contraria maxime distant, et absque medio nequaquam congruant, duobus ut hæc vinciantur opus est medijs, namque solida nisi duplici medio copulari non possunt. quod si planorum duntaxat naturam saperent, vnum tantum sufficeret medium, quod inter duo plana vnicum sufficiat medium. quod ex numeris confirmari difficile non erit. omnes. n. planæ figure, quæ nulla crescunt altitudine, vna tantum medietate copulantur, alia, quæ iungat, reperiri non potest. quod si fuerint cubi, duos habere medietates necesse est secundum geometricam proportionem. Sint igitur duo tetragoni 4. et 9. hos poteris vnico medio deuincire, singula quadratorum latera ductitando, illius quidem latus est 2. istius 3. qui multiplicati 6. restituant. nam 2. per 3. ductus dat 6. Aut etiam multiplica quadratos inter se, & producti sume radicem quadratam, ut 9. ductus 4. reddit 36. cuius quadrata radix est 6. Profecto sicuti se habet 6. ad 4. pari ratione 9. ad 6. per rationem vtrobius. sesquialteram. ceterum gemini cubi, siue proximi, siue distantes in geometrica medietate nisi duobus medijs compingi possunt, veluti 8. et 27. cubi hisce duobus medijs conglutinantur. Sic autem media analogæ datur inuenire. duco minorem numerum 8. in se, fiunt 64. quæ disco in maiorem 27. vnde fiunt 1728. cuius radix cubica 12. primum vtiq; medium; tum multiplico 12. quadrate, vnde fiunt 144. quæ diuisa per 8. relinquunt 18. alterum medium. Inuenies etiam medios terminos hoc modo, si laterum vtriusque cubi maius in minus ducatur, deinde idem minus in productum, habebis minorem medium analogum, nã 8. cubi latus est 2. 27 cubi latus 3. atqui 3. in 2. ductus restituit 6. quæ si rursus per 2 minus latus multiplicatur, 12. constituunt, primum analogum. secundus item habetur si maioris cubi latus in semetipso acuitur, & multiplicatur, tum minor ducitur in productum. quare ducatur 3. in se

N 2 fiunt

fiunt 9. quæ per 2. minus latus aucta conficiunt 18, secundum medium. ubiq. n. subsequaltera continua habitudo conspicitur. Hæc autem quam sint vtilia ad intelligendam Timæi cosmopoeam, id est, Mundi fabricã, Platonis quæ sequuntur verba testatur: Quoniã, inq. Mündus corporcus, aspectabilis, tractabilisq. futurus erat, ac sine igne nihil videri potest, nihilq. sine solido tangi, et solidũ absq. terra nihil, ideo in operis huius exordio, Deus ignem primo, terrãq. creavit; sed duo sola absq. tertio quodam cõmode coherere non possunt, mediumq. aliquod vinculum, vtrorumq. desiderant; vinculoꝝ, id est aptissimum, atq. pulcherrimum, quod ex se, & ex his quæ astringit, quam maxime vnum efficit. Hoc maxime proportio, ratioq. alternæ comparationis assequitur. quando. n. tribus in numeris aut molibus, aut viribus medium ita se habet ad postremum, vt primum ad medium, vicissimq. vt postremũ cum medio, ita medium cum primo congruit, tunc quod medium est, et primũ fit, & postremum: postremum quoq. & primum media fiunt, ita necessitas cogit, vt omnia quæ sic deuncta fuerint, eadem inter se sint; eadem vero cum facta sint, efficitur vt omnia sint vnũ. quod si corpus vniuersi latitudinẽ habere debuisset, nullam vero profunditatem, vnum sane tum ad se ipsum, tum ad extrema vincienda interiectũ medium suffecisset. at cum soliditatem requireret Mündus, solida vero non vno, sed duobus semper copulentur medijs; inter ignem, & terram Deus aerem, aquamq. locauit, eaq. ita inter se inuicem, quo ad fieri poterat, comparauit, vt quemadmodum ignis ad aerem, ita aer ad aquam, sic aqua ad terram congrue conferatur. qua ex coniunctio- ne ita constitutus est Mündus, vt aspici, tangiq. possit propterea ex huiusmodi rebus, numero Quattuor, Mundi corpus cõflatum est, ea connexũ comparatione, qua dixi, ex quo seipsum amicitia cõcordi complectitur. atq. ita apte coheret, vt nequeat dissolui villo modo, nisi ab eodem, a quo est colligatum. Hactenus ille. Ceterum vt magis notum faciamus, quãta apud Platonem congruitas mathematis inest ad Physica, repetenda sunt media duorum solidorum.

Posui-

Posuimus inter 8 et 27. cõpetentia media duo, videlicet, 12. et 18. Duodecim quippe numerus tum ex 8. tum ex 27. nascitur. latus. n. ex quo multiplicatur 8. binarius est: latus vero ex quo 27. ternarius; sed ex binario, ternarioq. ita fit numerus 12. si egeris bis duo ter, vbi duodenarius oriens, duo ab 8. accipit latera, vnũ vero a 27. Itẽ ex binario, atq. ternario ita fit 18. si egeris ter tria bis, vbi 18. numerus nascẽs, ab 8. quidem remoto latus vnũ accipit, vbi dicitur bis, sed a numero 27. latera duo, vbi ter tria. simili prorsus modo se duo habent inter ignem, & aquã elementa media, dum ex duobus extremis contemperantur, interim a proximo quidem naturas reportant geminas, a remoto vnicam mutuantur. quemadmodum. n. tria in igne, terraq. considerantur, Substãtia scilicet virtus, & actio: sic & tres potissimum proprietates, nempe in igne per substantiã subtilitas; per virtutem, acumen; mobilitas per actionem. in terra per substantiam, crassitudo; per virtutem, obtusitas; immobilitas, per actionem. Ignis sequitur aer duplici qualitate, subtilitate inquã, & mobilitate, terram imitatus obtusitate. Terram quoque sequitur aqua duabus, obtusitate dico, & crassitudine, vna tantum qualitate, scilicet, mobilitate ignem imitata.

Ignis.	Aer.	Aqua.	Terra.
8.	12.	18.	27.
2 cuborum,		latera	3
Acutissimus,	Subtilissimus,	Mobilissimus,	Ignis.
Bis,	Duo,	Bis,	8.
Subtilis,	Mobilis,	Obtusus,	Aer.
Bis,	Duo,	Ter,	12.
Obtusa,	Crassa,	Mobilis,	Aqua.
Ter,	Tria,	Bis,	18.
Obtusissima,	Crassissima,	Immobilis,	Terra.
Ter,	Tria,	Ter,	27.
		N 3	Ex

Ex his Quattuor elementis fecit omnia Deus, atq; ipsa Quattuor in singulis eorum in Quattuor considerantur. Ignis quidem in luce, & Stellis, & Luna, & Sole. Aqua autem in Firmamento, & alia aqua super firmamentum, & terrestri, & abyssina. Aerem in Quattuor ventis dimisit. Terram partitus est in Quattuor fines, in qua exortus est Mundo Sol celestis, propter cuiusmodi ortus mysterium, fecit etiam Quarto die Solem. Eo modo quoque in Quattuor generationes terram dispartitus est, herba inquam, & fructuum, & animantium, & hominum. Similiter animantia in Quattuor genera diuidens, ea nominauit pecora, animalia, feras, & reptilia. Simili modo Quattuor semina in creatura super terram agnoscuntur, nempe germinantium, & volucrum, & animalium, & hominum. ea. n. sola in terra, & e terra nascuntur; Pisces autem semen dei ieiunt in terram, nisi quod citra semen nascuntur ex aquis. Neq. tamen sunt priuati figura Quaternaria, cum habeant figuram crucis, sicut etiam volucres, cum quibus facti sunt. ipsi. n. duabus alis, & capite, & cauda feruntur in aere, & aquis. Pecora quoq. cum sint Quadrupedia, Quartum describunt numerum. Similiter Homo, vt qui sit ad imaginem Christi crucifixi, adorans, ad formam crucis figuratam habet imaginem; atque etiam ex Quattuor humoribus, quas simplices, & homogeneas partes dicunt, compositus est. Constat. n. humana hac moles sanguine, pituita, flaua, atque atra bili. & sanguis quidem cum calidus, humidusq. sit, ex aere est vtique; flaua vero bilis, quia calida, & sicca, constat quod sit ex igne; atra autem, & sicca terrae proportionem respondet. pituita vero, vt pote quae frigida, & humida est, aquae vim referre videtur. Sanguis gustu dulcis est; pituita, salsa; flaua bilis, amara, atra vero, acetosa & flauescens; sanguinis locus, & spiritus in corde est. a dextris quidem huius sanguis: a sinistris vero spiritus consistit. flaua bilis, in iecinore: atra, in liene: pituita, in cerebro locus est. Atque horum non naturalis excessus, defectusq. & ex loco proprio in aliorum translatio, in-

stinam

stinam quandam seditionem, & morbos inferunt. Hunc pulcherrimum corporis concentum Dicearchus ad animam referre non dubitauit, eam dicens esse principium elementorum, scilicet ignis, aeris, aquae, & terrae, in ipso corpore, cui insidet, insusam, afferentem secum eidem corpori pulcherrimam ex Quattuor complexionibus, & elementaribus qualitatibus harmoniam, & commixtionem. Hinc & Philolaus Pythagoraeus, & Medicorum aliqui, vt Hippocrates, animam nihil aliud esse, quam harmoniam, & temperaturam ex Quattuor complexionibus, & qualitatibus, atq; inde ex virtutibus vitalibus ac animalibus dicunt, qua harmonia dissoluta, & qua crasi disturbata, ipsum quoq. corpus animatum dissoluatur, & moriatur, cuius vita omnis alioqui non nisi per istam temperaturam, & proportionem geometricam consistat; porro nobiliores hominis actiones, vt pote intellectum diuinum, rationem, liberum arbitrium, & similia, prouenire a commodiore temperatura, sicut alias complexio humanorum corporum diuersa, variat quasi animi, ac ingenij habitum. Fuit etenim veterum sapientum comprobata sententia, quod Mundi auctor Deus missurus animam in corpus, velut domicilium, prius id, atq; eo dignum, metitur hospitium, nobilissimumq. animum, etiam specioso corpore condonat, quod tunc etiam animus ipse, diuinitatis suae conscius, pro habitu suo sibi adstringit, atq; adornat. Absoluta igitur numeris omnibus censeri pulchritudo debet, vbi ista conueniant, animalis virtus, atq; praestantia, tum corporis concinna linearum, colorum, membrorumque compacta, beneq. constituta proportio. alias mutilata est. Nam corpus, in quo haec optime inter se consentanea videantur, id primum pulchrum, ac concinnum dicunt; deinde propemodum fieri non posse putant, quin his non insint praestantissima animi dotes, qui forma corporis ceteros antecellunt; perinde ac si illorum animus longe potior, diuinioremq. sit, quorum forma corporis, vt pote re vera animae simulacrum, est horrestior. Nam & Porphyrius Demones, quorum animi iniqui sunt, corpora item habere deformia pronunciat. Esse quoq; natu-

Diaceti⁹
Panegy-
rico in a-
morem.

N + raliter

raliter intus bona statuit Plotinus, quaecumque sint extrinsecus vere pulchra, quippe quod ex interioris formae perfectione, atque semina-
 riae rationis victoria super materiam proueniat externa formositas.
 quare Diogenes cum adolescentem formosum admodum turpia quae-
 dam fabulantem audisset: Non te, inquit, pudet ex eburnea vagi-
 na plumbeum gladium exercere? quasi, ut apud plurimos vulga-
 tum est, Pulchritudo bonitatem semper comitetur, nec fieri possit,
 ut citra bonitatem sit pulchritudo. quod his verbis comprobatur.

Ser. 11. Maximus Tyrius: Quod pulchrum est, id neque exitiosum unquam,
 neque lubricum, neque flagitium aliquod efficit, neque quenquam
 ad infortunium ducit, aut ad calamitatem deducit, neque in poi-
 nitentiam desinit. In quam sententiam Aur. Augustinus pro-
 nunciavit speciosos in diuina pagina dici Bonos. quemadmodum
 In Ciuit. libro 15. cap. 23. legimus apud Prophetam, qui ad ostendendam Saluatoris Chri-
 sti sanctitatem, usus est Pulchritudinis voce, cum diceret: Spe-
 ciosus forma praefilijs hominum. Quid de ipso David? cuius mul-
 ta virtutum ornamenta cum celebrasset Oraculum, tum vero quasi
 omnium summam addidit pulchritudinem: Ecce vidi, inquit, fi-
 lium Isai Bethlehemitem scientem psallere, fortissimum robore,
 virum bellicosum, prudentem verbis, pulchrum aspectu, decoraque
 facie. quare meruit, ut, quod testantur diuinae litterae, esset Deus
 cum eo. amat enim pulchra Deus, non quia pulchra, sed quia pro-
 bitatis insigne pulchritudo est. sic Ioseph Patriarcha, de cuius pru-
 denti a testatur aequanimitas perpetua, in tantis circa fortunam eius
 mutationibus, cum ille tot, et tantos fortunae ictus recte sustinue-
 rit, ea corporis pulchritudine fuisse legitur, ut amor mulierem
 adegerit ad insaniam. sic et Achillem, atque Hectora singulari
 pulchritudine insigniuit Homerus. Virgilius quoque Homericę
 per omnia perfectionis imitator, a dignitate formae commendat
 Aeneam, quem unum, et Achilli, et Hectori, et Vlyssi vir-
 tute, pulchritudine, atque animi magnitudine comparat. sic enim
 in quarto Aeneid.

ipse

--- ipse ante alios pulcherrimus omnes
 Infert se socium Aeneas.

Ad ea, quae diximus pertinet, quod apud Spartanos erat Licurgi
 lege sancitum, ut speciosus puer, et forma liberali publice educa-
 ri; mancus vero, et deformis in loca vasta, et praerupta exponi,
 vel in vltimas terrarum oras ablegari deberet. Testatur et Diodo-
 rus Siculus corporis pulchritudinem praef omnibus, magno in primis
 pondere apud eos fuisse, quibus imperauerat Sopolthes, atque in ipsa
 statim infantia puerorum discrimen fecisse, ut, qui membra, ac natu-
 ram ad bonum corporis statum, et robur idoneam habere videren-
 tur, eos educarent: quibus corpora essent deformia, ijs alendi curam
 impendere superuacuum existimarent, ac mortem inferrent; pa-
 riter et in matrimonio contrahendo, neque dotis, neque magni ap-
 paratus, sed formae dumtaxat, et proceritatis corporum rationem
 habuisse; quasi illud Apuleij ex Apologia secunda iactantes: Vir-
 go formosa, et si fuerit oppido pauper, tamen abunde dotata est.
 affert quippe ad maritum nouam animi indolem, pulchritudinis gra-
 tiam, floris rudimentum. Ioannes Boemus Aubanus de mori-
 bus gentium: Connubia (inquit) non opibus, et nobilitate, sed
 formae praestantia conciliant inter se liberorum causa, qui in Ca-
 theis Indis habitant populi. Memoriae quoque traditum, Aethio-
 pum populos qui Gymnosophistarum sapientia regebantur, Reges
 sibi non ex his, qui fortissimi, et opulentissimi essent, creare; sed
 eos tantum, qui forma essent pulcherrimi, atque praestantissi-
 mi. Approbatur hoc auctoritate Cepole, qui in tract. de Imper.
 militum eligendo fol. penult. concl. 10. dicit, in dubio deligen-
 dum esse in Imperatorem exercitus, qui forma eleganti ceteros
 excelleret. Nam et Aristoteles in Politicis suadet illos ad ma-
 gistratum legendos esse, qui sint forma decenti, et non mon-
 struosa. Et in Ethicis, non satis ad felicitatem idoneum dicit,
 qui deformis est. Alibi quoque a signatis, cauendum esse monet.

In Ale-
xandro.

Lib. 2.]

Ethic. 2.
cap. 2.

Quod

Quod in Cain aperto testimonio sacra Genesis testatur historia, qui perpetuo profugus fratricidij signum palam in fronte, Dei decreto, semper portauit. Animum certe ipsum non cernimus, ideo neque illius inspicimus pulchritudinem: corpus autem umbram animi, imaginemq. videmus. Itaq. ex eius imagine suspicantes, in corpore formoso speciosum animum facile comiebamur. vnde & natura comparatum est, vt eos etiam, quos nunquam nouimus, statim diligamus, si corpore insignes fuerint; contra statim contemptui nobis aliquo pacto sint, qui turpi corpore sunt, aut non ita eleganti, vsq; adeo vt si duo virtute aliqua animi præditi sint, longe magis eam æstimemus in formoso, quam in deformi. quod Maro vidit, dum in Heroicis ita cecinit.

Aen. li. 5. Grator, & pulchro veniens in corpore virtus.

Pythagoram quoque legimus a principio statim adolescentes, priusquam in disciplinam suam admitteret, physiognomoniam consueuisse, hoc est, indolem ex oris, vultus, totiusq. corporis filo, atque habitu scrutari, vt si minus apti ad philosophandi scientiam viderentur, alio potius ingenium, atque studium transferrent, quam cum scholæ, & magistri dedecore oleum, atque operam perderent. quem secutus Plato, diuini plane iudicij vir, quoniam existimaret corporum structuram ingenijs non dissimilem, distorta membra, distortum fere gerere animum, eumq. prauitate, & passionibus immutatum, corpus quoq; conforme sortitum, scholæ suæ talem adscripsit titulum. Ne quis corporis habitudine, & proportionem prauè dimensâ, compage male structâ, figura ue deformi illam ingrederetur. quod sentire videntur etiam multi tum prisca, tum recentiores philosophi, qui abditarum in ipsis naturæ penetralibus causarum secreta mirati, ausi sunt attestari, nullum vitium, nullamque inæqualitatis prauitatem humano corpori insitam esse, quam non itidem sequatur animus vitiosus, atque intemperans, cum sepe alterum alterius quasi naturam redolens crescat, et adolescat, atq; operetur. Apud Mathematicos faciem inuenias collo, ore, oculis, & toto capitis

pitis gestu tortuosam. idque contradicentem aduersarium significare cuiusmodi simulacrum in decimo Scorpij gradu intulere, eoque supra horizontem ascendente in lucem editum, ceruicis fore indomitæ, futurum esse præsagiunt. Notatum quoque & illud in prisca Romanorum theologia, vt non solum functi a consecratione, & sacris arceantur; sed & manci, quiq. insignes debilitate corporis, aut membro, velut indigni, qui sacra tractarent. propterea M. Sergium ob prauitatem, imminutionemq. corporis a sacris fuisse amotum. Quin etiam huius generis homines a propria hereditate perpetuo excluduntur. Vulcanus, quia deformis erat, de celo fuit eiectus, et dum caderet, factus est claudus. Miphiboseth, quod interpretatur os confusionis, vel ignominie, cadens factus est claudus, & tandem propria hereditate in dimidio diminutus. Temporalia. n. & aterna sunt duæ partes hereditatis nostræ; claudis autem hereditas dimidiatur, quando celestia (dimissis eis temporalibus) subtrahuntur. Plutarchus probl. 73. scribit Augures, si vlcera haberent, inaugurandi causa sedere prohiberi, eiusq; rei causam recitat, signum hoc esse, quod vlcus mutilatio quædã, & pollutio corporis videatur, significans nõ oportere eos, qui morsum aliquem, aut vlcus & perturbationem in animo haberent, res tractare diuinas. Assentiunt diuinæ legis interpretes, quando ad animi vitia referri volunt, quæ de corporis deformitate ad Moysen locutus est Dominus, ne scilicet claudus, vel paruo aut grandi naso vel torto, ne fracto pede, aut manu, nec gibbosus, ne lippus, nec album habens in oculo ad sacerdotium assumatur. In cuius rei testimonium hunc sermonem protulit August. & decreta canonica clamant 41. dist. 8. vlt. In compositio corporis inæqualitatem indicat mentis; Vnde historiographus Salustius, cum eius mutabilitatem describeret, cuius conscientia excitata curis mētem vastabat, inter cætera hoc etiam notabile indicauit, dicens: Incessus eius modo citus, modo tardus. Apud Marcum Euangelistam, vt insania mentis, motu corporis demonstraretur, ira præceps, & impaciens excu-

Seneca
Decla-
mat. li. 4.

2. Reg. 4.

Plinius
nat. hist.
lib. 7.
Leuit. 21

49. dist.
hinc ete-
nim.

Matt. 26.
Mar. 24.

tit de folio Caipham summum sacerdotem non inuenientem calumnia locum in Christo. Quid vero de impio Iuliano scripserit Greg. Naz. audiamus: Hæc quidem de Iuliano alijs ipsa experimenta tradiderunt, & assumpta potestas imperij. mihi autem eius mores comperti sunt, cum hunc virum Athenis clarius agnouissem. venerat enim illuc, cū frater eius Imperatori videretur inimicus, fuitq; aduentus eius ratio duplex. vna quidē quasi decentior, qua dicebat se venisse, vt Gratiam, eiusq; scholas videret; altera vero secretior, & ignota plurimis, vt immolatores Dæmonum, & viros fallaces inquireret, quia nondum habebat impietatis suæ licentiā. tunc igitur me non malum huius viri coniectorem fuisse memini. non enim fortuito ista conspexi, sed faciebat me cautum incōstantia morum eius, atq; incredibilis quadam mentis emotio. Vates siquidē egregius est, qui bene considerat. Nullum enim signum in eo mihi vtile videbatur, cervix inflexibilis, humeri iactabiles, oculi currentes huc illucq; directi, & furiose respicientes, pedes instabiles & titubantes, nasus contumeliam & contemptum spirans, vultus lineamenta ridicula idem significantia, risus petulantes ac effrenati, consensus & negatio simul, ratio nulla ratione consistens, interrogatio inordinata, atq; responsio nulla congruentia sibi conueniens. Sed quid per vniuersa discurre? talem ante opera conspiciatus sum, qualem in operibus postea cognoui. Quod si essent mihi præsentēs, qui tunc aderant, testarentur, quod cum hæc vidissem, repente dixi. Quale malum Romanorum terra nutrit. Hæc Theologus. Non solum autem mali existimantur, qui deformes, sed inauspicatissimi etiam omnis est distorto cuiuspiam occurrisse. Hinc in deformes foedoque aspectu homines natum adagium: Qui te conspexerit, augurium capere poterit; Clarissimum sane illud Plutarchi in Bruto, qui infaustum prognæ exitum apud Philippos sibi significari putauit Aethiope illo de formi, qui procedentibus aciebus occurrit. Pari modo Septimus Severus Imperator ex occurſu Aethiopsis sibi mortem cōcepit. autore Aelio Spartiano in vita illius. Simile quiddam & de Adriano fertur,

Vide adagiū. Omni nabit aliqs te conspecto.

fertur, qui ex occurſu Mauri, hominis longe omnium distortissimi, ingruere sibi extrema coniecit. Augustus denique Imperator, vt tradit Suetonius pumilos atque distortos, vt ludibria naturæ, malique ominis abhorrebat. quo spectare videtur carmen illud Satyricum Iuuenalis.

Et cui per mediam nolis occurrere noctem.

Saty. 5.

Proinde, non abre, Philosophus, monstra non putat alenda, cum raro apparere soleant, quin ingentia mala non portendant, Ideoq; antiqui augures, ac Romanorum aruspices, eiusmodi visis, supplicationes publicas decernebant, vt mala impendentia Imperio Romano Iupiter placatus, auerteret. Huiusmodi siquidem humana monstra, mala semper agunt, atque exitium afferre solent; sicut & de his constat qui Saturnini sunt, de quibus his verbis meminit Marsilius Ficinus: Saturnini quidem euadunt immundi, inuidi, tristes, demonibus immundis expositi, quorum commercium procul effugito. nam Saturnini venenum alibi sopitum latet, ceu sulphur a flamma remotum; in viuentibus vero corporibus sæpe flagrat, atque vt sulphur accensum, non comburit solum, sed etiam vapore noxio omnia circum implet atque inficit appropinquantes: ita etiam Iouiales præſenti tali aliquo signato infelices euadunt. Hæc ille. Non possum hæc nō palam facere, quod de his qui membris aliquibus a natura mutilati sunt, scribens Auctor quidam ab illorum commercio temperandum admonet, & ab his etiam quibus male propitia fortuna est, verbi gratia, quibus mutilati sunt oculi, nares, os, pedes, manus, & qui altero claudicant pede. Quod de rege Spartarum Ageſilao claudo, non tantum exitu comprobatum, sed longe etiam antea sapientissimo Apollinis oraculo pronunciatum est his carminibus.

Sis inuicta licet tibi dico Sparta cauebis
Ne claudo victrix patiare incommoda regno,
Includent subito multo te tempore morbi,
Et seuo bellum proſternens omnia fluctu.

Plucar. in
Ageſilao

Accedat

Accedat & Thersites Homericus qui ut erat garrulus, factiosus, principibus malus consultor, ac grauisima vniuerso Græcorum exercitui pestis; sic & corpus ad portentum vsq; a capite ad pedes deforme habebat, ut in eo possis intelligere pessimum animum in domicilio se digno habitasse. sic. n. illū describit Iliad. lib. 2. Fœdissimus omnium, qui ad Troiam nauigauerant, altero oculo strabo, altero pede claudus, curuis humeris, & in pectus contractis, vertice acuminato, rara lanugine. His signis & notis Valerius Martialis lib. 2. Epigrammaton, Zoilum quendam malum esse suspicatur.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læsus.
Rem magnam præstas Zoile, si bonus es.

Exstat & Græcum Epigramma Palladæ in claudum quempiam lib. 2. Epigrammaton.

καλὸν ἔχεις ἢ ναῦν, ὡς τὸν πίδακα. καὶ γὰρ διήρησθα
εὐάνε τοῦν ἰπὸς οἱ φύσις ἐκτὸς ἔχει. Hoc est.

Pes tibi quod claudus, quod clauda per omnia fit mens.
Interius retegunt externa signa malum.

Est item locus quidam Scripturæ, ad rem de qua nunc agimus, maxime commodius, eadem quæ de claudis, vel oculo mutilatis adduximus, mira contestatione confirmans, in eo libro, qui Regnorum scribitur, in quo ita de claudis, et cæcis scriptum legitur: Abijt Rex
a. Reg. 5 David, & omnes viri qui erāt cum eo, in Ierusalem ad Iebusæum habitatorem terræ, ditiumq; est David ab eis: Nō ingredieris huc, nisi abstuleris cæcos & claudos, dicentes: Non ingredietur David huc. Cepit autem David arcem Syon. hæc est Ciuitas David. Proposuerat enim David in die illa præmiū, qui percussisset Iebusæum, & tetigisset domatū fistulas, & abstulisset cæcos & claudos odientes animā David. Idcirco dicitur in prouerbio C A E C V S E T C L A V D V S non intrabunt in templum. Sed quid ex antiquitate huiusmodi exempla eximere conor? cum superioribus diebus in hac vrbe rabulam oculis viderimus, qui ut inter mortales om-

nes

nes maxime deforms erat; ita etiam animi improbitatem pessimis moribus testatissimam faciebat. Erat quidem Hyperbolus ille adeo breuis pede, ut ambulando toto contorqueretur corpore; sed mirum quanto maiori claudicatione mens illius vacillaret. nihil. n. nisi quod distortum & ab equitate deuium suscipiebat agendum; quas vidisset causas, ut iniustas a verecundis & bonis viris reiectas, eas ipse impudentia singulari præditus amplectebatur, existimans mendacem fortunam tantum dominari, quam comitentur scelera, fraudes, periuria, quas iuris formulas vocabat. vbi ergo ad subsellia ventum erat, garrulitate scurrili, bonorum conuitio, & maledictis causas agitabat, quas ob res Bonhomus noster terque quaterque fustibus ac verberibus cæsus est, atque publica iudicum sententia tamquam simia petulantis & effrenatę linguę pœnas dans, turpiter e foro eiectus; in quem postea locum vix supplex, & se grauer accusans, recantatis opprobrijs fuit restitutus. Neque hic mihi aliquis succenseat, quod Ciuitas Bergomea, quæ semper viris omni virtutum genere ornatissimis floruit, nunc monstrum omnibus flagitijs, ac sceleribus insigne protulerit. Neesse enim fuit ut natura purgandi sui gratia, postquam tot claros Viros ediderat, cum tandem emitteret, in quem vniuersa vitia, quasi excrementa sua conijceret, quo purior & vegetior ad pristinum institutum procreandorum hominum illustrium reuerteretur. Hic tamen etiam atq; etiã considerandum quæ diximus corporis vitia a conceptu ne insita corporibus, an casu contracta fuerint. Nam si qua corporis deformitas fortuito contigerit, cum nulli, neque arti, neque rationi sit subiecta, ea vtiq; nemini vitio verti debet. Quinimmo si ab euentu ratio petatur, pluribus etiam corporis eiusmodi labem maximę laudi, & ornamento fuisse compertum est. Vt. n. ad exempla deueniamus. Sp. Caruilio, cui grauer claudicanti ex vulnere ob Rempublicam accepto, & ob eam causam verecūdanti in publicum prodire, mater dixit? Quin prodis mi Spuri: quotiescunq; gradum facies, toties tibi tuarum virtutum veniet in mentem. Horatium Romanum, cui

Cic. de
Oratore
lib. 2.

ab

ab euentu Coclitis cognomen iniunctum, alterius oculi iactura quam strenue pro patria pugnando in praelio passus est; non deformem, sed potius insignem, & gloriosum reddidit. Hannibal ille militari disciplina, & maximus contra Romanos victorij clarissimus, simili alterius oculi orbitate, qua in traijciendis Alpibus frigoris violentia affectus est, nõ ideo corporis dignitatem, aut rerum gerendarum solertiam, vel gloriam minuit, aut turpauit. Mutium illum alterum nobilem Romanum, cui postea Scauola nomen inditum, clades dextrae manus, quam pro patria a Porsena Etruscorum Regis obsidione redimenda incurrit perpetua nominis celebritate insigniuit. Et ut etiam nostri seculi referamus exemplum aliquod illustre. Lactantius Bongus Nobilis Bergomas bellicis tormentis pyrobolis totius exercitus Venet. Praefectus, ictu globi tormentarij in Veronensi expugnatione, quam Venetorum nomine moliebatur, altero femore abscisso, ob eam causam in maximo fuit honore. Quod si natura, non autem illustri casu id ei contigisset, nequissimi hominis ob illam mutilationem indicium praese tulisset; At illius uita, & maxima res pro Veneto imperio gestae, clarissimum uirtutis prudentiae, & probitatis testimonium consecutae sunt. Nunc mihi si tanti Viri gentilis mei recordatione a re proposita aliquantisper euagabor, parcendum existimo. Ille est Lactantius, qui singulari uirtute, militari solertia, rerum gestarum magnitudine patriam nostram illustrauit, ita ut omnes fere pro constanti teneant illum, si non fortuna, uirtute certe & animi magnitudine & prudentia ad Illustrissimi Imperatoris Bartholomei Colconii famam, si par uita fuisset (perijt enim annos natus triginta) propius accessurum fuisse. infelici etenim illa tempestate, qua una cum Iulio secundo Pon. Max. omnes prope Europae Principes ad delendum Venetorum imperium & nomen conspirasse uidebantur, ferroq; & anathemate cum ea Resp. undiq; premeretur, acceptaq; illa funesta clade in Glarea abduca, qua fuerant fere ex omni continente Italiae Veneta arma expulsa, hic inquam Lactantius noster,

exerci-

exercitus & tormentorum Venetorum praefectus, reliquis hostium uictoriam sequentibus, unus prope uelut alter Horatius fidem seruauit, atque afflictis Venetorum rebus toto eo bello operam non minus strenuam, quam fidelem praestitit. Quare non solum a Venetis meruit praecleara stipendia, et praemia suae uirtutis, & inuidiae fidei; sed mortuus etiam publicum funus, & lamentationem adeptus est, publicoq; Senatus Consulto equestris ei statua erecta est. Concludendum igitur corporis defectus, quos casu, non natura quis patitur, nullam animi deformitatem indicare, aut patientem ad aliquod scelus impellere. Quinimo ea est uis humanae mentis & intelligentiae ratio, ut aliqua etiam naturali deformitate laborantes, nisi suapte obstinatione, & praua uoluntate maligni sint & impuri, Diuina adiuuante gratia, & philosophiae adminiculo, possint externas omnes uirtutisque contrarias affectiones exuere, & rebus honestis inuigilare. educatione enim ac philosophiae studijs fingitur, ut lubet, animus. Quare dictum fortasse est sapientem fortunae dominari, & suae unumquemque fortunae esse artificem; cum pro comperto uideamus, quamuis astris uel natura ad aliud impellatur mens, ratione tamen & libera uoluntate effici, ut possit homo sequi quam maluerit uiam. Cuius rei argumentum est Socrates ille (de quo nihil satis posset pro dignitate dici, quem fuisse Gentilium omnium sapientissimum constat, proximeque ad Christianam sapientiam uere accessisse) uir temperans, castus, iustus, modestus, iniuriarum patiens. Hic igitur cum a Zopyro physiognomo ex corporis forma libidinosissimus omnium fuisset indicatus, amicos in contrarium nitentes, heminiq; minitantes, confestim corripiens, asseruit se talem omnino fuisse euasurum, nisi se philosophiae corrigendum exhibuisset: quãquam tantus postea uir (proh dolor) maleuolorum linguas felle infectas effugere nequie rit. Ita. n. natura comparatum est, ut facile de altero malum suspicetur, qui facile ad malum impellitur: quemadmodum simplex animo nec turpe quidquam admittit, nec de alijs temere suspicatur.

O Quo-

Ad Lactantium Bógú honestandá posita equestris statua.

Lud. Viues i Augusti. de ciuit. lib. 8. cap. 1.

Aelianus & Cic. de fato.

Quoniam ergo Philosophus forum circumibat, iuuenesq; ad philosophia studium hortabatur, praesertim elegantiori forma praeditos, quos ad philosophiam aptos iudicabat, quod, ut dixi, ex liberali forma eosdem egregia animi indole esse conijceret, in hanc pessimam opinionem adducti sunt quidam Atheniensium, ut Socratem puerorum amore correptum, et obscane libidinis causa cum Alcibiade consuetudinem habuisse putarent. quod ipse Plato tetigit, dum Socratem loquentem inducit his verbis: Pulcher est Theaetetus; pulcher Carmides. Ac plane in Dialogis suis ostendit Socratem apud prophanum vulgus huiusmodi falsa suspitione laborasse. at vero ille quamuis videretur mirari formas adolescentulorum, videretur amare, et zelotypia tãgis ab his tamen affectibus dis diapason aberat; cum animi, non etiam corporis pulchritudinem intelligeret. Nouerat .n. ut qui omnium sapientissimus Apollinis oraculo fuerat iudicatus, non minus homicidam esse censendum, qui hominem praeripit nasciturum, quam qui natum tollit e medio. Audacior profecto qui presentem abrumpit vitam; sed crudelior qui lucem inuidet nascituro; & nondum natos suos filios enecat. Sed iam satis animum meum hac digressione oblectavi. redeundum ad Quaternarij plenitudinem. Implet hic numerus totum anni tempus, quia Sol in Signifero delatus ab Occidete in Orietem anni circulum peragit quadripartitis temporum varietatibus; in quibus vniuersa mutantur. namq. ab Ariete incipiens ver ostendit, & Taurum & Geminos transiens idem significat; sed ingrediens Cancrum, & Leonem transiens, & Virginem, estatem perficit. at dum Libram ingreditur, equinoctium conficit, & autumnũ significare incipit, ab hoc signo transiens ad Scorpium, & Sagittarium. deinde protinus incurrit in hiemalem circulum, & Capricorno, Aquario, Piscibus, hiemem transigit. Hinc Astrologi quattuor hæc signa Arietem, Cancrum, Libram, Capricornum mobilia nominarunt. nam vere germinant plantæ, animalia pleraq. coeunt; veluti asini, aues. Aestate vero fructificant plantæ; pulli animalium adulescunt,

aque

aque silent. Autumno cuncta senescunt, & arescunt. Hieme contrahunt, et silent; contra turgent aquæ, et intumescunt. Eadem fere Sol operatur in homine diurno motu, ab Oriente tendens ad Occidentem. Nam ut Galenus in sexto Epidemiorum dicebat, partes diei naturalis partibus ipsius anni correspondent; matutina quidem veri, in qua homo letus exsurgit, mouetur sanguis, letaq; sunt omnia. Post meridiem vero calor ingens, bilisq; feruet. At prima noctis parte, melancholia dominatur, homo arescit ac cõrristat. Post mediam vero noctem pituita & somnus dulcis, & iucunda quies mortalibus segnisq; torpor accedit. nam quod homines prima parte noctis dormiant profundius, non id contingit ob temporis naturam, sed ob cibos assumptos. Aliam vero partitionẽ affert Soranus dum ait, ab hora noctis nona ad horam vsq. tertiam diei moueri sanguinem. consentaneum .n. est tunc peracta coctione sanguinem abundare. respondet etiam aeris matutina constitutio, & somni suauitas. Flauam autẽ bilem ab hora tertia diei vsq; ad horam nonam, circa quas horas etiam in tertianis febribus paroxysmos excitari deprehenditur: et aeris constitutio congruit. Melancholia autẽ habet quadrantem dici, qui est ab hora nona diei vsq. ad tertiam noctis, aeris quoq; constitutione ad siccitatẽ & frigus declinante. Phlegma deniq; habet tempus ab hora noctis tertia vsq. ad nonam eiusdem, circa quod tempus non aer tantum ex Lunæ de nocte fulgentis radijs, sed corpus quoq. nostrum humidissimum est, maximeq. flaccidum, somniq. ex copia halituum profundissimi.

Proportione rursus Quattuor tẽporum anni, totidẽ à Pythagora assignatur humanæ vitæ partes. Pueritia, Adolescentia, Iuuentus, Senectus. harum qualibet viginti continet annos. Pueritia .n. que est a natiuitate vsq. ad vigesimum annum, humiditate magis gaudet, quam caliditate, & assimilatur veri: nam cuncta animalia prima in etate humido abundant, & mollia, teneraq. sunt, sicut illa tempestas sentitur. Sed proxima etas, quæ assimilatur æstati longe calidior est, quã sicca, et incipit a vigesimo primo anno, annos

Laertius
de vitis
philosophorum.
lib. 8.

complexa viginti, vocaturque adolescentia. Tertia, quae iuuentus dicitur, tanquam deflorescens, & ab interitu non admodum distans, arida est, autumnis similis, incipiens a quadragesimo primo anno. Ultima, senectus in qua animantis est corruptio, ita ut hiems prorsus est frigida, annum octogesimum ut plurimum pro termino habens. Quare prima aetas est incrementi; secunda roboris; tertia sapientiae; quarta debilitatis. Quattuor partibus anni, & quattuor partibus diei naturalis, & quattuor aetatibus proportione respondent etiam quattuor partes diei civilis secundum Almanforem insignem astronomorum. Namque ut plerique norunt, Iudaica antiquitas, aliaeque gentes lucis & tenebrarum discreta spacia fecerunt, ac lucis spacia duodecenario numero horarum donarunt, ita quidem ut cuius, verno aequae ac aestivo, de hinc autumnali pariter & hyberno, duodecim horas aequales attribuerint. de quibus loquitur Plinius lib. 2. capit. 29. Ptolomaeus etiam passim in magno syntagmate Astronomico lib. 4. cap. 6. & lib. 5. cap. 3. & 5. iuxta quam consuetudinem in Evangelio scriptum est, a sexta hora usque ad nonam factas fuisse tenebras super universam terram; quod intelligendum est a decima octava hora usque ad vigesimam primam diei naturalis, ut nunc hora aguntur. Eodem modo de his intelligi debet quod legitur in Act. cap. 2. ubi populo ex diversitate linguarum ebrietatem Apostolorum suspicanti Petrus inquit: Non, sicut vos existimatis, hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia. per quam vel 12. vel 13. intelligi debet, respectu nostrorum horologiorum. Prima igitur diei hora usque ad perfectionem trium horarum, est sanguinis; tres vero subsequentes, quarta scilicet quinta, & sexta, cholerae rubrae; at septima, octava, et nona, cholerae nigrae; tres supremae, decima nimirum, undecima, & duodecima, pituita. Similiter noctu. id enim temporis non tam in horas, quam in vigiliis divisum fuit. cum enim militibus longum esset per noctem totam excubias agere, in vigiliis eam quattuor dispartiti sunt, qualibet trium horarum spaciis aequante; atque harum non aliter, ac horarum apud Auctores multa fit mentio,

ut

ut apud Evangelium Lucae cap. 12. Beati sunt servi illi, quos Dominus, siue circa secundam, siue tertiam vigiliam venerit, inuenierit vigilantes. & Matth. cap. 14. Dominus quarta vigilia noctis ad nauigantes venit Apostolos. Plinius secundi libri 70, capite: Canopus in Arabia Nouembri mense prima vigilia occultus, secunda se ostendit. Apud Luuium passim huiusmodi exempla legentibus occurrunt. In his igitur omnibus etiam prima vigilia humida est & calida, sed minus calida, quam humida, sicut ver, quod plurimum habet humiditatis, cum soluto frigore aura calore diffunditur; at secunda calidior, quam sicca, sicut aestas, quod tum Sol prope verticale nobis punctum feratur; tertia vero pars siccior, quam frigida, nam autumnis propria est siccitas, humiditatem tum praeterito aestu reprimente; quarta demum frigidior quam humida, sicut hiems, quod tum Sol longissime distet a verticali nobis loco. Prima igitur sectio vernalis est calida humida, puerilis, sanguinea in Ariete, Tauro, Geminis. secunda aestiva, calida, & sicca iuuenilis, cholericum in Cancro, Leone, et Virgine tertia autumnalis frigida, & sicca melancholica, decrescens, Libram, Scorpionem, Sagittariumque complectens. quarta hiemalis frigida, humida, pituitosa, senilis continens Capricornum, Aquarium, Pisces. Hinc emanarunt quattuor cardines caeli apud Astronomos. Hinc quattuor orbis terrae regiones habitationi humanae assignatae, & quidem nominatissimae: de quibus Ezechiel 22. cap. 7. Venit finis super quattuor plagas terrae. quae cuius enim totum hoc quidquid id est, cui Mundi, caeli que nomen indidimus, unum sit, unoque ambitu se, cunctaque complectatur, partibus tamen differt. unde Sol oritur, Oriens nuncupatur, aut ortus; qua demergitur, Occidens, vel occasus; qua decurrit Meridies siue mare. ab aduersa parte Aquilo, septentrio ue vocatur. Quemadmodum in Psalmi centesimi tertij explanatione Augustinus mystice explicans id visum quod beato Petro rapto in

A&. 16.

extasim ostensum est, cum vidit caelum apertum, & vas quoddam velut linteum magnum quattuor inijs submitti de caelo in

O 3 terram,

Propos. 117.

Matt. 27.
Mar. 15.
Luc. 23.

terram, in quo erant omnia quadrupedia, & serpentina terra, & volatilia celi. hoc autem vas cum voce celo delapsa iubere Petrum animalia illa occidere & manducare; ter hoc pacto submissum est atque illi ostensum. Hanc inquam visionem in loco supradicto per tractans Aug. ait: Discus qui quattuor lineis continebatur, Orbis terrarum erat in quattuor partibus. Has quattuor partes saepe Scriptura commemorat, Orientem, Occidentem, Aquilonem, & Meridiem. Ideo quia totus Orbis terrarum per Euangelium vocabatur, quattuor Euangelia conscripta sunt. ter autem submissum

Matt. 28. Vas de celo; hoc significat, quia dictum est Apostolis: *Ite baptizate omnes gentes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Proinde cum omnes ad iudicium homines congregandi significantur,*

Cap. 24. apud Mattheum & Marcum dicitur Filius hominis congregaturus Electos suos a quattuor ventis, id est ab omni Mundi parte, quam habitant homines; quoniam quattuor ventis precipuis totus

Cap. 13. Ezech. 37. Mundus perflatur. Apollini deniq. dicata quadriga, quod quadripartito limite diei metiatur spacium. Inde & ipsis equis condigna nomina sunt imposta, id est, Erythraeus, qui latine dicitur rubens, quod a matutino lumine rubicundus exsurgat. Aethon dici potest lucidus, quod tertia hora instante lucidior fulgeat. Lampus lucens, vel ardens dicitur, quod fit, dum ad umbilicum diei contra Arcticum circulum conscenderit. Philogaus graece terram amans dicitur, quod hora nona procliuior vergens occasui pronus incumbat.

Sed et Apollinis soror Diana facies monstrat Quattuor, quod dispensationibus septenarijs sui luminis vices sempiterna lege variando disponat: porro primis septem diebus dimidiata semiorbe ostendit; secundis totum orbem complet, fitq; plenilunium; tertijs efficitur dimidiata; quartis fit cirtus Lunę cum Sole, quod vocatur interlunium. Facies prima, calida humidaq; censetur, quia nascens Luna humorem affolet concitare; secunda, calida & sicca, adolescente in ea iam luce de Solis aspectu; tertia, frigida et sicca, quasi plus ab ortu remota; quarta, frigida, & humida, deficiente iam lumine.

lumine. Prima rursus est sanguinis; secunda, bilis rubea; tertia, bilis nigra; quarta, pituita. ¶ Quattuor praeterea sunt, quae cuncta continent, Ens, Vnum, Verum, Bonum; si ita accipiantur, ut eorum negationes sint, Nihil, Diuisum, Falsum, Malum. Nam quae sunt post Deum, habent causam efficientem, exemplarem, & finalem. ab ipso enim, per ipsum, & ad ipsum omnia. Si igitur res consideramus, ut a Deo efficiente constituuntur, sic Entia dicuntur, quia eo efficiente esse participant; si, ut exemplari suo quam vocamus ideam, secundum quam illas condidit Deus, quadrant & respondent, Verae dicuntur, (vera enim imago Herculis dicitur, quae Herculi ipso conformatur;) si, ut ad eum, tanquam ad finem ultimum tendunt, Bonae dicuntur. si vero vnaquaeq. res secundum se absolute accipiat, Vna cognominatur. Est autem hic ordo huius Quaternionis, ut primum vnumquodq; sub Entis ratione concipiatur; quoniam prius efficit agens vnumquodq., quam illud in se sit aliquid; alioquin non, secundum totum quod est, esset ab agente. Succedit Enti vnum. Tertia est veritas, quia postquam est aliquid in se, videndum est an sit tale, quale est exemplar, ad quod fuit formatum; cui si reperitur simile, reliquum est, ut in illud, utpote affine, atq; cognatum per bonitatem se conuertat. Haec autem aequali esse ambitu manifestum est. Da aliquid esse, certe & vnum est. nam qui vnum non dicit, nihil dicit, ut ait Plato in Sophista; et qui vnum non intelligit, nihil intelligit, secundum Aristotelem. est ex in illud quidquid est a se indiuisum, et ab alijs diuisum; quae non sunt ipsum. Verum est etiam necessario. nam si homo est, utiq; verus homo est. idemq. dictus id non esse verum aurum, & non esse aurum. nam cum dicit, verum aurum non est, hoc significas: videtur quidem aurum, et est aliquid auro simile; sed non est aurum. similiter etiam bonum est, quia quidquid est, quatenus est, bonum est. Docet hoc Deus Opt. Max. qui ostēsurus Moysi cuncta creata, inquit: *Faciam ut ante te transeat omnis bonitas mea.* Quod Exh. 33. deinde exponens, dicit: *Posteriora mea videbis.* Nam Dei poste-

questio. 23.
R. Moyses
Aegyptius
perplexorum
lib. 1. c. 53.
Gen. 1.

rora suffragante columna veritatis Athanasio Alexan. sunt creatura, & res, quas vidit, & exposuit, de quibus dictum est: Vidit Deus cuncta quae fecerat, & erant valde bona. Neque enim malum substantia ulla est, sed boni privatio.

Quattuor praecipue sunt, propter quae vere enunciare possumus stata esse fixa & immutabilia uniuersa, omnem ab eis ortum atq; interitum excludentes, Diuina mens, Angelicus intellectus, Materia, & Humanus intellectus. Diuina quidem menti actu insunt omnia ab aeterno, eiq; semper super-substantialiter inerunt. Angelicus item intellectus a sua creationis initio, actu est omnia, semper omnia futurus. Materia, & Humanus intellectus a sua item creatione, quaquam non eodem modo, potestate sunt omnia. i. omnium potentia, eruntq; semper id quod sunt i. uniuersorum potentia.

Quaternis gradibus distincta est omnis cognitio, cum Quattuor sint prima, et praecipua Mundi entia cognitionis facultate praedita; Deus, Angelus, Homo, Irrationale animal. Diuinam cognitionem Bouillus Mentem dicit: Angelicam, intelligentiam vocat; Humanam, rationem; Animalē, sensum. Efficit igitur cognitionum numerus unum quoddam corpus, cui trini sunt termini, videlicet Animalis, ut punctum; Humana, ut linea; & Angelica, ut planities. Eiusdem autem corporis arcana, propriaque dimensio, Diuina cognitio est. Sunt eodem modo in humana eruditione quattuor elementa: Mentis substantia, Mentis notio siue interna conceptio, Vox, Scriptura. Mentis quidem substantia igni, Diuinaq; cognitioni, & corporea plenitudini respondet. Mentis notio, Angelica cognitioni, aeri et superficiei comparatur. Vox, quae prima sensibilis est, sensibili homini, aqua, et lineae adaptatur. Extrema vero Scriptura, animali rationis experti, terrae, ac puncto comparanda.

Prima Entia:	Animal,	Homo,	Angelus,	Deus,
Cognitiones:	Sensus,	Ratio,	Intellectus.	Mens,
Humanae eruditiones:	Scriptura,	Vox,	Conceptus,	Mens.

Quat-

Quattuor sunt prima rerum genera; Substantia, Quantitas, Qualitas, Locus. quorum numero comprehensa permanet omnia rerum fluxio, & permutatio. quia in vnoquoq; genere gemina & contraria permutationes contingunt. In substantia quidem generatio & corruptio, qui sunt motus in puncto primi, & abiectionissimi. In quantitate fiunt auctio, & diminutio in quadam dualitate, & linea. In qualitate qui fiunt motus, peculiariū & contrariorum nominum peruria, generatiuū alterationis vocantur, suntq; ut trinitas, & superficies. In loco, quae contingit permutatio, hoc vno nomine vocatur latio. & haec fit in Quaternario, in corpore, & in profundo. haec enim permutationum est praestantissima, tantumque perfectis animalibus, praecipue homini, competit.

Quattuor pari analogia sunt ordines rerum naturalium, Subsistentia dico, Viuentia, Sensibilia, Rationalia, quarū singulis singula mutationū genera tribuuntur, ut peculiaria, et propria. Subsistentibus substantiales motiones generatio, et corruptio; Viuentibus, vitales, quibus viuentia augeantur, aut minuuntur; Sensibilibus, contrariae alterationes, quibus aut prospera, aut etiā aduersa valetudine variatur; Rationalibus vero Latio (supremus motus) in potissima ambulationis, ac erectae staturae specie competere probatur.

Rerum genera:	Substantia,	Quantitas,	Qualitas,	Locus,
Rerum gradus:	Subsistentia,	Viuentia,	Sensibilia,	Rationalia,
Mutationes:	Generatio,	Augmentatio,	Alteratio,	Ambulatio.

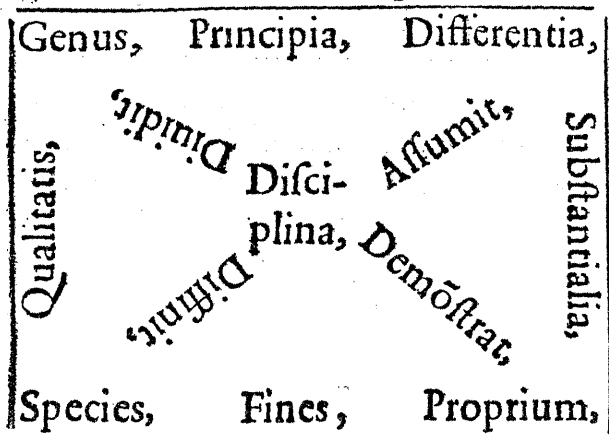
Omnis scientia, & disciplina Quaternario vocum, dictionum ue numero constat Genere, Specie, Generis differentia, & Speciei proprietate. Genus enim, & Speciem ut praecipua, & substantialia, & recta in linea collocata desumunt; Differentiam vero & Proprietatem, ut eorum circumstantias, & laterales a natura inditas qualitates. sunt enim Differentia, & proprium, generis, & Speciei qualitates, quas de genere, aut specie, quale rogantibus respon-

respondere solemus, nempe interrogati quale sit animal? rōnale, aut irrationale. Qualis vero homo? risibilis respondendum. Nihil infra genus humana disciplina meditatur: nihil quoq. infra speciem concipit. Inchoat omnis disciplina a genere; terminatur in specie: continet se se quadrato generis, speciei, differentia, & proprii, aut dividens genus, aut finiens speciem, aut demonstrans speciei proprietatem. Eadem differentia, quæ dividit genus, componit, finitq. speciem. Genus vero cum differentia quidditate speciei proprietatē eliciunt eamq. demonstrant. Genus est maximum discipline summum & precipuum eius prædicatum. Species discipline ultimum, minimum, et cunctorum subiectum, de qua & genus, & differentia, & proprium in disciplinis enunciatur. Itaq. repudiant omnes humane discipline tria hæc: Quod supra genus sit transcendens: Quod sub specie individuum singulare & unum numero: Quod denique & extra & post proprium accidens.

Tres a disciplinis voces repudiate } Transcendens Metaphysicū:
 Individuum } ad mechanicas
 Accidens. } spectantia.

Disciplinarū voces quattuor. } Genus, Divisibile,
 Species, Diffinibilis,
 Differentia, Dividens et diffiniēs,
 Proprium, Demonstrabile.

Universe igitur humane scientiæ hoc quadrato constant.

Aegyptiorum sapientiā Quaternione cōtineri testantur Iamblichus, Diodorus, Laertius, Philo Alexan. & Eusebius Cæsarien.

Mathematica in Quattuor secantur partes quadrivium vocant nostri, Arithmetica de numeris differit, idest de quantitate discreta per se; Musica de proportione, i. de quantitate discreta ad aliquid; Geometria de spatio, i. de quantitate continua immobili; Astronomia de motu, i. de quantitate continua mobili. Est autem elementum Arithmetica, Unitas; Musica, Vnisonus; Geometria, Punctum; Astrologia, Instans. Astrologia rursus circa Quattuor versatur, quæ sunt infra lunarem orbem, elementa. s. mineralia, seu metallica, quæ item vegetantur, & quæ sentiunt.

Musicas et symphoniarū rōnes implet Quaternio, Diatessaron, Diapente, Diapason, ex quibus cōcentus fit absolutissimus. nā Diatessaron proportionē habet supertertiam; Diapente, sesquialterā; Diapason, duplam. numerus quidem sesquitercius dicitur qui constat ex toto aliquo numero, et ex tertia illius parte, sicut se habet quattuor ad tria. nam & ipsum totum nempe 3, comprehendit & tertiam eius partem, nempe unum. Sesquialter vero appellatur quando numerus continet numerum, & illius dimidium, ut tria se habent ad duo. constat quippe ex duobus & ex eius dimidio, nempe ex vno. Duplus autem nuncupatur qui est æqualis duobus numeris, ut duo se habent ad unum, & quattuor ad duo. nam bis ipsum continent. In his tota viget harmonia. Sed & præter istas, continet Quaternarius alias etiam consonantiæ species, ut triplam in tribus ad unum; quadruplam, in quattuor ad unum, ex quibus efficitur Diapason, & diapente, quam vocant duodecimam; & Disdiapason, idest, quindecimam. Continet & Tonum 1 2
 si quattuor, tria, & unum, quæ reddunt octo, sumantur; & 3 3
 iterum quattuor, tria, & duo, quæ faciunt novem, a quo 4 4
 numero ad octo est proportio sesquioctava, Tonum conficiens. 8 9
 in Quaternario igitur continetur omnis harmonia ratio. Tonus quapropter Antiqui eum Pana vocabant.

Quat-

Quattuor tandem erga nos sunt Dei appellationes

Dei, Hominis, Patris, Magistri.

Nomen quippe Dei competit illi cum primis ut omnium auctori. vox n. ipsa Divina appellationis, id est, ipsum Dei nomen peculiare quandam inspectionem habet ad creaturas, quae ab ipsa unius veri Dei substantia, non necessariam, sed spontaneam originem acceperunt. Exemplum huius rei in promptu est a sacra pagina. quoniam Moyses, qui Divino Spiritu aflatu, prius ipsam Mundi creationem, & uniuersarum originem supra humanum sensum descripsit, Dei appellatione usus est, totius mundanae creationis seriem, incipiens his verbis: In principio creauit Deus celum & terram. Sequens Domini appellatio adest ipsi, quippe ut super omnia, & semper, & in omnibus dominantis, & moderantis, & possessori populi a se dilecti, & latarum a se legum iure uiuentis. Quare Octavianum Augustum a Sybilla edoctum, quod quidam nasciturus esset in terris se maior, reueritum fuisse ferunt, ac penitus respuisse Domini appellationem, qua Romani illum vulgo honorandum, censendumque decreuerunt; et loco eius appellationis, se quidem patrem patriae dici, & nominari voluisse. Tertia appellatio Pater est, ob eam causam, quia ut ait Merc. omnia gignit. Patris enim officium est generare; quare Plato in Timeo supremum Deum omnium patrem & opificem appellat, angelorum, s. & hominum patrem, ut vocat Homerus; brutorum autem & anima carentium opificem. dicitur quoque Pater Mentis. etenim cum Deus sit uita, & lumen, ex se parit Verbum, tanquam lumen de lumine, Mentem, scilicet, totius Mundi effectricem. adhuc etiam paternum nomen dandum illi est ut Zeloti, & ut naturalis bonitatis amore humanum saluari genus cupienti, & ad suorum bonorum participationem, & hereditatem benigne inuitanti. Magistri denique nomen ponendum est illi ut illustratori nostrarum mentium, & ut largitione sua lucis, ac gratuito dono eminentis scientiae suae nos erudienti, & a malis ad bonum conuertenti. Has inquam appellationes in-

Euan-

ad Tatiū
cap. 2.

Euangelio Deus ab hominibus usurpatus & presumi, cum apud Mattheum cap. 6. nos edocens orare: Sic (inquit) orabitis. Pater noster, qui es in caelis. Et cap. 23. Patrem nolite vobis vocare super terram. vnus est. n. pater vester in caelis. & ne vocemini Magistri. vnus est. n. Magister vester Christus. Et rursus apud Euangelium Iohannis: Vos vocatis me Magister, & Domine, & bene dicitis, sum Cap. 13. etenim. Quattuor his Sacris nominibus non ab re distinguitur erga nos Deus. Nec plura inuenimus, saltem erga nos, nomina illius; praeter ea, quae ab his quattuor elementis Substantia, Lege, Regeneratione, & Lumine conflamus. quae redeimus in sequentem figuram.

Quadruplicia Dei nomina erga nos.	Deus,	Ob	Substantiam,	Ad	Creaturas,	Quadruplicia nomina erga Deum.
	Dominus,		Regenerationem,		Servos,	
	Pater,		Legem peccati,		Filios,	
	Magister,		Luminis donum,		Discipulos.	

Ceterum quia sanctus, quaque admirabilis sit Quaternarius, hinc colligitur, quod uniuerse gentes proferre solent quattuor litteris substantiam illam sine principio, sine fine, simplicem, sine ulla admixtione, inuisibilem, incorpoream, ineffabilem, inestimabilem, incomprehensibilem, in qua nihil adiunctum, nihil est creatum; cuius nomen, cum vna sit, non querendum, quod illic tamen opus sit vocabulis, ubi proprijs appellationum insignibus multitudo fuerit dirimenda. nam interrogatus Attalus, quod nomen haberet Deus, legitur respondisse, nullum nomen ei proprie conuenire posse. omnia enim nomina ex quadam singularitate rationis, per quam discretio fit unius ab alio, imposita esse; ubi vero omnia sunt vnum, nullum nomen proprium esse posse. Haec igitur substantiam Latini uocant Esse, Hebraei יהוה E H I E, id est, qui fui, sum, et ero. licet nostri aliter interpretentur.

DEVS

DEVS enim ¶ erat semper, ¶ est, ¶ erit; imo semper est. quandoquidem fuisse et fore, temporis, cui nos subiaccimus, articuli sunt, ¶ huius fluxe naturæ momenta; ille autem semper est. vniuersum enim quod est, in se complectitur, nec principium habet, neq; finem. non enim Diuinarum rerum, atq; humanarum idem iudicium. nam cum in motu ¶ fluxu sint ista, eiusmodi etiam earum tempus esse liquet, cuius pars altera præterijt, futura altera est. nam præsens illius nullo modo comprehendi potest, quod, antequam cognitione perceptum sit, auolet ac dilabatur. At rerum Diuinarum alia censetur ratio, quæ cum careat omni motu, profecto seculum quoque ipsarum ¶ firmum ¶ constans esse necesse est. Quare primum Dei pronuntiatum erit ESSE. Hoc sane modo seipsum nominat, cum in Monte Synai oraculum edit Moysi: Ego sum qui sum. vt discant differentiam inter esse, et non esse; ¶ nullum nomen de me dici proprie, cui soli competit Esse. Non dicitur autem DEVS proprie Ens, sed Esse. Diuersum est. n. Esse, ¶ id quod est, quod ipsum esse nondum sit. At vero quod est, accepta essendi forma est, atq; consistit. Quod est, participare potest aliquo, sed ipsum Esse, nullo modo aliquo participat. fit. n. participatio cū aliqui diuinitas est. est aut aliquid cum Esse suscepit. Id quod est, habet aliquid mixtum; ipsum vero Esse nihil aliud, præter se, admixtum habet. Diuersum est autem, esse aliquid, ¶ esse aliquid in eo quod est. illic. n. accidens, hic substantia significatur. Omne quod est, participat eo quod est esse, vt sit, ¶ alio participat, vt aliquid sit. Ac per hoc id quod est, participat eo quod est esse, vt sit. Præterea cum nominum alia sint concreta vt calidum, homo; abstracta alia, vt caliditas, humanitas, hæc illorum vis est ac diuersitas, vt quod dicitur abstractum, id notet quod a se tale est, non ab alio; at concretum, quod non a se, sed alterius beneficio tale est. Cum igitur ens concreti speciem habeat. idem. n. dictu ens, ¶ id quod est, huius abstractum erit hæc dictio Esse, vt ens dicatur quod ipsum esse participat; quemadmodum calidum caliditate calidum est, homo humanitate homo. Quoniam vero nihil seipsum participat,

neq;

neq; eadem conditio eidem rei, ¶ a se, ¶ alterius participatione inesse potest, sequitur vt quod dicitur abstractum a concreto denominari non possit. Quare non dicitur congrue calor est calidus, humanitas homo est, esse est ens. nõ quia calor frigidus sit, sed quia quod calidum est, caliditate calidum est; quod homo est, humanitate homo est; ¶ quodcumq; est, huius participatione est. Quædam ergo negamus rei cuius inesse, aut quia illa non habeat, vt calidum non est frigidum: aut quia excellentiori nota, ¶ perfectiori ratione contineat, quam nos habere eam ex tali locutione significamus, vt cū negamus caliditatem esse calidam, nõ quia frigida sit, sed quoniam non solum ideo nõ est frigida, quia est calida, quod idem est dicere, quia habet caliditatem, sed quia caliditas ipsa est. Secundum hanc ergo loquendi rationem, entis appellationem non dabimus Deo, cum sit cōcretū, significans id quod ab alio esse participat. sed Esse dabimus illi qui est ipsum Esse. A Romanis dicitur est AIVS, eo quod Cic. de Diuinat. lib. 2. aiebat, ¶ loquebatur. Namq. olim Romæ audita vox est silētio nõ etis clarior humana voce, quæ iuberet Magistratibus nunciare, ¶ Gallos venire, ac vt prouiderent ne ROMA caperetur a Gallis, vt narrant Arnobius lib. primo contra Gentes, ¶ Cicero libro secundo de Natura Deorum. A Persis dicitur SYRE. A Magorum disciplina vocatur ORSI, vnde Oromasis. Assyrij, quem summum habent Deum, ac maximum venerantur, ADAD verbo gentium illarum proprio nuncupant. significat aut nõ aliud fere, quam VNVN, de quo Macrobius in Saturnalibus: Ne sermo, inquit, per singulorum nomina Deorum vagetur, accipe quid Assyrij de Solis opimentur potētia. Deo. n. quem summe maximum venerantur, ADAD nomen indiderunt, quod VNVN interpretatur: hunc vt potentissimum adorant Deum. sic ille. Gothi suū maiorem Deum vocant ODEN, id est, fortiorem: potentissimum aut Numer THOR appellarunt, vt habet Olaus Magnus de Gentibus septentrionalibus lib. 3. cap. 3. ¶ 4. Vpsalensis Deorum Sacerdota, FROE nuncupabatur. Macedonum Sacerdotes, vt scribunt Neanthes

Neanthes Cyzicenus, & Clemens Alexan. in precibus inuocant **BEDY**, vt sit eis propitius, & filijs. Mahometistæ vocant **ABDI**. Apud antiquos Hetruscos seu Tyrrenos dictus est **ESAR**, tametsi quidam cum diphthongo scribant, vt Aesychius, & Annii. quibus suffragari videtur quod apud Ioannem Laurentium Ananiam scriptum legimus de nomine Cesaris Augusti inciso illius Statuæ, a quo fulgur e celo decidens cum **C** primam litteram abstulisset, relicta hac voce **esar**, eum intra centum dies ex hac vita migrandum, atque in Deorum album referendum significarunt Aruspices. Germani sua lingua pronuntiant **GOTT**. Belgæ **GODT**. Peones ac Tartari **ITGA**. Sarmatæ **BOVH**. & **ISTV**. Bobemi **BVVH**. Sclavi auctore Nic. de Cusa **BOEG**. seu **BOOG**, a bonitate. Ab Italis appellatur **IDIO**; Ab Hispanis, **DIOS**; A Gallis, **DIEV**. de quo Io. Goropius Gallicorum lib. 3. **DIVS**, inquit, Gallicum est, & idcirco Sabinum vocabulum non aliud notans, quàm Deum. Huius vocis ea est notio, vt ipsa eternitas intelligatur ex **Di** articulo et **euu**, quo eternitas notatur. Vnde hactenus Galli **DIEV** pronuntiant, longe correctius, quam vel ipsi sciant, vel quisquam hactenus annotarit. Ex **Di-euu** namq; **DIEV** vetustissimi dixerunt, vt æternum Dei esse, quod extra diuinam naturam intelligi nequit, significaretur. Hæc ille. Apud Arabes, Saracenos & Turcas dicitur **ALLA**. Chaldaea, & Indica lingua vocatur **ESGIABIR**, idest, creator vniuersi. Populi quidam noui Orbis appellant **ZIMI**. Apud Aegyptios nomen summi Iouis est **AMVN**, quod nos corrupto vocabulo dicimus Ammonem. quæ sane voce Manethos Sebennita occultum, & occultationem significari diiudicat. Hecateus autem Abderita hoc verbo inuicem vti Aegyptios asserit, cum alter alterum uocat. esse. n. vocem inuocatiuam; &, cum principem Deum eundem cum Vnitatem putent, ut pote obscurum & absconditum, ab ijs vocari **AMVN**, dicentibus ut prodat sese, ac conspiciendum præbeat. Opifex intellectus,

ait

ait Iamblichus, qui & veritatis est dominus atque sapientia, quatenus in generationem progrediens, occultam latentium rationum potentiam traducit in lucem, **AMVN** aegyptiaca lingua vocatur. Hæc ille lib. mysteriorum. Græci suis litteris **ΘΕΟΣ** enunciant, quod hinc capiissent homines Deum agnoscere, cum vidissent stellas tantam concinnitatem efficere, ac dies noctesque æstate, vel hieme suos seruare statos ortus atq; obitus, indeq; terram animantia fructusq; proferre. itaq; pro patre Celum, pro matre Terram acceperunt; Patrem illum, quod aquam instar seminis effunderet; Matrem hanc, quod conciperet et pareret. Cumq; viderent stellas perpetuo moueri, & in causa nobis esse, vt Solem, & Lunam contemplaremur, Deorum his nomen fecerunt, a cursu dictum: quod his verbis astruit diuinus Plato. Videntur mihi Græcorum prisca Deos putasse solos eos, quos etiam his temporibus arbitrantur barbarorum plurimi, Solem, Lunam, Stellas, Celum; quæ oia cum perpetuo in cursu esse conspicerent, ab hac currendi natura, lingua sua **ΘΕΟΥΣ** nominasse: sic Plato. At nos censemus **ΘΕΟΥΣ** a currendo quidem dici posse, sed illud currere non esse intelligendum de motu locali, transitus videlicet de aliquo, in alium locum; sed de Dei prouidentia & efficaci operatione ad oia perueniendi. Alij **ΘΕΟΣ** nomen dictum volunt, quod ei nihil desit; vel ἀπὸ τοῦ θεῶν quod est video speculor, aut ἀπὸ τοῦ δέομαι. i. timeo, vnde quidam Poetarum.

Primus in orbe Deos fecit timor.

Utrumq; **D.** Ambrosius probat his verbis. Deus dicitur quod omnia spectet, & timeatur a cunctis. Athanasius lib. definitionem. Dicitur, inquit, Deus ἀπὸ τοῦ θεᾶν τὰ πάντα, idest, ab eo quod contemplatur omnia. Illud etiam addi potest, vt Græca lingua a Chaldaea capit denominationem, sic a **Teu**, quod bonum significat, nomen istud etymon accepisse, sicut et latine **DEVS** a **ΘΕΟΣ** deriuatur. Aegyptij. n. **TEVT** vocant, quem liquet esse Mercurium, qui præfuit Aegypto, de quo sic in Phædone loquitur Plato: Audui equidem circa Naucratim Aegypti, prischorum quen-

P dam

Petroni^r

Nic. euf. excit. lib. 1. in principio. Clemens Alexad. Strom. 1. Euf. de præpar. Euāgel. 11. cap. 4.

Io. Laurentius Ananias de natura & monum. lib. 1. Excit. lib. 1. In principio erat.

Hispani. lib. 4.

Plutar. lib. de Iside & Osiride. Plato in Phædone.

dam fuisse Deorum, cui dicata sit avis quam IBIM vocant; Dæmoni autem ipsi nomen TEVT. hunc primum ferunt numerum & numerorum computationem inuenisse, geometriamq. & astronomiam, ac litteras. Idem affirmat apud Ciceronem Cotta, licet Eusebius Cæsarien. primo de preparatione Evangelica cõtendat hunc appellari Toit, ac primum anni mensem dici Teut, siue Thoth, qui incipit sexto Kalend. Septembris. Nos item IESV a Patre accepimus, quod admiratus Dionysius Arcopagita, cuncta Theologie mysteria in diuinis nominibus exquisiuit. Est autem IESV non Græci sermonis vocabulum, sed Hebræi. Moyses. n. longe per Dei spiritum præuidens, qui sibi præpararetur successor, & prænoscens quod is qui post se regnum susciperet, maioris sacramenti minister existeret, Iesum cognominauit eum, qui prius Auses parentũ fuerat appellatione vocitatus, sciens quod in huius vocabuli sacramento, cuiusdam maioris glorię rex, quam mortalis natura recipit, poneretur. apud nos. n. IESV interpretatur Saluator. Glo. in cap. decet, de Immunit. Eccles. lib. 6. Scribitur autem Hebraica hisce quattuor litteris יְשׁוּעָה (sumta Vau, pro consonante) a verbo יָשַׁע יִשְׂרָאֵל, quod significat saluare. Ceterum Iudei nostrates, odio in Christum concepto, quem messiam esse inficiantur, detracta y postrema littera, tribus duntaxat primis litteris scriptitant nomen IESV, hoc modo יְשׁוּעָה, quæ secundum notas quas ראשי תביות .i. capit a dictionis vocant, significant יְשׁוּעָה וְכֹרֵר .i. deleatur nomen eius, et memoria eius. hoc inquam nomine suam ipsorum perfidiam demonstrantes. Græci suis characteribus hunc in modum scribunt ΙΗΣΟΥΣ, ex quo factum est ut multi nomen istud cum aspiratione scripserint, rati litteram hanc Η, esse aspirationem, cum sit ΗΤΑ græca vocalis, quæ semper est e, productum tam apud nos, quam apud Græcos. eam enim sic scribunt Græci Η, n. similem prorsus nostræ longiusculæ aspirationi. Eos autem arguens Origines, qui nomen hoc sanctum tribus litteris cum aspiratione, aut etiam quinque scribendum putant, lib. contra Celsum

sum protestatur quibusdam nominibus sacris mirificam inesse virtutem, quæ mutatis ipsis nominibus non inesset, ideoq. illa non esse mutanda. Neque. n. Illus Hebræus cabalista ire potest inficias, quod nomen IESV, si scribatur, et secundum modum et principia cabale interpretetur, hoc totum præcise, & nihil aliud significat, id est, Deum Dei Filium, Patriq. sapientiam per tertiam Diuinitatis personam, quæ est ardentissimus amoris ignis, nature humane in vnitatem suppositi vnitum. Vnde vas electionis Paulus ad Philipp. scribens, dicit datum esse IESV nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine IESV omne genus flectatur celestium, terrestrium, & infernorum, Et in artibus Apostolicis de IESV legimus dictum, non esse aliud nomen sub celo, in quo oporteat omnes homines saluos fieri. Hoc est inquam illud salutare gentibus nomen quod protoplasto fuerat ab Angelo repromissum ad humani generis restorationem. Conditor. n. noster a primis illis hominibus offensus, maledicta super singulos, prout criminis quantitas exigebat, effudit: & quamuis iratus, mox tamen mysterium nostrę salutis, ut bonus Pastor, ostendit. Neque. n. æquum fuerat alio tempore de salutis nostrę remedio cogitare, nisi eo quo mors inuenta fuisset. Non. n. tunc primo Dominus ac Saluator noster promissus fuit, quando clamabat Esaias: Ecce virgo concipiet in utero, et pariet Filium. nam hoc erat penes iam sero, & tam multa millia Patriarcharum, sine spe mortua videbantur, quibus vtique vita esse non potuit, si Dominum non sperauerunt esse venturum, dicente Paulo: Spe salui facti sumus. Et qualis spes esse potuit, si non fuit repromissa? Fuit autem repromissa. Quo tempore. n. supplicia merebamur, argumentum salutis ostendit; ut intelligere possemus, quantum posset præstare non læsus, qui tantum donaret iratus. In primo igitur homine ut loquebatur statim iudicarium sponndit auxilium, statim ignotum ipsis Angelis publicauit sacramentum, & terreno Adę ADAM promisit e celo. Ex quo colligi pot ante legem eadem fide patres seruandos, qua et nos modo: illi venturum,

Greg. in
Ezechie
16. hom.
16.

nos Christum venisse credimus. quam unam fidem designabat una mensura omnium thalamorum templi Ezechiel. capit. 40. Verum enimvero licet a principio peccati, de remedio salutis Dominus excogitasset, distulit tamen advenitum salutare, ac redemptionem nostram usque ad septuagesimam septimam generationem, quo Lamech solueretur impietas. Cyprianus. n. sermone de Spiritu sancto: Ipse (inquit) Dominus IESV ab Adam secundum generationes, quas Lucas commemorat, septuagesimus septimus invenitur, ut vltionem in Lamech septuages septies promulgatam veniens terminaret. Sic etiam solui potest. Nouum quiddam atque mirabile futurum erat, quod multis testibus prius erat promittendum ac firmandum, & ideo per multam seriem temporum predicendum. Nam si subitum atque omnibus incognitum euenisset, nullus fidem tantæ rei habuisset, cum etiam post tot reuelationes, tot signa, tot predictiones, & tantam temporis moram, pauci admodum inuenti sint, qui Christo venienti fidem præbuerint. Porro si ante datam legem Dominus saluare mundum venisset, aliquis dicere posset, quia superuacaneus esset eius aduentus, cum aliqua præcepta dare potuisset, quæ salutem contulissent. Voluit ergo dominus nos cuncta prius experiri, quo probatum esset homines, nulla alia via saluos fieri posse, nisi per eum; & eius tantum gratiæ vniuersa ascriberentur. Super-
est tandem ut examinemus & illud apud Hebræos celeberrimum Dei nomen. Habet utique hebraica lingua diuersa enunciata, quibus diuinam solet inuocare potentiam; non quidem ut Dei natura significetur, quæ quia unica est, atque simplex, si foret nominanda, unicum nomen esset illi imponendum; sed ut multa, variaque a Deo profluentia significentur. Quare Mercurius scripsit in Pimandro, Deum habere omnia nomina, quoniam vnus est Pater, & nullum habere, quia Pater est omnium, atque super omnia. proprium vero Dei nomen his quattuor litteris scribitur יהוה, totidē mysterijs personalibus distin-

Vide Ni
ephorū
Call. hif.
Ecccl. lib.
1. cap. 3.

distinctis, quarum Iod, quæ prima est, Principium interpretatur, eo quod ceterarum omnium principium sit: cumque ab ea una quæque omnes scripturæ originem habeant, ipsaque a nulla sumat originem, scite Patrem in diuinis insinuat, qui cum a nullo sumat originem, aliæque personæ ab eo emanent, principium sine principio dicitur. Secunda He, quæ esse vel viuere significat, Filium in diuinis aptissime innuit, per quem vniuersa quæ facta sunt, esse coeperunt, & quidquid factum est, in ipso vita erat. Tertia autem Vau, quæ copulatiuam dictionem, ET, denotat, Spiritum sanctum optime exprimit, qui cum sit amor Patris & Filij, quo se vicissim amant, recte copula, id est, nexus vtriusque nuncupatur. potest etiam interpretari Ipse, seu Virtus; quia spiritus spirat omnem virtutem in oia, testate Psalmographo quia verbo Domini cæli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus illorum est. Quarta & vltima est He, significans humanitatem Christi iunctam Verbo, quæ littera duplicata, duas naturas in vna persona iunctas esse designat, ac ipsum Dei nomen ita ex Quaternario cõstitutum, ut a ternario, quo semper gaudet, minime discedat. Porro hoc altissimum nomen a Deo datum non proferebatur, neque pronuntiabatur, neque dicebatur, nisi in sanctuario a Sacerdotibus Domini sanctificatis, & solum in benedictione Sacerdotum, & tunc etiam a Sacerdote magno, & nisi in die ieiunij gloriose sanctificationis. Et vbi in illorum Biblijs hoc gloriosum nomen conspicitur, ibi Rabini pronuntiant Adonai, tametsi, suffragante auctoritate Petri Bruti Episcopi Catharen. pronuntiare deberent Adon. est. n. אדון Adon, nomen absolutum, sicut et יהוה Iehouah, et horum quodlibet Dominum significat. Adonai autem est nomen compositum cum alio pronomine, quod a Grammaticis Hebræis affixum dicitur, nec Dominum, sed Dominos meos significat, si tamen non asserimus cum Hebræis litteram Iod in nomine אדון Adonai, non affixum; sed substantialem ipsius nominis litteram esse. Huius autem nominis ADON expressionem Theodoretus esse dicit apud Samaritanos IAVE.

Ioh. 1. 1.

Psal. 82.

In victoria
cõtra
Iudæos.
capit. 2.

quest. 19
in Exod.

Quidam IOVA pronunciant, unde & Iouis nomen uolunt esse derivatum, quos iure & merito emunctæ naris viri vident. D. Hieronymus in expositione octavi Psalmi hoc ipsum explicat per verbum LAHO, quod apud nos dicitur Dominus: A Græcis dictum est Tetragrammaton, quo significat esse nomen ineffabile, tum quod nulla exprimi valeat voce articulata; tum quod per intellectum sit inconceptibile, nec ulli creaturæ unquam communicabile factum, cum solam omnipotentis Dei substantiam absque mixtura, nec secundum aliquam particularem virtutem vel proprietates extrinsecas, sed secundum omnipotentiam Deum demonstrat.

Lib. dire
ctiōis p-
plexorū.

Aspiratur Rabbi Moyses Aegyptius dicens omnia nomina provenire ab operibus divinis, præter Tetragrammaton, quod est propriatum altissimo Creatori, utpote significans et ostendens Creatoris substantiam, atque eius quidditatem, ostensione, & significatione perfecta, ac manifesta, in qua non est æquivocatio, neque mixtura, id est, nihil est quod commune sit Deo & creaturæ in hoc nomine. reliqua autem ipsius gloriosa nomina significant æquivoce, & cum mixtura, eo quod sunt ab operibus similibus ijs, quæ sunt in nobis derivata. De hoc admirabili nomine sic scribit disertissimus Iudeorum Philo Alexandrinus libro de vita Moysi: Cidarid pro diademate imponitur capiti Sacerdotis, cui præfigitur aurea lamina insignita quattuor litteris, per quas Entis nomen aiunt indicari. Et infra: Erat, inquit, lamina aurea quattuor inscripta litteris nominis illius, quod solis aures ac linguam sapientia purgatis fas est audire nominareque in sacris, prætereā nemini, id Theologi esse dicunt Tetragrammaton, quod fortasse significet primos numeros, unū, duo, tria, quattuor. Hæc Philo. Ceterum Ludovicus Fidelis lib. de Mi-

lib. 1. c. 9

litia Christi asserit nomen Tetragrammaton continere ineffabile divinitatis pariter & humanitatis Christi redemptoris nostri mysterium, ideoque & ineffabile dici, ac Sacerdotum capiti inde poni solitum id nominis, ut Christi nomen preciosum Sacerdotes potissimum coram Gentibus ac Regibus intrepide portent. Legimus in-

terro-

terrogatum Angelum, quod sibi nomen esset, respondisse: Cur sic quæris de nomine meo, quod est secretum. sic enim Iudei exponunt de nomine Iehoua, quod non fuerat publicandum. De hoc ineffabili nomine hunc in modum scribit Merc. Trismegistus apud Lactantium Firm. Causa autem huius causæ, est Divini boni voluntas, cuius nomen non potest humano ore effari. Est. n. o fili secretus quidam sermo sapientiæ sanctus de solo Domino omnium præsciente omnia Deo, quem dicere supra hominem est, Hoc neque cacodemon tacere potuit. nam Apollo Delphicus, interroganti cuiusdam quis nam eset? respondit de Deo: Cuius nomen verbo capi non potest. His Accedit quod Areopagita inter cetera Deorum altaria, aram etiam habebant ita inscriptam IGNOTO DEO. Quod vas electionis Paulus tamquam felicem cõcionandi occasionem arripiens, verum Deum adduxit in medium. At neque Philosophos hoc Tetragrammaton latuisse visum est, ut sunt non pauca mysteria ad Ethnicos etiam delata. Nam Pythagorici, quod nos cum Græcis dicimus Tetragrammaton, ipsi, iuxta suæ disciplinæ morem, Tetraëtyon vocant, quam omnibus Dijs, ac Deorum virtutibus præferunt, & perpetuæ naturæ fontem esse in animos nostros manantem describunt. At testatur hoc quod aureum Pythagoræ carmen appellant, in quo, iuramenti loco, Tetraëtyon assumitur, tamquam summum quo fides innitatur. Utque sacrum a prophano segregaret, optima ratione nomen sanctum per Ypsilon, quod apud Atticos notat Quaternarium per centenarium ductum, scripsit; cum tamen Actis vulgo per Iota scribi consueverit. Ac ut divinam essentiam maxime demonstraret, Tetraëtyon hoc loco egregie in genere masculino protulit, quo quidem more Latini quoque veteres Cupidinem, aut Venerem masculine pronunciarunt, cum alias instrumentalem Quaternitudinis numerum ipsam Tetraëtyon genere feminino eloquantur. Porro si Iohan. Picum Mirandulanum sequi voluerimus, Quattuor sunt quæ Deus Opt. Max. habet a se, non in respectu ad causam, quam non habet prorsus. ipse. n. omnium causa a nullo est:

Gen. 32.
Iudic. 13.

D. Hier.
in pf. 8.

Lactan.
Fir. diu.
int. lib. 7
ca. 7.

De Athe
nienium
ara lege
Oecume
nium.
Act. 17.
D. Hier.
in ca. 16.
Ezech.
Gregor.
Naz. lib.
de Pente
coste.
Io. Picus
lib. de En
te & vno
cap. 7.

P 4 sunt

sunt autem hæc Esse, Vnum, Verum, Bonum. Chaldaei quidem Vnius nomine Deum vocitarunt, ut per hoc significarent non esse plures Deos, sed vnum, atque ita vnum, ut neque ex pluribus sit compositus, neque vlla ratione diuiduus. Hanc nomenclationem Aegyptij retinuerunt; & Platonici apte Deo conuenire multis modis exposuerunt; neque Mundi nomen Deo tribuere voluerunt, quia Mundus significat ornamentum ex pluribus compositum; Deus autem est vnitatis simplicissima expers omnis coagmētationis, quoniam si ex pluribus esset cōpositus Deus, & minime simplex, ex aliquo constet oportet, quod habeat rationem materiae, ac potestatis, & ex aliquo, quod sit veluti forma, & actus. Verum si Deus sit huiusmodi, non omni ex parte erit perfectissimus, neque summam vndique habebit perfectionem, cum in eo pars, quæ forma, & actus obtinet proportionem, alteri, quæ est tanquam materia, & potestas, plurimum dignitate præstet; neque præterea erit agens primum, quia non se toto efficit quicquid molitur, sed altera parte, quæ forma & actus existit, quæque omnem vim præstat composito ad agendum. Deus igitur est vnitatis maxime simplex. Quod vero Essentia nomen Deo competat satis aperte a nobis alibi demonstratum. Approbantur hæc etiam auctoritate D. Hier. cuius hæc sunt verba Epistola quarta, quæ est ad Damasum. Vna, inquit, est Dei sola natura, quæ Vera est. ad id enim quod Subsistit non habet aliunde, sed suum est. Deinde subdit: Deus solus qui aeternus est, hoc est, qui non habet exordium, Essentia vere nomen tenet &c. Quomodo autem hæc seinuicem consequantur, considerandum est. Primo quidem Deum sic concipimus, ut sit vniuersitas omnis actus, & plenitudo ipsius Esse, quam intelligentiam ita subsequitur ut sit Vnus, ut nec oppositum concipi possit, & statim Verissimum est. quid enim habet quod appareat esse, & non sit, qui est ipsum esse? Consequens certe ut sit & ipsa Veritas, sed & ipsa Bonitas. Nam boni tres conditiones, ut scribit Plato in Philebo, ut sit perfectum,

fectum, sufficiens, expetendum. Erit autem hoc, quod tale concipimus, perfectum, quia illi nihil deerit, qui est omnia. Erit sufficiens, quia possidentibus illud, nihil deerit, in quo inuenient omnia. Erit expetendum, quia ab illo, & in illo sunt vniuersa, quæ expeti possunt aliqua ratione. Vnde cum ab incredula Iudeorum turba, secundum carnis aspectum Christus diceretur Magister bonus: Quid me, inquit, interrogas de bono, qui me celorum Dominum esse non credis? Nemo bonus nisi Marth. 19
Mar. 10. solus Deus, qui homines facit implere quod boni sint. Deus ergo plenissima Entitas, indiuidua Vnitatis, solidissima Veritas, beatissima Bonitas. Atque hæc esse potuit Tetractys, quam Pythagoras vocabat principium semper fluentis naturæ. Principium enim hæc, quæ Vnus sunt, Deus omnium est. Iuramus item per ea quæ sancta, quæ firma, quæ diuina sunt. Sed quid illis aut firmitus, aut sanctius, aut diuinius? Neque hic possum inuoluere silentio auctoritatem Iffidori asserentis in Deo substantialiter Quattuor considerari, nimirum, Bonitatem, Incorruptionem, Immortalitatem, & Incommutabilitatem. Summum, bonum, inquit ille, Deus est, quia incommutabilis est, & corrumpi non potest: Creatura vero bonum, sed non summum est, quia mutabilis est, & dum sit quidem bonum, non tamen esse potest summum. Quid est Dei immortalitas, nisi eius incommutabilitas? Nam, & Angeli, & Anime immortales sunt, sed immutabiles haud quaquam sunt. Ideo solus Deus dicitur immortalis, quia solus incommutabilis est. quandoquidem anima morti subditur, dum deserente Deo, de bono in malum mutatur. Sic & Angelus est mutatus, dum derelicto Deo est lapsus. Quod materiam habet unde existat, mutabile est, quia de informi transit ad formam. Quod vero non est materiei subditum, immutabile est, sicut Deus utique est. Quattuor igitur sunt in Deo substantialiter, Bonitas, Incorruptio, Immortalitas, Incommutabilitas. Quibus

De summo bono
lib. 1. c. 3

Quibus forte Pythagoras instructus, ad hunc modum iurare solitus erat. quemadmodum in aureis eius, ut vocantur, carminibus scriptum est.

Philoaus
in Aureis
carmini-
bus.

Ναίμα τὴν νηλεῖα φυχὴν παρέδωκε τετρακτῶν.
Πηλὸν αἰθέρος φέτος ἄε. Quae verba sic verti possunt

Testor eum, numeri nobis arcana Quaterni
Qui tribuit, rerum causae fontisq; perennis.

Ad sunt tamen qui iusiurandum Pythagoricum referant ad figuram Crucis. de qua David dicit in Psalmo Quarto: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. quia sicut nummus imaginem gerit Imperatoris; ita & Fideles signo caelestis principis imprimuntur ac muniantur. Hoc vero munimine Diabolus multiformis expellitur, et fraudolenta machinatione non praeualet super are tentatum, quem habuit primi hominis suasionem captiuum. Crux est enim humilium inuidum tutamen, superbiorum deiectionis, victoria Christi, perditio diaboli, infernorum destructio, caelestium confirmatio, mors infidelium, vita iustorum. Aegyptij et Arabes & Crucis effigiem venturae salutis spem intelligi volebant, ac summam potentiam habere confirmabant, quae sit omnium caelestium virium atq; intelligentiarum finissimum receptaculum, quia ipsa sit figura omnium rectissima, ratione hieroglyphica Quaternarium notans, ex quattuor rectis lineis ab vno puncto sese separantibus, sitque prima superficiei descriptio habens longitudinem, & latitudinem: dicebantque eam caelestium fortitudine conspiratam, quia eorum fortitudo per rectitudinem quattuor angulorum atque radiorum resultat, suntque stellae maxime potentes, quando in figura caeli quattuor obtinent cardines, atq; radiorum suorum in se invicem proiectione Crucem constituunt. Sed praestat audire

26. lib. 3.
cap. 18.

Mars. Ficimū hunc in modum scribētē libro de triplici vita. Crucē (inquit) veteres figurā esse dicebant, tum stellarum fortitudine factam, tum earundem fortitudinis susceptaculum; ideoque habere summam in imaginibus potestatem, ac vires, & spiritus suscipere planetarum. Hac autem opinio ab Aegyptijs vel inducēta est, vel

maxime

maxime confirmata, inter quorum characteres, Crux vnus erat insignis, vitam, eorum more, futuram significans, eamq; figuram petitori Serapidis insculpebant. Ego vero quod de crucis excellentia fuit apud Aegyptios ante Christum, non tam muneris stellarum testimonium fuisse arbitror, quā uirtutis praesagium, quam a Christo fuerat acceptura, Haetenus Ficinus. Non temere autem ad denarium significandum ab antiquissimis latinis philosophis Crux assumpta censetur, cum Quaternarius potestate contineat denarium. Quidam rursus haud parui nominis Pythagorici ad ipsam Quaternarij potentiam absolutam hoc iusiurandum referre non dubitarunt; quod omnis perfectio Quaternione sit absoluta, fontem rerū hunc numerum appellantes maxime propter primaria fundamenta rerum omnium corporalium, quibus omnia elementa in istis inferioribus componuntur, non per modum coaceruationis, sed secundum transmutationem & unionem. Et si quis hanc elementorum rationem considerauerit, videre facile poterit de promptuario Diuinae mentis pendere. Est .n. Platonicorum omnium vnanimis sententia, quemadmodum in mundo archetypo cuncta sunt in cunctis, ita etiam in hoc corporeo mundo omnia in omnibus esse, modis tamen diuersis, pro natura videlicet suscipientium. Sic & elementa nō solum sunt in istis inferioribus, sed & in caelis, in stellis, in Angelis, in ipso deniq; omnium opifice & Archetypo. Sed in istis inferioribus elementa sunt crasse quaedam formae, immense materiae, & materialia elementa: in caelis autem sunt elementa per eorum naturas & vires, caelesti scilicet conditione. Plato in Timaeo ex Pythagorica doctrina, ait caelum consistere quattuor elementis, quemadmodum haec inferiora corpora; sed dicit illa esse multo subtiliora, et alterius naturae, quam sint haec. Idem scribit D. Ambrosius lib. 1. c. 6. Hexameron. Nam caelestis terrae soliditas illic est absq; crassitudine aquae; et aeris agilitas procul ab effluetu, ignis calor ibi, non urens, sed lucēs, omniaq; suo calore viuificans. Porro ex stellis ignei sunt Mars atq; Sol ratione Astrologis manifestissima: aerei, Iupiter, & Venus temperato calore

calore viuifica. aquei, Saturnus senex. f. damnate frigiditatis, & Mercurius uersipelle sidus & transformabilis, ideoq; apud Lu-
 num Vnde arbiter appellatus. terrei, firmamentum atq. Luna infi-
 ma ignobilissimaq; omnium siderum, vti est terra omnium elemen-
 torum opacitate, itidem substantie & maculis illi prorsus similis;
 que tamen a plerisq; putatur aquea, quando videlicet, terre in-
 star, caelestes aquas attrahit, quibus imbibita vicinitate sua illas
 nobis influit ac communicat. Sūt etiam inter signa, quędam ignea,
 quędam terrea, quędam aerea, quędam aquea. Sunt præterea in
 Angelis & beatis Intelligentijs quattuor elementa. est. n. in ipsis
 essentie stabilitas, terrea vis, qua sunt firma Dei sedilia. est &
 clementia, pietasq. aqua virtus mundans. hinc a Psalmista vocan-
 tur aqua, vbi de celo ait: Qui tegis aquis superiora eius: & Aqua
 quę super celos sunt laudent nomen Domini. sunt etiam in illis aer
 subtilis spiritus, & amor ignis relucens, dicente etiam Psalmista:
 Qui ambulas super pennas ventorum, deinde: Qui facis Angelos
 tuos spiritus, & ministros tuos ignis flammam. Adhuc ex Ordini-
 bus angelicis ignei sunt Seraphin, & Virtutes, & Potestates;
 terrei Cherubin; aquei Throni, & Archangeli; aerei Dominatio-
 nes, & Principatus. De ipso deniq; Archetypo omnium rerum opi-
 fice legitur: Aperiatur terra, et germinet Saluatorem. Et de eodem
 dicitur: Me dereliquerunt fontem aquę viuę. Et idem Spiritus
 spirans spiraculum vitę. Idemq; etiam (Moysē & Paulo testibus)
 ignis consumens est. Cum igitur quattuor elementa sint; in Arche-
 typo, idē producendorum; in Intelligentijs, distributa Potestates;
 in Celis, virtutes; in inferioribus, crassiores formę, mystice Py-
 thagorici per Quaternariū iurare solebant. Theodosius Macrobius
 Pythagoricos scribit hoc iusiurandum ad animam retulisse, hæc sunt
 illius verba: Quaternarium Pythagorici, quem Tetractyn vocant,
 adeo quasi ad perfectionem animę pertinentem inter arcana vene-
 rantur, vt ex eo etiam iusiurandi religionem sibi fecerint:

Iuro

Iuro tibi per eum, qui dat animę nostrę Quaternarium numerum.
 Cum enim Pythagorici in numerorum linearumque scientia pluri-
 mum versarentur, & ex his aliqua etiam mentibus esse dicanda
 censerent, animã signarunt per Tetragonum rectangulum. Quam-
 uis Architas non in Tetragono, sed in Circulo posuerit animę fi-
 nitionem. At qui hos secutus Diuinus Plato Animam dixit esse
 numerum harmonicum compositum ex Vnitate, binario, ternario,
 & quaternario. Item ex proportione Quadrupla. Item quasi ex
 puncto, linea, superficie, & cubo. Quin & Mercurio, tamquam
 cuidam animarum præfecto, & custodi, Quaternarium omnium
 maxime consecratum dicit; multosque opinari natum fuisse illum
 Quarta die mensis. Quattuor enim sunt animę, veluti fundamen-
 ta, scilicet, Mens, Scientia, Opinio, Sensus: vnde omnes artes,
 & scientię profectę sunt, ipsique ratione præditi propterea sumus.
 Mens siquidem est vnitas. Nam Pythagorici vnitatem ipsam om-
 nium parentem numerorum sui tantummodo, non alij præterea si-
 milem: non tantum Deum, sed & mentem esse protulerunt, hoc est,
 animum sui simillimum, totius corporis regem, dominumque actio-
 num vniuersarum. Nam & quę percipit mens, vnitatis in morem
 percipit. Exempli causa: multi sunt homines, horum vnusquisque
 per se percipitur sensu: numerus corū de finiri nequit a nobis. Vnicam
 vero mēs hominis notionem concipit, quę representatur in singulis.
 idem de equo & ceteris intelligimus, quorū indiuidua sunt innum-
 mera. Formę siquidem siue dicas species, itcmque genera cuncta,
 monadis habent rationem. itaq; singula eorum desinientes, dicunt:
 animal ratione præditum, animal hinniens. Hoc fuit in causa, cur
 Intellectus, siue Mens, quę rerum percipit formas, vnitatis no-
 mine adficiatur. Et hoc quoq; rationi consentaneum est, quod bina-
 rius, infinitatis socius, scientię accommodatur. omnis etenim de-
 monstratio, omnis ratiocinatio, quę scientię finem parat, ex qui-
 busdam in confesso positis id, de quo disceptabatur concludit, aliud-
 que colligit ex præmissis, quorum apprehensio, cum sit scientia, il-
 lana

Io. Bapt.
Egnat.
li. de die-
bus.

Plato.

Aristot.
Post. lib.
1.

lam binario æquum est comparari. Opinio autem ternarius est, perceptio scilicet probabilis, quæ multarum rerum est. nam multitudinem ternarius notat: distm. 66. cap. reliqui sacerdotes. Ad quam sermonis formam spectat quod est apud Platonem libro de Rep. decimo, ubi agit de his, qui e Poetis sumunt recte viuendi rationem, cum illi pro veris tradant phantasmata: Et cum vident (inquit) illorum opera, non intelligunt ea Tertio gradu a veris abesse. Poetis quidem amplificandi forma a Ternarij numeri additione nimis quam familiaris est.

Horatius Odarum lib. 3.

Ter si resurgat murus aheneus
Auctore Phoebos, ter pereat meis
Excisus Argiuis: ter vxor
Capta virum, puerosq; ploret.

Virg. Maro Aeneid. lib. 2.

Ter conatus ibi collo dare brachia circum.
Ter frustra comprehensa manus effugit imago.

Et lib. 5.

Ter se se attollens, cubitoq; innixa leuauit
Ter reuoluta thoro est.

Item lib. 3.

Dextrum Scylla latus, leuam implicata Charybdis
Obsidet, atq; imo barathri Ter gurgite vasto
Sorbet in abruptum fluctus, rursusq; sub auras
Erigit alternos, & sidera verberat vnda.

Lambertus
Horatius
Horatius

ubi non numerum, sed fluctuum vehementiam indicare videtur
satis. n. compertum est, id bis in die fieri, de quo videndus Strabo
lib. 1. Geographiæ. ubi Homerum excusat, qui Vlyssæ lib. 12. ter
id fieri decantauerat. Potest adhuc ternarius significare opinionem
dubiam inter tria. scilicet, verum, falsum, & probabile. Quater-
nario numero sensus insinuari potest, quod hic corporeatantum, &
solida quasi sentiat. incorporea enim sensibus haud subiecta sunt.
Afferunt Pythagorici alteram rationem, ostendentes animæ conue-
nire Quaternionem. aiunt enim compactam esse animam ex Quat-
tuor elementis spiritualibus. Experimur quidem in ea quandam spi-
ritalem

ritalem vim, quadruplicem ex se motum exerentem, concupiscibilem, irascibilem, rationalem, liberumq; , siue voluntarium. Profecto cum anima sit intellectualis naturæ, ideo Quattuor hos motus intellectualiter satagit dirigere, cuiuslibet motus impetum intellectualliter modificando: & modificatio motus concupiscentiæ dicitur Temperantia. modificatio motus irascibilis vocatur Fortitudo. modificatio motus rationalis, Prudentia nuncupatur. & modificatio motus liberæ voluntatis, appellatur Iustitia. Quattuor hæc virtutes morales, (quas cardinales vocant Stoici) officiorum omnium fontes ponunt; nostri vero primarias principalesq; astruunt, ad edomandas animi perturbationes, & vitam secundum recte rationis leges degendam. quas in libro Sapientiæ cap. 8. nominatim expressisse videtur Salomon, cum ait de ipsa vniuersali legitimaq; iustitia: Sobrietatem & sapientiam docet, & iustitiam, & virtutem, quibus vtilius nihil est in vita hominibus. Vbi nomine Sobrietatis, temperantia eius genus accipitur; nomine Sapientiæ, prudentia, quæ est vt quædam sapientia circa agibilia, vnde prudentes, viros sapientes vulgo dicimus: & imprudentes, atq; inconsultos, insipientes. nomine vero Iustitiæ, intelligitur iustitia particularis, & equitas, cuiq; quod suum est reddens. demum nomine Virtutis, fortitudo designatur, non quidem corporis, sed animi contra terrores constantis robur. Ad quas sane quattuor, ceteras omnes virtutes ad componendos mores assignari ab alijs solitas, reduci volunt. Easdem S. Ambrosius diuinat fuisse figuratas in Quattuor animalibus Ezechieli prophete in visione ostensis, quorum quodlibet habebat quattuor alas, quattuor facies, quattuor manus, quattuor incessus (vt ipse capit. 1. testatur.) & in quattuor animalibus oculatis ante et retro, de quibus loquitur Apocalypsis capite quarto. vt Leo significet fortitudinem. Vitulus, Iustitiam, vtpote proprijs contentam laboribus. Aquila, Temperantiã. de hac. n. testimonium fertur animali huic. Homo, Prudentiam. Licet Arctas Episcopus Cæsareæ Cappadociæ per Quattuor animalia, totidē intelligat excellentes

Plato de
Repub.
lib. 4.

Lib. 3. de
Virgilia.

Apoc. ca
pit. 4.

cellentes Diuinus virtutes, qualescunq; illa sunt, quæ Dei potentia designant, circa Mūdum ex Quattuor elementis compositū; Theodoretus virtutes Quattuor creatas, quas præfecit Deus Quattuor elementis, ex quibus subsistit vniuersum, & quæ ipsum cōseruant; Polychromus Quattuor Angelos quattuor Mundi partibus præpositos; Rabi Salomon Angelos Quattuor, quattuor monarchijs præpositos; Rupertus Tuitiensis Iesu Christi incarnationem, passionem, resurrectionem, & ascensionem. Ceterum Athanasius, August. Hier. & cum his alij primæ classis Doctores, probant has facies potissimum insinuare Quattuor illos cælestes scribas, & verborum operumq; Domini nostri, cum in terris diuersaretur Spiritu sancto dictate conscriptores, sanctos inquam Euangelistas Matthæū, Marcū, Lucā, Iohannē, pro vt modus sermonis conducere videtur.

Animalium facies.	Athanasio.	Aug. Bedæ, Primasio.	Hiero. Greg. pp. Theoph. Antioch.	And. Cæsariæ. Aretæ.
Homo,	Matthæus,	Marcus,	Matthæus,	Matthæus,
Leo,	Lucas,	Matthæus,	Marcus,	Iohannes,
Vitulus,	Marcus,	Lucas,	Lucas,	Lucas,
Aquila,	Iohannes,	Iohannes,	Iohannes,	Marcus,

Hier. in psal. 93. Nec absque rōne mysterij factum est, vt fundamenta legis Quaternario continerentur. cōputantur. n. in Decalogo Quattuor Euangelia, vt quodcunq; dicebatur in Decalogo, Quattuor Euangelijs completeretur, ne lex vetus ab Euangelica dignitate dissentiret. Nisi illud afferri velis, quod cum omnium vnum sit Euangelium, ideo Quattuor demonstrari propter Quattuor flumina Paradisi. nam cum vnus sit fluvius, in partes diuisus est quattuor, quibus Orbis vniuersus irrigari traditur; sicut horum prædicatione totus Mūdus instruendus creditur. Paradisus. n. Ecclesia est. nam de illa sic habetur in Cant. Canticorum: Hortus conclusus est soror mea.

Vel

Vel forte fluvius iste paradiso egressus designat Dominū nostrū a summo celo per naturæ nostræ susceptionem egressum ad irrigandam verbo doctrine et baptismali lauacro Ecclesiam. Et mystice quidē iste fluvius in Quattuor capitalia flumina diuisus est, quia quadrifido Euangelistarum cōtextu, fluenta doctrina eius et miraculorum opera, in toto terrarum Orbe aridas hominum mentes irrigant, et ad proferendum fidei bonorumq; operum fructum, eas largiter fecundant. Vt non solum in ore duorum vel trium; sed istorum quattuor Deut. 19. testium, stet omne actionum Christi & doctrina verbum. Est & huiusce rei argumentum vas quattuor initijs de celo demissum Petro in excessu mentis, quod non aliud significat, quam Euangelium. Act. 10. Iohā. cap. 1. Iohā. li. 3. cap. 3. Licet enim Quadriformi Euangelistarum narratione distinctum, principia Quattuor habere videatur, vnum tamen est Euangelij corpus, eiusdem scilicet Christi natiuitatem pariter ac deitatem, miraculaq; complectens, & passionem. Origenes Adamantius, & Greg. Nazianzenus asscrunt Quattuor facies animalium Quattuor designare animæ vires, siue dicas affectiones. Homo vis rationalis est. Leo, vis irascibilis. Vitulus, vis concupiscibilis. Aquila conscientia est, reliquis incumbens, quæ a Paulo Apostolo Spiritus dicitur hominis. 1. Cor. 2. Apposite vero hunc animæ Quaternariū progressum ad vnitatem redigunt Philosophi. nam simplex animæ essentia monade exprimitur; tum quod ipsa quoq; vnitatis incorporea sit, sicut anima; tum quod vnitatis sit respectu partium corporis, & potentiarum eius. Etiam ad ipsam animam congrue ternarius referripotest ob indissolubile mediæ vnitatis vinculum. nā in ternario circa medium eius, id est, vnum, exstat vtrinq; pariter vnum. quasi simplicia & diuina circa diuinum, siue Deum. Sed hæc numeris demonstranda: Dic ter 1. fiunt 3. duc ternarium in seipsum, proueniunt 9. quæ multiplicata per ipsum ternariū, eliciunt 27. ter 27. dant 81. vide quomodo in quarto gradu tibi occurrit vnitatis prima. quod in ceteris numeris euenire liquebit facta semper multiplicatione per ternarium, quem diximus animæ conuenire.

Qua-

Quaternarius animæ progressus ex pro-
portione tripla.

	3	243	19683	1594323	129140163
Animæ essentia.	9	729	59049	4782969	387420489
	27	2187	177147	14348907	1162261467
Vnitatis	1	81	6561	531441	43046721
					3486784401

Quod si cordi est scrutari mysteria quaternæ progressionis, diligenter attende quomodo prima progressio animæ est, qua de simplici essentia, quæ monade figuratur, in ternarium sanctum se extendit, ubi iam per concupiscentiam aliud appetat, aliud per iram contemnat, per rationem inter utrumq; discernat. Et admodum erudite ab vnitatis in ternarium profluere dicitur; quia essentia omnis secundum Philosophum naturaliter est potentia sua. Quod vero eadem vnitatis in ternario multiplicante ter inuenitur, hoc significat, quod anima non per partes, sed tota in singulis suis potentijs consistat. neque enim vel rationem solam, vel iram solam, vel concupiscentiam solam tertiam dixeris animæ partem, cum vna, eademque substantia, secundum diuersas potentias suas, diuersa sortiatur enunciata. cum enim asserimus tres esse partes animæ, iram, concupiscentiam, & rationem, non hoc dicimus, quasi anima sit diuisibilis in partes quantitate mensurabiles, vel quasi species a principali separatas, aut inter se inuicem disparatas. Rursus a ternario secunda progressio ad regendam humani corporis musicam descendit, quæ nouenario mensuratur, quia nouem sunt in humano corpore foramina, quibus secundum temperantiam regularem influit,

Aug. lib. de Spiritu & anima.

influit, & effluit omne, quo vegetatur, ac regitur idem corpus. In tertia progressione per sensus iam extra se profusa, ad hæc visibilia, quæ per 27. qui solidus est numerus, ac tria dimensione ad similitudinem corporis extenditur, figurantur dispensanda per infinitas actiones. Denique in quarta progressione a corpore soluta ad suæ simplicitatis puritatem reuertitur. Ideoq; in quarta multiplicatione, ubi ter 27. in 81. excreuit, vnitatis apparet in summo, quo euidenter appareat, quod anima post huius vitæ terminum, qui secundum Prophetam Regium et Pithagoram Samium per 80. designatur, ad suæ simplicitatis vnitatem reditum faciat, a qua prius discesserat, quando ad regimen corporis descendebat. Rationalem nempe animam ante corpus existisse asseruit Mercurius Trismegistus, qui moriturus ad circumstantes discipulos dicebat: Hactenus filij pulsus a patria, vixi peregrinus, & exsul: nunc vero patriam repeto. Sed & Plato animam docet esse substantiam propriam habentem potentiam, qua & moueatur a se, & cetera moueat. Quemadmodum verores ex se mobilis rem ab alio mobilem antecedit; sic animam rationalem putat antecedere totam machinam corporalem, cum nullum corpus ex seipso mouere valeat. Ex eo autem, quod animæ substantia prior est substantia corporis, concludit etiam, quod anima prius naturalibus sit ditata potentijs, quam corpori misceatur. quod & Pythagore sententia comprobatur, cum ex vnitatis proueniat primo ternarius; ex quo nouenarius. Sed Platonem lib. 10. de legib. audiamus: Recte, & proprie, vereq; & absolute diximus prius corpore animam factam fuisse, corpus vero posterius; atq; secundo animæ, secundum naturam dominantem subiectum. At si antiquior corpore declaratur anima, illa etiam quæ animæ competunt his quæ corporis propria sunt, priora esse simul declaratur. hæc ille: Amplius Platonici et dignitate simul, & tempore volunt antecedere. Quod si quis Platonem a Christianis minus dissentire velit, exponat animam nostram, dignitate, Creatorisque intentione præcedere. hanc enim assertionem citra vltimum

Aug. eodem.

Pfal. 89. Laert. li. 8. de vitis philos.

Nic. Cusa
lib. 3.
ca. 5. qui
est.

lum hærescos periculum plerique Theologorum credi posse, defendi-
que putant: dummodo existimemus non peccasse animas ante-
quam corporibus illaberentur. ac propter peccata detrusas in cor-
pora, tamquam in carcerem. Quod & in Origenistis, & in Pri-
scillianistis Conciliorum Decreta damnarunt. Nicolaus Cussa
Cardinalis libri tertij capitulo tertio Idiota, qui est de men-
te, sapientes dicit, non tempore, sed puritate, & nature dignita-
te animam putasse prius esse corpore, illam visui in tenebris com-
parantes. Visus autem nequaquam actus fuit ante oculum, nisi
natura tantum. Vnde quia mens, siue intellectualis anima Di-
uinum quoddam semen est sua propemodum vi complicans om-
nium rerum exemplaria notionaliter: tunc a Deo, a quo vim istam
habet, eo ipso quod esse recipit, est simul, & in conuenienti loca-
tum terra, ubi fructum facere possit, & ex se rerum vniuer-
sitate notionaliter explicare. Alioquin hæc vis seminalis fru-
stra prorsus illi fuisset data, ni fuisset addita opportunitas in a-
ctum prorumpendi. Sed hæc de re satis. Quaternariam hæc pro-
gressionem putant aliqui intelligendum illum anime Quaterna-
rium Pythagoricum; eumque ad distinctionem Quaternarij corpo-
ris, nuncupatum anime Quaternarium. Nam & corpori suus e-
tiam assignatur Quaternarius progressus, qui in dualitate con-
stitutus est. quemadmodum enim trinitas anime rationali, for-
misque competit; pari ratione dualitas materie corporique di-
catur. Dispositis igitur numeris pariter paribus, vt fiat progressio
in dupla proportione consistens, semper quarto quoque loco
idem numerus binarius, a quo progressio sumfit ex-
ordium, tibi occurrit. Vt ex his numeris
per duplam crescentibus euiden-
tissime patet.

Boet. 2-
rithmer.
lib. I. c. 6.

Qua-

Quaternarius corporis progressus ex pro-
portione dupla.

Materia	4	64	1024	16384	262144	4194304
corporiq.	8	128	2048	32768	524288	8388608
addita	16	256	4096	65536	1048576	16777216
Dias	2	32	512	8192	131072	2097152
						33554432

Hic itaque Quaternarius est corporis progressus, in quo prudens
lector mathematica ratione nouit esse dissolutioni obnoxium quid-
quid a dissolubilibus suscipit compositionem.

DE NUMERO V.

VINARIJ numeri vis tanto quaternario
augustior habetur, quanto animatum inanima-
to precellentius iudicatur. nemo enim est qui non
videat quaternarium, postquam naturam vsq.
ad corporis perfectionem produxit, ac tactui re-
nitentem molem exhibuit, eam destituere, rei
indigam maxime necessarię. Nam quod anime est expers, id, vt
in pauca conferam, mancum est & imperfectum; neque ullam ad
rem anima non mouente accommodatum. Motus autem siue af-
fectio animam introducens, mutatione per Quinque fit, nature-
que perfectionem conciliat. Vt Quinarij ratio eo sit, quam qua-
ternarij prestantior, quo maior est animalis, quam anima ca-
rentis corporis dignitas. Quamobrem concinnitas & facul-
tas Quinarij numeri plus virium nacta, nequaquam permi-
sit in infinitum animatorum naturam progredi; sed viuenti-
um Quinque genera tradidit, Deo primum locum sibi ven-
dicante, sequentibus demonibus, seu genijs, heroibus inde ter-
tio constitutis loco, hominibus subsequenter, brutis ultimo.

Plutar. &
Ei inferi-
pto fori-
bus tem-
pli Del-
phici.

Q 3 Quinque

in Epino
mede.

Quinq; locos statuit Plato esse in Mundo capaces animalium habentes aliquam inter se differentiam positionum ob corporum diuersitatem, quæ inhabitent eosdem locos. summus locus est ignis; huic proximus ætherius; dehinc aeris; post aquæ; imus et ultimus terræ. In primo ait ignea, & immortalia animalia contineri; in infimo terrena, & mortalia; ex medijs secundum, & tertium a Dæmonibus occupari; & quartum semideis adscribi. Quinq; sunt & Mundi habitatores, siue aialiu genera, puta: Hoïes, quadrupedia, reptantia, natantia, & volatilia. Hirundo non nisi Quinq; pullos in lucē edit, quos magna alit æquitate, ab eo, qui est maximus natus incipiens, in ceterisq; ortus rationem habens. Iam si ipsam animam, ita, vt natura illius fert, partiare, Quinario comprehensam inuenies. prima enim, & obscurissima illius vis est vegetandi; proxima, sentiendi; post hanc, appetendi; deinde, irascendi; in ratiocinandi facultate quinta, tamquã in extremo, perfectionem adsecuta sustinet naturam. Animæ rursus in sui corporis mundo peregrinanti Quinq; sunt ad sapientiam veluti gradus: Sensus, imaginatio, ratio, intellectus, et mens. quemadmodum etiam cognitionum opifices Quinq; recensentur ab Ammonio post Aristotelem, qui eorū quattuor tantum in primo de Anima libro meminit: sunt autē Mens, discursus, opinio, imaginatio, sensus. Quinq; numero sunt & animales affectus turbidi, Ira, dolor, metus, sollicitudo, inuidia, quibus imperat mentis prudentia. Quod si veterum placita licet consecrari, precipue Platonicorum, qui nostro scribendi instituto suggerunt argumentum, Quinarium numerum pluribus de causis animæ compositioni conuenire comperiemus. nam genera, quibus a Deo componuntur omnia, per Quinarium accipiunt distributionem. sunt autē, Essentia, idem, alterum, status, & motus. Animã vero, velut omnium medium, præcipua quadã ratione ex ipsis Quinq; omnium generibus compositam Platonicis, ex Pythagoræorum sententia, arbitrantur. Et quoq; Quinario similis anima, quia, cum sit medium vniuersi, sponte Quinarium suscipit vniuersi quidem numeri medium.

est

est. n. Quinarium perfectum denarij medium. nam cum Quinq; rite denarium diuidimus, medium est æque distans in qualibet diuisione Quinarium. primo quidem, si decem in nouem diuiseris, atq; vnum, videbis Quinarium inter vnum, & nouem medium existere pariter vtrinq; distans. si præterea in octo, atq; duo partiri decem volueris, rursum Quinarium æquale inter hæc medium reportabis. si tertio in septem, atq; tria, vel quarto, si in sex, & quattuor, iterum verum accipies inter extrema Quinarium. quinto quod decem partitus in quinq;. & quinq; medium Quinarium præbeat, dictu superfluum. Adhuc anima ex natura, quæ indiuidua est, semperq; eodem modo habet, tū ex ea, quæ circum corpora diuisioni est obnoxia, tertium quoddam genus interiectum contemperat; quod etiã inter eiusdem & diuersi naturam medio loco intercederet, ac proinde id constituit in medio indiuidua natura, & eius quæ circa corpora esset diuidua. Quare Pythagorici, quos postea Xenocrates fuit imitatus, animam definiunt numerum, qui per se ipsum mouetur, nil aliud intelligi voluisse putantur, quam exortū numeri indiuidua, diuiduaq; nature mixtione progeniti. Quemadmodum igitur anima ex diuidua, indiuiduaq; constat natura, ita fere Quinarium ex primo pari, primoq; impari. Namq; parem numerum definit Euclides sexta septimi eum dici, qui bisariam secari possit. non potest autē secari vnitatis, vt dicitur prima septimi. nam si secaretur vnitatis, par esset quilibet numerus, & nullus similiter esset impar. Est igitur par numerus, qui ex binis vnitatum ordinibus numero æqualibus conflatur; impar vero, qui in duos vnitatum ordines æquales numero secari non potest. Hinc sequi necesse est, binarium esse primum parem; primum autē imparem, ternarium. Constat igitur anima ex binario primo pari, ac diuiduo, & ternario primo impari, ac indiuiduo, qui simul iuncti Quinarium constituunt. Præterea cū ternarius ultra parem abundet vno, masculus ob eius copiam appellatur; binarius autem, vt pote par, ob inopiam, partitionem, femininus apparet: Quinarium ex his compactus Matrimonium nuncupatur,

Plutar. li.
de Ei in-
scriptofo
ribus tē-
pli Del-
phici.

Q. 4 ac

ac nuptijs sacer esse perhibetur, ob paris cum femina, imparis cum mare similitudinem. Quando. n. numeri in aquas partes secantur, par omnino diuisus, principium quoddam capax in seipso, spatiumque relinquit: impari diuiso, semper restat medium gignendo aptum. Itaque & pari secundior est, mixtusque semper praeualet, nunquam vincitur. numquam etenim par impari mixtus, parem, sed imparem producit semper. immo vero vterque, secum compositus, discrimen ostendit. numquam. s. par pari adiunctus (per vigesimam quintam noni) imparem procreat, neque suam potest mutare naturam, imbecillus & vi alium gignendi destitutus. Impares imparibus iuncti, quoniam sunt usquequaque secundi, permultos pares generant. Quod si impares numeri componantur, multitudo autem illorum fuerit impar (per vigesimam quartam noni) totus impar erit. Quinarium igitur Pythagorici ob similitudinem congressus primorum maris, ac feminae, paris, & imparis Coniugium appellauerunt. Inde a Veteribus etiam institutum erat, ut aqua, & igni (quorum alterum quasi masculinum est elementum, alterum quasi femininum; alterum actiuum, alterum passibile) quae sane vitam maxime mortalium continent, nuptiarum fœdera sancirentur. Licet autem ignis permisceri cum aqua non possit, quod vtraque sint aduersantia, & si cominus venerint, alterutrum quod superauerit, alterum conficiat necesse sit; eorum tamen substantiae permisceri possunt. Est autem ignis substantia calor, humor aquae, quae mirabiliter Deus ad sustentanda, gignendaque omnia excogitauit, cum fetus animalium calore, & humore corporentur, atque animentur ad vitam. Ignis igitur & aqua afferebantur in sacris nuptialibus, quibus hieroglyphico sensu significabatur, ita virum feminamque disiunctos esse steriles & infecundos, sicuti sine humore calor nihil progignere potest; at coniunctos vim habere generationis aptissimam.

Quid.
Trasfor.
lib. 1.

Quippe vbi temperiem sumere humorque, calorque
Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cumque sit ignis aquae pugnax, vapor humidus omnes
Res creat, & discordis concordia fetibus apta est.

Accedit

Accedit quod Prisci matrimonium contrahentes Quinq. Deorum patrocinio indigere putabant, Veneris, Suadae, Dianae, Iouis praefecti, & Iunonis praefectae, quam parientibus opem ferre volebant, eam proinde Lucinam appellantes, ut quae filios in lucem edat. Horat. in Carm. Sa cul. Huius speculationis fuisse putatur, quod Plato lib. de legib. 6. ad nuptiale conuiuium non plures, quam Quinq. amicos, & amicas Quinq. ex latere paterno vocari voluit; sex cognatis, & propinquis, totidem. Est adhuc huius mysterij, quod Quinq. faces in nuptijs accendebantur, quia lumen sit procreationis signum; ac Mulieres Quinq. geminos vno posse gignere partu symbolice significant. quod testantur & Iurisconsulti, qui simul quinq. in hanc lucem edi posse, eosque quandoque superuivere asseuerant; & iuxta hanc rationem mulieri praegnantis partes ex hereditate defuncti coniugis asseruant; ita ut si tres filios coniux ex priori vxore reliquerit, illi filij ex hereditatis fructibus tres dumtaxat partes ex octo partibus sumant; vxor praegrans relicta, quinque. Nam & Quinq. fetus vno partu edidit Augusti Caesaris ancilla. Et Caius Digestorum libro 34. Serapim Alexandrinam liberos quinq. vno partu narrat enixam. Anno quoque humanae redemptionis. 1554. ut lib. de Prodigijs retulit Ambrosius Pareus, Bernae apud Helueticos, vxor Ioannis Gelingeri Doctoris, quinq. pariter foetus vno partu edidit, tres mares et duas feminas. Albertus Ratisponensis cognomento Magnus scribit quandam fuisse mulierem in Germania, quae sexaginta filios peperit, quolibet partu quinq., quorum nullus ad dimidium annum peruenerit. Aristoteles denique mulierem quandam viginti filios quattuor partibus edidisse testatur; eumque censuit esse finem multi iugae hominum partitionis; neque plures vnquam simul genitos compertum. Non sum nescius Martinum Cromerium libro 9. de rebus Polonorum litteris mandasse, In Cracouiensi regione honestam quandam matronam Margaritam Virboslai comitis vxorem 36. pueros viuos vno partu edidisse vigesima die Ianuarij anno post natum Seruatorem 1270. Sed haec sunt portenta. De natu. anim. li. 7. ca. 4.

Nam

Nam cōceptacula spermatica geniturae gratia comparata ex Anatomicorum quorundam obseruationibus Quinq; numero visa sunt, his verbis attestante Plutarcho: Semen secundissimum Quinquariam diuiditur. non enim mulierem plures Quinq; fetus partu edidisse memoratur. multae autem quinque uno emixae partu. Sed & post partum sacrum fuisse Quinariū numerum ex Platone in Theaeteto facile intelligi datur, cum ita loquitur: Post partum (ut mos est) Quinta die ab eius natali selemnia celebrantes circulo cursim circumferre debemus, cauentes ne nos fallat, si forte educatione digna non sit, haec opinio nostra, sed inanis & falsa. Quinto enim a nato infante die Amphidome agebatur, qua manus expurgabant, quae obstetricis munere fuerant perfunctae, cursuq; ad focum ferebatur puer, mittebanturq; a propinquis polypodes, ac sepiæ loco munerum. His accedit, quod in animantibus Quinq; sunt Sensus, quibus animata ab inanimis maxime secernuntur, quod significare visus est propheta Moyses, cum animalium creationem dixit factā die Quinta, ostendens nullam esse inter duo quæpiam tantam cognationem, quātam inter animalia, et Quinariū, inter animatum, et sensum.

Quinque sunt enim organa sensus communis, eo quod ad naturam, & numerum eorum, quae sub sensum cadunt sentiendi sunt instrumenta. quandoquidem Tactus aspera experitur & lenia, dura & mollia, quae in solidis sunt qualitates, tum quidquid calidum est, ac frigidum, humidum & siccum; Gustus dulce, & amarum, ac salsum, & id genus alia, quae in humidis reperiuntur et siccis; Olfactus quod male, quodq; bene olet, quae in euaporationibus inueniuntur; Auditus sonituum, & fragorū est explorator, quae circa aeris versantur collisionem; Visus deniq; colores diiudicat, qui in tenuissimo ac aetheris luci dissimo spiritu sunt collocati. solidum siquidem effusum humidum efficitur; humidum porro, vapor; vapor autem, aer; aer, aether & tenuis spiritus, perinde ac cathena quaedam existit, quae a terra, calotenus adoleuit. Quinq; etiam esse dicemus corporeos sensus, quoniam cuncta quae celi ambitu continentur,

tur,

tur, constant Physici ex materia & forma: haecque duo dicunt cuiusvis rei totam esse substantiam; sed materia & forma Quinariū simul adimplent. materia enim quaternitas quaedam est, & quattuor elementorum, simplicissimorum Mundi corporum, complexio; forma vero unitas quattuor elementis pacem imponens. ex quo fit, ut Quinariū numerus sit metrum compositionis omnium sensibilium substantiarum. quidquid enim cuius mixto inest, praeter formam, de natura est alicuius elementi; formam vero non esse elementarem; sed caelestem imitari naturam, nullus ibi inficias. Quinq; rursus, quod totidem sint, quibus visibilis Mundus componitur. nam praeter elementa quattuor, in quibus uniuersa versatur generatio, existat & quinta quaedam substantia, elementorum proprietates, virtutesque quaedam eminenti ratione complexa, quam caelum, vel quintam essentiam, seu substantiam, vel lucem, siue etiam aetherem appellant, cui soli omnium corporum, non necessitate, non accidentis ratione, sed a natura datum est, ut circulo rotetur. Nobis assentitur Homerus, qui uniuersum in Quinq; Mundos dispartitur, Caelum inquam, aquam, aerem, terram & olympum, ex quibus duos relinquit communes, terram scilicet uniuersi infimam, et olympum supremam partem; reliquos autem tres tribus Deis attribuit, Aegyptiorum scilicet secutus sacerdotes, qui Rheam unio partu Quinq; Deos peperisse fabulantur. Diuinus quoque Plato, quamuis aduersus eos pugnans, qui vel infinitos, vel plures numero Mundos ponunt, unum fateatur a Deo cōditum Mundum, pulcherrimas attamen, primasque corporum species uniuersi distinctis partibus accommodans, Quinq; Mundos facit, terrae unum, alterum aquae, alios aeris, & ignis, extremum qui hos contineat. illis itidem se opponens, qui unum esse uniuersum pronunciant, in Epinomide Quinq; principia statuit, Ens, idem, diuersum, motum, et quietem; quibus Quinq; primas ac perfectissimas earum, quae sunt in natura figuras Pyramidem, cubum, octaedrum, icosaedrum, & dodecaedrum singulas singulis accommodauit in Timaeo. Est autem Quietis signum

cubus

cūbus ob facierum stabilitatem, quod hac figura sub sex quadrati-
 angulis comprehendatur, terram exhibens, namq; omnium maxi-
 me immobilis terra. Pyramidis igneam vim, & ad Motus agili-
 tatem quibus in acumine laterum, vel facile cognoscet. comprehen-
 sa est .n. planis ab vno plano ad vnum signum constitutis. Dode-
 cabedri natura, quæ apta est ad completendum reliquas figuras,
 utpote sub duodecim quinquangulis æquiangulis, & æquilateris
 sibi inuicem æqualibus comprehensa, effigies Entis esse videtur vni-
 uersa corpora comprehendentis. Octaedrum, quod figura sit sub
 octo æquilateris triangulis sibi inuicem æqualibus conclusa, Eius-
 dem ideæ conuenit, aerem quasi vna in forma omnem substantiam
 cõtinentē exhibens. Deniq; Icosædrem figura sub viginti æqui-
 lateris triangulis sibi inuicem æqualibus comprehensa, Diuersi ideæ
 competit, aquam exhibens, quæ temperando plurimas qualitatis
 species recipit. Habent autem similitudinem quandam hæc Quin-
 que corpora ad exteriores sensus. Tactus si quidem terre rationem
 habere dignoscitur. est .n. terrestre quippiam, & resistens. Gustus
 autem aquæ humectatione, gustabilium percipit qualitatem. Aeris
 vero appulsus ex ictu, vnde nascitur sonus, aut vox, auditum per-
 ficit. Ignem quoq; imitatur olfactus, nam & ex qualitate calida,
 odores proficiuntur. At videndi ratio ex æthere temperatur
 & lumine, sicut in Moralibus edocet Plutarchus. Quod si Philo-
 sophorum principem sequi voluerimus, obtutricem oculi facultatem
 aquæ conuenire dicemus; sensitiuam sonorum, aeris; odoratum, igni;
 tangendi facultatem, terre; degustandi vim, tactus quandã spe-
 ciem affirmabimus. Quinque demum esse sensus exteriores necesse
 fuit, nam & totidem sunt vniuersa genera substantiarum, Deus
 inquam, angelus, anima, corpus, & mundus. Aeternus & increa-
 tus Deus cunctis præstat creaturis: Angelus, vt simplicissimus pri-
 mus rerum omnium productus a Deo actus, secundo statuendus est
 loco, cum sit ipsi Deo non solum proximus, sed etiã attiguus. Ani-
 ma etiam, licet omnium sit vltima creaturarum, supremum tamen
 sensibi-

Arist. de
 sensu, &
 sens.

sensibilem, ac angelis proximum locum sortita fuit. Animæ pro-
 ximum est Corpus, quod illi inseruit, ac subditur. postremo loco
 positus est Mundus, vt humani corporis circumstantia, ac natium
 domicilium. Quo fit, vt iuxta totidem res obiectas, animæ cog-
 nitiones sint distribuenda. quoniam

Cognoscit Anima	{	Mundum:
		Proprium corpus:
		Seipsam:
		Angelum:
		Deum.

Qua vi Mundum intuetur, sensitiva, seu exterior sensus voca-
 tur: qua proprium corpus, imaginatio, seu sensus interior appel-
 latur: qua seipsam, ratio, vt quæ animæ propria est, nominatur:
 qua Angelus illi fit notus, intellectus dicitur: qua Deum licet
 contemplari, mens nuncupatur.

Animæ cognitiones	{	Mens:	}	Obiecta	{	Deus:
		Intellectus:				Angelus:
		Ratio:				Anima:
		Imaginatio:				Corpus:
		Sensus.				Mundus.

Porro hanc Quinariã aîæ cognitionem natura in superficie corporis
 expressit humani, eamq; in totidē organa distribuit, spacio, gradu,
 loco in humano corpore separata, a quibus totidem peculiare sensus
 promanāt, quos appellamus exteriores. Ex quinq; .n. quas diximus,
 cognitionibus, duæ supra aîam sunt; duæ infra aîam; in anima vna.
 quantoq; magis ab ea, quæ oîum humillima, & abiectissima est, ad
 altiore, et præstantiorē contendimus; tanto magis in interiora, &
 abditiora penetramus. abditior est aut imaginatio sensu; imagina-
 tione, rō; intellectus, rōne peritior; mēs cunctis interior, sibiq; maxi-
 me insita. Cū igitur in Quinq; organa distribuatur sensus, tactus,
 licet toto sit in corpore fusus, verius tamē et peculiarius in manibus
 est locandus; gustus, in lingua; olfactus, in naribus; in oculis, visus;
 in

in auribus, auditus. Atque hic est ordo naturalis Quinq. sensuum ab ignobiliore ad præstantissimum:

Sensus, Imaginatio, Ratio, Intellectus, Mens,
Tactus, Gustus, Olfactus, Visus, Auditus,
Manus, Lingua, Nares, Oculi, Aures.

Auditus in nobis acrior est visu, hic olfactu, olfactus gustu, & tactu. atq; adeo tactus ne sensus quidem esse videtur. Nam ceterorum sensuum quilibet in vna quapiam rerum sensilium oppositione, & in intermedijs versatur, veluti auditus in sono graui et acuto, & interiectis: visus in albo & nigro, & interiectis coloribus: olfactus in odoribus & fœtoribus: gustatus in dulci & amaro, & interiectis saporibus: ceterum tactus in pluribus oppositionibus cernitur, non subalteruis, vt in frigido, & calido, & humido, & sicco; & duro, & molli; graui & leui; raro & denso, quæ subalterna esse non possunt, illud superaddere non inutuli fuerit. sensus maioribus sensilibus perceptis, haud amplius vna cum illis minora percipere posse. nam qui magnos strepitus audiuit, minores non sentit; et qui Solem intuitus est, legere non potest, aut alia aspectabilia percipere; & qui aciores sapes gustauit, remissiores non percipit, eadem & tactus est ratio; mentis vero contraria. Quo. n. maiora intelligibilia comprehenderit, eo expeditior est ad maiora comprehendenda.

In diuinis oraculis præsens numerus præclaræ dignitatis est, quia præcipuorum Domini nostri IESV Christi vulnerum pro nostra redemptione acceptorum est designatiuus, quorum signa et cicatrices triumphata morte rediuuius dignatus est in suo corpore iam glorioso conseruare, ad comprobãdam Discipulis fidem suæ resurrectionis. Sane ex his, tamquam quinq; fontibus viuus, effluxit largiter sanguis ille preciosus, qui emundat conscientias nostras ab operibus mortuis; qui pretium est nostræ redemptionis, qui sanctificationis nostræ & purificationis saluificum est lauacrum. Vnde in mysterijs Misæ & augustissimi sacramenti altaris, pleraq; Quinq; fieri debere instituta sunt, vt conuersio Sacerdotis ad populum, si-

gnorum

gnorum crucis efformatio, et quintuplex (cum id celebranti visum fuerit) oratio siue collecta, ad representandam nobis hanc quincuplicem Christi passionem, quæ in sacratissimorum Quinq; principallium suorum vulnerum inflictione peracta est. Et nos ipsi, qui redempti sumus a Domino, eadem sacratissima vulnera alto debemus animo figere numquam obliuione obliteranda. Præterea Quinarij interdum Quinq; corporeos sensus designat, per quos nobis rerum notitia innotescit, attestante Philosopho omnem nostram cognitionem incipere a sensu. vt per hunc numerum illi designentur qui sensus optime regunt. Quare Gen. ca. 45. Benjamin accipit a Iosepho Quinq; stolas, id est, sapientiam omnium sensuum. Interdum quoque præsens numerus Quinq; librorum Mosis, Genesios, Exhodi, Leuitici, Numeri, & Deuteronomij nota est, & significatio. qui antiquæ legis mandata, iudicia, & cæremomas, cum historia productionis rerum, & propagationis humani generis; deductionisq; populi a Deo peculiariter electi, ad mortem vsq; Mosis completuntur. Quare numerus, de quo agimus, et totius legis doctrinam, & scientiam non incongrue signat. Sic Quinq; porticus piscine, quinq; libros legis significant, quibus populus Israel continebatur. per aquã n. populus Iudaicus est intelligendus, qui adueniente Domino nostro ita turbatus est eius videndo miracula, sicut aqua per Angelum mouebatur; ideo ad aquæ motum, vnus curabatur, quia vnica est Ecclesia, quare scriptum est, quod nõ nisi descendisset, sanabatur; quia superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam. Sic Quinq; panes hordeacei, quibus Christus turbam satiauit, ad legem referuntur, quia hordeum, Mosis legislatio est. vt. n. hordeum ante triticum maturescit, ita etiam ante euangelicam prædicationem lata lex, qua Israelitæ quasi bruti, & ad Diuina mysteria capestanda rudes, pascerentur. Isti sunt Quinq; bases templi, quæ erant ad dextram, et quinq; quæ erant ad sinistram, sicut dicitur 3. Reg. 7. quoniam in templo Ecclesie a dextris, & a sinistris. i. in prosperis, & aduersis, hi quinq; libri sunt bases. i. morum, & fidei fundamenta.

D. Hier.

Iohan. 5.

Iacob. 4.
Iohan. 6.
Matth. 14.
Mar. 6.
Luc. 19.

1. Reg. 17. *menta. Quinque limpidissimos lapides de torrente sumsit David; sed vno spurium Goliath Philisteum impudenter exercitum Dei viuentis exprobrantem potēter cōcusit, prostratumq; occidit. quia*

1. Cor. 14. *in vno precepto charitatis perficitur lex. Quinq; verba, quibus loqui se velle in Ecclesia gloriatur Apostolus, designant pentateuchū sensibilia scripturarum verba quinq; sensibus respondentia. Quinq; virgines sapientes habentes secum oleum in lampadibus, eos significat, qui in lege Domini meditantur die noctuq; vel eorum nota sunt, qui se continent ab illecebris quinq; sensuum, & sic continent vt in sua conscientia gloriam habeant, haud laudem ab hominibus expectantes. Posuimus etiam cum D. Hieronymo Quinq; virgines sapientes, & quinq; stultas, quinq; sensus interpretari, quorū alij festinant ad cęlestia, & superna desiderant; alij mobilibus & fluxis rebus inhiantes, lumine veritatis, quo illuminentur, carent. In Leuitico vox Dei est: Persequemini inimicos vestros, & corruent coram vobis. Persequentur Quinq. de vestris cētum alienos. Quia si sapienter & probabiliter pugnemus in verbo Dei; si prudenter de lege Domini differamus, conuincimus & fugamus infidelium multitudinem. Sicut. n. Quinarius, sapientes indicat, & infipientes: ita centenarius cum fideles notat, tum infideles. ibi. n. centum fideles persequuntur decem millia, & a quinq; fidelibus effugantur centū infideles. Et alibi testatur Scriptura maledictū fire peccatorem, qui centum annorum moritur. Quinq. talenta in Euangelio possunt significare maiorem cognitionem Scripturę his qui sensus habent exercitatos ad bonum, malumue discernendum. Duplicantur autem cū quis ex creaturis, intelligit Creatorem; ex corporeis, corpore carentia; ex visibilibus, inuisibilia; ex breuibus, æterna.*

Leuit. 5. *Quintam partem tradere sacerdoti, aut Domino rei, est illum sensum offerre Deo, pro quem peccauit, ne amplius per ipsam peccet; vel offerre linguam confitendo peccata, & laudibus Deum prosequendo. Quod vero quinto anno fructibus nouę arboris vesci licebat, designatur, post gratias Deo habitas & actas vtendum esse rebus*

per

per Quinq; sensus ad intelligendum. Qui demum peccasset in sanctis, tantundem reddere iubeatur, & ad illud Quintas adicere, quod non ita intelligendū, vt si quis de sacris, vel oblationibus, vel muneribus in vsum pauperū erogatis, aut pro tēpli adificatione, vel alterius voti operis designatione datis, aliqua interuertisset, oportere eū Quintā partē addere eorū quę subtraxit, mox peccati veniā imploraturū; sed alia Quinq. superaddere pceptū erat, aliq; d; insuper auctarij. de quo vide Origenē. hom. 3. in Leuitic. et Cyrilū, qui hęc sententiā examinās, in hęc verba prorumpit: Si quis Quinq. sensu opus peruerterit, et debito, honestoq; vnumquemq; officio defraudauerit, oportet eum synceros illos, et integros Deo restituere; mox alios Quinq; interiores adicere, et horū oīum deniq; summā, et solidationē quandā superaddere. firmū. s. bene agendi propositū, si Deo satis ex asse facere voluerit. Ad hoc et spectare videtur, quod ab vno mense ad Quintū vsq; annū offeruntur sicti Quinq. hoc est, vt Hieronymus Hierosol. interpretatur, quinq. sensuū pfectio, quę ideo per geminatū numerū exprimitur, vt intelligamus, ea quę puer sensibilibiter audit, videt, gustat, odoratur, & tangit, illa et con duplicet, dū institutus fuerit illa ad intellectum, et interiores hōis sensus accomodare, per quos vel mundi corde effecti Deū videmus; vel aures habemus ad audiēda ea, quę docet IESVS; vel odorē capimus illū, quē dicit Apostolus: Quia Christi bonus odor sumus Deo; vel etiam gustum sumimus illū, de quo dicit Psaltes: Gustate & videte, quoniā suavis est Dominus; vel tactum illū quē dicit Iohannes: Quia oculis nostris inspeximus, et manus nostrę contrectauerunt de verbo vite. Est et illa Quinarij numeri in philosophia, et in diuinis scriptis cōsideratio, quod expansione Cabalistica quindenariū continet. si quis. n. vnum, duo, tria, quattuor, quinq; in vnum coniunxerit, quindecim reperiet. Sed et Quinq. sensus, triplicē habentes collectiōnem, quindenarium procreāt, ex eo quod tactus quod tangendi substantiæ subiacet, tangit; gustus gustabile, gustat; & odoratus odorabile, odoratur; & visus visibile, videt; & auditus audibile, audit.

R

Hinc

Leuit. 27

2. Cor. 2.
Psal. 33.

1. Ioan. 1

Gen. 3. Hinc in Diuinis oraculis quindenarius pro Quinque sensibus aliquando positus inuenitur. nam et arcam, quam humani corporis esse figuram Diuus testatur Ambrosius, quindecim cubitis super excelsos montes fuisse scribit Moyses, nimirum propter Quinque sensus, qui sunt in corpore nostro, velut excelsi montes, qui hanc carnem passionum obumbrant, & plerumque incurfantur bestiis, & exagitantur condensa & opaca eorum. Vnde Dominus, per nationum credentium fidem, veniens ad Ecclesiam suam, venit a Libano; sicut

Cap. 4. habet Canticum canticorum. Ac ut magis constet quanta sit Quinarij ad quindenarium societas, ex Quinarij partibus, vel facile per discas. namque illarum compositione fit quindenarij trigonus. si. n. ducatur 1. in 2. fit 2. qui ductus in 3. producit 6. et hic ductus 4. procreat 24. quod si 24. per 5. dubitaueris, nascetur 120. trigonus ipsius quindenarij. Habet Quinarius alios etiam honores. ortus. n. eius non inelegans est, non is quem supra commemorauimus, ubi ex binario & ternario docuimus esse conflatum; sed quod oritur principio cum quadrato primo cocunte. omnis. n. numeri primordium est unitas; quaternarius autem quadratorum primus. Quod si recte unitate quadratum censemus, quoniam & ipsa ex sese propagatur, Quinarius coitus duorum primorum quadratorum natus; haud potuit nobiliori ab origine existere. Adde per penultimam primi Euclidis, quod tantum potest quadratum, quantum coniuncta faciunt duorum quadrata numerorum, qui ipso proxime priores sunt; & quod primus hic numerus sesquialteram proportionem continet. Aliam quoque huius numeri praestantiam animaduertunt Pythagorici. idem namque natura dicitur, quoniam sui multiplicatione semper in se redit. quod etiam Senario commune est. Quare Circulares, ac Spherici ab Arithmetiis appellantur. id enim circulare, Sphericumue dicitur, quod quanto vis ambitu in seipsum redit, ac finem principio copulat. Porro sicuti natura triticum loco seminis accipiens, multas alterando eo, mutandoque formas interim inducens, tandem triticum reddit, in fine totius mutationis

nis principium restituens: ita cum ceteri numeri in se se multiplicati, incremento facto in alios desinant, soli Quinarius, & Senarius in se ducti, seipso semper ostendunt, respiciunt, ac conseruat. Auge seipso Quinarium, proueniet tetragonus 25. in idem latus desinens. dein ducatur 5. in suum tetragonum 25. et conficiet cubum 125. in idem reuolutum latus. ducatur item latus 5. in productum cubum 125. et fit 625. qui in idem latus reuoluitur. postea in 625. idem latus ducatur. proueniet 3125. in idem latus terminatum. in quem iterum ducatur 5. & fit 15625. iterum in productum ducatur idem latus 5. & fit 78125. in idem reuolutum latus. Auge rursus seipso senarium, surget 36. qui quadratus est in idem latus reuolutus, in quem & ipse ductus gignit 216. cubum sphericum. deinde in productum cubum ducatur senarius, & fiunt 46656. rursus in productum ducatur 6. & conserget 7776. in quem deinceps ducatur 6. producetque 46656. in quem denique idem ducatur latus, fietque 279936. Si in immensum etiam Quinarius, senariusque suos ipsi multiplices augeant, nullius usquam alijs, quam suis radicibus ipsorum multiplicium ambitus finiri poterit. In tota igitur numerorum serie (unitate postposita,) duo sunt spectabiles numeri circulares, ac radices circularium numerorum, tanquam gemini omnium oculi & magna luminaria, Quinarius ut prior & impar, masculus, luminare maius dici potest; senarius ut posterior, & par, foemina, luminare minus. impar numerus est actus & forma quadam: sed par potentia & materies. Quare in numeris vnicus reperitur actus, atque vna tantum potentia inuariabilis. Quemadmodum autem Quinarius & senarius nulla sui progressionem extra se fiunt, nusquam diuersis finibus excipiuntur, sed in semetipsis quantumuis aucti redeunt: ita

eos dicimus æuo persimiles, cuius omnis finis est ut principium, & omne ultimum ut primum. est enim æuum semper idem. Sed Quinarius etiam præter hunc cum suo genere multiplicationis fructum, etiam cum alijs imparibus sociatus, se semper ostendit, nam Quinquies terni, decemquinque. ¶ Quinquies septeni, triginta quinque. Quinquies noueni, quadragintaquinque. Si vero sibi ipsi fuerit adiectus, denarium perfectum numerum gignit, idque perpetuo durat. Quinarij igitur illa est natura, ut cum Quinario congressus nihil imperfectum, aut alicuium procreare possit, sed aut sese, aut denarium, id est, vel suæ naturæ, vel perfectum numerum. Habet denique Quinarius in Calceis diuidendi facultatem; nam & Aegyptij aërium pingere solebant, dum Quinarium numerum uellent significare. quinario enim comprehenduntur conversiones Stellarum vagarum, cum eadem sit Solis, Luciferi, & Mercurij. Sed & Cælum circulis describitur Quinque æquidistantibus, duobus uidelicet polaribus, totidem solstitialibus, & horum medio æquinoctiali; qui nomina sortiuntur uel a regione Cæli, ut Arcticus, & Antarcticus, uel a causis, ut Tropicus æstivalis, Tropicus hiemalis, siue hibernus, & Acquinoctialis; sub hoc enim decurrente Sole fiunt æquinoctia; sub illis solstitia.

DE NUMERO VI.

Senarius Numerus, siue species mysticos sensus in sacris voluminibus, siue quæ ab his scribantur, qui de numeris philosophantur, uberrimam segetem ad contemplandum suppeditat. Moyses enim Diuino spiritu afflatus admirabilem hanc rerum diuersitatem a summo Architecto Sex diebus exædificatã scribit, non quod Opifex Verbum

bum Deique Filius, cui intra momentum suppetit facere, quæ uelit, tempore indigerit ad eam constituendam. Credendum est enim Deum uniuersa simul dicto citius effecisse solo uoluntatis nutu. Sed numero usus est, quod ea quæ fiunt, ordinem requirant; ordo autem numero continetur. namque ordo plurium rerum est; quæ uero plura sunt, aliquem numerum habeant necesse est. Cum autem Omnipotenti Deo liberum esset uniuersa simul ordinare, sicut & creare, quod opificis finiti sit ordinatio, infiniti creatio; ostendit per ipsum quidem licere infinitum esse, sed rebus ipsis haud concedi, ut summam perfectionem, quæ est Unitas, assequerentur. Quamuis enim pro natura corporea perfectus sit Mundus, absoluta tamen natura non est omnino perfectus, cum, propter materiam, informia patiat, uel deformia; propter dimensionem, uirtutis subeat defectum, diuisionemque expectet, si diuisor accesserit; ob compositionem, dissolutioni sit obnoxius; ob partium repugnantiam, machinetur malum; propter motum, præ se ferat indigentiam, priuationemque patiat admixtam. Beneficus autem cum sit Deus, non pro magnitudine suæ benignitatis, quæ immensa est, & infinita, sed pro uiribus accipientium beneficia confert. Non est uero Mundus tam natura sua ad accipiendum beneficium dispositus; quam Deus ad conferendum. Namque huius uires omnium præstantissima sunt. At illius infirmitas impar est eorum magnitudini, penitusque succumberet, nisi Deus apte, quod cuique conueniat, uiribus cuiusque metiretur. Argumento est Moyses Dei amicus, & mysteriorum interpret, qui, dum supplex Deum his uerbis deprecatur: Ostende mihi te ipsum, sibi dictum audiuit: Ardorem discendi probo, ut meretur; ceterum quod petis neminem natum impetrare fas est. tibi tantum largiar quantum conuenit. neq; n. quidquid ego dare possum facile, id et homo potest accipere. Apostolus item: Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. Ephes. 4. Non quod ad mensuram spiritum, et gratiam tribuat Deus, cuius

Philo. Alexan.
Exho. 33

Ephes. 4.

beneficentia nullis terminis circumscibitur; sed quod iuxta mensuram vasculorum infundat liquorem, tantum muneris largiens, quantum potest ille, cui donatur, accipere. Quare licet D. Lucas de Apostolis scriptum reliquerit, quod repleti fuerint Spiritu sancto: hoc tamen secundum mensuram vasculi intelligendum est. Quomodo .n. Verbi gratia, si dicere voluerimus: haec vasa sunt plena vino, non statim quia equali mensura sint plena, indicabimus, si quidem aliud sextarium, aliud amphoram capere potest. Et tamen est secundum mensuram suam utrumque cōpletum. Ita fere Mundus perfectus est. at perfectionis summam, quae in unitate consistit, assequi non potuit; sed ad secundū declinavit perfectionis gradum, qui in Senario constitutus est, quod hic lege naturae generationi sit aptissimus. Numerorum .n. qui oriuntur ex unitate, iste primus omnium perfectus est, quippe qui suis partibus aequatur, et ex eisdem plene expleatur, ex ternario nimirum, qui est illius dimidia pars, et ex binario, qui est tertia, et ex unitate tandem, quae est sexta. quae partes omnes ductae in summam, Senarium conficiunt. Pars autem in hac numerorum cōtemplatione illa est intelligenda, quae aliquoties sumpta, totum conficit, et quae quota sit, dici potest, sicut est dimidia, tertia, quarta, et deinceps ab aliquo numero denominata. Neque .n. exempli gratia, quia in nouenario numero, quattuor est aliqua illius pars, ideo dici potest quota pars eius sit: unum autem dici potest quota pars sit, nam nona eius numeri est; sic tria, nam tertia pars eius sunt. coniuncta vero istae binae ipsius partes, nona scilicet, et tertia, id est, unum, et tria distant a tota summa eius, quae nouem est. sunt .n. quattuor. Itemque in denario, quaternarius est aliqua pars eius, sed quota sit haud quaquam dici potest. unum autem dici potest quota pars sit, quia illius est decima pars: habet et quintam denarius, quae sunt duo: habet et dimidiam, quae sunt quinq. sed haec tres partes eius decima, et quinta, et dimidia, id est, unum, duo, quinq. simul ductae, non complent decem. sunt enim octo. Duodenarij contra partes in summam

mam ductae, ipsum superant. habet si quidem hic numerus duodecimam, quod est unum: habet et sextam, quae sunt duo: et quartam, quae sunt tria: habet tertiam, quae sunt quattuor: habet et dimidiam, quae sunt sex. sed huius partes maiorem summam colligunt, quam sit ipse duodenarius. omnis .n. hic cumulus, unum, duo, tria, quattuor, et sex, redundat in sexdecim, maiorem utique summam, quam sint duodecim. Primus igitur omnium Senarius partibus suis in summam redactis perficitur. quare non incongrue generationi, nuptijsque sacer dicitur, quod eius partes simul collectae, ipsum, ut diximus, gignant, similemque reddant genitum genitori. Praeterea cum Mundus creaturarum omnium absolutissimus in seipso complexurus esset generationes e binaria copula, ut in se contineret, tum profeminantis masculi, tum feminae gignendam speciem suscepturę, necesse fuit ex hac copula Senarium componi perfectum numerum. Nam cum in rebus masculus censatur numerus impar, sicut par femina; imparium autem principium sit ternarius, parium binarius: mascula, feminaque natura Senarius praeditus dicitur, cum ex ambarum viribus constet, ac utriusque sexus admixtione conficiatur. Exstat Clementis Alexandrini haec diserte scribentis Stromatum primo, de duobus mundis auctoritas: Unum quidem mundum nouit barbarica Philosophia, qui percipitur intelligentia, alterum sensibilem; illum quidem archetypum; hunc imaginem eius qui dicitur exemplar: ac illum quidem attribuit Unitati; hunc vero nempe sensilem, Senario. Coniugium siquidem apud Pythagoricos vocatur Senarius, ut qui genitilis sit numerus. Idem alibi: Senarium, inquit, Genesi ac Nuptijs accommodari probant Pythagorici. Gamon nempe coniugium appellantes, quod ex utriusque sexus mixtione conficiatur. Nam sicuti coniugium ex masculino generatur, et femina: pari modo Senarius ex impari quidem ternario, qui masculus est, ex pari quoque binario, qui femina, procreatur. Clementi assentitur Martianus Capella hunc numerum tribuens Veneri, quae iccirco forte mater Harmoniae di-

Plutarc.
de Ora-
culorum
defect.

libro 11.
capit. 12.
Euseb. de
praep. E-
uang. al-
legat Cle-
mentē in
sexto.

citur, quod Senarius fuerit primus harmonie genitor. nam per primum motum, hoc est, binarium collatus, 1 2. facit, inter quos numeros duo medij inueniuntur, id est, 8. & 9. Porro 1 2. ad 6. gignit dia pason symphoniam; 9. ad 6. gignit dia pentec; 8. ad 6. dia tessaron producit. Constat praterea Senarius ex proportione dupla, quam intra se proxime continet. ea est 4. ad 2. qui simul iuncti numeri Senarium conficiunt. quod in ceteris vix poterit reperiri, nisi in quibus seruata fuerit natura Senarij, ut sunt duplus, quadruplus, aut quadratus eius, & similes. Est igitur Senarius resultans ex dupla proportione, que dia pason conficit omnium consonantissimam. Quare ad huius visibilis Mundi fabricam nec consonantior, nec perfectior reperiri numerus poterat, quam Senarius, in quo summus artifex Deus sua perficeret opera. Nec enim Senarius sacer, ac perfectus solum perhibetur, quod hoc dierum numero conditæ sint uniuersa rerum species, ut opinatus fuerat Gulielmus Hamerus, secutus Gregorium Pontificem summum lib. 3 s. cap. 20. Moral. sed etiam ea de causa sex diebus Deus opera sua perfecit; quia Senarius perfectus est, ac sacrosanctus. Itaque etiam si ista non essent, ille perfectus esset; nisi autem ipse perfectus esset, ista secundum eum perfecta non fierent; quemadmodum sentire visus est Hugo, qui a Sancto Victore nominatur, cum libro de Sacramentis legis naturalis & scripte hunc in modum loquitur: Senarius, quia ex partibus suis constat, signum perfectionis est: & ideo voluit Deus sex diebus complere opera sua, ut ostenderet se in his que fecerat, nec superuacaneum aliquid posuisse, nec imperfectum reliquisse. Confirmat hoc ipsum Aurelius Augustinus asserens, Senarij perfectionem nobis a sacris litteris commendatam in eo maxime, quod Deus sex diebus perfecit opera sua, & die sexta fecit hominem ad imaginem, & similitudinem suam. Sicut igitur perfecto nihil deest: ita neque ordinationi, aut rebus ordinatis quidquam, aut addi tamquam diminuto, aut detrahi tamquam a superabundante potest,

Comm.
in Gen.
D. Tho.
quolib. 8
q. 1. art. 1

De Trin.
li. 4. & in
Gen. ad
lit. lib. 4.

non

non potestate quidem terminata, sed ipsarum serie sibi terminos prescribente. id fuit, ac si dixisset, per Senarium illum eorum que creata sunt, ordo melior, ac dispositio non potuit assignari, aut esse. quare die sexta subdit Propheticus sermo. Vidit ^{Gen. 1.} Deus uniuersa que fecerat, & erant valde bona: & factum est vespere, & mane dies sextus. Cum ergo audis sex diebus constructum fuisse Mundum, non intelligas de numero dierum tantum, sed de perfectione uniuersi, que per Senarium perfectum numerum designatur. Vnde cum ad hunc absolutum numerum opus Dei peruenisset, dixit Diuini Verbi Scriba: Perfe- ^{Gen. 2.} ctæ sunt celi, & terra, & omnis ornatu eorum. Sic & Orphicus Mystarum princeps Hymnos iubet sexta generatione finiri, cum ait.

Ætate in sexta studium finite canendi.

quod de rebus creatis non ultra cani possit, cum ibi tota sit terminata perfectio. Non videtur hic pretermittenda fabricæ maxime competens figura trigona, quam constituunt Senarij partes. Huius enim basis est, ▲ ▲ ▲; summitas, ▲; intermedium, ▲ ▲; ut in obiecta figura facile patet. Vnititas, ut que impartibilis sit in se, a se, & circa se, fabricatori Deo adscribitur. Dualitas prima monadis productio femina, mater elementorum, (nam de illa quattuor elementorum numerus procreatur) similis est materie primæ, ac generationi. Trinitas secunda monadis productio mascula, idealibus formis, vel compositis corporibus consequenter aptatur apud Martianum Capellam.

Vnititas,	Diuina virtus,
Dualitas,	Generatio rerum,
Trinitas,	Forma perfecta.

Ita sentiebat Pythagoras ex hisce tribus uniuersa procreari, atque

atque in eadem resolui. Senarius igitur primus est dux perfectorum numerorum, primusque numerus equalitatis, qui seipso constat, suisque partibus restituatur, neque ipsis maior, neque inferior, gaudetque partium Trinitate, quibus restituitur. nam ternarius esse comperitur; ternus quidem figura, nam quilibet perfectus is $\&$ trigonus est; ternus denominatione, quippe qui trigonorum tertius; ternus partibus, nam singulae trigoni partes incipiunt a ternario. Ad hac uniuersi molem circulari figura summus Conditor insigniuit. Hac enim ex omnibus celo maxime competit, quod quemadmodum capacissimum, simplicissimum, & perfectissimum esse oportebat; sic $\&$ capacissimam, simplicissimam, $\&$ perfectissimam figuram sapientissimus Architectus elegit. Perfectissimum quidem est, cum sua omnia possideat; nec fieri possit, ut iacturam, vel minimam patiatur; simplicissimum, quoniam, ut sentiunt Platonici, non est ex quo fiat, aut in quod resoluitur, alioqui corruptionem, generationemque cognosceret; capacissimum, quoniam nihil extra se ipsum reliquit, sed uniuersa intus complexum est. At huiusmodi Spharam esse indicio est, quod eandem ad cetera solida, quam $\&$ ad reliqua plana circulus habet comparationem. Primo quidem circularis figura est omnium isoperimetrarum capacissima; ad hanc perfectissima, quod nullum incrementum, decrementumue suscipit; quin $\&$ simplicissima, quod una duntaxat linea continetur. est enim Circulus figura plana una tantum linea contenta, quae circumferentia nuncupatur, ad quam ab uno signo, quod centrum vocant, omnes rectae lineae procedunt, inter se sunt aequales; sic $\&$ Sphaera figura est solida, una superficie comprehensa, ad quam ab uno signo, quo medium ab ipsa aequaliter abest, omnes rectae lineae ductae, sunt aequales. Ergo $\&$ Sphaera Capacissima est, quia pro termino circulum sibi sumit. est Perfectissima, ubi instar recti corporis, nec crescit usquam, nec decrescit. quin $\&$ Simplicissima, nam unica superficie concluditur. At quorsum haec? Dicam. Orbicularem

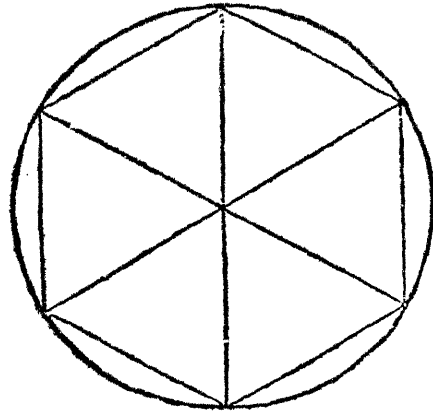
Eucl.
def. 15. 16

Mun-

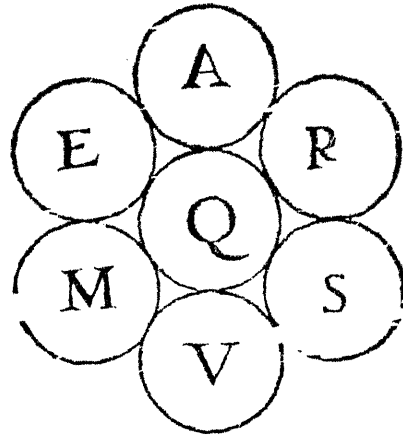
Mundum senis decuit formari diebus. si enim pingis in superficie circulum, huius semidiametrum reperies suae totius circumferentiae ambitum Senario permeare, senisue arcibus illum totum diducere. hinc enim factum est, ut geometricus Hexagonus hoc uno ceteris figuris prestare merito censeatur, quod solus naturale, $\&$ per se cognitum latus obtinet in circulo. hoc siquidem latus est ipsa semidiameter, quae $\&$ circulum ipsum circinat. Circulus igitur mysterium promit Creationis uniuersorum, cuius Sex trianguli maiores aequalium laterum sunt diuini totius operis tempus ac mensura, causam simul exprimens quare dies septima, dies est quietis, qua cessauit Deus ab operibus suis. Sed hoc apertius demonstrabit subiecta geometrica rosa. Scribe in quauis superficie circulum. huic si circulos aequales sic circumscribas, ut $\&$ se mutuo, $\&$ hunc ipsum circulum medium contingant, circulum medium totum non amplius quam Sex circumscripti circuli complebunt. Sit igitur circulus \mathcal{Q} . cuius circumferentia semidiametri spacio in Sex aequales arcus diuidatur punctis A, E, M, V, S, R , $\&$ a centro circuli \mathcal{Q} . ducantur per eadem puncta Sex rectae lineae, quae aequales inter se erunt, Sex isopleuros constituentes. demum super harum rectarum extremis Sex dicti aequales circuli circumscripti totum exterius spacium complent, circulo medio \mathcal{Q} . aequales.

Sex

Sex isopleurici anguli totum circuli spacium implentes.

Circulus sex sibi æqualibus circulis circumscriptus.

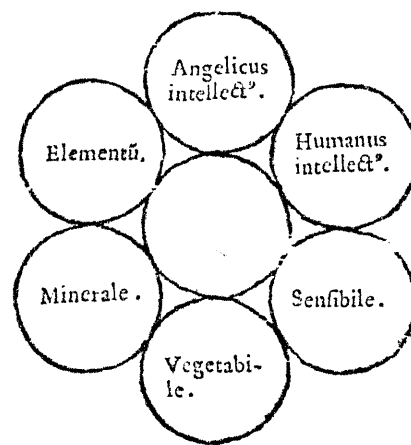
Liquet omnino hos circulos nulla se sectione partiri, sed esse et medium circulum, & sese mutuo cõtingentes, ac totum spacium, quod circumstat Q, circulum ambire. elicio igitur unitatem esse cẽtri numerum; Senarium vero circumferentię; totius autem circuli numerum esse septenarium. Quid vero hæc geometrica rosa, visibilis septem æqualium sese contingentium circularum figura nobis significet, indicabo. Unitas illa per se ab æterno subsistens, velut in infinito se circumstante spacio, sex diebus seipsam ciens, totum quod circa illam vacuum imaginamur spacium, varijs creaturis implevit; septima autem die in seipsam reciproca nullam prorsus creaturam protulit, quod plena perfectaq. esset omnis primaeva illius, & antiquissima unitatis circumstantia, nullusq. septimę creaturę locus superfuisset circa Divinam unitatem (ordinem & rerum serię respicio, non potentiam Dei absolutam.) Sicut enim sextus demum circulus primi, mediq; circuli circumstantiam adimplet; pari modo sexta Creatura divinam implevit circumstantiam, divinumq; consummavit opus. Divinam circũstantiam appello Creaturarum vniuersitatem, et naturam hanc vniuersam dispositam circa Divinam Unitatem, illique intendentem, a qua primo id quod est accipit,

pit, et cuius Virtute continetur. Quo efficitur ut Senarium dicere valeas Divinę circumstantię, siue creaturarum numerum præcipue Hoĩs, in quo complicatur huius Mundi tota perfectio, qui & huiusce regionis vniuersis entibus præest; itemque propter ipsum sunt illa omnia. Duo. n. cum creati sint spiritus, primus per se subsistere natus sine corpore, quem dicimus Angelum; alter natus in corpore subsistere, humanus qui nuncupatur spiritus; Angelus, ut per se potens, quia nullo ad subsistendum egebat, creatus est ab initio totus, & per se: Humanus vero non aliter subsistere, quam in corpore natus, creari post corpus debuit. oportuit enim prius a Deo condi, excudi, & componi humanum corpus humani spiritus domicilium, quam humanum spiritum procreari. Namque & materies, ex qua corpus huiusmodi conflatur, humano spiritu creata est prior. Sed & humanum corpus haud aliter creari debebat, quam post omnes sensibiles creaturas, quę sunt ipsius materiei, & humani corporis particula. Omnis enim sensibilis, materialisue substantiæ est, ut quedam humani corporis pars. istud quippe conflatum est ex vniuersis, quę sunt in Mundo cum omnibus symbolum habens, cum omnibus operationem, cum omnibus conuersationem. adeoq; in seipso habet id totum quod in maiori Mundo continetur, ut nihil relictum sit, quod aliquo modo in ipso homine non reperitur. sunt in ipso elementa per verissimas naturę suę proprietates. est in ipso ethereum corpusculum animę vehiculum, Cęlo proportione respondens. sunt in ipso plantarum vita vegetatiua; animalium sensus; celestis spiritus, angelica ratio; mensque Divina, & omnium horum simul in vnum confluentium vera coniunctio, & Divina possessio. quare in Euangelio, Homo vocatur omnis creatura, & a Philosophis alter Mundus. Nec solum Homo alter Mundus effectus, ipsius partes omnes in se complectitur, sed etiam ipsum Deum concipit, & continet. inde Xistus Pythagoreus Hominis animum dixit esse templum Dei. quod etiam multo lucidius expressit D. Paulus dicens: Templum Dei estis vos. 1 Cor. 3.

Idemq;

1. Cor. 3. Idemque varijs locis sacræ litteræ testantur. Nam sicut Deus
2. Cor. 6. nec tangi potest, nec auribus percipi, nec oculis videri; sic animus Ho-
minis nec cerni, nec audiri, nec tangi potest. Ac sicut Deus ipse in-
finitus est, & a nullo compelli potest; ita et humanus animus liber
est, et nec cogi, nec mensurari potest. Tum ut Deus totum hunc Mun-
dum, & quidquid in eo est, sola mente gerit; sic illum humanus
animus etiã cogitatione complectitur. atque quod soli illi cum Deo
peculiare est, ut Deus Mundum totum solo nutu mouet ac guber-
nat; sic animus nutu solo corpus suum agit, atque regit. & sicut Deus
vniuersa cognoscit; sic etiam Homo cuncta cognoscibilia cognosce-
re potest, cum pro obiecto adequato ens in comuni, vel ut alij dicunt,
ipsum verum habeat. Nec aliquid in Homine reperitur, non vlla di-
spositio, in qua Diuinitatis aliquid non appareat, nec quidquam
est in Deo, quod ipsum etiam in Homine non representetur. et qui-
cumque seipsum cognouerit, cognoscet in seipso omnia: cognoscet in
in primis Deum, ad cuius imaginem factus est: cognoscet Mun-
dum, cuius simulacrum gerit: cognoscet vniuersas creaturas, cum
quibus symbolum habet. Illud tamen primum lectorem non lateat, li-
cet Homo cuncta in se contineat, quæ in Deo sunt; Deus tamen per
eminentiam quandam omnia continet virtute sua, & simpliciter,
sicut omnium causa, & principium. Homini autem virtutem de-
dit, ut similiter vniuersa contineret, sed actu et compositione qua-
dam, velut omnium nexus vinculum, atque nodus. Adhuc Homo cum
sit opus ex materia præstantissima, ut custodiatur, & seruetur, in-
diget omnibus quæ sunt in Mundo, propter quem sunt singula, &
qui vniuersis huius regionis rebus præsidet. Hinc quia prius erat
construenda aula regia, atque ita rex introducendus omni iam cater-
ua stipatus, postremus Homo creatur, Dei manu, atque imagine for-
matus, extremum quidem Artificis opus, & consummatio. Qua-
re in ipsa diei Sexta præfiguratione formatus legitur, ut ipsius per-
fectio designetur. Incipiens enim artifex Deus ab Angelico intelle-
ctu, atque immateriali creatura, & per materiam, & materiales
substanz-

substantias progrediens, Hominem statuit supremum creatura-
rum, suique totius operis periodum. Quo fit, ut Diuina operatio, quæ
est vniuersorum creatio, facta sit in circulo. Deus enim creando in-
choauit ab intellectu Angelico, & desit in Humano, coniungens
totius sui operis finem initio. Diuini autem operis principium An-
gelus est, finis Homo. Hic est enim creaturarum ordo, quo
ab Artifice profectæ sunt, Angelus, Elementum, Minerale,
Vegetabile, Sensibile, Rationale. Coniuncti sunt igitur a
Deo, & proximi loco facti Angelus, & Homo. processit etenim
Deus ab Angelo ad Elementum; a perfectis, ad imperfecta.

Ut vero ab elementis per
mixta ad Hominem, ab im-
perfectis ad perfecta. Sexto
igitur die, id est, gradu Ho-
minem perfecto omni intel-
lectuali ac sensibili ornatu e-
terra consummat. Ideo finis
creationis est Homo; &
Senarius est radix vestigan-
di Humani numeri, quem,
qui sit, sacer hic sermo pro-
nunciat: Hic est sapientia, Apoc. 13

qui habet intellectum, computet numerum bestie. numerus enim eius
numerus hominis est, & numerus eius 666. Trino igitur trium
primarum vnitatum Senario numerus idem bestie, atque hominis
definitur Sexcentorum scilicet sexaginta sex. Hac autem arte hu-
manum numerum ex Senaria radice elicies. Voluc Senarium in se
ipsum; habebis 36. Senarij quadratum. hunc numerum auctum
vnitatem, id est, effectum 37. multiplica per numerum 8. qui est
medietas quadrati, costabitur num. 666. qui trigonus est tricesi-
mus sextus. Senarium numerum quandam temporis præ se ferre fi-
guram, etiam in illa ratione tripartite distributionis agnoscimus,
qua

qua unum tempus computamus ante legem, alium sub lege, tertium sub gratia. In quo tempore sacramentum renovationis accepimus, ut in fine temporis etiam resurrectione carnis, omni ex parte renovati ab universa non solum anima, verum etiam infirmitate corporis sanemur. **LUC. 13.** Unde intelligitur illa mulier in typo Ecclesie a Domino sanata, et erecta, quam curvauerat infirmitas alligante Sathana. Hec autem mulier decem et octo annos habebat in infirmitate, quod est tres senos. Menses autem annorum decem, et octo inveniuntur in cubo Senarij, quod est Sexies sem sexies, id est, ducenti decem sex. Sed et iuxta est in eodem Evangelij loco arbor illa ficulnea, cuius miseram sterilitatem etiam tertius annus arguebat, quo mensium numero Senarij quadratus est constitutus, nam per duodenarium ductus ternarius triginta sex producit. Annus etiam unus, si duodecim menses integri considerentur, quos triginta dies complent, Senario numero perficitur. talem quippe mensum veteres observarunt, quem circuitus Lunaris ostendit. distinxerunt quippe Zodiacum in tercentenas sexaginta aequales partes, iustas huius dissectionis causas a Luna, et Solis in motu foedere nacti. decuit enim experientia observationis Lunae hanc annuo spacio, quo Sol totum Signiferum eundo conficit, duodecies cum Sole, vel iungi, vel opponi. et quidem inter coniunctiones, vel oppositiones singulas triginta dies intercedere. Quare hoc exemplo moniti, Zodiacum primo in duodecim dodecatemoria, et haec rursus in triginta gradus distinxerunt, ut multiplicatio loquatur totum Zodiacum non ex duodecim tantum signis, sed ex tercentis sexaginta gradibus constare. Porro quod valent Sex in primo ordine numerorum, qui constat ex unitatibus, ut perveniat ad decem; hoc valent sexaginta in secundo ordine, qui constat ex denis, ut deveniat ad centum. Sexagenarius ergo numerus dierum Sexta pars anni est. Quare per Senarium primi versus multiplicantur, tamquam Senarius secunde versus, et fiunt Sexies Sexageni, trecenti et sexaginta dies, qui sunt integri duodecim menses. Verum quoniam sicut mensum circuitus

circuitus Lune ostendit hominibus; sic annus circuitus Solis animadvertus est. Ut igitur Sol impleat circuitum suum, annumque concludat, desunt quinque dies, et hora fere sex, quas si pro die ponas, ut a parte totum computetur, aperte totum Sex faciunt. Sed et ipsismet dies quinque, et quadrantem si consideremus, Senarius numerus in eis plurimum valet, quia in ipsis quinque diebus Sexta pars est mensis: ipse autem quadrans Sex horas habet. primus enim quadratus, in primum perfectum ducitatus, horas dici noctisque dimittitur, nam quater seni 24. faciunt. Ita in Mundi constructione, in anni cursu, in mense, et in die Senarius numerus plurimum valet. Etiam in aedificatione Domini corporis, in cuius figura templum a Iudeis destructum triduo se resuscitaturum dicebat, numerus ipse Senarius mystice positus intelligitur. **Dixerunt enim Iudei: Iohan. 6.** Quadraginta et sex annis aedificatum est templum. Porro quadrages sexies seni, sunt ducenti septuaginta sex, qui dierum numerus complet novem menses, et sex dies, quibus in utero Mariae virginis clausus est Christus. ab octavo enim Kalen. Apr. quando passus est Dominus (nam et tunc etiam creditur fuisse conceptus) usque in diem octavum Kal. Ian. quo natus est, computati dies, ducenti septuaginta et sex reperiuntur, qui Senarium numerum quadrages sexies habent; non quod parientes feminae ad sextum diem post nonum mensem perveniant semper: sed quia ipsa perfectio corporis Domini tot diebus ad partum perducta coepit. Formatur siquidem humanus partus quadraginta quinque diebus, qui per Senarium ducti, procreant dies 270. novem scilicet menses, quibus gestatur in utero partus. Aliquando etiam formatur fetus diebus 35. qui numerus per Sex ducitatus parit dierum numerum, qui septem mensibus explicatur. Sunt huius numeri alia mysteria discutienda, quia enim sex diebus Mundum legimus consumatum, Senarius est continens sacramentum omnium creaturarum, per quorum notitiam, causasque condicionis, atque rationem intramus ad templum Dei, et ex creaturarum ordine, atque constantia Creatorem cognoscimus,

Cap. 41. *ut prædixit Ezechiel, apud quem ex utraque parte latitudo tabernaculi Senum cubitorum erat. Sex diebus gloria Domini inclinavit*
 Exh. 24. *super monte Sinai, cooperiens illum nube, quo significaretur huius vitæ tempus. Sex ale Cherubin, tempus seculi demonstrant, vel*
 Esa. 6. *secundum Rupertum, plenam et perfectam significant notitiam veritatis, quã Spiritus sanctus Apostolos docuit, iuxta promissum dicentis: Cum venerit ille Spiritus veritatis docbit vos omnem veritatem. Sextus mensis, in quo factum est verbum Domini in manu Aggai prophætæ, non habet solennitates Dei, sicut mensis septimus; sed vicinus est dierum sex, in quibus factus est Mundus, in quo laboramus, & in sudore faciei comedimus panem; & terra generat nobis tribulos, & spinas; & cum sementem acceperit tritici, lolio magis, aueniq; secunda est; Sextus ergo mensis labori deputatur. Sex tribulationes apud S. Iob, sunt huius vitæ passiones; septima vero, in qua malum non tangit iustos, erit post hanc vitam, quando iusti venient ad requiem sabbati. sic seruus Hebraeus Sex annis seruit Domino suo. Exho. 21. Sex annis seminanda terra. Leuit. 25. Sex dies sunt, quibus licet operari. Leuit. 23. Sex diebus colligendum manna: & sexta die duplum legendum. Exho. 16. Et quid hæc aliud sunt, quam quod nos conuenit hoc labentis cui curriculo Domino nostro inservire, illi fructum afferre, talenta nobis data multiplicare, eaq; cum senore reddere? ut cum venerit corã illo fideles habeamur. Neque .n. aliud est vita presentis seculi, quã negotiationis tempus, eo usq; ne parus spiritualis doctrinæ, morum, & spiritualis sanctitatis sit negligendus, Christi & Beatorum exemplo. Illa nostra debet esse negotiatio, ut imitatione, exemplo, doctrina, sumant incrementũ quæ in nobis sunt, quo sic referamus senus. atq; ea ex parte secundum semen Diuini verbi, bonorum operum, neq; salutis posthabenda opera. Ante obitum tuum, inquit Ecclesiasticus, operare iustitiam; quoniam non est apud inferos inuenire cibum. sic nobis operandum bonum ad omnes, & non ad amicos modo, quod & Ethnici faciunt, sed ut cale-*

celestis hominum Magister iubet, beneficiamus his qui oderunt nos. Et quia in perfectione Senarij facienda sunt opera, quo postea frui valeamus æterna requie, subiungit: *Vt simus filij Patris nostri, qui in cælis est, qui Solem oriri facit super bonos, & malos, & pluit super iustos, & iniustos. Estote, inquit, perfecti sicut & Pater vester Cælestis perfectus est. Nec omittendum, quod Sex diebus circumeundam urbem Iericho cum Arca Domini, & clangentibus tubis exprimit Iosue, quod præmonstrat fore operæ precium, ut toto nostre mortalitatis tempore, sanctæ Ecclesiæ donarijs, & sacramentis armemur, quo videlicet antiquum hostem huius Mundi principem exterminemus. Est enim Iericho omnium vitiorum sentina, spirituumq; immundorum ciuitas; quæ sola bonorum operum assiduitate oppugnanda est atq; delenda: nec rursus ubi semel deleta fuerit, instauranda; ne forte, quod Achan accidit, exturbemur, lapidibusq; obruamur; sed bonorum operum perseverantia, quæ per Senarium, atque bono splendidoq; exemplo, quod per buccinarum clangorem significatur, die quietis ac tranquillitatis, deuicta Iericho, idest vniuersis vitijs, modis omnibus expetendam assequamur victoriam. Superest adhuc aliud sacratius declarandum. Sexta ætate Deus hunc venit visere Mundum factus homo, qui etiam Sexta hora, ætate perfecta, iuxta puteum sedens fatigatus, mulieri Samaritanæ diuini fontis fluentia aperire dignatus est. quod mysterium D. August. exponens: *Iam, inquit, incipiunt mysteria. non enim frustra hora sexta sedet. quare hora sexta? Quia ætate seculi sexta. ea quippe nunc ætas agitur, siue millenni anni singulis distribuuntur ætatibus; siue in Diuinis litteris memorabiles, atque insignes quasi articulos temporum vestigemus, ut prima ætas inueniatur ab Adam propter creationem Mundi; Secunda a Noe propter carachysmum usque ad Abraham; Et deinceps sicut Mattheus Euangelista distinxit, ab Abraham propter circumcisionem usque ad David. Quarta ab ipso David ob regiam vntionem. antea enim Hebraei, Iudices*
 S 2 solum,*

solum, & Prophetas habebant. Quinta a transmigratione in Babyloniam propter reparationem, & reductionem. Sexta, que nunc agitur, ab humili aduentu Domini Nostri Iesu Christi, propter liberationem generis humani, usque ad occultum temporis finem. Lege Iohannis Apocalypsim, ubi Manasses, qui non filius Iacob, sed nepos erat, licet inter filios adoptatus, Sexto loco ponitur, cum Dan, qui utique filius est, sive in Genesi, sive in Exhodo cum ceteris fratribus adnumeratus ostenditur, in Apocalypsi omnino pretermittitur, Ecclesiam declarans ex Gentibus adoptatam, Sexta Mundi etate Iudeorum perfidiam reprobari. Sexto mense annunciante Archangelo beata virgo Maria, hausto Divino Spiritu, Redemptorem nostrum concepit, ut sacra refert Evangelij lectio. Adfunt etiam, qui velint illum feria Sextanatum, & feria Sexta ieiunium quadraginta dierum terminasse. Ante Sex dies Pascha venit Christus Bethaniam, & feria Sexta, hora Sexta in crucem agi pro hominum salute decrevit. qui enim die Sexta creatus est homo, eum hora Sexta peccasse, & paradiso pulsum fuisse Hugo a S. Victore his verbis tradit: In eadem hora Christus redemptor noster mori voluit pro homine, in qua homo expulsus est de paradiso: & in eadem hominem per lignum redimere placuit, qua eum lignum hostis deceperat, ars ut artem falleret, & medelam ferret inde hostis unde leserat. Hac itaque supputatio, & hominis initium, & absolutionem peccatorum aptissime continet. inde David in Sexto Psalmo personam penitentis accommodavit. & in Apocalypsi Sexto sigillo aperto, novissima nunciatur persecutio; quia tenebris, & pauore concuti visus est Mundus in passione Domini. Quod vero unus Evangelistarum Christum cruci affixum hora tertia dixerit, non effectu, sed lingua debet intelligi, ut habetur de penitentia distinctione 1. cap. periculose. & glossa de consecratione distinctione 1. cap. nocte sancta. ver. crucifixus.

Nec

Nec a mysterio vacat, quod in Dominica passione non dicitur meridianus, sed hora notatur Sexta, cum utique sexta hora, non aliud, quam meridianum tempus ostendat. nullus tamen meridiem nominavit, sed ita dixit Mattheus: Ab hora Sexta tenebra facta sunt super terram, usque in horam nonam. Lucas vero: Erat iam quasi hora Sexta. Sed & Marcus: Cum autem esset facta hora Sexta, tenebrae facte sunt. In conuiuio autem Patriarcharum apud Ioseph, & in Cantico canticorum tempus id non significatum est nomine sexti numeri, sed meridiei. Evangelistę vero, in his que narrabant, non meridianum tempus, sed horę sextę numerum requirebant, ad enarrandum scilicet sacrificium hostię eius, que oblata est in die Pasche pro redemptione hoīs, qui sexta hora peccavit, atque paradisiaca sede propulsus est. Unde Senarius dicitur redemptionis numerus, illique cum cruce magna cognatio. Non me quidem fugit quosdam, ut traditum antiquitus est, referre, Adam tertia hora factum, sexta peccasse, nona eiectum, eo argumento vtentes quod hora sexta Dominus cruci affixus, nona pro nobis mortuus est; fortassis eo quoque in hanc adducti opinionem, quod sub vesperam ad eos venit Dominus. at trium horarum spacium, quo in paradiso Adam moratus sit, breue admodum ac nimis incredibile est, atque magnificentia eius qui cuncta imperuestigabilibus sapientię iudicijs dispensat, indignum. Qui enim in tribus istis horis Adam ad imponendam omnibus terrestribus ac volueribus nomina tempus habuisset? quando ceteris in paradiso fructibus vescendo ad eorum fruitionis satietatem prolapsus cupiditatem degustandę arboris, qua ei fuit interdictum, in animum induxisset? ut noxam inuidentię fraudem, & serpentis ad Mulierę aggressus atque consultatione non comemorem, que ipsa amplius eo tempus requirebant. Quo circa probabile admodum est ac credibile, Sexta die, et Sexta hora delictum illud ab his admissum, eademque diei hora paradiso ac vita, ob uiolatum Dei mandatum, excidisse; sed anno demum septimo id factum, sicut ex Antiquis quosdam pronunciaffe refert in historia Georgius Cedrenus.

S 3 Sexta

Sexta hora Petro in excessu mentis fit vocatio Gentium omnium per submissionem vasis Evangelici delati celitus, & purificatio omnigenum animantium in eodem consistentium, delata ad eum voce
 Ag. 10. *diuinitus reuelatur, dicente sibi: Surge Petre, occide, & manduca. Alia quam plurima adduci possunt huiusce generis testimonia, quæ diligentibus legenda relinquo.*

DE NUMERO VII.

Philo. li.
de Mun-
di opifi-
cio.

N Septenario (qui sacratissimus est in Oraculis numerus & mysteriorum plerissimus) tam sacrum augustumque decus inest, ut inter eos numeros, qui concluduntur in denario, singularem eximiamque præ cæteris rationem habeat. Nam eorum, alij procreant, non procreantur; alij procreantur, non procreant, alij vtrumque faciunt, & procreant & procreantur. solus Septenarius nec procreat vllum eorum, nec a quoquam procreatur. vnitas. n. gignit oēs sequentes numeros, ipsa a nullo genita. octo a bis quattuor gignuntur, sed nullum gignunt ex his qui sunt intra denarium. quattuor item eundem locum inter genitores & prognatos obtinet, repetitus. n. hic numerus octo gignit, ipse autem numerus quattuor gignitur a repetito binario. soli igitur Septenario nec gignere natura dedit, nec gigni. Atque ob hanc causam effectum est ut Pythagorici hunc numerum Duci et rectori omnium similem dixerint. nam quod neque procreat neque procreatur, immobile manet. procreatio. n. in motu est. quandoquidem & quod procreatur non vacat motu, mouetur etenim alterum, ut gignat, alterum ut gignatur: solus autem nec mouet, nec mouetur antiquus ille Princeps, & auctor, cuius imago Septenarius merito dici potest. huius rei testis est Philolaus inter Pythagoræos haud ignobilis, hunc in modum scribens: Est dux & princeps rerum omnium Deus semper vnus, stabilis, motu vacans, ipse sui similis, aliorum dissimilis.

lis Adeo autem Septenario inoleuit opinio Virginitatis, ut quæ sapientie præfecta putata est, utilisque. Dea formâdis credit a adolescentium ingenijs, Minerva nominetur. eam. n. perpetuam virginem faciunt Poetae, quia venerens coitus exhaurit spiritus præsertim subtiliores, cerebrumque debilitat, labefaciat stomachum atque præcordia, quo malo nihil ingenio aduersus esse potest. Quare sciscitatus Pythagoras quando esset concubendum? tunc, inquit, cum te ipso infirmior fieri vis. cur. n. Hippocrates coitum comitali morbo similem iudicauit? nisi quia mentem, quæ sacra est, percutit; tantumque obest ut Auicenna in lib. de Animalibus dixerit, si quid spermatis supra, quam natura toleret, coitu profluat, obesse magis, quàm si quadragies tantumdem sanguinis emanauerit. Symbolice igitur sacris initiati Pythagorici semper virgini sine matre natæ Minervæ, Septenarium assimilant, quia et illa nec partu est edita, sed ex Iouis orta capite. dicit. n. Oraculum, quod quiescere fecit Deus septimum diem ab operibus suis, quæ fecit; quemadmodum ipsum quoque sabbati nomen indicat, quod si interpreteris quietem sonat. de quo hæc scribit Philo Alexandrinus: Illud vnum solum sincerum Esse hebdomadam sine matre ex seipso solo genuit, nulla prorsus adhibita materia. Idem de sanctificatione sabbati. Tertia (inquit) lex est de semper virgine sine matre nata hebdomada, ut creatura assuetæ eius ocio reminiscatur eius qui cuncta facit inuisibiliter. Quid vero de illo sabbato scribat Nic. Cusa. lib. 3. Excitat. audiamus: Homo est sexta dies, seu microcosmus: Deus in verbo omnia creauit; verbum autem est, ut ars infinita: creatura autem participationes artis infinitæ: ars autem illa verbum, seu mens aeterna est lux infinita, siue sapientia. Quomodo autem, lucem illam aeternam participando, omnia creata in esse gradatim prodierint, Moyses describit, & quomodo ultimo, id est sexto die hominem ad imaginem suam. Hominem autem sursum creauit ad se, qui non nisi in die septimo, seu sabbato quiescit; Sabbatum autem est lux, quæ non legitur creata, sed Deus benedixit diei septimo, vnde solum in hac luce increa-

Gen. 2.

ta, quæ sabbatum dicitur, est quies hominis, & non est hominis lux benedicta, nisi in sabbato. Item lib. 6. Septima, inquit, petitio Dominicæ orationis est ista: Sed libera nos a malo. quia septimus numerus est quietis, & amoro omni malo, quisque in bono quiescit. Hactenus Cusa. Te vero non lateat per sabbatismum mortem animarum intelligi, hoc est, eam ab operibus mundanis cessationem, quæ homini vita funtō mors affert. tum. n. anime sabbatum agunt, quietem ab omni motu nocte, nec ullam omnino agitationem habentes post summi illius boni, quod ante exquirebatur, manifestationem, qua quærentibus perspicuum fit id quod quæsitum est. nam cum id quod quærebatur apparuit, motus omnium eorum quæ movebantur, conquiescit. Ad hunc sabbatismum spectat, quod post Septem dies, ex quo ingressus est Nohe in arcam, factum est diluuium. quia in spe futura quietis, quæ Septima die significata est, baptizamus. sic in Apocalypsi Septem tubæ recensentur, quarum sex priores seculi presentis etatibus comparantur, varios bellorum concursus denuntiantes Ecclesie militanti, Septima vero sabbati æterni nuncia, victoriam tantum & imperium indicat veri Regis, dicente septimo Angelo, factum esse regnum huius Mundi Domini Dei, & Christi eius. Huc facit quod de iusto scribit sanctus Iob: In sex tribulationibus visitabit te, in Septima autem non tanget te malum. quæ verba quasi ex persona Dei ad iustum proferuntur. Sexies quippe, hoc est, in presenti vita, in qua tentationes; atque operum labores existunt, tentaberis, atque in necessitatibus, & rerum difficultatibus versaberis; verum in Septima, in qua beatus iustorum sabbatismus est, & requies, nullius molestiæ recordatio animum tuum anget. Porro quod sex diebus formatus legitur Mundus, & in Septimo die Deus Optimus Maximus ab aspectabilis creaturæ opificio requieuit; Septimo item die manebant filij Israel in tabernaculis suis, neque exibant ad colligendum manna, neque operis quidquam faciebant; Rursum seruus hebraus

D. Aug. in Ciui. libro 15. & cōtra Faustum lib. 12. c. 17.

Gen. 7. c. 8. 9. 10.

D. Ambr. de sacramen. lib. 2.

Apoc. 11. Cap. 5.

Gen. 1.

Exho. 16. 20. 21. 23.

braeus anno septimo libertatem sibi vendicabat, exemptus iugo seruitutis; Et ager sex laboratus annis, septimo demum quiescebat a labore agriculturae ferendo; Denique septimo die sabbatum requietionis erat, neque opus aliquod moliri poterat. Quid hæc omnia sub figurarum velamine aliud prætendebant, nisi quod in septimo seculo requies expectanda iustis, postquam cum multis afflictionibus conflictati fuerint, illos liberante Deo? Quærens Origenes cur de manna dictum est, ut in die sexto duplum colligatur in repositione, quantum sufficiat etiam sabbato: Hoc (inquit) secundum nostram intelligentiam non ociosi præterire debemus, sextus dies est hæc, in qua nunc sumus vita. in sex. n. diebus Dominus fecit hunc Mundum. hac ergo die tantum reponere, & recondere debemus, quantum sufficiat et in futuro die. si quid. n. hinc boni operis acquiras: si quid iustitiæ, misericordiæ, & pietatis recondas, hoc tibi in futuro seculo cibus erit. Comprobat id ipsum Cassiodorus in dilucidatione Septimi Psalmi, dicens: Septenarius quoque numerus admonet nos de illa requie æterna cogitare, ad quam nos spēs presens Psalmus extendit, ut merito tali numero receptus, iocunda exultatione cætetur. Dubium quippe non est quod peractis sex diebus, qui ad actiua pertinent partem, septimus repausationi deputetur, qui contemplationi theologice nascitur adharere. Hæc Cassiodorus. Neque ab hoc alienum est mysterio quod Dominus noster septimo die toto requieuit in sepulchro, unde & septimus dies, sabbati, id est, requietionis denominationem sortitur, quoniam utrumque horum insinuat nobis placidam illam requiem, qua beatorum anima, mole corporea exute, iam quiescunt a laboribus suis in superna ciuitate Hierusalem, usque ad Mundi consummationem, & iteratam corporum viuificationem. Mystice igitur sabbatum commendatum est priori populo in ocio corporaliter celebrandum, ut figura esset sanctificationis in requie Spiritus sancti. Nusquam enim legimus in Genesi sanctificationem per omnes priores dies, nisi de solo sabbato, de quo dictum est: Sanctificauit Deus diem Septimum. Gen. 2.

Exho. 16

Hom. 8. in Exho.

Gen. 1.

At

Gen. 1. 2
Beda ca.
2. 1. in Io
hanem .
1. Pet. 1.

At cum septimo die sonet sanctificatio, apposite sancto Spiritui deputatur septenarij ratio. nam sanctificatio vlla non est diuina, & vera, nisi a Spiritu sancto. Neque. n. frustra dictus est Spiritus sanctus, cum sit & Pater sanctus, & Filius sanctus; sed quia ipse requiescit super humilem & quietum, tamquam in sabbato suo.

Cap. 5. Dilectus Deo Iohannes in sua Apocalypsi Septenario numero Spiritus sancti gratiam designari probat. cum. n. se vidisse diceret agnum habentem cornua Septem, & oculos Septem, mox expenendo subiunxit: Qui sunt septem spiritus Dei missi in uniuersam terram, cum tamen sit vnus, atq; idem spiritus diuidens propria vniciq; prout vult; sed operatio septenaria vnus spiritus sic appellata est ab eodem spiritu, qui scribenti adfuit, vt septem spiritus dicerentur. Quoniam ergo sanctificatus est Septenarius in operibus ac donis Spiritus sancti, in quo sanitas hominibus credentibus constat, quia in Spiritu sancto, qui est donum Dei, remissio est omnium peccatorum credentibus. ideo filius Reguli apud Iohannem relictus est a febre hora Septima. Quem Euangelij locum tractans Erius hęc de septiformi spiritus gratia nobis consideranda proponit: Non est (inquit) vacuum a magno mysterio quod filium Reguli Euangelista narrat Septima hora ab infirmitate dimissum. Non solum. n. miracula Christi, quę corporaliter gessit, miracula nobis existunt, sed etiam in ipsis operibus suis secreta sunt mysteria consideranda. Septenarius numerus sacratu est donis Spi. sancti, quoniam omnia dona spiritualia, quę a Deo cunctis fidelibus largiuntur, eodem septenario numero comprehenduntur. Septem. n. sunt virtutes spiritualium donorum, quibus & status hominum in presenti vita decentissime ornatur, sapientia videlicet, intellectus, consilium, et fortitudo, scientia, pietas, ac timor Domini. Sine gratia. n. Dei nec sapiens quis esse potest, nec intelligens, nec consiliarius, nec fortis, nec eruditus, nec pius, nec plenus timore Domini. Quę dona quia non aliter, quam gratia Spiritus sancti homini tribuuntur, merito etiã Spiritus sanctus, qui nihil aliud est, quam verus Deus, eisdem nominibus

minibus nuncupatur. Sicut. n. Filius a Patre procedens vocatur leo propter fortitudinem, ouis propter innocentiam, hostium quia per ipsum introimus ad Patrem, lux quia illuminat omnem hominem, vocatur et veritas multisq. alijs nominibus secundum quasdam proprietates: ita quoq; Spiritus sanctus procedens a Patre simul et Filio, his septem nominibus proprie appellatur, sapientia, intellectus, consilium, fortitudo, scientia, pietas, ac timor; Vnde & septiformis gratie dicitur propter mysterium septenarij numeri in quo summa perfectio intelligitur. Est. n. compositus ternario et quaternario, habetque in ternario significationem sanctę Trinitatis; in quaternario, Euangelij. Siue. n. tres per quattuor, vel quattuor partes multiplicentur ad duodenarium numerum consurgit, quę etiam constat esse perfectissimum, quia mysterium S. Trinitatis, & doctrina Euangelij per 12. Apostolos in quattuor Mundi partes deriuata est. Et infra: Spiritum quoq; sanctum super Dominum corporaliter requieturum Isaias propheta, cum de Christo prophetaret, prędixit. Egre dietur virga de radice Iesse, Dominus videlicet Iesu de stirpe Dauid, & requiescet super eum Spiritus Domini, spiritus sapientie, & intellectus, spiritus consilij, & fortitudinis, sp. scientie & pietatis, & replebit eum spi. timoris domini. Ipse. n. Spiritus requieuit super D. I. Christu quia in eius corpore ois plenitudo diuinitatis plenissime habitauit, nequaquam per partes, vt in ceteris sanctis; sed plenarie requieuit super eum. Quia igitur per septenarium numerum ipse Sp. sanctus designatur, a quo & per quę omnis sanitas, omnis fortitudo, atq; vniuersa dona spiritualia cunctis fidelibus largiuntur, recte septima hora diei filius Reguli sanitati redditus ab Euangelista refertur. quia quęcumq; sanitas siue in corpore, siue in anima datur, eodem spiritu largiente tribuitur, qui per eundem septenarium numerum designatur. hactenus Erius. Huius ratione mysterij Heliseus super mortuum Septies inspirasse legitur, quia Dominus septiformem spiritum humano generi dat, per quod viuificatus a morte peccatorum resurgat. In

Cap. 11.
4. Reg. 4.
Beda q.
in lib. 4.
Reg. 4.
& in A.
poc. 19.

qua

- Act. 11. qua etiam figura Septem fratres ad Cornelium Spiritu sancto baptizandum euangelizaturi veniunt. Filij quoque Sceuæ, quasi Spiritus malos expulsuri, Septenario numero cęsentur. Isti sunt Septę crines Samsonis, quibus per Dalilam, idest, Diabolum subtrahitis, recessit ab eo spiritus, et amissa fortitudine, captus, & a Philistęis est incarceratus, & ligatus. quia tunc a demonibus excecatur, quando septem criminibus, idest, septem donis Spiritus viduatur. Et ideo septuplex istud Spiritus sancti donum mystice apud Zachariã cap. 3. designatur per lapidem, in quo septem sunt oculi. Quis. n. est lapis iste, nisi Dominus noster IESV Christus? qui positus est in Psal. 117 Sion lapis angularis, probatus a Deo; reprobatus quidem ab edificantibus, sed positus in caput anguli. In hoc lapide septem sunt Oculi, quia in Christo est plenitudo totius gratię spiritualis, & uberrima septem donorum Spiritus sancti fecunditas, de cuius plenitudine nos omnes accepimus. Dedit. n. ei Deus spiritum non ad mensuram. Quare in Prouerbijis hunc in modum loquitur Salomon. Sapia edificauit sibi domũ, supposuit columnas Septem. Quo loco per sapientiam, subsistentem Dei sapientiam intelligit, unigenitum inquam Verbum; per domum autem edificatam, templum corporis, quod ex sancta Virgine assumptum induit: per septem aut columnas, Spiritus gratias, quę omnes in Christo elucebant. Rursus septem ista dona figurantur in illo candelabro, de quo dicitur apud eundem Prophetam cap. 4. Ecce candelabrum aureum totum, & Septem lucernę eius super illud. Iustus. n. dicitur candelabrum, quia portat ignem charitatis. Aureus dicitur, quia continet honestatis splendorem. Dicitur habere septem lucernas, quia septęplicem habet spiritum virtutis. quare dictum est Num. cap. 8. Cũ posueritis septem lucernas, candelabrum in parte Australi erigatur.
- Cap. 4. 8. Huius ratione mysterij apud Leuit. fit aspersio sanguinis septies, vt expulsis septem demonibus recipiantur dona Spiritus sancti. Septem denique sportę apud Mattheum quid aliud præ se ferunt, quam dona Spiritus sancti exuberantia super septem panes, qui sunt

sunt summa spiritualium perfectio? vnde non dicuntur hordeacci. D. Ambr. epist. 39. Hęc hebdom. is sicut ipsa Patris et Filij, et Sp. sancti venerabilis Trinitas, sine tempore, sine ordine, auctor numeri, non sub numeri lege deinceps. Itaque sicut ad aternę Trinitatis gratiam, cęlum, terra, maria formata, sicut Sol, Luna, & Stellę; ita etiam ad illum Septenariũ virtutum spiritualium circuitum, atque orbę, operationis diuine vigore præstantę, Septenarium quoddam ministerium stellarum creatum aduertimus, quo Mundus hic regitur. Vrsa. n. quę sita est in vertice axis cęlestis numquam occidens nobis, Septentrio latine nomen accepit, quod septem in eo fulgur stellarum irradiet, in quem maxime gubernatores, quasi ducem, intendere feruntur, commerciorum consocietatis, hospitalitatisque hořum caussa præcipua. sic Vergiliarum, siue Pleiadum chorus ex Septę absolutus est stellis in dorso Tauri existętibus, quarũ emersus, & occultationes magnorum comodorum omnibus fiunt caussa. illis. n. occidentibus profcunduntur sulci ad sementem; ortu vero earũ instante letum futura męsis afferunt nunciũ; exortę item agricolę gestientes ad comportationem excitant rerum necessariarum. Accedit erraticarũ chorus Septem distinctis ordinibus, maximũ præ se ferens affectum erga terram & acra. Arabes Soli cerebrũ, & cor adscribunt, Luna stomachum, Saturno splenem, Ioui hepar, Marti sanguinem, Veneri renes & genitale semen, Mercurio linguam & os. Platonici vero planetas metallis comparant, tribuentes aurum Soli, Luna argentum, Saturno plumbum, Ioui electum, Marti ferrum, Veneri auricalcum, Mercurio stannum; At vero qui passim de metallorum metamorphosi scribunt, plumbum Saturnum nuncupant, stannum Iouem, ferrum Martem, aurum Solem, es Venerem, cęuium argentum Mercurium, argentum Lunam. Etiam Septenario decorantur, quorum est maxima potentia, primogeniti Angelorum princeps, seu cęlestes intelligentię Orbes positi Deum gubernantes, de quibus hunc in modum scribit Conciliator Medicorum:

Septem

Carolus
Bouill.

Cle. Ale.
Str. I.

Septem planetis spiritus septem a principio celi, & terræ, quorum quisq. Mūdum annis gubernat trecentis quinquaginta quattuor, mensibus ex ordine quaternis. Horum primus est Horiphiel Saturni spiritus: secundus Mundi gubernator Anael spiritus Veneris: tertius Zachariel Iouis spiritus: quartus Raphael Mercurij spiritus: quintus Samael Martis: sextus est Gabriel spiritus Lunæ: septimus Michael Solis spiritus. In Luna rursus declarat Septenarius suam magnam, latissimeque patentem vim natam ad profectum omnium terrestrium. Nam, ut tradidit Seleucus mathematicus, Luna mutat figuram Septies, quia ex obscura, & non apparente fit cornuta; deinde dimidia sui parte cæsa; dein concava, ac gibbosa & plena; & rursus occidendo concava, & gibbosa; & similiter sui dimidia parte cæsa & cornuta Lunula. Certis etiam Luna recursibus intimatur septenarij dignitas. Is nempe numerus ex unitate & ceteris deinceps compositus gignit 28. perfectum numerum suis adequatum partibus aliquotis. nam si ab uno vsque ad Septem, quantum singuli exprimunt numeri, tantum antecedentibus addendo procedas, inuenies trigonum viginti octo nasci ex Septenario, qui sic natus numerus aptus est ad restituendam Lunam in id momentum ex quo primum cœpit sensibilibus crescere, & ad quod decrescendo recurrere solet. Ea crescit a prima lunata facie vsque dimidiatam diebus Septem; moxque totidem alijs ad plenum orbem proficit; dein rursus a meta per eandem viam a pleno orbe ad dimidiatum alijs Septenis diebus recurrit; totidemque ad lunatam faciem, quibus deinceps additis conficitur modo dictus numerus vigintiocto. Hinc & viginti octo mansiones Lunæ singulari virtute, & influentia pollentes in caelestibus numerantur. In mari quoque easdem vices inducit Septenarius Luna accedente recedenteque. licet enim de fluxu maris ac refluxu multiplex quæstio fieri soleat, nec in obscuro sit diuersa pro ingenijs differentium potius, quam pro veritatis fide adducta fuisse: omiſſa tamen ancipiti concurrentium quæstione

Theo-

Theodosius Macrobius adducetur in medium, qui libro de Somno Scipionis maris accessum, & recessum Lunæ motu gubernari tradit, ita ut Oceanus primo nascentis Lunæ die fiat solito copiosior, minuatur paulisper secundo, minoremque videat cum tertius, quam secundus, & ita decrescendo ad diem Septimum perueniat; dein octauus dies maneat septimo par, & nonus similis sexto fiat, decimus quinto, undecimus fiat quarto par, tertio quoque duodecimus, & secundo similis fiat decimustertius, quartus decimus, primo. tertia vero hebdomas eadem faciat, qua prima; & quarta qua secunda. Beda libro de Mundi constitutione: Augetur (inquit) mare secundum Lunæ incrementum & decrementum. Nam incipiente illa crescere, crescit mare per dies Septem, & per totidem proximos decrescit, rursus per sequentes Septem recrescit vsque ad vigesimum primum diem, & inde decrescit vsq; ad vigesimum octauum diem. Hinc A. Gellius Oceanum vocat Lunæ comitem quendam, ut qui cum ea crescat decrescatque. His similia scribit Paulus Orosius, dicens: Forma Oceani maris omni die dispar nunc succiduis per septem dies attollitur incrementis, nunc consequentibus totidem diebus naturali damno, & defectu interiore subducitur. Illud tamen obiter notandum augeri fluxum maris in fine mensis, quia tunc Luna magis deficit, & si Luna idoneo aspectu Veneri, aut alie humide misceatur stelle, aut humidam occupauerit mansionem; contra minui, si Martem, vel aliam igneam naturæ stellam debite aspexerit. Hic quoque referendum videtur quod a Plinio & alijs scriptoribus de natura cuiusdam fluminis relatum est, qui quamquam satis ingentibus aquis, præcepsq; per sex dies integros decurrat; mox ceu obturatis fontibus deficiens, per integrum sabbatum siccum aluei sui transitum præbet; rursusq; sequentibus sex alijs diebus, ignotis naturæ causis, ad priorem redit aquarum abundantiam, atq; ab eo factum ab incolis Sabbaticus nuncupatus, ob sacrum Iudeis septimum diem. Illud etiam mirabile dictum quod lib. 2. capite septimo de situ orbis

Pomp.
Mela' de
situ orbis
lib. 3. c. 1.

Lib. 6.
cap. 12.

Plin. nat.
hist. lib. 31.
cap. 4.
Eupt. Ful.
gol. in fine
libri primi.
Pet. Galat.
lib. 11. c. 9.
David de
Pomis in
Dictiona-
rio.
Ioseph' de
bello Iud.
lib. 7. ca. 35.

Orbis scribit Pöponius Mela. Euripum seu fretum angustum inter Aulidem Bocotiae partem & Euboeam infulam alterno cursu Septies die, ac Septies nocte flutibus inuicem versis currere eo impetu vt nauigia repugnantibus ventis plena, secum rapiat. Neque minori dignum admiratione quod scribit Bartholus de Saxoferrato Iur. Constraft. de Aluco, Nursiæ. esse flumē quoddā, cui nomen Turbido, quod Septem annis fluit, et Septem annis occultatur. Nec ipse Zodiacus Septenarij dignitate fuit orbatus. nam cū sint quatuor cardines celi diametraliter sese continentes, qui aspectus plenissimus, & potentissimus habetur, Septenario numero constat. fit .vii. a Septimo signo, cruceiq. constituit figuram omnium potentissimam. Simili ratione, et numero solstitium distat a bruma; bruma, a solstitio; æquinoctium, ab æquinoctio. Sol enim dici dux bina quæstannis efficiens æquinoctia vere, atque autumno, verum in Ariete, in Libra autumnale, euidentissimam exhibet probationem diuina maiestatis in Septenario, quod vtrumq. Septimo mēse fiat. Non solum autem summus Artifex celos ornauit Septenario; sed quem suas etiam esse delicias voluit, hominem dico, ita moderatus est, vt intima corporis, extimaq. cōstare voluerit Septenario. Namque Septem ferunt in nobis esse interiora viscera, Stomachum, cor, pulmonem, lientem, hepar, renes, & vesicam. Septem quoque exteriora, Caput, posteriora, ventrē, binas manus, & binos pedes. Quem admodum et Septem corporis partes hominem perficiunt, Caput tenus imo collo, pectus, venter, manus, et pedes. Septem item in corpore gradus qui dimensionē altitudinis ab imo ad superficiem complent, videlicet Medulla, os, nervus, vena, arteria, caro, cutis. Septem apud Macrobiū sunt intra hominem, quæ a Grecis nigra membra vocantur, Lingua, cor, pulmo, iecur, lien, renes duo. Et Septem alia cum venis & meatibus, quæ singulis adiacent, ad cibum et spiritus reciprocationē destinata, Guttur, Stomachus, aluus, vesica, & intestina principalia tria, dissipiū, mesenteron, & hira. Septem corporis nostri sunt excretiones, scilicet, Lacrymæ, mucus, salua,

Lib. 1. in
Som. Sci.

mucus, salua, semen genitale, excrementum siccum, & excrementum humidum, sudorque totius corporis. Sanguinis qui mulieribus per genitalia manare solet furorem, Septimanas Galli plerique appellant, quia sedentarijs & gulosis Septem dierum spatio duret. Præterea quæ diuiduntur non nisi Septem compagibus iuncta sunt, vt in manibus est humerus, brachium, cubitus, vola, & digitorum nodi terni. Cervix siue collum medium inter humeros & caput, Septem habet nodos siue vertebrae. Item quod regnum obtinet in animante caput, maxime necessarijs instrumentis Septem vtitur geminis oculis, auribusque, & totidem naribus, septimoque ore, per quod mortalia, vt ait Plato, intrant, exeunt immortalia. Item quæ per visum præstantissimum omnium sensuum iudicantur, ad eundem numerum pertinent in genere. Septem .vii. sunt quæ conspiciuntur, corpus, distantia, figura, magnitudo, color, motus, status, præterea nihil. Septem quoque colorum species. duo enim sunt extremi, niger, & albus tamquam aliorum parentes; & quinque medijs, croceus scilicet, ceruleus, viridis, purpureus, pumiccus, naturam participantes extremorum. Sunt & saporum genera totidem, amarus, austerus, falsus, acutus, dulcis, acerbus. Vocis etiam mutationes vniuersæ cadunt in Septenarium, acuta, grauis, circumflexa, quarto loco vox aspera, quinto lenis, sexto longa, breuis septimo. Quin & motus Septem esse animaduertuntur, sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsumque, prorsum, retrorsumque, & in orbem septimus. Venæ quoque, & arteriæ, vt tradunt Medici, numero mouentur Septenario. Sed & de spiritu, & cibo constat, quod sine haustu spiritus ultra horas Septem fere vita non durat. Tum quibus inedia mori constitutum est, post Septimum diem non viuunt, aut egre. Ad Septimum quidem diem corporis quodam habitu naturali, sine cibo vixisse aliquando quendam memoriæ a Fouiano Pontano proditum est. inquit enim libro secundo de sermone: Sub Ferdinando Neapolita-

Auicē.
doct. 5.
fen. pri-
mæ. par.

T norum

norum Rege agebat Caieta in Coenobio Gerardus quidam, qui Se-
 ptimum in diem cibo abstinere consueverat ac potus indeque sanctus
 habebatur, ac Deo charus. Venerabatur illum populus, utque eum
 adorarent, frequentes ad eum simitibus conueniebant ex oppidis. mi-
 sit ad eam rem perspicendam Ferdinandus Marsium Aquosam, &
 perspicacem, & abunde expertum virum, cuius & fides esset quam
 perspicacissima. is dies noctesque cum illo septem eodem simul in cu-
 biculo cum egisset, summa cum vigilantia & cura, comperit tandem,
 & capitis illum, & stomachi pituita laborare, nimiaque humecta-
 tione, quo e vicio appetendi cibi vis illa consopita iaceret, ac pene
 extincta, esseque siue ieiunium illud, siue abstinentiam ad morbum
 malumque corporis habitum referendum. Leguntur etiam nonnulli
 ultra septem dies produxisse ieiunium. sicut puella illa Germani-
 ca, quam biennium sine cibo & potu vixisse his verbis refert Con-
 radus a Liechtenau Abbas Urspergensis: In agro Tullensi, iux-
 ta villam Commercium, puella quaedam annorum circiter duo-
 decim, post sacram communionem, quam in Pascha de manu Sacer-
 dotis accepit, sine omni victus desiderio plenum biennium usque in
 tertium annum dimidium compleuit, nulla penitus corporis alimen-
 ta percipiens. Coepit autem ieiunare anno Domini 823. a Pascha,
 & in 825. circa initium Novembris, peracto ieiunio cibum sume-
 re, ac ceterorum hominum more manducando viuere cepit. Perusia
 quoque Palumba Interamnensis viginti annos nata, eodem Eu-
 charistia Sacramento, nullo alio sumto cibo Septem annos vixit,
 quod Innocentius octauus Pontifex, re quaesita, diligenter inspexit.
 Sed id certe non aliqua natura causa, sed diuinitus factum esse
 videtur. natura enim longiori, quam septena inedia conficitur, cum
 fomes, subtracto cibo, calori naturali & humido radicali desit,
 quae duo inter se commixta, efficiunt ut viuat animal. Quare
 quod de nonnullorum monachorum ieiunio scribit Gregorius Na-
 zianzenus, qui sepe totos viginti dies totidemque noctes a cibo
 abstinebant, dimidia ex parte Christi ieiunium imitantes, mi-
 raculo

Lib. Cro-
 nicorum.
 de hac Si-
 non Por-
 tius Phi-
 losophus
 libellum
 Pauli ter-
 tium de-
 dit.

Io. Bapt.
 Fulgosi,
 lib. 1. c. 6.

Ruper-
 e Abbas
 Tuit. in
 Exho. li.
 3. c. 45.

raculo est adscribendum. Nam de Moyse & Helia, qui quadra-
 ginta dies ieiunarunt, neminem esse puto, qui id diuina effectum
 virtute ignoret. Idem de illo, quem recitat Iohannes Boccacius,
 dicendum videtur; qui suo tempore hominem Venetijs fuisse re-
 fert, in singulos annos per quadraginta dies absque ullo cibo agen-
 tem ieiunium a multisque eius rei experimentum fuisse factum. Et
 Aur. Augustinus cum Casulano scriberet, affirmavit temporibus
 suis quendam quadraginta diebus sine cibo vixisse. Sic de ani-
 malibus septimo refert Albertus Magnus mulierem in Colo-
 nia Agrippina, quae sine cibo dies quandoque 20. transierit; saepe
 vero & 30. Virum quoque melancholicum se vidisse testatur, qui
 sine cibo septem hebdomadis perseverauerit, alternis tantum die-
 bus aquam exsorbentem. Etiam sub Clemente Pontifice eius no-
 minis septimo, vir Scotus iuuenis, cum sponte se obtulisset, die-
 bus undecim in custodia habitus absque cibo, alioquin assuetus us-
 que ad 20. dies, & usque ad 30. in eadem inedia perseverare, mi-
 raculi premium accepit. Sed quid dicam de F. Nicolao Switz Vn-
 derwaldensi, quem in solitudine 22. annos, nempe quousque vita
 excessit, nihil omnino degustasse constat, nisi semel iubente Episco-
 po Constantiensi, tres panis particulas comedit? certe portento
 simile videri debent haec, & alia id generis exempla omnes naturae
 vires excedentia, cum, ut praemisimus, usque ad septem dies in-
 edia naturae consentiat. Ad homines etiam gignendos ac confor-
 mandos vis pertinet Septenarij, quia cum in aluo mulieris genita-
 le semen receptum est, si per horas Septem absque effusione per-
 manserit, haesisse in vitam certum est. tum primis Septem diebus
 conglobatur, & coagulatur ad capiendam figuram factum ido-
 neum. Quarta dein hebdomada quod eius virile fetus futu-
 rum est, caput & spina quae est in dorso informatur. Septima
 hebdomada, iuxta sententiam Empedoclis, totus in utero absol-
 uitur homo, ad rationalem se aptans animam, quod hic sit Septe-
 narius in quadratum dilatatus. In decima hebdomada conce-
 ptus

Exho. 24
 34.
 3. Reg. 19

T a ptus

Et in ratione videre est, qualis maior in vnoquoq; iam sperari debeat. In nona hebdomada ad casum deducitur, qui annus est sexagesimus tertius, fatalis quidem, grauiq; semper hominibus indicans pericula. Verum cum ad decades septenas deuenimus, ubi Septenarius per numerum completum conducitur, tunc habemus communem viuendi metam. Atq; huic meo sermone testimonium perhibent Physici metam viuendi signantes cum decas heptadi iungitur perfecto numero, i. aut decies septem, aut septies decem computatur anni, quod humanae vitae perfectum spacium si quis excesserit, ab omni officio vacuus, suum omnem in suadendo tatum habebit usum, attestante Platone, qui loco nuper allegato septuagenarios a civilibus negotijs in ocium remittit his verbis: Custos legum non plus, quam annos viginti hunc habeat magistratum, nec pauciores natus, quam quinquaginta eum gerat. Ac si quis sexagesimum aetatis annum agens magistratum hunc nactus est, solum praesit decennium, hac utiq; ratione, ut qui septuagesimum annum excesserit, tantum magistratum non teneat. Accedit et Zenodotus in collectaneis suis Aeschilum citans, qui huiusmodi ferme tradiderit in opere de paroemijs, Gentem scribit esse quandam Chartaginsium coloniam; ei morem esse senes septuagesimum praetergressos annum Saturno sacrificare. Quod de Caspijs quoq; memorie proditum est, nam filij parentes septuagenarios domi clausos, aut in loca inculta & desertata, intimaq; solitudines expositos, vel fame enectos, siti & inopia conficere, celebre funus putarunt. Hunc aetatis nostrae septenarium Solon Atheniesium legislator his elegiacis graphice descripsit apud Clementem Alexandrinum Strom. 6. et Philonem Iudaeum lib. de Mundi fabrica, quae in latinum transtulit Ioannes Christophorus Anglus.

Primis septem annis niueos puer edere dentes
 Coepit, dum tener est, membraque pube carent.
 Quando alios septem Deus illi adiunxit annos.
 Puberis hinc aevi signa reclusa patent.
 Barba genas decorat, cum tertia creuerit aetas,
 Mutaturque rubens flore cadente color.

Quarta

Quarta dabit vires, cum vir sit factus, & almae
 Virtutis specimen praebet ipse suae.
 Septem lustra virum vinculo sociare iugali
 Suadent, & sobolem lege creare nouam.
 Sexta aetate, viro vis mentis acumine pollet,
 Nec facinus posthac vile patrare studet.
 Septima si octauae iungatur, linguaq; mensq;
 Consilio haec solers, illa loquendo viget.
 Nona aetas languet, tum frigida membra retardant
 Virtutem non vnquam interituram animi.
 At decimi si quis cursum confecerit aevi;
 Tunc maturus erit mortis adire loca.

Hunc in modum Solon humanam vitam dispensat. At Hippocrates medicus per Septem aetatum cursus vitam nostram vsq; ad senectutem transcurri scriptis explicuit suis. Prima aetas infantia est, secunda pueritia, tertia adolescentia, quarta iuuentus, quinta virilis aetas, sexta aevi maturitas, septima senectus. sic autem dicit: Infans est vsq; ad annos septem, dum emittit dentes; Puer, ad quatuordecim, dum semen in eo crescere incipit, ad geminatum. s. septenarium; Adolescens, vsque ad vigesimum primum, i. ad annum ter septimum, dum barba pubescit lanugo; Iuuenis, vsq; ad trigessimum quintum, dum totius corporis auferunt vires, quod est ad quinquies septimum; Vir, vsq; vnde quinquagesimum, nempe ad septies septem; Veteranus, ad quinquaginta sex, i. ad septies octo. Senex, quod inde reliquum est temporis obtinet. Quare inuenias humanae vitae rationem significari per lyram, in qua Septem chordas, seu discrimina vocum celebrari comperit antiquitas. Nam & magnus Basilius per citharam corpus interpretatur, quod. n. Psal. 57. legitur: Exsurge psalterium & cithara, per psalterium, animam; per citharam, corpus intelligit, quod ita pluribus esse locis acceptum Euthymius obseruauit. Hinc cum Phrynis musicus praestantissimus duas septem fidibus lyrae addidisset, eas recidit bipenni Emerepis Lacedemonius Ephorus, cum assereret nouem nervis oem concentum deprauari. Lyram. n. cuius primus vsus apud Thebas fuit, vel cuius opera vnus, ut volunt alij, Thebae ipsa constructa fuerunt, cum lapides ipsi

T 4 per

per se ad harmoniam Amphionis, & Orphei in mania, et domos extruerentur, volunt septem tantum fidibus constasse, vel ad Thebarum portas, quæ septem fuerunt, representandas. Ad ea quæ diximus pertinent veterum instituta, qui erudiētes suos in Philosophia liberos, per Septennia illorum ætatem distribuebant. In primo, n. se-

ptennio (inquit Aloysius Luisinus) pueros ita alimentis exercitationibusq; educabant, vt eorū corpora non solum studijs, vturum et omnibus vitæ actionibus idonea redderentur; in secundo, prima eos philosophiæ parte, quam vt instrumentum dicere possumus imbuebant, logica scilicet, quæ grammatica, dialectica, rhetorica, poetica, historicaque nominibus continetur; tertio septennio, quod erat ab annis 14 ad 21. ad secundam Philosophiæ partem Mathematicam nuncupatam ipsos prouehabant, id est, ad geometriam, arithmeticam, musicam, astrologiam; quartum deinceps quod erat ab annis altero & vigesimo, ad vigesimum octauum, libris dicebant naturalis Philophæ, quorum alij principia rerum naturalium concernunt, vt qui de Physica auscultatione, deque Anima inscribuntur; alij res naturales ipsas, vt qui de Generatione & Corruptione, de Animalibus, de Plantis, de Metallis, ac Meteoris; nonnulli quedam respiciunt res naturales consequentia, qualia sunt locus, tempus, motus, de quibus agitur in libris Physicis; quinto septennio, quod ab anno vigesimo octauo ad trigessimum quintum pertinebat, ad moralem Philosophiam traducebant, ea ratione arbitror quod hominem viderent in eo septennio plus habentem doctrinæ, plusque experientiæ; magis exinde posse passionibus ac perturbationibus animi resistere. Reliquum vero quod supererat vitæ, totum id homo speculatiuis, moralibusque instructus, & veluti ex ignorantie tenebris ereptus, vitiorumque labe purgatus, animum a terra sublatum ad altiore doctrinam, utpote Metaphysicam erigebat, dum illam speculationibus rerum incorporearum ac immortalium, quales sunt omnes separate substantiæ celestes, occuparet. Hactenus

nus

nus Luisinus. de quo Fabius Paulinus lib. 5. Heptadum cap. 5. verius, quam de me eam protulisset sententiam: Septimo demum fructum omnem anteactæ vitæ legendo, & commentando percipiebant, quod non attigit Bongus, qui in his recensendis omisit hoc postremum. Quamquam neutrum obliuionis aut incuriæ iure incusauerit, quibus propositum fuit hoc loco agere de solis annorū Septenarijs quatenus pertinent ad filiorum educationem iuxta veterum morem & consuetudinem; non autem de his, quæ ad educatos pertinent, & continent totum id vitæ spatium, quod superest hominū vltra sextum Septenarium annorum. Hoc enim tempus (præterquam quod ad educatos, non autem educandos spectat) totum vna annorum hebdomade seu Septenario haud quaquam concluditur; sed multis, hisque incertis siue hebdomadibus, siue annis. in quibus hominem Plato (vt nuper legimus) gubernandæ Reipublicæ addixit potius. Atqui manifeste cecurijssc videtur Fabius eodem lib. Heptadum septimo. capit. 3. hæc scribens de Christo: Septem panibus quinque millia hominum; & rursum contra totidem panibus scilicet quinque, Septem millia hominum pavit. Hæc enim aperte Euangelistis repugnant. siquidem apud Mattheum cap. 14. Mar. cap. 6. Luc. cap. 9. & Iohan. cap. 6. panibus quinque saturauit Christus quinque millia hominum; & apud Matth. cap. 15. panibus septem pavit hominum quattuor millia. Superest vt in ægritudinibus ostendatur Septenarij vis, quæ tanta nimirum est, vt nullam prorsus Lunæ, aut Solis, vel cæterarum Stellarum potestatem suspicari valeamus. Acuti. n. corporum morbi, præsertim cum ex mala temperatura in febres continuas incidimus, septimo ferme die iudicantur. hic enim in tali de vita certamine alijs salutem, alijs mortem decernit. Et Auicenna vt exacte acutas Septimo die, ita diuturnas Septimo mense, Septimo anno, quartodecimo; vicefimoprimo, vt plurimum terminari contendit. Ita enim natura comparatum est, vt per dies impares acuti morbi moueantur; qui tucro diuturniores, per pares

Lunaris

Lunaris vero rationis nec verbum quidem fecit Hippocrates, sed ordinem hunc ad numeros natura mire gratos retulit. Quod sensit et doctissimus Galenus qui ternos conscripsit libros de Diebus criticis, in quibus septenarij numeri potentiam ostendens, ardentissimas febres dicit solui die Septimo: aut, si tanta humoris noxij & pituitæ fuerit magnitudo, ut primæ hebdomadis nequaquam seruore consumpta sit, secundæ Hebdomadis ultimus expectatur dies, i. quartus decimus, qui Hippocrati 2. aphor. est terminus acutorum simpliciter morborum. Quod si hoc in tempore sanitatem consequi haud datum fuerit, transcendendum ad diem vigesimam primam, hoc est, ad finem tertiæ hebdomadis. His calculum suum adhibet Censorinus astruens post Septimum quemque annum articulos quosdam pati, & in ipsis noui quid naturam ostendere. Licet & ista confirmari auctoritate Marsilij Ficini nobilis Platonici, asserentis Septenarium multa metiri, per annos quidem mutationes in vita, per dies autem mutationes in morbis maiores, per horas vero minores, tum in bonum, tum in malum. quia & Physionomum singulis humanae aetatis Septenarijs, valetudinis argumenta perspicere; quemadmodum septimo quoque die in aegrotantibus noua potissimum indicia captari: ita septimo quoque anno quædam accidentia & lineamenta nouæ figuræ, nouos colores et gestus nobis suboriri. Addemus hic mirabile de Septenario experimentum, quod filia quæ septima nata, modo nullus intercesserit partus, vi ut puto numeri Septenarij, miro modo partum adiuuare traditur. Similiter Masculus omnis septimus, absque femella intermedia natus, vim habere dicitur solo tactu vel verbo curandi strumam gutturis vitium, quod nonnulli scrophulam vocant. Ecce quod tandem Chirurgum fatigauit, quod pharmaco curare non potuit, nec ferro, nec caustico consumere, cuique nulla videbatur prodesse medicina, vi numeri septenarij curatum, persanatumque apparuit quandoque. Ecce quod caret sensu, quod vita, quod materia, quod succo aut aliqua qualitate: plenum tamen vi medica, plenum energia abdita visum est. Atque hanc similem virtutem

in dex-

in dextera Anglorum Regum videmus. Edoardus. n. Rex Angliæ (sive is sit tertius secundum Polyd. Virg. sive decimus nonus, ut placet Georgio Lilio Britanno,) strumas solo tactu in quamplurimis sanasse dicitur, quod Diuinum munus ad posteros Angliæ Reges, quasi hereditarium emanauit, quod quidem faciunt prius recitatis quibusdam hymnis non sine ceremonijs. Refert etiam Plutarchus Pyrrhi pollicem dextri pedis vim quandam diuinam habuisse, ut eo pressi ex splene laborantes curarentur; eum præterea ardere non potuisse reliquo corpore cremato. Cernitur in Septenario alia species & forma, quæ est ad cogitandum diuinissima, quia dicitur numerus rationalis fabrica.

Quattuor atque tribus septem constare videmus.
 Quattuor ex totidem corpus compactum elementis,
 Tres animam signant triplici ratione eluentem.
 Ast animæ coniunctum corpus format Hominem.
 Quattuor ergo tribus Hominem coeuntia reddunt:
 Sed tria de superis manantia, quattuor imis.

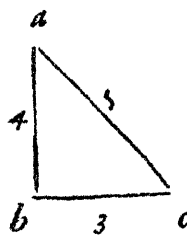
Ex dictis partibus constans Septenarius habet aliam maximam excellentiam, quia Artificis inuisibilis, et visibilis materiae primarias substantias exprimere distinguereque videtur; ut ternarius Creatorem ob Trinitatem enunciet; & quaternarius creaturam propter quattuor elementa, quæ rerum omnium causæ sunt & semina, sub huius numeri breuitate concludat. Spiritus sanctus procedens a Patre & Filio, quaternario superfertur, & Conditor benignus suum amplectitur opus, et diligit quod plasmauit, et creaturam suam sanctus ipse santificat, ac sibi consociat, & charitatis nexu statuit et cõquadrat. Præterea Septenarius id quod in rebus secundum naturam rectum est, quodque flecti nequit, indicat, id quemodo fiat declarandum videtur. Triangulus rectus constans angulis, quod est qualitatum principium, ex his numeris 3, 4, & 5, conficitur. tria vero et quattuor, quæ sunt materia seu essentia septenarij, rectum faciunt angulum. nam obtusus & acutus inæqualitatem, confusionem, & imparitatem præferunt. alius. n. alio obtusior est, vel acutior. at re

ctus

In Plat. de Re- pub. li. 8.

Marf. in Plorinū enneade a. li. 3. c. 4

Etus nullam recipit comparationem, neq; alius cum alio collatus re-
tior dicitur, neque suam aliquando naturam commutat; sed in si-
mili eademq; ratione manet. Origo namq; triangularium numero-
rum sunt 3, et 4. ab his autem omnes multiplices in infinitum sunt
triangulares. Dum n fuerit triangulus cuius duo latera sint 3, &
4, ad angulum rectum coniuncta, eorum quadrata nempe 9, et 16,
iuncta faciunt 25, cuius radix, quæ est 5, erit latus oppositum an-
gulo recto, per penul. 1. Euclidis. ut hac figura facile conspicitur. 4.

n. & 3, constituunt angulum a b c rectum, horum
quadrata scilicet 16, & 9, simul iuncta faciunt
25, cuius radix est a c linea angulo recto subten-
sa. Fuit autem hoc (teste Proclo) Pythagoræ inue-
ntum. conferebat. n. Pythagoras iustitiam & vir-
tutem angulo recto; vitia vero duobus extremis
angulis, acuto, vel obtuso, iuxta illud Horatii;

Est modus in rebus sunt certi deniq; fines,
Quos ultra citraq; nequit consistere rectum.

Cum ergo triangulus rectis angulis constans principium figurarum
sit, & qualitatum, & hic a ternario quaternarioq; procedat, Se-
ptenarius qui ab his enascitur, cuiusq; figura poterit, & qualitatibus
fons reuera putari. Huc accedit & illud, quod ternarius, ut antea
demonstrauimus, planæ figuræ numerus est, quandoquidem iuxta
unitatem est punctum, in binario linea, superficies in ternario nu-
mero constituitur, quaternarius ad solidum corpus pertinet per ac-
cessionem unitatis, accedente ad superficiem altitudine. Quo perspi-
cuum fit essentiam Septenarij & geometriæ, & dimensionis, quæ
seruitur in solido, ac ut summam dicam, rerum tum corporearum,
tum corpore vacantium principium esse. Habet igitur quodlibet
corpus ætium tres dimensiones, longitudinem dico, latitudinem,
& altitudinem, siue profunditatem; quattuor item extremitates;
punctum, lineam, superficiem, & solidum, ex quorum compositione
nascitur Septenarius. Quare non immerito a proprietatis vocabu-
lorum

lorum studiosis absolutior nuncupatur hic numerus, cum eo absol-
uantur, & perficiantur vniuersa, quippe quæ geminam vincendi
vim tenet ipsius enim partes vincula prima sortitæ sunt, ternarius
scum vna medietate, quaternarius cum duabus. Tot igitur vir-
tutibus insignitus Septenarius, quas vel de partibus mutuatur, vel
etiam totus exercet, iure plenus & habitus & dicitur. Nam &
huiusmodi partes Septenarij ad eum ferme sensum interpretari de-
bent, ut plenitudinem quandam sacri mysterij significent tam in
diuinis litteris, quam apud Poetas. Virgilius, quem nulla præ-
terij se videtur doctrina, omnibus numeris beatos significauit, de
quibus hæc cecinit.

Oterq; quaterq; beati,
Queis ante ora patrum Troiæ sub membris altis
Contigit oppetere.

Aen. 2.

Quemadmodum & de seipso dicit Tibullus.
O mihi felicem terq; quaterq; diem.

Horatius 1. Carm.

Quippe ter & quater
Anno reuifens æquor Atlanticum.

Ouidius etiam Fastorum lib. 1.

Ter quater enolui signantes tempora fastos,
Nec Sementinæ est vlla reperta dies.

Hoc vero cum multis pateat diuinæ scripturæ oraculis, tum præcla-
rissime illius ostendit Tobij testimonium: Dicatur benedictio su-
per uxorem, & videatis filios vestros, & filios filiorum vestro-
rum vsque in tertiam & quartam generationem. In Exhodo rur-
sus, & alibi, Deus reddit peccata patrum in filios in tertiam &
quartam generationem. quia peccatum originale a parentibus tra-
himus, & nisi per gratiam baptismatis soluamur, etiam parentum
peccata portamus, quia vnum cum illis sumus. Eo referendum quod
recitatur 1. q. 1. cito turpem, s. denique, Moabita non intrabunt in
Ecclesiam Dei vsque in tertiam & quartam generationem, Quia
Septenarius per hos numeros intelligitur esse perfectus, voluit ora-
culum

Capit. 9.
Hugo Vi-
ctorius de
Sacramen-
tis fidei
lib. 1. par-
te 7. c. 38
Exho. 20
34
Dcut. 4.
Gregor.
Rom.

culum vniuersitatem significare, & huius numeri vniuersitatis causam intimare, non ipsum potius Septenarium ponens. Vnde Augustino auctore, esse et illud propheticum creditur: In tribus & quattuor impietatibus non aduersabor. per quod voluit potius vniuersas impietates, quam tres, vel quattuor intelligi. Sape etiam Septenarius, iuxta auctoritatē diuinarum scripturarū designat quod perfectum est. nam de remissione peccatorum percunctanti Petro, quoties inquam condonare deberet fratri, qui in illum peccasset, & post quodam culpam repelli deberet a venia, num vsque septies? Respondit Dominus: Nō dico tibi septies, sed vsq. septuagies septies, hoc est, resipiscenti in infinitum offensam condonabis. neque enim hoc numero terminus circumscribitur veniæ, verum per eum semper condonandam esse proximo noxam, & quoties peccatum confessus fuerit ac resipuerit, illi ignoscendum esse mandatur. Quāuis autem Dominus alludere videatur ad locum Geneseos, cap. 4. vbi Deus comminatur ei, qui occiderit Cain pœnam septuplam, Lamech aut daturum penas septuagies septies: non eodem tamē cardine hoc voluitur ostium. cum non idem sit iudicium in remittēda offensa, æque ac in animaduertendis & vlciscendis flagitijs. punit enim misericors Deus citra condignum: parcit & remunerat vltra condignum. illud quod perfectum est designat hoc quod finem habet. Explicans Ieremias calamitatem Hierosolymæ, & interitum Iudeorum: Infirmata est (inquit) quæ peperit Septem, ac si diceret, oppressa est Hierosolyma mater multorum virorum, qui in prælio corruerunt. Eodem sensu Anna mater Samuelis in suo Cantico hunc in modum loquens inducitur: Quia sterilis peperit Septem, id est, multos; & quæ multa erat in filijs, infirmata est. Historia porro talis est. Anna & Pheenna cū Elcana matrimonio iunctæ erant, ac Pheenna quidem liberos edebat; Anna autem nequaquam pariebat; Verum solutis tandem per orationem sterilitatis vinculis, Prophetam illum eximium Samuelem procreauit, qui matri suæ instar Septem, hoc est, numerosæ sobolis loco fuit. Imperfecta autē

in li-

in liberis Pheenna dicitur, quæ multos filios habebat. Hec. n. vox: Multum, indefinita est; quod autem indefinitum est, vti que et imperfectum. Vel etiā imperfecta dici potest, quia nullum extulit omnibus virtutum numeris, Samuelis instar, absolutum. Atque hunc etiam Septem vocauit, vtpote perfectum, omnibusq; virtutibus expolitur. Nam Septem per pleonasmum pro multis accipi debet. Porro per Annam matrem Samuelis Ecclesiam fuisse prophetatam volunt sanctissimi Patres, quæ prius fuit sterilis, & posteriore fecunditate letata est. nam sterilis Ecclesia ex Gentibus conflata peperit Septem; Synagoga vero, quæ ante multis filijs erat secunda, defecit; & plures mulieris filij fuere deserta, quam illius, quæ virum habebat. Vnde Theodoretus Heracliensis: Prædicit, inquit, Ecclesiæ fecunditatem, Septenarius siquidem numerus signum est multitudinis. inter Septem. n. dies totum includitur tempus, & Ecclesiæ filij terram implevere; Quæ vero multa erat in filijs Synagoga infirmata est. Iudæa namque cum permultos habuerit filios, nunc sterilis facta est. Augustinus itidem Ecclesiæ perfectionē Septenario significari his verbis ostendit: Hic totum quod propheta-

Io. Chrysof. actio ne in Iudeos quæta. & homi. 62. in Matth. Aug. Secuer' Gregus Didymus.

Aug. in c. Deili. 17. c. 4.

Apoc. 1. D. Hier. i Zach. c. 3. & Aug. in ciuit. li. 17. c. 4. Beda in apoc. li. 1. cap. 1.

postea

efficitur mater eius, quæ genuit eum, purgatam namq; vitijs carnem ex resurrectione suscipiet. Qui vero nihil in se habuit virile aduersus peccatum, sed remissus, & effeminatus permanserit in actibus suis, iste neq; in presentis seculi hebdomada, neq; in futura purgabitur ab immundicia sua. Rursum vniuersa laus Deo offerenda sacro exprimitur Septenario a propheta Regio, cum ait: Septies in die laudem dixi tibi. Nam si ad litteram hunc numerum velimus aduertere, Septem illas significat vices, quibus se Clericorum pia deuotio consolatur, idest matutinos, primam, tertiam, sextam, nonam, verperas, & completorium; vel ut vocant Monachi: matutinos, tertiam, sextam, nonam, lucernariam, completorium, & nocturnos. quod & S. Ambrosij hymnus in sextæ horæ decantatione testatur. Verū si spiritualiter hec intelligamus, assiduam precandi formulam nobis a Regio Psalte insinuatā esse feremus, Septenario numero se assidue, iugiter ac sine intermissione Dcū orasse palam demonstrante. Quid. n. aliud septies in die orare, quā cum Deo sabbatizare, cum Deo placide semper agere, ac tranquille conuiescere, seu sine intermissione illi instanter herere? qui. n. sic quiescit, peccatis non angitur, sed cum Deo sabbatizat, septiesque in die laudem Domino profert. Et ut in alio Psalmo aperte dicitur, benedicit Dominum in omni tempore, semper Diuinam laudem in ore habens. Nam ut has laudes continuas intelligere debeas, subter adiunxit: Super iudicia iustitiæ tuæ. quia parcat videlicet supplicanti, et sic humilibus pius est, ut non solum dimittat culpas, sed eis etiam æterna premia largiatur. Adhuc in alio Psalmo, Eloquia Domini eloquia casta, argentum igne exploratum, purgatum Septuplum esse dicuntur. verba Dei enim cuncta ab omni prorsus mendacio, aut vitio sunt libera, sicut argentum septies conflatum, probatum reperitur & purum. ea quippe quæ funduntur, ubi ad Septimam decoctionem peruentum fuerit, tum perfectum illud, & absolutum existit, quo nihil perfectius inueniri potest. compertum enim est ab hominibus nostræ ætatis, non in argenti solum, sed etiam multo-

rum

rum decoctione, septima decoctione, perfectissimum fundi. veluti quotidie cernere est in saccharo depurgando. nam ubi septies igne id examinaueris percoxerisque nihil quidquā proficit ulterius; sed lapidescit omnino, ne ulterius eliquari possit. Adagiū inde usurpatum de re, quæ summam adeptæ sit perfectionem: Septime decoctionis saccharum, ubi sagacissimum quempiam atq; vaserrimum hominem designamus. Apud Mathematicos etiam Septenarius vniuersitatem quandam perfectionis signat. Nam si Petri Aponensis inuenta sumus admisuri, hieroglyphicum Septem capitibus insigne, quintodecimo Geminorum gradu statuere. inde significantes, sub eo graduum numero in lucem editum, multifscium fore, quippe nullum doctrine genus, artem nullam, nullam denique linguam esse celebrem, quam is non sit optime consecuturus; eundem tam publicis, quam priuatis rebus agendis aptissimum, atque inter mortales admirabilem omnino fore pollicentes. Sed his missis perscrutemur huius numeri reliqua mysteria, quæ diuinis oraculis continentur. fuit quidem Septenarius apud S. Moysē remissioni, & indulgentiæ consecratus. Septimo mense cuiuslibet anni, & Septimo quoque anno fiebant remissiones. Et post quadratum Septenarij cuiusq; obligationis remissio condonabatur. quippe si quis possessionem distraxisset, recipiebat: si liber seruitutem incidisset, iterum libertatem a sequebatur: indulgentiam debitor accipiebat: exul in patriam redibat, ut in Leuitico legitur. Huc accedit, quod populus ex Babylonica captiuitate Septuagesimo anno redijt, sicut Ieremias prædixerat, & rerum euentus confirmauit; ut præclarus, et maxime mysticus decadibus Septenarij numerus ob populi redemptionem, ac mysterij quoq; nonnihil habeat, nimirum liberati populi proclamationem. Septem petitionibus absoluitur oratio Salomonis. Totidem consummauit Cælestis Doctor orationem expiationis nostræ, & in quadrato Septenarij dictiones absoluit, quod mysteriū adnotauit Iul. Camil. Quare Septenarius libertatis numerus nuncupatus. Vocatur et numerus iuramenti. hinc apud Hebræos iur-

V 2 rare

Psal. 118

Cassiodorus 1 Psalmo 100.

Aug. in Ciu. Dei libro 11. cap. 31. Psal. 33.

Psal. 11. Theodoretus Cyren.

Exho. 18
Leuit. 25

Cap. 25.

3. Reg. 8.
Matth. 6.

Gen. 27. rare dicitur septenare, quasi per septem obtestari. sic Abraham quando pepigit fœdus cum Abimelech, statuit Septem agnas in testimonium. Accomodatur Saturno, qui ab inferioribus ascendendo, Septimus est planetarum, qui requiem indicat, cui Septimum diem adscribi monstrauimus, Qui etiam millenarium Septimum indicat, quo teste D. Iohanne in Apoc. captiuato dracone maiorum suggestore Diabolo, quiescent mortales tranquillam vitã degentes. Inde, & ad Mosaicam legem referrı solet hic numerus propter sabbatum. Septem gradibus ascendebatur ad portam aquilonarem templi, ut per hebdomadas, & ceremonias Iudæorum ascendatur ad superiora. Septem filij Bala ancilæ, sunt seruietes sub lege. Septem tonitrua in Apoc. sunt voces, & oracula Prophetarum. Quod si extra has veri cultus ceremonias egredi licebit, atq; vetusta Gentium sacra peruagari, non minori mysterio apud eos Septenarium numerum fuisse commendatum comprobabitur. Per septem .n. dies Memphitici Apis natalem, iactu aurea patera in Nili gurgitem, celebrabant, quibus diebus quasdam cum sacerdotibus inducias habuisse Crocodilos testatur Plinius, nec attretasse lauantes. Verum octauo die ceremonijs iam peractis, post horam diei sextã, velut reddita sciuendi licetia, solutam resumere atrocitatem. Quid illud quod refert idẽ Plinius in Andro insula in templo Liberi patris fuisse fontem statis Septenis diebus vinum fluentem, quod si e conspectu tẽpli fuisset ablatum, saporem vini in aquã conuerti, quanto mysterio contineri dicendum est? Iam vero matricidam Orestem, & si iam ab insania liberatum, expiari tamen materna cæde non potuisse tradit Varro nisi, ex Apollinis oraculo, Septem fluminibus, que vno tantũ alueo miscerentur, prius ablueretur. Huius locum teneat & Apuleius, dicens: Meque protinus purificandi studio marino lauacro trado, Septies submerso fluctibus capite. Antiquus etiam mos fuit homicidio pollutos vestes suas bis Septem inudationibus, immersionibusq; lauare. vnde ortum adagium. A bis Septẽ vndis quod in eos cõpetit, qui a noxia quapiã purgati sunt.

At

Exech.
40. & 41.

Gen. 46.

Cap. 10.

lib. 8. ca.
pit. 46.lib. 31. ca.
pit. 2.
Ammianus
Marcellinus.

At quando hic sumus, illud non dissimulandum videtur magnam esse purgandorum scelerum Septenarij potentiam etiam in diuinis litteris: nec id cuiquam mirum videri debet si Virgini Minerua dicatus numerus, utpote solus ex omnibus qui denario includuntur nec gignens, nec genitus, aliqua etiam imperfectionis nota suggilletur. Quemadmodum .n. nulla multitudo, aut congregatio, aut collegium est, in quo non aliquis sit preuaricator, nec vllum humanum corpus absq; nauo aliquo vel cicatrice, nec deniq; hominem vllum reperire facile possis, qui sine vitio nascatur, cum vel iustus Homo Septies in die prolatur: sic nullum inuenias numerum ex omni parte felicem. connumeratur etenim Septenarius inter steriles et a perfectione maxime distantes, qui a nullo, nisi ab vnitae dimetri possunt. vnde, & primi nuncupantur. nullus siquidem eos numerus diuidere vno ordine potest, nec æquis portionibus discernere. quare partibus aliquotis orbatu cum sit Septenarius, sterilitatem, que non est ex benedictione, nobis demonstrabit. nec .n. Virginitas ex eo est magis Deo grata, quia non secunda, sed Virginitas infecunditate, & fecunditas in Virginitate Deo est gratissima. Quare bene, sicut lib. 30. excitationum testatus est Nicolaus de Cusa, Maria Virgo benedicta est inter mulieres, que cum sit Virgo, est summa fecunditas. Adde quod ad illud Deuter. 32. Iuuenem simul ac virginem, latentem cum homine sene, Rabanus Maurus virginem pro sterili a bonis operibus interpretatur. Non immerito igitur in malam partem Septenarium quãdoq; positum inuenias in diuinis oraculis. Aliquando .n. iniquos presignat, ut in Apoc. Septem capita draconis, Septẽ diadematis insignita. Septem mali Angeli cum Septẽ phialis iræ Dei venena continent. Septẽ viri de stirpe Saulis, qui a David sustinere crucis suspendia. Quandoq; et Septenarius humiliationi dicatus habetur. In hoc .n. Iahacob seruit pro Rachel, totidẽq; dieb. Labani persecutiones experitur; Septimo die comprehensus in monte Galaad, Septies pronus in terrã adorat, donec appropinquaret Esau; ut iniuriam, quã se accepisse putabat,

Prouer.
24.Septenarium sola
meritũ
tas 12. de
fin. 7.c. Consi
tuite.Cap. 12.
Cap. 16.

2. Reg 25

Gen. 29.
Hieron.
Gen. 31.
Gen. 33.

remitteret, & quamuis lesus, in gratiam rediret. Septem persecutiones passus est David, quas describit Rupertus Tuitien. com. in lib. Reg. cap. 8. lib. 2. Septē diebus ieiunandum mandat Vriel Angelus. Herodis etiam immanitatem deuotans Ioseph, cum puero au-
 4. Efd. 5. lib. Reg. cap. 8. lib. 2. Septē diebus ieiunandum mandat Vriel An-
 Matt. 2. gelus. Herodis etiam immanitatem deuotans Ioseph, cum puero au-
 fugisse legitur in Aegyptum, ubi latitauit per Septennium 22.
 q. 2. Quod vero. Septenarius deniq; perpetuam, & insolubilem
 Cap. 15 dicit ultionem. unde septem nouissima plaga in Apoc. punitionem
 perfectam indicant. Quoniam in illis, ait Beda, cōsummata est ira
 Dei, Nouissimas dixit, quia semper ira Dei populum percutit contu-
 macem Septem plagis. Lege librum Numerorum, inuenies Septem
 plagis consumptos omnes qui numerati erant a viginti annis & su-
 pra. prima quidem plaga fuit in sepulchris concupiscentiæ. secunda
 Num. 16. ubi inconsuetam morte hominum Chore, Dathan, & Abyron inter-
 ierunt, nouamq; rem fecit Deus vt aperiens terra os suum, deglu-
 taret eos, descenderentq; viui in infernum. tertia plaga fuit eadem
 die, ubi egressus ignis a Domino, interfecit 250. viros, qui offere-
 Num. 16. bant incensum. quarta plaga fuit die sequenti murmurantium cō-
 Num. 16. tra Moysen et Aaron, atq; dicentium: Vos interfecistis populum. et
 Num. 21. percussi sunt 14700. quinta plaga quando populum tēdere cepit
 itineris & laboris, locutusq; est contra Dominum & Moysen; vn-
 Num. 25. de in eos misit Dominus ignitos serpentes. sexta quando Dominus
 suspendi in patibulis iussit principes populi pro scelere Beelphegor.
 Num. 25. septima, qua Phinees filius Eleazari filij Aaron sacerdotis auer-
 tit a filijs Israel iram Domini, percutiens in locis genitalibus uirū
 Israelitem Zambri, s. ducem de cognatione & tribu Simeonis, cum
 Madianitide scorto, scilicet Chozbi, filia Sur principis nobilissimi
 Madianitarum. Deuter. capit. 16. scriptum est: Septem diebus
 comedes afflictionis panem. Et Eccli. c. 40. Super peccatores Septu-
 Cap. 26. plum. Adhuc vero in Leuitico dicit Dominus: Si non obaudieritis
 mihi, addam correctiones vestras Septuplum propter peccata ve-
 stra. si ambulaueritis ex aduerso mihi, nec volueritis me audire,
 addam plagas vestras vsque in Septuplum. quod si nec sic volue-
 ritis

ritis recipere disciplinam, ego quoque contra vos aduersus incedam,
 et percutiam vos Septies propter peccata vestra. si autem neq. per
 hæc audieritis me, sed ambulaueritis contra me, et ego incedam ad-
 uersum vos in furore contrario, et corripiam vos Septem plagis pro-
 pter peccata vestra. De Cain rursus qui seipsum fraternæ cædis
 crimine constrinxerat, scriptū est: Septies animaduertetur in Cain, Gen. 4.
 hoc est, septuplo cruciabitur, septenisq; mulctabitur pœnis. quarum
 prima fuit, Maledicta terra; secunda, Operaberis terrā, hoc est, sine
 vlla intermissione ac relaxatione agriculturæ laboribus vexaberis;
 tertia, Et non addet virtutē suam dare tibi; quarta, Gemens ac tre-
 mens eris super terram. tribus duas adiecit pœnas, gemitum perpe-
 tuum, & corporis tremorem. sequitur aliud supplicium, quod Cain
 ipse patefecit, sic loquens: si nunc a terra me eijcis, hoc est, si a terræ
 commoditatibus me disiungis, & a facie tua abscondar. atrocius
 sane supplicium apud eos, qui mentis sunt compotes. separatio a Deo.
 septima: posuit Deus signum super eum: ecce infamiam. Ceterum
 quod Aquila trāstulit Septupliciter, et Symmachus, Hebdomas,
 siue Septimus vlscetur, veterum sententia est, quod a Lamech pu-
 tant interfectum Cain septima generatione. Septimus. n. ab Adam
 Lamech. translatio vero Septuaginta interpretum & Theodo-
 tionis sic habet: Omnis qui occiderit Cain Septem vindictas exsol-
 uet. talemque videtur intelligentiam præ se fere. postquam Cain
 occiderat fratrem, interrogatus a Domino, Vbi est Abel frater
 tuus? contumeliosè respondit: Nescio, nunquid custos fratris mei
 sum ego? Quamobrem maledictione damnatus, vt gemens & tre-
 mens viueret super terram, veniā noluit deprecari; sed peccatis pec-
 cata congeminans, tantum putauit nefas, cui a Domino non posset
 ignosci; quare Domino respondit: Maior est iniquitas mea, quam,
 vt veniam merear. ecce me hodie eijcis a facie terræ, & a facie tua
 abscondar, & ero gemens & tremens super terram, & erit omnis
 qui inuenerit me, occidet me. Eijcior inquam, a conspectu tuo, &
 conscientia sceleris tremebundus, lucem ipsam ferre non sustinens,
 V. 4 ab-

abscondar, vt latitem; eritque omnis qui me inuenerit, occidet me, dum ex tremore corporis, et furia mentis agitatedum esse intelligit, qui mereatur interfici; Verum Deus nolens eum mortis cōpendio finire cruciatus, nec pœnæ tradere, qua se ipsum damnauerat. ait: Non sic. non vt existimasti morieris, mortē pro remedio accipiens,

Horati.
i Epodo.

Nec proderit ditasse Pelignas anus,
Velociusue miscuisse toxicum.
Nam tardiora fata te votis manent.
Ingrata misero vita ducenda est in hoc;
Nouis vt vsque suppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignæ Tantalus semper dapis,
Optat supremo collocare Sisyphus,
In monte saxum; sed vetant leges iouis.

inuitus igitur vitam duces miseram vsq; ad Septimam generationem, & conscientiae igne torqueberis, ita vt quicumq; te occiderit, secundum duplicem intelligentiam, aut in Septima generatione, aut Septimo te liberet cruciatu. Non quod ipse qui occiderit Cain Septem ultionibus sit subiiciendus, sed quod Septem vindictas, que in Cain tanto tempore curcurreunt, soluat in occiso, interficiens eum qui vitæ fuerat delictus ad pœnam. Argumento est Adam, qui semel prolapsus, si moriendi necessitati non fuisset obnoxius, maximum damnum accepturus erat nimirum peccatum operans; qui beneficio afficitur. quod est autem hoc beneficium? Mors, qua licet pœnæ rationem habeat, vtpote vitam extinguens, tamen in misericordiam recidit, immortalē non sinens esse peccatorem. Vt autem quod diximus fiat manifestius, quotidiana consuetudinis ponatur exemplum. Loquatur inter verbera seruus ad Dominū, Quia incendi domum tuam, interfice me. Dominusque respondeat: Non vt vis morieris, et finies morte supplicia; verum longo tempore custodieris ad vitam, & tam infelicitē in hac luce versaberis, vt quicumque te occiderit, beneficium præstet occiso, dum te de tam multis liberet cruciatibus. Et hæc de Cain per digressionem com-

memo-

memorata sint. Redcundum est ad testimonia. In sulcis iniustitię mala seminantem, in Septuplum puniendum esse testatur Ecclesiasticus his verbis: Nefemines, mala in sulcis iniustitię, & non me-
tes ea in septuplum. quod perinde est ac si dixisset, Non des exem-
plum male agendi hominibus ad hoc pronis, sicuti sulcus paratus
ad seminis receptionem, & non metes ea in pœna tibi in septuplum
inferenda. Israel qui peccauerat in sabbatum, Septem decada-
rum, hoc est, septuaginta annorum supplicium sustinet. Septuplum
etiam pessimi vicini in sinum suum recipiunt. reuersos enim Iudeos
ex secunda captiuitate Babylonica, templumq; restaurare tentan-
tes, vicini ab Antiocho Epiphane seducti prohibebant, unde Pro-
pheta regius septuplicem eis imprecatur afflictionem, dicens ex Iu-
deorum persona: Redde Domine vicinis nostris Septuplum in sinu
eorum. Ipsi vero Dauid qui magna animi extollentia, qua tum glo-
riari in subditæ plebis multitudine, tum cristas erigere aduersus
Deum visus est, misit Deus Gad prophetam, qui vbi super-
biam illius a superflua populi dinumeratione increpauit, mox in
peccati sui expiationem trifarię mulctę illi obtulit optionem, petens
quidem, iussus a Deo, vt quam vellet e tribus, vnā ob reatum suū,
ultionem deligeret, aut scilicet Septem annis famem super ter-
ram fieri, aut tribus mensibus fugere a facie inimicorum suo-
rum, aut triduo fieri mortem in terra. cum autem nimis coar-
ctatus pestem triduanam elegisset, melius fore ratus incidere in pro-
pitiabiles manus Dei, quam dari in inclementes manus hominum.
egit Deus cum electo suo iuxta eius optionem. & parcens Se-
ptem annorum fami, & bello trimestri, gladium triduanę pe-
stis immisit, qua Angelo, populum ab alto cedente, a matutino
tempore vsque ad horam prandij conciderunt de populo a Dan
vsque Bersabeę Septuaginta millia virorum, vt colligitur capi-
te 24. secundi Regum. Alibi quoque vocat Dominus famem, &
venit super terram Septem annis. Pręterea totidem annis oppressi
sunt Israelitę a Madianitis. Eodem sensu in Ezechiele scriptum est:

Cap. 7.

Psal. 72.

2. Reg.

24.

origines

in Num.

hom. 16.

4. Reg 8.

Iudic. 6.

Cap. 39.

Egre=

- Ezech. 39. Cap. 3. Egreſſentur habitatores de ciuitatibus Iſrael, & ſuccendent, & comburent arma, & ſuccendent ea igni Septem annis. Et in Damiela, dicitur quod Nabuchodonosor rex Babylon. præcepit vt ſuccenderetur fornax Septuplum, quam ſuccendi cõſueuerat. Qui poſtmodum Deo offenſo ob animi tumidam elationem, nudus inter feras per deſerta, vt bos, toto Septennio fœnum comediffe viſus eſt. Quod ſi quis huiusmodi transformationem irriſione dignam putet, audiat hic ſaltem Platonem, qui illius creditur fuiſſe ſententia, imaginationes hominum flagitioſorum ſic lædi, vt arbitrentur ſe in beſtias eſſe conuerſos. qua ſententia Cabaliſtæ exponunt huius Regis imaginatricem facultatem diuinitus fuiſſe labefactam, vt imaginaretur ſe bouem eſſe factum, & ob id graui dolore afficeretur; exiſtimans ſe inter boues diuinitus translatum. Habet in religione præſens numerus aliud euidentis ſacramentum, quia omnis purificatio, omniſq; mundities fit per Septenarium. Septem animalia munda ingrediuntur in arcã Nohe. licet .n. animalia quaternarium elementalem ſequantur; ternario tamen ſuperiori & diuino participant, vt munda ſint, quod mundities & purificatio procedãt a ſeptenario. Hinc Septimo die emiſſa eſt columba.
- Gen. 7. cum .n. Nohe conſtitutus in arca, exploraret an ceſſaſſent aquæ diluuii, poſtquam reuerſa eſt columba, ſeptem diebus exſpectaſſe dicitur, atque iterum emiſſiſſe columbam, quæ Mundi munditiam pacemq; nunciãns, attulit oliuæ ramum virentibus folijs; quo factò, Nohe ſeptem alijs diebus exſpectauit, vt alio ſubſequenti Septenarij curriculo, plenius ſubſequeretur et plena mundities. Huius ſpeculationis eſt quod propheta Moyses Septem diebus expiat altare,
- Exho. 29. Leuit. 4. & Septem vicibus aſpergit. Septem diebus conſecrantur manus Pontificum. Sacerdotem quoque per ignorantiam peccantem iubet lex maculato vitulo, digitoq; in ſanguine tincto, Septies aſpergi contra velum ſacrarij. Eſt eiſdem myſterij quod ſeminifluus, qui ſanctitatem fuiſſet aſſequutus, numerabat Septem dies in emundatione. Mulier etiam, quæ redeunte menſe pateretur fluxum ſanguinis, Septem

Septem diebus ſeparabatur, virq; qui cum earem habuiſſet tempore ſanguinis menſtrualis, Septem diebus erat immundus. Quod ſi ſanctitati reddita fuiſſet mulier, poſt dies Septē purificabatur, vt in Leuitico edictum atq; imperatum eſt. Adhuc qui fuiſſet ingreſſus tentorium hominis mortui, vel etiam in agro tetigiſſet cadauer occiſi hominis, aut per ſe mortui, pollutus erat Septem diebus. at Sacerdotibus vetitum erat ad obeuntes ingredi, nedum mortuos tangere. non quod ſceleratum ſit corpus; ſed fortaffe quod peccatum, & inobediencia ſit carnalis, & in corpore verſetur, ſit que mortua, & ideo abominanda. ad ſolos autem Patrem Matrem & Filios mortuos permiſſum ſacerdotibus ingredi, quod hi ſoli ſint cognati carnis, & ſeminis, a quibus proximam et continentem cauſam ingreſſus in vitam acceperint. mundatur aut ij quoq. Septem diebus, per quot dies efficitur generatio. Helifeus propheta, vt ſcriptum habetur Regum libro 4. ait Nahaman Syro leproſo: Vade & laua te Septies in Iordane, & recipiet ſanctitatem caro tua, & mundaberis. & ſequitur paullo poſt: Et lauit ſe ſepties in Iordane, & mundatus eſt. præceptum .n. erat in lege vt mundandus leproſus, purificaretur Septies in ſanguine paſſeris, Septēq; diebus extra Tabernaculum permaneret. Allegorice autē iubetur leproſis vt exeant de caſtris, & ſedeant foris, donec eorum lepra mundetur, intelligendo hæreticos ab Eccleſia proijci debere, donec proprio errore purgentur, & ſic reuertantur ad Dominum. Maria ſoror Moyses leproſa percuffa, toti dem diebus, iubente Domino, ſeparata fuit extra caſtra. porro Maria ſignificat pœnitentem. interpretatur .n. amarum mare. Vnde ſanctorum Patrum decreto ſancitum quod peccator poſt Septennem pœnitentiam ad priſtinum ſanctitatis gradum reſtituatur, 33. q. 2. ſi quod. & diſ. 8. 2. præſbyter. 27. q. 1. deuotam. et notat glo. eo. vcr. d. & de pœnit. diſt. 3. ſunt plures. ver. f. Hinc etiam Pſalmi Pœnitentium Septenario ſunt calculo titulati. glo. in ant. de celeb. miſſ. cap. 1. Nam & Dauid Regem de adulterio reprehentum & homicidio, Septē diebus pœnitentiã egit 33. q. 2. hoc ipſum. Quãquam,

Leuit. 15.

Num. 19
Leuit. 21.Clemens
Alexan.
Rom. 4.4. Reg. 5.
Ambroſius de ſacramentis
lib. 1. cap. 5.
Leuit. 13.Num. 12
Aug. 9. ſuper numeros.

2. Reg. 12.

quam, & illud dici posset quod adnotauit & Cassiodorus Senator, Psalmos pœnitentiæ ad hunc numerum fuisse perductos, quod Septem modis peccata nobis dimitti posse maiores nostri dixerint, primo quidem, per baptismum; secundo, per martyrij passionem; per eleemosinam, tertio; quarto, per hoc quod remittimus peccata fratribus nostris; quinto, cum conuerterit quis peccatorem ab errore uia suæ; sexto, per abundantiam charitatis; septimo, per pœnitentiã. sed his addenda uidetur etiam communicatio corporis, et sanguinis D. N. I. Christi, cum tamen digne suscipitur. Inueniuntur & alij fortasse modi remissionum. congruit. n. ut numerum supplicationis nostræ indulgentia diuina transcendat; sed tamen Ecclesia plurimum Septenario numero tribuit, eoque maxime uti solet ad optandam diuinam gratiam: Nam Septem dies defunctis iusta persoluimus, quæ quidem obseruatio habet auctoritatem qua necessarium pietatis impletur officium, dicente Strabo: Dei cultores Septem diebus exsequias celebrant. et in Ecclesiastico scriptum est, quia luctus mortui Septem dierum; fatui autem omnes dies uitæ eius. Genesi quoque cap. quinquagesimo. Iahacob fati diem functum, continuo mœnore lacrymis continenter manantibus, Septem diebus profecuti sunt filij. quem tamen luctum decuplauerunt Aegyptij, quod ab antistite Aug. lib. questionum de Genesi scite fuit adnotatum.

Cap. 16. Adhuc etiam cū Iudith fata subduxisset, luxit omnis populus diebus Septem. D. Ambrosius de fide Resurrectionis: Ergo quia dudum dies mortis inter lacrymabiles aspectus debuit animum inclinare fraternum, qui totum tenebat, nunc quoniam die Septimo ad sepulchrum redimus, qui dies symbolum futuræ quietis est, a fratre paululum ad communem humani generis cohortationem iuuat deriuare mentem, intentionemque transfundere. Nos etiam hodie eundem mysticum numerum a funere elato, veteri Christiano instituto obseruamus, Missas quas vocant celebrari curâtes, largasque eleemosynas pro fato functis effundentes, ut cum Domino conquiescât exantlati uitæ huius ærumnis impatibilibus, vel ut deleantur peccata,

cata, quæ fragilis Homo in hac uita, quæ per Septem dies ducitur, commisit. vel ut anima corpori reconcilietur, quæ carne illicente peccauit. Ceterum quod ad sepeliendorum ritum spectat, illud apud Veteres seruatum refert Alexander ab Alexand. ut defuncti corpus per interualla conclamatum, proprios affines calida abluerent, deinde unguentis ungerent, candidoque amictu induerent, ac diebus Septem seruariet antequam cremaretur. Seruabatur etiamnum hic dierum numerus a S. P. Q. R. quando suos uita defunctos Imperatores consecrabant, iustaque persoluabant qui honos Apotheosis dicebatur. Mos enim fuit consecrare Imperatores, qui successibus filijs uel successoribus uita decessissent, quique hoc honore fuerant affecti, relati dicebantur in Diuos. Erat autem tota Vrbe quasi luctus quidam festæ celebritati promiscuus. quippe functum uita corpus rite hominum sumtuoso funere sepultura mandabant. Ceream tamen imaginem, defuncto quam simillimam ad egroti speciem pallidam fingentes, eamque in regia vestibulo proponentes supra eburneum lectum maximum atque sublimem: circa lectum uero utrinque magnam partem diei sedebant, a leua quidem Senatus omnis uestibus atris amictus, a dextra uero Matrone, quas uirorum aut parentum dignitas honestabat. Hæc ita per Septem dies continuos faciebant, Medicis ad lectum quotidie accedentibus, inspectumque uelut agrum deterius se habere subinde pronuntiantibus.

Septimo autem die ex hac mortali uita ad celestem patriam migrasse afferebant.

Herodiana
hist.
lib. 4.

DE NUMERO IIX.

Octonarius ita omnium sensibilium cuborum principem locum tenet, ut unitas omnium numerorum. cum enim unitas intellectualis sit numerorum abyssus, totiusque multitudinis principium, sola sibi primigenium nomen vindicauit. primus. n. ipsa est trigonus, primus tetragonus, primus pentagonus, prima pyramis, primus cubus, & ut vno verbo complectar, in alijs figuris primum: adeo nihil est in unitate quod extra producat, cuius non sit eodem quoque pacto particeps. Verum enimvero cum secari vel diuidi non possit unitas, nusquam illam in proprijs rationibus sensibilium, aut angulorum, aut laterum metis expressam inuenies. hac sequentium figurarum, inter quas prima velit nuncupari, nullo se visibili contexit amictu, nullamque praesert claram speciem eorum, quorum nomina sibi praesumit adscribi. primus ipsa cubus est sine angulis, ac sine lateribus, tota est angulus, totaque latus. Quae vero sine specie, sine vlla partium varietate sunt in unitate, in sequentibus numeris sensu ipso expressa conspiciuntur, suntque visibili laterum atque angulorum habitu contenta. Octonarius igitur primus ab unitate sensibilis est cubus, quare & Vulcano dicatur. Ex primo. n. motu, & dualitate, quae Iuno est, constat. Nam dualitas ter multiplicata, octonarium conficit cubum, & solidum numerum, ut bis, duo, bis; octo. Neque hunc trinum ductum Pythagorici transcendunt, quod quilibet numerus in semetipso ter ductus, cubum constituat. Quo fit, ut cubum omni ex parte aequalē ex trino radices ductu facile conspicias; nam cum dicis bis, duo, bis, longitudo primo binario exprimitur; latitudo, secundo; tertio, profunditas: & ita longitudo aequatur latitudini, & utrique, profunditas. Neque id solum, sed et anguli siue hos sursum aut deorsum, siue dextra parte aut sinistra, siue quavis alia positione sumseris, sunt aequi. Quanta autem sit Octonarij perfectio vel ex hoc facile

facile potest excogitari, quando omnis cubus & a senario tegitur numero inter ceteros perfectissimo, & ab ipso vel eius multiplici originem habere conspicuum est. Dispositis enim continue ab unitate senario, & senarij multiplicibus, iisque continue simul iunctis, oriuntur omnes numeri primi unitate senarij multiplicibus maiores: hisque rursus continue simul additis surgunt continui cubi.

Senarij multiplices,	1	6	12	18	24	30	36	42
Numeri primi ex eis facti,	1	7	19	37	61	91	127	169
Cubi ex numeris primis.	1	8	27	64	125	216	343	512

Præterea demto a quolibet cubo, quotiens potest senario: aut id quod relinquitur latus est cubi, aut additus ei senarius, aut senarij multiplex, latus gignit cubi. Si vero nihil ex diuisione superest, aut senarius, aut eius multiplex erit cubi latus. Ab unitate. n. primo cubo, nulla facta senarij subtractione, superest unitas, quae est & latus unitatis. Ab eo numero, quem in manibus habemus, demtus semel senarius, residuum facit binarium, Octonarij cubi latus. Tertius cubus 27. senario diuisus, ternarium suum latus relinquit. Quartus 64, quaternarium suum latus. Quintus 125, quinarium relinquit. Sextus 216, nihil. eius. n. latus est ipse senarius. Post sextum autem cubum usque ad duodecimum, residuis numeris additus semel senarius, latera cuborum profert. A duodecimo ad decimum octauum cubum, residuis senaria diuisione numeris, bis est addendus senarius ad elicienda cuborum latera, et ita crescendo continue pergas, secundum series & senarias cuborum reuolutiones, & habe bis propositi cubi radicem. Redeo ad Octonarium, qui non solum solidorum primas tenet, verum etiam primus omnium in numeros ita soluitur pariter pares, hoc est, in bis quaternos, ut nihilominus in numeros aequè pariter pares ipsa quoque diuisio dissoluatur, id est, bis binos; rursusque qua aequalitate resoluitur, eadem quoque componitur. namque bis bini bis octonarium constituunt. Cum ergo & compo-
sitio

fitio ipsius pari aequalitate procedat, & resolutio aequaliter redeat usque ad unitatem, quae diuisionem pro arithmetica ratione non recipit, iure optimo Pythagorici iuxta suae disciplinae morem, hoc numero Iustitiam comprehendebant, quod Iustitia sit aequalis pro cuiusque meritis distributio, fundamentumque firmissimum civitatis. Nec aliam ob causam Deus dicitur Iustitia, nisi quod linea recta infinita primo circulum, deinde triangulum faciens, ex tryade venit in tetraedyn. Unde si trigonum est perfecte, est necessario quadratum. & hinc Octonarius ex Pallade, & Amore, i. ex verbo & Spiritu genitus, diuina quadam ratione consergit. primo quidem in unum, duo quinq; diuisus, deinde in quindecim multiplicatus, ac nihilo diminutus, sed auctus in quaternariam a se ipso circulum facit primum, quae figura solius Dei est. Hinc Orpheus quotiesunq; diuinam volebat obtestari iustitiam, per Numina Octo iurabat, quae rerum summam imperare dicebat Euander, Ignem scilicet, Aquam, Terram, Caelum, Lunam, Solem, Mithram, & Noctem. Mithram autem Persae idem cum Sole existimant. ut n. scribit Strabo, Deos octo venerabantur Persae; Caelum, quem Iouem putabant, Solem, quem Mithram vocabant, Lunam, Venerem, Ignem, Tellurem, Ventos, & Aquam. In Aegyptia quoque columna in signum iustitiae posita Octo Deorum nomina notabantur inscripta, Saturnus, Rhea, Osiris, Spiritus, Caelum, Terra, Nox, Dies. Etiam Deos Octo esse prodidit Xenocrates Chalcedonius, de quibus commemorat Cicero lib. 1. de natura Deorum; quinq; scilicet in stellis vagis, unum qui ex omnibus sideribus, quae infixae caelo sunt, septimum Solem, octauum Lunam constituens. Neque illud quidem ignoretur oportet, Octonarium in diuinis oraculis signum fuisse iustitiae, cuius rei argumentum est

Gen. 6. 7.
2. Petri 2

Noe, qui & Octavius, & iustitiae praeco nuncupatur. Hunc numerum ob Iustitiae Sacramentum Ioui sacrum fuisse perhibent prisci Theologi. Matrinoque Deum Cybele dicitur, cui omnis cubus attribuitur. Plutarchus illum Baccho, seu Dionysio adsignat, quod Octauo mense in lucem editus esset, cuius rei sempiternum est illud

testi-

testimonium. Naxos. n. insula illi dicata, hanc prerogativam obtinuit, ut sola Naxia Mulieres Octauo mense salutariter pariant, factusque vitales edant, cum ubique fere gentium omnes eo mense geniti intereant, et manifesto etiam versentur in periculo. quare Saturno atque Parci illud constituerunt. Ad huius numeri commendationem illud item afferri solet quod ab Arithmetici primus actu quadrans fuit nuncupatus, omnibusque numeris, sicut et senarius, dictus perfectus, & qui terminant in illis, qui vero ab his defecerint, imperfecti iudicantur, quod in infinitum semper hi duo senarius scilicet, & Octonarius diuisione aequalitatem recipiant. Illud quoque relatu dignum videtur, quod hunc numerum usurpauit antiquitas, cui nihil alicui rei deesse significaret, aut cum multa inter se viderentur similia ὅλα τὰ ὀκτώ, id est, Omnia Octo, dicentes. quod prouerbum fuisse videtur, atque hinc natam esse paroemiam putant. Stesichori poetae conditorium, magnifico exstructum impendio, ex octonis constabat omnibus, Octo columnis, Octo gradibus, Octo angulis. Cuius meminit Iulius Pollux agens de lusu taxillorum, quem dicit numeris constare, in quibus unus sit, qui stesichorites appellatur, nimirum octo, idque cognominis sumtum ab eius monumento. Alij rursus in Olympijs octo fuisse certaminum species testantur; atque inde ductum adagium: Omnia Octo: Delectatum apparet hoc prouerbio Heliogabalum imperatorem, cui morem hunc fuisse scribit Aelius Lampridius, ut simul ad cenam vocaret Octo caluos, Octo luscos, Octo podagrosos, Octo surdos, Octo nigros, Octo praelongos, & Octo prae pingues & obesos. Sunt etiam qui dicant Haletem, qui Corinthios in unam civitatem coegit, ciues uniuersos in Octo tribus, & in Octo partes urbem distribuisse, atque hinc ortum fuisse vulgi sermonem. Praesens numerus in diuinis scriptis, nouum testamentum, futura resurrectionis diem, & aeternam bonorum requiem, quae post Mundi consumationem in animabus et corporibus glorificatis est futura, demonstrat. Quod quidem volens praecceptor noster IESU

X Disci-

Libro 9.
Lusus ta
lari? Ste
sichori?

Cap. 9. Discipulis aperire, sic eos allocutus perhibetur in Evangelio Luca: Dixi venturum filium hominis in gloria patris sui, & existimatis me narrare fabulas. quoniam ergo inefficax fuit oratio, res docebunt. Sunt aliqui homines stantes, qui non gustabunt mortem donec videant regnum Dei. factum est autem post hæc verba fere dies octo, assumpsit IESU Petrum, & Iacobum, & Iohannem fratrem eius, & duxit illos in montem excelsum, & transfiguratus est coram eis, & mutata est eius forma, & cum lucis induisset turricam, fulguris præferentem speciem ostendit aspectum, Octonario dierum calculo verum tempore resurrectionis gaudium venturum docens. Nam & ipse post sextam sabbati, quia crucem ascendit, & septimam sabbati, qua in sepulcro quicuit, octava die surrexit a mortuis. Et nos post sex huius seculi ætates, quibus pro Domino pati, & elaborare gaudemus, & septimam sabbati quietis animarum, quæ interim in alia vita geritur, Octava resurgemus ætate. Sed quid dicemus cum

Mar. 9. Marcus & Matthæus veluti vno ipso ore loquentes, dicant post
 Matth. 17. sex dies transfiguratum fuisse Dominum? Ad hoc beatus Lucas
 Aug. de con. euā. lib. 2. De doct. ch. lib. 3. De q. euang. cap. 7. Io. hā. Chri. sol. i. Mat. sh. 17. responderet: Nec temporis ordine, nec mysterij ratione discrepant, quæ a me & ab illis dicuntur. Illi. n. die prætermisso, quo id quod paulo post erat a Verbo faciendum, Apostolis communiter est prædictum, & illo rursus in quo id quod prædictum est, Verbum fecit admirabili quoddam modo: eos, qui sunt inter duos, primum inquam & ultimum, vel potius inter primum & octavum, numerat. qui quidem sunt aperte sex, quibus si duos iunxeris, principium et finem coniungens medio, habebis sine contradictione quod queritur. Inde etiam illi absolute post sex dies factum memorant: ego vero primum, quo Dominus hæc promisit, et ultimum quo promissa cõplevit, adiungens, temperantius posui, Octo fere dies. Et in rōne mystica illi post sex Mundi ætates Sanctis ab omni labore quiescendum: ego autem tempore Octavo surgendum esse designo, quando. s. finita seculi hebdomada, Dominus venerit adiudicandum Mundum. Inde etiam Psalmista, resurrectionis diem considerans, quia de extre-

mi 110-

mi iudicij districtione erat locuturus, præmisit titulum dicens: In finem Psalmus David pro Octava. Vt. n. quam octavam diceret, demonstraret, diem illam tremendi terroris in Psalmi inchoatione secutus est in hæc verba: Domine, ne in ira tua arguas me, neq; in furore tuo corripas me. modo. n. quisquis per flagella corripitur, & in correctionibus emendatur, in mansuetudine corripitur, nõ in ira. in districto autem illo examine omnis argutio atque correctio ira est, quia venia post correptionem non est. Per sex igitur ætates, quibus licet operari, precibus est insistendum, ne in Octavo retributionis tempore a iudice corripiamur irato. Infinita porro sunt huius numeri sacramenta; sed quia Hilarius præfatione Comm. in Psalmos, et in Psal. 118. D. Hieronymus in expositione libri Eccl. & Ambrosius epist. 39. & in explanatione Lucae Evangelistæ, ubi Dominus in monte transfiguratus est, & Aur. August. de sermone Domini in monte. ubi de Octo beatitudinis disseruit, divinam illam quietem, & summam beatitudinem designantibus; adeo diligenter & accurate de eo locuti sunt, ut si dicta illorum in vnam seriem colligantur, vix possint logissimo volumine comprehendere, & breuitati studere de hac Octava tantum erit mihi differendum. nam quod lectori placuerit, ex his eligere licebit, cum huiusmodi viros aduocare sufficiat. Hæc igitur Octava dies est, de cuius sacramento, & omnium nationum in Christo fide, Octavus quoq. Psalmus incipit: Domine Dominus noster. Octavum autem diem non recipit Mundus; sed finito septimo ad primum ut redeat necesse est, quod Octava ad æternam requiem pertineat. Octonarius (inquit Nic. Cusa,) semper est reiteratio post complementum. hic Mundus septem ætatibus rotatur in Octavam. sunt septem spiritus Dei, quibus movetur spiritus noster, ut in Apoc. & omnium consummatio est per septem, & renouatio in Octava, ut in harmonia, quia Octava repetit primam. Hinc Philolaus Pythagoreus harmoniam geometricam vocabat Octonarium, quod in eo cunctæ rationes convenire viderentur. Nam apud Pythagoreos septenis harmonicis

X 2 modis

Psal. 6.

D. Hier. Vide Io. Damascenum Orthodox. lib. 4. cap. 24. Psal. 8. Cassiod. Sen. 1. ps. 11. Nic. Ex. cit. lib. 3. Alleluia dies.

modis absoluitur quæq; consonantia, eoque cum ad septimum peruentum est, ad primum redit progressus. quare in modorum Octonario initium, & finis vñ sunt; in septenario autem, nequaquam. Progressus autem ab eodem in idem, circularis est, isque cum perfectionis sit argumentum, nobis facile exprimit progressum a Deo in creaturas, qui a creaturis rursus in Deū resilit et reflectitur. Idem est a veritate ad imaginem ipsam in suam veritatem referens: progressus autem a veritate in imaginem, qui septenario exprimitur, nãpe in quo finis & principium non sunt vnum, semicirculi est et imperfectus. nam præterquam quod imaginem suam nactus est terminum, est prioris sola portio. non itaque ab re vetus instrumentum, quod noui umbra & imago, septenario exprimitur; nouum autem veritas, Octonario. Adeo veteris instrumenti homines imaginibus hærebant affixi, ne illas quidem in suum referentes auctorem, & finem. at diuino incarnati verbi detecto mysterio, summa veritas, vnitæque septenario adiuncta, septenarium in Octonarium commutauit. Nec ab re quidem humanam septenario expressam assumpsit naturam, quo plenius ac perfectius umbratilem septenario expressam imaginem, in suam transferret veritatem, qua parte Iudæismum, ritum item Gentilium, quique solis hærebat imaginibus, in veram Dei patriam commutauit, & sacrificiorum umbratiliū multitudinem septenario expressam, in vnum verissimi, & immaculati agni commutauit sacramentum, in quo quæque omnia complectuntur sacramenta, eoque mediator veteris, & noui testamenti factus est, mediator nihilominus Dei & hominis, vitæ præsentis & futuræ. Quod quidem est argumentum, nobis de hac umbratili vita transeundum ad veram & immortalem vitam. Quemadmodum enim angelicus intellectus purus est, & per se subsistere natus extra corpus: Ita & humanus intellectus in corpore subsistere natus est. Cum igitur humani intellectus natura subsistat in corpore, non debet natura extra corpus esse, neque disiungi aut a corpore segregari. Nam quod

extra

extra corpus animam degere firmissime credimus, huius causa fuit peccatum, quod præter naturam est. quare iterum etiam cum sit immortalis & incorruptibilis, natus est corpori restitui, vt in proprio gradu & suapte ipsius natura subsistat semper. Facta sunt. n. & creata vniuersa ab omnipotenti Deo, vt eo modo subsistant, quo nata sunt esse; nec statuit, aut vult Deus quidquam in rerum natura inane, vel ociosum. Atqui nata est rationalis anima, vt sit & saluetur in corpore, vt pote cui multæ vires insunt, quas nisi corpori addicta & conglutinata nequit exercere. nam si verum est, prout verum est, animæ nostræ substantiam conditam esse in æuo, numquam interituram, aderunt illi semper siue in corpore, siue extra corpus vniuersæ vires ipsius, naturalesque potestates; extra corpus autem subsistenti plurimæ eius vires ociosæ relinquuntur, vt quibus desunt ipsa subiecta, & organa, & exercendarum naturalium operationum facultates, veluti sensitiuæ, et imaginatiuæ, ad quas duntaxat in subiecto corpore exercendum nata est anima. Et cum omnis naturalis animæ vis, & potentia sit propter operationem, quæ ab ea proficiscitur, debet & naturalis potentia sempiternæ semperque manentis, sempiterna continua, & iugis esse operatio; alioquin (quod contra naturam est) vis animi inanis, atque ociosa manebit. Licet enim illæ animæ vires, quæ sunt in aliqua parte corporis, & quæ, vt perficiant suas functiones indigent organis corporis, animam non consequantur emigrantem e corpore; omnino tamen in ipsa anima potentie istæ penitus manent, tanquam in radice. Futurum est igitur post sex huius seculi ætates, & septimam sabbati, in qua noster intellectus a corpore segregatus quiescit, vt resolutum in ætheros corpus, Octaua ætate, pristinam corporis formam recipiat, fiatque rursus æternum animæ domicilium. cui confine esse videtur illud Platonis de Repub. libro 10. ubi Herus Armenius genere Pamphilius animas refert, cum in præto dies Septem requieverint, oportere Octauo surgentes die illinc recedere. Quod a Sancto Moyse creditur desumpsisse,

X 3 ut

ut sunt pleraque mysteria ad Ethnicos quoque delata. Hoc quippe fuerat præfiguratum in Circuncisione, quæ Octavo die a natiuitate fiebat. Nam per membrum, quod circunciditur, mortalis propagatio generatur, Et quia in resurrectione nec matrimonium contrahunt, nec elocantur, nullaue carnis agitur propagatio, nullaue successio, sed sunt omnes, sicut Angeli Dei in celo, ideo die Octaua præputium amputari cautum erat. Est & alia causa cur Circuncisio fieri præcepta die Octauo, nempe ad insinuandum Sanctorum corpora in die resurrectionis extremæ ab omni prorsus labe corruptionis emundanda, et immortalitatis atque incorruptibilitatis gloria condecoranda. Tunc sane creatura ipsa liberabitur a seruitute corruptionis, in libertatem gloriæ filiorum Dei. Tunc itidem Saluator noster refermabit (ut ait Paulus) corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ. Denique tunc corruptibile hoc induct incorruptionem, & mortale hoc induct immortalitatem. Non est tamen illorum spernenda consideratio, qui circuncisionem dicunt figuram fuisse Baptismatis. Quemadmodum. n. Circuncisio non vitale membrum amputabat corporis, sed superfluitatem, inutilem; sic per sanctum Baptisma a peccato circuncidimur. Manifestum autem, quod peccatum, superfluitas concupiscentiæ est, & non necessaria concupiscentia. Impossibile. n. est quenquam nullo modo concupiscere, aut tandem sine gustu voluptatis esse. Sed quod inutile est voluptatis. i. inutilis concupiscentia & voluptas, hoc est, peccatum: id ipsum est quod circuncidit sanctum Baptisma, præbens nobis signum honorabile, crucem in fronte: non a Gentilibus discriminans nos. (nam omnes fere Gentes Baptisma consecutæ sunt) sed in vnaquaque gente fidelem ab infideli distinguit. Veritate igitur apparente, inutilis figura, & umbra, quare superflua nunc Circuncisio, et contraria sancto Baptismati. Ex quo. n. Christus baptizatus est, & Spiritus sanctus hominibus in similitudinem columbæ apparuit descendens super eum in Iordane, ex tunc spiritualis cultus & conuersatio & celorum regnum prædicata sunt. At vero ante Baptisma, ut impletet & sisset legem

gem Dominus, in se voluit Circuncisionis aptari signaculum. Vt. n. in Euangelica historia cap. 2. scribit D. Lucas, postquam consummati sunt dies Octo, ut circuncideretur puer vocatum est nomen eius ΙΗΣΟΥΣ. Vbi illud nobis annotandum occurrit, quoniam si verba spectemus Euangelistæ, significari videtur circuncisum esse Christum transactis Octo diebus, id est, nono die. At non est hic eorum verborum intellectus. neque. n. in Circuncisione violare voluit Christus legem Moysis; sed est modus quidam loquendi sacrae paginae significans postquam aduenit Octauus dies, in eo die Christum fuisse circuncisum. Quemadmodum & Matthæus facit Iudæos dicentes Pilato, Christum dum viueret dixisse resurrecturum se a mortuis, post tres dies, pro eo quod est, tertia die. Sic Marcus narrat Christum dixisse, filium hominis resurrecturum post tres dies. At Lucas cap. 9. & Matthæus cap. 16. idem commemorantes, scribunt dixisse eum tertia die. Spectat etiam ad Octonarij mysteria discutienda, quod filij Dei nomen vocatum est ΙΗΣΟΥΣ. huius. n. nominis non tantum etymologia, sed & ipse, qui litteris notatur numerus, perpetuæ salutis nostræ mysteria redolet. nam si respicias etymon, Octo absolute continet elementa. interpretatur. n. S A L V A T O R: si vero græci nominis numeros species, numerum habebis diuinæ resurrectioni congaudentem. Huius. n. numeri sunt I, 10. H. 8. Σ. 200. O. 70. Y. 400. Ζ. 200. Qui in vnum redacti, efficiunt 888. Octo scilicet vnitates, Octo decadas, Octo hecatontadas. quemadmodum a Sibilla Cumana fuerat pronuntiatum his versibus ex græco in latinum conuersis.

Tunc ad mortales veniet, mortalibus ipsis
 In terris similis, natus patris omnipotentis,
 Corpore vestitus. Vocales quattuor autem
 Fert, non vocalesq; duas binum Geniorum.
 Sed quæ sit numeri totius summa, docebo.
 Namq; octo monadas, totidem decadas super ista,
 Atq; hecatontadas octo, infidis significabit
 Humanis nomen: tu vero mente teneto
 Aeterni natum Christum, summiq; parentis.

X 4 Hoc

Sibillino-
rū oracu-
lorū li. I.

Hoc igitur diuinum nomen Octonis absoluitur elementis; quia resurrectionis exemplum in se mortalibus Octaua die resurgendo praestitit. Continet & decuplata, quia legis decalogus quomodo debeat impleri, suae nos resurrectionis figuris instituit. Continet & centies ducta, quia gloria suae resurrectionis ostensa, qua nos in futurum sequatur retributio praemonstrat. Centenarius namque numerus, qui post tot in laeva cursum numerorum, primus dexteram petit, illius nimirum seculi gaudijs figurandis aptissime congruit.

Perfeetorum autem cumulatio numerorum unitatis scilicet, Denarij, & Centenarij firmitatis indicium est, auctore Beda. Haec de Octonario castigatius, quam se copia suggererat.

Com. in
Luc. c. 2.

DE NUMERO IX.

Nonenarius numerus ad Denarij non accedens perfectionem, sed unitate minor, citra illum deficiens, rerum & operum imperfectionem ac diminutionem designat; mortalibus potius & rebus seculi competens, quam diuinis. Exhodi cap. 22. Decimas et primitias Deo offerri praecipitur, nouem vero partes retineri. Quod ergo primum est, & decimum Deo offertur; quod Nouenario mensuratur, retinetur. quia reuera cuiuslibet boni operis inchoatio, & complementum, ac perfectio, Deo sunt ascribenda. quoniam sine Diuina gratia nullum bonum opus perficitur, aut completur. ipse enim Dominus operatur in nobis velle, & perficere. nec sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, tanquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Nouem igitur partes, id est, quaecunque imperfectio nobis est retinenda, & nobis ascribenda. Docuit hoc pater familias apud Euangelistam, qui hora Nona inuenit ociosos in foro. Legens diuina oracula vix, aut nunquam Nouenarium laudabiliter positum inuenies.

Leuit. 27

Philip. 2.

1. Cor. 3.

Matth.
20.

uenies. Considera Symeonem filium Iacob in Aegypto detentum, & Nouem fratres eius dimissos ut reuenterentur ad Patrem, quorum diminutum numerum dum specularetur magnus ille Scriba, non dixit eos ascendere ex Aegypto, quod ad hoc reor spectare mysterium. si diligentius consideremus, inueniemus, quia nunquam fere in sanctum locum quis descendisse refertur; nec ad vituperabilem conscendisse memoratur. Nam de ciuitate sancta Hierusalem, qua pacis visio interpretatur, scriptum est: Ecce ascendimus Hierosolimam. Contra in Aegyptum (ea Mundus dicitur, in quem Dominus descendisse in carne memoratur) qui ex semine Abraham nascuntur, descendisse scriptum legitur; & rursum filios Iacob ascendisse de Aegypto. Et de ipso Abraham sic dicitur: Descendit Abram in Aegyptum. item: Ascendit Abram de Aegypto ipse, & vxor eius. Tum deinde, & de Isaac dicitur; quia apparuit ei Dominus, et dixit ei, non descendas in Aegyptum. Adhuc: Videns, inquit, Iacob, quia est commercium frumenti in Aegypto, dixit ad filios suos: Vt quid desides estis, ecce audio quia est frumentum in Aegypto, descendit illuc. Et paullo post dicitur, quod descenderunt decem fratres Ioseph in Aegyptum comparare frumentum; cum autem dimissi reuenterentur ad patrem, eo quod, detento Symeone, Nouem essent, non est scriptum, quod ascenderint ex Aegypto; sed: Imponentes, inquit, frumentum super asinos suos, abierunt. Quae de ascensione, & descensione dicta esse volui, quo diuinam paginam non inerudito sermone compositam; sed secundum disciplinam diuinae eruditioni accommodatam; neque tantum historicis narrationibus, quantum mysticis rebus, praecipue numeris, inferuire dignoscas. Pascha immolat populus, & alias celebrat festiuitates. omnis eius solennitas octauo absoluitur die, nec ad Nonum peruenit. Qui agnum Pascha parant, transacta die Nona incipiunt preparare. Dies denique propiciationis, & expiationis mensis septimi, post diem Nonam celebratur. Nouenarium numerum non in bonam partem accipi, & quartus Regnum

Gen. 42.
Origenes
i Genes.
lib. 15.

Matt. 20.

Gen. 45.
Amos 2.
Gen. 12.

Gen. 13.

Gen. 26.

Gen. 42.

Gen. 42.

Gen. 42.

Exho. 12.
Leuit. 16.

23.

rum

Ier. 39. & rum liber, & Ieremia narrat historia. in hoc enim obsessa & expu-
 52. guata Hierusalem a Nabuchodonosor rege Babylonis. Anno No-
 2. Reg. no regni Osie, Salmanasar Rex Assyriorum Samariam cepit, du-
 25. 4 Reg. cens populum Israel in Assyrios captiuum. Die Nona mensis Iulij
 18. utrumque templum dirutum, atq; euersum. ideo apud Iudaeos infau-
 D. Hier. 1 stus, et ater nuncupatus est Nouenarius. Apud Aggaeum quia pro-
 Aggei. 2 phetia de immundicia populi futura erat, secundo anno Darij No-
 2. Reg. nus mensis iungitur. Taxatur hic numerus libro Reg. secundo, quan-
 24. do peccauit Rex David populum mandans dinumerari absq; sili di-
 Exho. 30 midij collectione. dicitur. n. quod Ioab, lustrata vniuersa terra, ad-
 fuit in Hierusalem post Nouem menses. Indicabat autem hic nume-
 rus subsecuturam poenam. Quare tria leuat Dominus super Regē,
 vt vnum ex tribus eligat. D. Hieronymus exponens illud Ezechie-
 Ezech. 24. lis: In anno Nono, decimo mense, decima mensis: Nouenarius inquit,
 poenarum, & dolorum numerus est, & semper sequitur iustitiam,
 4. Reg. & decimi mensis, & diei decimae clementia temperatur. idcirco . .
 25. adhibentur aegrotantibus poena, vt dolorem sanitas consequatur.
 Psal. 9. Homerus omnis doctrinae artifex, cum sua scripta omni doctri-
 narum varietate sparsisset, ne desideraretur quasi sacratio eruditio,
 mystica etiam numerorum obseruatione decorauit, quem prae mani-
 bus habemus Nouenarium semper adhibens ad res tristes, hominiq;
 infestas. Sciens. n. hunc numerum poenae ac castigationi addictum.
 Iliad. Rhapsodia prima Nouem diebus sagittae Apollinis Greco-
 rum exercitum peruasurunt, pestem & interitum inferentes.

Nouem diebus per exercitum ibant sagittae Dei.

Vlysses Rhaps. undecima, Tityus ob improbitatem, temerariam-
 que libidinem deiectus ad inferos, atq; illic ligatus & prostratus,
 iugera nouem terrae cooperire fingitur. vt ex Virgiliana translatione.

Virg.
Aen. 6.

Nec non & Tityum terrae omniparentis alumnum
 Cernere, erat per tota Nouem cui iugera corpus
 Porrigitur.

Vbi vero Vlysses Neptuni fluctibus, furentibus austris, iacta-
 ctatum

ctatum fuisse describit, sic in senso hoc fere semper usus est Noue-
 nario, vt denarium hinc tandem stationi consecravit, hęc carens
 Vlyss. Rhaps. septima, vt interpretatus est Simon Lemnius.

Naufragus ipse ratem cepi, latera ardua prendens,
 Brachia iactando, per cęrula naue ferebar.
 Namq; Nouem errabam cęca caligine soles,
 Per pelagus raptus, totidem sine sidere noctes.
 At decima tandem luce me ligno vagantem
 Ipse Deus quicumq; fuit, miseratus arenis
 Appulit Ogygiam cursu, fluctuq; per vndas,
 Seruatum ex pelago tristi me littora primum,
 Ogygia accipiunt, peregrino nomina dicta,
 Insula in ingenti ponto, quam seua Calypso
 Pulchra comas habitat.

Vlyss. Rhaps. 9.

Hei mihi, tum patrię tetigissem littora terrę
 Incolumis, si non aquilo fluctusq; feroces,
 Aequoreq; vnde, Maleę sub curua sequacis
 Saxa retorissent, tristiq; errore Cithera.
 Lucibus inde Nouem varijs freta concita ventis
 Ipse lego, cursu piscosa per æquora vectus.
 Lotophagum decima tetigi sub luce carina
 Prosper humum, virides qui carpunt frondibus escas
 Florigeris alacris, terramq; intramus ab vndis.

Vlyss. Rhaps. 10.

Lucibus inde Nouem vastum trabe currimus æquor,
 Nocte dieq; simul remos lentamus in vndis.
 Proxima post Nonam cum sese aurora moueret,
 Tum procul e fluctu patrię mihi cernitur ora,
 Atq; Ithacę decima se tollunt littora terrę.

Vlyss. Rhaps. 14.

Lethiferis ventis & tempestate ferebar,
 Perq; Nouem soles rapiebar flamine diro:
 At decima vnda rotans Thesprotum sistit in oris,
 Nocte sub immenso fluctu, cęcisq; tenebris.

Etiam ad huius numeri naturam indicandam spectare videtur,
 quod idem Homerus Iliad. Rhaps. 6. de armorum Diomedis, &
 Glauci commutatione cantans, Nouenario tanquam deterioris con-
 ditionis numero usus est.

Sic

Sic vociferantur ab equis descendentes,
Manusq; mutuo acceperunt, & fidem dederunt.
Tunc Glauco Saturnides mentes abstulit Iuppiter,
Qui ad Tydiden Diomedem arma mutauit
Aurea arcis; centum ducatorum Nouem ducatorum.

Est autem huiusmodi historia. Diomedes Græcus, & Glaucus Troianus cum in medio pugna seruore inter se obuiam facti esset, uterq; magna sui fiducia fretus, in eoque iam essent, ut manu conferturi viderentur, inuicem (ut fit) sciscitantes alter alterius genus & patriam, amicitiam tandem hospitiumq; auitum agnouerunt; quo facto cum pugnare nollent, atq; ideo diuersi abire cepissent, ibi Diomedes Glaucum ita alloqui cepit. Heus tu quin arma inuicem commutamus, ut omnibus his innotescat paternum auitumque hospitium nobiscum intercedere? Quo dicto confestim ex equis desilientibus illis, & mutuis complexibus accepta dataq; fide, in tantam amentiam Glaucus Ioue mentem eripiente, prolapsus est, ut arma aurea, ac centum bobus æstimata, arcis armis Nouemque bobus æstimatis continuo immutaret. Huius autem Diomedis & Glauci inæqualis permutatio prouerbio locum fecit, quoties deteriora melioribus reddita volumus significare. Nec tandem a mysterio vacat quod apud eundem Poetam Græci Nouem annis mala machinati sunt Achivi, tentantes omnibus dolis. nouerat enim Marti dicatum esse Nouenarium, quare hæc canit. Vlyseæ Rhapsodia 3.

Annis namq; Nouem celsæ prope Pergama Troiæ
Nexuimus fraudes Phrygibus per Dorica castra.
Obruimusq; illos pugnis.

Quemadmodum Græcis Chalchas prouidus augur ex serpentis portento in Aulide prædixerat, de quo Naso sic cecinit lib. 12. Metamorph.

Hic patrio de more Ioui cum sacra parassent,
Ut vetus accensis incanduit ignibus ara,
Serpere cæruleum Danaï videre draconem
In platanum ceptis quæ stabat proxima sacris.
Nidus erat volucrum bis quattuor arbore summa,
Quas simul & matrem circum sua damna volantem

Corripuit

Corripuit serpens auida; recondidit alno.
Obstupere omnes. at veri prouidus augur
Testorides vincemus, ait, gaudete Pelasgi:
Troia cadet. sed erit nostri mora longa laboris:
Atq; Nouem volucres in belli digere annos.

At diuina oracula redeamus. Nonus Psalmus illorum primus est, qui aduentum Antichristi prophetat, cuius os maledictione, et amaritudine plenum, et sub lingua eius labor, et dolor. In eo rursum sacratissimus Domini aduentus exponitur, quando Dominus iudicabit Orbem terræ in æquitate, et populos in iustitia. Numerus etiã præfens illud occultum aperire probatur, quod hora Nona Dominus noster IESUS Christus sanctum emisit spiritum. Circa horam quippe Nonam, cum inclinata iam esset ad vespem dies, & tepes factus a meridiano seruore radius Solis, mysterium victoriosissime passionis consummauit, euidenter se insinuans, propter auferenda scelera, quibus a Diuina luce & dilectione in huius mortem peregrinationis incidimus, crucis subiisse patibulum. Quare inter alia etiam de passione Domini ca Psalmus loquitur Nonus, per calculum suum transitus eius horam annuncians, quando etiam Crucis ipsius noscitur narrasse mysteria. Quod si D. Athanasium sequi voluerimus, in hoc Psalmo est Angelorum demonstrata pernicies, cum dicitur: Increpisti gentibus, & periit impius. Nam ut in Canonicis decretis legitur, quod Nouem hebdomadibus, Alleluia, intermittimus, non incongrue per Nouem hebdomadas, Nouem Ordines accipimus Angelorum, quorum decimus, per superbiam corruens, Angelicum numerum minuit, & a felicitate perturbauit. item August. sermone de Decimis: Hæc est, inquit, Domini iustissima consuetudo, ut si tu illi decimam non dederis, & tu ad decimam reuocaberis, hoc est, ad Dæmones, qui sunt Angelorum pars decima, associaberis. Traçans Salonijs locum illum in Ecclesiaste: Sapientia confortabit sapientem super decem principes ciuitatis: Sapientia, inquit, in hoc loco Iesum significat, qui est virtus et sapientia Dei. Decem principes ciuitatis sancti Angeli sunt intelligendi, qui sunt principes

Matth.
27.
Mar. 15.
Luc. 23.

De Con.
dif. 1. c.
Hi duo.
Rubert.
Tuitie. li.
12. in Io
han.

16. q. 1.
Decimæ.

Cap. 7.

pes

pes ciuitatis, idest celestis Hierusalem, sunt & principes Ecclesie, quia ipsi quotidie regunt eam & custodiunt. Decem autem dicuntur, quia decem fuerunt ordines Angelorum, sed vnus cecidit per superbiam, & iccirco boni Angeli semper ad hoc laborant, vt de hominibus numerus adimpleatur, & perueniat ad perfectum numerum, idest denarium. sed quia maius est auxilium sapientie. i. Iesu Christi, quam sit Angelorum, ideo dicit quod sapientia confortat super decem principes. Est eiusdem sententie Gul. Durandus, hac scribens libro Diuinorum officiorum: Nouem sunt ordines Angelorum, qui, postquam decimus cadens propter superbiam, versus est in Diabolum, in perseuerantia eterna beatitudinis solidati sunt.

Cap. 11. Ad istius ruinae mentionem spectare videtur quod in Apocalypsi legitur: Decima pars ciuitatis cecidit. Hinc etiam illud existit, tot fore saluandos homines, quot Angeli ceciderunt; quod Angelorum ruina per Hominem sit restituenda, vt Psalmo habetur nomo supra

centesimum: Iudicabit in nationibus implebit ruinas. hoc apertius declarasse visus est celestis hominum magister Christus, cum de illis, qui ad cenam vocantur, inquit: Compelle eos intrare, vt impleatur domus mea. sic. n. huc locum Doctores aliquos explicasse legimus:

Luc. 14. Quia Lucifer cum subditis sibi, & desertorijs prolapsus locum vacuum reliquit, eum a nobis in ipsius gradum, atq; ordinem per virtutem impleri neceffe, iuxta parabolam decem drachmarum apud

Euangelium Lucae. Og rex Basan, qui typus est diaboli, mystice Nouem cubitorum in longitudine fuisse describitur Deuter. cap. 3. Og. n. secundum quod nominis interpretatio notat, congregans dicitur vel absconditus. quo Diabolus ipse, qui hominum peccata tanquam lapillos assidue in vnum congregat, & in peccatoris abscondito iugiter referuat, non inepte representatur, iuxta illud Psalmographi: De absconditis tuis, hoc est, hominum peccatis, adimpletus est venter eorum. In cuius figuram, cum filij Israel desertum pertransirent, ad hunc Regem nullum miserunt nuncium; sed continuo illum sine foedere, sine interpellatione, aut communicatione ali-

qua

qua

qua

qua

qua interfecerunt. quoniam Pauli testimonio, nulla Christi cum Be-
 lial, nec militum Christianorum cum Demonibus, sicut nec iusti-
 tie cum iniquitate, aut lucis cum tenebris habenda est communica-
 tio. Nec est quod quisquam miretur quonia Regem dixerimus figu-
 ram tenere Diaboli, cum audis ipsum etiam Dominum & Salua-
 torem nostrum, in Euangelio de eo dicentem: Ecce nunc venit prin-
 ceptus huius Mundi, & in me non inuenit quidquam. Et iterum: Ec-
 ce nunc princeps huius Mundi mittetur foras. si ergo totius Mun-
 di princeps esse in Euangelio dicitur, haud absurdum videri de-
 bet, si Og, Regi comparatur. Princeps. n. dicitur Mundi, non quia
 Mundum creauerit, sed quia multi sunt hoc in Mundo pecca-
 tores. Peccati autem quia ipse princeps est, ideo etiam Mundi prin-
 ceptus appellatus est. Neq; sine magni significatione mysterij Satanae
 adductus est Nouenarius. nam & illustres Theologi malos Da-
 mones in Nouem gradus distribuunt, quoniam aliqui Dæmonum
 gradus pseudothei, hoc est, falsi Dij appellantur, qui assumpto diui-
 nae maiestatis nomine, pro Dijs coli volunt, sacrificia, & adoratio-
 nes expetunt, sicut Satan ille, qui ait ad Christum: Si cadens in ter-
 ram, adoraueris me, dabo tibi haec omnia. ostendens illi vniuersa Re-
 gna Orbis terrarum. atq; horum princeps est ille qui dixit: Ascendam
 super altitudinem nubium, & ero similis Altissimo. hos secundario
 sequuntur spiritus mendaciorum, cuiusmodi fuit ille, qui egressus
 est spiritus mendax in ore Prophetarum Achab. tertio loco censentur
 vasa iniquitatis, qui spiritus sunt inuentiones malorum, omnium-
 que artium prauarum, qualis apud Platonem fuit Tent ille Dæ-
 mon qui ludos, et aleam docuit. eos Psalmographus vocat Vasa mor-
 tis; Esaias vasa furoris; & Ieremias vasa iræ; Ezechiel vasa in-
 terfectionis, & interitus. quarto loco veniunt vltiores scelerum;
 quinto, praestigiatores, qui miracula imitantur, & magis infami-
 bus, maleficiq; inserviunt, atq; ita populum seducunt miracu-
 lis suis. sextae classi assignantur aereae potestates, se tonitruis, ful-
 minibus, & fulguribus admiscentes, aerem corrumpentes, pestes,

2. Cor. 6.

Iohā. 14.

Iohā. 12.

Rabā. in

Aum. li-

bro. 3.

Cap. 4.

Math. 4.

Esa. 14.

3. Reg.

22.

Psal. 7.

Esa. 13.

Ier. 50.

Ezech. 9.

Et alia inducentes mala. septimum locum occupant furie seminatrices malorum, discordiarum, bellorum, et vastationum; octauum, criminatores, et exploratores; postremum, tentatores, et insidiatores, qui singulis adesse creduntur hominibus, mali Genij idcirco nuncupati. Sunt igitur in Mundo infernali Nouem genera Caco-demonum, Pseudothei, Spiritus mendacij, Vasa iniquitatis, Vttores scelerum, Prestigiatore, Aereae potestates, Furię, Criminatores, siue exploratores, et Tentatores, seu insidiatores. Hoc ipsum Pythagoricorum doctrina licet occulte, astruere videtur, dum fractis aliis animam labi e celo fingunt, inq; Nouem distribuunt genera tanquã Nouenos Daemonum gradus. Nam et Pherecides scriptum reliquit Demonas olim celo lapsos, Ophioneumq; nuncupatum, hoc est, demonicum serpentem, qui antefignanus fuerit agminis, a diuino mentis placito deficientis. Illud quoq; in mysterijs exploratum, Iouem quandoq; Demones inferiores ad inferna deturbasse. Præterea Nouenario absoluitur Sensibilis mundus. Firma mentum quidem, quod prisca maximum, et supremum sensibilibum corporum crediderunt, sequitur planetarum septenarius numerus, celum videlicet Saturni, Iouis, Martis, Solis, Veneris, Mercurij, et Lune. Infra Lunam quattuor supersunt elementa, Ignis, Aer, Aqua, Terra, quæ licet heterogenea, et ab inuicem differentia sint; quia tamen vna simpliciq; ratione, qua et corruptibilia, et inuicem transmutabilia, continuaque, et sensibilibum omnium seminaria quedam sunt, ab ætherea, celestiuę substantia distare cognoscuntur, simpliciq; nomine ea complectimur, vocamusque corpus elementale. conflatur. n. vniversus Sensibilis mundus duobus corporibus, elementari. s. et celesti; atq; id totum, quod a centro terræ ad Firmamenti circumferentiam, cõuexamq; superficiem clausum continetur, sensibilem mundum, totiusq; sensibilis mundi corpus, et quidquid est sensibile, nuncupamus. exstant profecto supra Firmamentum celi, sed inuisibiles sunt, et insensibiles erraticæ vel fixæ stellæ carentes. Nouem igitur cū sint totius Sensibilis mundi partes, hieroglyphice

Novena-

Nouenario numero notantur Idololatriæ, qui cum debuissent, hæc Nouem sensibilis mundi partes transilientes, venire ad perfectum numerum, qui est super omnes Deos, decimam nempe partem, ac vt Clemens Alex. ad Rom. 2. verbo vno complectar, ad Dei cognitionem, post creaturas desiderando Creatorem, euauerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est inspiens cor eorum, dum simulachris diuinos honores tribuunt, atq; adorationem a Creatore ad creaturas transferunt, contentes, et seruientes creaturæ potius, quã Creatori. Vnde D. Ambrosius. Inexcusabiles (inquit) facti sunt Gentiles, quia, quæ creata erant ad vtendum, venerati sunt ad colendum. Apud Esaiam sub Rupertus in Esa. li. 1. c. 1. et li. 2. c. 12 Nouem partibus seu nominibus regnorũ vel provinciarum, vniuersi nominis Christi et ciuitatis eius celestis Hierusalem aduersarij condemnantur, singulisq; onus iudicij, ac grauissimum iniquitatis eorum talentũ superponitur, quæ partes immo scissuræ Nouem sunt, decimamq; vnus fidei catholicam Ecclesiam impugnant. Ad quod spectat quod de decem Leprosi narrat Euangelium Luca. Nouenarius. n. numerus, si vnum in augmentum sui percipiat, quandam formam vnitatis explet, et in denarium surgit; quo numero. i. denario tanta fit complexio, vt ultra illum alius numerus non excreseat, nisi hic idem denarius repetatur a capite, hoc est ab vnitatem, et hæc per infinitatem numeri regula custoditur. Vnum ergo ad vnitatem suam custodiendã non indiget Nouem; Nouem uero indigent vno, vt quædam effigies unitatis compleatur, id est denarius: In eundem modum et illi qui intra vnitatem sanctę Ecclesię sunt collocati, qui per vnum designantur, non indigent auxilio eorum qui extra sunt positi per infidelitatem; illi vero, qui foris sunt indigent adiutorio Electorum, ut per eorũ ministeriũ ac intercessionem mereantur sanctę Ecclesię incorporari, quoniam aliter saluari nequaquã possunt. Præterea sicut illi Nouem ex patria Iudei, qui mundatori suo gratias nõ agentes, sed ingrati abeuntes, effecti reprobi, declarati sunt amisisse regnum celorum, vbi maxime vnitatem custoditur: pari ratione vnus ille, licet Samaritanus alios, et grati animi officio

Y vicit,

vicit, & Deum laudibus celebrans, vnius Ecclesie deuotam Deo humilitate significat, qui vero Deo quotidie gratias exsoluit, quia repressis presumptionis sue cogitationib. infirmitatem suam humiliter aspicit, de bonis qua agit, nihil sibi tribuit, sed omnia a diuina clementia procedere confitetur. Vnde scriptum est: Nonne decem mundati sunt, et Nouem ubi sunt? Non est inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena, qui vnus idemq; decimus vnius fidei Ecclesia est: ita profecto si aduersarijs vna inseratur fides, vna fiunt Ecclesia. Quamquam aut lepra, vt prater naturam existenti, peccatum comparari possit, vt pote quod prater naturam sit, animamq. deformitate, quemadmodum lepra corpus afficiat. non incongrue tamen, iuxta significationem spiritualem, leproforum nomine signantur Heretici, qui, vnitatem fidei non habentes, varias doctrinas profitentur erroris. non .n. imperitiam suam abscondunt; sed pro summa peritia proferunt in lucem, & iactantia sermonis ostentant. Nulla porro falsa doctrina, qua non aliqua sit veritate permixta, ne si aut aperte mendax fuerit, haud recipiatur; aut si ex toto vera, haeretica non sit. Quemadmodum autem vulnera vnius corporis in cute apparentia, diuersis coloribus carnem obducunt; ita in vniuscuiusq. Heretici doctrina falsa veris resperguntur, vt sub obtentu veritatis falsitas inimica praeualeat, more eorum qui venena propinantes, ora calicis melle linunt, vt dum mellis dulcedo intenditur, virtus poculi auidius insumatur. Nec me fugit haeresim esse electionem vel sectam, qua, vt dicunt Scriptores referente Laertio, rationem aliquam, iuxta id quod apparet, et in promptu est sequitur, aut sequi videtur, vnde et Nouem Philosophorum sectas seu disciplinas fuisse testatur apud Suidam Hippobotus, Megaricam, Eretriacam, Cyrenaicam, Epicuream, Anniceriam, Theodoriam, Zenoniã seu Stoicam, Academicam, Peripateticam. Et Cicero in praefatione Paradoxorum, de secta Stoicorum verba faciens: Cato (inquit,) & ea sentit, quae non sane probantur in vulgus, & ea est haeresi, quae nullum sequitur florem orationis, neq. dilatat argumentum,

Gregor. Naz. lib. de baptis mo. Aug. qq. Euag. li. 2. ca. 40.

Seruius Gramma. Aen. li. 10. Act. 14.

tum, sed minutis interrogatiunculis quasi punctis, quod proposuit, efficit. Augustinus lib. de Ciuitate Dei: Aristoteles Platonis discipulus, vir excellentis ingenij, cum sectam Peripateticam condidisset, quod deambulans disputare consueuerat, plurimos discipulos, praecleara fama excellens, viuo adhuc praecceptore, in suam haeresim congregauit. Nostri tamen Theologi malam opinionem haeresim intelligunt, haereticosque vocant, qui contra dogma catholicum, & christianum sentiunt, suntque in sua opinione pertinaces. qua de re isti in Nouenario numero tanquam imperfecti, remanebunt. Et merito eos seruator noster Christus, quasi ignotos, ubi sint, inquirat. Sicut enim quos eligit, scire comprobatur; ita, quos reprobat, non incongrue nescire dicitur. Quare & quibusdam in fine dicturus est. Nescio vos, unde sitis. non quod Deum aliquid lateat, sed quia impiorum vias, quorum figuram isti praetendunt leprosi, quasi ignotos reprobat. Nunc a Pythagoricis haec demonstrata fuisse probemus; ipsi quidem perfectum numerum vocant, quem suarum sectionum singulae partes aliquotae simul sumtae coquant. Huius igitur perfecti numeri vniuersae notae in vnum redactae Nouenarij multiplicem vna superant vnitatem. Nam si numeri 28 notas aggregaueris, denarium habebis ex 2. & 8. conflatum, qui sola vnitatem Nouenarium superat. numeri quoque 496 perfectorum tertij, nec non 8128 perfectorum quarti, & 130816 quinti perfecti, separatim sumtae notulae, numerum 19. reddunt, a quo demta vnitatem, remanent 18 bina Nouenarij pluralitas. perfectorum sexti 2096128 perfectorum pariter septimi 33550336 simul acceptae notae, vt prius, 28. producant, qui subtracta vnitatem, residuum faciunt tertiam Nouenarij pluralitatem. Atq. hoc in cunctis perfectis ita habet, vt, demta vnitatem, sola relinquatur Nouenarij pluralitas. Et quid hoc aliud notat, quam nullam exstare numeri perfecti substantiam, nisi vnitatem Nouenario copuletur? usque adeo Nouem indigent vno, vt perfecta sint. Accedunt ad hanc rem comprobendam decem praedicamenta, seu decem prima genera, ratione

Libro 8. ca. 12.

Gregor. mora. li. 2. ca. 4.

ratione distincta in substantiam, & accidentia, de quibus dici solet.

Summus Aristoteles, trutinando cacumina rerum,
In duo diuisit, quidquid in Orbe fuit.

Substantia vnum est predicamentum; reliqua Nouem sunt accidentium. substantia, utpote omnibus numeris absoluta, & per se existit, & seiuueta ab omnibus accidentibus considerari, & mente percipi potest; Nouem vero accidentia ita affecta sunt, ut per se existere nunquam possint; sed in subiecto, quod est substantia, semper esse necesse est. dicunt enim Logici, aliquid esse in subiecto, quod, cum in alio sit, sine eo esse non possit, & tamen non est pars eius. Atque de his licet dixisse sit satis, ad alia transeamus. Humano mortalium generi infestissimum esse Nouenarium argumento sunt multa admodum graues, & acutae infirmitates, quae usque ad hunc numerum semper crescunt. Quare in renuntiationibus apud Iudices contextendis de imbecillitate seu de membri depra- natione, primis a vulneris diebus suspendit iudicium Medicus, nec ante Nonum diem exactum elogio suo vulneris qualitatem testificatur, quod intra id tempus promere se soleant symptoma- ta, leuia, vel horrenna, pro vulneris, & corporum lesorum con- ditione, aerisque ambientis secundum primas qualitates, aut venenatam corruptionem conditione. Mulier quoque infante na- to, si purgari perseueret, permanet sana; sed si ultra Nouem dies differtur purgatio, prope ad periculum accedit aegritudinis: unde male admodum habet, & cito incurrit ad mortem. Ho- mo quoque dicitur Nouem diebus in aqua, ubi submersus est, la- tere; & postea enatare. Homo etiam, qui morsus a Leopardo, a muribus ad corroendum impetitur, liber remanet, si Nouem diebus ab ipsorum murium impetu defendatur. Pediculus item, qui de homine nascitur, Nouem diebus viuit. Quin & No- ueni etatis anni, sicut & septeni, quos enneaticos vocant, & heb- domaticos, decretorij, maleficique, ac ad vitam succidendam apti.

Auctor

Auctor Iulius Maternus propterea sexagesimum tertium etatis annum praecipue videri periculis insignem, quoniam vtriusq; mul- tiplicatam, ac inuicem obligatam sibi summam perficiat. Nouem. n. septem, & septies Nouem, 63. efficiunt. Apud Aul. Gellium ^{Gel. lib. 15.7.} legimus obseruatum in multa hominum memoria, expertumq; senio- ribus plerisq; sexagesimum tertium vitae annum cum periculo, & clade aliqua venire, aut corporis, morbiq; grauioris, aut vitae interi- tus, aut animi aegritudinis; quo sane argumento Andracles dicitur, quod vita substantiam omnem frangat, & comminuat. Augustus Caium nepotem letum natalem diem suum celebrare iubet, quod an- num illum omnibus senibus periculosissimum, euasisset. Quare Cli- mactericus praecipue annus ille vocatur, quia a Nono incipiens, vi- tam hominis, quasi per gradus quosdam agat. Admonent Pythago- rici sexagesimam tertiam numerorum Sedem perfecto orbatam esse atq; vacuam numero, sicut & octogesima prima, Nam et numerus 81, in humanae vitae annis maxime formidabilis iudicatus est; quippe qui raro sine vitae, aut fortunarum periculo transmitti soleat, ut qui ex Nouem Nouenarijs resultet. Quare Clima- ctericus, siue scansilis, & ipse nuncupatur, quod ad eum per gradus, & veluti quasdam scalas, paulatim ascendatur. ter- nanque sumta unitas ternarium conficit, is per se multiplicatus, Nouenarium. Nouenarius autem in se ductus 81. constituit. Ad quod forte respicientes Sophistae seu Magi, qui caelestibus siderum errantium globis quadratos numeros dicarunt, Nouena- rium Saturno. 16 Ioui. 25 Marti. 36 Soli. 49 Veneri. 64 Mercurio. 81 Lunae consecrarunt. At vero Philosophi, ubi caelestibus numinibus numeros assignant, dualitatem dicunt dari Lunae, quae secundum luminare est; itemque Saturno & Marti, duobus apud Astrologos infortunijs. ille. n. frigidus est & siccus, melancholicus, naturae humanae inimicus, et vitam destruens, male- uolus, & infortunijs associatus: hic vero calidissimus, & immo- derate siccus, cholericus, maleuolus, & male fortunae comes.

Y 3 Septe-

Ambro-
sius Pa-
ren tract.
de Renū-
tiationi-
bus.

Petr^o Ber-
thorius.

Septenarius ad Saturnum pertinet, idemq. Lunæ motum, lumenq. dispensat. Nouenarius item ad Lunam, omnium cælestium influxuum vltimum receptaculum, spectat. nam omnes aspirationes per orbem ipsius ad nos vltimo descendunt. Sic in harmonia Binarius, Septenarius, & Nouenarius male audiuntur. nullus.n. in Musica velleuiter versatus, ignorat secundam vocem, & septimam esse dissonantes. at cum octaua omnium consonantiarum perfectissima redeat ad primam, Nona similis erit secundæ; quare et in sona. Pythagorici Nouenarium, vtpote primi versus finem tenentem, adscribunt Marti, a quo finis oïum rerum. Cum.n. ex litterarum numeris nati horoscopū aucupari voluissent, computabāt nomen suum, & vtriusq; parentis sui per singulas litteras, collectamque totius summam per 12. diuidebant, & si remansisset vnum, notari volebant Leonem. 2. Aquarium. 3. Capricornum. 4. Sagittarium. 5. Cancrum. 6. Taurum. 7. Arietem. 8. Libram. 9. Scorpionum. 10. Virginem. 11. Pisces. 12. Gemini. Cum vero dominatricem Stellam scrutabantur, totam summam collectam per Nouenarium diuidebant, illum subtrahendo quoties fieri potuisset, & remanente vnitatem, aut 4. vtroq; Solem volebant indicari; si 2. aut. 7. Lunam. 3. Iouem. 5. Mercurium. 6. Venerem. 8. Saturnum. 9. deniq; Martem. Quod vero de stella dominatrice adduximus, illud animaduersione dignū videtur, quasælā in corpora humana vires ostēdere; actiuū autem nostrorum nulla prorsus esse signa. nos.n. libere potestatis a Conditore facti, domini nostrarum actionum sumus. si.n. astrorum imperio cuncta facimus, et necessitate ea operamur que facimus. at qui quod ex necessitate fit, neq; virtus neq; vitium est. si aut neque virtutem neq; vitium possidemus; neq; laudibus & coronis, neque vituperationibus & punctionibus sumus digni. Inuenietur aut & Deus iniustus, his bona, illis vero tribulationes tribuens. sed neque gubernabit, neque suarum ipsius creaturarum prouidentiam geret Deus, si secundum necessitatem ducuntur omnia. sed & in nobis ratiocinādi potestas vana erit. Nā si nullius actionis domini sumus

vane

vane consultamus. rationalis autem potestas, omnino consilij gratia nobis indulta est: vnde & omne rationale, libere potestatis & arbitrij est. quod præter Ptolomeum, sensit & rerum omnium peritissimus Virg. cum dicit lib. 2. Georgicorum.

Cætiloq.
propof. 8

Felix qui potuit rerum cognoscere causas,
Atq; metus omneis, & inexorabile fatum
Subiecit pedibus.

Et lib. 3. Aeneidos.

Fata viam inuenient, aderitq; vocatus Apollo.

vbi ostendit religionem dominari fato. Quod si quis obijciat de Cometis, qui plerumq; portendunt interitum Regum, dicimus cometas non esse stellas cælestes, aut in cælo constitutas, sed diuina ordinatione eos interdum in acere fieri ad quippiam præfagiendum. & deinde disparere atq; resolu. Nam secundum Aristotclis sententiam, ex exhalatione copiosa in supremam aeris regionē sublata atq; compacta, gignitur cometes, vbi illa exhalatio ex ignis vicinia incendium concipit, & ab halitu calido atq; sicco continue sursum ducto pabulum suscipit & alimentum. Redeamus ad nostra. dicebamus Nouenarium Marti, Scorpioq; dicatum. miræ.n. vtriusq; coniunctionis similitudo est. nam Scorpio, qui est Domus & Gaudiū Martis, etiam humani corporis pudenda assignantur; & ipse Mars adulteriorum infamia semper notatus fuit, ex quo a Satyrico Poeta Meretrices NONARIAE dictæ videntur.

Si Cynico barbani petulans Nonaria vellet.

sive quod Mars censeatur Deus adulterij; sive quod hora Nona cellas aperire solerent, prostituendi sui corporis gratia. Nam hac ipsa hora rebus serijs, ciuilibusq; expeditis negotijs, somno, voluptati, libidiniq; operam dare licebat, quod præclare quidem Martialis in diei atq; horarum populi Romani partitione hoc epigrammate complexus est.

Prima salutantes, atq; altera continet hora,
Exercet raucos tertia caudicos.

Y 4 Ad

Ad quintam varios extendit Roma labores,
Sexta quies lassis, septima finis erit.
Sufficit in nouam nitidis octaua palestris,
Imperat exstructos frangere Nona toros.
Hora libellorum decima est Eupheme meorum,
Temperat ambrosias cum tua cura dapes.

Hinc illud etiam apud Venetos vulgatum.

Nell'ora di Nona non s'in contra buona persona.

Nec illud tacendum, eam esse Scorpij improbitatem, ut diuina oracula per eum indicent Diabolum, & sectatores eius, de quibus Luc. 10. in Euangelio dicitur: Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & Scorpios. Ac fortasse huc spectat, quod dictum est: Ipsa Gen. 3. nempe Mulier, conteret caput tuum. nam & si Scorpij conteratur caput, non tamen ad insidiandum adimitur venenum, quod in cauda est; sic etiam si aperte Demonis tentationes repellantur, reddit tamen, ut testatur Dominus in Euangelio, fortior, assumtis Luc. 11. secum spiritibus nequioribus se. Itaque quo sepius de Damone triumphatur, eo maior adhibenda cura ad cauendum; cum in cauda remaneat venenum. quod conspiciatus Nicander Colophonus Num. 43. in Theriacis dixit scorpij caudam, in qua veneni aculeus est, Nouem a cuspide compagibus Sphondylorum contineri.

Τοῖν οἱ κέντροῖο κόκκῖς. Τοῖα δὲ κέντρον

Σφόνδυλοι ἐνεδέσμοι, ἐπὶ εἰρουσι κεραίας.

vbi Antigonius, & Demetrius ἐνεδέσμοι simpliciter, non pro Nouem positum dicunt (neque enim Nouem sunt sphondyli, sed tantum septem, ut inspicienti cuique manifestum est), sed quod Nouenarius numerus maxime infelix sit, atque veneni Scorpij quam-

simillimus. Quin etiam idem Nicander ἐνεδέσμοι alibi dixit de eo, qui duos tantum aculeos haberet, ut Scholiastes notat. Quare Suidas. & Hydram Lerneam maxime mortiferum monstrum, Nouem Gre. Nar. serpentum capita habere dixerunt. Alcaeus enim eam ἐνεδέσμοι vocat; cuius significatum multi alijs atque alijs modis interpretati sunt,

sunt. nos ea contenti esse possumus expositione, quam Plato in Euthydemo posuit, ubi per eam sophysticas ait nugas significari; quo hominum genere nihil in vita societate perniciosius esse potest. Itaque bene cum Nouenario consentit Scorpius. Ipse autem Nouenarius usque adeo affinis est Marti, ut in Oraculis res bellicosa habeatur hic numerus, quemadmodum colligitur ex Nouem regnis quando civili bello quattuor affectus contra quinque sensus insurrexerunt, ac totam animam quasi civitatem adduxerunt in ruina & vastitatis periculum. constat. n. Nouem esse temperamenta, seu complexiones, resultantia ex quattuor qualitatibus humorum, quibus anima a diuinitate prohibetur, quarum quattuor simplices sunt; quattuor vero commixte. nam siccitas mixta frigori, terre siccum, ac melancholicam corporaturam facit; calori, igneam ac biliosam; humiditas cum frigore, aquaticam seu pituitosam; cum calore, aeream facit, & sanguineam; Nonam volunt equalem, in qua suam iustitiam oēs qualitates operentur; nullaque nec superet, nec superetur. Ex harum igitur Nouem complexionum discordia, religari animas apud inferos dictum est; symboliceque per Paludem Stygiam Nouies inferno circumfusam coerceri, & contineri. De qua Poeta nobilis.

Alligat & nouies styx interfusa coercet.

Quam quidem Paludem Stygiam ad iusiurandum adhibere cum soliti essent Dij Gentium, tum si quis eorum peierasset, illa erat proposita poena, ut per Nouem annos a neetare & ambrosia, atque ab omni Deorum consuetudine abstinerent, praesertim autem concubitu. lectus enim & mensa Deorum, cui simul contingebant, hunc diuinitate donari volebant, ut apud Virg.

Nec Deus hunc mensa, nec Dea dignata cubili.

& Hesiodus in Theogonia.

Ille Nouem procul a Diuis depellitur annos;
Concilio totidem Diuorumque abstinet, idem
Cum superis pariter conuiuia nulla frequentat;
Pristina conditio decimo cui redditur anno.
Tantus honor stygijs iuratis additur vndis.

Addam hic quosdam gentiliū asseruisse Nouem apud inferos esse anima-

animarum sedes, de quibus commemorat Ioannes Rauisius Textor in officina. harum prima infantium animas tenet. Secunda, eorum qui sibi per simplicitatem adesse nequiverunt. Tertia, eorum, qui euitantes erumnas sibi letum peperere. Quarta, eorum habet animas qui amaucrunt. Virg. per totum sextum Aeneidos. Quinta, virorum fortium. Sexta, nocentum, qui a Iudicibus puniuntur. Septima, ubi purgantur anime. Octaua, ubi anima ita purgata sunt ut redeant. Nona est campus Elysus. Hic suum teneat locum Oraculum illud celeberrimum ad D. Patritij puteum in Hybernia, quo Nouenis haustibus expiari animos a grauibus delictis ferunt, atq; inde concepto vaticinio ad diuinationem preparari. Antiqui Nouenarium numerum mestitiae symbolum esse voluerunt. inde Venerem, quae est vniuersae hilaritatis auctor, arbitrati sunt ab Erycis monte digressam per Nouem dies statos singulis annis secesum colere, interimque nullas toto eo tractu Columbas apparere. abire enim illas Deae suae comites, Nonam vero post diem aduentare vnam reditus praenunciam, quae Veneris templum ingrediebatur, reliquas mox vno turmatim agmine reuerti. atque hinc gaudio exultantes Venerem adesse profitebantur, diemque illum hilarem, cantibus et iocis festiuum celebrant. Scribit quoque Aelianus Sophista quod Formica, cum Nonum a Luna coitu diem inauspicatum norit, numquam eo die de latebris exit. Notant hunc numerum Graeci littera Theta Θ, quam Isidorus libro Etymologiarum mortem designare scribit, eamque in sepulcris solitam poni, quod illa, tum cordis humani transfixi speciem quodam modo representet; tum capitalis sit littera verbi Graeci θάνατος, quod mortem significat. ac ita militari more fieri solitum dicebat, ut T nomini militis appositum, superstitem designaret: Θ, casum. Ad hanc alludit Martialis:

Nosti mortiferum Quæstoris Castrice signum.
Est operæ precium discere Theta nouum.

Et Satyrographus:

Et

Et potis est vitium mortis præfigere Theta.

Item alius Poeta:

O multum ante alias infelix littera Theta.

Nec omittendum quod Asconius Pedianus litteris mandauit, olim scilicet in iudicijs, sortes, quæ mittebantur in vnam, triplicem notam habere solitas; ac Θ quidem damnationis signum fuisse; T, absolutionis; Λ, ampliacionis, id est, quoties sibi non liquere significabant, ac denuo causam agi oportere. Atq. ab huiusmodi iudiciorum more dictum est illud a Cicerone in Oratione pro Milone, cum de Pompeio loqueretur, qui illi quaestioni iudicioque praesuerat. Vidit, inquit, in confessione facti, iuris tamen defensionem suscipi posse. quod nisi vidisset posse absolui eum qui fateretur, cum videret nos fateri, neque queri vnquam iussisset, nec nobis hanc tam salutarem in iudicando litteram, quam illam tristem dedisset. Etiam in sacrificijs Gentium Nouenarius expiationi dicatus habebatur. Cum n. piaculum esset si quis caede pollutus, vel alio flagitio, ad aras accessisset, minimèq. graua essent sacrificia, quæ ab impuris sceleratorum hominum manibus offerebantur, per Nouem dies, noctesq. opus erat ut abstinerent ab omni libidine sacerdotes aut mulieres, quibus sacra res erant tractanda, ut est apud Ouidium lib. 10. Metamor.

Festa die Cereris celebrabant annua matres,
Illa, quibus niuea velatae corpora veste
Primitias frugum dant spicea ferta suarum,
Perque Nouem noctes Venerem, tactusque viriles
In vetitis numerant.

Idem aperto testimonio declarat Propertius lib. 2. Eleg. 33.

Tristia iam redeunt iterum solennia nobis,
Cynthia iam noctes est operata Nouem.
Atque vtinam Nilo pereat, quæ sacra repente
Misit matronis Inachis Ausonijs.
Quæ Dea tam cupidos toties diuisit amantes,
Quæcunque illa fuit, semper amara fuit.

Nundinam quoque Deam colebant Romani, ut asserit Vettius Pretextatus, qua ipsi infantes Nona die a suo natali aqua & igne lustrabantur, illisq; nomen imponebatur, quos dies appellabant Lustricos.

Perfius
Satyr. 4.

Paul^o Io-
ui^o i de-
scriptioe
Hyber-
niae.

Vide Pic-
rium in
Hierogl.

De aia li-
bro 1. ca-
pit. 23.

Etym. li.
2. cap. 2.

Cap. 12. stricos, ut in cenis etiam Macrobianis habetur. Præterea Nouem vicibus orabant cum Lemures placare putabāt. de quo ritu in hunc modum scribit Alexander libro 3. Genialium dierum: Funestam (inquit) familiam, aut hominem funere pollutū, nec gdes Deorum dedicare, nec publica sacra facere posse, liquet, nisi in Lemuralibus et Parentalibus, in quibus inferis dijs dare inferias usus obtinuit: quo tempore ædes Deorum clausæ iacent. In Lemuralibus fabam noctu iacere usurpatum est, Lemures se ex domo eijcere clamātes, quam nigram esse cōuenit; ipsamq; lotis manibus, et pede nudo per ora versare, & post terga reijcere, ærisque tintitum facere, utque Lemures fabis redempti, domo abirent, Nouies orare. Hęc Alexander. At quando videmus Nouenarium conuenire lustrationi et deprecationi, non incongruum fortasse fuerit hic referre, quæ de primo Tartarorum duce scribit Aloysius Regius libro de rerum vicissitudine nono. sic. n. ait: Sciāguis primus Chā, primusq; Scytharū dux vidit in somnijs equitem cataphractum equo albo insidētē, a quo proprio nomine vocatus fuit his verbis: Scias Scianguis Cham, Diuinam volūtatē esse, ut transcas montem Belgiam, ac tendas Occidentem versus, ubi acquires ditiones ac Regna, innumerasq; nationes tuo imperio subiugabis; utq; certe scias quæ te facere monco, Diuino nutu tibi indicta esse. Surge et cum copijs tuis versus Montem illum proficiscere ea ex parte qua a Mare abluitur, eoq; descendes, & ubi descenderis Nouies genuflexus Deum adorabis. Ipse. n. Omnipotens monstrabit viam qua tutissime valeas pertransire. Quamobrem hanc visionem sequens Scianguis cum exercitu eo perrexit ubi amplum pelagus Mōtem illum attingebat. Et cum ibi nullum iter vltius proficiscendi apparuisset, nihilominus Diuino iussu sedens, ipse et vniuersus exercitus descendentes de equitibus, ibi Orientem versus flexis genibus Deum adorauerunt, suppliciter petentes, ut viā, qua inde incolumes exirent, ostenderet. Cumque illa nocte orationibus intenti perstitissent, mane surgentes viderūt Mare vltius per Nouem passus a Monte remotum fuisse, adeo

Vide
Martinū
Cromerū
de rebus
Polono-
morū li. 7

adeo ut ipsis progrediendi viam satis latam reliquisset. Atque hoc factum est anno a Christo nato 1212. Adde quod hora Nona effunduntur ad Deū preces, et supplicatio. Vt. n. legitur in Actis Apostolicis cap. 3. Petrus & Iohannes ascendeabant in templum ad horam orationis Nonam. et cap. 10. Orans eram hora Nona in domo mea, & ecce vir stetit ante me in veste candida, & ait. Corneli exaudita est oratio tua. Illud deniq; de hoc numero dici potest, quod ad extremam mæstitiam & luctum declarandum eum adhibuerunt, qui externis ritibus sacra naturæ, et viuentis Dei mysteria explicare conati sunt. Cum. n. aliquid humani acciderit, vel ipsi Summo Pontifici, vel purpuratis Patribus, qui & totius Ecclesiæ cardines sunt, & omnium Fidelium instar, ex mystica ceremoniarum formula indicitur per Nouem dies vniuersæ Romanæ curiæ luctus. Quod idcirco ab Ecclesia usurpatum videri poterit, quod cum duo omnino Fidelium sint vite status, alter quidem in via, qui futuri figura censetur, et octaua benedictione perficitur: alter in patria, ubi Deū facie ad faciem videbimus, qui denario numero perfectus habetur; mors ipsa sane sit mediū quoddam terribilis horrendiq; transitus, non tam huius corporea naturæ dissolutione, quam diuini iudicij vltionisq; diei expectatione. Quare infelicissimum hoc tempus, cum & suppositum nostrum tanto doloris sensu dissoluatur, & anima ipsa nudata et perterrefacta illi tremendo Iudici sistatur, ex cuius sententia vel summa gloria, vel horrendi cruciatus perdeant, Nouenario teterrimo numero significari mystice voluerunt, simulq; interea per totidem dies sine intermissione exorandā precibus Dei benignitatē iudicarunt. Neq; vero hic moueat nos quod huiusmodi Nouendialia ab Aur. Aug. improbari videantur. Nam si recte eius sententia attendatur, non damnat Nouendialia; sed quorundā opinionem, qui propterea ad expiandos Manes a fidelibus adhiberi arbitrabatur, quod olim fuissent a Gentibus in funeribus excogitata. fuit. n. solenne apud illos vetustissima cōsuetudine Nouendialia pro mortuis celebrare, quemadmodū licet plurimis in locis aduertere. Apud

Lib. 68.
1 Genes.

Apud Homerum, quem vnum omnium Gentium mores diligentif
sime persecutum fuisse testatum est, Nouem diebus inter Deos im-
mortales cōtentio exorta, eo quod Achilles Hēctoris cadauer in-
humatum teneret, neq; Priamo patri, vt sepeliretur, restitueret,

Iliad. 24.

Nouem diebus iam contentio inter immortales orta est
Hēctoris circa cadauer, & Achillem Vrbiū expugnatorem.

Et paullo post inducitur Priamus Nouem dierum inducias ab A-
chille petere ad faciendas Hēctori exsequias.

Si placet vt dignos nato impendamus honores.
Flere Nouem luces permittite domi Hēctora nostrę,
Aetheraq; & miseris implere vlulatibus urbem.

Apud eundem Poetam Niobes sex filij, & filię totidem; hæ ab
Apolline; illi a Diana interfecti, Nouē diebus inhumati iacuerunt.

Ibidem.

Namq; & pulcra comas Niobe postquam edita vidit
Funera natorum ter quattuor, obruta luctu
Indulfit mensis tamen, atq; alimenta recepit.
Sex etenim puerosq; mares totidemq; puellas
Enixa est vtero, quorum illos Delius arcu
Letifero occidit: tulit has irata Diana,
Quod se pratulerit Latonę stulta parenti,
Quod geminos tantum Latona enixa tulisset,
Se bis sex peperisse animo iactabat inani.
Hi gemini tamen hos omnes arcu atq; sagittis
Confecere suis, qui ter tribus vsq; diebus
Immundo iacuere solo, sine honore sepulcri.
Non etenim exstabat quisquam qui corpora humaret,
Cum populum in lapides vertisset Iuppiter omnem.
At decima superi miserati luce iacentes
Mandauere solo.

De hoc ritu loquitur Poeta nobilis.

Æca. li. 5.

Præterea si Nona diem mortalibus alium
Aurora extulerit.

vbi Seruius Grammaticus docet apud Maiores in more positum, si
forte defunctus non extinctus erat domi, cui celebrande fuerant
exsequiæ, domum referebatur, vbi dies septem seruatus, octauo incē
debat, Nono sepeliebatur. Vnde & Nouendiales pulueres vocat
Horatius. sic & ludi funerales Nouendiales aliquando dicti sunt,
& sacra ipsa, Nouendialia. Idem affirmat Donatus in Commē-

In Epi-
sto.

tario

tario Phormionis dicens, in funere Nonum diē voti habere instau-
rationem. Atque huius sacrificij mentionem fecit Suetonius Tran-
quillus scribens Cottam Messalinum quandoq. coargutum, quod cū
die natali Augustæ inter Sacerdotes epularetur, Nouendialem di-
xisset cenam illam. Ad hanc Nouenariam funerum ceremoniã spe-
ctat quod cum Plotina supremum diem clausisset, per Nouem fune-
ris dies pullatus incessit Adrianus, templumq; erexit, ac hymnos in
eam fecit, vt refert Dion Cassius. Vigeat itidem huiusmodi vsus
mortuorum lugendorum per Nouem dies temporibus Iustini Imperatoris,
per quem etiam sancitum fuit, quod hæres non teneretur
creditoribus defuncti respondere ante Nouem dies ab obitu defun-
cti in Auc̄. Sed neq; C. de sepul. viol. De quo Glos. fin. l. si ex re. §.
fi. ff. de stip. ser. dicit tempore Digestorum in vsu fuisse, vt vniuersa
familia defuncti veste lugubri incederet, famuliq. atq; omnes hæ-
redes tenerentur portare illas vestes per Nouem dies. quia totidem
diebus debebant lugere. ideoq. non vocabantur in ius illis Nouem
diebus. Subijciam tandem miraculo Cimiterij Innocentij Parisien-
sis confirmatum fuisse numerum Nouenarium morti dissolutioniq; <sup>Petr. Ber-
thori in
diction.
mor.</sup>
obnoxium esse. sic. n. proditum est, et quotidie experimento comproba-
tur, cadauera quæ illuc fuerint illata, intra Nouem dies adeo compi-
toscere, quod in puluerem reducantur, & ossa nuda extrahantur,
alijq; in eisdem sepulcris sepeliantur.

DE NUMERO X.

SENTENTIA omnium Sapientum illa est
praclarissima, eo superiora inferioribus perfe-
ctiora dici quo plura dispersa in infimis emine-
ter continent. Hinc fit, vt inter corpora, cele-
stes Orbes infimis corporibus præstent, non so-
lum quia corruptionis expertes, verum etiam
quia quod perfectionis & nobilitatis his inferioribus inest, in illis
præexistat

Dionys.
li. de di-
uinis no-
min.

Heb. j.

præexistat eminenter. Substantiaque illa separata licet corpulentam non habeant compositionem, virtute tamen perfectionem in compositis repertam complectuntur. Deus denique qui purissimus idemque simplicissimus ab omnibus habetur, eminenti virtute, cuncta continet, portans omnia verbo virtutis sue. Quod mirum utique non est, cum verum species, attestante Philopho, sint sicut numeri, qui consistunt non solum propter unitatis additionem, quæ differentiam ab alio numero specificam constituit, verum etiam quia superior numerus uniuersas inferiores complectitur unitates. Ex quo fit, ut Denarius numerus cunctis perfectior dici possit, ut qui uniuersa numerandi genera in se continet, parium quidem, & imparium; parium, ut duo; imparium, ut tria; & ex utrisque compositorum parium & imparium, ut quinq; sed & numerum primum nuncupatum, quem vno tantum metimur, cuiusmodi esse duo, tria, quinq;, septem diuidendo intelligas. continet & quadratum quaternarium, numerum quidem pariter parem; tum & tessellatum, siue cubum octonarium, pariter parem pariter figura præditum, id est, longitudini latitudinique æqualem habentem profunditatem; deinde & senarium suis adæquatum partibus. Et si in se ipsas duxeris Denarij partes, quæ sunt vnum, duo quinq;, restitues Denarium, quo nihil absolutius, quod in decem proportionibus quattuor cubici numeri consummationem accipiant, quibus aiunt Pythagorici cuncta consistare. Complectitur etiam Denarius numerus naturam, tum indimensam, tum dimensionem obnoxiam, quæ dimensione caret, ex puncto solo constat. at quæ distinguitur interuallis tres habet formas: Lineæ, Superficiæ, et Solidi. quæ.n. duabus notis siue punctis terminatur, Linea est; quæ autem in duo interualla tribuitur, Superficies, linea scilicet in latitudinem diffusa; quæ denique in tria, Solidum, cum longitudo, & latitudo crassitudinem sibi adiunxerit, in quibus natura gradum sistit; nam plura, quam tria non procreauit interualla. Numeri, unde ista primum expressa, sunt, Vnum, quæ est puncti dimensione carentis nota; Duo, quæ lineæ; Tria, quæ su-

perfi-

perficiæ; & Quattuor, quæ solidi rationem habent. Horum compositione, vnus scilicet, duorum, trium, quattuor, perficitur Denarius. Qui etiam in rebus sub aspectum cadentibus, alias præclaras formas exprimit. per hunc.n. numerus infinitus pene fit mensurabilis, eo quod fines quattuor ipsam constituentes sint, Vnum, Duo, Tria, Quattuor. Quibus totidē fines æquis portionibus respondentes ex Denarijs Centenarium gignunt. coaceruatis.n. Decem, viginti, triginta, quadraginta, Centenarius procreatur. Eodē quoque modo & Millenarius ex Centenarijs conflatur. Unitas autem, Denarius, Centenarius, & Millenarius, quattuor sunt termini, e quibus nascitur Denarius. Vnde illum Pythagorici primam quadraturam appellarunt, quod ex 1. 2. 3. & 4. collectis fiat Denarius primus numerorum limes. Est autem Denarius etiam tanto ceteris numeris perfectior, quanto cunctos singulatum numeros includit. Quemadmodum enim ipsum nominis etymon docet, decas dicitur ὡς δεκάτην τῶν τριῶν ἀριθμῶν, id est, quod omnes numeros complectatur. nam cum ad decem peruenerint numeri, progrediendi finem faciunt, ac deinceps iterantur solum ac reuoluuntur. Hinc efficitur, ut quisque iure merito mirari possit huius numeri naturam: cum omnes fere homines, tam Barbari, quàm Græci ad Decem vsque numerare consueuerint; quasi decem digitis naturali lege creati homines, sui numeri calculos adipiscentes, hac eadem multitudine cetera quoque cōnumerent. Quod ipsum ex Pythagora adducit Aristoteles, & a Plutarcho quoque traditur lib. de Placitis philosophorum primo, quo loco de principijs rerum disserit. Sed & Vitruuius lib. 3. Architect. cap. 1. Perfectum (inquit) Antiqui instituerunt numerum qui Decem dicitur. namque ex manibus Denarius digitorum numerus, ex digitis vero palmus, & a palmo pes est inuentus. Sicut autem in virisque palmis ex articulis a natura Decem sunt perfecti; ita etiam Platoni placuit esse eum numerum ea re perfectum, quod ex singularibus rebus, quæ Monades apud Græcos dicuntur, perficitur decussis, quæ simul ac undecim, aut

Z

duodecim

duodecim sunt factæ, quod superauerint, non possunt esse perfectæ, donec ad alteram decussim peruenerint. Hæc Vitruuius. Tum quoque iustissimi viri dextras præbebant in tutela rei, unde Diodorus Siculus in Philippo dicit: datæ dextræ fidem apud Persas firmissimam. Homerus omnis doctrinæ Artifex. Iliad. 6.

Sic vociferans ab equis descendentes
Manusq; mutuo acceperunt, & fidem dederunt.

Virgilius Aeneid. lib. 1.

---cur dextram iungere dextræ

Non datur?

Item libro 6.

---nec veriti dominorum fallere dextras.

Ouidius in Epistolis.

Heus vbi pacta fides, commissaq; dextera dextræ.

Et ad Gal. 2. dicitur quod deæerunt dextras: quasi Denarium numerum præmittentes. Quæ quidem res nunc suis hominum literis confirmantur. Hic igitur numerus, sicut Vnitas, est circularis, quia coaceruatus redit in Vnitatem, a qua sumsit exordium. Et ipse numerorum omnium finis est, & complementum, & principium Decadum. Porro sicut Denarius refluit in Vnitatem, ex qua processit: non secus omne fluens reuertitur ad id, a quo habuit principium sui fluxus. sic Aqua currit ad mare, a quo traxit originem. Corpus in terram, a qua sumtum est, reuertitur. Eccles. 1.
Eccles. 3. Tempus redit in aternitatem, a qua fluxit. Mens a Deo facta, ad eundem regreditur. Beda in Genesim: Anima, inquit, a Deo data est, & ex nihilo facta. quare nullum habet elementum, ad quod reuertatur, nisi ad Creatorem suum, postquam de corpore exierit. Omnis denique creatura, secundum se considerata, fluit in nihilum, ex quo creata est, nec nisi Diuino Verbo sustentatur, in quo vniuersa sunt condita. Cuncta demum cum Denario, & per Denarium gyrum efficiunt, vt inquit Proclus, a Deo incipientia, & in ipsam desinentia. sicut enim ab

uno

uno principio demarant omnia, nempe a summo bono; sic in unum finem tendunt, in bonum dico, quod omnia appetunt. Deus enim $\alpha\lambda\alpha$, & $\alpha\mu\epsilon\gamma\alpha$, principium, & finis omnium entium. Ipse prima Vnitas, qui priusquam se se in principio temporis communicasset, primo se ab aeterno in primum numerorum, scilicet Ternarium diffundit, dehinc in Denarium, tanquam in Decem Ideas, mensuras omnium numerorum, & rerum omnium faciendarum. quas Hebræi Decem attributa vocant, & Decem Diuina nomina numerant. qua de causa vltior numerus dari nequit. Hinc, quæ in natura Categoriae siue Prædicamenta vocantur, quibus constare putant, & intelligi quæcunque in hoc Conditoris orbiculari globo continentur, Decem dumtaxat esse se consentit etiam Aristoteles Peripateticorum Gymnasiarcha: Apoc. 1.
21.22. Substantiam dico, quantitatem, ad aliquid siue relationem, qualitatem, agere, pati, habere siue habitum, situm esse, vbi, & quando. Quæ quidem omnia hoc elogio continentur: Alexander, magnus, Imperator, Philippi Regis filius, comedendo, venenatus, hic, nunc, iacet, tumultatus. Hunc quoque ornatissimum Mundum Mathematici recentiores Decem Sphæris moueri probant. Cui & tu addas Denarium a Græcis Decada vocari, quod omnem, vt diximus, in se numerum recipiat, Pythagoreosque Decada Mundum vocasse, quod eo numero sit compactus. Architas etiam Tarentinus nobilis Pythagoreus omne, quod est, Denario numero claudit. Diuinus autem Plato Denarij numeri perfectionem ostendere volens, vt Marsilius docet, integram absolutæ Reipublicæ formam denario librorum numero composuit. iam vero apud Iureconsultos maior pars præscriptionum Decem annorum numero circumscribitur; aut si longius tempus deposcit, aut illius absentia, contra quem præscribitur, vel causæ aut partium qualitas eodem annorum numero, vel duplicato, aut aliter multiplicato fieri semper concluditur. Adhæc statuerunt tempus simpliciter, & sine alia declaratione prolatum, si-

Z 2 significare

gnificare decennium. ita enim scribitur in l. sine præfinitione D. de poen. quam in ea rem expendit Dominicus, & dicit singulare in cap. ex litteris col. 4. ver. quid si Iudex dicit, extra de constitutionibus. Sed & rerum Series, quas Alcmaeonij cōtrarietates appellarunt, ob Arithmeticae artis amorem, in numerum Denarium coarctarunt. Ut

Finitum,	Infinitum:
Impar,	Par:
Vnum,	Multa:
Dextrum,	Sinistrum:
Masculinum,	Femininum:
Quietem,	Motum:
Rectum,	Curuum:
Lucem,	Tenebras:
Bonum,	Malum:
Quadratum,	Altera parte longius.

Atque hæc ita sunt vtralibet, quod duo sunt, nam si vnum essent, non vtiq; contraria forent. Deniq; omnia Dena perfectum quoddam in se habent. Nam & prisca Scriptores quicquid ingens esset, vocabant Decumanum, amplissima quæ fuissent scuta appellantes Decumana, & Decumanum dicentes ouum, ac fluctum Decumanum, pro magno: quod a rusticis, & nautis obseruatum sit decimum quodque ouum nasci ceteris maius; & decimum quæque fluctum reliquis esse ampliorem, quod astruit Ouidius libro 1. de Tristibus, cum ait:

Qui venit hinc fluctus, fluctus supereminet omnes:
Posterior nono est, vndecimoq; prior.

Et libro Transformationum decimo.

Vastius insurgens Decimæ ruit impetus vndæ.

Et Greg. Nazianzenus in distichis.

Doctus Gubernator Decimas vndas cauet.

Valerius item Flaccus lib. 2. Argonauticon.

--quanta quoties & Palladis arte

Incaßum Decimæ cecidit tumor arduus vndæ.

Postremo Lucanus lib. 5. Belli civilis.

Hæc fatum Decimus, dictu mirabile, fluctus
Inualida cum puppe leuat.

Alexan.
Neapol.
li. 6. c. 22.
genialiu
dierum.

Quod si Poetarum auctoritas non satis est, Bedamquoq; libro de Mundi constitutione his verbis loquentē audiamus. Exæstuat mare inter diem & noctē ter; bis in æstiuo die, et semel in nocte; bis in hiemali nocte, et semel in die: et dodrantē, et semunciā horæ durat. sed siue exæstuent, siue vento impellātur, dein, et dein fluctus ordinātur, quorū Decimus est maximus. hæc ille. Erit igitur Denarius et ipse quædam vnitatis, iteratione Vnitatis, ac secunda Vnitatis perfecta, perfectionisq; procreatrix, atq; aliquo pacto ipsi primæ, & antiquissima Vnitati magis similis, quam vllus simplicium numerorum, ut pote qui ipsius Vnitatis lucidam captat effigiem. Estque formalis quædam Vnitatis resumptio. Nam Decem per 1. idest Iota, quæ virgula est erecta, Græce scribimus, aut per solum punctū Hebraice notamus, idest Iod, quæ tam Barbaris, quam Latinis alioqui simplicem referunt Vnitatem, quippe a qua numerus Denarius oritur, & in quam desinit. Neq; tamen hanc expressam, clarāq; simplicissimæ Monadis effigiem, hanc sui principij formalem identitatem Denarius fert absolutam; sed in alteritatis cuiuspiam, ac priuationis subsellio. Non enim Denarius simplici seque ferente Vnitatis pingitur ab Arithmeticis; sed Vnitatis, cum anteriore scabello priuationis, idest, Vnitatis, cui ab antica parte notam alteritatis adiungunt, O, quam vocant Zifram. Nam huiusmodi orbiculare signum, numerus quidem non est, nec vllum exprimit numerum; sed numerorum alteritates, & interualla. Quo fit, ut in Denario, qui ad hunc modum pingitur 10: manifesta Rationalis fabricæ conspiciatur imago. Quemadmodum enim Denarius ex Unitate, & priuationis forma conflatur: ita humana substantia animo, corporeque constat. Humanus Intellectus est quidem intellectus, non tamen per se, sed intellectus inditus alteritati corporis. corpus autem ad animum, vicem non entis obtinet. Vnitatis igitur character hominis exprimit animum; sed alteritatis & priuationis appositio speciem gerit humani corporis. Quemadmodum autem vera, perfectaque

Denarij essentia ipsius Vnitatis est species, conducit tamen & ad eius substantiam priuationis articulus: pari analogia verum hominis esse precipua est animi portio, (a forma.n. prouenit esse secundum Philosophum,) ad illius tamen substantiam quoquo pacto corporea desideratur appēdix. Præterea primus numerorum Denarius Vnitatis speciem in scutula priuationis exceptit: prima quoq; humana substantia insignem Diuina specie animum corporeo textit amiculo. Supra Denarium, quidquid est numerorum, expers est priuationis, & extera sedis, seipsum fulciens, & sustentans: quidquid item est eminentius humano animo, corporis ac sensuum exfors in sua ipsius sede figitur, ac stabilitur. Est. n. humanus intellectus in consinio vtriusq; nature mortalis, & immortalis, vtriusq; nexus, & medium ad vtramq;. Nam per mortale, mortalibus coniungitur, & ad mortalia descendit; per immortale, immortalibus, ad immortaliaque ascendit. Et vt elucidatior Denarij numeri ad humanū intellectum struatur analogia, scribo numerorum ordinem ab Vnitatis ad Denarium, a dextris in sinistrum, vt Hebræorum morem sequar, tamquam ab Ortum in Occasum, quo modo etiam Decima Mundi rotatur Sphæra.

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Denarij formæ, quæ est præcipuum eius esse, quæ Vnitatis scribitur nota, priuationis effigies videtur obesse, quo minus superiori immaterialium numerorū cœtui adnumeretur: quemadmodum etiam humanum intellectum esse Diuinā effigiem, sed corporis obice e choro simplicium Diuinarum imaginum eliminatā fatentur Theologi. Magis. n. ad imaginem Dei, simpliciter loquendo, dicendus est Angelus, cum principaliter attendatur ista imago secundum intellectualem naturam, quæ perfectiori modo in Angelis reperitur, cum sint formæ simplices intellectuales; homo autem anima constat, & corpore. Rursus priuationis nota, quamquā media sit inter. 9. numerorum simplicium supremū, & Denarij Vnitatem; longius tamen

men abest a nouenario, nihil ei coheret, sed ad animam spectat Denarij, illiusq; est naturalis positio, cum qua substantiam quoq; Denariam adimplet: in eundem modum corporis moles, licet inter extremam simplicium intelligentiarum, & humanam intelligentiam habeatur media; hæc tamen nihil ad Angelicum intellectum pertinet, sed ad humanum spectat tota. Qui vero citra Denarium sunt numeri, absoluti sunt, & simplicissimi, immateriales, nulli numerorum alteritati, & varietati permisti, simplicibus descripti notis, persimiles prorsus illis absolutis cœlestibus formis substantiam sortitis extra, ac supra materiam, nullis alteritatibus subiugati. Qui rursus Denarium præcedunt numeri, nullo in orbe sedent, superiores sunt orbe, nullis circumferentiæ vallis obteguntur: Et quæ supra hominem Angelicæ mētēs circumferentiam transcendant, orbi nequaquam insunt, nullo ambitu circumferentiæ capiuntur. nullo. n. loco circumscribuntur, neq. sunt alicuius corporis formæ; sed in loco dici merentur per operationem, et corporibus cœlestibus, vt motrices, non vt formæ inherentes, adesse. Quemadmodum item humanus intellectus, ab intellectu Angelico separatus, inferiori regioni mancipatur: ita fere spiritus, qui Denarij inest orbiculo, a superiorum numerorum regione seorsum, inferiori cuidam terrestri regioni deputatur. Nihil. n. refert si Denarij spiritum intra eius corpus collocaueris, id est, Vnitatem, in sua priuationis orbiculo, hoc inquam modo **Ⓢ**, quod mutata descriptione illius nō immutetur substantia. Est igitur Denarius rationalis animæ numerus, hoc materiali, & corruptibili corpore vallatæ. Quando autem corruptibile corpus nostrum, a vitijs purgatum, resurget corruptione deposita, vt verum sit illud quod dicit Apostolus 1. Corint. cap. 15. Seminatur in corruptione, surget in incorruptione: seminatur in ignobilitate, surget in gloria: seminatur in infirmitate, surget in virtute: seminatur corpus animale, surget corpus spiritale. tunc profecto nostra mens sedem nanciscetur inter purissimas, simplicissimas, ac supercœlestes mentes; vt per Apostatarum ruinam, diminutum numerum rursus superueniens vni-

Amb. de Nohe & Arca c. 1. *tas, Decadem restituat. D. Greg. explanans Euangelium apud Lucam cap. 15. de vna ex decem drachmis perdita, diligenter que- sita, et demum reperta: Sed inter hæc (inquit) nequaquam relinque- re negligenter debemus, cur ista mulier, per quam Dei sapientia fi- guratur, decem drachmas habuisse perbibetur, ex quibus vnã per- didit, quam cum quæreret, inuenit. Angelorum quippe & Homi- num naturam, ad cognoscendum se, Dominus condidit; quam dum consistere ad æternitatem voluit, eam proculdubio ad suam simili- tudinem creauit; Decem vero drachmas habuit mulier, quia nouem sunt Ordines Angelorum; sed vt compleretur Electorum numerus, Homo Decimus est creatus; qui a cõditore suo nec post culpã periit: quia hunc æterna sapientia per carnem miraculis coruscans, ex lumi- ne testæ reparauit. Hæc Greg. Quoniam vero in illa perenni luce, ubi Dominum facie ad faciem contuebimur, erit vera quies, my- stice Nohe, qui requies interpretatur, Decimus in generationibus constituitur. Adam quippe genuit Seth, qui genuit Enos, ex quo natus est Caynan, a quo Malalehel, qui genuit Iareth, ex quo na- tus est Enoch, a quo genitus est Mathusalem, a quo Lamech, ex*

quo decimus natus est Nohe. Porro Adam secundum Hebraicam translationis virtutem interpretatur homo, quod commune est ma- sculo & femine. Nam sic de eo scriptũ est: Creauit Deus hominem ad imaginem et similitudinem suã, masculũ & feminã creauit eos. D. Hieronymus hominem, siue terrenũ, vel terram rubrã interpre- tatur. Eusebius Cesarien. terrenũ, seu carnalem, siue natũ a terra. Seth resurrectio dici potest, eo quod post interfectum fratrem na- tus sit in hanc lucem. Beda de sex Mundi ætatibus: Seth, (in- quit) interpretatur resurrectio, significans resurrectionem Chri- sti a mortuis, cuius mortem illatam a Iudæis significat Abel, qui dicitur lætus, a fratre Cain occisus.

Enos interpretatur homo, uerum non sicut Adam, quem n. no- stra lingua rationalem hominem dicimus, Chaldæi dicunt Enos. Vnde ait Eusebius: Hominem Enos appellant Hebræi, quo sane

voca-

vocabulo, non terrenam, sed rationalem naturam significant. Caynan iuxta hebraicam veritatem dici potest lamentatio, vel lugens, aut lætus.

Malalehel dicitur laudans Deum.

Iareth interpretatur roboratus:

Enoch dicitur dedicatio.

Mathusalem dici potest mortis remissio, vel mortis concessio.

Lamech humilis siue humiliatus.

Cum igitur Nohe quietem sonet, hæc erit conuenientia mysterio- rum ex interpretatione decem nominum:

- 1: Procedens Homo ex terra,
- 2: Refurgens a peccatis,
- 3: Vir erit inuocans Deum,
- 4: Deflens peccata pristina,
- 5: Sicq; laudans Deum,
- 6: Roboratus spiritu Diuino,
- 7: Dedicatur ad vitam æternam,
- 8: Atque mortis victor,
- 9: Deo subiectus, & humiliatus,
10. Requiem possidet sempiternam.

Quis hic non videat vel duce natura, vel Dei iudicio, nomina factam impositionem? Scite profecto magnus ille Origenes, cum Diu- norum nominum virtutem mirificam considerasset, testatus est in his magnam atque mirabilem latere virtutem; ideoq; ipsa non esse ex Hebræa, in aliam linguam transferenda. Plato vero in Cratylo, asserere non dubitauit, positione quadam constare nominum recti- tudinem; at non quidem temere, vel vt obtigit, sed positionem ip- sam de natura penus promi; nec aliud esse nominum rectitudinem, quam naturæ ipsi consonam positionem. Porro quod ad huiusmodi nominum rationem spectat.

1. Adam siue homo in Genesi Vnitatem adeptus est, quia Vnus creatus est homo, vnaque illi mens indita.

2. Sed qui per peccatum noluit esse cum Deo vnitus, factus est in seipso diuisus, Ideoq; in secunda propagine, vocatus a Deo, resur- git a peccatis.

3. In

Philo. bi- blic. an- tiquit.

Cæt. Cel- sum. li. 1. & 5. Beda in capi. 19. Apocal.

Lib. 7. ca. 3. de pp. euang.

3. In tertia factus vir, inuocat nomen Sanctissimæ Trinitatis, quia turris fortissima nomen Domini, & ad ipsum concurrat iustus.
4. In quarta generatione deflet peccata pristina. nam quaternarius elementorum, (ex quo corpus quod corrumpitur, & aggrauat animam,) dubitans per suum trigonum Denarium, procreat quadragenarium numerum penitentiae sacrum.
5. In quinta mundatus, et purificatus Deum laudat, dum oculus reuera videt, odoratus reuera odoratur, auris reuera audit, & gustus Verbum Dei gustat, manus demique palpat, & contingit de Verbo Dei. sic
6. Roboratus spiritu Dei ad senarium transit numerorum omnium perfectissimum, quia Sine me, dicit Veritas apud Iohannem, nihil potestis facere. Hoc igitur Diuino auxilio roboratus,
7. In septima dedicatur ad vitam æternam. Enoch enim septimus Deo placuit & translatus est. & septima requies predicatur, ad quam transfertur omnis, qui tamquam sexto die, id est sexta ætate seculi Christi aduentu reformatur. post septimam,
8. Ad octauam transiens, victor mortis resurgit.
9. Et per superbiam diminutum numerum supercælestium mentium, ipse, Deo subiectus, implebit.
10. Ut ex nouenario fiat Denarius, vnde etiam hominis est decimas soluere. Augustinus Serm. de Decimis: Attende quod creatura decima inter intellectuales creaturas est Homo, quia Angeli in nouem ordinibus consistunt: decimus vero ordo est Hominum, & Hominis est decimam soluere, ut ruinam Angelorum valeat supplere, & decimum ordinem adimplere. Ad quod respiciens Legislator & animalium, et omnium terræ fructuum Decimas Domino consecrat. Atque hæc edocuit Ethnicus ille, qui fecit Europiam de Apolline, qui mystice, ex priuatione multorum, intelligitur vnus Deus, decimam Deo reddi demonstrat his verbis.

Ὁ Φρα δὲ αὐτῷ δὲκατῶν, ἀκροθινιάτε κρημασίαιδου,
σταθμῶν ἐκ ζαβέων, καὶ κίονος ὑψηλοῦ.

Que

Que sic quidam vertit non inepte:

Ut decimamque Deo, primos fructusque dicemus,
Sedibus ex sacrosanctis, celsaque columna.

Tradit præterea Herodotus libro 1. *Cyrum a Creso monitum ut Decimæ omnium hircorum Ioui redderentur. Et lib. 9. Aeginetas Decimam ex spolijs Persarum, qui ad plateas occubuerunt, dijs quibusdam dedicasse. Xenophon quoque in Oratione, quam habuit de Agefilai laudibus, in duobus annis centum talenta & amplius Deo apud Delphos Decimam dedisse refert. Ut quod notius est omit tam, Decimas Herculi olim fuisse destinatas. propter quod Plautus Decimam partem appellat Herculanæam, in Trinum. Narrat & Plinius lib. 12. cap. 15. quod vbi Tus collectum erat in ciuitate Sabotam, per vnã specialem portam inferebatur, & ante omnia decimabatur, nec illud extrudere licebat, donec Sacerdos Decimam habuisset. Insinuat igitur Denarius numerus Angelici chori restau rationem, & spem cælestium præmiorum, Domino confirmante, cū*

Math. 20. eos qui in vinea magni patris familias laborabant, remunerandos fore Denario repromisit; qui diurnus præcipue nominatur, quod inibi sit perpetuus dies absq. aliqua nocte, sicut in Apocalypsi legitur scriptum: quod etiam ab Antistite Augustino fuit adnotatum, qui mercedem illam, id est, ipsius Dei visionem in matutinam secat, & vespertinam, nocte seclusa, in qua damnati permanebunt orbatihuiusmodi Denario diurno. in Inferno enim, tenebræ, ignis sine luce. Ab hoc mysterio non dissonant Pythagorici supercælestem mundum Denario cõparantes. Statutis. n. duobus extremis, Vnitæ. s. & Mil lenario, ceteros oēs numeros per accessum, aut recessum ab illis definiabant; atq. inter hæc, duo statuebant mediã nempe 10. & 100. Denarium numerum appellantes radicem; 100. quadratum; 1000. cubum. Vnitæ absq. diuisione est, & ut Punctum; Denarius, Mil lenarij radix, cum vnica diuisione. est. n. pariter impar, et ut Lineæ Centenarius cum dupla diuisione, & ut Superficies. diuiditur. n. in 50, & 50; dein 25, & 25; Millenarius vero cum trina diuisione,

sione, & ut corpus, cum diuidatur in 500, et 500; deinde in 250,
 et 250; rursus in 125, et 125. ibiq; diuisio finem habet. His igitur
 ad triplicem mundū, Supercelestem, Celestem, & Elementarē sur-
 gebant. Triplici Mundo supereminet simplicissimus actus ex pers-
 potentie Deus ipse; non secus atque Vnitatis, Denario, Centenario,
 & Millenario; nec non Punctum, lineam, superficiem, & corpori; eoq;
 Deum unitate, & Puncto ob simplicitatem exprimebant; Super-
 celestem mundum, Denario, & Linea, nempe ob vtriusq; simplam
 diuisionem. Nam cum extra Deum nihil sit simplex, est vtiq; quod-
 que a Deo compositum, saltem compositione actus & potentie, esse
 & essentie. quare diuisibile; simplicissimum autem diuisibile, quod
 vnam dumtaxat diuisionem sustineat. Habet item Linea vnicum
 sui dimensus terminum; & Denarius, vnicam se priorem Vnita-
 tem, a qua multiplicatione surgit, ac definitur. Ita sane supramun-
 danarum Mentium vnica, eaq; simplicissima mensura. Quod si so-
 lam respicias quantitatem, occurrit Linea simplicissima cuiusq; con-
 tinui mensura. Nam quodq; continuum Linea, superficies, aut cor-
 pus est. Porro Linea metitur, & definit superficiem pariter, et cor-
 pus; & ab horum nullo finitur, mensuraturue. Non absimili ratione
 si creaturas dumtaxat spectamus, supra mundanas Mentis agno-
 scimus aliorum quidem esse discretiones, & mensuras, & a nullo
 discerni, presertim cum compositum, id quod simplex est metiri ne-
 quaquam possit. Eam ob rem Angelicus intellectus, cum sit creatura
 simplicissima, & nullum proinde creaturæ dimensum subiens, tem-
 pori nostro non subiacet, atque supra tempus, quo nos, ceteraq; entia
 inferiora metimur, esse rite colligitur. Quare qui ad solas creaturas
 suos defleuit obtutus, Angelum cognoscit immortalem & incorru-
 ptibilem, ut pote materiam non habentem priuationi connexā, quæ
 malum corruptionemq; tendit semper. Quod si ad vsq; Deum sese
 attollit, qui Angelo per immensum, simplicior, perfectior, qui que
 omnium rerum mensura, ac principium est, non obscure agnoscit eun-
 dem Angelum mensuram aliquam se habere priorem; perinde atque
 linea,

linea, se priorem punctum habet suum quidem terminum. Quare
 non simpliciter absoluteq; immortalis est: quemadmodum neq; ab-
 soluta, neq; simplicissima mensura, quod in puncto, & linea e ve-
 stigio innotescit. Ceterū superficie, ac Centenario Celestem mun-
 dum exprimebant, idque quo caelestia corpora geminam admittunt
 sectionem. Corpore tādē, ac Millenario, elementarem regionem,
 ob trinam sectionem, quæ secum pariter inuehit omnem alteritatis
 rationē, quæ profecto in hoc inferiore mundo est vel maxima. Ele-
 mentarem igitur mundum, Millenarius refert; Celestem, Cente-
 narius; Supercelestem, Denarius. Et iure optimo per Denarium
 merces figuratur æterna, in qua nostra & in æternum Diuinæ vi-
 sioni coniungitur, quia in ipso numero mystice Diuina simul & hu-
 mana natura designatur. Deus quippe Trinitas est; Homo autem,
 septenarius. nam, & quattuor elementis constat corpus; & triplex
 est interioris hominis differentia, quam nobis oracula Diuina de-
 monstrant, cum diligere iubent Deum ex toto corde, ex tota anima, Matth. 22.
 & ex tota virtute. Vnde & in Decalogo tria sunt mandata, quæ
 ad cultum Diuini amoris excitant; septem, quæ proximi dilectio-
 nem commendant. Primum quidem tribuitur Patri, dum dicitur:
 Dominus Deus tuus Deus vnus est: vtiq; ut hæc audiens, vnum Exho. 20.
 Deum Patrem colas, & in multos filios Deos fornicationem non
 effundas. Secundum tribuitur Filio dicens: Non assumes nomen
 Domini Dei tui in vanū; id est, ne putes creaturam esse Filium Dei,
 quia omnis creatura unitati subdita est; sed credas eum æqualem
 esse Patri. Tertium mandatum de sabbato pot tribui Spiritui san-
 cto, cuius dono requies nobis sempiterna promittitur. Nam quia
 Spiritus dicitur Sanctus, propterea & septimū diem sanctificauit
 Deus. Reliqua septem mandata ad dilectionem proximi pertinent, Matth. 23.
 quorum primum, quod tamen in ordine quartum est; incipit ab ho-
 nore parentum. inde Apostolus hoc primum nominauit, dicens:
 Honora Patrem, & matrem, hoc est primum mandatum in lege. Ephes. 6.
 Qui ergo Decalogum in Dei, & proximi amore custodierint, iure
 merce-

mercedem huius custodiae in Dei visione percipient, & de gloria proximi gaudebunt. Quiq; in hac vita, et proximum, quem vident, & Deum, quem non vident, diligunt, hi in futura vita, & Deum Regem in decore suo, & proximum glorificatum ac decoratum videbunt. Ceterum quis inficiabitur Decalogum digito Dei fuisse descriptum, cum diuina scriptura testetur Deum dedisse Moysi in monte Synai duas Tabulas lapideas digito Dei conscriptas? Porro digitus Dei est Dei potentia, per quam efficitur Creatio Caeli, & Terrae, quorum amborum intelliguntur Tabulae esse signa. Nam Dei scriptura & formatio in subiecta Tabula, est Mundi Creatio; Decalogus autem in imagine caelesti continet Solem, & Lunam, astra, nubes, lucem, spiritum, aquam, aerem, tenebras, ignem. Hic est Caeli naturalis Decalogus. Terrae autem imago continet homines, pecora, reptilia, bestias, & ex aquatilibus pisces, & cetera; similiter ex volucribus, & quae sunt carniuora, et quae miti ac mansueto vtuntur cibo; & ex plantis similiter, & quae sunt fertiles, & quae steriles. Hic est Terrae naturalis Decalogus. In ipso quoq; Homine, quem Philosophus minorem mundum nominauit, habet Denarius admirabilem vim. adsunt enim quinque sensus, & vocis edendae facultas, & vis seminaria, & hic quoque octauus qui fuit in formatione spiritus, nona est facultas animae, quae principatum tenet, & dicitur principalis, & decima est sancti Spiritus, quae per fidem accedit, formam & characterem tribuens proprietatis, per lacrum regenerationis. Adhuc Decem sunt sanguinei Hominis res, menstruum dico, sperma, plasmatiuus spiritus, massa, humores, organicum corpus, vegetatiua, sensitiua, ratio, & mens. Decem praeter haec simplicia integralia Hominem constituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, vena, panniculus, caro, cutis. Decem in super partes, quibus constat intrinsecus Homo, spiritus inquam, cerebrum, pulmo, cor, hepar, fel, splen, renes, genitalia, matrix. Tabernaculum denique Mosaicum caelesti tabernaculo figura respondens, & humani corporis formam praeseferens, decem

Exho. 31

Clemens
Alexan.
Strom.
lib. 8.Aristot.
Physico-
rum. li. 8.

Exho. 16

decem cortinis erat ornatu. Accedunt huius numeri alia Sacramenta. Decem fuerunt Cantores Psalmorum, vt habetur in מדרש תלים Midrasch: Tillim, videlicet, Adā, Abraham, Melchisedech, Moyses, Asaph, David, Salomon, & tres filij Chorae; quamquam a nostris Theologis alij connumerentur, nimirum: Moyses, David, Salomon, Asaph, Etban Ezrachi, Eman, Ezraita, Idithū, et tres filij Chora, quorum in primo Paralipomenon nomina recensentur, videlicet: Asir, Elcana, & Abiasaph. Illis correspondent Decem organa, idest, Decem instrumenta, vel Decem modi Musicae, quibus canebantur, sic dicti apud Hebraeos: Neza, in quo canebantur Ode: Nablum, idem quod Organum; Mizmor, in quo Psalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Beracha, in quo benedictiones: Halel, in quo laudationes: Hodaia, in quo gratiarum actiones: Afre, in quo alicuius felicitas: Halleluah, in quo laudes Dei tantum, atque contemplationes. Quin & Graecorum theologia, nouem deputat Apollini Musas, ipsumq; Decimum Musis adiicit: illa videlicet caussa, quod humana vocis Decem sint modulamina. Vnde cum Decachorda Apollo pingitur cybara. David etiam Psalterium vocat Decachordum Psal. 32. 91. & 143. Perro decem chordae, sunt Decem praecipua legis; quia ipsa chordae sunt, quas si bonorum actuum qualitate tangamus, salutare melos efficiunt, & ad Caelorum regna perducunt. Quod si priscorum Theologorum mysticos sensus scrutari voluerimus, Decachordum Psalterium dicimus Verbum I E S V, qui manifestatur elemento Decadis. Decalogus (inquit Clemens Alex.) per elementum Iota, nomen beatum significat, I E S V, qui Verbum est, ostendens. Vt enim Graeci Denarium notant elemento Iota; Hebraei, littera Iod; Arithmetici, & Calculatores signo 1, addita nota priuationis orbiculo signata; pari modo Latini Denarium insinuant intersectione Graecae litterae X, quam dicunt dccussationem, cuius forma Iustinus philosophus, & martyr in secunda ad Antonium Pium Apologia, sacratissime Crucis Christi mysterium contineri probat.

Capit. 6.

D. Hier. in
Psal. 11. &
Epist. ad Dar-
danu de di-
uinitis gene-
ribus Musi-
corum.
Clem. Ale-
xand. Peda-
go. Libro 2.
capit. 4.
Beda i Rut.

Stro. 6.

Decem Grae-
cis scribitur
per Iota, q
e prima lit-
tera nomi-
nis I E S V.Valerius pro-
bus de lite-
ris antiq.

probat. Nam recto vno apice a summo in imum ducitur, rursus alio non dispari per transversa brachiorum componitur. Vnde & merito Decem verbis lex absoluitur, ut per eundem numerum figura Crucis exprimeretur. Hinc & ipsemet Christus ait: Non veni solvere legem, sed adimplere; utique per passionem Crucis, cuius imago fuit in tabulis. Adhuc etiam Aegyptiorum Sacerdotes per Crucis effigiem, venturae salutis spem intelligi volebant, sic ea vti, postquam huius characteris nota cuncti, iussu Divino, ianuarum postibus sanguine signatis, Hebraei ab Aegyptijs incolumes, illorum primogenitis omnibus ab Angelo interemptis, evaserunt. Quamquam & illud dici posset, Aegyptios notasse Denarium, per virgulam, quae lineam transversam agat; uti quinarium per eam, quae lineam contingat, non autem fecerit; unitatem vero, per eam, quae seorsum ponatur, ut hoc in exemplo licet videre. **+** significat decem: **+** notat quindecim: **+** significat sexdecim; **+** 1. decem & septem. Orbiculus vero notabat centum sic 0, seorsum positus: at coniunctus totidem, quot numeris apponitur, centenarios indicabat, ut sic, 00, vel sic 110. ducenta, sic 000, vel etiam sic 1110, trecenta; **+**, quingenta; **+**, decies centena, siue mille. Magnum hoc mysterium Arabibus non fuit incognitum, qui hanc divinam imaginem **+**, in brachijs, quo a nonnullis calamitatibus tutiores forent, sibi pingi volebant. quod & Platonem olfecisse, per sua decussem, con-

Lib. 11. iectura consequi possumus. Refert etiam Ruffinus Aquileien. in Historia Ecclesiastica in templo Serapidis Alexandriae destructo inventas fuisse litterarum notas in lapidibus sculptas, quae apud Aegyptios vocantur sacrae, habentes **+** crucis figuram, quas cum vidissent Christiani, Paganiq; singulos eorum hoc signum religioni propriae deputasse. Christiani quippe signum esse dicebant salutiferę passionis

Vita ventura.

IESU Christi; Pagani vero aliquam communionem Christo, & Serapidi per hoc signum **+** aserebant; Interpretes autem signum Crucis, hieroglyphico sensu, vitam superuenientem insinuare dicebant. Quam ob causam Christiani ad summum fastigium sunt evecti.

Cumq;

Cumque & per alias litteras, quae apud eos dicuntur sacerdotales, iudicaretur fixem habiturum Serapidis templum, & ea quae tunc colebantur, quando videlicet Crucis character apparuisset, qui vitam superuenturam sine dubio declararet, multo plures ad fidem conuertebantur ex his, qui erant ex Sacerdotibus, vel ministris templorum, quam ex illis, quos errorum prestigia, & deceptionum machine delectabant. Non est silentio inuoluendum quod de Bathi Tactarorum Principis vexillo legimus, cui character X. Græcorum littera non absimile, pictus erat, terra percussa, extemplo, tali tantaq; caligine, Polonorum acies, quae pene Tactaros profligarent, obducta est, ut eius caussa victi, et in fugam versi sint. Denarius præter hæc aliud habet evidens sacramentum, quia dicitur numerus iustitię. quod astuere visus est sapiens ille Abraham Patriarcha, dum imminente incendio supplex pro Sodomitis deprecatur, ut, si reperiat in his Denarius, veluti quidam numerus iustitię, datur eis venia. orditur. n. supplicatione a remissionis numero quinquagenario, et in Denarium desinit. Mitto allegoricam expositionem, quod vsq; ad Decem iustos non perire Sodomam dixit, quia si in quolibet, per Decem præceptorum custodiam, Xpi nomen inuocatur, iste non perit. Decem. n. ut diximus, sunt Divina mandata, et Denarij numeri figura Crucis Xpi demonstrat. Adde quod nomen Iesu apud Hebræos et Græcos a Iod, et Iota incipit, quod utrumq; denarij numeri nota est. Animis item purgandis hic numerus accommodatur, vnde Veteres ceremonias appellauere Denarias, quibus illos qui expiandi, aut ad sacra adituri essent, per Decem continuos dies a certis quibusdam rebus, abstinere oportebat. Inde apud Aegyptios mos fuit illi, qui sacris Isidis initiari vellet, Decem dierum ieiunium induci. quod testatur Apul. de seipso inquit: Illud plane cunctis arbitris præcepit, ut Decem illis continuis diebus, cibariam voluptatem coercerem, et nequid ullum aial essem, et iniuius essem. Adhuc apud Plat. Herus Armenius genere Paphilius de supplicijs purgatorijs differens, ad delendam culpam vititur Denario numero, quod doloribus aboleatur, quæ voluptatibus inoleuit

Io. Laur. Ananias lib. 4. de natu. demonum. Aug. de Concor. Euag. li. 2. c. 4. Gen. 8.

Lib. vlt.

De Legib. li. 6. Clem. Alexad. Siro. 5.

A a

culpa.

culpa. Sane pro quolibet voluptatis gradu, Decem adhibet supplicij gradus, quasi vniuersus numerus opportune purgandis aīs accommodetur, vt per hūc allegorice insinuetur, vniuersam corporis labē prius esse deponendā, quam ad V niuersi peruenias Principem, penes quē nihil pōt esse corporeum. Vniuersitatem quippe notat hic numerus, vt qui primus numerorum limes: ex quo etiam fit vt consummata tribulationis significationem accipiat. Hac nimirum lege, in Hebraeorum gratiam, Aegyptijs Decem inflicta sunt poenae; vt, qui in peccando nihil sibi reliquum fecerant ad summam malitiam, omnibus punirentur modis, perfectioq; poenarum numero ferirentur. Eo

Cap. 2. spectat quod in Apocalypsi legitur scriptum: Ecce missurus est Diabolus aliquos ex vobis in carcerem, & habebitis tribulationem diebus Decem. quod explanans Primasius: Vniuersali (inquit) Ecclesiae haec dicta conueniunt, aduersus quā Diabolus inextricabiles inimicitias semper exercet. & propterea in Decem diebus, praesentis vitę significatur excursus, in quo Decalogi mādāta sunt necessaria; quare subdit propheticus sermo: Esto fidelis vsq; ad mortē; et dabo tibi coronā vitę: ostendens quo pertingant Decem dies, qui vsq; ad mortē suadet seruare fidē. Sic Decem vicibus dicitur Laban mutasse mercedē Iahacob. typum gerens Diaboli inducentis hoīem ad oīum preceptorum transgressionem. Sanctus Iob dicebat amicis suis, qui eum multis affecerant cōtumelijs: En Decies confunditis me, et nō erubescitis opprimentes me. Numerorum cap. 14. vbi Deus loquitur de Ideorum sceleribus, quibus ipsum sepe ad irā prouocauerant. Qui viderunt (inquit) maiestatem meā, et signa quę feci in Aegypto, & in solitudine, et tētauerunt me iā per Decem vices. Et 1. Reg. cap. 1. Helcana Annam vxorem alloquens: Nunquid, ait, nō ego melior tibi sum, quā Decem filij? Daniel cap. 1. dicit de se ipso ad Malasar, Tentanos dieb. Decem. quem locum his verbis dilucidat D. Hier. Nō temeritate aliqua, sed fidei magnitudine, firmissimaq; Diuini auxiliij fiducia, Decem illos dies prestituuit, certum habens fore, vt Deus apud gentem illā barbarā miraculo aliquo declararet, quā sibi

grata

grata esset suae legis obseruantia. At contra Ozias arguitur quod Iudich. quinq; dierū tēpus prefinisset, post quos, nisi aliunde subsidium popu^{7. 8.} laribus preberetur, se ipsos dederent Assyrijs. In eodē Propheta scriptum est Regem inuenisse pueros Decies doctiores alijs sapiētibus, qui Arioli & Magi dicebantur. In Apoc. cap. 12. 13. et 17. Decem cornua draconis, oīa Mundi Regna cōplectuntur. Decem vero vir^{Matth.} gines in Euangelio, vniuersitatem credentium possunt insinuare. sic^{Deuter.} Decima generatio aliquando dicit totum tēpus, vt qui non intrant^{23.} in Ecclesiam etiam post Decimam generationem. i. nunquam. Vis Denarij alia sacramenta? Nouenarius, vt praediximus, res bellicosa in oraculis habetur; superueniens autem Vnitas ad explendum Denarium amica putatur. id colligitur ex nouem Regibus, quando ci-^{Gen. 14.} uili bello quattuor affectus, contra quinq; sensus insurrexerunt, & totam aīam quasi ciuitatē adduxerunt in ruinā, et vastitatis periculum. Quod prudens Abraham Decimus cum suorum manu superueniens sustulit, pro tempestate, tranquillitate, pro morbo, sanitate, vitam, pro morte, afferens, fauente nimirum Deo victoriam affectus; ob quam gratus obtulit illi Decimas. Docent deniq; diuina oracula hoc numero quiddam esse latentis energiae ac mysterij, cum adeo frequenter illum nobis inculcent. Gen. cap. 16. Sara post Decem annos Agar ancillam dedit Abrahamo in vxorem, vt ex ea liberos susciperet. cap. 24. Decem camelis, quos accepit seruus Abrahę, quesiturus Rebeccā, significant decem praeccepta legis, seclusis traditionibus Phariseorū. Armillae quoq; pondo Decem siclorū, quas dedit Rebecca, sunt custodia mandatorū. cap. 42. Decem fratres Ioseph in Aegyptum descenderunt, et cap. 45. Ioseph fratri Beniamin redeūti Decem asinos, ac totidem asinas dedit tritico paneq; onustas. Num. ca. 29. mensis septimi dies Decima sancta & venerabilis praedicatur. & paullo post dicitur: Die quarto offeras vitulos Decem. Ios. cap. 1. Nouem tribus cum dimidia transeunt Iordanem cū Iosue, quia do-^{Origen.}ctrina Christi perficienda fuit per Spiritum sanctum. cap. 17. Ceci^{hom. 3.}derunt Manasse funiculi Decem. Iudic. 20. Decem viri eliguntur e.^{in Ios.}

centum, & mille e Decem millibus. Ruth. cap. 4. Boos tollit Decem viros de senioribus ciuitatis. Adhuc & 1. Reg. 17. Isai filiū David iubet accipere Decem panes decemq; formellas casei. Et cap. 25. David misit Decem iuuenes ad Nabal. Et 2. Reg. 15. Reliquit David Decem concubinas ad custodiendā domum. Rursum cap. 19. in fine, Decem partibus, inquit vir quissiam, maior ego sum apud Regem. 4. Reg. 20. Sol Decem gradibus reuersus est. quod & repetitur Esaie cap. 38. Thobias, vt in eius lib. c. 1. scribitur, Decem talenta a Rege accepit. 2. Mach. 5. legitur scriptum quod Iudas Machabeus, qui Decimus fuerat, in desertum locum secesserat, quasi diceret, in paterna Decem preceptorū lege perfectus. In Esaia cap. 5. Decem iugera vinearum faciunt lagunculam vnā. Quem locum enarrans D. Hier. scribit Denariū numerum in scripturis sacris mysticum esse, atq; perfectum. Apud Zachariam cap. 8. Decem ex oibus linguis Gentium apprehendunt simbriam viri Iudæi. Iohan. 1. Hora Decima venerunt discipuli Iohannis ad Christum, quia docturus erat legem spiritualiter implendā. vel quia necesse est vt qui Deum videre desiderat, Dei se mandatis humiliter subdat; quiq; luce diuinæ contemplationis postmodum frui appetit, prius adiuuante Domino Decalogum per opera lucis, quasi Decē horas dici Sole illustrante compleuit. vel quia aduentus Christi fuit in nouissimis diebus. Aut quia Decima die tollebatur agnus. Luc. cap. 19. homo nobilis Decem minas seruis dedit, ex quibus is, qui ex vna Decem alias minas acquisiuit, laudatus est, et a Domino potestatem supra Decem ciuitates accepit in premium. de qua re statim audies quid Origenes dixerit. Et ne per singula curram, lege eundem Origenem hom. 13. in Leuiticum. Gregorium in Iob cap. 49. Cassiodorū Senat. in expositione decimi psalmi. Augustinum de doctrina Christiana lib. 2. & de ciuit. Dei lib. 15. cap. 20. Hirenem aduersus hæreses lib. 1. cap. 15. Nicolaum Lyranum in Matth. cap. 25. Andream Trauellum Tract. de Prescriptionibus. & inuenies quæ de huius numeri ratione disserunt.

Rupertus
i Amos.

Exho. 12.

De

DENUMERO XI.

VNDENARIVS numerus nullam habet cum diuinis, neque cum celestibus communionem, nec attactum, nec scalam ad superatendentem, nec vllum meritum. Primus enim transgreditur denarium, significans illos qui transgrediuntur Decalogum mandatorum. Et sic potest dici illud Matthæi cap. 28. quod vndecim Discipuli abierunt in Galileam: quia scilicet Galilæa interpretatur volubilitas vel transmigratio. Et sicut denarium legis, & preceptorum numerum superat; ita deficit a duodenario, qui gratiæ, & perfectionis est. Ideo numerus peccatorum, & penitentium dicitur. Vnde non absque huius numeri mysterio, in gradu Vndecimo collocatus Propheta Regius penitentia se satisfactione prostermit. Omne enim peccatum est Vndenarium, quia dum peruerse agit, precepta decalogi transit. Inde quia nulla nostra iustitia per se vite æternæ meritoria est, in tabernaculo testimoniij, quod erat in itinere populi Dei veluti templum ambulatorium, iussa sunt fieri Vndecim saga cilicina, qui est habitus penitentium, & lugentium pro peccatis. Namque in cilicio est peccatorum recordatio propter hædos. In veteri siquidem lege hoc genus pecudis pro peccato iubetur offerri. pilus vero species est emortua, ex sanguis & exanimis. ex pilis autem caprinis (hædos enim Iudex in fine sæculi ad sinistram collocaturus est) contexebantur cilicia, quibus operiebantur, qui dignos penitentia fructus agebant, tamquam dicentes cum Psalmographo: Ego autem cum mihi molesti essent, induebar cilicio. id est, habitu penitentia, & humilitatis. Beatus Prosper de Promissionibus & prædicationibus Dei: In huius (inquit) numeri sacramento, Vndecim velis cilicinis tabernaculum desuper operiebatur, quo reum esse ostendat totum

Psal. 129.
Beda.

Exho. 36
& 36.

Origenes
li. 13.
in Exho-
dum.
Matt. 25.

Psal. 34.

A 4 3 mun-

mundum Deo, ab sub poenitentia degere. Et in Vndecimo psalmo Propheta defecisse sanctos, & filios hominum veritates vanitatibus ac dolis mutasse conqueritur, dicens: Saluum me fac Domine, quoniam defecit sanctus, quoniam diminuta sunt veritates a filiis hominum; vana locuti sunt vnusquisq; ad proximum suum labia dolosa, in corde & corde locuti sunt. Hoc numero tacite designans, quod huiusmodi homines duplicis linguae & cordis, neq; legalia decalogi praecepta custodiant, neq; apostolicam Euangelij percipere gratiam possint. Eandem sententiam profert D. Augustinus lib. 2. de

Cap. 4. Concor. Euang. dicens. Denarius iustitiae numerus in decem praeceptis legis ostenditur. porro peccatum est legis transgressio, & utique transgressio denarij congruenter in Vndenarij figuratur. vnde

In Ciuit. Dei. lib. 15. ca. 20. & vela cilicium iubentur in tabernaculo Vndecim fieri. Quis autem dubitet ad peccati significationem pertinere cilicium? Alibi etiam septenarij, & Vndenarij perscrutatus naturam, haec infert: Non frustra, nec temere Dominus septuagesima septima generatione venit aboliturus omnia peccata, nisi quia in illo numero aliquid latet, quod ad significationem pertinet omnium peccatorum, et hoc Vndenarij, & septenarij considerandum est, qui numeri per se multiplicati, ad tantum perueniunt. na Vndecies septem, & septies Vndeni sunt septuaginta septem. Vndecimus autem numerus denarij transgressionem significat. Deinde subdit. Manifestum quod transgressio denarij peccatum significat per superbiam plus aliquid habere cupientis, & integritatem perfectionemq. amittentis. tantum

Gen. 4. ille. Spectat ad hoc mysterium quod in Genesi quattuor Lamech filij commemorantur, Iabel, Tubal, Tubalcain, & eorum soror Noema. cum tamen in ceteris vnus dumtaxat filius recensatur. Vxores. n. Lamech aliud significant; non hoc, quod nunc commendatur. hic quippe de generationibus loquimur: illa vero, vnde genitae sint, tacetur. Cum igitur varia quantitate numerositatis annorum interposita per tam longam aetate ab Adam, vsque ad Cataclysmum non equalis numeri generationes habuerit vtraq; progenies, sed per Seth de-

cem

cem, nam decimus Nohe; per Cain sceleratū septem, a quo Lamech, isti tres adduntur filij, & filia, vt impleatur Vndenarius, peccatū mystice notans. Quare & ipse numerus a femina clauditur, a quo sexu initium factum est peccati, per quod omnes morti subijcitur. Cuius mysterij non ignarus Augustinus haec scribit in Ciuit. Diuina. Hoc non incassum notandum arbitror, quod in his genera-

Lib. 15. c. 17. tionibus, quae propagantur ex Seth, cum genuisse filios dicatur & filias, nulla ibi genita nominatim femina expressa est in his autē quae propagantur ex Cain, in ipso sine quousq; protenduntur, nouissima femina genita nominatur. Haec ille. Commissum est etiam vt & voluptas carnis, quae spiritui resisteret, sequeretur. nam & ipsa filia Lamech Noema, voluptas ab eodem Augustino interpre-

Lib. 15. c. 18. tatur. Non est autem hoc loco praeterendum sacrificij veteris mos, vbi masculi vocabulo infonem, & nulla criminis macula notatum intelligi debere autumant Theologi; per feminam vero, crimen. Cyrillus. n. in Leuitico Hom. prima, siue huius sit, siue Origenis, vbi

Exlto. 12. Leuit. 5. 22. agitur de vitulo masculo sine macula offerendo, masculum aut intelligi, qui peccatum ignorat, propterea quod femina sit peccati symbolum. labilis. n. mollis, & ad delinquendum procliuis admodum est mulier, tantēq. infirmitatis vt Salomon dixerit, meliorem esse in-

Eccles. 9. quitatem viri, quam mulierem beneficientem. Cui concinit Menandri versiculus.

Muliere nihil est peius, vel etiam bona.

Alter quoque.

Vbicunq; mulieres sunt, ibidem mala sunt omnia.

In quibusdam libris hanc inueni descriptionem: Mulier hominis confusio est, continua sollicitudo, indeficiens pugna, quotidianum damnum, solitudinis impedimentum, adolescentiae naufragium, animal pessimum, pondus grauissimum, aspis insanabilis, humanum mancipium. Nonnulli feminas monstra esse hominum aiunt, & propter calorem deficientem nasci. Nec id quidem iniuria, cum multis placeat mulieres ferme rationis esse expertes. Na Diuinus Plato du-

bitare

A a 4

Feminarum mala plurima in vno coegit Io. Chrysostomus ea Homilia quam in Decollatione Iohannis edidit. Tertullianus libro de habitu muliebri. Origenes in Euang. Chanaan; Cyprianus lib. de singularitate feminarum.

bitare videtur, utro in ignem ponat mulierem, rationalium animalium, an brutorum. Martianus autem scribit Mineruam ideo sine matre natam, quoniã in femina prudentia non est, cuius dea est ipsa Minerva. Versus Martiani sunt huiusmodi in hymno Palladis.

Hanc de patre ferunt sine matris foedere natam,
Prouida consilia quod nescit curia matrum.

Dum hæc scriberemus Lucretius Rotha Comes & Canonicus Bergomas optime indolis adolescens, familiæ claritate, litterarum studio, & morum commendatione insignis hoc epigramma nobis supeditauit.

Vxor, amice, tibi est semper mala; cum male tractas,
Fit peior: sed fit pessima, quando bene.
Sed bona, si moriatur, erit: melior tamen, id te
Si faciat uiuo, aut optima, si protere.

Porro mulierem omnem esse malam, per quam uenuste significauit & Democritus, qui cum percunctaretur, cur cum magnus esset, uxorem duxisset pusillam: Ego (inquit) in malo deligendo, quod minimum erat, elegi. Et Protagoras interrogatus, ob quam causam inimico filiam dedisset, respondit se illi nihil dare potuisse deterius. Ut aliquid tandem a nostris mutuemur, Blancum Bongum utroque iure Consultissimum, atque in maiori Bergomate ecclesia Primicerium, patrum nostrum, tantæ profecto & dignitatis & auctoritatis virum, ut in huius obitu totius cleri lumen, & ciuitatis extinctum splendorem magno Illustrissimi Cardinalis Albani testimonio comprobatum sit, sepe illum inquam dicere solitum accepimus, trium maxime rerum causa gratias se Deo agere, primo quod homo non bellua, deinde quod non mulier sed vir natus esset, postremo quod cœlibem vitam agere maluisset. Nec vero nos quispiã existimet, in mulierum genus ideo inuehi uehementius, quod ab illis graua forte perpeffi simus. Quemadmodum nemo non intelligit, et antiquitate & splendore Bungorum familiã multis id genus alijs in nostra ciuitate maxime excellere, cum plurimis quidem de causis, tum præcipue quod olim summa rerum Bergomatium diu potita fuerit, quemadmodum annales ipsi forenses vel facile testantur,

in quibus actitata multa apparent in curia Nobiliũ de Bungis. unde postea factum est, ut ad hanc usque diem Nobilitatis elogio ipsa familia decoretur, nec ullo illiberali studio violata sit; sed perpetuo uiris vel litterarũ studio, vel militiæ disciplina præcellentibus floruerit: ita illud etiam ad huius generis splendorem cõseruandũ accessit, quod ne feminis quidem huius familiæ ulla unquam labis nota inusta sit. At de his hætenus. Reperitur hie idẽ numerus in generationibus filiorum Cham a patre maledicti. Nã generationes filiorũ Nohe cœpta sunt commemorari a filio minimo, qui uocatus est Iaphet, cuius filij octo nominati sunt, nepotes autem septem de duobus filijs eius; tres ex vno, quattuor ex altero. Fiunt itaq; omnes quindccim. Filij aut Cham, (hoc est, medij filij Nohe, qui propter peccatum reprobatus, ac in filio maledictus,) quattuor, ac nepotes quinq; ex vno eius filio; pronepotes duo ex nepote vno. Fit igitur eorũ summa undecim. D. Hieronymus in Zach. Undenarius ad res seculi pertinet, sicut Undecimus mensis. Refert et Ven. Beda com. in Apocal. Cap. 17. Antichristum positũ hoc in numero, quo illius insinuetur præuaricatio. Undecimũ. n. cornu in bestia significat Antichristũ. & Deuteronomij librũ Undecim diebus a Moysse fuisse descriptũ ad dicit significandũ Iudaicæ plebis lapsum in Euãgelio per transgressionem Decalogi mandatorum. Est. n. Deuteronomiũ repetitio quattuor librorum legis, siue secunda legislatio, quod significat Euãgelium. Ostendunt huius numeri infelicitatem Undecim filij Iacob uendentes eorũ fratrem Ioseph, eo quod apud patrem illos accusasset crimine pessimo, ut legitur Genesi cap. 37. Adhęc Undecima māsio filiorũ Israel fuit in Raphidim, quo sub numero duo mala cõmisit populus, alterũ iurgij aduersus Moysen, alterum tētationis aduersus Deũ, dicendo: Est ne Deus in nobis? Quare nomen loci illius dictũ est Tētatio. In hoc numero persecutiones patitur Iustus. Quare in Psalmo 32. Undem enumerantur pugnantes aduersus sanctos, Idumei. s. Ismaelitæ, Moab, Agareni, Gebal, Ammon, Amalech, Philistij, Tyrũ habitantes, Assur, filij Lot. Quod mysterium D. Hier. non reliquit intactum

Ant. Mo
nachus
serm. lib.
2. c. 34.

Cap. 17.

Dan. 7.
Gr. e. mo-
ral. 32. 15
Beda qd.
in Deut.
cap. 1.
Beda in
Act. 1.
Gregor.
mor. lib.
32. c. 15.
Exh. 17.

tactū hęc scribens in eiusdē Psalmi expositione: Vndecim (inquit) sunt qui pugnant aduersus sanctum. Quoniā ergo pugnaverunt contra sanctos, ad perfectum numerū. i. duodecimum, venire non potuerunt. Ierem. cap. 52. de Sedechia, qui peccauit contra Dominum, nec veritus fuit regis Babylonis fallere dextrā, scriptum est quod Vndecim annis regnavit in Hierusalē. Et 4. Reg. 25. relatum est clausam fuisse ciuitatē Hierusalē atq; vallatā vsq; ad Vndecimū annū

Beda in Act. 1. Gregor. mor. lib. 32. c. 15. signari culpā per hūc numerum cerneret, impleri Apostolorū numerū tā festine duodenario non curaret. Cum. n. proditor Iudas defecisset, Matthiam duodecimum sorte missa requisit. Et hic est il-

Atha. li. quest. ca pit. 51. Matt. 20. qui cum ceteris Vndecim Apostolis connumeratus est. Homo. n. qui diluculo egressus est ad conducendum operarios, Deus est; Vineā,

Beda. Mundus: Operarij sunt Apostoli. Iuxta altiore[m] autem intellectum, damnum Ecclesia, quod in falsis fratribus patitur, hactenus ex parte maxima perdurat incorruptum. At cum in fine Mundi Populus Iudaeorum, qui Dominum crucifixit, reconciliandus Ecclesiae creditur, velut quinquagesimo die appropinquante, Aposto-

Cap. 40. lorum est summa restituta. Ceterum quod apud Ezechielem dicitur longitudinem vestibuli viginti cubitorum, & latitudinem vndecim cubitorum, videtur facere quæstionem quomodo dualis numerus (qui refertur ad duas decadas,) & Vndecimus, qui probantur in fausti, in vestibulo templi esse dicantur? Hoc ita soluit D.

Hieronymus: quamuis sancti sint Sacerdotes, et in templi ministerijs collocati, & quotidie victimas offerant Christo, tamen quia in hoc mortali fragiliq; corpuscule, et ægrotationibus vitijsq; subiecto, commorantur, vicenarium habent numerum, et Vndecimum. Vnde dicebat Apostolus: Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Sed ab his transeamus ad Pythagoricam disciplinam. Perfectum numerum suis adequatum partibus, Virtuti con-

tribuunt Pythagorici; abundantem vel diminutum, vitijs. Omnis. n. mor-

moralis Virtus medio inter plus & minus residet loco, & in mediocritate extremorum consistit, arcens ac vetans tam quod abundat, quam quod deficiens & imperfectū est. Quemadmodum igitur perfectus numerus, virtutis; pari ratione diminutus, vel superfluus, vitiorum habet similitudinem, id quod rata sit serie. Qui enim superuacua magis progressionē porrigitur, vel contracta diminutione remittitur, is vitiorum maxime censetur amulator. Liqueat vero Vndenarium numerum apud Arithmeticos, inter primos & in compositos locum possidere, qui veluti paupertate inopes, ac nimis oppressi, nullam aliam partem habent, nisi eam, quæ a tota numeri quantitate denominata est, vt ipsa pars non sit, nisi vnitatis. Quare Vndenarius mystico sensu vitia designabit. quod adeo conuenit cum Theologis, vt nec quidquam simile dici possit magis. Illud itidem ad huius numeri naturam considerandam referri potest, quod antiquis gentium Sacerdotum ritibus recoditum, hoc dierum numero umbras errare, ac silicernio pasci. quo sane tempore Dijs superis haud sacrificabant, nec accendebantur ignes, nobiles seipsos non ornabant, & nupta a viris suis secubabant. Huius ritus meminit Ouidius Naso libro de Fastis.

Conde tuas Hymenæe faces, & ab ignibus atris
Aufer, habent alias mæsta sepulcra faces.
Dij quoque templorum foribus cælentur opertis,
Ture vacent aræ, stentque sine igne foci.
Nunc animæ tenues, & corpora functa sepulcris
Errant, nunc posito pascitur vmbra cibo.
Non tamen hoc vltra, quam quot de mense superfunt
Luciferi, quot habent carmina nostra pedes.
Hanc quia iusta ferunt dixere feralia lucem.
Victima placandis Manibus illa dies.

Lib. 2.

Licurgus huius numeri perspecta natura Lacedæmonijs Vndecim dierū spacio funeris luctum terminauit. Illud deniq; mirum quod Vndenarius numerus ita videtur natura vndiq; imperfectus, vt in vndecima numerorū linea, siue sede vnitatis, nullum perfectum numerum inuenias, cum id fere in alijs contingat. id autem singulos

Alexan.
Neap. lib.
3. c. 7.

los numeros recensentibus, qui vndecim notis constant, perspicuum erit, & a nobis quoque clarius explicabitur, cum ad 28. numerum perfectum deuenimus. Quam ob causam fortasse Notus hic numerus attributus videri potest, cum & numerus, & ipsi notus sint in omnes partes imperfecti. Est n. diuinum quiddam & legitimum in natalibus hominum, quo qui caret Notus dicitur, quasi numine priuatus, vel a Diuinitate alienus. Quare existimantur qui ex illegitimo concubitu nascuntur, ad honorum gradus inhabiles. Itaque tam ex veteri lege, quam Summorum Pontificum decretis, interditi sunt a sacris Ecclesie muneribus, quibus nihil non perfectum & omnibus numeris absolutum videtur conuenire: quamuis alie quoque causae, (vt quasi praeteriens id quoque tangam,) soleant a scriptoribus assignari, quomobrem sacris Ordinibus non admittentur spurij. quarum prima est incontinentiae metus, ne quid in liberis paterna libidinis resideat, cum ipsi nati censeantur vna stimulante libidine. Solent n. liberi plerumque parentum vitia, virtutesue referre. Quo circa iam usurpatum in prouerbij est: Fortes gigni ex fortibus. Et Atticismus ille tritus est κακὸν ἰσπακος, κακὸν ὄνον, id est ex malo coruo, malum ouum. At qui ita fieri videmus, vt ex notis, notus saepe gignantur. licere enim sibi putant, vt pote qui nulla sint existimationis dignitate insigniti, tamquam immunda sues eodem caeno, quo nati sunt, usque volutari. Iure igitur cum sancta et pura Dei ministeria deceat sancte & pure tractari, id hominum genus flagitiosa labe pollutum reijcitur. Altera vero est, vt hominum incontinentia reprimatur, cum videant ex ea gigni fetus, qui sint censuris Ecclesiasticis obnoxij. liberorum n. poena, vel ipso Cicerone teste, retardat maxime parentes a scelere. Tertia causa est, quod fere apud omnes mortales Notus nomen opprobrio detur. Scite enim Laedemones, cum Delphicum oraculum vulgaretur, tum corum imperium casurum cum mancus, ac claudus imperaret; interpretatus est Leander, nullum magis debilitatum videri, quam, qui ex adulterio natus male audiret. In cultu autem summi, & altissimi Dei,

qui

Suidas di-
ctioe No-
thus.

Ad Bru-
tium.

qui adhibentur, careere debent omni vitio & labe. Itaque reijciuntur notus, qui, cum plurimum a ceterorum hominum perfectione distent, Vndecimo numero, qui imperfectionis est, notati sunt. Percrebit n. dictum: Notus esse Vndecim vnciarum. quod certe idcirco dictum videri potest, quia, quemadmodum vndecim vnciae deficiunt a perfectione ponderis, quae libra est, eaq. duodecim vnciarum, qua fere solent res ponderari: sic notus etiam quodammodo vncia deficiunt a perfectione humanae naturae, quae per perfectum pondus, nempe libram, designatur. Et si arbitrarer ego Vndecim digitorum dicendos esse notus, quia mos est oblatarum rerum magnitudinem spithamis, quae nobis promta est mensura, dimetiri. Est autem spithame duodecim digitorum spatium; digitus vero, quantum occupant tritici quattuor coherentia grana. At vero spithame auctoribus D. Hieronymo, & Michaele Neandro extentam significat manum a pollice usque ad extremum digitum auricularem, quam quidem dimensionem nos materna lingua haud multum a Graeco sermone distante, Spana, vocamus. Obseruatum est autem notus breuiorem habere digitum auricularem, quam legitimos, ita vt auricularis digiti summum sit infra extremum annularis digiti articulum, & manus extensione spatium spithames, quod duodecim digitorum latitudine constat, dimetiri non possint; sed eorum manus extensio ad Vndecimum tantum digitum perueniat. Hocque inditio etiam Chiromantici vsi sunt ad dignoscendos illegitimo matrimonio procreatos. Quod si aliqui occurrant, qui, cum habeant digitum istum breuiorem, censeantur tamen, & habeantur certa communi hominum opinione legitimi; non idcirco tamen falsa praesens obseruatio existimanda est, quae non tam hominum opinioni, quam veritati rei innititur, statuens quod longo vsu, & probatione verum comperijt, cum ex diuerso opinio ducatur saepe tum ab apparentibus quibusdam coniecturis, tum vero ab hominum fama et rumore, qui in verbis solis plerumque consistit. Prudentissimo tamen consilio factum est, vt sapissime opinio praeualeat,

veriorque

Hieron.
com. in
capit. 40.
Esaiæ.

veriorq; cēseatur, & maiorem auctoritatem apud omnes obtineat, quam ars vel scientia aliqua, & faciles vel sapientissimus quisq; aures ei rei adhibendas putat, quæ sibi & honestior & tutior videtur. Nam cum expedit in ijs, quæ in precio habentur, vel vitio verti solent, prudens ab inueterata opinione recedendum nō putat. Non ob id igitur quod filius hoc digiti signo sit præditus, vir bonus & prudens uxorem adulterij insimulauerit, neq; ad maculam delendam vtetur remedijs, quæ ab iratis vulgo solent adhiberi, diuortio, s. vxoricidio, veneno, & filiorum abalienatione. Ex quibus quæ dedecoris labe, quæ inimicitia, quæ vitæ propriæ odium contrahatur, quis est cui possit esse dubium? Quare semper prudentes viri, minime prudentis existimarunt huiusmodi suspensionem vel liberis, vel uxori, vel cuiquam alij obijcere: & facile passi sunt etiā non incertæ cognitioni derogari ab hominum opinione.

DE NUMERO XII.

DLENÆ, cōsummat eq; virtutis est Duodenarius. recipit. n. diuisiones (ex quibus consurgit) ordinatas, multiplicatione senarij per binarium, & binarij per senarium, & ternarij per quaternarium, et quaternarij per ternariū. nec mysterio vacat, quod in eius compositione quinarium elegit, & septenarium. nam quinarium consurgit copulatione binarij cum ternario. Materies exprimitur nomine binarij, forma vero nomine ternarij; atque id sane quod binarius fons existit diuisionis, ac multitudinis, vt non tam multitudo Philosophis videatur, quam multitudinis initium, & origo, quodq; ab vnitatis primo fluxit, primusq; sit vnitatis partus, quatenus, & Diuina creationis primo producto respondet. Ponebant. n. Philosophi non ignobiles Deum, & Nihil, infinita duo; sed Nihil Diuinæ subiectum infinitati, & omnipotentia, vt pote cuius verbo ad esse prodijt.

dijt. primitus autem prodijt materia, quam complexionis necessitudinem nonnulli posuere, quoniam iuxta eius compositionem darentur formæ. hinc dicebat Plato formas dari secundum merita materiæ. Secundo autem loco prodijt forma, quod tamen intellige posterioritate temporis, non naturæ. idq. non ab re, ternarium, vt pote secundo loco ab vnitatis formæ adscripserunt, quod forma secundum se indiuidua, & quo perfectior, eo amplius, veluti a qua omnis procedit vnio. Primum autem compositum dixere quinarium, binario & ternario resurgentem; Septenarium autem secundum dixere compositum, vt pote ex crassiori materia restitutum; ternario in quâ, & duplicato binario, ex quibus conficitur Duodenarius, Ciuitatis apud Platonem numerus. Continentur autem his Duodenarij partibus omnes concentus, totaq. harmoniæ ratio. Nam prima sesquialtera nascitur inter tria, & duo, vnde quinarium dicitur prima huius proportionis radix. prima quoq. sesquitertia prouenit inter quatuor, & tria, quare septenarius est radix sesquitertia. Sesquialtera consonantia generat Diapente. Sesquitertia procreat Diatessaon. Ex his duabus quinta, & septima conflatur consonantia, in dupla proportione consistens, Diapason, cuius radix est Duodenarius. Porro consonantiam Diapente Plato potioribus assignabat: at Diatessaon deterioribus tribuebat, & imperfectioribus. Adeo volebat Ciuitatem potioribus, & deterioribus constare, quo nobis, vt in simbolo, pingitur hic Mundus perfectioribus, & imperfectioribus compositis conflatus. Eo vsq; per quinarium de perfectioribus huius Mundi compositis philosophatur; & per septenarium de imperfectioribus. Verum si ad nos hæc conferre voluerimus, dicemus, quæ trium ad duo concinnitas assignatur, nobis esse argumento perfectionis nunc; & id actione, & contemplatione, cui consonantia Diatessaon, eaq. quattuor ad tria, ad mota, cōcinne partis corporeæ sensibilisq. ad animam, exprimit interuallum. Rursum quod Duodenarius duobus perfectis numeris, nempe sex & sex, in quos primū resoluitur, constat, humanā vitæ vtriusq. notat perfectionem, actiue

actiue. & contemplatiue. Adeo status humanus, humanaq. perfe-
ctio in quodam velut binio, vita inquam actiua, & contemplatiua
exsistit. Porro vtraq; tribus integrata, nempe principio, medio, &
fine. ita sane vtrinq; sunt incipientes, proficientes, & perfecti; quæ-
admodum senarius tribus consurgit partibus restitutus, ternario,
binario, vnitae, eoque pedetentim deiformes fiunt, & ad vsq; vni-
tatem, omnis perfectionis initium & complementum, feruntur.
Præterea cum impariter pares consurgant imparium disposita serie
a ternario, & pariter parium a quaternario, quolibet in quemlibet
ducto, Duodenarius primus erit impariter par, surgens ex ductu
primi imparis, nempe ternarij in quaternarium primum pariter pa-
rem. At quaternarius cum sit numerus elementorum, rerum cor-
porea exprimens elementa, sintq; impares numeri formarum expres-
siones, apposite Duodenarius perfectissimum exprimet mixtum. Ho-
mo .n. quo ad corpus, expressus est quaternario, & quo ad animum
ternario, trina siquidem rationalis anima, Diuinae Trinitatis pro-
ximum vestigium. Porro ternarij in quaternarium ductu, & ve-
luti quadam ternarij informatione, restituitur Duodenarius nobis
ex ea parte Hominem exprimens. Præterea Duodenarius est pri-
mus vitæ numerus, primi item proventus, atq; incrementi. omnes
etenim se transilientes atq; abundantes numeros quidam Pythago-
ræorum (Bouillo testante) vitales vocant ac fecundos. Hi .n. post-
quam semetipsos restituere, suisq; partibus coaluere, aliquid insu-
per in sese proferunt, largosq; proventus ac sænora reddunt. Horum
primus est Duodenarius, nam eius simul sumta partes. 1. 2. 3. 4. 6.
sextumdecimum constant, & simul ductæ pariunt. 144. Duodena-
rij quadratum. Et vt Duodenarius se præcellit, superatq; quadra-
to, nam quaternario; ita & suis partibus efficit gignitq; quadratū.
Est enim 4. secundus actu quadratus: 16. quartus. Et si quod suis
efficit partibus videlicet. 16, illi copulaueris, surget perfectorum se-
cundus. 28. concrefcens ex. 16. & 12. quo numero Astronomi Lunæ
globum proprio motu circa terram circumuehant. His de causis
Platonici

Platonici vniuersalis formæ mundanae, vel humanae, atque ci-
uiliū gubernatorem indicant Duodenarium, plurimumque re-
rum propagationi, mutationiq; congruere. Illum porro summope-
re Plato celebrat in Phædone, Duodenario formarum numero
describens Orbem: in Critia plagis Duodecim antiqua ante di-
luuium describit regna: in Phædro Deorum, Dæmonumque exer-
citur sub duce Ioue in ordines disponit Duodecim: in Legibus cu-
stodias, magistratus, agros, vicos, ciuitatemque secat in partes
Duodecim. Quod vero partes vrbis sequi circuitum Vniuersi
dicit, totum octauæ Sphæra circuitum intelligit, triginta & sex
annorum millibus perficiendum. qui sane numerus tribus mil-
lium Duodenarijs perfecte completur, adeo vt in primo millium
Duodenario, ex Antiquorum sententia, intelligas iuuenilem to-
tius Mundi habitum, in secundo virilem, & senilem in ter-
tio. Suam quoque Ciuitatem Dijs Duodecim commendat Pla-
to, quod & in syderibus Zodiaci Duodecim a Pythagoræis po-
siti fuerint particulares Dijs, siue anime sitæ in cordibus eiusmo-
di syderum, atque exinde totum sydus regentes, scilicet in cor-
de Arietis, Pallas particularis; in corde Tauri, Venus parti-
cularis; in corde Geminorum, Phæbus particularis; in corde
Cancris, Mercurius; in corde Leonis, Iuppiter; in corde Vir-
ginis, Ceres; in corde Libræ, Vulcanus; in corde Scorpionis,
Mars; in corde Sagittarij, Diana; in corde Capricorni, Ve-
sta; in corde Aquarij, Iuno particularis; in corde Piscium, Ne-
ptunus particularis. Octauo deniq; libro de Republica Duodena-
rium tamquam diuinum celebrat. Neq; dumtaxat Duodenarium
laudat Plato; sed et vniuersum illum, qui Duodenario prorsus ac-
commodatur, commendans numerum 5040. in domiciliorum &
agrorum diuisione, quod in Duodecim partibus secari possit. Videretur .n. Plato plurimi facere, quod ille numerus Duodecies diuidatur
in 420. quod ve hic rursus Duodecies in 35. at vero hic Duodecies,
in duo, atq; insuper vndecim duodecimas partes. sed de hoc nume-

ro proprius dabitur loquendi locus. Ad Duodenarium redeo, quo facierum numero Mundus a Platone formatur in Timæo, etiam propter sphaeras Mundi Duodecim. Namque post illam primam Mundi animam totius huius visibilis aëtricem, quem dicimus Mundum siue Vniuersum, Duodecim sunt principes animæ, quæ Duodecim præsent partibus Vniuersi, octo videlicet Orbibus cælestibus, ac quattuor elementis, quarum singulæ, quia iuxta Orphicam Theologiam, partim congruunt cum Mundo intelligibili, ex quo sunt; partim declinant ad corpora, quæ producunt, duplicem dicuntur habere virtutem; vnã in cognoscendo positam; alteram in viuificando & regendo corpus suum sitam. Hoc modo in cælestibus sphaeris priorem illam virtutem Orpheus vocat Bacchum, alteram appellat Musam, nominans animam

Terræ,	Plutonem & Proserpinam;
Aquæ,	Oceanum & Tethin;
Aeris,	Iouem fulminatorem & Iunonem;
Ignis,	Phanetam & Auroram;
Lunæ,	Bacchum licniten & Thaliam;
Mercurij,	Bacchum Iysium & Erato;
Veneris,	Bacchum trietericum & Melpomenem;
Solis,	Bacchum silenium & Euterpen;
Martis,	Bacchum bassareum & Clio;
Iouis,	Bacchum sabazium & Terpsichoren;
Saturni,	Bacchum amphictum & Polymniam;
Postremi Orbis,	Bacchum Pericyonium & Vraniam;
Ipsius autē Vniuersi,	Bacchum Eribromium & Calliopen.

Duodecim igitur sunt totius Orbes, Duodecimq; aëtarū diuinarū, & ordines et duces. Nec tamen cum quibusdam Platoniciis ita censemus, quasi Cælum, & omnia elementa habeant ipsa quoque peculiarem animam, quam vocant motricem, eo quod perpetuo & infatigabiliter moueantur, quod opinatus fuerat etiam Theophrastus Aristotelis discipulus. nam huiusmodi opinio de anima motrice prorsus peccat contra vulgatam loquendi rationem; & contra Philosophi principia. Quod n. præclari Philosophi, vt Cicero commemorat,

Cælum,

Cælum, Stellas, & Mundum dicunt habere animam, proculdubio significare volunt ista moueri, regi, & gubernari ab animis & Spiritibus, non quidem insitis sibi tamquam corpori animato, sed cura Dei sic instructis & alligatis, vt Angeli, aut boni Demones suum quisque cælestem orbem, suam stellam moueant, ac regant, atq; ipse demum Mundus vniuersus a summa Anima, idest, a Deo ipso regeretur, foueatur, ac regatur, iuxta illud Virgilianum,

Principio cælum, ac terras, camposq; liquentes,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; astra
Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.
Igneus est ollis vigor & cælestis origo
Seminibus.

Aen. 6.

Ad Heliothorum redeo.

—vt certis dimensum partibus Orbem
Per Duodena regit Mundi Sol aureus astra;

sic iure conijcere possumus ceteros omnes pari ratione se habere, quando singuli quodammodo totius retinent ingenium, sicut in Timæo noster significat Plato. Non sunt autem silentio inuoluenda, quas Astronomi rationes adducunt de Duodenario numero Signiferi. Primo enim Sol, Venus, & Mercurius Zodiacum Duodecim percurrunt mensibus; Iuppiter, annis Duodecim; Luna quotidie gradus, siue partes peragit Duodecim, suasq; mansiones habet Duodecim partium, ipsaq; cum Sole menses agit Duodecim, adeo vt multi Lunarem non Solarem secuti rationem, annum constituerint dierum tercentum quinquagintaquattuor. Duodecim enim menses Lunares conficiunt dies 354. mensibus alternatim in 29. & 30. diebus distributis, quibus si 11. Epactas, & quadrantē adieceris, numerum 365. conflabis. Adbuc etiam quattuor naturarum, siue qualitatū sunt elementa. est enim in igne, caliditas, & siccitas; caliditas & humiditas, in aere; est aqua frigida & humida; terraque frigida & sicca. Ceterum cum signa

Bb 2 agant

Virg.
Georg. li
bro 1.

agāt in elementa (nā superiora imprimunt in inferiora) necesse fuit esse signa secundum quattuor qualitātū varietatē. Quare in quattuor elementa agent signa secundum tres modos; primo modo, esse nutriendo & augmentandos; secundo, esse nec ex toto nutriendo, nec ex toto destruendo; tertio, esse destruendo, quo efficitur, ut qualibet tria signa, secundum predictos tres modos, in vnum agant quattuor elementorum, tria scilicet ignea, Aries, Leo, Sagittarius, in ignem; tria simili ratione aerea, Gemini, Libra, & Aquarius, in aerem; tria quoque aquea, s. Cancer, Scorpio, Pisces, in aquam; tria denique terrea, Taurus, Virgo, & Capricornus, in terram. At tria per quattuor ducta Duodenarium restitunt. In his fuere concordēs Ptolemæus, Atydimon, Astaphan, Alcabitius, Albumasar, Bonatus, omnes denique Astronomi, vniuersum globum diuidentes in Domos Duodecim, quod diagramma, seu themation vocant Attici. His accedit, quod signorum quodlibet in suum agit elementum secundum tria esse, principium, s. medium, & finem, quare quattuor cum sint elementa, Duodenario numero signa concludi necesse fuit. Hinc Plato (si ea quæ scripsit in Timæo sunt potius ad eius dogmata referenda, quam ad Pythagoricam disciplinam) Duodecaedram figurā, quæ Duodecim facies habet, adscribit Mūdo, propter siderum formas Duodecim, non ex Mathematicis Physica componens, sed in his quandam proprietatem communiter esse persimilem insinuans; & comparanda hæc inter se potius, quam componenda. Quemadmodum, n. Duodecim sunt formæ Signiferi, quarum quælibet in partes triginta secatur, ac per Duodenariū numerū ductæ, oēs statuunt numerū 360. pari analogia in figura Dodecaedra pentagonos licet intueri Duodecim, sigillatim in triangulos æquilatros quinque diuisos, ita ut vnusquisque rursus ex triangulis sex scalenis cōficiatur, & in omni mole Dodecaedra 360. trianguli reperiantur. Hic suum habet locum geometrica figura, qua solidam Orbis circumstantiam numero concludi Duodenario conspiciemus. sed reuocanda in mentem quæ de circuli circumferentia diximus alibi.

docebamus

docebamus enim superficiei plenitudinem, planamque circuli circumstantiam esse senariam. Constituo igitur Orbem vnum in plano aliquo subiecto, cui addo circumstantiam sex equalium Orbium (sicut enim sex circulis in plano eundem medium circumstare asseuerabam, ita prope et sex Orbis eundem ambiunt equalcm Orbem) scrutator deinde quot Orbis medium Orbem, eiusque circumstantiam tangendo aperiant, superiusque impleant Hemisphærium. comperio id tribus impleri Orbibus, quod de parte aduersa idem censeas opus est. quare sex additi Orbis totum claudent, quem querimus, ambitum. Hoc igitur experimento didicisti Duodenarium numerum esse metrum totius corporeæ plenitudinis, ac solidæ Orbis circumstantiæ; nec plures quam Duodecim Orbis circa eundem sisti posse, illum, seq. præmentes, & attingentes. sex enim Orbis in corona illi aptantur, & conglutinantur, in supericri quidem Hemisphærio tres; totidem in inferiore. Constat igitur circumstantiam circuli planam, dimidiam tantum esse plenitudinem; corpoream autem solidam circumstantiam, duplam totam ac integram. Huius ergo Duodenarius, illius senarius inuentus est numerus. Ostendit etiam Duodenarius in inferioribus suam fecunditatem. nam crescentia multa hoc numero progrediuntur. sic Pavo Arist. de nat. ani. li. 6. c. 9. Duodecim oua ponit. Lepus & Cuniculus secundissimi Duodecies in anno generant, pariuntque. Camela Duodecim mensibus fetum gerit; & licet tanta sit insignis magnitudine, usque ad Duodecimum diem sine potu perdurat. unde Aegyptij longa ieiunia, & diuturnæ sitis tolerantiam per hoc animal significant. Quod vero hydrologijs sedentem insculpunt Cynocephalum, illud habet mysterij, noctem cum die Duodecim horarum spacio ab eis diuidi. nam & huiusmodi animal vtriusque æquinotij tempore Duodecies, per horas quippe diei singulas, potus excrementa profundit, in ipsisque temporum cardinibus, id animal Duodecies, horis quippe singulis quanto potest argutiore volulatu vociferatur. Atque ex ipsis datur intelligi, quodnam sit animantium id genus,

quod nullo expresso nomine Victorinus Rhetor memorat eo loco, ubi M. Tullius lib. Rhet. temporis finitionem quaerit. Ait. n. is, Trismegist. cum in Aegypto esset, sacrum quoddam animal Serapidi dicatum Duodecies toto die urinam facere observasse, idq. pari semper interposito tempore, unde ipse diem per Duodecim horas dimensum esse coniecerit; exindeque hunc horarum numerum constitutum. Quamquam sunt qui velint ex celi dimensione, quae secundum musicam rationem in Duodecim partes diuisa fuit, horas itidem Duodecim adiuuetas. Adde quod lib. 6. de Thermis c. 23. scribit Andreas Badius Elpid. in Cantabria tres fontes octonis distantes pedibus, singulis dieb. Duodecies exsiccari. sic Iudaei & aliae gentes sicut diem a nocte diremerunt, ita diei quoq. cuius artificiali, tam aestiuo, quam hyberno; tam verno, quam autumnali, horas Duodecim assignarunt, hoc est, singulos dies in Duodecim aequalia spacia distinxerunt, quorum quodlibet Hora dicebatur. In cuius rei testimonium apud Euangelium secundum Iohannem dicit Christus;

Cap. 11. Nonne Duodecim sunt horae diei? si quis ambulauerit in die non offendet. Vbi quamuis allegorice se diem, Discipulos vero qui a se illustrandi fuerant, horas appellauerit, solito tamen humanae computationis ordine numerum definiuit horarum? Mirabile vero quod scribit Georgius Cedrenus auctor Graecus, hoc Duodenario spacio cunctas creaturas preces offerre Deo. Prima, inquit, diei hora preces peraguntur primae in caelo; secunda, preces Angelorum; tertia, volucrum; quarta, iumentorum; quinta, bestiarum; sexta, Angeli assistunt, omnesq. discernuntur creaturae; septima, ad Deum intrant Angeli & exeunt; octava, laudatio & sacrificia Angelorum; nona, precatio & cultus ab hominibus; decima, aquarum inspectio, precesq. caelestium & terrestrium; undecima, mutua confessio, & exaltatio omnium; Duodecima, interpellatio hominum Deo accepta. Hae Cedrenus in Cöpendio Hist. Neq. mirandum quod bruta numeri inscia, Deum laudare dicantur. quemadmodum. n. S. Tho. edo cct. dicitur bruta Deum invocare propter naturale desiderium, quae cuncta

2. secundae. q. 83. artic. 10. ad 3.

cuncta suo modo Diuinam bonitatem consequi desiderat, sicut etiam Deo dicuntur obedire ob naturalem instinctum, quo mouentur a Deo. Videamus tandem Duodenarij copiosissimum usum in diuinis litteris. magna. n. est huius numeri praeter ceteris omnibus observatio, magna. q. et multiplicia eius mysteria, quorum aliqua recensimus, quibus facile constabit Duodenarium plenitudinem quandam mysteriorum significare. Duodecima mansione post exitum de Aegypto, descendit Dominus in monte Synai, dans populo legem, ubi fabricatur tabernaculum, hostiarum varietas praecipitur, vasorum diuersitas, indumenta Pontificis, Sacerdotum, & Leuitarum caeremoniae: ibiq. enumeratio populorum, & Leuitarum, oblationes quoque Principum, & reliqua sacramenta in hac Duodecima mansione scripta sunt. Duodenario numero electa Dei familia, in coordinatione bellica, in distributione promissa terra: & in omni celebri progressu, partita fuit. Duodecim Duces Hysmael. Duodecim viri, qui noluerunt sumere lapides pro turre fabricanda, ex quibus vnus fuit Abraham sapientissimus, quem Dominus iussit egredi de terra, & cognatione sua. Duodecim vituli. Duodecim sunt opera pietatis, sex dico corporalia, & totidem spiritualia. Isti sunt Duodecim fontes in Helym, unde lassatus valde, valida siti, populus potatus est. Helym. n. deficiens interpretari potest, quia deficientes & pauperes debemus cum Duodecim fontibus. i. cum Duodecim pietatis operibus refrigerare, & spiritualiter ac corporaliter recreare. Duodecim lapides altaris, quos ferrum non tetigit. Duodecim lapilli cum suis sculpturis, qui in pontificali veste talari circum rationale, quod vocant, intexebantur, quibus insculpta fuerant Duodecim nomina Patriarcharum notata diuinis litteris, naturarum diuinarum monumenta, de quibus meminit Ezechiel, nec non & Iohannes in sua Apocalypsi. Post Iesum Naue rem Iudaicam Duodecim Iudices rexerunt, per successionem ordine in defunctorum locum subrogati. Duodecim Exploratores, quos iubente Domino, misit Moyses ad considerandam terram Chanaan, quam Deus Abrahae,

Tribus Israel.

Gen. 17. Philo Iud. lib. Publicarum. Antiq. Gen. 12. Exo. 24. Exho. 18.

Philo A. lex. lib. Quis haeres rerum diuinarum D. Hier. Epist. 58. ad Damasc.

Num. 13.

2. Paral. 9. **¶** semini eius daturum promiserat. Duodecim leuiculi in folio Salomonis. Duodecim cubiti Ariel. Duodecim fructus ligni vitæ, & fructus Spiritus, de quibus meminit Paulus Apostolus. Diabolus in Paradiso deliciarum inter Duodecim lapides legitur enutritus. Sancta denique, illibataq. Dei Ciuitas Hierusalem in concordi, atque vnanimi Ducum vtriusq; legis delectu a Deo instauranda decantatur. vbi etiam perpetes in ea futuri ciues, animique & corporis immortalitate pares Angelis euasuri sub Duodenarij quadrato definiti a Beato Iohanne pronuntiat. Erunt enim ex vnaquaque Tribu Duodecim millia signati: quia in quibuscunq; singuli fidelium virtutibus profecerint, antiquorum necesse est Patrum semper fide roborentur, atque informentur exemplis. Ad augmentum autem perfectionis pertinet ipsa Duodecim duodecies multiplicari, & ad summam millenarium perfici, qui est denarius numerus quadratus solidus, Ecclesie significans stabilem vitam, quare etiam Duodenario figuratur, quia per orbem quadratum, idest, per quattuor Mudi cardines in fide consistit sanctæ Trinitatis. ternarius. n. quater ductus, Duodecim conficit. Hinc Dominus & Seruator noster, non multo post initium suæ prædicationis, Duodecim ex omnibus Discipulos assumpsit, quos & ceteris se-
 etatoribus suis præferens, speciali quodam electionis priuilegio nominauit Apostolos, cuius nominis uirtus missos indicat, numero Duodenario figurantes operis sui mysterium, ut videlicet mundi salutem, quam verbo prædicaturi erant, suo quoque numero mystice commendarent. Vnde & Dominus Duodenarius suæ summæ disputationis exordium. quod hic prædicandæ fidei Euangelizantium numerus deberetur. Inde & illud perspicuum fit, cur Salomon, in typum Ecclesie, Templum Domino edificaturus, fecit & mare æneum, in quo Sacerdotes mundarentur, Duodecimque illud boum clunibus imposuit, quorum tres Aquilonem, tres Occidentem, tres Meridiem, & tres Orientem aspicerent. Allegorice enim insinuabat Apostolos ac Apostolorum successores cunctas orbis

Orbis quadrati plagas fide, confessioneque sanctissimæ Trinitatis a peccatis expurgaturos. quoniam robusti sunt, & fortes virtute ad fulciendum doctrinam sacramentorum; in quibus lauantur anime fidelium. Porro ut de quattuor animalium faciebus suo loco dictum est, ipse & sacer Apostolorum numerus multis antiquæ legis figuris, & velamentis arte signatus est. primo quidem per Duodecim Patriarchas filios Iacob. quoniam ipsi sunt principes, & præcipui patres in nouo testamento. Deinde per Duodecim principes tribuum Israel, quia constituti sunt a Deo, principes super omnem terram, ut legitur Psalmo 44. tertio per Duodecim lapides de medio Iordanis alueo sublato, quos Iosue fixit in loca castrorum in testimonium sempiternum posteris suis, quod sic pedibus illum transissent. quoniam ipsi sunt lapides viuus, coniuncti cemento charitatis ipsi Christo primario lapidi. quarto designatus est sacratu Apostolorum numerus per Duodecim Prophetas minores vno volumine comprehensos. ipsi. n. sunt Duodecim præcones altissimi, annunciantes Mudi terminum, et tremendi Iudicis aduentum. quinto per Duodecim stellas in corona sponsæ, quoniam Ecclesie Christi afferentes ornatum spirituale, totum mundum suæ doctrinæ claritate illustrant. sexto per Duodecim panes propositionis non fermentatos, qui pro numero Tribuum in sacrario per singulas hebdomadas super mensam purissimam coram Deo proponebantur, quoniam solido doctrinæ Euangelicæ cibo ieiunas hominum mentes ipsi a Deo missi refecerunt atq; confortarunt. Attestatur plane hoc ipsum Cyrillus lib. 4. commentariorū in Iohannem dicēs: Quomodo cum ipse Christus sit vera lux, hanc rem Discipulis quoque gratia attribuit: Vos. n. estis (inquit) lux mundi: sic cum ipse sit panis viuus, qui oia viuificat, continetq. ut sint; similitudine atq; umbra legali per Duodecim panes sacræ Apostolorū præfigurauit confortiū. septimo designatus est Apostolici collegij numerus per Duodecim fundamenta superne Ciuitatis. quoniam ipsi sunt fundamenta ipsius spiritualis Hierusalē, de qua dicitur in Psal. 86. Fundamenta eius in montibus sanctis.

Apoc. 21. octauo significati sunt iidem Apostoli per Duodecim portas eiusdem ciuitatis sanctorum, quod per ipsos habemus aditum ad patriam, et regionem viuorum aeternam. Vel forte etiam per Duodecim portas designatur vniuersitas saluandorum. sepe. n. Duodenario numero propter Apostolorum & patriarcharum summam, totius Ecclesie formam designari certissimum est. Nam & apud Mattheum per Duodecim eorum qui iudicaturi sunt sedes, omnes sancti cum Christo mundum iudicaturi, accipiendi sunt. Et per Duodecim tribus Israel, vniuersitas eorum qui iudicandi sunt, ostenditur. Non enim soli Duodecim Apostoli iudiciariam exercebunt auctoritatem in regeneratione seculi. Nempe & Paulus, qui ex illis Duodecim non est, etiam iudicaturus est mundum, sicut ad Corinth. scribit. Nescitis quoniam Angelos iudicabimus. et de iustis dicit sapiens, quod iudicabunt nationes, & dominabuntur populis. Neque etiam soli Iudei in extremo illo examine iudicandi sunt; sed omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut scribit Paulus: & cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue, congregabuntur (ut dicit Mattheus) ante eum omnes gentes. In eundem sensum quando satiata turba ex quinque panibus, collegerunt Apostoli Duodecim cophinos fragmentorum plenos, omnis Doctorum spiritualium chorus exprimitur, qui obscura scripturarum, (qua per se turba capere nequeunt,) & meditando colligere, & mandata litteris, suo pariter ac turbarum vsui conseruare iubetur. Ceterum quod anno Duodecimo mulier liberatur a fluxu sanguinis, & Duodecimo mense liberantur Iudei a cede per Haman intentata, finis Mundi potest insinuari. Duodenis. n. partibus diuisum est seculum, quando iusti ibunt in vitam aeternam; mali vero, in ignem aeternum. Nam & Duodecim cubitorum erat linea ambiens utramque columnam Salomonis, significans in iudicio iudicandos omnes per sex opera misericordiae; bonos quidem a dextris per misericordiam, quia impleuerunt opera misericordiae; malos vero a sinistris per veritatem, quia illa opera spernere maluerunt.

DE

DE NUM* XIII* ET XIV*

*N*culpabilibus apud Pythagoreos, Hebraeos, & Gracos Theologos positus reperitur numerus Ternarius supra denarium. A Pythagoraeis quidem dictus est Leimma, siue Diesis quasi defectus, quod de partitione toni in partes aequales desperauissent. Cum. n. de interuallis ad concentum pertinentibus toni notassent numero 27, defectum appellarunt 13, quod vnitatem distet a medio. Adhuc primus & incompositus nuncupatur, cum nullam habeat partem aliquotam, praeter eam, a qua denominatur decima tertia, nempe vnitatem. quod fuit quinario, septenario, & vndenario proprium. Semper. n. huiusmodi numeri post binarium, & ternarium, in senariorum multiplicium vicinia collocati comperiuntur, aut vno minores, aut vno maiores.

Progressio incompositorum.

*Primi incompositi. 5. 11. 17. 23. 29. --- 41. 47. 53. 59. ---
Senarij multiplices. 6. 12. 18. 24. 30. 36. 42. 48. 54. 60. 66.
Primi incompositi. 7. 13. 19. ---- 31. 37. 43. ----- 61. 67.
Ternario supra denarium vsus est Theocritus cum vellet significare hominem ingenij hebetis, tardi, & stupidi, inducit. n. Praxinocem de Viro ita cum socia Gorgo loquentem Idyl. 15.*

*Ille quidem pater ille forum quum nuper adesset
Empturus nitrumque recens, fucumque marinum,
Rettulit inspidi demortua grana falilli:
Hic vir inutilis vlnarum bis quinque triumque;*

Longitudinem vlnarum Tredecim ei tribuit, quasi omni corporis & animi proportionem carenti. Ex corporis. n. forma (ut alibi diximus) conditio mentis fere coniicitur. Novies quidem reperita longitudo manus, quanta ea est, a summis digitis ad extremam usque manum, (quam vocant vlnam) complet communiter longitudinem corporis; sicuti etiam latitudo eiusdem manus extensa a summo pollice

lice ad extremum auricularem, octies repetita, continet eandem. Si quis igitur esset Tredecim vnas longus, omnino necesse foret eū habere manum multo minorem, quam fert communiter hominum natura. Huiusmodi autem manuum paruitas, ex Pomponij Gaurici, et aliorum Physiognomorum sententia, exiguitatem quoque sensus, & rationis indicat. Quod si quis malit cubitum in eo loco interpretari mensuram longiorem, videbitur tum Theocritus hyperbolice locutus de homine iusto longiori, & proportionem moderati corporis excedente. quales etiam esse videntur insipientes, & imprudentes. Vnde apud nos adagio quodam valgo dici solet. *Questi è vn huomazzo.* Sed ab his receptui canentes huius numeri sacra mysteria recensamus. Iuxta Hebræorum traditionem anno a Mundo cōdito Tertio decimo primus reproborum exemplar, primus parricida, ciuitatis diaboli, & regni impiorum conditor Cain nascitur. hoc item numero Iudeorum impietas taxata. vt. n. colligitur ex lib. Numerorum Decima tertia mansione in exitu de Aegypto murmurauit populus contra Dominum suum, & Moysen, reuersi corā in Aegyptum ad carnes, cæpas, & pepones, dicentes: *Venerunt nobis in mentem pisces, quibus in Aegypto vescēbamur gratis, cucumeres, pepones, porrum, cæpe, allium: nunc anima nostra exaruit: nihil, præter manna, vident oculi nostri.* Quare irato Domino tunc multos subitum vorauit incendium, & intercedente Moysē humum vorax flamma consumpsit. Tunc accipiunt coturnices, & vsq; ad nauſeam ac vomitum deuorant. Saturatoq; populo dum adhuc escē essent in ore eorum, ira Dei ascendit super eos, & occidit pingues eorum, unde & appellatus est locus Sepulchra concupiscentiæ. Et quia pro meritis digestus est etiam Hymnorum liber, in Psalmo Decimotertio de Iudeorum vesania in hunc modum legitur scriptum: *Dixit insipiens in corde suo: non est Deus: Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus, non est qui faciat bonum, non est vsq; ad vnum. Sepulchrum patens, est guttur eorum; linguis suis dolose agebant: Venenum aspidum sub labijs eorum,*

eorum, et reliqua. Hirmael Tredecim annos natus circumcisus est. Gen. 17. quod significatur tunc coercendam esse libidinem, cū incipit excitari. vel (vt exponit Glosa) designatur non pertingens ad perfectionē legis, & Euangelij, quæ denario, quaternarioq; signantur. Adhuc quia Decimus tertius est primus a duodenario, doctrinæ Apostolorum notat transgressionem. Hugo a S. Victore: Christus, seruator noster Tertiadecima transgrediens, Tertiadecima passus est, ad vesp̄eram, anticipans comedere Pascha, fecit pro nobis sacrificium vesp̄ertinū, vt de vesp̄ere mortis, nos perduceret ad matutinum vitæ. Quamuis autem sequenti die, hoc est, Decimaquarta luna, qui erat dies Paschæ, ad vesp̄erā, affixus fuerit cruci, hac attamen nocte, qua immolatus est agnus, et carnis, sanguinisque sui Discipulis tradidit celebranda mysteria, & a Iudeis detentus ac ligatus, ipsius immolationis, hoc est, passionis suæ sacramentum exordium. Hugoni suum addit calculum Paulus Orosius in hunc lib. 7. cap. 3. modum scribens: Eadē quoque die ad horam diei sextam Sol in totū obscuratus, terraq; nox subito obducta terris est, et, sicut dictū est:

Impiaq; æternam timuerunt secula noctem.

Vsq; adeo aut, neq; Lunā lumini Solis, neq; nubes obstitisse manifestū est, vt Decimaquarta Luna ea die tota Cali regione interiecta longissime a conspectu Solis abfuisse, & stellas tunc diurnis horis, vel potius in illa horrenda nocte toto celo fulsisse, refertur. hætenus ille. Ex his posset solum quæstio, cur Pascha non celebretur Decima quarta Luna, quod non passionis, sed resurrectionis dies sit obseruandus. si enim Luna Decima quarta, qua affixus fuit cruci, incidit in dominica, in alteram hebdomadam celebritas Paschæ transfertur. Huic tamen assertioni de passione Domini soli Græci subscribunt. nam ceteri Latini Doctores volunt Dominum edisse Pascha Luna Decima quarta. Vnde inter Græcos, & Latinos orta est contentio de materia Eucharistiæ, Græcis asserentibus panem esse debere fermentatum; quod talem panem putent fuisse in mensa cum institueretur Eucharistia, quia

ante

2. Miscell. li. 4 tit. 26.

lib. 7. cap. 3.

Chryso-
stom.
Nice-
phor.
Call. li. 1
cap. 28.

ante vesperam Luna Decimaquarta non auferbatur fermentum e domibus Iudeorum. Ambrosius Epist. ad Episcopos per Aemilianam constitutos: Ipse (inquit) qui legem locutus est, veniens per Virginem nouissimis temporibus plenitudinem legis consummauit, & celebrauit Pascha hebdomade, in qua fuit Decimaquarta Luna, quinta feria: sequenti autem die, hoc est, sexta feria, crucifixus est Luna quintadecima. Sabbato quoque magno illo sextadecima fuit. Porro suam Latini probarunt rationem ex verbis Lucae, & Marci, quorum ille dicit de feria quinta, quod in ea necesse erat occidi Pascha; iste vero, quod tunc Pascha immolabant. sic. n. habet capite Decimoquarto: Primo die Azymorum, quando Pascha immolabant, dicunt Discipuli: Quouis eamus, & paremus tibi comedere Pascha? Aiunt igitur Latini primum diem Azymorum esse Quartumdecimum primi mensis, quando fermento abiecto Pascha immolare. i. agnum occidere solebant ad vesperam, adeo ut quintadecima Luna suum Christus tradiderit spiritum. Hoc quidem iuxta veteris instrumenti scripturam inter Pascha, & Azyma distat, quod Pascha, ipse solus dies appellatur, in quo agnus occidebatur ad vesperam, hoc est, Quartadecima Luna primi mensis. quintadecima autem, quando egressum est de Aegypto, & succedebat festiuitas Azymorum, quae septem diebus usque ad vigesimum primum diem eiusdem mensis ad vesperam est statuta sollemnitas. Euangelistae tamen indifferenter & diem Azymorum pro Pascha; & pro diebus Azymorum Pascha ponunt. Dicit. n. Marcus: Erat autem Pascha, & Azyma post biduum. dicit Lucas: Appropinquabat dies festus Azymorum, qui dicitur Pascha. Item Iohannes. 18. hannes in passione Domini: Qui ducebant I E S V non introierunt in praetorium, ut non contaminarentur, sed manducarent Pascha. notandum vero quod & Paschae dies, videlicet, Luna Decimaquarta, in Azymis panibus est celebrari praecipuus. Neque tamen sine magni significatione mysterij Graeci in fermentato conficiunt. significatur. n. unio naturae humanae ad verbum diuinum, sicut fermentum

mentum pane miscetur. hoc etiam fit in detestationem heresis Nazareorum, asserentium obseruanda esse ceremonialia legis veteris simul cum Euangelio. & quia Christus confecit in Azymis, ut seruariet ceremonias paschales, volunt etiam Nazarei conficere in Azymis, ut obseruent illam ceremoniam legis veteris. non licet tamen iam obseruare ceremonias veteres, quia Apostolus eas detestatur, ut patet Gal. 5. Ideo Graeci ne viderentur obseruare ceremonias veteris legis, voluerunt potius in fermentato, quam in azymis conficere. nos vero Latini non in fermento veteri malitiae, & nequitiae; sed in azymis sinceritatis & veritatis panem manducamus. peccaretque Sacerdos Latinus qui manens inter Latinos, conficeret in fermentato, & puiretur ut patet extra de celebr. miss. c. per literas. peccaret eodem modo Graecus presbyter si in Ecclesia Graecorum existens, conficeret in azymis. quia seruanda sunt Ecclesiarum consuetudines. Tho. 3. par. q. 74. ar. 4. Christus igitur fecit pascha cum Discipulis suis Luna Decimaquarta sub ipsum. s. tempus, quo lunaris circulus omni ex parte perficitur, atque velut adulterino quidem lumine Orbem collustrat; ceterum decrescere ac desinere incipit, ut hinc, quasi ex imagine quadam intelligas, quod omnibus quidem Orbis partibus tenebrarum princeps celebrabatur (Luna siquidem in principatum noctis posita est) ac Mundi sapientiam velut fucam quandam lucem errantium hominum cordibus infundens, plenam sibi gloriam comparabat. At verus Agnus pro nobis moriens, diaboli gloriam oppressit. eam n. desinere in posterum, & absumi coget. Atque id f. erat, quod in Psalmis canebatur: Orietur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis, donec auferatur Luna. Quod si hoc loco Lunam in bonam partem intelligere volueris, idcirco ad Decimaquartam spectamus, quia per aspectabilem lucem, materiaeque constantem eam imagine quadam concipimus, quae spiritalis est, materiaeque expers, ut in speciem quidem Lunam plenam expetamus, quae lucem suam tota nocte perdurantem nobis praebet: reuera autem nobis legis vice sit haec caeremonia, iubens, ut omne tempus, quod in diem

diem noctemq. secatur, nobis perpetuo clarum sit, nec vlla caliginosa opera admixta habeat. Quod si alia ratio proferenda est cur Decima quarta Luna agnus immolaretur, dic Lunam esse typum Ecclesie Christi, ut coniugem Christi, quare die in quo fuit Quartadecima Luna in principio, eo die Israel iussus est in primis sacrificare Pascha, in typum Christi. Si ergo agnus Christum prefigurabat, est perspicuum quod Luna quoque dies qui est plene Lune, significat plenitudinem Ecclesie, propter quam Christus est sacrificatus. Aliam huius numeri speculationem in medium affert D. Ambrosius Oratione quam habuit in obitu Theodosij Imperatoris, his ferme verbis: In Quartodecimo perfectionem hominis accepimus; sed illic formatus perfectus licet vir, sed adhuc peccato obnoxius, quia vivit in seculo. Hic vera perfectio est, ubi iam culpa cessavit, gratia perpetue quietis affulsit. Ideo centesimus quartus decimus Psalmus, quia remuneratio Charitatis est. Unde domini Pascha Quartadecima Luna formam celebritatis accepit, quonia qui Pascha celebrat, debet esse perfectus, debet amare Dominum lesum, qui diligens populum suum perfecta Charitate, sese obtulit passioni. Grande numeri mysterium quando Pater Filium unicum pro nobis omnibus tradidit cum pleno luminis sui orbe Luna fulgeret. Ita est. n. Ecclesia, que pie Pascha celebrat Domini nostri Iesu Christi, sicut Luna perfecta in eternum manet: quisquis bene hic Domini Pascha celebrat, in lumine perpetuo erit. hec ille. Etiam Quartadecima agnus immolabatur die, quando Luna plena est, & nihil ei de lumine deest, quia Christus non immolatur, nisi in perfecto corde, & pleno lumine sine tenebris. Adhuc etiam agni immolatio Decimaquarta die fieri conuenit, quia ut notat Beda, Meftaim Decimusquartus ab Adam, primus sanguinem idolis immolauit. Complebitur preter hec quaternarius supra denarium suo ambitu utrumque testamentum, quod quaternarius, Euangeliorum, que ad nouum attinent Testamentum, pretendat demonstrationem: denarius uero decalogi significatiuus, antiquam respiciat legem, ex quibus

Libro de
Argumē
tis Lunę.

quibus simul copactis totus hic numerus surgit. At qui hunc esse dixerim illi Quartumdecimum annu, in quo D. Paulus raptus fuit in celum, de quo 2. Cor. 12. Scio (inquit) hominem in Christo ante annos Quattuordecim raptum usque ad tertium celum. ac si diceret per hunc perfectionis numerum ad Empyreum celum perueniri, utriusque Testamenti obseruantia. Ad huius mysterij contemplationem refer tur numerus centum quadraginta annorum, quibus vixit Iob post flagella. Designatur. n. duccendo 10 per 14. quod utriusque Testamentum Ecclesia custodiens, & tam secundum legis decalogum, quam secundum quattuor Euangelij libros viuens, usque ad perfectionis culmen exteditur. Habet sane cognationem quandam cum denario numerus 14. nam huius simul posite partes aliquotae parturiunt decem, & in semet multiplicata restituunt Quattuordecim numerum quaternario denarium excedentem. & si ab vno addens numero, ad quattuor peruenias, denarium implebis numerum, atque ita fiet, ut & vetus Testamentum constringatur in nouo, & nouum in veteri dilatetur. In veteri namque Testamento Sacramenta sunt Evangelica: & in nouo Testamento Sacramenta sunt legis. Quare 4. Reg. dicitur, quod anno Quartodecimo Ezechie ascendit Sennacherib contra Hierusalem. Et Num. cap. 6. Fuerunt qui percussi sunt, Quattuordecim millia hominum. Gen. rursus cap. 14. Quartodecimo anno capti fuere Sodomita a Chodorlahomor. quia per transgressionem preceptorum, legis. set Euangelij, capiuntur hoies a Diabolo. Sentit id ipsum Augustinus, exponens tres tessaradecadas. i. ter Quattuordecim generationes, quas deducta Christi generatione ab Abraham usque ad Christum, epilogo quodam constringit Euangelista, ubi ait: Tres distinctiones in generatione Christi, mystice insinuant fidem sancte Trinitatis, quam concorditer astruit doctrina legalis, & euangelica. Tres. n. Trinitatis fide: quattuor, doctrinam euangelicam: decem, legis significat institutionem. Idem quoque paullo post: Quam autem ter Quattuordecim ponitur, id uera significat religionem. quattuor. n. et decem, nouum et vetus testamentum indicat. quia uia ad Christum, per decem uerba legis

D. Hier.
in Eze-
chiel. 48.
& in
Psal. 90.

Cap. 18.

Matth. 1.

et quattuor Euāgelia predicatur. ita tamē vt quidquid ascribitur, Trinitate, quæ Deus est, cōsecremus. quia nulla præceptio impletur, nisi hic numerus colendi Deum teneatur. Ex his Augustini imo Euangelistæ verbis, et altera sese præbet obuiam ipsius qua ut supra denarium numerum commendatio, vtpote quia aduentui Christi in carnem addicitur, atque appropriatur. Vnde Quartodecimo anno percussio civitatis, vidit Ezechiel nouā civitatem. quia tertia tesseradecade. i. Quartadecima generatione post captiuitatem Babylonicā, venit Christus edificator Ecclesiæ suscipiens infirma carnis nostræ. Quod sane annotauit Cassiodorus hæc scribens in fine expositionis Decimiquarti Psalmi: Calculi quoq; ipsius, non est consideratio negligenda. Nam Quartadecima generatione a transmigratione Babyloniæ, aduentus Domini saluatoris eluxit. vt merito et hic ipse videatur locutus, qui in eiusdem numero generationis aduenire dignatus est. Presens deniq; numerus, quia geminatum continet septenarium, quo septena Spiritus sancti gratia declaratur, duplicatam in homine interdum designat eiusdem Spiritus largitatem. vt

Gal. 83. cor & carnem in unū iungens, faciat vtrumq; exultare in Deū. Nō .n. anima solum, sed & corpus hoīs, Spiritus sancti est receptaculū.

1. Cor. 6. Quemadmodum scribit Paulus ad Corinthios: An nescitis quoniā membra vestra templū sunt Spiritus sancti, qui in vobis est, quem habetis a Deo, et non estis vestrī? Denique Quattordcim millia omium possidet Iob, ut ipse testatur c. 42. quia cum in sancta Ecclesia virtutum perfectio ad vtrumq; sexum ducitur, septenarius in ea numerus duplicatur.

Gregor. Mor. lib. 36. c. 20.

DE NUMERO XV.

Virtus supra decimum numerus diuinarum scripturarū mysterijs accommodatus, vel vitam, quæ nunc est, & futurā, vel complementum vtriusq; testamenti in passione Domini, uel sabbatum aīarum in futuro, & carnis resurrectionem, uel plenā scientiā, consummatāq; doctrinā, aut certe aliquid aliud celestis

celestis semper & spiritalis continet arcani. nec vtiq; mirum. conflatur. n. ex septenario & octonario vna coniunctis, quorum septenarius (sicut sepe dictum est) significat hebdomadam, propter sabbatum veteris Testamenti. Octonarius uero dominicū diem in quo Dominum a mortuis resurrexisse manifestum est, quod ad nouum pertinet testamentum, qui simul iuncti, Quintumdecimum numerum complent. Huius est mysterij quod vas electionis Paulus, post Damascum Arabiamq; lustratas, ascendens Hierosolymam, diuersatus est apud Petrum diebus Quindecim; significans se constitutū esse doctorem veteris, ac noui Testamenti. Hieronymus ad Paulinum: Hoc (inquit) mysterio hebdomadis, & Ogdoadis futurus Gentium prædicator instruendus erat. Isti sunt septem & octo de quibus & Osee dicit, quod eo numero conduxerit sibi & acquiserit fidei plenitudinem. sic. n. habet: Et abij, & conduxerit mibi Quindecim argenteis, & coro hordei, & dimidio coro hordei. Conducendam autem ei meretricē Dominus præceperat. In superioribus itaq; manifestum est quod conduxit eam, qui etiam mercedem quantitatis expressit. Duorum igitur Testamentorum, id est, plenæ fidei precio, prophetia consummationem accepit fidei; Ecclesia, plenitudinem. Primo enim Testamento Israel acquisitus est populus; secundo nationum & Gentium. Fide ergo plena conducitur meretrix, vel ex Gentibus copulam sui querens; vel ex adultero Iudeorum populo, qui Dominum suum, & auctorem virginalis fidei dereliquerat, conuentus suos totius Orbis spacio diffundens. Quod autem dixit: In coro & in semicoro hordei; in coro mensuræ plenitudo est; in semicoro, semiplena mensura; plenitudo, in Euangelio; semiperfectio, in lege. Sicut legimus, dicentem Dominum. Non veni soluere legem, sed adimplere, Matth. 5. & alibi habemus dicente Domino per Micheam prophetam: Quia tunc pax erit in terra Israel, cum venerit Assyrius in terram eius, & insurrexerint in eum septem pastores, & octo morsus hominum. Tunc enim plena pax est fideli populo ab omnibus tentationibus, & vanitatibus

Gal. 1.

Cap. 3.

D. Ambrosius
Epist. 39.

Cap. 5.

tibus absoluto, cum mundi huius vanitatem excluderint de cordibus nostris pax, & gratia; pax veteris; gratia noui Testamenti. Septem pastores, præcepta legis sunt, quibus grex adhuc quasi irrationabilis in virga Moysi per desertum ductus, & gubernatus est: octo morsus hominum, mandata Euangelij, & dominici oris alloquia. corde enim creditur ad iustitiam, ore confessio fit ad salutem. Boni morsus, per quos æternæ vitæ munus gustauimus peccatorum remissionem in Christi corpore deuorantes. Quod si cum Hebræo morsus non legamus, sed: septem pastores, & octo primates homines. septem pastores, omnes sunt Patriarchæ, & Prophetæ, sanctiq. viri, qui hebdomadi. i. veteri testamento seruiuerunt; octo vero morsus hominum, siue octo primates homines; vniuersi sunt noui Testamenti, qui ab Apostolis vsq; ad hanc ætatem momorderint Assyrium, & suis dentibus lacerauerint. Nam Iudeorum sabbatum septem diebus finiebatur, cui successit Euangelij gloria, & resurrectionis quies, quæ octonario numero significatur. Quare in Ecclesiastæ præcipitur, vt in vtrumq; Testamentum, tam vetus. f. quam nouum, pari veneratione credamus, cum dicitur: Da partes septem, nec non & octo. Iudei dederunt partes septem, sabbatum credentes: at non octo dederunt, resurrectionem diei dominicæ denegantes. Quoniam vero septima requies cum octaua resurrectione coniungitur, & hoc in sacramento regenerationis nostræ. i. in Baptismo, altum, profundumq. mysterium est, Quindecim cubitis supercreuit aqua diluuij, excedens altitudinem montium. i. hoc sacramentum Resurrectionis, & quietis transcendit omnem sapientiam superborum; ita vt nulla possit indagare scientiæ siue altitudine Resurrectionis quietem. Septem quippe & octo coniunctis Quindecim fiunt, & quia septuaginta a septē, et octoginta ab octo denominationem accipiunt, cōiuncta ab vtroq. numero, centum quinquaginta diebus exaltata fuit aqua magni Cataclysmi, eandē nobis commendans atq. confirmans altitudinem Baptismi in consecrando nouo hoīe ad tenendam quietis, & resurrectionis fidē.

Insa-

Insuper numerus Quindenarius spiritualem ad cælos ascensum per virtutis iter mystice demonstrat. Unde in templo Ezechiel (quod interpretatur Ecclesia, & cælestis Hierusalē) septē et octo gradibus ascenditur. Idem numerus Quindenarius canticis graduum consecratus est, qui in Psalmis assignantur Quindecim, sacris documentis instituentes aīum; quo ascensiones in corde suo disponat in valle lacrimarum, ut tandē videatur Deus deorum in Sion. Quod nō subicitur Casiodorus in expositione Psalmi 119. dicens: Illud tamen cōmonendum puto, quod Diuina gratia concedente, varia significatione meritorū, & in istis Psalmis Quindecim gradus ponuntur; sicut in illo tēplo Hierosolymitano, quod a Salomone notum est fuisse perfectū, ut præfens ordo Psalmorum, et in illa constructione præfiguratus videatur esse, et prædictus. Terrena siquidē illa fabrica, cælestis tēpli similitudinē gestare videbatur. Quapropter cū gradus audimus in Psalmis; nō terrenū aut corporeis gressibus subeundū nobis aliquid suspicemur; sed mentis accipiamus ascensionē. Ideo. n. præmissum est: Canticū; ut hoc potius ad aīe promotū applicare debeamus. Unde scālā illam Iacob pro parte aliqua, his gradibus fortasse non immerito dicimus comparandam. Illa. n. & ascendentes habuit, & descendentes: in istis vero gradibus, beatorum solus ascensus est. nonnullis ēt Quindecim anni, qui Regi Ezechie sunt additi, huic similitudini sunt aptati. vt hic numerus, & ibi perfectæ vitæ cursum indicasse monstratur. Hæc Casiodorus. ex cuius postremis verbis emergit, & alia admodū digna Quindenarij significatio. vt putata quod perfectionem vitæ in præfenti incolatu nonnumquam designat, quæ per cursum viæ mandatorum Dei potissimū vendicatur. Quod in Psalmi Decimi quinti explicatione latius adaperit, cum ait: Cōuenit ēt contueri, qui d sibi velit Decimus quintus numerus. Significat. n. (vt putamus) Quindecim gradus, quibus tēpli Hierosolymitani conscendebatur mirabilis amplitudo. designans quinq. sensibus corporis per Trinitatis gratiā superatis, ad atria sanctæ Ecclesiæ felici munere perueniri. Quod et per istū quoq; dabitur Psal-

C c 3 mums

num; si eius saluberrimam prædicationē Domino protegente serue-
mus. Hæc ille. *Alia multa mysteria, si quis diligentius inuestigave-
rit, sub hoc numero cōsecrata repperiet. Nā Dei solennitates a Quin-*

Luc. 24. 23. & Numer cap. 29. *Christus Dominus in calum ascensus, Discipulos, quibus benedicit, educit foras in Bethaniam, quæ Ciui-
tacula, testante D. Ioan. c. 11. est iuxta Hierosolyma Quindecim
stadijs. recte. n. quibus vtriusq; Testamenti scientiā aperuit, quos
& omnem viuendi sperandiq; docuit regulam, Quindecim stadijs
in locum, quo illis benediceret, & præcepta docendi traderet, edu-*

Beda in
Mat. c. 41

*xit. Mystice quoq; Quindecim stadijs gloriosa Ascensionis locum
a victoriosissimo passionis loco secreuit, vt omnes. s. vel viuere, vel
mori pro Christo cupientes, & primo quiescendi post mortem, &
in fine a mortuis resurgendi desiderio pariter & amore firmaret.
Audi maiora mysteria. Salomon, hoc est, pacificus noster, (qui di-*

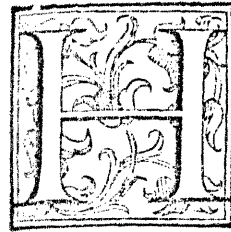
3. Reg. 5.
Ioh. 14.

D. Hiero
nym. in
psal. 89.

*cit: Pacem meam do vobis) quo tempore adificauit Templum Deo,
erant Latomorum septuaginta millia; & eorum qui portabant one-
ra, octoginta millia. Latomi qui lapides cadunt, qui quasi funda-
menta adificiorum præparant, qui lapides ad adificandum in tem-
plo Dei de terra tollunt; in septimo numero ponuntur, in Prophetis,
in Patriarchis. illi. n. genus humanum, quasi de terra eijcentes in
templum Domini præparauerunt: isti vero, hoc est, octoginta mil-
lia, Apostolica prædicatio & Euangelica; hi qui cum Deo saluato-
re, & ipso Salomone graua gentium peccata portabunt. Huius
speculationis fuisse putant turbam Discipulorum IESV Christi,
super quos die sancto Pentecostes cecidit Spiritus sanctus. est enim
numerus 15. trigonus expansione cabalistica continens numerum
120. nam si addideris terminos progressionis arithmetice extre-
mos ad se, proueniunt 16. aggregati partem dimidiam, quæ est 8.
multiplica per numerum locorum, id est 15. & habebis summam
omnium terminorum progressionis dispositæ. nam 8. per 15. mul-
tiplicatus, gignit 120.*

DE

DE NUMERO XVI.

*Hæc numerus 16. quandam perfectionis spe-
ciem, quia Mathematici perfectum vocant se-
narium rationibus ab Euclide significatis vlti-
ma nom. Philosophi quoq; perfectum appellat
denarium numerum, eo quod perficiat, et termi-
net velut forma cunostos alios numeros; & que
in ortu sunt & interitu comprehendat. Dccem quippe docuimus ef-
se Prædicamenta; & omnem numerum a decimo per circuitum gi-
gni. Perfectus igitur iudicabitur numerus 16. duobus resultans
perfectis numeris, perfecto nimirum Mathematico 6. & Philoso-
phico 10. In rationali quoq; fabrica numeri 16. perfectionem mon-
strauit natura, quia arte Sextumdecimū etatis annum, puerorum
cum lateat ingenium, & quasi frumenta etiamnum in herbis sint,
annus 16. adolescentium iam profert animos, & quid posterius sit
sperandum, satis aperit. Adstipulatur nobis Heracletus, homines
dicens tunc perfici, cum iam etiam genit alis vrina secerni incipit;
& arbores tum incipere perfici, cum gignere semina incipiunt; im-
maturas ante & imperfectas esse, dum fructu carent. Propterea
ea etate homo iam in notitiam boni venit, ac mali, eorumq; disci-
plus incipit esse capax. Neq; silentio inuoluendum videtur, quod
Aegyptij sacerdotes in litteris hieroglyphicis hunc numerum nota-
re consueuerunt, dum veneream voluptatem vellent insinuare, quod
tunc temporis incipiant homines veneri indulgere, generareque.
Quid si complexum venereum voluissent significare, numerum 16
geminatum adnotabant. quoniam filij sunt ex voluptatibus; coitus
autem ex geminis voluptatibus maris. s. & femina. propter hoc se-
cundum numerum aduungere solebant. Erudite igitur annum etatis
Decimum sextum adolescentiæ ianuam nominauit Terentius
Varro, dum quinq; faciens vite gradus, Pueritiam ad annum 15.
protraxit; Adolescentiam a 16, ad 30; Iuuentutem vsq; ad 40;*

Petr^o A-
ponen.
Probl.
part 15.
cap. 3.

Hor^o A-
pollo Ni-
liacus de
notis hie-
roglyph.

Aug. in
Ciu. Dei
lib. 22.
cap. 15.

Cc 4 Sene-

Senectutem, ad 60. inde vsq; in finem vniuscuiusq; Senes nuncupati. Consentiant itidem Astronomorum traditiones super etatum affectibus, qui Lunam ad quintum vsq. annum infantes propemotum ducitare dicunt, decennium inde Mercurio adscribentes; unde illud etatis studium rerum plurimarū, & mutabilitas, & inconstantia, qua modo hoc, modo illud appetant: hinc gestiunt paribus colludere, temereq. iras colligunt, atq; ponunt, & vt inquit Horatius: Mutantur in horas. Mox hominem Sextodecimo etatis anno in Veneris ditionē deuenire asserunt. Atq. hic ille est etatis flos, de quo sepius apud Auctores, ut apud Terentiū: Anni? Sexdecim, etatis flos ipse. et Ouidius Philosophiæ istiusmodi nō ignarus, cū Narcissum ostendere vellet eiusiā etatis, vt amorib. dare operā posset, ait:

Iamq; ter ad quinos vnum Cephisus annum
Addiderat.

Diuinus item Plato mulieri Decimum sextū etatis annum constituit ad matrimonium cōtrahendum. hunc in modum scribens ad finem lib. 6. de Legibus: Nuptiarum tēpus sit puella a Sextodecimo anno in vigesimum. Habet adhuc præsens numerus aliam mathematicam dignitatem, quoniā tam senarius, quam denarius (ex quibus ipsum diximus esse cōpositum) sunt numeri trigoni; numeros vero trigonos dicimus qui ex imparibus simul atq; paribus consequenter dispositis componuntur. Itaq; si unitati uelut impari, uirtutemq. in se trigonicam possidenti, subdas 2, habebis trigonum, id est triangulum ipsum. s. ternarium. si deinde 3, subieceris, senarium secundum trigonum reportabis. rursus addito quaternario, denarius & ipse trigonus generabitur. Cum ergo numerus 16, in sui compositione habeat duos se subsequentes trigonos, inter quadratos iure locandus erit. Quemadmodum. n. in figuris trianguli duo, quadratum unum faciunt; sic & in numeris duo trigoni æquilaterum numerum efficiunt. Unitas. n. quasi quidam uirtute trigonus, simulq; ternarius, & ipse trigonus, quaternarium tetragonum pariunt; deinde 3. & 6. trigoni, æquilaterum nouenarium procreant.

pari

pari modo 6, & 10, ambobus trigonis in unum adactis, consurgit numerus 16, quadratus quadrati quaternarij, quattuor in lateribus continens unitates. Quotusquisq; n. erit in tetragonorum ordine quadratus, totidem in quolibet latere sortietur unitates. Ex quo efficitur, vt ratione quadraturæ sit affectus perfectionem. Omnis n. quadratus, si ei proprium latus addatur, vel ab eo subducatur, fit altera parte longior. vt ipsi tetragono 16, subtracto suo latere scilicet 4, relinquitur minor altera parte longior 12. Quod si eidem tetragono adiciatur idem latus, fiet maior altera parte longior 20. adeo æqualitatis natura sibi constans est, vt minimo cremento, vel decremento in alienam protinus naturam degeneret. quod suæ perfectionis est argumentum. His accedit, quod perfectioni numerorum perfectorum, adeo propinqui sunt pariter pares, vt eorum quilibet sola deficiat unitate. Vt, si omnes partes aliquotæ numeri pariter parvis cuiuscumque in vnā collegis summam, addasque illi aggregato solam moradem, tunc restituatur illarum partium integer numerus. Et partes illæ inter se semper constituunt progressionem geometricam in proportione dupla. Nam partes numeri 16. qui est pariter par, sunt 8. 4. 2. 1. quibus simul iunctis, fit numerus 15. unitate scilicet minor numero 16. Et hac est propositio Caroli Bouilli lib. de Numeris perfectis: Quotquot ab unitate dupli simul sumuntur, sequentem minus vnorestituunt. vt subiecta figura ostendit.

1	2	4	8	16	32	64	128	256	512	1024	2048	Pariter pares.
1	3	7	15	31	63	127	255	511	1023	2047		Partiū summa.

(Mitto nunc, quod in se ductæ partes numeri 16. dant 64. cubum habentē radicē cubicam 4. qui est radix quadrata 16. & quod a Pythagoricis dictus est numerus felicitatis.) Hinc factum est, vt ad perfectorum numerorum procreationem soli tetragoni sint accommodati. Namq. inter pariter pares, apti, qui 4. & 6. terminantur, & hi

Hi uniuersi inter pariter pares tetragoni. Porro, si perfectum, cui nihil addi vel subtrahi potest, sed proprijs se coercet finibus, quod a perfecto abest, protinus aut abundans fit aut diminutum. Proinde Vir bonus a Pythagoræ tetragonus dicebatur, quippe qui a medio virtutis calle, quem undiq; vitiorum circumstant anfractus, ne alba quidem linea discedit: quemadmodum neq; Tetragoni, quos undiq; in Pythagoræ diagrammate circumstant longilateri, a sua eaq. media absunt semita. Sed ut, quod diximus, exemplis comprobetur, Scipio Africanus, ut sunt auctores T. Liuius, ac Plutarchus, consummatis 16. etatis annis a patre in castra ductus est, principio belli Punici secundi: constatq. iam tum in congressu Annibalis primo circumuentum ab hostibus, ac saucium patrem liberasse. Sed & Alexander Philippo Macedone natus, annum agens Decimum sextum a patre profecto ad obsidionem Byzantij, ad Regni curam relictus est domi. Adhuc C. Casarem Dictatorem. scribit Plinius, animi vigore fuisse præstantissimum; virtutemq. ac constantiam, & sublimitatem omnium capacem, quæ calo continentur, in illo fuisse. Et tantus postea Imperator, Sextumdecimum agens annum, Reipublicæ munera aggressus est. Octavius etiam Augustus annos natus Sexdecim, ut tradit Suetonius, virili toga sumta, militabilis donis triumpho Cesaris Africano donatus est. In Genesi quoq; Ioseph dicitur fuisse Sexdecim annorum, ut ostendatur ex ephelis excessisse, magnaq. virtutum specimina, & eximiam ad uniuersas res gerendas spem præ se tulisse. sed allegorice perfectionem vitæ & doctrinæ Sexdecim designare possunt. ad quod referri debent Sexdecim bases in occidentali plaga Tabernaculi. Hic numerus insignis est Prophetarum veteris instrumenti complexione ac dinumeratione, ut quidquid per Euangelicam offerimus dignationem prædictum illorum vaticinationibus approbemus. nam quaternarius numerus, qui Euangelica Sacramenta demonstrat, in se multiplicatus, Sexdecim producit. Quod si cui non placet hæc mystica ratio, alteram afferre non pigebit. Sexdecim veteris instrumenti Prophetarum,

quattuor

quattuor: Esaias, Ieremias, Ezechiel, & Daniel, maiores vulgo dicuntur, et numeri identitate atq; affinitate mysteriorum, sanctorum Euangelistarum referunt similitudinem: duodecem vero reliqui dicuntur minores, & Apostolorum Christi (ut paullo ante dictum est) gerunt typum & effigiem. Quod & Cassiodorus in Decimo sexti Psalmi dilucidatione his verbis innuit. Huius etiã Psalmi numerum, & quantitas prophetalis ornauit, ut merito in hoc numero incarnatio Domini relata esse videatur; vbi etiam prophetalis chorus conuenisse cognoscitur. Proinde a representatione ad veritatem progrediendo, non inepte per hunc numerum sextum post denarium, significari dicitur sanctorum noui testamenti patrum, Euangelistarum inquam, & Apostolorum coetus. & in summa, primariorum utriusq; testamenti patrum, hic numerus sanctissimum Chorum, concionemq; venerandam continet. Ostendit adhuc præsens numerus mysterium suum in virtutibus Iusti viri apud Ezechielem cap. 18. quarum prima est fecisse iudicium & iustitiã. secunda, non comedisse in montibus. tertia, oculos non leuasse ad idola. quarta, uxorem proximi sui non violasse. quinta, menstruatæ uxoris vitasse complexus. sexta, hominem non contempsisse, siue ut Septuaginta ediderunt, oppressisse per potentiã. septima, pignus debitori reddidisse. octaua, per vim nihil rapuisse, vel iuxta Septuaginta, rapinã non rapuisse. nona, panem suum esurienti dedisse. decima, nudum operuisse vestimento. undecima, ad usuram pecuniam non dedisse. duodecima, nihil ex his quæ dederis amplius accepisse. decima tertia, ab iniquitate auertisse manum suam. decima quarta (quæ similis videtur primæ, sed in parte diuersa est) iudicium verum fecisse inter virum & virum, siue proximum suum. quinta decima, in præceptis Domini ambulasse, decima sexta, iudicia et iustificationes illius custodisse, Quorum singula quid velint docet D. Hieronymus. Alia huiusmodi plura diligens lector inuenies, ut hunc calculum multis mysterijs refertum esse cognoscas.

D. Hierony. in Ezech. 40.

DE

Libro 7. Natural. hist.

In Augusto.

Cap. 37.

Exo. 26. & 36.

DE NUMERO XVII.

DOST decimum sextum discutiendus occurrit Decimus septimus, priscis Theologis semper inuisus numerus. Illud profecto in Onirotitanti monumentis observatum legimus, si audias Decemseptem, vel scriptum videas, ad numeros transferendum, fit XVII. sic enim apud nos pingitur hic numeri calculus, ex cuius characteribus nulla dictio significatiua componi potest, præterquam VIXI. quare præsens numerus mortem significabat. Apud Romanos sicbant anniuersaria parentalia die 17. Februarij auctore Ouidio in Fastis. Græcis Septemdecim diebus corpora antequam cremarentur, totidemq; noctibus seruare mos erat. Nam et Achillem fato functum scribit Homerus Deos atq; homines diebus 17. lacrymis profectos; & die decimo octauo fuisse illatum rogo.

Vlyff.
lib. 24.

Bisq; dies Inctū septenos funeris atro
Et ternas lucas Phebo labentis Olympi,
Aequoreæq; Deæ, & lacrymoso carmine moesti
Mortales querimur. sed postquam aurora quadrigis
Nata bis octonos ortus inuexit eois,
Atq; dies binos veniens reparauerat Eos,
Tum te conijcimus flammis atq; ignibus atris.

Aegyptij Decima septima die mensis Nouëbris (qui ab illis Athyr dicitur) Osyridem interiisse fabulantur, qua die maxime plenilunium fit euident. Inde Pythagoræi diem istam dixerunt Antiphraxin, quasi oppositionem cum obstructione coniunctam, & omnino numerum 17. auersantur, tamquam positum inter 16. qui quadratus, & 18. qui altera dimensione longius parallelogramum constituit. Atque cum hi duo soli omnium numerorum planorum ambitus habeant arcibus suis æquales; medius interueniens 17. obstruit & disiungit eos inuicem, inque partes scissus inæquales, sesquioctauam constituit proportionem: cum. n. tonus in sesquioctaua proportionem consistat.

consistat, quæ sit 9. et 8. horum nullus naturaliter medius est numerus. Eos igitur si binario multiplicabimus, resultabunt 18. et 16. inter quos medius est 17. Quare inter 18. & 16. sesquioctaua notatur proportio, quæ 17. medium nõ in æqualia partitur. Infaustus etiam ob aliam causam a Pythagoricis indicatus est numerus 17. Nam Decima septima regio siue vritas perfecti numeri honore destituta est. nullum. n. reperies perfectum numerum habentem Decemseptem figuras. Est etiam iste primus incompositus, nec non et quattuor primorum & incompositorum summa. nam duo, tria, quinq; septem, hunc absoluunt. Hic numerus, si quis alius, portendere solet terremotus, incendia, inundationes, multaq; alia malorum genera. Gen. c. 6. scriptum est, quod Videns Deus quia multa malitia hominum esset in terra, cunctaq; cogitatio cordis intenta esset ad malum, poenituit, quod hominem fecisset in terra, & præcauens in futurum: Adducã, Gen. 6. inquit, aquas diluuij super terram, & interficiam omnem carnem, in qua spiritus est vitæ subter cælum. anno igitur sexcentesimo vitæ Nohe mense secundo, Septimo decimo die mensis Maij rupti sunt oēs fontes abyssi magnæ & c. Nautis quidem diem Decimum septimum Februarij, Septimumq; decimum Martij, ob satis firmam naufragij suspicionem, maxime infaustos esse testatur in antiquis lectionibus Calius Rhodiginus. Nam & eo die Februarij salutis nostræ anno 1230. apud Frisios populos nocte tanta ventorum ac fulgurum tempestas exorta est, vt vniuersa illa prouincia fluctibus pene obrueretur. Die 17. Mēsis Martij anni 1586. tantam fuisse in Burgundia aquarum inundationem renuntiavit nobis Gulielmus Tixerædetus Burgundus, quo spectante res accidit, vt Urbis Chãplitensis turrim fortissimã, pontem, nec non multos pagos furioso quodã impetu penitus euerterit. In Hollãdia, teste Francisco Guicciardino in descriptione Belgica, anno salutiferi partus quadringentesimo vicesimo supra millesimũ. Die 17 Aprilis, seuitia maris circa Dordracũ, facta eruptione, totã regionẽ inũdauit, aggeres fregit, et supra centũ milia hoĩm extinxit vna cũ inuētis, & su-

Lib. 14.
cap. 9.

& suppellectili eorum. Anno post natum Seruatorem quingentesimo octogesimo nono, die 17 Octobris, maxima fuit in Venetiarum, & Liguriae finibus aquarum inundatio, quae haud modicum hominibus animantibusque detrimentum intulit. Atbesis fluvius adeo excreuit, ut magnam Veronae moenium partem euerterit. In hac diluuij effusione Tybris fluvius in tantum excreuit, ut aquae eius supra muros urbis Romae influerent, ac maximas in earegiones occuparent. Tunc per alueum eiusdem fluij cum multa serpentium multitudine, draco etiam mirae magnitudinis, per Urbem transiens, usq; ad mare descendit. Subsecuta statim est hanc inundationem, ob defuncta corpora, pestilentia grauiissima, quam vocant inguinariam, ut Paulus Diaconus scriptum reliquit de gestis Longobardorum lib. 3. cap. 11. Anno quoq; septuagesimo nono supra millesimum & quingentesimum, Decimo septimo Aprilis, qui dies de Assertoris nostrae salutis nece publico luctu nefastus fuit, nix vento quodam frigidissimo agitata, cunctos vinearum pampinos, tum primum erumpentes, & arborum flores adco comprefsit, & corruptit, ut omnem spem vini, & fructuum aliorum, praecipue in montanis locis Hetruviae, & Galliae Transpadanae, ademerit. Hic illud interferam quod retulit Nauclerus (licet forte parergon cuique dictum videatur) ipso die Iunij 1278. Minturnis impios quosdam homines, qui ad Mosae pontem constiterant, quod sacerdotem, sanctissimum Eucharistiae sacramentum ferentem neglexerint, Diuino omnes consilio, vno excepto, qui quidem ex his omnibus Hostiam ipsam sacratissimam veneratus, in eo ipso flumine perijsse. Huc accedit, quod anno post natum Christum 1533. die 17. Nouembrijs Curiae, Bludenti, Veldchirachi, Sangalli, alijsq; in Ciuitatibus iuxta Rhenum, maximus sub mediam noctem terrae extitit motus, ut in Germanicis historijs legitur. Eo ipso die Nouembrijs anno 1570. illa vrbi Ferrariae calamitas horribilis enenire coepit, cum terra ingenti motu concussa effecit, ut neq; in domibus tuto homines manerent, neq; sub dio recte versarentur. Quin

quennio

quennio item post, hora diei nona, & proxima noctis undecima Venetiae, & circumiecta loca magno terramotu contremuere. Die 17 Augusti mensis graue in vrbe Constantinopolitana grassatum est incendium, quale haud vnquam alias illa sensit. plurimam namque eius partem flamma peruasit, adeo ut maxima quaeque horrea, & frumenti receptacula conflagrarit. Et, quod relatu dignum, cum in illo incendio Nouatianorum Episcopus Paulus, Chrysanti successor, suam Ecclesiam in periculo videret, & in sanctius sacrarium ingressus, Deum, ut Ecclesiam conseruaret, supplex oraret, Deus Opt. Max. nescio quo modo, precibus exauditis, delubrum inuiolatum seruauit. ignis namq; per ianuas, & fenestras iam omnes inuolans, ei non nocuit; sed cum circum circa adificia simul multa consumsisset, Templum praeterijt. cumq; (quod maximum est) incendium biduum totum grassatum vbiq; esset, ne vestigium quidem fumi in tignis, & muris apparuit Ecclesiae. Nouatiani ergo ex eo tempore quotannis 17 Augusti die, ob seruatum Templum, sacra celebrarunt. Hoc eo referre volui, quo cuncti cognoscere possint, Deum per sepe, etiam per indignos, solita consueuisse prodigia exhibere. Nam & de his, qui ad Vates accedunt, & ad Incantatores, & ad eos qui faciunt amuleta, Ioannes Chrysostomus in expositione Epist. Pauli Coloss. nec non Oratione sexta aduersus Iudaeos, docet, quod etiam si quis mortuum suscitauerit, non sancte viuens, illi non sit credendum; sed cum nihil putandum. Romanos rursum perculit hic numerus, quando 17 Decembris anno Domini 548. Gothi, ductore Totila, Urbem proditione Isaurici militis ingressi, porta Celimontana, imperio potiti sunt. nec eo contenti bona diripiunt: moenta bona ex parte solo aequant: domos aliquot igni absument, incolas a Roma praecipientes discedere, ducturi alium in locum coloniam: multitudo omnis in propinquas vrbes se recipit: sine habitantibus Vrbis relinquitur: manentq; in ea solitudine diebus quadraginta. Ferunt autem incendium cingentibus flammis, dies 13. emicuisse; quemadmodum & Carthago a Scipione

Niceph.
Call. lib.
14. c. 41.

P6p. Leg.
Paul.
Oros.

pione

pione debellata & accensa igni, 17. continuis diebus arsit, miserum præbens spectaculum, omni murali lapide in puluerem redacto.

Iohā. 20.
narto. 3.
Biacon;
lib. 23.

Anno virginæ partus 798. cum a matre Eirene Constatinus sextus Imperator oculis, & imperio fuisset orbatus, Sol ad illud matris facinus per dies 17. suos radios abscondit. Sed nec illud intactum relinquam, quod Romani duabus olim cladibus fracti, infausum hunc ipsam diem appellarunt. Nam & die Decimo septimo Iulij anno ante Christum natum 474. ut Liuius, & Plutar-

Libro 2.
In Ca-
millo.

chus testati sunt, Videntes iuxta Cremeram Tusciæ flumen Romanas acies fuderunt: præsidium expugnatum: ad unum omnes casti: ubi ex Fabiorum familia 300. interiisse satis constat. Anno item ante Christum 376. eadem plane die Iulij, secundum viro-

Cap. 23.

rum illustrium Auctorem, apud Alliam flumen Brenno duce Galli Senones, Romano deleto exercitu, Urbem etiam ipsam, excepto

Ex Calē
dario Cō
stantij fe
licis.
Rabanus
Maur^o de
instit. cle
ricor. ait
hæc ceci
diffe die
17 Iulij.

Capitolio, deleuerunt. Apud Iudeos etiam ater & infausus fuit dies Decimus septimus ob multas calamitates. ut. n. capite sexto habet Chronologia maior Hebræorum, quæ Sederolam rabba inscribitur, die Decimo septimo mensis Tammuz, qui cadit in Iunium, cum peccasset populus, Moyses descendit de monte, & tabulas legis confregit. Nabuchodonosor eadem die Hierusalem cinxit obsidione, vel ut alij asserunt, muri Hierusalem primum diruti. quare

eo die institutum ieiunium quarti mensis. Die quoq; Decimo septimo Iulij regressi duodecim exploratores, ad terram Chanaan missi, populū Hebræorū terrore affecerunt, referentes Chananeorum esse vires insuperabiles. Vnde seditione exorta in castris, celesti oraculo decretum est Iacobitas non ingressuros terram sanctam propter incredulitatem; sed ut per desertum quadraginta annos discurrerent laboriose, atq; in annis quadraginta in eremo omnes perirent. Affecerunt etiam Iudæi alias calamitates, quas ea die euenisse ratum habent. Ut enim ex Iosepho Mattathie filio colligi datur, Civitas Hierusalem, seu potius Templum illud sanctum die 17. Iulij, quo celebrabantur ieiunia, COSS. M. Ant. & M. T. Cicer in

Pompei

Pompei magni ditionem deuenit. Hac eadem die per Herodem Ascalonitam, dum contra Antigonum bellum ageret, iterum expugnatur. anno. s. vicefimo septimo postquam a Pompeio fuerat debellatum. Ex his fortasse colligere licet cur S. Matthæus in generatione IESU Christi tres omiserit generationes. ab Abraham. n. usque ad David regem quattuordecim numerat generationes: & a David usque ad transmigrationem Babylonicam, alias generationes quattuordecim; cum tamen in multis alijs libris, decem & septem deprehendantur. quod non mendacij, vel negligentie vitio, nec casu uel fortuito factum fuisse creditur, ut Euāgelista deuitato numero 17, maluerit numerum 14. in generatione Domini ponere. tres enim præteritæ sunt generationes, quia Ioras genuit Ochoziam; Ochozias uero genuit Ioam; Ioas deinde, Amasiam; Amasias autem, Oziam: in Matthæo autem Ioras Oziam genuisse describitur, cum tamen quartus ab eo sit.

Cap. 1.

D. Hilar.

DE NUMERO XIIX.

Vnc ad Decimi octauæ numeri explanationem nos uocat naturalis ordo numerorum, qui sane sacratissimus est in diuinis litteris. Duodevigesinti, qui oppressi sunt in Siloe, uniuersos prænunciant Iudæos, qui penitentiam agere noluerunt, cum ipsis suis mœnibus interituros, quod hinc maxime damnatione digni sint, quia Seruatoris Christi nomen, quod audierunt, spernere, quam audire maluerunt. Octodecim enim apud Græcos notis iisdem scribitur, quibus incipit ΙΗΣΟΥΣ, quare subdit Oraculum: Si non egeritis penitentiam, omnes similiter peribitis. Statimque de infecunda, & eradicanda arbore, parabolam subiungens, docet eos ad quos loquebatur, instar infructuosæ fici, si penitentiam non egerint, succidendos; atq; ut aper-

Luc. 13.

D d tuis

tius intimaret, non alio parabolam tendere, sed hoc esse fructum in ficu querere, & non inuenire, verbum Synagogæ offerre, nec recipi, quam tamen ne totam funditus ob culpam sterilitatis excludendam putares, sed reliquias per electionem scires esse salvandas, mox Ecclesiæ primitiue sanatio sub incuruæ mulieris specie subsequitur. cui bene Decem & octo annis res fuit cum morbo immedicabili miseroque. qui numerus ternario sexies ducto perficitur, quia videlicet eam, quæ in testimonio legis, in vaticinio prophetiæ, & in reuelatione gratiæ per infirma opera langueret, ostendit. Senarius enim numerus, & sextam seculi notat ætatem, in qua a diabolica captiuitate liberatus est homo; et sextum diem, in quo Mundi est creatura perfecta: sicque bonorum operum perfectionem designat. tria vero sunt tempora Dominicæ visitationis, quibus fructum dare negauit, quia ante legem, sub lege, & sub gratia obedire despexit; in quibus Iudæa, quia terrena magis, quam celestia nouerat operari, quasi Decem & octo annis a sua mentis erat reëctitudine curuata. Accipe aliud de muliere inclinata mysterium. Ecclesiastica cum mensuram legis, in qua est Decalogus, & resurrectionem Christi, in qua octo beatitudines sunt, impleuerit, tunc sabbato, idest quiete perpetua perfructur, & in sublime erecta fastigium, inclinationem nostræ infirmitatis sentire non poterit: Ideo autem curuata est hæc mulier, idest populus Christianus, quia & legem impleuit, & percepit gratiam in lauacro, per quod morimur seculo, & resurgimus Christo. Nam in decem verbis, legis perfectio est: in octauo numero, resurrectionis est plenitudo. Glosa ordinaria exponens curationem illius mulieris: Hæc mulier (inquit) non nisi post Decem et octo annos erigi potuit; quia humana natura hanc corruptionem deponere, & ad induendam incorruptionem æternæ beatitudinis erigi non poterit, nisi prius impleuerit legem, quæ in decem præceptis continetur, & gratiam in qua Christi resurrectio facta est, & nostra expectatur. Pertinet ad hanc significationem, quod cum Iudæa fecisset malum in conspectu Domini, traditaque fuisset

D. Amb.
lib. de Sa
lomone

ca. 5.

Theo-
phil⁹ An
tioch. Al
legor. li-
bro 3.

Indic. 3.

in manu

in manu pinguißimi Eglon regis Moab, clamans ad Deum anno Decimo octauo meruit suscitari sibi saluatorem nomine Aioth. ut scilicet intelligatur hic numerus Diuina in nos beneficentiæ nota esse, & demonstratio. Mystice autem Aioth duas dexteras habuisse dicitur, nempe quia iustus erat. non enim poterat iustus esse, & habere sinistram. Inde Psalmo nonagesimo de sancto dicitur: Cadent a latere tuo mille, & decem millia a dextris tuis. Psal. 90. Dextera sancti dicitur: sinistra non dicitur, sed latus. Item in Euangelio dicit Dominus: Qui te percusserit in dexteram maxillam, præbe illi & alteram. Non sinistram, non enim est sinistra que præbetur, sed dextera alia, quia iustus duas habet dexteras. Aioth igitur, qui secundum Hebraicam translationis virtutem Laus interpretatur, typus est Christi. quare Psalmo Decimo octauo propheta Regius edisserit de primo I E S V Christi aduentu; nam per hunc suscepit inimicus occasum, & genus humanum singulare præsidium; per hunc tyrannus ille relegatus ingemuit, & absolutus est homo, qui mortiferis vinculis tenebatur obnoxius. & sicut mulier hoc numeri calculo, iubente Christo, a sua infirmitate saluata est; ita se in hoc Psalmo petijt David peccatis proprijs liberari, nempe per hunc calculum significans tempus aptissimum, in quo & ipse Domini salutifera beneficia mereretur.

Matth. 5.
Luc. 6.

Psal. 18.

DE NUMERO XIX.

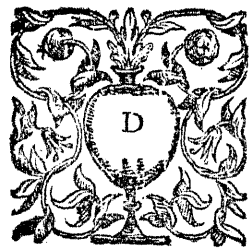
Numerus Nouenarius supra denariū, neq; trigonus est, neq; cubicus, neq; sphericus, neq; perfectus, nec deniq; ullam aliquam habet mathematicam elegantiam; sed cum sit primus incōpositus ipse etiā, sicut & ceteri huius generis numeri, vitijs, et castigationi addictus est. Anno secundo exitus de Aegypto cū Iacobitæ decepti ab exploratoribus, ob incredulitatē murmuraissent aduersus Dominū, decretū fuit celesti¹⁴ Oraculo, eos nō igrēssuros terrā repromissionis. sicq. relicta reëctā via,

Num. 13.

D d 2 qua

qua incedebat versus montem Seyr, qui est in terra Idumæorum, errare incipiunt in deserto, hærentes annis 19. in cades Barne. Anno Decimonono iterum insaniunt, & contra Dei oraculum pugnam aduersus Amalechitas infelicem capessunt. Vnde & in pœnâ alijs 19 annis circa eundem locum desident. Hinc illud apud Hebræos: *Sedebitis in Cades Barnea iuxta dies quibus antea sederatis. cū ergo illic prius mansissent 19 annis, & postea etiam alijs 19 annis manserint, fiunt omnes triginta octo. de quibus legitur Deuter: cap. 2. Tempus quo ambulauimus de Cades Barnea vsque ad transitum torrentis Zareth triginta octo annorum fuit, donec consumaretur omnis congregatio hominum bellatorum de castris, sicut iurauerat Dominus. Hoc etiam numeri calculo destructam fuisse domum Domini his verbis testatur quartus Regnorum liber. Mense quinto septima die mensis, ipse est annus Nonus decimus regis Babylonis, venit Nabuzardan princeps exercitus, seruus regis Babylonis in Hierusalem, & succendit domum Domini, & domum Regis, & domos Hierusalem, omnemq. domum combussit igni, et muros Hierusalē in circuitu destruxit oīs exercitus Chaldæorū.*

DE NUMERO XX.

E Vicenario dicturi illud in primo limine obseruandum occurrit, charactèrem videlicet 2, qui in singulari limite seu nota duo significat, suam tenere naturalem nempe tristem significationem etiam in secundo scilicet 20, in tertio nimirum 200, & in quarto nempe 2000. Cum. n. hi numeri radicē in dualitate habeant, nunquam fere in rebus lætis, apud Poetas, vel etiā sacra Oracula vsurpati reperiuntur. Veritatis huius testis locupletissimus accedit Homerus Poetarū oīum Corypheus, q. cū optime numerorū mysteria nosset, nūquā Vicenariū numerū adhibet, nisi ad res tristes, luctuosas, acerbas, atq. tādē diri oīs.

Vice-

Vicenario equidem vtitur Antinous infidias instructurus Telemacho profectiōnem paranti. Vlyss. Rhaps. 4.

Sed mihi vos nauim celerem, fociosq; feroces
Bis denos date iam, si quid confiditis vni,
Vt vadam infidias illi positurus in vndis.

Eiusdem operis Rhaps. 2. refertur vaticinium Alythersæ canentis Vlyssi reditum post annum vigesimum his versibus.

Quippe mari multum passum, & deniq; Ponto
Amisissis focijs, atq; vndis classe Pelasgum
Exstincta, ignotum cunctis in patria rura
Venturum, vt canas perfecit annus aristas
Vicenens, iamq; ad finem hæc adeo omnia tendunt.

Quod postea comprobauit euentus, Vlysse hunc in modum canente, Vlyss. Rhaps. 16.

----Veni nostras ego talis in oras
Multa solo passus, multum iactatus & alto,
Adsum Viceno patrijs allatus arenis
Anno.

Et lib. 19.

----Tandem post mille dolores
Vicenens equidem iam nunc labentibus annis
In patriæ terræ veni dulcissima rura.

Iidem lib. 21.

Quosq; tuli post tot terræ pelagiq; labores
In patriam veni iam nunc labentibus annis
Vicenens.

Adhuc etiam lib. 4. Vlyss. deplorat Menelaus vim fortuna sese detinentis viginti dies Ponto. hunc in modū alloquens Telemachū.

Hic me bis denas tenuerunt numina luces,
Nullæ auræ resonant Ponto.

Quibus congruunt quæ referuntur lib. 23. Vlyss.

----Cum tot labentibus æuo
Iam lustris redeat, patrisq; in dulcia rura
Viceno coniux veniat carissimus anno.

Eiusdem operis lib. 6. Vlysses naufragus, & nudus deflet casum suum, qui iactatus fuerit viginti dies. sicq. Nausicaam affatur.

----Me luctus acerbus
Irruit, heu lapsus nimium fortuna gubernat,
Hæsterna siquidem fulsit Vicesima luce

Nempe dies lugenda mihi, cum cęrula Ponti
 Naufragus euasi, vicanos æquore soles:
 Vsq̄ue adeo miserum celeres rapuere procellę,
 Per pelagusq; egit nox intempesta sub undis,
 Insula ab Ogygia, Ponti tot fluctibus alti,
 Donec me hinc pepulit casusq; Deusq; per undas.

*Rursus lib. 19. refertur somnium Penelopes videntis in somnis vi-
 ginti anseres cędem Viginti procorum portendentes.*

Concipe, ab anseribus Vicenis arce sub alta
 Pascuntur mixto lymphę frumenta liquore.
 Quos ego dum uideo pascentes, letor, ab alto
 Monte uolans pennis rostro crudelis adunco,
 Atq; ingens aquila inuasit, pendentia colla
 Cernicemq; tuens uictos mactauit,

*Quare lib. 22. Eurymachus suę, & procorum vitę consulens, pro-
 mittit Vlysi Viginti boues pro quolibet procorum.*

--- Precor o felix miserere tuorum
 Parce tuis populis, etenim consensibus æqui
 Posthac reddemus preciumq; , & munera larga:
 Quicquid & epotum, patriaq; sub arce comestum,
 Restitui uolumus, Viginti quisq; daturus
 Sede boues nostra.

Huius tandem numeri meminit, Helena deplorans exsilium suum.

Quattuor hic iam lustra moror, quo tempore nunquam
 Iratus miserę mihi uerba indigna dedisti.

*Ex quibus locis plane liquet numero Vicenario demonstrari res, vt
 diximus, acerbę, duras & tristes. verũ huiusmodi veritatis lon-
 ge certior stabilitas cernitur in sacris litteris. vt n. testatur liber
 Geneleos, Iacob seruit annis viginti. Nam cum audisset se odio
 esse Esau, pro benedictione qua benedixerat illi pater, dixissetq; ille
 in corde suo: Venient dies luctus patris mei, & occidam Iacob
 fratrem meum. locum dans fraternę iracundię, in Mesopotamiam
 ad Laban aufugit. cumq; ibi septem annis seruisset, fratris mater-
 ni filias, Liam scilicet, & Rachel uxores duxit, ac in alijs septem
 annis duodecim suscepit filios; cumq; redire vellet ad parętes, roga-
 tus a Laban, alios annos sex permansit, seruiens viginti annis. Qui-
 bus elapsis, domum redeunti occurrit obuiam Esau cum quadrim-
 gentis*

Iliad. li.
 24.

Cap. 30.
 Euseb. 8
 pręp. E-
 man. li. 9.
 cap. 4.
 D. Hic-
 ro. in Io-
 uin. lib. 1.
 5. 13.

*gentis viris, qui vicenarij quadratus est numerus. quare timens
 sibi Iacob, diuisit pueros super Liam, & super Rachel, & super
 ancillas duas. Non enim, vt plerique existimant, tres turmas fe-
 cit, sed duas, vnde etiam vbi nos habemus: diuisit, Aquila posuit:
 dimidiavit, vt vnum cuneum faceret ancillarũ cum paruulis suis,
 & alium Lię, & Rachel, quę liberae erant cum filijs earum; pri-
 masq; ire faceret ancillas, secundas liberas; ipse aut ante vtrumq;
 gregem, fratrem adoraturus occurreret. sciensq; binariũ principẽ
 alteritatis gratũ esse Esau, separauit de his quę habebat munera fra-
 tri, hircos Viginti, arietes Viginti, tauros Viginti, asinas Vigin-
 ti, camelos foetas cum pullis suis triginta, capras ducentas, oues du-
 centas. & merito, quando non sponte, sed metu munera mittit ad
 fornicatorem, & profanum, intemperantem, iracundum, minan-
 tem parricidiale flagitium, cum denique qui pro vna esca vendide-
 rat primogenita sua: quare nec Israel tunc appellatur, sed Iacob,
 quod acutissimus Origenes adnotatum reliquit. Vera enim vocis
 Israel ratio est, quod contra Angelum steterit, conflixeritq; ab He-
 braico verbo יָרַח, idest conferuit manum. Hoc siquidem nomen
 ipsi Iacob inhesit a luctu, & insit a fortitudine, qua cum Ange-
 lo tota nocte ad matutinam vsque auroram congregi ausus est. Per-
 conẽtãe enim post finem luctu Angelo ab eo: Quod est nomen tibi?
 respondit, Iacob. At Angelus ad eum: Nequaquam Iacob ap-
 pellabitur nomen tuum, sed Israel. quoniam si contra Deum fortis
 fuisti, quanto magis contra homines preualebis? Vel vt verti etiã
 potest ex Hebręo, Non solum Iacob appellabitur posthac nomen
 tuum, sed etiam Israel: quia si cum Deo fortis fuisti, quanto magis
 aduersus homines superior euades? Ut sit sensus: Non tantum sup-
 plantator deinceps vocaberis, verum etiam fortis cum Deo. Quam
 ob causam non debes fratrem tuũ Esau formidare: nã si cũ Deo lu-
 ctas euasisti victor, quãto magis hoies superabis? Hanc interpreta-
 tionẽ Iosephus cõprobat his uerbis: σημαίνει ישראל κατά την ἑβραϊκὴν γλῶσσαν
 τὸν ἀντιστάτην ἀγγέλου θεοῦ. idest significat Israel secundum Hebraicam*

Gen. 31.

Gen. 25.
 Lib. 15.
 in Gen.

Gen. 32.

Eusebii
 Ecclef.
 hist. li. 1.
 cap. 1.

linguam, illum qui aduersus Angelum Dei stetit. Neq; tamen me fugit multos magni nominis viros voluisse dictum esse Israel tanquam videntem Deum, cum & nomen Israel inter Hebraeos sit etiam videns Deum. Nam & Iacob paullo post initam cum Angelo luctam, appellauit nomen loci illius Phanuel, dicens: Vidi Dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea. Licet autem sit longe præstantius & sublimius quiddam videri Deum, quam luctari cum Deo; potior tamen significatio nominis Israel a fortitudine & lucta, quam a visione Dei manauit. Viginti annos seruiuit Iudæa Iabin Regi Chanaan. Viginti argenteis Ioseph venditus in seruum Ismaelitis, ut habent Hebræi & Latini codices emendatiores. ipse enim figura fuit conditionis Christi Domini. vnde Scriptor aliquis, quo figura veritati magis responderet, ex Viginti argenteis, fecit triginta, apposita scilicet littera intersectionis x. At typum per omnia figurato respondere non est necesse, sed Christum pluri estimari conueniebat, quam ipsius figuram.

Iudic. 4. Semei cum esset ingenij in primis dolosi, in Davidis occursum, quæ specie honoris simulate prætexerat, assumit comitatum Viginti seruorum, perinde quasi huiusmodi numerus seruituti sit additus.

Cap. 4. Ezechiel ut (typum in se gerens eorum qui puniantur) populum doceat, per ea que facere iubetur, futuram Hierosolymis famem, mandatum accipit, ut cibus quem comedat in die, sit in pondere Viginti stateres; vel, ut habet alia editio, viginti siclos; siclus autem siue stater profanus quo vulgo utebantur, & de quo intelligi volunt Septuaginta interpretes, non tetradrachmon, sed didrachmon est, ut asserunt qui pondera hæc & mensuras perscrutantur. At vero cum vncia habeat drachmas Atticas octo; sequitur futurum cibum quinq; duntaxat vnciarum. qui sane pondus argumentum est inopiæ. eo n. trahitur magis anima, quam sustentatur. & iuxta inclitum Oratorem, non vires tribuit, sed mortem prohibet. Mitto nonnullos Scriptores ea sententia fuisse, ut astruant Viginti siclos tres tantum vncias, & paullo amplius conficere.

Ceterum

Ceterum si cum Patre Hieronymo contendas hic intelligi de siclo sanctuarij, qui profani duplus est; erit cibus decem vnciarum. Viderint alij an huiusmodi pondus sit sterilitatis argumentum. nisi illud affirmare satius sit, huiusmodi mensuras plurimum discrepare secundum tempora, & loca, quare & nobis incertam fore huius ponderis quantitatem. Illud constat, cum siclus vulgaris duabus aestimetur drachmis, posse quadraginta drachmas esse symbolum ieiunij & poenitentia. sicut & Viginti stateres paræ poenitentia, & laborem populi designant. Viginti virorum plaga, peccantes insnuat per quinque sensus, qui conuersi remedia inueniunt in quattuor Euangelijs. Viginti & centum annos concessit Deus ad agenda poenitentiam, quando multa malitia hominum erat in terra. Quia vero poenitentiam agere contemserant, soluit Deus tempus expectare decretum, sed Viginti annorum spacijs amputatis, induxit cataclysmum anno. scilicet centesimo agenda poenitentiae destinato. Vigentes in generationibus describitur Thare, cui supplicij loco a Deo fuit irrogatum ut primus esset a condito Orbe, qui Aram filium morientem videret, cum superiores patres filios suos semper superstites reliquissent; Nec de Abel quis dicat, quod ante Adam obierit diem suum, quandoquidem hic non fatali quidem morte decesserit, sed violentia, utpote a fratre interfectus. Auctores sunt Iudeorum Rabini, Thare hunc non solum impium in Deum fuisse, verum etiam seuum in filium Abraham, quem impietatis detulerat apud Nemrod, qui tum dominandi libidine omnia interturbabat. Siquidem Abraham, absente patre, domesticos poenates incendio damnauerat. quod Nemrod iniquo ferens animo, Abraham tanquam sacrilegum rei capitalis damnauit. comectus proinde in caminum ignis ardentis, diuino beneficio ab incendio interitumq; vindicatus est. De Thare hæc habet Suidas: Is statuarius fuit, qui ex diuersa materia imagines faceret, easque Deos esse diceret, & adorandos, ut bonorum auctores. Huius numeri mentio legitur facta, quando Rex David contra præceptum Domini populum

in cap. 4.
Ezech.
Bude^o de
Assc li. 1.

1. Reg.
14.

Gen. 5. 6

Gen. 7.

Gen. 11.

Gene. 4.

Vide Phi
loné Iu
dæum li.
Biblica-
rum anti
quit.

Suidas i
voce fe-
ruch.
2 Reg. 24

Iudic. 4.
Gen. 37.
D. Hier.
in Ionin.
li. 1. c. 12
Ians. in
Concor.

2. Reg. 19

Cap. 4.

Polydor.
Virg. c. 3
lib. 2. de
reñ in-
uēto. Mi-
chael Ne-
ander sy-
nopfi de
pōderib.
Alexād.
Neap. li.
2. c. 20.

pulum iussit dinumerari; dicitur enim quod illustrata vniuersa terra, affuit Ioab in Hierusalem post nouem menses & Viginti dies. Quemadmodum n. sacratus, & Deo gratus censetur numerus, cū Deo precipiente populus numeratur; non secus quando contra Diuinum mandatum: quis numerare contendat, numeri taxantur in fausti. Id ex Origenis verbis facile cognoscimus. sic. n. ille lib. 1 s. in Gen. 15. Num. scriptum est (inquit) quia eduxit Deus Abraham foras, et ait ei: Respice ad caelum, & dinumera stellas, si potes dinumerare eas. & ait: Ita erit semen tuum. Et credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam. Et Abraham quidem, et alius quilibet hominum, aut etiam angelorum, fortassis autem & superiorū virtutum, non poterat numerare stellas, nec semen Abraham, de quo scriptum est: Sic erit semen tuum. Deus autem, de quo scriptū est, Qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat. et qui dixit: Ego stellis omnibus mandavi. potest inuestigare semen Iacob, & dinumerare plebem Israel. Ipse. n. scit solus qui vere sit Iacob, & qui vere sit Israel. Non. n. ad eum, qui in manifesto Iudaeus est, respicit; neq; ad eam, quae manifeste in carne est, circumcisio; sed videt illum, qui in occulto Iudaeus est; & qui circumcisus est corde, non carne. Ipse ergo est solus, qui dinumerare potest, & inuestigare, & ipse secundum ineffabilem, & incomprehensibilem sapientiam suam ad illam caelestem formam, quam ipse solus scire potest, posuit etiam istos numeros, quos habemus in manibus, in quibus praecipit, vt secundum cognationes suas, & secundum domos familiarum suarum, ex nomine omnes masculi per capita numerentur a Viginti annis, & supra omnis qui egreditur in virtute Israel; & colligitur eorum quidam sacratus numerus. Sed iste numerus tunc demum sacratus est, & placitus Deo cum ipso precipiente numeratur. Si autem contra praecipitum Domini voluerit aliquis numerare, licet ille David sit, licet magnus Propheta, cū tra legem agit, & arguitur per Prophetam, & patitur illa, quae in Exho. 30. secundo libro Regnorum legitur scripta. Hactenus Origenes. In deserto

deserto igitur ab anno Vicefimo etatis adnumerantur populi, qui ad praelium eliguntur; quia ab hac etate, contra vnumquemque vitiorum bella nascuntur: ideoque ad pugnam eliguntur, vt habeant contra libidines conflētum, ne luxuria superentur. Hieronymus in expositione quadagesimi primi capitis Ezechielis: Et mensus est (inquit propheta) longitudinē eius. stēpli, siue vt Septuaginta transtulerunt, Ostiorum, Viginti cubitorum. pro quo in plerisq; codicibus (iuxta Septuaginta) quadraginta cōtinētur Latitudinē quoq; Viginti cubitorum ante faciem templi: illud significat, quod ante templi faciem, & introitum eius, praeteriti laboris atq; certaminis nobis mēsurā semper occurrat. quā. n. rōnem in singulis numeris duplex numerus possidet, eandem duę habent decades. Hęc ille. Volumen volans, in quo omnium peccata descripta sunt, vt vnusquisque recipiat secundum opera sua siue bonum, siue malum, Viginti cubitos habet longitudinis, & decem latitudinis, in quo numero tristibus leta sociantur. Ad hoc enim Dominus corripit, vt emendet. In Vicefimo, qui ex duabus decadibus efficitur, austera & tristitia nunciatur: in decimo. i. vna decade, meliora & prospera. Apud Ezech. 8. Ezechielem, vbi Hebraica lectio habet Viginti quinque viros apostatas, Septuaginta interpretes posuerunt Viginti. nec errasse credendi sunt, vt non dicerent: viginti quinque, sed: Viginti, maiore quippe auctoritate praediti, quam interpretum officium est, prophetico spiritu, quo etiam ore vno in suis interpretationibus, quod magnū miraculum fuit, consonuisse firmantur, Apostatas Vicenario numero taxare maluerunt. & quia Apostatae ab ecclesia sunt exclusi, non sine mysterio, vbi in Hebraeo apud eundē Prophetam legitur: Cōtra Viginti cubitos atrij interioris: ipsi formidātes Vicenarium ponere in atrio interiori, similitudinē atrij interioris, interpretati sunt. Hęc quidē hactenus de Vicenarij tristitia ex intentione nostra dicta sint. Ceterum quia omnis scriptionis ratio poscit, vt veritas sincere, simpliciterq; aperiat, tum quae fauet, tum quae non; ideo ne videamur huius numeri tristitiae infensiores, quam eiusdem legis

tis mysterijs amici, atq; studiosius collegisse mala, quam bona indagasse, ut suus sit veritati locus, æquum est inspicere eius etiam dignitatem. In hoc quidem numero sentiunt multi esse aliquid honoris, utputa quod utriusq; Testamenti unum & eundem declararet auctorem; neq; hunc huius esse datorem, illum vero alterius, ut nonnulli consinxerunt. Duplicatus .n. denarius utrumq; designare Testamentum potest: quod & in veteri decalogus datus sit, in nouo vero rursus approbatus, atq; latius explicatus. Sed ex huiusmodi ingeminatione vnus constituitur numerus, & utrumq; denarium in se complectens, quo vnus & idem designetur veteris & noui institutor Testamenti. Ea sane Cassiodori est sententia in expositione Psalmi Vicefimi, ita de hoc numeri calculo verba facientis: Exstat hic denarij numeri duplicata societas; ut sicut hæc paritas vnâ summam designat: ita Psalmus iste utriusq; legis vnus Dominum proclamet auctorem. Est .n. in istis decadibus virtus eximia, & quotiens se geminant, totiens ingentium rerum sacramenta declarant. Præterea qui D. Augustini sententiam sequuntur, contendunt hoc numero notari posse seruantes Diuina madata cum charitatis affectu. quod liquido ex eo Genescos loco constare volunt, quo legitur Abraham dixisse ad Deum: Quia semel cepi, loquar ad Dominum meum: Quid si inuenti fuerint ibi Viginti? Dixit autem Dominus: Non interficiam propter Viginti. ubi interiecta litteræ Glosa dicit per Viginti, intelligendos esse seruantes mandata cum dilectione, propter binarium & denarium, qui numeri in se ducti hunc de quo agimus numerum procreant. sane quemadmodum denarius est decalogi significatiuus: eodem fere mysterio binarium volunt esse charitatis, & dilectionis symbolum, tum quod minus, quâ inter duos (ut dicit Greg.) haberi charitas non possit, utpote diligentem, & eum qui diligitur (tametsi reciprocus faciat amor, ut qui diligitur, mutuo diligit, et e diuerso diligens diligitur. quo fit ut non sint duo, sed vnus habentes cor, & animam vnâ) tum etiâ, quia licet tres diligere teneamur, Deum inquam nos ipsos, & proximum

num nostrum; duo tamen, non tria, dedit nobis IESV præcepta dilectionis, dicens apud Matthæum: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum sicut te ipsum. Superfluum sane fuerat illud præcipi, ad quod faciendum homo adeo pronus erat ex se, ut illud aut non posset, aut nollet dimittere etiam si prohiberetur, cum hoc nature insitum sit, ut non solum quisq; carnem suam odire non possit; sed multos etiam hominum videamus vsq; adeo ardere, & inordinata charitate se ipsos amare, ut eorum nimius amor peccatorum fons, & causa iure merito dici possit. In cuius rei testimonium hunc sermonem profert diuiloquus Plato lib. de Legibus quinto: Omnium maximum quiddam malum in multorum hominum animis est innatum: cuius quidem, cum facile sibi omnes ignoscant, remedium nullum excogitant. Est autem hoc quod dicere solent, quod natura sibi quisq; amicus est, recteque est ita id se habere. Sed reuera nimius in seipsum amor omnium peccatorum omnibus semper est causa. Occæatur quippe circa amatum, qui amat. Quapropter qui se amat, cum seipsum magis, quam veritatem honorandam putet, quid bonum, iustum, pulchrum sit, male iudicat. Decet sane cum qui magnus vir futurus est, neq; seipsum, neque sua diligere; sed iusta semper, siue a seipso, seu ab alio quouis geratur. Et reliqua. Platonis lucide patrocinari videtur Ecclesiastes dicens. Melius est duos esse simul, quâ vnus. habent. n. emolumentum societatis suæ; si vnus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ soli quia cum ceciderit non habet subleuantem se; & si dormierint duo, fouebuntur mutuo, vnus quomodo calefiet? Et si quispiam præualuerit contra vnus, duo resistent ei. Quo quidem in loco per vnus, & solum apte is intelligi potest, qui dumtaxat ad se ipsum amore afficitur, neq; alteri dilectione coniunctus est, solam suæ propriæ utilitatis habens rationem, omniaq; proprio dimetiens commodo, quoniam qui talis est, sæpius incidit in calamitates, a quibus neminem habet se subleuantem, & pressus arumnis, omnium destituitur auxilio. Celebris est Menædi versiculus: Nimis te ipsum amas, amicum

Cap. 22.

Vide adagiū Multi te ode-riunt, si te ipsum amas.

Cap. 41

non habebis. Inest deniq; huic numero dignitas alia, rōne. sc. ceterarum partium quibus construitur. consurgit. n. ductu quaternarij in quinarium. At vero cū lex Mosaica quinq. libris: gratia uero noui Testamenti quattuor Euāgelij cōtineatur, poterit Vicenarius aptari sanctis Doctoribus, qui mirabili ueritatis consensu cōpletam in Euangelio legis arcana, et prefigurata in lege Euangelij sacramēta manifestant. Hos quidem prefigurarunt Viginti tabule tabernaculi, columnę atrij, Viginti bases, & capita columnarum. nam & ipsi precepta seruant, aliosq; seruare docent.

Exho. 26
27. 36. 38

DE NUMERO XXI.

Celebris est numerus Vigessimus primus, cum apud Pythagoręos, qđ senarij perfectissimi trigonus sit, tum ē in diuini litteris, quod et septenarium Mundi natalem, & sanctam significet Trinitatē, vel ēt absolutionem humanę perfectionis, quę in firma summe Trinitatis fide, et Spiritus sancti gratia presertim consistit. Enimuero qui ter septenarium composuerit, unum supra uicesimum procreabit. ternarius autem supersanctę Trinitatis fidem, illiusq. mysterium cōtinet; septenarius uero septipotentem Spiritū, et septeno charismatum dono munificum. Quare sublimius quoq. censetur mysterium ipsius numeri 21. Ac præterea Abrahā, qui, quātum ad generationē Vigessimus primus fuit a protoplasto, primus est inter Patriarchas mysterij maioris accessione: primus fundator uerę religionis: primus qui et naturę legē absoluit, et de Diuina lege meditatus est: primus qui cultū unius Dei aduersus idola, et gentes, hominibus persuasit: primus qui et tenebras erroris depellere, et malis demonibus bellum indicere est aggressus. hic unus est quē Deus dedit patrē multitudinis gentiū, idq. fidei ipsarū merito. Vnde Paulus eum uocat heredē Mūdi. Deo. n. promittēti neutiq; diffusus est; sed fidem habuit Deo, heredem ac successorē sibi pollicenti, nec in desperationē eū adegit, quod iā magno natu eset, uiribusq. defectus, neq; in uxorem suā aque iā annis obsitā, respexit, tanq̄ ferendo utero inbabile; sed fide sola fretus, semen illud, quo oīs esset

Rom. 4.

esset mūdus benedicēdus incōcussa spe p̄stolabatur. Pōt adhuc p̄sens numerus, nō incōgrue significare Diuine bonitatis subsidiū post erūnas, et calamitates impetratū, ut sentit Cassiod. in fine expositionis Psalmi 21. dicens: Cōtinet at̄ p̄sentis Psalmi numerus aliarerum celestiu sacramenta. nā cum propheta Daniel trib. hebdomadib. orationē suā Domino iugiter immolasset, ut q̄ essent Israelitico populo futura, cognosceret, Angeli uoce respōsum est, ad primas p̄ces se fuisse trāmissum; sed altero Angelo reluctante tardatū, die 21. ad eum potuisse descendere, quo uotis eius satisfacere potuisset. Quare & hic Psalmus nō immerito tali calculo noscitur collocatus, qui diabolū peruersitate destructa, medicinalis passionis dona referauit, cuius beneficio genus humanū ab æterna morte liberatū, ad p̄petuę salutis dona puenit. Vterq. at̄ Scripturę locus, cuius hic meminit Cassiodorus, ex Danielis cap. 10. desumptus est, circa cuius principiū ita legimus: In dieb. illis ego Daniel lugebā trium hebdomadarū dieb. Tres aut̄ hebdomadę dierum, dies 21. cōficiunt. Deinde nōnullis interiectis, in eodē cap. subnectit Scriptura: Noli metuerē Daniel, q̄a ex die primo, quo posuisti cor tuū ad intelligendū, ut te affligeres in cōspectu Dei tui, exaudita sunt uerbatua, et ego ueni p̄ sermōnes tuos; princeps aut̄ regni Persarum restitit mihi Viginti et uno diebus, et ecce Michael unus de principibus primis uenit in adiutoriū meū, et ego remāsi ibi iuxta regem Persarum. et c. Dies 21. mensis de quo legitur Exho. c. 12. vitę finem insinuare pōt. i deo usq. ad eum uescūtur azymis, et est dies sollemnis bonis. Et q̄a cōstat ex ter septem, plenissimum sacramentum Trinitatis indicat. Vel fortasse (ut interpretatur Isidorus et Rabanus) usq. ad uicesimā et primā diem Pascha obseruatur, propter numerum septenarium, quo uniuersitas sepe significata. qui sane numerus etiam ipsi Ecclesię tribuntur p̄p instar uniuersitatis. Ecclesia uero adhuc in ista mortalitatis carne cōstitutā, rōne istius mutabilitatis, Lunę noīe in scriptura Diuina sepe nuncupata. Illud denique ex Beda addi possit, usq; ad 21 diem Pascha celebratum, quia in figuris duarum legum, & illarum unitatis.

De Eccl. officijs lib. 1. c. 31.
De Diuini officijs lib. 2. cap. 39.

lib. de argumentis Lunę.

DE

DE NUMERO XXII.

Vi vel mediocrem sacris arcanisque litteris legendis adhibent operam, mysticum esse Secundum supra vigesimum numerum facile deprehendunt. Numerorum etenim liber, in quo permulta sunt differentiae numerorum, quae conscribuntur de populo Dei, post filios Israel enumerat seorsum *Leuitas* (neque enim fuerant connumerati filijs Israel) horum habetur segregatus quidam ac praecipuus praeter ceteris numerus, quo referuntur omnes simul *Viginti duo* millia reperti, ita, ut neque amplius aliquid, neque minus hoc numero sit inuentum: (Vnde perspicuum sumitur argumentum, Deo gratum esse hunc numerum, cum Deo praecipiente numeretur.) Post haec et primogeniti filiorum Israel numerati sunt, inuentique *Viginti duo* millia, et ducti septuaginta tres. Quod vero hic adduntur 273. non per hunc numerum historiam tantum nobis insinuat, sed solito clausit sibi more mysterium. Humani siquidem generis in carne generatio, ut asserunt qui in talibus periti sunt, hoc fit modo: quando hebdomada duodecima conceptus mouetur, nouem mensibus continetur in vulua, sed prius non moueri fertur ad partum, quam etiam decimi mensis triduum transeat, (Menses hic dico lunares, quos solos cum embolismis suis norunt Hebraei,) et ita tribuendo cuique mensi triginta dies, inuenitur, quod numerus 273. dies illos indicat, qui ex nouem mensibus et triduo mensis decimi colliguntur, et fiunt simul 273. dies isti, quibus humano generi in hunc Mundum praebetur ingressus. Quare in *Viginti duobus* numeris omnium simul creaturarum rationibus mysticis summa colligitur; in his vero quae ex abundanti in primogenitis Israel inueniuntur, etiam mysterium humanae generationis exprimitur. *Leuitae* igitur id est qui Domino deseruiunt, et primogeniti filiorum Israel, hoc admirabili, sacratoque numero titulantur. Ad eorum, quae diximus, asserionem, lubet hic ex *Suida* breuibus contra-

Num. 3.

Num. 1.
Orig. libro
25. in Num.Origines in
Num. Hom.
4.Ex Hippocra-
tis sententia.Suidas in
explicatio-
ne nominis
IESV.

contractam historiam cunctis seculis memorabilem adscribere. ea ita se habet. Quo tempore *Iustinianus* imperium obtinebat, erat quidam inter Iudaeos princeps *Theodosius* nomine. Hic cum familiariter admodum uteretur argentario Christiano, cui nomen erat *Philippo*, qui ipsum crebro ad amplectendam Christianam religionem hortabatur, tandem ingenue fassus est, se nihil dubitare quod *IESV*, quem nos Christum colimus, is sit, quem sacrosantes mundi Seruatorem praedixerunt: verum se animum inducere non posse ut abdicatis, quibus nunc apud suam gentem fungitur honoribus, nomen suum *IESV* Christo det. Vt autem ita de *IESV* Christo crederet, se non solum sacrorum vatum Oraculis persuasum esse; sed mysterio quodam, quod apud Iudaeos in arcanissimis scriptum seruatur, compertum habere, idque huiusmodi esse. Mos erat olim apud gentem Iudaicam, quo tempore ades sacra in Hierosolymis exstabat, *Viginti duos* perpetuo Sacerdotes habere; et quoties de eo numero vnus aliquis mortem opteret, mox alium in defuncti locum allegere, allectumque in codicem, qui ad eam rem in aede seruabatur, cum illius ipsius, tum parentis, vtriusque expresso nomine, referre; notatis etiam cum defuncti, tum suffecti diebus. Cum itaque, quo tempore *IESV* Christus in Iudaea versabatur, necdum tamen sese prodere, veramque fidem propalam docere coepisset, mortuus esset quidam ex dicto Sacerdotum numero, nec post multa ac varia suffragia, quispiam satis idoneus esset repertus, qui in illius locum adscriberetur, tandem propositus est *IESV* Ioseph fabri (ut dicebant) filius, tamquam homo etate quidem iuuenis, ceterum, et vita, et moribus, et doctrina in primis commendatus: atque hoc suffragio ab omnibus demum approbato, visum est matrem eius in consensum accrescere (Pater enim obierat) cognoscendorum noium gratia, quae in codicem, ut dictum est, describenda essent. Illa igitur accita, et de filio eiusque patre sedulo interrogata respondit, se matrem quidem esse *IESV*, atque ipsum peperisse (nam eius rei testes sibi esse eas mulieres, quae cum pareret, praesto fuissent)

Ee patrem

patrem vero nullum illi in terris esse. quod ex me, inquit, quibus vultis discite argumētis. dum. n. virgo in Galilæa agerem, Angelus Dei in domum, in qua versabar, ingressus, non quidem dormienti, sed vigilantī mihi nunciabat, futurum ut e Spiritu sancto parerem filium, iubebatq. nomen illi I E S V indere. itaq; virgo cum essem, per eam visionem concepī, peperique I E S V, permanens virgo in hunc vsq; diem. Quibus auditis, Sacerdotes iubebant adesse fides obstetrices, easq. summa cura explorare, an etiam num virgo esset Maria. Illæ vero cognita veritate ex ipsa re, affirmabant eam virginem esse. Aduenerunt quoq; illæ mulieres, quæ forte fortuna adfuerant parienti, conspexerantq. edentem infantem, quæ & ipse attestabantur filium eius esse I E S V. Quibus rebus attoniti Sacerdotes, denuo Mariam rogabant, ut libere profiteretur, quibus esset editus ille parentibus, quo, ea ipsa parentum nomina possent in Sacerdotum album referre. Ibi rursus Maria: Ego, reuera, cum peperī, verum nullius conscia patris in terra, audiui ab Angelo filium Dei esse, Filius est igitur meus & Dei. Sacerdotes ergo cum hæc intellexissent, in allato codice scripserunt hæc verba: Eo die mortuus est Sacerdos ille, illis natus parentibus, cooptatusq. est pro illo Sacerdos communi omnium nostrum suffragio I E S V, Filius Dei vitæ, & Mariæ virginis. Porro hic codex e templi & urbis excidio a primatibus inter Iudæos viris magno studio ereptus est, adseruaturq. in Tyberiade, &c. Tandem subiicit Auctor se hæc ab his audiuisse, qui ex Philippi argentarij ore intellexerant. Apposite autem Levitarum ac Sacerdotum numerus, quo Ecclesiasticus ordo signatur, qui deseruit in sanctis, et in lege Domini die noctuq. meditatur ac docet, iuxta numerum 22. titulatur. eodem. n. perfectæ veteris instrumenti cognitio demonstratur. namq. Origenes, Cyprianus, Epiphanius, Iohannes Damascenus, Amphilocheus, Gregor. Nazian. Athanasius, Melito Sarden. Leontius Aduocatus Byzantinus, Iosephus, Philo Iudæus, & D. Hieronymus, cui maxima habetur fides in Ecclesia, in his presertim quæ ad sacrarum

litterarum

litterarum translationem spectant, (eius enim translatione utitur Ecclesia Romana potissimum, præter Psalmos a Septuaginta interpretibus versos) hi inquam totidem libris vetus testamentum absolui asseuerant, Cuius numeri ea potest afferi ratio, quod cum nullum sit spectaculum, quo magis ad Deum cognoscendum incitemur, quam admirabilis celorum machina, & varij astrorum decursus, & reuersiones; nec horum nobis mensura constare possit, nisi ratio aliqua inueniatur, qua circularis figura ad rectam comparctur, visus est huic inuestigationi idoneus, aut potius necessarius numerus Vigessimus secundus, eo quod circulus per hunc æquabilibus portionibus scētus diametrum ostendat, cui est triplus; & ulterius tanto maior, ut Vicesima secunda parte triplicatum eius septenarium excedat. Quo plane mysterio Habraicum quoque alphabetum in Vigintiduoobus elementis est comprehensum. quod & Syrorum ac Chaldeorum lingua testatur. nam & ipsi teste D. Hieronymo Viginti duo habent elementa. Origenes cap. 3. Philologia: Quoniam (inquit) Singuli numeri in numerorum suo loco vim quandam habent in rebus, qua usus est uniuersorum Opifex ad productionem partim Vniuersi, partim speciei singulorum, attendendum est, & uestigandum e scripturis, quæ ad illos, & illorum singulos pertinent. Non igitur ignorandum Testamenti libros, ut Hebræi tradiderunt, esse viginti duos, quibus æqualis numerus elementorum apud ipsos usurpatorum non absurde conuenit. Ut enim Viginti duo elementa videntur esse introductio ad sapientiam, & diuina documenta his characteribus expressa, & hominibus tradita; sic Vigintiduo libri diuinitus inspirati, sunt elementum atque principium sapientiæ Dei, & introducunt ad rerum notitiam. Hætenus Origenes. Sunt igitur Vigintiduo volumina, quibus vniuersa continentur, quæ de Diuinis rebus sciri possunt, & enuntiari, videlicet. Genesis, Exhodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium; Iosue; Iudices, & Ruth; Regum primus & secundus, vnus est apud Hebræos, qui vocatur Samuel; Regum

E e 2 tertius

tertius, & quartus, vnus etiam apud eos, quem appellant Regnum David; Paralipomenon primus, & secundus, quem dicunt sermones dierum; Ezra primus, & secundus in vno est; Esther; Esaias; Ieremias; & cum ipso Baruch, lamentationes et Epistolas; Ezechiel; Daniel; præterea duodecim Prophetæ minores, scilicet, Oseas, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Micheas, Nabum, Abacuch, Sophonias, Aggeus, Zacharias, & Malachias, quos vno volumine contineri dicunt Hebræi; Iob; Psalmorum liber; Salomonis pro-
uerbia, & alius Ecclesiastes, & tertius eiusdem Cantica canticorum. Exstant, & alij libri, ecclesiastici a maioribus appellati, quos legi in Ecclesijs voluerunt, id est, Sapientia, quæ dicitur Salomonis, & alia sapientia quæ dicitur filij Syrach, qui liber apud nos hac ipso generali vocabulo Ecclesiasticus appellatur, quo non auctor libri, sed sermonis qualitas cognominata est. Eiusdem ordinis

Hugo^a
S. Vic.
libro 4.
Didac. ca.
pit. 8.

libellus est Thobie, & Iudith, & Machabeorum libri. Quem admodum ergo Viginti duo sunt elementa, per quæ scribimus Hebraice omne quod loquimur, & eorum initijs vox humana comprehenditur; sic Vigintiduo volumina supputantur ab Hebræis in canone veteris Testamenti, quibus quasi litteris, & exordijs, in Dei doctrina tenera adhuc & lactens iusti viri eruditur infantia; ut hac descriptione commoti ministri Domini secundum id quod in lege Domini continetur viuant, operentur, & doceant, ut possint cum Propheta Regio se gaudere ditatos decem beneficijs, quæ commemorantur in Vigesimo secundo Psalmo.

Origenes
in Nu-
mer. 20.
Anastasi-
us Sy-
naica in
Genes.
Iudorus
Eegyptol.
libro 18.
cap. 25.

Multis alijs principalibus causis adscriptus in Oraculis hic numerus inuenitur. Viginti duo ab Adam vsque ad Iacob, ex cuius semine initium duodecim tribus habent, patres fuisse memorantur. Omnium quoque creaturarum Dei species intra Viginti, & duo numerum colligi, & Iudeorum, & Christianorum interpretes his verbis probant. In singulis diebus, creationis fecit Deus opera dierum numero paria. Nempe in primo die, post simplicia elementa, opus vnum, quod est lux.

In

In secundo autem, duo, scilicet firmamentum, & diuisionem aquarum, tam quæ sunt supra, quam quæ infra. Tertio die, tria, congregationem aquæ, & terræ detectionem, & fructuum ex ea germinationem. Quarto, quatuor, stellas, & Solem, & Lunam, & eorum posituram. Quinto rursus, quinq; opera, nempe quinq; sensus, & pisces, & iumenta, volucres, & quæ in eis facta est benedictionem. Sexto die, sex, quæ sunt, ex terra animantia, & hominem, & feminam, & quæ est eis exhibitæ benedictionem, & quæ fuit eis data potestatem, & cibum. Ex his perspicuum fit, vniuersa, quæ sex diebus facta sunt opera, senarij trigono fuisse disposita. Fecit enim Deus primo die opus vnum: secundo, duo: tertio, tria: quarto, quatuor: quinto, quinq;: sex sexto, quæ in vnum complicata, faciunt vnum supra Viginti; Vicesimū autē secundū Dei opus est futuri seculi paratum regnum, et spiritualis contemplatio. nam quō creaturam condidit, hinc etiam die. s. septimo parauit regnum.

DE NUMERO XXIII.

Pud Pythagoreos inter atros numeratur Vigesimus tertius numerus, tum quia primus incōpositus, quos semper infaustos esse cognouimus, tum quia Vigesima tertia numerorum sedes perfecto numero vacua atq; destituta est, sicut & quinta, undecima, & decima septima.

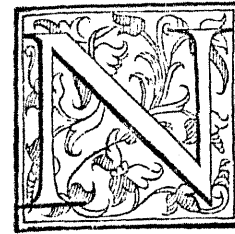
Quare apud Moysen notat diuinam ultionem super peccatores. Exhodi cap. 32, Vigintitria milia hominum fabricatum vitulum, iubente Moysen, interemti sunt. Et lib. Numer. cap. 25. Vigintitria milia hominū cæsi sunt vna die, ex his qui cum Madianitarum mulieribus se commaculauerant, atq. initiati fuerant Beelphegor. Nō me quidem fugit in Hebræo scriptū esse: vigintiquatuor milia. sed nos cū Apostolo Paulo apto numeri sacramento hic sequi maluimus translationē Septuaginta interpretū, quod in ternario forma triplex peccatorū sit demonstrata. oē. n. peccatū (ut ait Origenes) aut factō,

E 3 aut

aut verbo, aut consensu mentis admittitur. Et sicut in primo parente didicimus, tribus modis fit omnis tentatio, nempe suggestione, delectatione, & consensu. suggestio quippe fit per diabolum, delectatio per carnem, consensus per Spiritum. quia cum primam culpam serpens suggestit, Eva velut caro, se delectationi subdidit. Adam velut Spiritus suggestionem, & delectationem superatus, consensit. qui etiam requisitus confiteri culpam per audaciam noluit. Hoc vero in humano genere quotidie agitur, quod actum in primo parente nostri generis non ignoratur. Serpens suadet, quia occultus hostis mala cordibus hominum latenter suggerit. Eva delectata est, quia carnalis sensus ad verba serpentis mox se delectatione subternit. Consensum vero Adam mulieri prepositus prebuit, quia dum caro in delectatione rapitur, etiam a sua rectitudine Spiritus infirmatus inclinatur, Et requisitus Adam confiteri culpam noluit, quia videlicet Spiritus, quo peccando a veritate magis disungitur, eo in ruinam suam audacia nequius obduratur. Habet tamen presens numerus nonnulla sue dignitatis indicia, quandoque significat sapientiam perfectionem, consimili pene ratione qua precedens, quod litterarum Latinarum (quae tres sunt & viginti) summam complectatur, quae ad assequendam Diuinorum cognitionem adminiculariae sunt, & adiutricis. quod plane Cassiodorus in 23 Psalms elucidatione contestatur, dicens: Numerus autem huius Psalms, ad Viginti tres litteras fortasse pertineat, quae eloquentia propria dicta concludunt, ut apud Hebraeos Viginti duae: apud Latinos (unde nunc sermo est) Viginti tres: apud Graecos viginquattuor habeantur. Tamen in vnaquaque lingua comprehendenda, competens adhibetur quantitas litterarum, sic & in isto Psalms calculo, redolet beata perfectio. Haec Cassiodorus. Possent eodem numero designari humanae salutis complementum, & consummatio, quae praesertim in fide recta, et operibus bonis est constituta. Fides integra, ternario denotatur, qui superdiuinae Trinitatis fidem mystice continet, Operum vero perfectio, in mandatorum Dei observatione collocatur,

catur, quae per Vigenarium numerum constantem geminato binario exprimitur, quod decalogus, & in veteri Testamento traditus est, & in nouo amplius declaratus. Tria autem si ad viginti iungantur, numerum praesentem consiciunt.

DE NUMERO XXIV.

Numerus quartus supra vigesimum superna mysteria declarat ex senioribus laudes Domino indefessis vocibus suavi modulatione concinentibus. Namque in visione Iohannis, sedilia sunt Viginquattuor in circuitu sedis, & super thronos Viginquattuor seniores sedentes. Apo. 4. Quare autem hoc numero demonstrantur, super hoc diuersa Patrum, sed tamen mystica fuit expositio. Aretas quidem, qui ex Graecorum Patrum sententijs commentarios composuit in Apocalypsim, hunc mysticum numerum dilucidans haec consideranda proponit; Supereminens, & diuinissima, sanctissimaque Trinitas numerum septenarium, quem etiam affinem posuit huic suae multitudini, initio iuxta inscrutabilem suae sapientiae profunditatem aequali numero sibi ipsi conuoluens, numerum Viginquattuor ostendit. siquidem ter septem, viginti & vnum efficiunt, qui est numerus deficiens a Viginquattuor ternario, qui ternarius Diuinae Trinitati omnium creatrici consecratus est. Ideo quoque septenarius numerus tertio circumuolutus vna cum circumuolvente ternario numerum Viginquattuor perficit. Septenarij autem numeri num totus hic Mundus sensibilis penitus capax est, an iuxta aliquam suam virtutem mortali naturae impossibile est ad huius pertinere notionem? Aequali autem numero cum sedibus sunt hi qui sedent. & seniores sunt, non iuniores, quoniam & hereditatis promissio vetustissima est, quippe cum a Mundo condito paratum nobis sit Regnum caelorum. Porro his qui preparatum habent ante Mundi con-

E e + stitutionem

stitutionem primum, non tanquam recētoribus, sed tanquam in-
ueteratis in Diuinis præceptis datur regnum æternum. Hac ex com-
mentarijs Aretæ. Pleriq; hoc numero vniuersas cathedralis Eccle-
sias intelligi volunt, quæ, licet multæ sint, sub hoc numero designen-
tur, ob veteris ac noui Testamenti concordantiam. legitur. n. in vo-
lumine dierum prophetam Regium desiderio raptum ad diuini cul-
tus augmentum, Sacerdotes in Templo statuisse Viginti quattuor
per hebdomadas successiue ministrantes, vt quilibet suo fungeretur
officio, incensum Domino ponendo. Cabalists per 24 thronos senio-
rum volunt intelligi Reges Viginti quattuor Regnorum Mundi,
qui veri, legitimiq; sunt Reges. Ceterum alij symbolice putant in-
telligi eos, qui perfectionem operis, quæ senario perfectissimo com-
mendatur, clara Euangelij prædicatione consummant. Senarius
n. primus perfectus a quaternario primo quadrato multiplicatus
procreat 24. Alij hoc numero sacratum utriusq; Testamenti Docto-
rum coetum insinuari putant. Nempe in Veteri Testamento duode-
cim Prophetæ, omnes illius legis Doctores sua nuncupatione com-
prehendunt: in nouo uero duodecim Apostoli, cunctos euangelicæ do-
ctrinæ peritos, & predicatoris sua summa constringunt. Huic ex-
positioni consentit Glosa ordinaria: Doctores (inquit) alias dicun-
tur 24, alias 12. Omnes. n. doctores veteris siue nouæ legis, dicun-
tur 12, propter fidem trinitatis, quam annuntiant quattuor parti-
bus Mundi: Viginti quattuor autem dicuntur, quia numerus ille
conficitur per sexies quattuor. sex referuntur ad opera, quæ sex die-
bus fecit Deus: quattuor uero ad Euangelia. quoniam ea, quæ in no-
uo, & ueteri Testamento fecit Deus opera, Doctores ipsi colunt, &
explicant. Nonnulli in eisdem senioribus intelligunt Ecclesiam per
geminum Testamentum de duodecim Patriarchis ueteris Ecclesie,
& duodecim Apostolis generatam; alij duodecim Iudices priores,
& posteriores Ecclesie Dei. nam sedes illa in celo posita, quam in-
telligi uolunt Regnum Dei, cuius in circuitu erant hæc sedilia, ex
iis præcepta est, ex quo Regnum Israelitici populi Dauid Christi
secun-

1. Paral.
25.
Ioseph.
Antiq. li
bro 7.
Glos. de
cōf. di. 1.
Taberna-
culum.
August.
& Beda.

Victori-
nus Gal-
fredus.

secundum carnem pater, obtinuit. Ille. n. in typum eiusdem Christi
futuri filij sui regnauit in populo Dei. & sicut futurum erat, vt
destructo peccati regno, regnaret ille iustitiæ Rex, manu fortis, &
desiderabilis; sic factum est, vt abiecto regno Saul, quem propter
superbiam Deus proiecit, regnaret Dauid quasi tenerrimus ligni
vermiculus, humilis in oculis suis, quatenus recto ordine superna
dignationis prior filio suo sederet Rex pater in populo Dei. Nā vt
non dubitemus ita esse, quod. s. illius patris, & huius filij vna se-
des sit, occurrit auctoritas Euangelica, cum ad Mariam Gabriel
Archangelus dicit: Et dabit illi Dominus Deus sedem Dauid pa-
tris sui, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius nō
erit finis. Si ergo sedem illam in celo positam dilatato sensu intuea-
mur, in qua sedit Dauid, & post eum hic filius eius, statim ap-
paret, quæ sint sedilia Viginti quattuor in circuitu eius. Nam post
filium, cui Dominus Deus dedit sedem Dauid patris sui, Salo-
monem dico, successerunt per ordinem duodecim Iudices, & ante
patrem illum, qui primus in illa sede sedit electione Dei, præ-
fuerunt populo Dei duodecim Iudices; primus Othoniel filius Ce-
nez frater Caleb; secundus Aioth filius Gera filij Iemini; ter-
tius Sangar filius Anath; quartus Barach filius Abinoem; quin-
tus Gedeon filius Ioas, sextus Iair Galodites; septimus Iephthæ Ga-
laadites; octauus Abešan de Bethleem; nonus Abialon Zabulo-
nites; decimus Abdon filius Hellel Pharaonites; undecimus Sā-
son; duodecimus Samuel. Isti sedem illam, uel Regnum Dauid tē-
pore præcedentes, quasi ab anteriori parte sedem in celo positam cir-
cum sedent. Alij uero Iudices, duodecim uidelicet Apostoli, quibus
dictum est: Sedebit is & vos super sedes duodecim, iudicantes duo-
decim tribus Israel. filio Dauid temporaliter succedentes, circum
sedem illam, quasi a parte posteriori sedent. Secundum Ambrosium,
sunt 24. libri Prophetarum, & legis, referentes testimonia iu-
dicii. Nam Aben Ezra, & Dauid Kimchi Viginti & quattuor
libros ueteris instrumenti numerant, iuxta numerum litterarum
Hebraici

1. Reg. 15
2. Reg. 5.
23.

Luc. 1.

Nice-
phorus.
Call. Ec-
cl. histo.
lib. 1. c. 6
Iud. 3.

Matth. 19

Hebraici alphabeti, ter tamen repetita littera Iod, in honorem Di-
 uini nominis. Solent. n. Hebraei nomen illud Dei quattuor littera-
 rum triplicata littera Iod Chaldaico more conscribere, hoc modo יי.
 Hanc partitionem veterum Græcorum nonnullos suscepisse comper-
 tum habemus. nam & ipsi Viginti quattuor litteras habent in suo
 alphabeto, quot vncia scrupulos capet, vnde scrupula a Græcis gram-
 mata. i. litteræ dicta. Non solum autem Græci, sed & Latini, tum
 recentiores, tum etiam ex præcis, hunc complexi sunt numerum,
 quod quattuor animalia, quæ Euangeliorum figuram alias præ se
 Cap. 4. ferre diximus, Iohannes scribat habuisse alias senas. Unde Pri-
 masius, & item Beda hæc scribunt in commen. Apocalypsis: Alæ
 senæ quattuor animalium, quæ sunt Viginti quattuor, totidem ve-
 teris instrumenti libros insinuant, quibus Euangeliorum fulcitur au-
 thoritas: quasi novi Testamenti prædicatio fide carcat, nisi veteris
 instrumenti habeat prænuntiata testimonia, per quæ tollatur a ter-
 ra, & volitet: quemadmodum etiam ad volandum natum animal,
 nec volare potest, nisi pennas habuerit; & vitam vnde trahat
 nequaquam habebit, nisi animali habeant alæ. Nisi enim quæ præ-
 dixerunt Prophætæ in Christo essent consummata, inanis omnino
 fuisset illorum prædicatio, cum ea teneat Ecclesia catholica, quæ &
 antea prædicata, & postmodum sunt consummata. Eiusdem sen-
 tentiæ Victorinus est Pictauiensis. Quattuor supra viginti esse li-
 bros dicens præcæ legis, qui recipiuntur, quos in epitomis Theodo-
 ri dicit contineri. Nos igitur in hærentes Decretis etiam Sacri Con-
 ciliij Tridentini inter agiographos subsequentes connumerabimus.
 Libri Viginti quattuor, quos canonica auctoritate suscepimus, iuxta 24.
 Græcas litteras; & 24. Hebraica elementa. littera Iod, ter repetita יי,
 Moysis quinque libri Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, &
 Deuteronomium; Iesu Nave; Iudicum, simul cum Ruth; Regum
 quattuor libri, & horum quidem primus, & secundus in vnum li-
 brum numerantur; tertius autem et quartus similiter in vnum. Pa-
 raliipomenon. i. prætermisorum libri duo, pro vno computati. Esaiæ
 primus

De Cano-
 nicis li-
 bris Vet.
 testamē.
 lege ca.
 35. De-
 eretorū
 Concilij
 Laodicē
 65. caput
 item 45.
 Decreto
 rū Cōci-
 lij Car-
 thaginē.
 tertij. &
 Concilij
 Trident.
 Sess. 4.

primus & secundus qui dicitur Neemias. nam tertius, & quar-
 tus inter apocrypha reijciuntur a D. Hieronymo. Tobias. Iudith.
 Esther. Iob. Psalterium Dauid cētum quinquaginta Psalmorum.
 Parabola. Ecclesiastes. Canticum canticorum. Sapientiæ liber qui
 nunc in manibus habetur. Ecclesiasticus. Prophætæ maiores quat-
 tuor Esaias: Ieremias, cui annexus est Baruch; Ezechiel; Daniel,
 quos pro vno habemus. Duodecim minores prophætæ, qui omnes pro
 vno habentur. Duo Machabeorum libri, pro vno itidem cōputati.
 Quos tamen si Iudæi nequaquam recipiant, Ecclesia tamen pro ca-
 nonicis habet. Hi sunt, quos Sancta Mater Ecclesia intra cano-
 nem conclusit, ex quibus fidei nostræ assertiones constare voluit.
 Inde & Psalmus Vigesimus quartus ad Catechumenos pertinet, Hieron.
 & electos. Die 24. capit edificari Templum Domini, vt habetur Agg. 2.
 Agg. cap. 2. quia octonarius numerus, qui sanctus est, & in vere
 circumcisionis accipitur typo, triplicatus Vigesimum quartum nu-
 merum facit, quo mystice docemur, vt edificemus domum Domi-
 ni in amputatione carnis, & circumcisione vitiorum; & veram pu-
 ritatem esse credamus in nomine Patris, & Filij, & Spiritus san-
 cti. Porro alius quidam Auctor sexies quaternarium supputat, &
 4. refert ad elementa Mundi, ex quibus subsistimus; 6. vero ad
 conditionem Mundi, in quo ipsa elementa versantur, dicens, (quia
 adhuc in materia sumus, & graui corpore circumdamur, & ser-
 uimus generationibus) extruere quidem nos templum, & intrare
 in Domum Dei, & quasi de graui somno suscitari spiritum nostrū;
 sed adhuc in Vicesimo quarto die id ipsum facere. Mystice igitur
 in hoc numero duæ dodecades, & tres octoades, quattuorq; sunt he-
 ctades. Poterunt & aliæ huiusce rei significationes mysticæ, ex
 aliarum partium (ex quibus vel additione, vel multiplicatione
 consurgit) ratione, & habitudine ad inuicem facile desumi. No-
 bis illud addidisse cardi est, magnam considerari tum quaternarij,
 tum senarij cum numero 24 affinitatem. si. n. duxeris in se partes
 quaternarij, habebis proculdubio ipsum numerum 24. ducatur 1
 in

in 2 fit 2. qui ductus ter procreat senarium, hic vero multiplicatus per quaternarium conficit 24. Quod vero ad senarium spectat, dicimus utrosque esse prorsus similes, cum utriusque latera in se proportionem habeant in dupla ratione consistentem. senarij. n. latera sunt 2 & 3; at huius. s. 24 latera sunt 4 & 6. Duo autem ad quatuor, & tria ad sex proportio dupla. Illud denique notare contenti sumus, numerum 24. a Sole (ut ita loquar) fuisse illustratum. Solē quidem credidit Plato perspicuā Dei statuam esse in hoc templo mundano ab ipso Deo positam, quem etiam, ut refert Plotinus, venerabantur ut Deum. unde Heraclitus eum vocat fontem celestis lucis. Et qui non videt Solem in Mundo esse imaginem, vicariumque Dei, is certe noctem nunquam consideravit, nec Solem suspexit exorientem, nec illius animaduertit munera. Quemadmodum. n. Christus lux vera illuminat omnem hominem venientem in hunc Mūdum; non secus Sol lux imaginaria Viginti quattuor horis, uniuersam Mundi molem circundans, illuminat. Patente autem Christo, aduersa Luna deficiens, consensum suae naturae cum Christo euidenter ostendit, ut non immerito (ne altiore tangam causam) diem quam Mathematici Solis appellant, nos diem Dominicam vocauerimus, et illius cultui totā mancipauerimus. Admone mur autem hinc mysterij, quod superiori numero attigimus, cur. s. secundum Hebraicam veritatem liber Numerorum cap. 25. referat Viginti quattuor millia hominum fornicantium cū filiabus Moab, et adorantiū Beelphegor fuisse morti tradita. lure optimo. n. sub numero vicenario & quaternario millia hoīum occisorū sunt adnumerata; quia qui lumen veritatis & iustitiae dereliquentes, in cecitatem idololatriae ac fornicationis se immergunt, Solis aeterni lumine privati, perpetuae mortis tenebras sentiunt. Horis ergo 24 Sol mundanus totum Orbem vndiq. illustrat, atque noctis tenebras suo ambitu fugat. Qui. n. fidei lumine, quod per Apostolos atque Prophetas predicatum est, mentis suae oculos illuminat, peccatorum tenebras euitare decertat. Econtrario vero, qui lumen rectae

Rebanus
in Num.
lib. 3. c. 9.

fidei

fidei habere nequaquam curat, ac per callem iustitiae ambulare detestatur, quando iusti aeterna luce fruuntur: iste cum peccatoribus atque Diabolo inferni cruciatibus punietur.

DE NUMERO XXV.

Ensilis Mundi natalem diem esse 25, Martij nonnullorum primae classis hominum tenuit opinio. Nam de prima die Genescos haec scribit Georgius Cedrenus in compendio histor: Est prima dies primi Hebraeorum mensis, qui mensis ab his Nisan dicitur, ead. mq; Quinta post vigesimam eius mensis, quem Romani vocant Martium. Ea die Diuinam Dei nostri Seruatoris conceptionem castissima Virgini Dei Genitrici Gabriel salutatione denunciauit. Eadem die vngentus Patris Filius, cum ineffabili modo luce Vigesima quinta Decembris natus, omni suo in carne defunctus esset officio, de cruce pependit, Mundumque renouauit. Praeterea quidam Beatorum, & Diuino instinctu praedictorum patrum, eadem die alterum Filij Dei, & Seruatoris nostri IESV Christi aduentum fore pronunciarunt, quo de omni anima est iudicium acturus; quippe futurum seculum rursus ab hac ipsa die inchoandum existimantes. Diuus Athanasius problemate proposito, quare Vigesima quinta die mensis Martij in utero Virginis clausus habitare cepit Christus, & Deus noster veniens in terram, dicit eodem die in Mundi principio Deum creasse primum hominem; hinc esse, quod in hoc ipso mense omnes arbores, & herbae, animalia item ad proferendum fructum, & ad liberos procreandos commouentur, tanquam a Deo hoc tempore creata sint. Gregorius Nazian. Arcanus (inquit) apud Hebraeos est sermo, hoc tempus esse, quo Deus uniuersam condidit molem. Verum porro hoc tempus est, quo pubentes herbae succrescunt e terra:

Niceph.
Cal. lib.
12. c. 32.
Iulij Hi-
laron. l.
de Mūdi
duratio-
ne.

Ad An-
tiochum
principē
quell. 17

Naz. ser.
2. in Pa-
scha.

Omnia

Ouid. li.
2. Fall.

Omnia tunc florent, tunc est noua temporis atas:
Et noua de granido palmitē gemma tumet:
Et modo formatis operitur frondibus arbos:
Prodit & in summum feminis, herba solum:
Et tepidum volucres concentibus aera mulcet:
Ludit & in pratis, luxuriatq; pecus.
Tunc blandi soles, ignotaq; prodit hirundo,
Et luteum celsa sub trabe figit opus.
Tunc patitur cultus ager, & renouatur aratro:
Hæc anni nouitas iure vocanda fuit.

Vt ergo ostenderet Scriptura veris tempora in constitutione Mundi, dum loqueretur de Pascha Domini, quod Veris initio colebatur, ait: Mensis hic, s. Nisar, vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni. primum mensē, vernum tempus appellans. decebat. n. principium anni, principium esse generationis, & ipsam generationem mollioribus auris foueri. neq; n. possent terrena rerum exordia aut asperioris laborem tolerare frigoris, aut torrentis estus iniuriam sustinere. Vt. n. scribit D. Ambrosius: Inde oportebat Mundi exordium capi, vbi erat opportuna omnibus verna temperies. Accedunt & Astronomorum placita, quoniam tum primam Arietis partem tenebat Sol: lucis, dux, princeps, & moderator ceterorum luminum. Quare Romani ad Octauum Kalendas Aprilis lætitiæ diem colebant, quem dicebant Hilaria, quo festa solennia, & ludos publicos, ac dies hilares concelebrabant. quod eo tempore iterum Sol Zodiaci peragrato spacio, per omnes signorum stationes ad nos rediret. Hinc factum, vt hoc numero hieroglyphice notarentur, qui illecebris & voluptatibus huius vitæ dediti, semetipsos rebus creatis manciparunt, quos arguit D. Iohan. Epist. 1. canon. dicens: Nolite diligere Mundum, nec ea que sunt in Mundo. si quis diligit Mundum, non est charitas Patris in eo. quoniam omne quod est in Mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ, que non ex Patre, sed ex Mundo est. In eandem sententiam. D. Cyprianus ad hunc modum loquitur lib. de duodecim abusibus: Mundi amor, & Dei pariter in

vno

vno corde habitare non possunt, quemadmodum oculi pariter cælum & terram nequaquam conspiciunt. Vt. n. mors (inquit Euthy in Psal. mius) animam separat a corpore; ita & præsens Mundus amatores suos separat a Deo. Non incongrue igitur hoc numero significamus homines sensuales, idololatrias, ac consummatam illorum malitiam, atq; induratum obstinationem. vt apud Ezechielem cap. 8. & 11. Ecce in hostio templi Domini inter vestibulum, & altare quasi Viginti quinque viri dorsa habentes contra templum Domini, & facies ad Orientem, & adcrabant ad ortum Solis. Nempe per hos Viginti quinque viros, vt explicat Nicolaus Lyren. designatur apostata a fide, maxime quando sunt in sua malitia solidati, que signatur per numerum 25, tetragonum. quod adaperit, & Glos. Ordinaria eundem Prophetæ locum explanans his verbis: Signat Prophetæ Viginti quinque viros, qui in quadrum solida statione fundati sunt, & a quinque sensibus per quinquies quinque, figuram efficiunt quadranguli. D. Hier. com. in cap. 8. Ezechielis: Vsq; hodie, in Ecclesia, que est domus Dei, & ante portam, et in introitu, siue in via portæ, que significat Saluatorem, per quem ingredimur ad Patrem, sunt Viginti quinque viri ad sensus cuncta referentes. Idem cap. 48. dilucidans locum illum: Quinq. milia que supersunt in latitudine per Viginti quinque milia profana erant vrbes: Vt cunctis (inquit) habitare liceat Israelitis, omniq. de plebe, non quod immunda sint, aut aliquid in habitatione terræ sanctæ contaminatum, putridum putetur, & sordidum; sed quod præter Sacerdotes, omnibus in eis habitare permissum est. Per que intelligimus cuncta, que referimus ad sensus, hoc est, ad corporis voluptates, que visu, & auditu, tactu, odore, & sapore capimus esse profana, & templi sanctimoniam non habere, nec sacerdotale esse priuilegium, sed laicæ vilitatis. Et quantum non subterfugit memoriam meam, nunquam in bonam partem hunc numerum potui reperire. Licet. n. Numer. cap. 8, ad sacerdotale ministerium a Viginti quinque annis eligi dicantur, in Hebræo tamen non habetur hic numerus, qui

in

in Septuaginta dicitur, sed tricēarius, quod annotatum reliquit D. Hieronymus Epist. 23. quæ est ad Theophilum Alexan. Porro si queras unde constet hic numerus, de quinario fieri comperies, qui neque triangulus, neque tetragonus, neque cubus, neque perfectus est. quinimo quinque figurarum nullus reperitur perfectus numerus. quinta. n. unitas, quæ a decem millibus ad centum millia porrigitur, regij decoris totiusq. perfectionis est expers.

1	2	3	4	5	
1	10	100	1000	10000	100000
6	28	496	8128	-----	

Præterea sicuti numerus 25. duas dumtaxat habet partes aliquotas, nempe 1. & 5. pari modo quinarium cum sit primus incompositus, sola numerabilis est unitate, sic etiam ex diametro distans a perfectione. Unde & huiusmodi numeri, qui nullam habent partem denominatam, præter unitatem, infructuosos in vinea Domini notant, de quibus apud Matthæum dicit Veritas: Seruum inutilem projicite in tenebras exteriores. Nobis etiam cōsentiunt Pythagorici, quinarium Mineræ sacrum habentes, quæ sterile producit. Mineruam quidem dicit Seruius Grammaticus, natam quinta luna, sicut omnes qui steriles fuere. Vt intelligamus (inquit Ioan. Bocc.) Titanis filios steriles fuisse, quinta Luna ipsos natos dicunt. Antiquis. n. creditum est, quidquid Luna quinta nasceretur, sterile atq. damnosum fore. Hinc natum adagium ut nullius numeri hominem dicamus natū Quinta Luna. Quemadmodum & Quintæ classis appellamus infimæ notæ homines, & supra modum ignavos, nullosq. dignos honore. Cuius rei testis est Cicero in Academicis lib. 2. de Democrito loquens: Quis (inquit) hunc Philosophum non anteponat Cleanthi, Chryssippo, reliquisq. inferioris etatis? qui mihi cum illo comparati Quintæ classis videntur, id est postremi ordinis. Accedit Hesiodi lucubratiuncula, qua, pro ratione temporum

temporum, dierum alios comprobans, alios reiiciens, reprobat Quintas, in quibus Erinnyes Rixæ filias natas dicit, quas iussu Plutonis vagari, & plus habendi desideria castigare, periurosq. deponere ad supplicium insinuat:

Εν πέμπτῃ γάρρησι ἐρινύας ἀμριτολεύειν,
ὄρκου τιντυρίας, τωτέρις τέλει μὲ δπόκοις.

Quæ sic veruntur.

--- quintas fuge. namque illarum pallidus Orcus,
Tum diræ Eumenidum facies toto Orbe vagantes
Castigant, si qua in terris periuria falsum
Affirmant, quæ lis alterne agitata creavit.

Hesiod.
libro de
diebus.

Idem monet Virgilius in primo Georgicorum:

----- quintam fuge. pallidus Orcus,
Eumenidesque fatæ. & quæ sequuntur.

Exstabat in Melampodis commentario, uti refert Lud. Rhod. perierantes Luna Quinta, totidem commori diebus, quod (inquit ille) cum obseruarem quandoque, verum comperi. Atque id quidem ex Pythagoricorum sententia, qui numerum illum in diebus lunaribus iustitiæ, & æquitatis diem esse tradiderunt. nam & exsuperans adimit, & quod deficit, restituit æquitas, quorum utrumque est iudicis manus. Istud ipsum efficit dies Quinta, quæ prima addit deficienti; cum altera quinta labentis, & occidentis mensis adimat, quod est exsuperans. Cognati igitur sibi sunt 5. & 25. & horum quisque Mundo deditos notat, & vitam sensibilem, propter quinque sensus, quibus vita corporca transigitur. D. Hieronymus in explanatione Ezechielis, ubi legitur: Porta a te ito thalami vsque ad tectum est latitudinis Vigintiinq. cubitorum; ostiū, contra ostium: Hic, inquit, numerus ad sensus refertur. si enim quinos cubitos contra se quinques ordinaueris, Vicesimum et quintum numerū efficies. Vigintiinq. milia in mensura Ciuitatis, ad quinq. sensus referuntur, & simplicem historiam litteræ.

icet. ant.
libro 22.
cap. 10.

Cap. 40.
& 48.

Hier. in
Ezech.
45. 48.

Ff Quinque

Num. 27. *Quinque filiae Salphaad designant opera quinque sensuum, aut ipsos*
 Aug. in
 Psal. 49. *sensus, qui sunt filiae, quae nascuntur ex obliuione; non ex memoria.*
 & 147.
 1. Reg. 6. *Quinque vero anni aurci, designant memoriam peccatorum per quin-*
 Greg. PP.
 eod. *que sensus commisserum. Quinque in domo vna, hoc est, in homine,*
 Luc. 12. *sunt anima, caro, appetitus rationalis, concupiscibilis, & irascibilis:*
 Amb.
 eod. *& diuiduntur quae prius in malum consentiebant. Quinque ciui-*
 Esai. 19. *tates in terra Aegypti loquentes lingua Chanaan, sunt figurae quin-*
 Hier. co-
 dem. *que sensuum. Visus noster, qui principem inter sensus locum te-*
 Beda in
 Luc. c. 78 *net, lingua Aegyptia loquitur, quando videmus mulierem ad con-*
 cupiscendum. Gustus noster loquitur lingua Aegyptia, quando dul-
 cesunt fauces nostrae, in quas pertrahitur quidquid porrigitur, &
 quod antequam accipiatur charum habebatur, idem perceptum vi-
 lesceat, et contemnitur. Ab his sensibus morti aditus est patefactus.
 Gen. 3. *scriptum est. n. de fructu illo qui nobis mortem intulit: Et vidit mu-*
 lier, quod lignum esset bonum ad vescendum, et pulchrum oculis. Ol-
 factus noster loquitur lingua Aegyptia quando secundum Prophetam vi-
 uentes in delitijs, utimur vnguentis, et odorum suauitatibus. quo-
 rum immodico vsu, ad venereum congressum reddimur propensio-
 res. Nam & Commodus Imperator, cum grassante aliquando pe-
 ste vnguentis vsus esset, ex ea re ad libidinem maiores flammam co-
 cepit. Tactus noster loquitur lingua Aegyptia quando non audien-
 1. Cor. 7. *tes illud quod Apostolus loquitur; Bonum est homini mulierem non*
 tangere; sed eneruamur tactu. neque enim illum tamen dico tactum qui
 manu fit, sed qui in toto corpore seruatur. (vt. n. in Quinario di-
 ximus) vis & facultas tangendi, per totam carnem sparsa ac dif-
 fusa est. Auditus denique noster loquitur lingua Aegyptia quando su-
 scipientes auditionem vanam, turpia verba atque ad fraudem & cu-
 riositatem composita nos in fraudem iniiciunt, ac circumuentos rursus
 Gen. 19. *a veritate abducunt. quemadmodum olim, et primos parentes, Quinq-*
 sunt ciuitates, quae imbribus igneis conflagrarunt, Sodoma, Gomor-
 ra, Adama, Seboim, & Segor. illud (nisi fallor) significantes, quod
 omnes qui sensus corporis sui libidinosè tractauerint, in illo incendio

concre-

concremandi sunt. Spectat ad id quod apud Ezechielem facta dicitur
 tur prophetia sexto anno, & sexto mense, & quinto die mensis. qui
 numeri ad fabricam Mundi referuntur, & carnosos sensus, qui ter-
 rena conspiciunt, & necdum caelestia contemplantur. Dirigit. n. ser-
 monem ad presbyteros Iuda, e quibus septuaginta tenebant turibus
 la, & Viginti quinque (vt nuper diximus) in templo adorabant So-
 lem. sedebatque Propheta in domo sua fugiens frequentiam multi-
 tudinis. Ipsi Quinque Gentes contra quas pugnat Saul, Moab sci- 1. Reg. 14.
 licet, Filij Ammon, et Edom, & Rex Soba, & Philistaei. Greg. PP.
 In superandis (inquit) aduersarijs, quia insidiae oppositae quinque cor-
 poralibus sensibus designantur, apte per Quinarium numerum expri-
 muntur. qui. n. Quinque Gentium nomina posuit, oppositas Quinque
 sensibus corporis fraudes demonum designauit. Hac ille. Ipsi sunt Num. 31
 Quinque Reges, qui regnant in vitijs, vt euidentissime doceamur,
 quod omne vitium regnans in corpore, pendet ex quinque sensibus,
 proinde mandat Dominus eos perimi de regno Madianitarum, vt
 ultra non regnent super eos vitia. Ipsi quinque Reges a quattuor su- Gen. 14.
 perati, designantes quinque sensus ab illecebris superatos. Ipsi sunt
 Quinque Reges aduersus Gabaonitas in praelium conspirantes, quod Iosue 10.
 se sociassent ad filios Israel. anima siquidem rationali, cum se ver-
 bo Dei sociauerit. pugna paratur aduersus quinque corporis sensus,
 quod per horum aliquem necesse sit decidere in peccatum. nisi. n. pro-
 be regantur. sensus, ad vitium faciles sunt viae. Per eos ad vitia no-
 bis aditus patet; ac per eos in animum influit, ac intrat peccatum.
 Inde et Agnus in Quinta diem asseruabatur, hoc est a decima vsque Exho. 12
 ad decimam quartam, quia Christus victima nostra quinque no-
 stros externos sensus erat expurgaturus. hęc. n. domus animae fene-
 strae sunt, de quibus ait Ieremias: Ascendit mors per fenestras, hoc
 est per sensus, a quibus peccatum proficiscitur, non vt efficienti-
 bus causis, sed vt adiuantibus. & circa quos bellum committitur
 peccati sagittam extrinsecus incidentem admittentes. Hoc est tri- Gen. 47.
 butum, quod impendunt Aegyptij Pharaoni, qui semper vitijs

Ff 2 bilibus

bilibus, & corporalibus obsequuntur. At Israeliticus populus non sic; sed decimas offert Deo. Quintana pars sunt quinque sensus seruientes Principi huius seculi. Ipsi praterea sunt Quinque dies, quibus exactis, Ozias princeps Bethulensis populi consensit popularibus suis ut traderent Holoferm Ciuitatem. quare arguitur per Iudith his verbis: Quod est hoc verbum, in quo consentit Ozias, ut tradat Assyrijs Ciuitatem, si intra Quinque dies non uenerit nobis adiutorium? Et qui estis vos qui tentatis Dominum? Non est iste sermo, qui misericordiam prouocet, sed potius qui iram excitet, & furorem. Ipsi rursus sunt Quinque porticus piscine illos languidos continentes. Ipsi quoque sunt Quinque uiri, quos Samaritana habuit ad libidinem. Ipsi Quinque fratres epulonis apud Euangelium Lucae. Ipsi Quinque iuga bonum, propter quae recusat inuitatus cena frui magnifica, eos praesignans qui mundanis dediti rebus, vocati uenire nolunt ad caeleste conuiuium. Adhuc ipsi sunt Quinque pines hordeacei, qui franguntur a Seruatore, & multiplicantur, eorum qui audiunt multitudini. quae etiam 5000. uirorum est, eos significans, qui in seculari adhuc habitu positi, exterioribus quae possident, haud bene uiderunt. quare non ipse Dominus, sed Discipuli recordantur eorum, inclinante iam Sole. Multi enim solum attendunt sensibilibus, ut quae sola sint. Vide autem circumspiciens, inquit Plato, ne quis exaudiat ex his, qui non sunt mysterijs initiati. sunt autem hi, qui nil aliud esse putant, nisi id quod possint manibus tenaciter apprehendere. tales enim sunt, qui attendunt solum sensuum quinarium; auditus autem, & quae sunt eius generis, adire non possunt Dei intelligentiam. Proinde in Veteri Testamento operculum, quo arcebat infidelitas populi, oppansum erat ante Quinque columnas, arcens eos qui erant in ambitu. Ipsi denique sunt Quinque libri Moysis, quibus significatur lex, quae iram operatur, & nihil ad perfectionem duxit. Neq; tamen cum

Iudith. 1.

Iohan. 5.

Beda in Io
han. 4.Cap. 16.
Luc. 11.
Aug. lib. de
u. u. u. u. u.
mini. Sec. 11.
Beda i. Luc.Luc. 9.
Iohan. 6.
Macth. 14.
Beda in
Macth. 14.
Mar. 6.Lib. De
Scientia.Clem. Ale-
xad. Strom.
lib. 5.
Exho. 6.
Philo de ui-
ta Moysis
lib. 3.

Rom. 1.

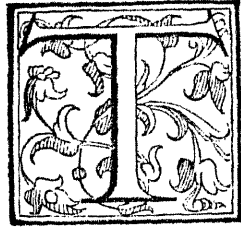
mala

mala quidem eatenus non erat lex, quatenus pedagogus nobis erat in Christo. Non bonam autem esse legem aperte docet Propheta, apud quem Deus de Hebraeis uerba faciens: Dedi, inquit, eis ^{Isaiah.} ^{20.} praecepta non bona. non dixit praecepta mala; sed non bona, id est, non perfecta, non absoluta, non consummata. Nam multa permisit Legislator ob duritiam populi, ueluti auaritiam, usuram, diuortium, connubia illicita, quae postmodum non permisit Euangelium. Quod confirmant veteres Hebraei Doctores, qui illud Ecclesiastici ^{Cap. 1.} ^{1.} ci interpretantes: Vanitas uanitatum, & oia uanitas, inquit: Vana est etiam lex, donec uenerit Messias. Huic igitur legi, antequam ueniret Euangelium, decrat perfectio, quae senario comprehenditur. quinque autem per sex si multiplicantur, ut lex per Euangelium impleatur, ut fiant sexies quini, nascetur numerus 30. ad Euangelium spectans. Inde apud Euangelium secundum Iohannem scriptum legitur, quod Discipuli cum ascendissent nauim, ^{Ca} ^{1.} mare, uento magno flante, exurgebat. cum ergo remigassent quasi stadia 25. aut 30. uident IESU ambulante supra mare, & proximum nauis fieri, & timuerunt. Mystice quidem hos numeros estimantis uoce proferens Euangelista, non adfirmantis. Quantum ^{Beda in} ^{Iohan.} ^{2.} accedit finis Mundi, crescunt terrores, crescit iniquitas, crescunt errores. Ipsi sunt fluctus Ecclesiae nauem turbantes tempestates: tamen inter omnia tentamentorum genera nauis proficiebat, portum querebat. ad eos autem qui implent legem, uenit IESU, & tamen tantae sunt tribulationes, ut etiam ipsi qui crediderunt Dominum IESU, et qui conantur persecrari, expauescant. Hactenus ab unitate, continuata numerorum serie, ad hunc usque numerum Deo adiutore progressi sumus, cuius eorum ex sanctorum Patrum, et Pythagoreorum sententia mysticam aliquam significationem adaptantes. Post hac uero non est nostri consilij naturali numerorum seruato ordine, quemque eorum singulatim explicare. tum quod multi occurrunt quorum non satis perspecta inueniri possit, aut comperta mystica ratio; tum quod ex precedentibus, qui simpliciores sunt, &

Ff 3 aggre-

aggregatione aut multiplicationis ductu sequentes constituunt; colligi facile queat eorum qui sequuntur significatio. ex simplicibus. n. facile est ad compositorum cognitionem peruenire. Deinceps igitur insigniores numeros enodabimus.

DE NUMERO XXVII.

Ternarij cubus est numerus 27. nam si producuntur cubi ductu laterum, & radicum in suos tetragonos, ductus ternarius in suū quadratum, nempe nouenarium, 27. procreabit. Habent quidem quadrati longitudinem, & latitudinē, sed altitudine sunt orbati. quod si per latera unam recipiant multiplicationem, aequalem proferunt profunditatem; nam 9. tetragonus post unitatem tertius, 3. habet in latere, et natus ex tribus in se multiplicatis. ter. n. tria conficiunt nouem, si vero unam lateris multiplicationem adiunxeris, cubus equali laterum formatione consurgit. ter. n. tria, si tertio duxeris, 27. cubi forma producet. Tot autem unitates habere cubum in latere necesse est, quot habuit tetragonus, ex quo productus est, utpote 9. tetragonus tres numeros habet in latere, tres quoque 27. cubum habere opus est. Quoniam igitur omnis cubus ab equilateris quadratis proficiscitur, aequus ipse cunctis est partibus. nam & latitudini longitudo, & his duobus, compar est altitudo. At cum tribus terminis longo, lato, & profundo sit quiescendum, sequitur ut numerus cubus plenitudinem notet ac firmitatem. Par est ut hoc loco referam commentū Cabalistarum. Veritas apud eos dicitur **המת** hemeth, quarum litterarum figura, solida sunt, & quadrata, firmos habentes pedes, et bases. quibus indicatur veritas eiusque stabilitas, uti videre licet in nouissimo thesauro Pagnini. Et vice versa **קשר** Sciercher. i. mendacium scribitur ea litterarum forma, que habent firmitatem, nec seorsum stare possunt, neque simul iuncte. ut verum sit adagium

adagium illud Mendacium breues habet pedes, immo claudos ac debiles. Consentunt Poetę dum mendacem fortunam, que obambulat quocunq;, & alijs eripit facultates, alijs tradit, ab iisdemque rursus aufert illico quę tradiderat, & alijs tradit temere, & inconstanter, vsque adeo ut calamitates magnę, & asperę fiant cum quispiam ei crediderit, quo incertum, & instabile eius donū significarent, eam super rotund. lapide insistere sinxerunt. Quem admodum cecinit Ouidius lib. 2. de Ponto.

Scilicet indignum iuuenis rarissime ducis,
Te fieri comitem stantis in Orbe Deę.

Et Tibullus primo Elegiarum.

Versatur celeri Fors leuis orbe Rotę.

Ceterum Athenienses, ut in Messenicis traditum a Pausania, quadrangula figura Hermas fecere, & eam ab illis alij Gręcię populi acceptam formam in Mercurij sigillis vsurparunt, nempe ob veri sermonis firmitatem atque constantiam, quia veritas undecumque sui similis est: mendacium vero vanum ac multiplex est, sibi ipsi minime consentiens. in hac significatione Hieroclem philosophum Alexandrinum dicere solitum refert Suidas, Socratis disputationes similes esse tesseri. cretę. n. stare semper, utcunq; cecidissent. Idem e Damascio quodam allegat hæc verba de cordato quodam viro: In omnibus erat gravis, & honestus, & quadratus, & sine reprehensione compositus. vbi Quadratus pro constanti accipitur. In quam sententiam dici potest quod Rationale, quo utebantur antiquę legis Sacerdotes, Quadrangularis erat figura, in longitudine, & latitudine palmi mensuram obtinens. hac. n. figura significabatur constantia Sanctorum, qui non circumferuntur omni vento doctrinę, sed irrequieto motu in præclaris operibus, & fide constantissime vsque in finem perseverant. Nihil sane perfectum, quod non stabile, & perpetuo sibi constans, atque adeo ipsa stabilitas, & constantia rerum omnium absoluit perfectionem. Neque is qui semel cuique suam reddidit, iustus; neque qui semel mortem contempsit, is fortis; sed qui hæc constanter, & perpetuo facit, præclarum

rum horum nominum decus meretur, considerans illud Matth. cap. 20. & 24. Qui perseverauerit usque in finem, hic saluus erit. Hinc Aristoteles hominem et occavit tetragonum, cuius videlicet omnia ita rectis angulis includerentur, ut nihil de ipsorum lapsu aut inconstantia esset verendum. Eodem mysterio Iohannes Apostolus in sua Apocalypsi hunc sermonem profert: Ciuitas in quadro posita est, & longitudo eius tanta est quanta & latitudo. Et mensus est ciuitatem de arundine aurea, per stadia duodecim millia; & longitudo, & altitudo, & latitudo eius equalia sunt. quem locum dilucidans Victorinus Pictauiensis. Per ciuitatem (inquit) quadratam Sanctorum adunatam turbam ostendit, in quibus nullo modo fides potuit fluctuare. In eadem significatione 3. Reg. 5. legimus Regem precepisse ut tollerent lapides preciosos in fundamentum Templi, et eos quadratos redderent. Genesi quoque cap. 6. Arca Nohe, quae figuram gestabat Ecclesiae, ex lignis quadratis, ut diluuij posset impetus ferre, facta esse describitur. Licet enim non sit minimi facienda Hebraica lectio, quae habet: Fac tibi arcam lignorum cedri. quod cedrus sit arbor altissima, & ad classes edificandas aptissima censeatur, quaeque etiam nunquam carie putredineque vicietur; Graeci nihilominus Latiniq; Theologi sequuntur lectionem Septuaginta, quae e lignis quadratis arcam constare dicit. Ecclesiastici siquidem scriptores quadratum interpretantur cordatum, iustum, & tenacem propositi virum, quem ut Flaccus eleganter canit.

Non ciuium ardor praua iuventium,
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solida; neque Auster
Dux inquieti turbidus Hadriae,
Nec fulminantis magna Iouis manus,
Si fractus illabatur Orbis
Impavidum ferient ruinae.

Est igitur huius viri mens tanquam quadrata, Attendite similitudinem quadrati lapidis, cui similis esse Christianus debet, Quadratus lapis solide constantisque figurae quomodolibet tactus, qua-

dratus

dratus semper stat. In omni tentatione sua non cadit Christianus, nec suum mutat animum quaecumque inciderit fortuna. Et Electorum mens, si inter vniuersa Mundi siue aduersa, siue prospera permanserit immota, quasi quadratam sibi figuram inesse virtutis inuictae demonstrat. Ceterum quam bene fundata sit Ecclesia supra firmam petram, & quam firmiter edificata, illud perspicue manifestat quod Simon vocatus est a Domino Cephas. Est enim Cephas Chaldaicum uerbum idem quod petra. porro Petrus auctore Augustino vniuersam significabat Ecclesiam, quae in hoc seculo diuersis tentationibus velut imbribus, fluminibus, tempestatibusque quatitur, & non cadit: quoniam fundata est super petram. Unde & Petrus nomen accepit. non enim a Petro petra, sed Petrus a petra: sicut non Christus a Christiano, sed Christianus a Christo vocatur. Ideo quippe ait Dominus: Super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam. quia dixerat Petrus: Tu es Christus filius Dei uiui. Super hanc ergo, inquit, petram, quam confessus es, aedificabo Ecclesiam meam. Petra enim erat Christus, super quod fundamentum etiam ipse aedificatus est Petrus. Redeamus ad Arcam. Evidentius enim Ecclesiae soliditas fuit exposita, quando Viceimus septimus dies mensis commemoratus est; quia nos ad omne opus bonum paratos, id est, quodam modo quadratos Trinitas perficit; in memoria, qua Deum recolimus; in intelligentia, qua cognoscimus; in voluntate, qua diligimus. Nec a mysterio vacat, quod Arca Nohe septimo mense sedidit, hoc est, requieuit. ad illam siquidem septimam requiem recurrit significatio. Et quia perfecti requiescunt, ibi quoque illius quadraturae numerus iteratur. nam secundum translationem Septuaginta, Viceima septima die septimi mensis commendatum est hoc sacramentum, cum Arca requieuit super montes Armeniae. Et rursus, Viceima septima die secundi mensis, quando arefacta est terra, ea commendatio confirmata legitur. quod enim promittitur in spe, hoc exhibetur in re. Addit Augustinus,

Vice=

Moralium
lib. 1.

cap. 21.

Augu. in
clui. Dei
lib. 15.
c. 26.

Matt. 16

Gen. 8.

Aug. con-
tra Fau-
stum lib.
12. c. 19.

Gen. 8.

Ibidem.

Ibidem.

Contra
Fauftum
lib. 12.

Vicesima septima die secundi mensis siccatam fuisse terram, tamquam finita esset iam baptizandi necessitas in numero dierum quinquagesimo septimo. Ipse est. n. dies secundi mensis Vicesimus septimus, qui numerus ex coniunctione spiritus, & corporis, septies octonos habet, vno addito propter unitatis vinculum. In hoc cubo scribit Plato animę Mundi factam fuisse generationem. assumit. n. unitatem commune principium parium, & imparium; deinde 2. & 3. qui primi sunt eorum, quos vocamus planos, seu superficiem referentes; tum 4. & 9 primos quadratos; deinde & primos cubos 8. & 27, quem in manibus habemus, 27. qui id habet peculiare, quod cum sit postremus precedentium omnium continet summam, tum inter se compositorum, tum imparium in se ductu. vnum. n. duo, tria, quattuor, octo, nouem simul colligata conficiunt Viginti septē; idem, si in se duxeris partes aliquotas ipsius numeri 27, quę sunt vnum, tria, nouem. Quod si ipsa 27. in se ducitaueris, habebis quadratum suum 729. cubum nouenarij, quem summopere libro de Repub. nono Plato noster laudat, illum magnum dicens ac fatalem. Si vero omnes numeros scilicet 1, 2, 3, 4, 8, 9, & 27, inter se composueris, habebis 54, qui apud Plutarchum est numerus dimidię vitę humanę. Adhuc si 1, 2, 3, 4, 8, 9. in semet ducitaueris, nascetur 1728. cubus duodenarij. Si denique cunctos pares in seipos multiplicabis, orietur 64. quadratus ab octonario primo cubo, & cubus quaternarij primi quadrati. Inde etiam septem hos numeros

Plutar.
de Ora-
culorum
defectu.

in vna recta linea non disposuit Plato; sed duobus ordinibus, quorum vnus pares, alter impares contineret. Quo significetur geminã vim inesse animę; alteram qua in mundum intelligibilem semper inheret, imparibus numeris expressam; alteram qua corpus producit, quam pares numeri significant. Anima. n. cum a mundo intelligibili digeneret, a quo procedit, in corpus vergit, quod producit. Verumtamen nec adeo degenerat a mundo intelligibili; vt diuine conditionis expers sit; nec adeo vergit in corpus, vt materię sordibus participet. Unitate igitur in vertice collocata, terni ex

vtraq;

vtraq; parte fluunt ab eadem; ab vna quidem 2, 4, & 8. pares ac femineis; ab altera 3. 9. & 27. impares ac mascula præditi natura, vt hic:

		1	
Superficiales		2	3
Quadrati	4		9
Cubi	8		27

Ex his septem numeris facta contextio generationem animę summi artificis efficit imperio. Et hic magna comprobatur dignitas, et potentia numeri 27. quod origo animę mundanę sub hoc numero comprehendatur; sed maior etiam censebitur, vbi similes numerum similibus fuerint multiplicati. producant. n. numeros planos, quia ducti 2, in 3, constant 6, perfectum, & ex numerorum principijs primo pari constantem, & primo impari. 4. & 9. multiplicati, producant 36. primum qui simul quadratus sit, & trigonus. deniq. 8. in 27. faciunt 216. senarij cubum suo ambitui æqualem, et primum qui duorum cuborum ductu nascatur. sunt. n. 8. & 27. cubi, quare cubus etiam erit hic numerus. Cum n. fuerint duo numeri cubi, qui inde proaucetur, erit cubus. Et hic etiam obiter notabis, quod omnium trium quantitarum continue proportionalium, cubus secundę quantitatis est æqualis ductui omnium quantitarum inuicem, vt 4, 6, 9. senarij cubus est 216. ducatur igitur 9. in 6. fit 54. ducatur 54. in 4. fit 216. Neque tacebo, quod numerus 216. componitur ex tribus cubis, nempe 125. 64. & 27. habentibus radices cubicas 5. 4. & 3. quemadmodum enim quadratus sepe componitur ex duobus quadratis; ita hic primus est qui tribus componatur cubis. Neque uero obscurum est, quoniam hisce numeris etiam consonantiarum rationes insint. Nam duo ad unitatem duplam habent rationem, qua refertur Diapason. Sesquialtera ternarij ad binarium, qua Diapente. quaternarij ad ternarium sesquitercia, qua Diatessaron. tria ad nouem triplam habent proportionem, qua refertur in harmonia Diapason cum Diapente, seu duodecima quam

vocant.

vocant. Cetero ad duo seu quattuor ad unum quadruplam habent rationem, qua Disdiapason, seu decimaquinta. Demique 9, ad 8, sesquioctavam, qua Tonus.

DE NUMERO XXVIII.

Perfectissimus est numerus 28. virtutis quidem æmulator, qui nec superuacua progressione porrigitur, nec contracta rursus diminutione remittitur; sed mediocritatis obtinens terminum, suis æquus partibus, nec crassatur abundantia, nec eget inopia. habet enim mediocritatem 14, & septimam 4, nec caret quarta, id est, 7. possidet quartamdecimam 2, & vicefimaoctavam 1, quæ in unum redactæ totum partibus corpus æquant. nam iunctæ partes 14. 7. 4. 2. & 1. efficiunt 28. qui cum medium obtineat locum inter abundantem & diminutum, virtutis dicitur numerus. nam quod sue partes summam non excedunt, hoc cum diminuto convenit, & ab abundante abest: quod vero partes in unum collectæ a summa non absint, sed eam implent, cum abundanti convenit, & a diminuto differt. est

itaque inter utrumque medius. Sic sane virtus inter excessum, & defectum media est, utpote cum utroque nonnihil conspirans, itemque & ab utroque discretæ. sic liberalitas sua elargitione prodigalitati consentiens, ab avaritia prorsus abest; acceptione contra, cum avaritiæ non prorsus aduersetur, certe prodigalitatem a se repellit: eademque media se se collocat. idem in alijs licet intueri. Neque numerus perfectus solius virtutis symbolum gerit, immo vero omnis prorsus perfectionis. adeo in singulis est mediocritas, quæ servat & restituit; sed excessus & defectus corrumpunt. sic corporis pulchritudo in concinna partium ad totam summam respondentia, ut neque corporis partes modum supergrediantur, neque ab eo absint, consistere dignoscitur: quæ profecto certa est membrorum symmetria, et commensuratio.

Ethic. li.
3. cap. 8.

mensuratio. Est item perfectus numerus totius harmoniæ symbolum. nam, quæ harmoniam statuunt & in se concludunt, in quadam æquitate, necnon rata concinnaque proportionem respondeant, est operæpretium. Nec omittendum uniuersos perfecti numeri multiplices, abundantes esse: omnes autem submultiplices diminutos, ut ternarius subduplus senarij, diminutus est. nam & primus, cuius pars sola unitas. Deficit igitur ternarius a perfectione, binario. Senarij autem duplus est duodenarius abundans, cuius omnes partes sunt 1, 2, 3, 4, 6. quæ simul sumptæ, constituunt 16. Abundat igitur duodenarius quaternario, binarij duplo.

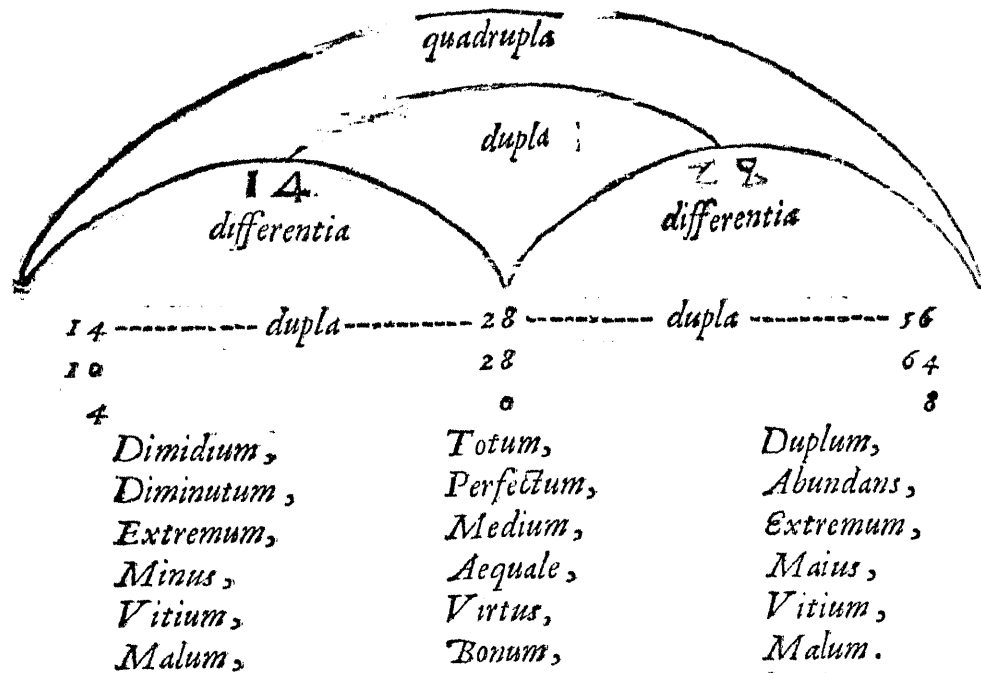
Submultiplex, Aequale, Multiplex.

3	6	12
1	6	16
2	0	4
Defectus	ad	Abundantiam.

Dupla proportio.

Rursus numeri 28, subduplex est 14. quaternario diminutus, deficiens a perfectione. eius enim partes 1, 2, 7. simul positæ, denarium constituunt, quem decimus quartus transcendit quaternario. At duplum numeri 28. est 56. cuius omnes partes 1, 2, 4, 7, 8, 14, 28. simul sumptæ, efficiunt 64. qui numerum 56. transcendit octonario, quaternarij duplo. id quod de ceteris censeas opus est.

qua-

Numerus igitur perfectus medius existit inter abundantem, & diminutum geometrica medietate, quod arithmetica medietas in minoribus quidem terminis maiorem obtineat proportionem; in maioribus autem, minorem: harmonica contra, in maioribus numeris, maiorem; in minoribus, minorem. At geometrica utpote inter utraque media, & in maioribus, & in minoribus semper aequalem continet proportionem. Quo fit, ut geometricam medietatem maxime virtuti competere conspiciamus. Virtus. n. id sibi proprium ac peculiare adsciscit, ut inter plus & minus propria gaudeat aequitate, in neutrumq. deflectat latus; sic sane neq; plus habens excedit, neq; minus habens in defectum prolabitur. quod quidem et geometrica competit medietati. nam inter terminos parte vna ad excessum prolapsos (quippe qui maiorem habeant differentiam parte altera ad defectum, quod contra minorem sortiti sunt differentiam) suam virtutis instar observat rationum ac proportionum aequitatem, in neutrum procumbens latus. Conspicis itaque perfectum nume-

rum

rum omni ex parte medium inter abundantem, & diminutum. atque adeo quod ad ipsum non pertingit, diminutum est; quod contra supergreditur, abundat. Illud autem ad perfectorum commendatione effertur maxime, quod eos admodum raros reperias, quippe qui paucissimi sint, & nimis constanti ordine procreati; at vero superfluos ac diminutos longe multos, infinitosque reperias, nec ullis dispositos ordinibus, & a nullo certo fine generatos. adeo perfecti regium sibi vendicant honorem summo imperij fastigio confidentes. quanto. n. quidpiam rarius, tanto illud honorabilius, melius, ac praestantius censetur. Hi quippe adeo sunt infrequentes ac rari, ut in vnaquaque vnitatis nisi vnus occurrat perfectus: sed & quaedam sedes perfecti numeri honore destituta, orbat aq. ingemiscunt. prima enim vnitatis, quae vsque ad 10. se extendit, vnus tantum senarij primi perfecti regis insignitur honoribus. secunda numerorum sedi, quae a 10. ad 100. porrigitur, perfectus secundus imperat 28. in tertia a 100. ad vsque 1000. tertius perfectus praesidet 496. quarta regionis imperium, quae a 1000. ad 10000. progreditur, quartus perfectus 8128. administrat solus. quinta, quae a 10000. ad 100000. excrescit, regis decoris est expers. sexta rursum, septima, octava, nona, ac decima numerorum sedes singula vnico tantum perfecto reguntur. vndecima vero pari quo quinta modo perfecti numeri honore destituitur. Omnis igitur perfectus in sua sede vnitatis est vnicus ac solus, immultiplicabilis, impatiens consortis, ut qui sua praesentia regionem propriam ac sedem occupat totam. Et sicut vnicus est in Orbe Sol; ita & quavis numerorum vnitatis vno tantum honoratur perfecto. Nulla autem sedes duorum est capax: sed & quaedam (ut ante docuimus) regiones, sedes, & mansiones illud regium perfectionis fastigium repudiat ac dedignatur.

Per-

DE NUMERO XXVIII.
Perfecti vsque ad notas 28.

1	6
2	28
3	496
4	8128
5	
6	130816
7	2096128
8	33550336
9	536854528
10	8589869056
11	
12	137438691328
13	2199022206976
14	35184367894528
15	562949936644096
16	9007199187632128
17	
18	144115187807420416
19	2305843008139952128
20	36893488143124135936
21	590295810341525782528
22	9444732965670570956656
23	
24	151115727451553768931328
25	2417851639228158837784576
26	38685626227663735544086528
27	618970019642672545263517696
28	9903520314282971830448816128

Non longe igitur a virtute abest talis perfectorum raritas. Vera enim illa sententia Biantis, qua illum usum fuisse Laertius refert:

fert: τοὺς ἀπὸ τοῦ κακοῦ ἀναγεννῶντας, id est, plures esse malos. Et Cicero verissime ait: Deteriorum magna natio est, boni vero singulares. Huc duo respiciunt fratres Esau, s. figurans reprobos, & Iacob electos. nam populus vitis deditus appellatur maior, & priorem in nascendo locum occupat: alter vero qui ad virtutis studium fertur, minor vocatur, posterioremq; natiuitatis sortem tenet, quia malorum hominum copia ubique gentium ingens est, & in omnibus sibi principatum ac primas vendicat; bonorum vero mirararitas, & malis ubique cedere cogitur. Et hoc fit vitio fomitis ut quisque ad vitia propensior sit, quam ad virtutes, & citius bonorum hominum multitudo ab vno vitioso in deterius pellicetur, quam ingens malorum caterua ab vno studioso ad meliorem frangi reuocari possit. Hec humani generis tam mira in vitia propensio in causa est, ut malorum plena sint omnia, ut vix decimus quisque ad virtutis studium incumbat. malorum frequentiam, & multitudinem, his versibus testatur Poeta Satyricus.

Iuven. Sat. 13.

Rari quippe boni, numero vix sunt totidem quot Thebarum portæ, vel diuitis hostia Nili.

Iam vero & Plautus: Mores (inquit) boni sunt intermortui, mores vero mali, quasi herba irrigua succreuerunt uberrime. Scribit Lucianus, bonos & integros homines inuentu difficiles esse. i. Boni possessio est, qua haud facile inueniri potest, ut que iam dudum e vita concesserit, adeo obscura atque pusilla, ut illam vel Lynceus vix dum inueniat. sunt enim boni perpauci. Ita sane bonum solistimum; malum vero infinitum. nam difficile propemodum est pulchrum, & honestum, quod latet inuenire, cum sudor ante virtutem sit positus, sicut quidam e priscis testatur:

Lucianus in Timone:

Angustum collem tenuis quo femita ducit Ipsa colit virtus magno stipata labore Sic voluere Dei, sed summo in vertice montis Planicies ignota manet, tutiq; receptus.

Hesiodus.

Gg Angu-

Angustam esse portam ducentem ad vitam Christus his verbis in-
 dicat: *Intrate per angustam portam, quia lata porta, & spaciofa*
 via est, quæ dicit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per
 eam. Quam angusta porta, & arcta uia est, quæ ducit ad uitam, et
 pauci sunt qui inueniunt eam. Et rursus: *Multi sunt vocati, pau-*
ci vero electi. His Christi verbis simile est quod Virgilius canit.

Aeneid.
 lib. 6.

-----facilis descensus Auerni,
 Noctes atq; dies, pater atri ianua Ditis.
 Sed reuocare gradum, superasq; euadere ad oras,
 Hoc opus, hic labor est, pauci quos æquus amauit
 Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera virtus.

Hinc & Prodicus Cui proficiscitur fabula de virtute & vitio. Et
 Pythagoras iubens ingredi via regia, non veretur prohibere sequi
 vulgi sententiam, quæ caret iudicio, & non est sine controuersia.
 Qui ambulat in via regia, non laborat. de hac via per Moysen præ-
 cipit Deus: *Via regia ambulabis, et non declinabis ad dexteram,*
neque ad sinistram. et alibi legitur: Nec ad dexteram, nec ad sini-
stram declinabimus, via regia gradiemur. in vtraq; parte quid-
quid supramodum est, in vitio est. Apud Euangelium secundum
Iohan. dicit Christus: Ego sum via, veritas, & vita. Vna igitur
veritas, vna via est veritatis, multæ vero mendaciorum, per
quas Hierusalẽ arguitur ambulasse, dicente Domino apud Esaiam:
In multitudine viæ tuæ laborasti. Porro via regia cum vna sit,
temperata est, nec plus in se habens, nec minus. Via recta pru-
dentia est. ille declinat ad dextram, qui plus sapit, quam oportet
sapere, & pro prudentia calliditatem diligit, quia serpens
prudentior erat omnibus bestijs in paradiso: & filij tenebrarum
prudentiores sunt filijs lucis. Scite enim per quendam Sapien-
tem dicitur:

Eccle. 57

Esse nimis iustus, prudens nimis esse caueto:
 Omnia summa nocent, sed moderata iuuant.

Ad sinistram quoque diuertit, quando stultus est, & minus
 sapit,

sapit, quam necesse est. Pietas etiam, & vera religio via re-
 gia est. declinat ad dexteram qui superstitiosus est; ad sinistram,
 qui negligit cultum Dei. Liberalitas quoque, & dispensatio
 virtus maxima est, a qua declinat ad dexteram, qui parcus est,
 & non solum alijs, sed ne quidem sibi tribuit, quod necesse est;
 ad sinistram, qui comedit substantiam suam cum meretricibus,
 & dicit cum Israel: *Manducemus & bibamus, cras enim mor-*
iemur. Fortitudo etiam atque constantia via regia est, a qua ad
dexteram declinat, qui temerarius est, ac pertinax; ad sinistram,
qui formidolosus, & pavidus est. Vnde Propheta regius per
viam rectam ingredi cupiens, his verbis Deum deprecatur: De-
duc me domine in via recta. Sed iam scrutemur cetera. Omnes
perfecti numeri alternatim 6. & 28. finiuntur, & terminantur,
quod ex pariter pare quaternario finito, in imparem septenarium,
vel ex pariter pare senario finito, in imparem vnitatem finitum
coalescant. Nam pariter par quaternario finiens, in imparem pri-
imum septenario finitum ductus, numerum perfectum gignit, 28
desinentem. qui vero in senarium desinit pariter par, ductus
in imparem primum vnitatem finitum, senario finientem perfe-
ctum numerum procreat.

4	ducta	7	producent	28
6		1		6

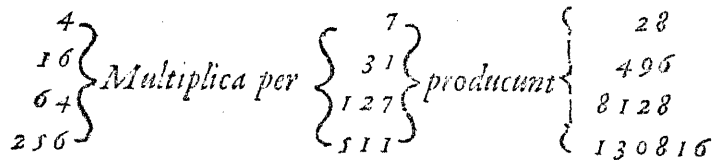
Disposita igitur progressionem pariter parium ab vnitatem, præce-
 dentibus sequentes coaceruando, qui pariter par senario vel qua-
 ternario finitus, ductus fuerit in coaceruatorum maximum, per-
 fectum procreabit. Et si quocumque numeri ab vnitatem dupli in
 vnum colligantur, donec compositus sit numerus primus, erit nu-
 merus factus ex illo primo in vltimum duplorum perfectus, ut
 habetur vltima nomi Euclidis.

Pariter pares, siue ab unitate dupli	1	2	4	8	16	32	64	128	256
Impares ex coaceruatione producti	1	3	7	15	31	63	127	255	511
Perfecti.	1	6	28	---	496	---	8128	---	130816

Primo igitur dispositi pariter pares, qui coaceruati restitunt impares, & hi medio loco positi, & qui horum ductu producuntur. (nam perfecti) tertio ordine sunt collocati. Primo, quod Vnitas sit incomposita, in se ducenda est, & exsurgit unitas; deinde ex coaceruatione unitatis, & binarij, surgit 3. qui primus est incompositus, in quo ducendus binarius acervatorum maximus, & producitur 6. perfectus. Inde priori 3. adiungitur 4. et surgit 7. in qua ductus quaternarius 28 procreatur secundus actu perfectus. & ita deinceps. Hac etiam ratione poteris singulos perfectos numeros componere ex progressionem pariter parium, vt nullus omnino pretermittatur, hoc scilicet modo.

4. 8. | 16. 32. | 64. 128. | 256. 512. &c.

Vides quemlibet terminum habere socium. A maiore igitur inter duos combinatos, subtrahere unitatem, & residuum multiplicare per minorem, tunc semper habebis perfectum numerum.

Prop. 23. Huiusmodi Theorema ponit Borellus lib. de Numeris perfectis, dicens. A quolibet pariter pari binario, octonarioq. finito, demta unitas numerum imparem primum relinquit, unitate, septenarioq. finitum, in quem ducta pariter paris medietas, numerum perfectum gignit, qui in senarium, aut octonarium desinit. Sed de hoc satis. Numeri 28. de quo nobis agitur sermo, exiguus est vsus in sacris litteris, quod eo significetur summa perfectio, non solum eo quod partibus suis consistat, verum etiam magis propter sacramentum septiformis gratiae, & euangelicae doctrinae. Nam septenario quater ducto, in hanc perfectionis summam excrescit. Nulli

Ex Bernone Augustin.

verò

vero dubium quin septem ad Spiritum sanctum, quattuor vero pertineant ad Euangelium. quia propter septiformem gratiam Sancti Spiritus praedicatur Euangelium per quattuor plagas Mundi. Preterea si ab vno vsq; ad septem omnes in ordine numeros pleno ordine numeraueris, Viginti octo complebis. Quia ergo in partibus septenarij, Vicesimus octauus inuenitur numerus, merito in eo cortinarum tabernaculi longitudo continetur. quia fides Sactorum & patientia virtutum varietate distincta, in omnibus qua agit aut patitur, non humani gloriam fauoris; sed supernae quietis exspectat beatitudinem. Hinc est quod Vigessimus octauus Psalmus de consummatione tabernaculi scribitur, qui de perfectione Ecclesiae cantatur, vnde: Adorate Dominum in atrio sancto eius &c. & in templo eius dicent gloriam. quia in hoc perfectio est peregrinantis Ecclesiae, vt per fidem, & opera bona, ad requiem tendat.

Exhod. 26. & 36. Beda.

DE NUMERO XXX.

E Tricenario dicitur, illud praemittendum, quod prisci Magi per manuum, & digitorum varios inflexus, & reflexus representabant numeros, quorum gesticulatione ineffabilium virtutum vocabula, sono ignota, numeris varia, iugatis alternatisq; digitis tacite inelamabant; venerabanturq. sacro silentio Mundi praesules Deos. Eius ritus meminit Martianus Capella lib. de Arithmetica, dicens: Digi vero virginis recursantes, & quadam incomprehensa mobilitatis scaturigine vermiculati, qua mox ingressa septingentos decem & septem numeros coplicatis digitis Iouem salutabunda surrexit. Tum philosophia, vt Tritonidem propter adstabat, quid numero tali arithmetica intulisset, exquirat. cui Pallas: Proprio Iouem nomine salutauit. Apuleius in secunda defensione Magia: Si Triginta annos pro decem dixisses, posses videri pro computationis gestu errasse;

Secunda Apolog.

Gg 3 quos

quos circulari debueris, digitos aperuisse: cum vero quadraginta, quæ facilius ceteris porrecta palma significantur, ea quadraginta tu dimidio auges; non potes digitorum gestu errasse, nisi forte triginta annorum Pudentillam ratus, binos cuiusq. anni Consules numerasti. Vide etiam Plinium lib. 24. de Iano a Numa dicato; & Plutarchum de Artaxerxe. Patet igitur istius computationis cognitionem ad pleraq; veterum intelligenda necessariam. Eam descripsit Ven. Beda. & quidquid huius est, id Beda vniuersum debemus. A Beda desumpsit Fr. Lucas a S. Sepul. Ipse autem diuinæ interpretis historiæ Hieronymus in Euangelicæ tractatu sententiæ, huius disciplinæ adiumentum assumere non dubitauit. Cum igitur Magi dicunt 30. vngues indicis, & pollicis læuæ blando amplexu coniungunt. Hæc. n. digitorum coniunctio, quasi molli osculo se complexans, & fœderans, maritum pingit & coniugem. Adsentiant Philosophi, tum Theologi, qui in parabola sementis Tricenarium fructum nuptijs contribuunt, asserentes hanc ætatem, hominis ostendere perfectionem. nam vigentis ætas ex Heracliti sententiæ, Trigesimus est annus, quia tanto tempore natum genitorum gignentem præbet. Comprobat hanc sententiæ Hesiodicum illud libri secundi eius operis quod inscribitur Opera, & dies:

Aetate matura vxorem domum ducito,
Neq; multo maiorem natu Triginta annis,
Neq; multo minorem. Istæ. n. tempestiuæ sunt nuptiæ.

Huius etiam concinit quod ab Aetio Amideno Medico traditum est Tetrabib. 4. Sermone 4. cap. 26. Aetatem vel iuniorem vel proveciorem conceptionem impedire. Ideoque primum pubescentes a Venere prohiberi debere. ita ut vir Trigesimum annum attingat. Subscribere videtur, & Plato lib. de Repub. quinto ubi ait: Moderatum adulti roboris tempus est viro annus Trigesimus. post quæ facutissimum sui cursus vigorem transierit. Item alibi: Nuptiarum tempus masculi sit a Trigesimo ad trigessimum quintum Magi statutus tempus ultra Trigesimum annum. tantum ille. Profecto ad ma-

Plato de
leg. lib. 4
c. 4.

ad magnarum rerum gubernationem requiritur sapientia, multarum quoque rerum experientia, quas diutaxat in annosis licet inuenire. Maxima sane poena & supplicium est, cum Ciuitati adulescentes præsumunt. Iuuentus. n. leuis est, & ad mala propensa, atque procliuis; libido indomita, ira immanis, insolentia, & contumelia, superbia, & animus inflatus, propriae sunt iuuentutis perturbationes: inuidia præterea in rem, quæ excellit, suspicio aduersus suos, sexcentorum denique malorum aceruus iuuentuti est adiunctus. Quorum omnium participes esse necesse est eos, qui ab illis reguntur. quoniam Principum mala calamitatem afferre solent his, qui in eorum ditione, ac imperio sunt. Quare cum Dominus apud Esaiam Cap. 3. se persecuturum Hebræorum scelera testaretur; Dabo (inquit) Principes eorum pueros. Et Eccles. cap. 10. Uæ tibi terra, cuius Rex puer est. Quasi a puerorum imperio sint vniuersa mala attendenda. Quod quidem exemplo certe comprobatum legimus lib. 3. Regum. mortuo Cap. 12. n. sapientissimo Salomone postularunt Israelitæ a Roboam, qui in regno patri successerat, ut grauisima patris sui onera remitteret; is vero tertio die, ut pollicitus fuerat, reiecto seniorum consilio prudentiæ, & lenitatis pleno, dure respondens ex iuuenum sententiæ, quibuscum fuerat educatus, abnuuit populi rogatis, minasq. insuper addidit, dicens: Pater meus aggrauauit iugum vestrum, ego autem addam iugo vestro; Pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cedam vos scorpionibus. Quo circa factum est, ut decem statim ex duodecim tribubus ab eo desciscerent, aliumq. Regem sibi constituerent, tantum effecit iuuenilis animi impudens consilium. Accedat huc Marius Marij Arpinatis filius, qui viginti natus annos consulatum inuasit, quem honorem tam immaturum mater fleuisse traditur. huius Marij interfecti caput ad Syllam missum est, & in medio fori ante rostra appensum: Romana iuuentus hunc Marium sic irrisit: Remigem esse prius oportere, quam ad gubernacula dimouere manus. Hinc etiam mala, quæ ante euerisionem Hierusalem extitere profecta sunt, cum inter se iuuenes concurrendo se-

ditionesq. excitādo, seditiōibus ac cādibus Ciuitatē repleuissent, neque vellent, etiam si mœnia eorū iam hostes cinxerant, ad necessariam concordiam redire; sed de rebus nullius precij concertantes, vrbe iam capta, mœnibus dirutis, hostibus urbem ingressis, de ambitione & principatu inter se contendebant; & hæc passi sunt, eo q. seniore & sapienti consultore priuati essent, quodq. ipsis iuuenes præessent. Inde etiam a Romanis lege cautum erat, ne quispiam ante Trigesimum ætatis annum, aut consul efficeretur, aut triumphum diceret. Etiam apud Hebræorum Rabinos traditione cautum fuit, ne quis vnquam auderet exordium lib. Genes. vel Canticum Cantorum, primaq. oẽto capita Ezech. propter arcanos sensus, legere, nisi Trigesimum ætatis annum impleuisset; neque Leuitam, qui procedit ad ministerium, vt faciat opera in tabernaculo testimonij, lex Moysis secundum Hebraicam lectiōem admitti permittit, nisi Trigesimum ætatis numerum in annis non consummauerit. quod Triginta annorū ætas iam posito adolescentiæ feruore, virilem assumens prudentiam atque constantiam, accommoda sit ad præclara officia, vt administrationem populi, propheticam denuntiationē, aut Verbi diuini seminationem aggrediendam. Proinde Ioseph Tricenarius ablatis ergastuli sordibus, gubernacula suscepit regni, vt pri-
2. Reg. 5. mum & quadragesimum Genes. caput refert. David etiamnum puer opilio, Iudaici populi Rex a Deo destinatus erat, sacro ceromate gentis illius more delibutus; sed sacrum Regni sceptrum, quod septuagenarius, hoc est, perpetua quiete dignus, completeret, nõ prius attigit, quam Triginta natus annos. Ezechiel anno Tricesimo, videns visiones Domini, iuxta fluuium Chobar, prophetiæ dona promeruit, vt ipse primo cap. testatur, quem locū exponens Gregorius Pontifex: Vt ostendatur (inquit) cuius auctoritatis sit Ezechiel in prædicatione, ætatis solida fuisse describitur. Hoc quippe regulare est omnibus Prophetis. Nec contra hæc quispiam mouere debet, quod Ieremias, & Daniel prophetiæ spiritum adhuc pueri perceperint, quia miracula in exemplum operationis trahenda nequaquã sunt

Origenes in Cantic. cant. Epist. 23 ad Theophilum, & in Ezech. ca. 11. & ca. 46. num. 4. 8

Greg. in Ezech.

Beda in Luc. lib. 3. c. 10.

sunt. Omnipotens enim Deus, & linguas infantium facit disertas, Psal. 8. & ex ore infantium et lactentium perficit laudem. aliud si quidem est, quod nos doctriñe discimus vsu; aliud quod de miraculo scimus. Porro quis vnquam in hunc Mūdum sanctior prodijt Iohanne Baptista? neque hic tamen delegatam sibi a Deo prouinciam obire sustinuit, nisi eosdem cum Christo suo impleisset ætatis annos. tunc. n. Matth. 3. in deserto incepit prædicare Baptismum pœnitentiæ, & Domini præparare vias, vt annorum maturitas, & virile decus barba, officio auctoritatem conciliaret. Christus. n. Deus & Homo, in quo omnes Luc. 3. thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi, & qui ab initio quo Hominem induit, magno omnium hominum stupore, summa quæque miracula edere potuisset; destitit tamen, donec Trigesimus appeteret annus, & tunc incepit signa facere, & docere; nec prius inclaruit, atque in hominum lucem prodijt, quam hunc ætatis annum attingisset, legitimum. s. & maturum tempus ostendens ætatis his, qui omne tempus, atque oẽm ætatem, vel ad sacerdotium, vel ad docendum putant opportunum. qui etiam duodecimo suæ ætatis anno in medio Doctorum sedens in Templo, non docens, sed interrogans vo-
Luc. 2. luit inueniri. Vt. n. non auderent homines in infirma ætate prædicare ille duodennis interrogat homines in terra, qui per Diuinitatem suam semper Angelos docet in celo. Quare etiam in Canonicis Decretis mulieri Monialiū curam gerenti, quæ Abbatisa dicitur, præstitui sunt anni Triginta, vt habetur. c. indemnitatibus, de Elect. in 6. Sed & de ætate promouendi ad sacerdotium dist. 51. qui in aliquo. & dist. 77. cap. Ep̄s, legitur: Presbyterum vel Ep̄m ante Triginta annorū spacium. i. antequam ad perfecti viri ætatem perueniant, nullus Metropolitanorum ordinare præsumat. Etiam de Elect. cum in cunctis. s. 1. & distin. 78. c. presbyter. Presbyter ante 30. annorum ætatem non ordinetur, sed obseruetur vsque ad præfinitum tempus. Dominus. n. Tricesimo anno ad fluuium veniens Iordanis, baptizatus est, et tunc prædicauit. Prædictas Trigenarij dignitates & commendationes constringit Cassiod. in dilucidatione Trige-

Trigesimi Psalmi, dicens: Numerus quoque Psalmi, erecte supputa-
tionis culmen ostendit. premia quoque fideli coniugio compromittit.
ut cum se anima huic predicationi beata conuersatione sociauerit,
Trigenaria remuneratione ditescat. Huic etiam numero, & alia
sacramenta conueniunt. Triginta siquidem annorum Ioseph, Do-
minus legitur in Aegypto constitutus: Triginta etiam annorum Sal-
uator noster, uitale Baptisma intinctus aquis Iordanicis consecrauit.
Hac Cassiodorus. Potest autem baptizati Seruatoris nostri Tricen-
naris etas etiam nostri Baptismatis intimare mysterium propter fi-
dem Sanctae Trinitatis, & Decalogi legalis operationem, qui qui-
dem Decalogus, reuelata fidei gratia, quo sublimius intelligitur,
eo & deuotius impletur. Quasi. n. quoddam sacrosanctum triennij
tempus baptizandos habere docuit, qui dixit: *Ite docete omnes gen-
tes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.*
Quasi hoc idem triennium per decem multiplicari praecipit, cum
subiunxit: *Docentes eos seruare omnia quaecunq; mandauit uobis.*
In huius quippe figuram mare aeneum in quo Sacerdotes lauaban-
tur Templum ingressuri, & Triginta cubitorum funiculo circum-
exterius, & intus 3000. metretas capere potuisse, narratur; quia
corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Cui
mysterio suffragatur quod Apostoli percepta Spiritus sancti gratia,
primo animarum tria millia baptizant. Tricenarius igitur signifi-
cat integritatem fidei cum perfectione boni operis, sine qua fides
morta est; vel est spes, & desiderium seculi venturi. Quia in ter-
nario triplex spes signatur, de uenia, de gratia, & de gloria. in
denario autem addito, adimpletio Decalogi, ut. s. adsit nobis imple-
tio Decalogi sub spe praedicta triplici; alioqui spes absque meritis,
vel operibus bonis haud esset uera, sed praesumptio. Et quia per fide
& aduersa loq; animiter ferri, & sublimiter debent sperari premia,
Arce; vel etiam Templi altitudo Triginta cubitis mensuratur. Be-
ne (inquit Beda) in altitudine sunt Triginta cubiti, quia ois Ele-
ctorum spes ad uisionem sanctae Trinitatis, quantum ualet se exer-
cendo

Matt. 28

Ibidem.

3. Reg. 7.
2. Par. 4.Rom. 10
A. 2.Orige-
nes i Ge-
nes. ho-
mil. 3.

Gen. 6.

3. Reg. 6
7.Beda in
Lucā li.1. c. 10.
Mum. 7.

cendo, & purificando preparat. Tria igitur ad celsitudinem Spei
pertinent, & haec per denarium, qui perfectus est numerus, mul-
tiplicantur, ut multiplex eiusdem perfectionis augmentum figu-
rare denuntietur. Notandum autem quod Triginta cubiti altitu-
dinis templi, non usque ad supremum eius fastigium, sed usque ad la-
quearia pertingebat; Deinde ad laquearia mediij coenaculi alij Tri-
ginta cubiti altitudinis assurgebant. Porro tertium coenaculum,
quod supererat, bis Triginta cubitos habebat in altitudine. quo fit
ut omnis altitudo domus, in centum viginti cubitos extenderetur.
Prima igitur domus, Triginta cubitis in altitudine surgit, quia
praesens Ecclesia ad uidendam speciem sanctae Trinitatis, tota in-
tentione suspenditur. Superior domus Triginta aequae cubitis in al-
titudine surgit, quia solute corporibus anime perfectorum, usque ad
diem uniuersalis iudicij, eiusdem beatae, & indiuiduae Trinita-
tis praesenti uisione fruuntur. Suprema domus bis Tricenaria alta
est cubitis, quia resuscitati a mortuis omnes Electi, in contempla-
tione eiusdem sui Conditoris, qui in tribus personis unus est Deus,
eterna spiritus simul, et carnis immortalitate gaudebunt. Haec
Beda. Acetabulum argenteum ponderis centum & 30. siclo-
rum, qui numerus ex unitate centena, & ternario deceno consistit,
nil aliud significat, quam unius Dei, triumque personarum fide.
Propter Triginta iustos parciuit Deus Sodomis, hoc est, propter ser-
uantes legem cum fide Trinitatis. Ad hos referuntur Triginta ca-
maeli facte. Numerati Leuitae a Triginta annis, & supra, interpre-
te Origene designant perfectos ad opera Dei. Triginta uiri recum-
bentes cum Samuele, significant habentes fidem, quae per dilectio-
nem operatur. Iair Galaadites iudex strenuus, Triginta filios,
super Triginta pullos asinarum sedentes habuisse legitur, nostrum
ducem IESU Christum significans, qui sedens super pullum asi-
nae, triplicatum decalogum suis sequacibus in fide sanctae Trinita-
tis excolendum, & tenendum quasi filijs suis commendauit, per
quem carnis petulantiam refrenarent, & in ea ad statum uitae se
diri-

Gen. 18.

Gen. 32.
1. Reg. 9.

Iudic. 10

Luc. 19.

dirigent. Abesā quoq; de Bethlehem, eiusdem numeri Tricenariū in filijs & filiabus ostendit, filijs uxores, filiabus maritos eiusdem numeri prospiciens, & in domum suam uxoratos filios, & maritatas filias simul introducens. Christum in hoc duce, doctores Ecclesie in filijs, plebem in filiabus aduerte; fide, spe, & charitate, omnes introductos per ducem suum in domum Ecclesie. Illud etiam ad huius numeri proprietatem notandum, quia custodientibus diuina mandata lex Moysis Triginta ponit benedictiones. sic. n. cas numero inuenies vnamquamq; benedictionem ab alia sciūgens. Cū autem Legislator duos montes pro æqua portione discretos, alterum tribuerit benedicentibus, alterum execrantibus, Phylarchas vtroque proficiens, insinuauit benedictiones, & maledictiones esse numeros pares, atq; etiam honore propemodum, si dicere fas est. Similiter. n. laudes bonorum profunt, & malorum vituperia, quandoquidem rerum malarum fuga, & bonarum optio similes a prudentibus iudicantur. Quare in Deuteronomio Triginta numerantur maledictiones. Sed & Psalmo octauo supra centesimum, Triginta maledictiones sunt, tam in eum qui Christum vendidit, scilicet Iudam proditorem suum, quam in eos qui emerunt, quarum prima est: Constitue super eum peccatorem; extrema: Operiantur velut diploide cōfusione sua. Alia hic sese præbet obuiam ipsius Tricenarij commendatio, ut puta quod precium proditionis ipsi traditori a Iudeis constitutum summa sua comprehendit, quo traditus est in manus peccatorū, & appreciatus Dominus noster omni precio pecuniario, dignior, superior, & preciosior. Nempe ut Matthæus Euangelista meminit, constituerunt Scribæ & Pharisei ipsi Iudæ proditori Triginta argenteos, infelicem illi pecuniam, quam postea pœnitentia ductus integram reddidit, & simul animā atq; corpus miserabiliter perdidit. Vt eius exemplo, cognoscantur semper tristes, et infausti esse cecæ cupiditatis pecunia exitus. Quoties autem nobis in mentem venit, aut nominatur numerus ipse Tricenarius, animum nostrum simul subire debet iniustum illud precium

eo designatum numero, quo traditus est Dominus noster in manus iniquorum, ut nos eriperet de potestate tenebrarum. Atque ea crediderim ratione factum, ut cum vulgari, atq; quotidiana supputatione ad Tricenarium peruenitur, hic numerus non nisi cum Dei ^{Trēta in nome di Dio.} invocatione, atq; laude nominetur. Prædixerat quidem multo ante Zacharias prophetico oraculo hanc sanguinis iusti tradendi mercedem; cum capite vndecimo, inquit: Appenderunt mercedem meam Triginta argenteos. Præfigurauerat etiamnum hanc Christi venditionem innocens Ioseph, de quo hæc scribit D. Ambrosius capite decimo octauo libri de Spiritu sancto: Duo quæ præstantiora sunt omnibus Iudæa violauit, fidem atque pietatem; sed in vtroque Christum fidei, & pietatis auctorem. Nam & in Patriarcha ^{Gen. 37.} Ioseph typus Christi fuit, & in veritate sui corporis. Christus, qui non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo; sed formam serui accepit, propter lapsus videlicet nostros suscipiens seruitutem, nec refugiens passionem, alibi viginti aureis emitur, alibi Triginta. Quomodo enim poterat verum eius precium comprehendere, cuius non potest meritum definiiri? Erratur in precio, quia erratur in studio. Viginti aureis in veteri testamento venditur; Triginta in Euangelio. Preciosior enim typo, veritas; largior gratia, quam disciplina; opimior lege, presentia. Viginti aureis emunt Hismaelitæ; Triginta Iudei. Nec hic figura mediocris. Ad sacrilegium perfidi, largioresque ad salutem fideles sunt. Vtriusque tamen contractus considerari conuenit qualitatem. Viginti aurei precium seruitutis, Triginta aurei crucis sunt. Denique non ociose Iudas Scarioth vnguentum illud 300. denarijs æstimauit, quod vtiq; ipsius precij definitione crucem videretur Domini declarare. Vnde & Dominus ait: Hæc enim mittens hoc vnguentum in corpus meum ad sepeliendum me fecit. Venditio igitur Christi mysterium continet crucis. Notandum etiam quod tanti sibi ad mortem tradendum emerunt Dominum Iudei, quanti seruum occisum redimere solent.

Cap. 21. In Exhodon. preceptum est, ut pro seruo, aut ancilla a boue corrupta occiso domino serui soluantur Triginta sicli argentei. Itaque tanti venditus est Dominus omnium, qui pro nobis serui formam accepit, quanti enim solent vulgares serui. Eodem precio Ptolemæus Philadelphus iussit manumitti Iudæos seruos, qui erant in Aegypto, persoluto s. precio drachmarum 120. pro singulis capitibus, ut apud Iosephum lib. Antiq. 12. Centum. n. & viginti drachmæ efficiunt Triginta argenteos, quia argenteus valet quatuor drachmis.

Lib. 1. q. 1. Euag. in Matt. 26. D. Aug. Quod Dominus Triginta argenteis venditus est, significat per Iudam Iudæos iniquos, qui sequentes carnalia, & temporalia, quæ ad quinque sensus pertinent corporis, Christum habere noluerunt. quod quia sexta Mundi ætate defecerunt, sexies quinos eos tamquam precium venditi Domini accepisse significatum est.

Psal. 4. Quo tempore talibus insultat Propheta, dicens: Filij hominum usquequo graues corde, ut quid diligitis vanitatem, & quaritis mendacium? Et si quinque ætatibus fuisset aliqua excusatio sequende veritatis, vel sextam comprehenderent veritatem, quæ per Dominum Iesum predicabatur, & demonstrabatur, sicut sexta die homo factus est ad imaginem Dei. quod quia noluerunt, habent sexies quinquies impressam imaginem Principis seculi, & non habent Christum, per quem signatum est in nobis lumen cultus tui Domine. Haftenus ille. Inest Tricenario proprius elia, nam luctui dicatus habetur. Vnde Nicolaus de Lyra dilucidans locum illum Genesios cap. quinquagesimo de Ioseph, qui precepit seruis suis medicis, ut aromatibus condirent patrem suum, quibus iussa expleantibus transferunt 40. dies. Fleuitque eum Aegyptus septuaginta diebus &c. tempus septuaginta dierum refert ad Quadraginta dies condimenti, & Triginta fletus. Eodem mysterio Aaron Sacerdotem fato sumitum plauxit Israel humi prostratus Triginta diebus. Atque eius sororem Mariam finientem dies suos, fleuit omnis populus totidem diebus lacrymis continenter manantibus. Sed & Moysen Dei amicissimum, luxit vniuersa gens lacrymis defluens

fluens per mensem integrum, accedentibus ad publicum luctum priuatis affectibus; quemadmodum ipse testatur Deuter. capit. 34. Quandoquidem assumendus, & in ipsis stans carceribus, unde ad celestem metam euolaturus erat, diuinitus afflatus, viuens adhuc prophetauit de seipso tamquam mortuo, ante obitum narrans se mortuum ac sepultum. Addit Plutarchus Argiuorum institutum fuisse, ut qui familiarium, aut cognatorum quempiam amisissent, statim ab excessu Apollini sacra facerent, Trigesimo post die Mercurio, animas a Cyllenio seiscipi putantes. Ad hoc refertur quod libro 34. scribit Liuius, bello Punico secundo post Cannensem cladem ex S. C. decretum ne matronæ ultra Trigesimum diem luctus suos extenderent, uti ab his sacra Cereris peragi possent. Apud Anglos etiam luctus Triginta diebus hodie terminatur. Nec illud hic præterierim quod refert Suidas in voce Triachas. Trigesimum scilicet, id est postremum cuiusque mensis diem, sacrum fuisse defunctis. Hæc illi in tenebris constitutos autem quibus diuinæ cognitionis iubar illuxit, Triginta diebus Missam pro defunctis celebrari facimus, ut quidquid in Decalogo legis deliquerint, sanctæ Trinitatis miseratione deleatur. Ambr. de obitu Theodosij. Iohan. de Silua trac. de benefic. par. 1. q. 5. Hugo a S. V. ict. lib. de mysterijs, & officijs Eccles. cap. 37. Adhuc cum Tricenarius consistet ex duobus quindenarijs, & quindenarius ex septenario consistit, & octonario, per septenarium Patres veteris instrumenti significantur, qui septimum diem, septimam septimanam, septimum mensem, septimum annum celebrabant: per octonarium vero Patres noui Testamenti intelliguntur, qui diem octauum Dominicæ resurrectionis. i. diem dominicum, & octauas referuant ac celebrant. Per primum autem quindenarium intelligitur præsens vita Patrum vtriusque Testamenti: per secundum, futura. Referendum videtur quod D. Greg. libro quarto Dialogorum litteris exarauit de quodam monacho nomine Iusto vita functo, pro cuius anima idem Gregorius iussit Missas celebrari Triginta

Lib Pro-
blemat.
Alexan.
Neapol.
lib. 3. c. 7.
Polydor.
Virgi. de
de rerū
innēt. li.
6. c. 9.
Val. Ma-
xi. lib. 1.
cap. 1.

Cap. 55.

ginta diebus. Eius orationis cōtextum, & si diffusus est, hic subiijcere non piget: Cum (inquit Gregor.) post mortem Iusti monaci, Triginta iam essent dies reuoluti, cepit animus meus defuncto fratri compati, eiusq; cum dolore graui supplicia pensare, & si quod esset ereptionis eius remedium querere. Tūc euocato ad me Precioso monasterij mei prapósito, tristis dixi: Diu est quod frater ille qui defunctus est, in igne cruciatur; debemus ei aliquid charitatis impendere, & eum in quantum possumus, vt eripiatur adiuuare. Vade itaque, ab hodierna die diebus Triginta continuis offerre pro eo sacrificium stude, vt nullus omnino pratermittatur dies, quo pro absolutione illius hostia salutaris non offeratur. Qui protinus abcessit, et dictis paruit. Nobis autem alia curantibus, atq; dies euolutos non numerantibus, idem frater, qui defunctus fuerat, nocte Trigesima qua pro eo oblatio fuerat fratri suo impleta, germano Copioso per visionem apparuit. Quem ille cum vidisset, inquisiuit dicens; Quid est frater, quomodo es? Cui respondit; Nunc usq; male fui; sed iam modo bene sum; quia hodie communionem recepi. Hactenus Greg. Qui ergo seruāt Tricesimū, optant mortuis, vt sicut in hac vita fuerunt in fide cum Patribus vtriusq; Testamenti, ita sint cum eis gloriantes aternaliter in futura. Secutus est etiā legislator numerum Tricenarium in luctu captiuarum. Nam si inter captiuas Hebraeus formosam mulierem adamasset, voluissetq; habere uxorem, non permittens lex tamquam in serua explere cupidinem, pramissi ei erant 30. dies, vt laceret patrem, matrem, ac ceteros domesticos, aut mortuos, post quos cum illa, vt cum uxore legitima, congregari poterat. sic. n. habes Deuter. cap. 21. Si exieris ad bellum, & videris mulierem decora facie, & concupieris eam, rades omnes pilos capitis eius, & vngues abscindes, & indues vestimento lugubri, & sedebit lugens patrem, et matrem suam, & post 30. dies erit uxor tua. Eam. n. quæ ascensura est viri cubile, non mercedi vt meretrix formā venditans, sed propter querendos liberos, sequitur esse ius habere coniugij. Qua in lege multa laudanda sunt;

primo

primo quod non laxat fræna libidinis; deinde quod amorem examinat, num mere furiosus fastidiosusq; sit, an aliquid rationis admixtum habeat. ratio. n. cohibet concupiscentiam, ne quid agat insolentius; tertio quod miseratur captiuam, quia si virgo est, parentes ei optatas nuptias non conciliant; quarto, quod ad reprimendam libidinem Triginta dierum numerum elegit. quod sane tempus dicitur plenissimum ad deliberandum super quolibet negotio. cui ad simile videtur, quod Theodosius Imperator lege sanciuit: vt sententiæ Principum super animaduersione prolata, in diem Tricesimum ab executoribus differantur, quo locus misericordiæ, vel si res tulisset, penitentia, non periret. sed hæc moralis est expositio. nunc allegorice videamus quæ sit hæc mulier in bello inuenta, tandē post Triginta dies bellantis thalamo digna. Doctor Ecclesiasticus ad bellum egreditur, cum a vitijs, et a diabolica potestate animam eruere conatur. Mulier autem anima est, in gentili conuersatione inuenta, a Deo pulchra creata, quam si Christo sociare voluerimus: deponat cultū idololatriæ, induat vestim luctus & pœnitentiæ, deploret patrem & matrem. i. memoriam Mundi, eiusq; carnales illecebras, radat pilos, abscindat urgues. i. omne peccatū infidelitatis mortuum, & inane. inde post Triginta dies. i. post agnitionem sanctissimæ Trinitatis sponsa Christi efficitur. Sæpe. n. in Patrum antiquorum uxoribus & filiabus Ecclesia designatur, vt quod confa deratione carnalis copulæ dicitur, fructuosius spiritali intelligentia capiatur. Tricesima mansio filiorū Israel in deserto, bonitas interpretatur, ut cum peruenerimus ad perfectum uirum, in sacerdotalem gradum, & in etatem plenitudinis Christi, in qua & Ezechiel erat iuxta fluium Chobar, possimus cum Dauid in Tricesimo Psalmo canere In te Domine speravi, non confundar in æternum. D. Hieronymus in Epitaphio Paulæ matris Eustochij: iuxta Ecclesiarum traditiones, & Apostolum Paulum in uirum perfectum, & in etatē plenitudinis Christi resurrecturi sumus, in qua & Adam iudei cōditum autumant, & Dominum saluatorem legimus resurrexisse.

Hb Hęc

11. q. 3.
cū apud.

D. Hier.
li. de 42.
mansio-
nibus.
Ephes. 4.

Li. 22. 15 Hęc Hieronymus. Eadem sententia fuisse videtur August. in ciuit. Diuina, cuius verba, cum notata digna sint, libet adscribere: Quod commemorauit Apostolus de mensura etatis plenitudinis Christi, de resurrectione corporum dictum accipiatur, vt nec ultra nec infra iuuenilem formam resurgant corpora mortuorum, sed in ea etate & robore, vsque ad quam Christum hic peruenisse cognouimus. circa Triginta quippe, aut paullo plures annos diffinierunt esse etiam seculi huius doctissimi homines, iuuentutem. Quę cum fuerit spacio proprio terminata, inde iam homines in detrimenta vergere grauioris ac senilis etatis, ideo non esse dictum, in mensuram corporis, vel in mensuram stature. sed in mensuram etatis plenitudinis Christi.

DE NUMERO XXXII.

Lib. de-
formatio
ne.

Tricesimum secundum numerum Hebræorū Rabinī sapientię adscribunt, quod totidem ab Abrahamo descripta fuerint semite sapientię; ad quarum demonstrationem, in descriptione mūdane fabricę bis tricesq; nomen Elohim reperitur. Ceterum Pythagorici hunc numerum Iustitiam appellarunt, quia semper ad vnitatem diuisibilis est in partes aequales; in aequalitate autem, omnis seruetur iustitię ratio atq; integritas. Aegyptij vero maritalem copulam hoc numero hieroglyphice notabant, siue vt apud Horum Apolloniacum licet videre, maris & femine congressum, geminam inquam voluptatis interuentu. Cum n. numerus 16. vt alibi diximus, voluptatis, presertim venerę, symbolum haberetur; illi mox duo atque triginta nuptiarum hieroglyphicum esse constituerunt. Nuptię vero, coniugalique coniunctio eodem hic significato accipiuntur. Qui sane congressus vtrique voluptuosus, cum, vt Ouidius diceret, vtrunque resoluat, geminari identidem poscit ipsum voluptatis signum. Atq; hoc

hoc illud est, quod tricesimum etatis annum, qui non multum abest ab hoc numero, pro maritali copula positum legimus. Ex Medicorum placitis dentium numerus in Homine ad Triginta duos increfcit. Inesse vero quadam presagia hoc dentium numero opinatus est philosophorum princeps Aristoteles (fides sit penes auctorem.) Nam quibus rariores, & hoc numero minores fuerint, non ita diu viuere; qui vero dentium ordine sint pręditi numero, esse item vitę productioris videantur.

Beda lib. de Natiuit. infant. Hippocrates de morbis. libro 2. sect. 6.

DE NUMERO XXXIII.

Etus in Leuitico loquitur Testamentum in ortu maris post vnam hebdomadam, & illam quę genuit, & illum qui genitus est, Triginta tres explere dies, vt veniant ad purificationem. Porro si genuerit feminam, duplicem obseruari numerum, id est 66. Et quia, vt veniamus ad Sancta sanctorum, non solum prima indigemus natiuitate; sed et secunda, vt nati in carne renascamur in spiritu: idcirco apud Ezechielē latera, quę in circuitu domus erant, & quattuor cubitorum spacio a Templi parietibus separabantur, iuncta sibi erant, vt vnum latus aliud latus contingeret, & haberet in longitudine bis Triginta tres cubitos. Non igitur sexaginta sex, sed bis Triginta & triū ponitur numerus, vt vtraque natiuitas carnalis. & spiritalis Deo auctori debeatur, illiusque clementię, & duplici muro circumeant latera domus, quę Templi fulciunt edificium. Triginta tres filij egressi de Lia, numerantur in descensu Iacob in Aegyptum. Triginta tribus annis regnavit Dauid in Hierusalem. Tricenarius quidem tres habet decades, in decade lex, quę decem pręceptis consistit; in ternario triplex animę profectus accipitur, quę viuendo, meditando, vel amando legem Dei custodit. De primo dicitur: Laudabo Deum in vita mea. de secundo: Lex tua meditatio

Cap. 12. D. Hier. in ca. 41. Ezechielis.

Cap. 49.

Gen. 46. 2. Reg. 5. 3. Reg. 2. 1. Par. 29. Drogou li. de sacramēto Domini ex passionis. Psal. 145. Psal. 118.

H b 2 mea

¶ *Sal. 118* mea est. de tertio: Quomodo dilexi legem tuam Domine. Tres vero, qui super triginta sunt, quosdam contemplatiuorum excellentissimos indicant, qui puritate conscientie, plenitudine sapientie, perfectione charitatis summæ Trinitati approximant. Hæc autem præclara mysteria insinuat suo calculo numerus tertius supra trigessimum.

DE NUMERO XXXIV.

Non ignobilis censendus Tricenarius quaternarius. Quemadmodum enim Tricenarius ad sanctum IESV Christi Baptismum; ita numerus, quem dico, ad mysterium ætatis, qua Dominus in carne versatus est refertur. Quãuis. n. de Christi morientis ætate inter celeberrimos, & primos quosque Ecclesiæ Doctores haud modica oborta fuerit cõtrouersia, adeo vt Ireneus lib. 2. aduersus hæreses capp. 39.

¶ *Iohã. 18.* & 40, asserere minime dubitauerit Christũ vixisse paullo minus quinquaginta annos, propter illud quod Iudei dixerunt Christo, Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti? Tertullianus item lib. aduersus Iudeos cap. 5. Clemens Alex. Strom. 1. Lactantius lib. 4. ca. 10. & Iulius Africanus lib. 5. Annaliũ Christum crucifixum referũt expleto tricesimo suæ ætatis anno, & Imperij Tyberij Cesaris quinto decimo. quibus (vt legimus numero Tricesimo) assentire videntur Hieronymus, et Augustinus. hæc at tamen illorum assertio, quam repugnet consensui historiarum nemo est qui nõ videat. Saluatorem. n. nostrum fuisse natum post primum Consulatum, vel post Triummiratũ Cesaris Aug. anno secundo & quadragesimo, testes idonei sunt Eusebius hist. Ecclesiast. lib. 1. c. 2. & 12. et Epiphanius in heresi quinquagesima prima. perspicuum autem est ex Iosipho Antiquit. libro 18. capit. 3. Cesarem Augustum annos regnasse quinquaginta septem, & menses sex. quibus

quibus si addantur quindecim imperij Tiberij Cesaris, fient duo & septuaginta, ex quibus detracti quadraginta duo Cesaris Augusti, remanebit tricenarius numerus annorum Christi baptizati: quemadmodum ex Euangelio Lucæ manifestum est, qui ipsum dicit anno decimoquinto imperij Tiberij annorum fuisse triginta, quando Iordanis ablutus vnda, vidit Cælos apertos, & spiritum Dei in columba specie venientem super se. Et, vt quoto anno sese pro peccatorum nostrorum expiatione Deo Patri victimam obtulerit, liquido constet, triennio & amplius per Iudæam, Galilæam, & Samariam, celestem illam & salutiferam doctrinam sparsisse, ex Euangelistis colligitur: ita vt hac ratione ad Tiberij principatus decimum octauum annum perueniamus. Approbantur hæc auctoritate Bedæ hũc in modum loquentis lib. de temporũ ratione cap. 45. Habet (inquit) ni fallor Ecclesiæ fides Dominũ in carne paullo plus quam triginta tribus annis vsq; ad sua tempora passionis vixisse; quia videlicet triginta annorum fuerit baptizatus, sicut Euangelista Lucas testatur, et tres semis annos post baptismum prædicauerit, sicut Iohannes in Apocalypsi sua perdocet, Daniel quoq; ^{cap. 12.} in suis visionibus propheticè designat, & c. ^{Dan. 9.} Quod uero Beda allegat Apoc. credo respexisse ad uersiculum cap. duodecimo positum. ubi dicit: Mulier fugit in solitudinem, ubi habebat locum paratum a Deo, vt ibi pascant eam diebus mille ducentis sexaginta. Cuius uersiculi expositionem si te audire delectat, ad tractatum Haimonis recurre, qui inter alia hæc habet: Nam sicut Antichristus mille ducentis sexaginta diebus regnabit; ita & Christus 1260 diebus, id est tribus annis, & dimidio prædicauit. Ideoq; totum præfens tempus possumus accipere per hunc numerum, a quo diuina prædicatio cepit, in quo, & per nouissimos prædicatores terminabitur. tantum ille. Insinuabit igitur numerus Quartus post tricenarium, qua Dominus ætate sit passus, quauis a mortuis resurrexit. Inde non sine magni significatione mysterij Psalmus Tricesimus quartus, illorum secundus est, qui Domini passionem,

Hb 3 &

Apoc. 11

Niceph. cal. lib. 1. cap. 27.

Et resurrectionem latius intimare noscuntur. Sunt autem Trigintaquattuor, primi duo perfecti numeri, 6 nempe, & 28, simul adhibiti. ea parte Christus duos implens perfectos numeros, quibus omnis in illo perfectio tum huius vitæ, tum futuræ significatur. Nam senario presentis vitæ perfectio attribuitur, 28. qui 8. terminatur, vitæ spiritualis et futuræ. Quod si licet audire vndecunque doctissimum Nicolaum de Cusa, Triginta quattuor iubileis duraturam dicemus ecclesiam militantem, huius mysterij rationem ab eadem desumentes. cum n. Ecclesia sit sponsa Christi; Christus exemplar, illa imago, ad tempus Christi inspiciendum. at Christus in Euangelio, filius hominis perhibetur, & sabbati. Adeo tempus Christi, tempus est Deo dicatum & sanctificatum. ut in quo diuinorum operum, & temporis vera quies existat. Si itaque diem Christi inspicias, sabbatum est, in quo summa quies; si annum, Iubileus Domini, annus item sanctificationis. Vixit autem Christus, ut præmisimus, annis Trigintaquattuor, quorum quisque sanctificationis est annus. Si ergo durationis Ecclesiæ, quæ Christi imago, 34 totidem sumseris iubilaos, habebis Ecclesiæ durationem annorum 1700. mille septingentorum. quæ quidem coniectura minime discrepat ab his, quæ Philo Iudæus in historijs refert, Moysen. s. de duratione Mundi Dominum interrogantem, responsi id obtinuisse: Duo semis transferunt, duo semis supersunt. Quo tempora quattuor intimantur. primum a creatione Mundi ad diluuium. secundum a Cataclysmo ad Moysen. tertium a Moysen ad Christum. quartum a Christo ad consummationem. Trium autem primorum quodque Triginta quattuor impletum iubileis, eatenus coniiciendum, vltimum iisdem impleri. Quod & oraculo Danielis confirmari videtur, apud quem ita legitur: Vsq̄ ad vesperam, et mane dies duomillia trecenti, & mundabitur sanctorum. pro die accepto anno, ut Ezechieli fuit ostensum, inuenies tempus in coniectura habitum. Anno siquidem tertio, Balthasar fuisse illam visionem, & primo anno Cyri Daniel eodem capite significat. At pro ut illic notat Hieronymus

Matt. 12.
Luc. 6.Lib. bibli-
carū an-
tiquitatū.

Dan. 8.

Num. 14
Ezech. 4
Dan. 8.

onymus ex Iosepho, Cyrus Christum præcessit annis circiter quingentis quinquaginta nouem, quem numerum si a dato 2300. auferas, relinquuntur 1741. numerus a dato 1700. haud admodum discrepans. Conspicis igitur duobus primis perfectis numeris quodque tempus impletum, hisque vniuersorum perfectionem fuisse insinuatam. Nec interim tamen omittendum censuimus, hæc in Diuina mente æternaliter præscita; in nobis non nisi ex coniectura, omnique prorsus remota certitudine, his verbis Domino testante in Euangelio. De die illo. s. extremi iudicij nemo scit, neque Filius hominis, nec Angeli celorum; nisi solus Pater. hoc est Deus. De quo loco Hilarius & Augustinus Ecclesiæ sanctæ lumina, plurima & luculenta dixerunt, iudicantes esse nefarium, si illa omnipotens verbi humanatio aliquod de futuris ignorasse putaretur, quod Patrem scire prædicauit. nam cum Petrus in Euangelio dicat: Domine tu omnia nosti, tu scis quia amo te. item ipse Dominus dicat: Omnia, quæ Pater habet, mea sunt; Vtique Patris omnia non haberet, si quod Pater nosset, ille nesciret. Sed ita salubriter ac vere credendum esse docuerunt, ut per Metonymiam, id est, transnominationem, quæ in scripturis sacris sæpius inuenitur, intelligi debeat, quod vtiliter suos faciat nescire subiectos. Nam in Genesi ad Abraham Deus dicit: Nunc cognoui quod times Deum, id est, nunc te cognoscere feci. Sic de hoc temporis calculo, dicit: Nescio, id est, nescire vos facio. Unde interrogatus de ipso articulo, dicit: Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ posuit Pater in sua ipsius potestate. Non enim dixit: Non est meum, vel vestrum. sed: Non est vestrum scire. ut homines ignorarent, quæ illos non oportebat agnoscere. Eodem mysterio Horam vltimam Dominus noster idcirco nobis voluit esse incognitam, ut semper possit esse suspecta, quia dum illam præuidere non possumus, ad illam sine intermissione præparemur.

Matt. 24.
Mar. 13.Iohā. 21
Iohā. 16.Athana-
si^o cōtra
Apollin-
arē, &
disputa-
tione cō-
tra Ariā.
Aug. in
expositi-
one fi-
dei Nice-
ni concilij.
Gen. 22.

A&A. 1.

DE NUMERO XXXV.

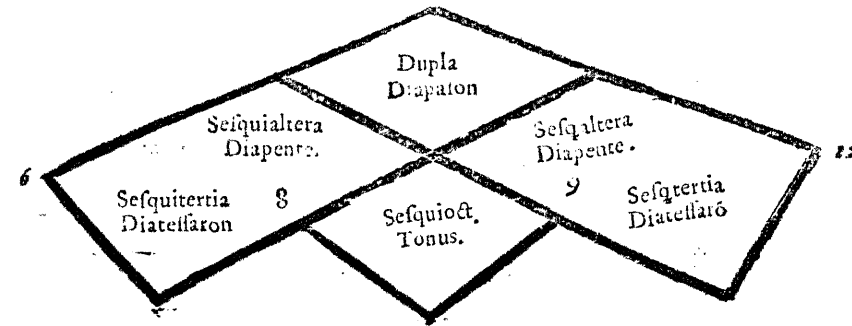

Vnc naturalis ordo numerorū, nos vocat ad elucidationē numeri Trigesimi quinti, quem Pythagorai dixerūt harmoniā, quod ex his quattuor numeris, 6. 8. 9. 12. sortiatur compositionem, quibus omnes harmonias in se complectitur. Nam 8. ad 6. sesquiterciam habent rationem, quæ est in consonantia Diatessaron. eadem habetur inter 12. ad 9. Inest & sesquialtera ratio inter 9. ad 6. vel etiam inter 12. ad 8. quæ est consonantia Diapente. 12. ad 6. duplam constituunt proportionem, quæ est in harmonia Diapason. Quin (&) toni proportio est sesquioctava inter 9. ad 8. Habet etiam hæc numerorum dispositio cunctas proportiones, Arithmetica quidem ex 6. 9. 12. sicut n. medius terminus primum tribus superat, sic a postremo superatur, & extremorum coniunctio duplex est medio termino. Geometricam quoq; complectitur ex his quattuor 6. 8. 9. 12. quam n. rationem habent 8. ad 6. eandem 12. ad 9. est autem utraque proportio sesquitercia; & quod sub extremis continetur, æquū est ei quod sub utraq; medietate inter se ducta conficitur. Harmoniaca demq; consideratur ratio ex his numeris, 6. 8. & 12. Est autem harmonicae proportionis duplex dijudicatio, vna cum eadem habet rationem numerus ille, quo postremus superat medium, ad numerum, quo primus superatur a medio, quam postremus habet ad primum. cuius rei argumentum ex propositis numeris capi potest, 6. 8. 12. (Quando enim tertius inter extremos est medium arithmeticale, tunc secundus inter eosdem extremos, erit medium harmonicale.) Postremus ad primum duplus est, numerus rursus, qui superat, duplus. duodecim enim superant 8. quaternario; octo autem superant 6. duobus. Quattuor ad duo, dupla. Duodecim rursus & sex simul sumpta, conficiunt 18. quæ aucta per 8. restituant 144. quæ quidem summa dupla est ad eam, quæ extremis

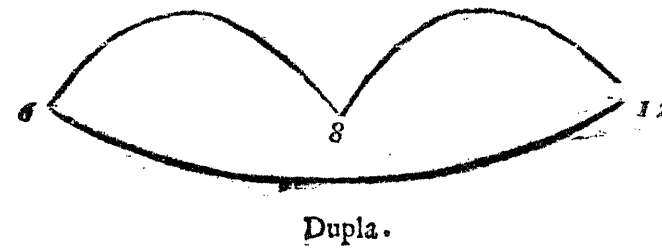
Euclides
20. 7.

12. & 6. inuicem multiplicatis enascitur, nempe 72. Altera est harmonicae proportionis indagatio, cum medius numerus aequali parte superat extrema, & ab iisdem superatur. octo enim, qui medius est numerus, superat tertia parte primum, quia sublati sex, remanent duo, tertia pars primi. superatur etiam medius a postremo aequaliter. nam si a duodecim demta fuerint octo, reliqua sunt quattuor, tertia pars postremi. Cum igitur numerus Trigesimus quintus confletur senario, octonario, nonenario, duodenarioque, ad omnem concentum aptissimis, iure merito a Pythagoreis Harmonia fuit nuncupatus.

Harmonicæ proportiones.

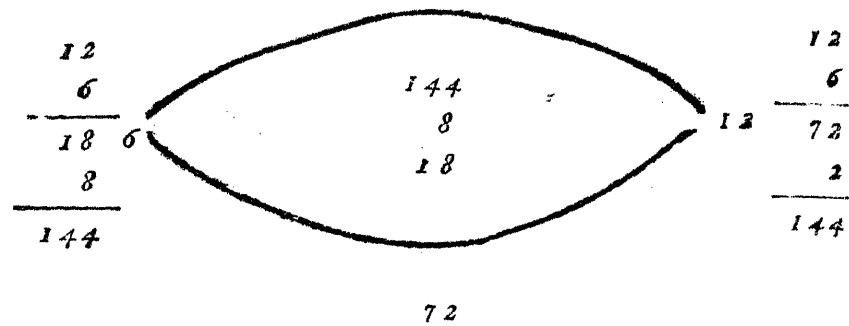

Partes minoris 2 Dupla. 4 maiorisq. terminorum.

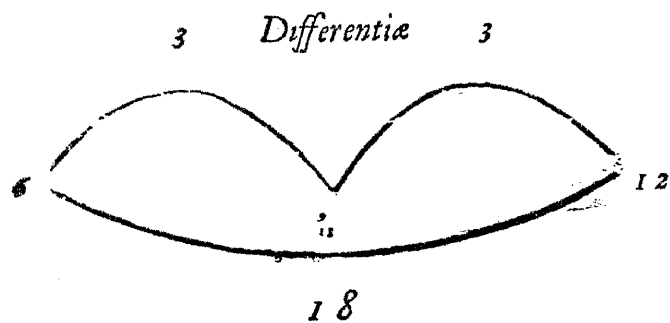
Ex-

Extremities iunctæ, & per medium ductæ.

Extremities multiplicatæ.

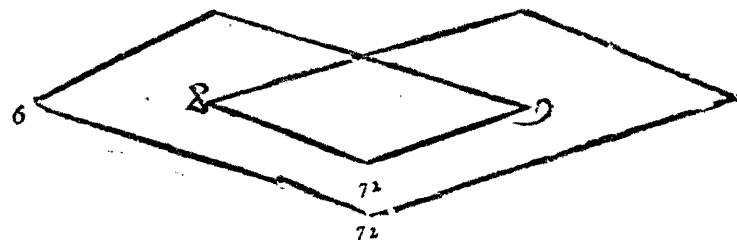
Proportionalitas Arithmetica.

Extremities iunctæ ad 9. medium, sunt duplæ.

Geometrica proportio.

9	Sesquitertia	12
Sesquialtera		Sesquialtera
6	Sesquitertia.	8

Mediorum & extremorum multiplicationes.

Habet hic numerus alia suæ nobilitatis indicia, quoniam conflatur ex duobus primis cubis 8. & 27. quorum hic impar, & masculus; ille par est, & femina. Quemadmodum autem ijs numeris animæ Mundi compositionem factam fuisse noster Plato asseuerabat; sic humani partus septem mensium rō sub asciti numeri 35. multiplicatione procedere perhibetur. Hunc enim si multiplicauerit senarius, procreabit 210. qui dierum numerus mensē septimum claudit. Vsq̄ue adeo igitur est natura secundus hic numerus, ut primam partus humani perfectionem, quasi arbiter quidam maturitatis, absoluat.

DE

DE NUMERO XXXVI.

Accedamus ad Trigesimum sextum, quem a Pythagoreis appellatum fuisse Mundū retulit Plutarchus lib. de Iside & Osiride. esse quidem Tetractyn illam, quę tantopere celebratur. i. quaternionem mysticum 36 constantem unitatibus, per quam Pythagoras iurare solitus erat.

Ναὶ μὲν τὸν ἀγέτερον Νύχτα παραδέντα τετρακτῆν
ἰνδάν αἰνῶν φύσεως.

Ne per nostrę animę dantem quaternionem
Fontem perennis naturę.

Conficitur autem Tetractys illa primis quattuor imparibus, 1, 3, 5, 7. et primis paribus 2, 4, 6, 8. in vnam summam collectis. Vt hic. *Fixtant huius Numeri proprietates alia dictu, cogitatuq. miranda. est. n. trium cuborum summa, nimiru 1, 8, & 27. Primus est etiam, qui nascatur duorum tetragonorum vnus in alterum ductu, quaternarij. s. & nouenarij. nam quater nouem, & nouies quatuor consciunt 36. quadratum numerum. cum. n. tetragonus tetragonum multiplicat, tetragonus prouenit. Nec solum tetragonus, sed & trigonus simul esse comperitur hic numerus, trigonus. s. ab octonario. hic. n. gignitur si assidui numeri ab vnitae ad octonarium vsque in vnam summam conflentur, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. fit eorum summa 36. Quadratus itidem est senarij omnium perfectissimi. nam sexies sex hunc restitunt. quo fit, ut radix non immerito dici possit vestigandi humani numeri. quemadmodum enim octonarius trigonus est 36. pari filo numerus 666 trigonus erit 36. de quo tale quid sacrum pronunciat eloquium Apoc. cap. 13. Hic est sapientia, qui habet intellectum computet numerum bestie. numerus enim eius, numerus hominis est: & nis nerus eius sexcenti sexaginta sex. Apt a igitur omnes numeros vsque ad 36. & habebis numerum hominis 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.*

9.10.11.12.13.14.15.16.17.18.19.20.21.22.23.24.25.26
27.28.29.30.31.32.33.34.35.36. *fiunt omnes 666. Magna igitur censetur dignitas numeri 36. quod vnicum illum e cunctis numeris immensa numerorum series simplicissimarum ac principarium figurarum trigoni, atque tetragoni versicoloratu contexit, Solarisq. quodam, Lunariq. congressu illum pre ceteris extulit. Nam triangulus mathematicarum figurarum precipua simplicissima, & prima, Solem imitatur. quemadmodum. n. a Sole cetera Mundi luminaria mutuato, deriuaticioq. lumine euadunt conspicua, in primis Luna, quę ampliore facula solare captat splendorem: ita & cunctę mathematica figura a trigono promanant, trigoniq. frequentia atq. iteratione gignuntur. Et prior ante omnes quadratus persimilis Lunę e triangula scatebra emergit, solaq. trigonorum dualitate profertur, ceteris figuris post triangulum maior atq. insignior. Præterea numerus 36. facit Parallelogrammum alteram dimensionem longiorem habens, ter duodecim, aut quatuor nouies sumtis. proinde expositis numeris laterum tetragoni. s. 6. trigoni 8. & parallelogrammorum altero 9, altero 12, consciuntur rationes consonantiarum numero 35. a nobis descriptarum. Neque per functione transcendendum est, quod si eidem numero 36. addideris sua ipsius latera, id est 8, & 6. consurget illico quinquagenarius in diuinis scripturis sacratissimus numerus. Denique si eidem numero, quem tractamus, octonarij tetragonum nempe 64. addiderimus, quinquagenarij duplum, id est centesimum conflabis, quem supremę decadis videbis esse quadratum. His alijsque virtutibus insignitus Tricenarius senarius, commendationem habere meruit apud sanctos Patres. Dominus enim noster factus homo, & in Cruce passus, Triginta sex horis fuit in sepulchro, a vespere scilicet sepulture vsque ad diluculum resurrectionis, vno videlicet die, & duabas noctibus. Duodecim vero horę diei ad viginti quatuor horas duarum noctium, simplum ad duplum est. Et duodecim quidem horę, simplę morti Redemptoris nostri conueniunt;*

Gal. de dieb. de cre. lib. 3 cap. 2.

Aug. lib. quest. 65 & de Trinit. lib. 4 c. 3. Beda qst. in Gen.

vigintiquattuor autem nocturnæ ad duplam nostram consentiunt mortem. Mors.n. Domini non fuit in anima, sed in corpore; mors vero nostra nõ solum in carne, sed etiam in anima. In anima propter peccatum; in carne propter pœnam peccati. Ille vero, quia peccatum non habuit, in anima non est mortuus, nisi tantum in carne. Et hoc propter similitudinem carnis peccati, quod de Adam traxerat. Igitur simpla eius mors profuit duplæ nostræ; & simpla eius resurrectio, duplæ nostræ resurrectioni profuit. Mors.n. carnis eius, & resurrectio eius, duas mortes nostras, & duas resurrectiones nostras significant. Magno igitur sacramento vna die, & duabus noctibus iacuit in sepulchro, quia lucem simplæ mortis suæ, tenebris duplæ mortis nostræ adiunxit. veniens.n. ad nos, qui in morte carnis pressi eramus, vnam suam.i. carnis mortem detulit, & duas nostras absoluit; simplam suam duplæ nostræ contulit, & duplam nostram subegit. August. de Trin. lib. 4. cap. 6. Sic ergo apparet illa ratio simpli ad duplum in horis Triginta sex, cum duodecim conferuntur ad vigintiquattuor. Et horum quidem numerorum causas, cur in Scripturis posite sint, potest alius aliter indagare; vel quibus istæ quas ego reddidi præponende sint, vel æque probabiles, vel istis etiam probabiliores. frustra tamen eos esse in Scripturis positos, & nullas causas esse mysticas, cur illic isti numeri commemorentur, nemo tam stultus, ineptusq. contenderit. Ego autem quas reddidi, vel ex Ecclesiæ auctoritate a maioribus traditæ, vel ex Diuinarum testimonio scripturarum, vel ex ratione numerorum, similitudinumq. collegi. Contra rationem nemo sobrius, contra Scripturas nemo Christianus, contra Ecclesiam nemo pacificus senserit. Hactenus verba August. Est denique illud in hoc calculo considerandum, quia dici potest numerus hominis pœnitentis. A prima.n. Dominica

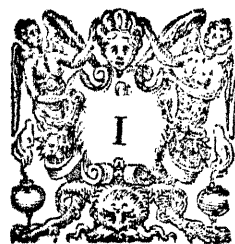
Greg. pp̄
hom. 16. Quadragesimæ, vsque ad Paschalis solemnitatis gaudia, sex hebdomadæ veniunt, quarum videlicet dies quadraginta, et duo sunt, ex quibus dum sex dies Dominici ab abstinentia subtrahuntur, nõ plus in ieiunio, quam Triginta & sex dies remanent. Dum vero

per

per Trecentos sexaginta dies annus ducitur; nos autem per Triginta sex dies affligimur, quasi anni nostri decimas Deo damus; et qui nobismetipsis per acceptum annum viximus, auctori nostro nos in eius decimis per abstinentiam mortificemus. Non commemorabo Mercurij Trismegisti Triginta sex horoscopios. i. horarum Speculatores, in eodem loco semper defixorum syderum, hæc.n. demonomum fragmenta esse videntur, & quedam inuolucra ad gentilitios errores pertrahentia.

Asclep.
cap. 8.

DE NUMERO XXXVIII.

Imperfectam, & languidam charitatem erga Deum, et Homines ostendit numerus 38. Unde paralyticus totidem annis ad piscinam se- Iohan. 5
debat, in qua iacebat multitudo languentium, expectantium aquæ motum; nec aliquis sanabatur, nisi Angelo in piscinam descendente, quo mouebatur aqua, ac sanabatur vnus. Porro Angelus est Christus Iesu, qui vocatur iuxta Prophetam magni consilij Angelus. de celo venit in populum Iudeorum, & dum prædicat, & nunciat salutem ac pacem, mota est gens inquieta, versaq; est in seditionem, illum morti tradens, qua morte sua, vite mundo condidit sacramentum, ut in morte eius baptizaretur genus humanum. i. omnes qui diuersis retro temporibus collecti, quinq; libris Mosæ legi testificatam hactenus expectauerunt gratiam Dei. Iacebat autem paralyticus in infirmitate annis Triginta octo; quem quidem numerum ad læguores spectare censuit Augustinus. quia binario. i. duplici dilectione (quam. s. Deo debemus, & proximo) cadit a quadragenario, qui numerus plenitudinem confert Iustitiæ, cursumq; vite nostræ, ac conuersationem nostram mystice designat. Vnde ante Pascha, quia presentem uitam significat, quadraginta dierum ieiunium obseruamus, ut Pascha, quod eterne uitæ imaginem habet,

cum

Exho. 34 cum gaudio celebrare valeamus. Nam quadraginta diebus Moyses, Helias, & Christus ieiunasse noscuntur: quoniam ab uno, qui Deus est, usque ad quattuor multiplicatio facit decem, quot sunt mandata decalogi. qui denarius numerus veteris Testamenti per Euangelium, quadragenarium numerum facit, ad quem implendum; quia duo mandata decerant paralytico, scilicet, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum sicut te ipsum. quæ duo talia sunt, ut sine ipsis reliqua nihil sint. ideo venit ad languidum Iesu, qui erat Deus & homo, utriusque dilectionis auctor, atque collocator, & sanans eum, per gratiam Spiritus sancti exhibuit ista duo præcepta charitatis. Et pro illo, qui incidit in latrones, duos denarios dedit. & apud Samaritanos, duos dies transigit, ut in eis Dei & proximi charitatem confirmaret. Et vidua illa, in typo Ecclesie, duo grana misit in gazophilatium. Dominus quoque ad prædicandum bipartita charitate, binos Discipulos designauit. hæc enim duo, ante aduentum Christi humanum genus habere non meruit, quare Dominus dixit paralytico: Surge, tolle grabatum tuum. Quid est. n. Surge, nisi Dominum dilige? quia omnis, qui Dominum diligit, cor habet sursum. & quid est: Tolle grabatum, nisi dilige proximum? Cur autem proximi dilectio per grabatum designetur, Apostolus docet, dicens: Inuicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi. Ergo si preuentus fuerit in aliquo frater tuus, portetur a te: & si tu preuentus fueris, sustineat te. Vel forte grabatum, hominem ipsum oppressum onere delictorum debemus accipere. cui ideo dimittuntur peccata, ut ablata languoris iniuria, purificata anima corpus suum baiulans pergeret ad propriam domum, hoc est ad legis diuine custodienda præcepta. Potest & paralyticus iste populum Gentilem scelerum suorum enormitate pressum significare, qui cum & ipse in Christum crederet, & baptizari vellet, nemo tamen Apostolorum (sicut in Act. de Cornelio legitur) unitati illorum qui ex circumcisione erant, illum admittere audebat. Quare Triginta & octo annos habebat in infirmitate. i. olim desperatus

ratus, perdita corporis & anima, temporali & eterna salute, fraudatus vitæ presentis pariter, & futuræ veritate. Nam per triginta annos, qui numerus annorum plena uiri ætas est, vitæ presentis perfectio; per octo annos, vitæ futuræ eternitas symbolice figuratur. sed Gentilis populus presentem uitam se haud posse retinere sciebat, neque futuræ ullam spem habebat.

DE NUMERO XL.

ST Quadragenarius numerus nuptiarum hieroglyphicum. ad virum enim facit hic annorum numerus. Nam Philo problemate proposito: quare Isaac Quadragenarius Rebeccam duxerit? tempus id ait congruum maritali copule, sapienti viro, idque fieri boni ominis causa, quia semen in vulua reconditum, ex Aristotelis sententia, (aliud. n. sentiunt Physici,) Quadragesis diebus in masculinum figuratur. Esau quoque Quadragenarius Iudithen uxorem accepit. Facit & ad mulierem, atque hoc illud est, quod paullo superius haberi docuimus apud Apuleium: Cum vero Quadraginta, quæ facilius ceteris per recta palma significantur, ea 40. tu dimidio auges, non potes digitorum gestu errasse, nisi forte 30. annorum Pudentillæ ratus, binos cuiusq. anni consules numerasti. Hæc ille disputat Oratione secunda pro seipso, ubi Pudentillæ Quadragesimum annum non excedere cõtentidit, quæ Aemilianus iam sexagenariâ deposuerat, ideoque nefas esset eam ad nuptias sollicitare, quando, ut sacri interpretes aiunt, sexagenarius numerus viduitati sacer est, ut infra suo loco plenius. Idem numerus, quem in manibus habemus, temporalem huius vitæ durationem, ac totum presentis seculi curriculum, quo hic degimus, interdum insinuat. Quod enim Quadraginta diebus, & Quadraginta noctibus Cataclysmus factus est in vniuersa terra, non tantum

Li præteriti

Prosper
de predic.
& bene-
dictioni-
bus Dei.
Cap. 3.

præteriti in hoc numero, quatum etiã presentis temporis animarum diluuium ostendit, quæ in scopulis seculi, atq. in gurgite flagitiorum diuersarumq. voluntatũ naufragijs fluctibus submerguntur. Huic expositioni suffragatur, quod in eadem sacra Genesi scriptum est de Columba post Quadragenta dies emissa ex arca; quæ cum nõ inuenisset requiem, reuersa est, ostendens per nouum Testamentum requiem Sanctis in hoc Mundo nõ esse promissam. sic & Quadragenta dies, quibus a Satana tẽtatur est Christus Dominus, totum huius seculi tempus insinuant, quibus membra eius, sanctam dico Ecclesiam, nunquam tentare desistit, quia Mundus, in quo Domino famulamur, et a quattuor ventis deliniatur, et a quattuor elemẽtis erigitur; quaternarioq; diurna et annua curricula peraguntur; diurna matutinis, meridianis, vespertinis, nocturnisq; horarum spacijs; annua vernis, æstiuis, autumnalibus, hyemalibusq; mensibus. decẽ vero sunt præcepta, per quorum obseruantiam Domino famulantes cõtra hostis indefessi malitiam decertamus, ex quo fit, vt totum ma-

Aug. cõt.
quinque
hærefes.
1. Reg. 17

litie nostræ tempus diserte Quadragenario numero cõprehendatur. Isti sane sunt Quadragenta dies, in quibus contra Goliath, et exercitum eius. i. contra Diabolum & Angelos eius Christianorum populus pugnare nõ desinit; nec tamen vincere posset, nisi verus David Christus, cum baculo. i. crucis mysterio descēdisset. Qui etiam octidua quadã presentia quæ promiserat, impleturum se fore demonstras, post resurrectionẽ, apparens Apostolis, & loquens de regno Patris, dicebat: Ecce ego vobiscum sum oĩbus diebus vsq; ad cõsummationem seculi. Quem tamen Quadragesimo die cęlos ascēdisse legimus.

Beda in
Act. 1.
De con.
distin. 1.
ieiuniũ.

Suffragatur antistes Augustinus in explanatione Psalmi 94. vbi legitur: Quadragenta annis proximus fui generationi: Quadragenta, inquit, anni hoc significauerũt quod est semper. Quadragenarius etenim numerus integritatem indicat seculorum, tanquã perficiantur secula per hunc numerum. Quod mysterium erudite describens venerabilis Beda lib. de templo Salomons: Ipsum, inquit, tẽplum, Ecclesie

Ecclesie typum gerebat. vnde recte præforibus oraculi Quadragenta cubitorum erat longitudinis. qui numerus sepe in significacionẽ 3. Reg. 6. ponitur presentis fidelium laboris, quo modo quinquagenarius in significacione futura quietis & pacis. Denario namq; numero continentur præcepta, quorum obseruatione ad vitam peruenitur. denario æque significatur ipsa, quam desideramus, & pro qua laboramus, vita perennis. quadratus vero est Mundus, in quo pro acquirenda eadem vita, certamus. Vnde & Psalmista congregandã de gentibus Ecclesiam præuidens aiebat: De regionibus congregauit eos, a Solis ortu, & occasu, ab aquilone, & mari. Decem aut quater ducta, 40. faciunt. Inde populus ab Aegypto liberatus, in figuram presentis Ecclesie, 40. annis in eremo multis laboribus exercebatur, simul & pane cęlesti reficiebatur. ac sic tandem ad promissam olim patriam peruenit. Exerceatur. n. tentationibus Quadragenta annis, vt labores Ecclesie, quibus totum per Orbem in obseruanda Dei lege desudat, insinuentur. Pascitur manna de Cælo per eosdem Quadragenta annos, vt ostēdat ipsas, quas Ecclesia tolerat passiones, spe denarij cęlestis, hoc est. æternæ beatitudinis esse lenãdas, vbi hi, qui nunc esuriunt, & sitiunt iustitiam, saturabuntur. & sicut eadẽ Ecclesia suo canit redemptori Deo: Ego autem cum iustitia apparebo in conspectu tuo: satiabor cum apparuerit gloria tua. Quadragenario rursus nostri corporis castigationem, omnemq; expiationem significari aduertenda litterarum documenta testantur. Omnis quippe reatus peccatorum in decachordo præceptorum admittitur, qui ductus per quaternarium elementorum, a quo potissimum error prouenit et culpa, producit Quadragenarium. quod astruit Gregorius Papa, dicens: In hoc mortali corpore ex quattuor elementis subsistimus, & per voluptates eiusdem corporis, præceptis dominicis contrahimus, præcepta autem dominica per Decalogum sunt accepta. Quia ergo per carnis desideria Decalogi mandata cõtemsimus, dignum est eandem carnem quater decies affligamus. tantum ille. Ceterum quia

Psal. 106

Num. 14
Amos 2.
Deut. 8.
Exho. 16.

Psal. 16

Hom. 16.
i Math.
cap. 4.

peccatorum emundatio per ieiunium & eleemosinam fit apposite,
 Tob. 4. 1: loquente in Scriptura Spiritu sancto & dicente: Eleemosinis &
 fide delicta purgantur. Et iterum: Cum facis eleemosinam præ-
 mium bonum reponis tibi in die necessitatis, quia eleemosina libe-
 rat a morte, & non patitur ire in gehennam. Item denuo dicit: Si-
 cut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum. Ideo
 quoque Psalmus Quadragesimus animas nostras celesti purifica-
 tione mundificaturus, de eleemosyna differit opportune, beatum
 terque, quaterque prædicans eleemosynæ largitorem, multiplicique
 illum benedictione concelebrans. Beatus (inquit) qui intelligit su-
 per egenum, & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. Do-
 minus conseruet eum, & beatum faciat eum &c. Quid de Ieiunio?
 Naturam sequamur, Vrsa foeta dies quattuordecim (ut
 scribit Aristoteles) immobilis manet, sine cibo vero diebus Qua-
 draginta, tantum pedis dextri linctum sese sustentans. hoc reme-
 dio vititur in morbo intestinorum. Serpens item, cuius prudentiam
 nos imitari mandat IESV in Euangelio, quando serue-
 rit, perdit aspectum, & si voluerit redire ad iuuentutem, ieiunat
 Quadrageinta diebus, ut laxetur pellis eius, & sic angustum
 foramen inquirat, ut dum nititur exire inde, pellem senectutis
 deponat. Quid autem est vetusta serpentis pellis, nisi praua,
 & vetus consuetudo carnalis corruptionis? quam si quis appetit
 deponere, illum oportet carnem suam ieiunio Quadragesimali
 castigare. Inde dicit Leo sermone de Ieiunio decimi mensis,
 quod per voluntarias affectiones abstinentiæ caro concupiscenti-
 j moritur, & spiritus virtutibus renouatur. Quare numerus
 Quadragenarius sanctorum antiquæ legis Patrum ieiunio sancti-
 ficatus dignoscitur. Siquidem Moyses ut legem semel, & iterum
 mereretur accipere, bis ieiunauit Quadrageinta diebus, et Qua-
 draginta noctibus. Helias itidem propheta fugiens Iezabel, &
 Dei desuper ira pendente, ambulauit in fortitudine cibi sumati,

Psal. 40.

De hist. aial. li. 6. ca. 30. & li. 8. c. 17.

Matt. 10. D. Hier. ad Præli- dium de rone ce- rei pa- schalis. Augu. in Ciuitat. Dei lib. 8. c. 15.

Exho. 24. 34.

3. Reg. 19.

& allati angelico ministerio Quadrageinta diebus, & noctibus,
 non manducans neque bibens, donec venit ad montem Dei Horeb il-
 luc diuersaturus, & Deum compellaturus. Ipse denique Dominus
 noster Christus legis, & Prophetarum consummatio, priusquam a
 Satana tentaretur, statim post susceptum Baptismum, Quadrage-
 narium dierum ac noctium numerum ieiunio decorauit, tum ut ad-
 uersas tentationes superaret, tum ut nobis formam purificationis
 ostenderet Quadragesimæ. Omnis enim Christi actio, nostra est in-
 structio, quia ipse est via, & magister, qui in se ipso nobis viam
 ostendit, dicens: Quemadmodum ego feci, ita & vos faciat. Ut
 igitur Christum Dominum imitentur Christiani, & Ecclesiæ simul
 præcepto obtemperant, astringuntur & ipsi sub pœna peccati mor-
 talis ad obseruandum quotannis Quadragesimali ieiunio, cum id
 ipsum præcipiat Ecclesia, ut legitur de con. dist. 5. c. Quadragesima.
 Enimvero non tantum vocabulo nominis; sed & re Christiani
 esse contendere debemus, ac Christum (a quo tam dignum, & ho-
 norabile nomen sortimur) in his quæ imitanda proposuit, insequi,
 quare & in obseruatione ieiunij Quadragesimalis. Si enim quæras unde
 constat numerus Quadragesimus, inuenies surgere ex quaternario
 in denarium ducto. quaternario nouum Testamentum signifi-
 ficatur, quoniam in quatuor Euangelistis consistit; Denario, ve-
 tus. quia in decem mandatis legis continetur. Quadrageinta ergo die-
 bus ieiunat, qui ab illis omnibus se immuncem, & ieiunium custo-
 dit, quæ utrumque Testamentum facere interdicit. ut sicut caro
 exterius ieiunat a cibis, ita & animus interius ieiunet a vitijs. Di-
 cit enim Scriptura, Non occides, non mechaberis, non furtum facies,
 non falsum testimonium dices, non concupisces rem proximi tui,
 & similia. hi sunt illi cibi, a quibus utrumque Testamentum præ-
 cipit abstinere. Et qui carnem ieiunij macerat, nisi interius ab
 istis cibis se ieiunium custodiat, haud bene ieiunat. Quadrageinta
 ergo diebus Christum imitantes, ieiunamus, quatenus in ciborum ieiunio,
 ieiunium corporis; et in dierum numero, cordis ieiunium demonstramus.

Matth. 4

De Se- pul. c. 1. De elec. signifi. 2. q. 2. De 9. Ioan. 13.

At vero quod ipse Dominus noster multifariam sanctificauerit numerum Quadragenarium, in alijs etiam operibus, quam ieiunio exinde fit perspicuum, quia Quadraginta septimanis (vt perhibent sancti Patres) in utero Virginis portatus est. Quadraginta diebus a natiuitate in domo Bethleemica (quae fuerat ei natalitia) detentus est, antequam offerretur in Tēplo. Quemadmodum n. seruatum veteribus tradunt, vti gestans utero ante partum ne sacra adiret Quadraginta diebus, qui dierum numerus dicebatur Tesseracoston; sic a partu masculi totidem diebus decurrebat mulier, quae enixa fuisset masculum, antequam in templum domo abiret, & puerum deferret. sic n. scriptum est Levit. cap. 12. Mulier si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit septem diebus iuxta dies separationis menstruae, & die octauo circumcidetur infantulus, ipsa vero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis suae. Si igitur septem diebus immunditiei addiderimus triginta tres purificationis, fient Quadraginta. Ex sententia siquidem Hippocratis & Aristotelis, quos hac in re secutus est Galenus, vt intra septem dies fiunt seminis effluxus: ita intra Quadraginta, abortus. atq; vt recens nati solent intra septē dies perire, forsasse quia tū purgari desinunt quae cōcepere, si erit masculus: ita quibus effugiunt, alium, eumq; proximum periculi finem habent Quadraginta dies; atq; vt supra septem dies contentum intra uterum semen esse, certa est conceptionis nota; cum vero transit pragnationis Quadragesima dies, abortus periculum maximum recessit: pari mensura cum recens natus (respondent. n. vitæ principia principijs generationis) attigit octauum diem, homo iam vitalis est. cū Quadragesimum, robustior, viuacior, & sapientiae iam fit particeps. Indicio est, quod eorum qui septimum euaserunt, multi moriuntur intra Quadragesimum: a Quadragesimo vero incipiunt iam pueri ridere, quasi firmiores iā facti, et sapientiae quaedam exordia ostēntes. Infantem siquidem ante Quadragesimum quoq; diem inter vigilandum, neque ridere, neq; lacrimas fundere visum affirmant:

dor-

dormientes vero fecisse vtrumq; referunt. Merito ergo, atq; vt natura ipsa poscebat, institutum est, vt puer die octauo circumcidetur, vt qui iam vitalis esse cognosceretur; mater vero ingrederetur in sanctuarium, illum Deo oblatura Quadragesimo, vt qui magnū recens natorum periculum euasisset, & roboratus iam esset, & sapientiae inditia praeseferret. interim mater iubebatur manere in sanguine purificationis suae. Rursus Quadragenarium numerum decorauit Dominus quādo Quadraginta mensibus mundo publice praedicauit, & Quadraginta horis mortuus delituit in sepulchro, computata. s. hora qua spiritum emisit, & vltima hora Dominicae noctis, in qua resurrexit. Deniq; Quadraginta diebus post resurrectionem suam Dominus Discipulis suis se ipsum viuum praebuit, ut primum Actuum Apostolicorum caput meminit, qui dierū numerus conresurgentem Christo peregrinationis huius Ecclesiam designat; sicut dies quinquagesimus, quo Spiritus sanctus accipitur, perfectionem quietis beatæ, qua labor Ecclesiae temporalis denario aeterno remunerabitur, congruenter exprimit; Nam & ipse numerus Quadragenarius, equalibus partibus cōputatus, addit amplius ipsum denarium, & fiunt Quinquaginta, tanquam merces laboris, & continentiae. Quadragenarij. n. dimidium est 20, quarta pars 10, quinta 8, rursus octaua 5, decima 4, vigesima 2, & Quadragesima 1. Viginti autem, decem, octo, quinq; quattuor, duo, & vnum pariunt quinquaginta. Cuius quidem computi facillime patet figura, quoniam praesens conflictus gaudium nobis Iubilæi, quasi latenter generat sempiternum, Apostolo dicente: Quod in praesenti momentaneum est, & leue tribulationis nostrae supra modum in sublimitate aeternum gloriae pondus operatur nobis. Vera est autē nostra beatitudo corporis, & anima nos immortalitate gloriantes summa & beatæ Trinitatis aeterna visione satiari. nam quattuor notissimis qualitatibus consistimus; in interiori autem homine, toto corde, tota anima, tota mente Deum diligere iubemur. Et hoc est perfectum vitæ denariū, Diuinae nos gloriae praesenti visione letari.

Aug. de
Trin. lib.
4. c. 6.Hier. de
celebra-
tione Pa-
schæ.

2. Cor. 4.

Ceptum profequamur opus ostendentes expiationi peccatorum, & pœnitentiæ in hoc vitæ incolatu subeunda accommodari Quadragenarium, & conuenire orationi, & sacco, & lachrymis, & perseuerant: & deprecandi. Pestis contagione suspectos, perfectis Quadraginta diebus, absoluedos docuere Legislatores, & Medici, quod Quadraginta diebus terminentur morbi etiã chronici. quæ causã etiã fuit cur uulneratis ultra Quadraginta dies, intereuntibusq. non censeantur mortis causã præbuisse vulnerum illatores. curq. Quadraginta diebus, qui Gallico morbo laborant, uel consimili chronica ægritudine, decoctum ligni Guaiaci fere potare iubeantur. Motus quoque a grauioribus plerisq. valetudinibus ad conualescentiã ex Quadragesima terminari die passim conspiciuntur. Quare qui de Thermis volumen edidit Andreas Baccius Elpidianus hæc scribit cap. ult. lib. 3. Saluberrimum ob id omnibus esse censetur, ut diutius post balneum nihilo magis sibi indulgeant, quam in balneo, ita ut summa eius obseruationis sit Quadragesimus dies; qui sicut motuum nature, ac morborum, ita & medicinæ in suis ministerijs est terminus, ueluti peremptorius. Quadraginta diebus duodecim exploratores circumierunt terram Chanaan. Quadraginta annis fletum commemorat Propbeta, quasi iam tempore expiationis expleto, liberationis tempus a Domino iure debeat impetrari. Ter Quadraginta annos dedit Dominus respicienti mûdo, priusquam tempore Nobe diluuiò genus humanum disperderet. Quadraginta postea dies aque Cataclysmi mundauerunt super terram, abstergentes hominum piacula, & purgantes eam a peccatis ante commissis, ut sextum & septimum Genesios cap. enarrant. Iustum n. erat, ut qui per quattuor elementa Mundi, quibus omnia constare dicuntur, dum ea diligit & fouet, Deum offenderat, in ipso numero puniretur. Decem plagas, quibus percussi Aegyptij, dies Quadraginta perdurasse refert Suidas ver. Aegyptus. Quadraginta plagis emendabantur, qui commeruissent. ad hunc enim modum legitur in Deuteron. Pro mensura peccati erit & plagarum modus,

modus, ita duntaxat, ut Quadragenarium numerũ non excedant, ne sceleratus ante oculos tuos obeat frater tuus. Probabile est autem, ob humanitatem, vnã plagam remitti solitam, ut citra numerum prescriptum consistere. unde Paulus Apost. *Quinquies* ^{2. Cor. 11} *Quadragenas* vna minus se accepisse testatur. Querens Theophilastus, cur vna minus accepit Apostolus dicit, apud Iudeos lege cautum, ut si quis vel vnã plagam supra Quadragenas accepisset, ad honores & dignitates consequendas non amplius idoneus haberetur; quare Hebræos iussisse tot numero plagas, vna minus infligi, ne Paulo cederet ad ignominiam, si forte percussor ultra constitutum numerum progressus esset. quod si errore vel casu aliquo accidisset, eum esse voluerant Quadragenam. Cupiebant. n. eum per eiusmodi castigationes ad se trahere. quod si facere potuissent, par erat, ut hominis doctrina, ingenium & sancti vis, honores sibi deposcerent, quis nequaquam deserere recusassent. Cavebant vero, ne ad repulsam locus esse posset ignominie. quod tamen in Apostolis locum habere nõ potuit. unde ibant gaudentes a conspectu concilij, quod digni habiti essent, qui pro noĩe IESV contumeliã paterentur. Hoc numero taxantur viri, qui in Pauli mortẽ cõiurauerãt, illũ educi de carcere querentes; ut cõsiliõrum suõrum iũtibus interficerent, quem cõgressione persecutionis publice superare nequibant, *Act. c. 23.* Quadraginta annis traditi filij Israel in manus Philistinorũ, ut habetur *Judic. c. 13.* Paulo antequã Antiochus Epiphanes Syriæ rex captis Hierosolymis, atq; spoliato thesauris templo, Iudeorum gentẽ in extremũ adduceret calamitatẽ, in celo conspẽcti sunt Quadraginta diebus homines tanquam diuersæ acies in curribus concurrere magno armorum fragore strepituque equorum, ut legitur *2. Machab. 5.* Qualis vero Iudeos subsecuta sit poena, pro eo quod auctore vitæ IESV Christum a semet conclamauerant auferri, testatur præter alios Eusebius lib. 3. hist. Ecclesiast. ca. 7. Nam contra Iudeos *Vespasianus* cum filio *Tito* a Romanis missus est, ut sicut *Dei* ^{Iohã. 19.} *Filium* vna cum *Patre* negauerant, dicentes: Non habemus regem,

regem, nisi Cesare sita patri & filio Vespasiano s. Tito merito exterminandi traderentur, qui in festo Azymorum, in quo Iudæi ipsi perfidi mortem Christi perpetraverant, innumeros fere eorum populos, qui Hierosolymam ad ipsum festum celebrandum conuenerant, concluserunt. Tanta autem fuit, teste Iosepho, quæ aderat prostratorum multitudo, ut undecies centena milia perempta fuisse dicantur; electos autem quosque iuuenum per diuersas prouincias in seruitutem perductos nonaginta milia. Tanta denique eodem in populo uilitas fuisse dicitur, ut quis uno argenteo dato triginta sibi emeret Iudæos, quod nutu Dei factum esse, nemo qui ambigat. Vt qui Deum dominum suum, quasi vile mancipium, uili precio vendiderant, uiliori precio & ipsi uenderentur. Non tamen Iudæos, pro his quæ in Christum commiserunt piaculis, ultio subsecuta fuit. Verum pietas ac clementia Dei, licet ingratis, fuit oblata: nam Quadraginta post admissum piaculum, continuè protrahenda annis impiorum pœna differtur. In quibus & Apostoli omnes, præcipue tamen Iacobus, qui frater Domini dicebatur, in Hierosolymis Episcopus constitutus, indefinenter populum commisse impietatis feralis ausi de scelere commonebat, si possent forte commissi criminis agere pœnitentiam. Osi debet namque eis Deus per suam patientiam, quod eorum quaereret pœnitentiam. Verum quia Quadragenarium annorum numerum pœnitentiæ sacrum, & expiationi, transgredi uoluerunt, dedit eos Deus in dispersionem.

Cap. 3. Huic argumento sunt Niniuite, ad quos missus Ionas, cum clamantem audissent, ac dicentem: Adhuc Quadraginta dies Ninive subuertetur. dignos fecere pœnitentiæ fructus. Quare Dominus misertus est super malitiam quam loquutus fuerat, ut faceret eis, &

Ezec. 29 non fecit. Quadraginta annis non habitata Aegyptus, impœnitentiam designat. Quadraginta diebus dormiens Ezechiel super latus dextrum, assumpta iniquitate Iudæ, Quadraginta annos captiuitatis domus Iudæ, designauit. Quadraginta annis contulerat Deus

Psal. 91. Opt. Max. beneficia Israelitis, qui non sunt conuersi. Quadraginta annis iudicatis Heli Israeliticum populum, designat transgressionem

mādatorem, idco iudicat Quadraginta annis, quia legis auferam disciplinam ad timorem subiecta plebis exhibuit, ut materiam humanæ conditionis per concupiscentiam fragilem per timorem retineret. Quadringentis annis populus seruiturus in Aegypto nuntiatur, qui faciunt quadraginta decadas, siue quattuor ecatontadas. In Parentalibus denique Quadragenarij usus non modicus. Aethiopum populi sub Pretoriario defunctos lugent Quadraginta dies, auctore Antonio Sabellico. Aegyptij totidem diebus corpus conditum obseruabant, pro defuncto speciales orationes, elemosinasque facientes. cuius rei argumentum Ioseph, qui præcepit seruis suis medicis, ut aromatibus condirent patrem in Aegypto uita functum. quibus iussa explentibus, transferunt Quadraginta dies. Iste quippe mos erat cadauerum conditorum. Gen. c. 50. & habetur. 13. q. 2. quia alij. Eundem numerum Quadraginta dierum in ceremonijs funebribus obseruant Galli. ex quo (ut refert Bartholomæus Casanens) per officialem Heduensensem sententiatum fuit, quod domicella Iaquelina de la Trimiolle, filia nob. D. Georgij de la Trimiolle Locumtensis Regij generalis in Burgundia, citata coram ipso super certis promissionibus matrimonialibus per uerba de presenti, instante procuratore Episcopali, & ad denuntiationem Mag. D. Iohannis de la Bulme domini de Pesme, non tenebatur comparere in iudicio, nec exire domum ante Quadraginta dies, computandos a tempore mortis dicti. q. eius patris. Addit Cælius Rhod. non solum a Gallis, sed a Scythis etiam obseruari, ut Regem fato functum totidem diebus custodiant, quibus fit integerrimum, & amictu ferali proceditur. elapsis autem Quadraginta diebus, nouum creati Regem. Iam uero & priuatorum Scytharum inferias hunc in modum fieri solitas legimus. defunctorum corpora condiunt eaq. palustris imposita proximi ad amicos circumferunt, qui cadauer suscipientes, sepulchrum his, qui illud sequuntur, exhibent, atque hoc modo Quadraginta diebus priuatorum hominum comitatus circumagitur, post hæc humatur. Significant autem hi dies aliquid pœni-

1. Reg. 4.
Gl. inter
lin.

Gen. 15.

In Cata-
log. Glo-
rie Mun-
part. 2.
arg. 5.Lect. an-
tiq. lib. 7
c. 21.

penitentia, qua peccata scelerantur, vt per tot dies accommodatos humiliatiōi penitentium, intelligatur in ieiunijs sua decessisse peccata, & diuinam impetrasse misericordiam. Vel etiam hac de causa seruatur Quadragenarius, vt quod illi in doctrina quatuor Euangelistarum, & in decem praeceptis peccauerunt, sibi condonetur. D. Hieronymus Epistola ad Iulianum: Laudent te, & tuas contra Diabolum victorias panegyricis prosequantur, quod lato vultu mortem tuleris filiarum, quod in Quadragesimo die dormitionis earum lugubrem vestem mutaris. haec ille. Ex his apparet numerum Quadragenarium sacrum fere habitum in preparationibus, et peccatorum expurgationibus, atq; designare nobis tempus vite praesentis, quod penitentia, abstinentia, & lucta cum aduersitatibus, & malis est transigendum.

DE NUMERO XLII.

Quadragesimus secundus numerus spirituales viam veniendi ad Christum per huius vite peregrinationem designat. Cum enim Moyses electam a Deo familiam erueret de iugo Aegyptiaca seruitutis, vt illam in terram promissionis induceret, Quadragesima duabus mansionibus eo peruenisse diuina testantur oracula. Haec autem spiritualiter intelligenda esse nemo in sacris litteris vel leuiter versatus ambiget, cum nulli dubium sit vniuersa, quae in veteri Testamento Iudeis contigerunt, nunc in Evangelica lege, & si secundum litteram vera sint, altiori tamen modo & sublimiori quodam mystico sensu a nobis semper recipienda atq; intelligenda esse. quare haud incongrue haec ad nos spectare videbimus. hoc etenim numeri sacramento peruenit Christianus ad illud bonum, quod praeparauit Deus, sub quo mystico numero seruatur noster IESU Christus a primo Patriarcha peruenit ad Virginem, quasi ad Iordanem, qua pleno

gurgite

gurgite fluens Spiritus sancti redundabat gratijs. Fit (inquit Hieronymus) mansionum catalogus a prima vsque ad vltimam, & numerantur simul Quadragesima duae, de quibus Matth. loquitur: Ad Fac biolam. Cap. 1. Ab Abraham vsque ad Dauid generationes quattuordecim; & a Dauid vsque ad transmirationem Babiloniae generationes quattuordecim; & a transmiratione Babilonis vsque ad Christum generationes quattuordecim. i. simul generationes Quadragesima duae. Orige. in Num. ho mil. 27. Per has currit verus Hebraeus, qui de terra transiit festinat ad caelum, et Aegypto seculi derelicta, terram promissionis ingreditur. Haec Hier. Porro Aegyptus pro hoc Mundo semper accipitur. Vnde in Epist. catholica Iudas Thadaeus frater Iacobi: Cap. vii. Comonere, inquit, vos volo scientes semel oia, quonia IESU populum de terra Aegypti saluans, secundo eos, qui non crediderunt, perdidit. et ne putares de Iesu dici filio Naue, statim sequitur: Angelos vero, qui non seruauerunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domiciliu, in iudicium magni diei vinculis aeternis sub caligine reseruauit. Indicat etiam praesens numerus militantis Ecclesiae tempus, quo Domino cooperante in spera futuri sabbati laborat. nam septies seni, Quadragesima duo faciunt, & sex quidem ad opera; septem vero ad requiem significandam pertinere nullus est qui dubitet. Vnde Populus de terra Aegypti saluatus, 40. quidem annos in deserto moratur; verum quia sub spe intrandi in requiem sedulus exercetur, septies sena. i. Quadragesima duo in via artissima castra figit, e quorum vltimis, dum Iesum suscipit ducem, mox aperto Iordane, promissas olim sedes, deuictis hostibus adit; sicut & Dominus IESU Christus Quadragesima secunda generatione, ex quo mundus cecitatis praescae tenebras, Abraham credente, discussit, adueniens in carne Baptismi nobis lauacro caeli ianuas patet. Et ipsi perfecto virtutum cursu, in quo, quod non videmus sperantes, p. patientiam exspectamus, sub eiusdem, vt dictum est, numeri sacramento, post siccatum Christo duce fluium, promissa patria caelestis perueniemus ad regna. Qui quoniam ipso, qui tricenarius inchoauit, Baptismo, totius sit Ecclesiae sordes

expia-

expiaturus, eorundem quoque numerorum mystica cognatio declarat. Quia videlicet 30. aequalibus suis partibus computata, pariter amplius 12. qui est Patriarcharum, & Apostolorum numerus, & sunt 42. habent. n. 30 partem tricesimam, unum; quintamdecimam, 2; decimam, 3; sextam, 5; quintam, 6; tertiam, 10; dimidiam, 15. quæ simul posita, 42. consummant. Vbi mystice innuitur totam Ecclesiæ perfectionem in Christi fide & gratia consistere, quæ a Patriarchis primo agnita, Apostolorum est latius voce diffamata; nec esse nomen aliud sub cælo, in quo oporteat saluos nos fieri, quo modo in 42. nulla est particula, quæ non aequalibus tricenarij numeri contineatur in partibus. Tricenarius ergo numerus suis partibus Quadragesimum & secundum complet, quia Dominus Ecclesiam sui Baptismatis sacramentis, & nunc laborantem temporaliter munit, & finitis laboribus ad requiem æternaliter perducit. Sunt huius numeri alia discutienda mysteria. Cum enim superabundet partibus, tempus notat, quo regnaturus est Antichri-

Cap. 11. stus: de quo in Apoc. hæc legimus: Civitatem sanctam calcabunt mensibus Quadraginta duobus. Iterum: Data est bestie potestas facere menses Quadraginta duos. Item: Mulier fugit in solitudinem, ubi habebat locum paratum a Deo, ut ibi pascant eam diebus mille ducentis sexaginta. si enim dies 1260. diuidas per 30. habebis nimirum menses Quadraginta duos Lunares, tricenis diebus per menses singulos distributis. Ad huius temporis insinuationem Cap. 12. spectat quod in eadem Apoc. scriptum est: Data sunt mulieri alæ duæ aquilæ magnæ, ut volaret in desertum in locum suum, ubi alitur per tempus, & tempora, & dimidium temporis. Et in Daniele: Putabit quod possit mutare tempora, & leges; & tradentur in manu eius usque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis. Tempus namque, & tempora, & dimidium temporis, tres annos, superq. dimidium annum, id est menses Quadraginta duos intelligimus. quia tempus appellatur unus annus, quod omnis præcipua, vniq. observabilis, & tota temporis varietas unius anni cõ-

ner-

uersione contineatur. Unde & cap. 4. idem propheta Daniel dicit mutanda septem tempora super Nabuchodonosor, id est septem annos efferationis eius. D. Hiero. in cap. 7. Danielis: Tempus, inquit, annum significat, tempora iuxta Hebraici sermonis proprietatem, qui & ipsi dualem numerum habent, duos annos præfigurant; dimidium autem temporis sex menses, quibus Sancti potestati Antichristi permittendi sunt. Est idem numerus, quem præ manibus habemus, multarum calamitatum significatiuus. Omnia Põtificatum gerente, Antiochus Epiphanes Hierosolymam cepit, prædam multam egit, Temploq. Dei spoliato, idolum quoq; Templo imposuit, religionem omnem cum victimis & ceremonijs sustulit ad menses Quadraginta duos. tanto n. tempore persecutionem eam durasse legenti primum & quartum cap. primi lib. Machab. manifestum est. Præterea in diebus Helig Thesbitis propter peccata Achab, & populi Israhel, clausum fuit cælum annis tribus, & mensibus sex, ut legitur 3. Reg. 17. Luc. cap. 4. quod perinde est, ac si dixisset mensibus Quadraginta duobus. Denique Quadraginta duo millia de Ephraim, quæ percussit Iephthæ, significant omnes rebelles qui in sex atatibus fuerunt, condemnandos in fine Mundi, qui dicebant: Nolimus hunc regnare super nos. Præter supradictas afferunt Theologi aliam huius numeri significationem; quæ nobis insinuat longanimitatem Dei ad expectandam in nobis fructum pœnitentiæ, & conversionem ad bonum, quod post Dominicam passionem, duos supra Quadraginta annos expectauerit Deus pœnitentiam, & emendationem Iudæorum in melius. Verum postquam diutina illa expectatione facti sunt deteriores atque crudeliores in persecutione fidelium, Quadragesimo secundo post transfactam Domini passionem anno, venerunt Romani, & tulerunt locum, & gentem. ut adimpleretur quod dictum fuerat Psal. 108. In generatione una de leatur nomen eius. quem locum dilucidans D. Hieronymus hæc scribit: Post passionem Domini, Quadraginta duo anni transierunt, & populus ille deletus est. Siquidem perfecta ætas quadragesimo

Niceph.
lib. 1. c. 6Iosiph.
Antiqui.
li. 12. c. 6.

Iudi. 12.

Augu. in
Iud. quæ
stio. 49.
Luc. 19D. Hier.
in psal.
108.

gesimo anno venit. post passionem ergo Domini quadragesimo secundo anno deleta est Hierosolyma. Videte ergo quoniam in generatione una deletum est nomen eius. Hastenus ille. Hoc etiam figuratum dicunt per id historicum quod quarti libri Regum secundo capite scribitur de Heliseo, quo ascendente per viam in Bethel, pueri parui egressi sunt de ciuitate, & illudebant ei dicentes: Ascende calue, ascende calue. qui cum respexisset, vidit eos, & maledixit eis in nomine Domini, egressiq; sunt duo vrsi de saltu, & lacerauerunt ex eis Quadragesima duos. Quem locum exponens Isidorus (vt adducit Glo. ordinaria ibidem) ait: Heliseus: salus Dei. is est qui saluator uocatur, cui illudunt Iudei; quia in Caluarie loco ascensus erat in crucem. sed Christus postquam ascendit in celos, sicut Heliseus ascendit in Bethel. i. in domum Dei, Quadragesimo secundo anno immisit duos vrsos de syluis gentium, Vespasianum. s. Titum, qui eos crudeli strage deiecerunt, ibique sanguis eorum effusus est ubi Dominum suspenderunt. Et sicut tribus annis cum dimidio, quibus Saluator Mundi docuerat, Dei gratiam contemserant: ita tribus annis cum dimidio eos Romani ipsi principes obsidione atroci, atq; durissima affligerunt.

DE NUMERO XLV.

Abolutam infantis in utero conceptionem numerum sortitam fuisse, 45. attestantur Physici, quia totidem fere diebus semen embryo factum vegetatur ac transformatur, quo usq; in corpus organicum perfectum suis debitis & organicis mensuris conducatur, vt dispositus sit ad suscipiendam animam rationalem. Complentur quidem aliqui partus triginta diebus, sexto nascentes mense, sed propter teneritudinem non posse superuiuere dicuntur. Quidam vero perficiuntur diebus trigintaquinque, qui septimo mense prodeunt in lucem, & id ge-

nius

nius viuere posse compertum. Adhuc quidam quadraginta diebus formari dicuntur, qui in mense octauo nascuntur; at neque istos in vita seruari manifestum est. Nam Galenus et alij omnem insan-
Hippocri-
Metapoli-
tinus.
 tem in septem mensibus motum habere dicunt, qui si adeo fortis est, vt possit exire ad vitam, vtique conualescere. quod si tunc septimo mense non egredieretur, ipso suo motu debilitari, & etiam summe pati: vnde, si etiam sequenti mense, videlicet octauo exierit, viuacem esse non solere. Vt plurimum autem formari volunt Quadragesima quinque diebus, nono nascentes mense, atque hos superuiuere. quod si formatio transisset ad quinquagesimum, decimo mense nasci, eiusmodiq. difficilem vitam agere. hanc quidem esse postremam finem, qua mulier parere possit, testatur Auctor libelli de carnibus, qui inter Hippocraticos numeratur. deceptasque esse omnes, que se vndecimo mense affirmant peperisse, mensium suppressione anticipante conceptionem; infra illam vero finem esse alios plures. Inter omnes autem pariendi fines, qui maxime videntur, iuxta id quod deprehenditur experimento, naturales sunt dies 270, qui complent nouem menses grecos, hoc est vulgares. Quare libro secundo Machabeorum capite septimo hunc in modum alloquitur mater filium suum minimum: Fili mi miserere mei, qua te in utero
Alcabiti-
tius.
 nouem mensibus portavi. Nec est quod alicui mirum videatur, quod nouem mensium numerus adeo natura gerendo partui arripserit. Sunt enim nouenarij vires admodum potentissima, maximeq. inter impares omnes numeros eminentissima. quare Poetę Musis adscribit hunc numerum, quem arbitrantur esse perfectum. quoniam circa medium eius, id est, vnum quasi numerum iustitia, id est, Octonario se medium inserit. nam octo (vt alibi demonstrauimus) propter equalem ad vltimum distributionem, a Pythagoręis iustitia nominatur. rursumque est impariter impar, scilicet quia in tres diuisibilis terniones, quorum quilibet in tres diuiditur unitates. e primis etiam conflatus est cubis unitate, & octonario. alio quoque modo e duobus triangulisternario, & senario, quorum
 K k uterque

uterq; est perfectus. quod vero sit quadratus primum imparium numerum radicem habens, dictu superfluum. Nouenarius denique (quod enotetur hoc potissimum loco, dignum prorsus est) in trigonum ductus, efficit numerum 45, quem tractandum assumpsimus. Quod si Astrologorum scholas percurrere volueris, inuenies statim singulis vteri gerendi mensibus, singulos præesse planetas. ideo octauo mense natos viuere haud posse, quoniam qui primo, idem octauo mēsi Saturnus dominetur planeta frigidus, & siccus, hoc est, qualitibus vitæ contrarius: Mēsi autem nono, Iupiter Fortuna maior, calidus & humidus; vt septimo mēsi Luna frigida et humida. Adducunt Chaldaei multas, easq; probabiles rationes, asserentes actum vitamque nostram stellis tam vagis, quam stantibus esse subiectam, earumq; vario multipliciq; cursu genus humanum gubernari; sed ipsarum motus schemataq; & effectus a Sole crebro immutari. nam vt alie occasum, nonnullæ stationem faciant, nosq; omnes hac sua disparilitate pariter afficiant, Solis fieri potentia. Itaq; eum qui stellas ipsas, quibus mouemur, permouet, animam nobis dare qua regamur, potentissimumq; in nos esse, moderarique quando post conceptionem veniamus in lucem; sed hoc per tres facere conspectus. Quid autem sit aspectus, et quot eius genera, paucis aperiemus, si illud prius adnotabimus natiuitatem persimilem esse generationi, quia natura emittit foetum in illa cæli cōstitutione, qua similis est constitutioni generationis. Inde dixit Hermes quod locus Lunæ in hora infusionis spermatis in matricem, est horoscopus in natiuitate: gradus vero oriens in conceptione, est locus Lunæ in natiuitate; et Ptolomeus dicit in Centiloquio: In quo signo est Luna in genitura, illud in conceptu fac ascendens: & in quo signo fuerit in conceptu, illud aut eius oppositum fac ascēdens in partu. Libro quoque de Iudicijs astrorum, duo statuens humani corporis principia, primam scilicet generationem, & natiuitatem, natiuitati præfert generationem. Cum ergo circulus Heliophori, in quo Sol, & Luna, ceteraque stellæ vagæ feruntur, in partes duodecim

Ptol. in
ceterū enū
ciatis a-
phor. 15.
lib. 3. c. 1
Quadri-
partiti.

totidem signis redditas æquabiliter sit diuisus, eū Sol annuo spacio metitur, ita in vnoquoq; signo ferme vnum mensem moratur. Sed signum quodlibet cum ceteris singulis habet mutuum conceptum; non tamen vni formem cum omnibus; nam validiores alij, infirmiores alij habentur. Igitur quo tempore partus concipitur, Sol in aliquo signo sit necesse est. quem proprie vocant locum cōceptionis. Sol ergo cum in proximum signum transcendit, locum illum cōceptionis, aut aspiciat, aut non. Proximantia n. signa inuicem se videre omnino insciuntur Astronomi. at cum in tertio est signo, hoc est vno medio interposito, tunc primum illum locum vnde profectus est, videre dicunt, sed valde obliquo, et inualido lumine, qui aspectus Sextilis appellatur. cuius natura a primo signo fit ad tertium, a tertio ad quartum, tunc ad septimum, deinde ad nonum, a nono ad vndecimum. hunc autem aspectum non vsquequaq; receperunt, quod minimum ad maturitatem partus conferre videretur. Cum vero Sol in quartum signum peruenit, et media duo fuerint, videt aspectu Tetragono, quoniā linea quam visus per tendit, quartam circuli partem abscondit. fit is radius a primo ad quartū, a quarto ad septimū, inde ad decimū. Quare si fuerit Sol in decimo zōnio tēpore natiuitatis, in quo fuerat tempore, e prima generationis, viuet quiddē infans, sed cū difficultate, quia quadratus aspectus est discordia atq; medie inimicitia. Vt si proliet in lucem Sole septimū signum occupante, sed non facile respectu oppositionis; immo (si Cardano creditur) habebit vngues imperfectos, ac cutim non ex politā; et vix vnus hoc in mēse nascitur, qui aliqua nō habeat in corpore vitæ. seu debilitates, & ægrotudines inseparabiles. Si vero infans hęc in lucē natus fuerit Sole nonum a generatione signum possidente, nascetur validus, quo ad rōnem signorum & radiorum, quia Trigona radiatio est omnium potentissima. Ceterum si vterum exhibit Sole in sexto vel octauo signo existente haud vitam ducere poterit, quia nullus intercedit aspectus, cum huiusmodi numeri nō sint pars integra duo denarij. Veteres n. rōnem aspectuum attulerunt ex numeris, vt

numero illo partium inter se, sidera separata iuncta dicerentur, qui in aliquem numerum ductus, vniuersus Zodiaci partes numerant. Hexagona. vi. radiatio duobus signis computatur, quae sunt sexta pars duodecim partium. Quadrata radiatio partibus fit tribus, quas si per 4 duxeris summam colligis 12. Pariter Trigonum ex quattuor partibus constat, quas si triplicaueris, enascetur idem Duodenarius. sex deniq; partium intervallo diametra fit radiatio, duplicatus enim hic numerus integrum numerum 12 partium efficit. Accedit alia profrenda ratio, qua perspicuum erit, cur ceterorum conspectuum plenissimus potentissimusq; sit trigonus. & nono mense nati infantes maturi sunt & perfecti. Ex signis Zodiaci quaedam masculina sunt & diurna; quaedam feminina & nocturna. Et ex his alia sunt calida & sicca, ut ignis; frigida, & sicca, ut terras calida et humida, ut aer; frigida et humida, ut aqua. In nono signo viget consonantia, tum sexus, quod vtraq; masculina & diurna, vel feminina et nocturna. tum etiam qualitatum, quoniam vtraq; vel ignea sunt, vel aerea, vel aquea, vel terrea. Namq; ab Ariete nonum signum est Sagittarius, vtraque masculina, diurna, calida et sicca, sicut ignis. In septimo autem signo sexus quidem consonantia reperitur; sed in vna consentiens qualitate, dissentit in altera, quia septimum ab Ariete Libra est, vtraque masculina, & diurna; sed Aries calidum est, & siccum, Libra calidum, et humidum, sicut Aer. Adhuc in decimo quolibet signo vna consonat qualitas; sed altera discrepat. Aries. n. calidum, & siccum; Capricornus frigidum, & siccum; illud masculinum, & diurnum; istud femininum, & nocturnum; illud igneum, istud terreum. In octavo deniq; signo nulla intercedit, vel sexus, vel qualitatum consonantia. Cum. n. Aries sit masculinum, & diurnum; Scorpius femininum, & nocturnum est; Aries, calidum & siccum; Scorpio, frigidum & humidum. Ex his patet cur octimestres infelices esse conspiciamus. Sociabilia quippe sunt, quorum vnum ab alio nonum est; deinde quorum vnum ab alio septimum est; postremo quorum vnum ab alio decimum est: infociabilia

quo-

quorum vnum ab alio octauum est. Quare, secundum hanc rationem nata mense nono vitalia sunt, deinde quae septimo: sed quae decimo cum difficultate vitam agent. At uero dubitabit quispiam quomodo Christus Dominus qui est omnium perfectissimus, manserit in utero matris nouem duntaxat mensium spacio. conceptus. n. traditur die 25. Martij, a quo supputantur dies 275, id est menses nouem, & dies quinq; vsque ad 25. Decembris, quando creditur natus. Ex quo efficitur. Ut vel dies Dominici natalis, amputatis quinque diebus, sit celebrandus die 20. Decembris, in qua sententia fuisse legimus D. Epiphanium & Clementem Alexandrinum; quibus consentire videntur ea scripta, quae Titus Hierosolymis Romanam reportauerat, cum eam urbem caperet. aut dicatur in utero Virginis habitasse decem menses, nouem scilicet menses, & quinq; dies decimi. Sed haec questio facile diluitur. Ut enim accepimus a Philosophis, primigeni fetus quinque diebus in matrum suarum aluo diutius existunt, quam non primigeni. Cui opinioni fidem conciliant ex illo sapiente Salomone, de seipso dicente: Decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine, ex semine hominis. Quibus verbis hoc indicare vult, quod non modo nouem mensibus in utero matris suae fuerit, sed tanquam fetus primigenius, etiam decimi partem aliquam, nempe dies quinque, ceperit. Ut figura sinechdoche totum pro parte positum censcas, quod annotauit Tichonius regula quinta. Aut ita intellige, Salomon Hebraeorum more tempora metiens, decem mensium spacio se in corpore defixum dicit. quippe menses Hebraeorum breuiores sunt nostris mensibus, cum ad Lunae cursum eos metirentur, non Solis. Unde quoties in Scriptura sacra, siue in lege, siue ante legem quota die mensis quid factum sit, indicatur, nihil aliud, quam Lunae etas significatur; & alius quidem 30, alius 29, dierum mensis habetur, videlicet quia Luna spacio 29½ dierum Solem sua uelocitate semper assequitur, eidemq; singulis annis solaribus duodecies, hoc est in singulis dodecatemonijs semel coniungitur. Itaq; si Luna

KK 3 circum-

Ptolom.
I quadri-
part. li. 1.
cap. 11.

Ptol. qua
drip. li. 1.
cap. 17.

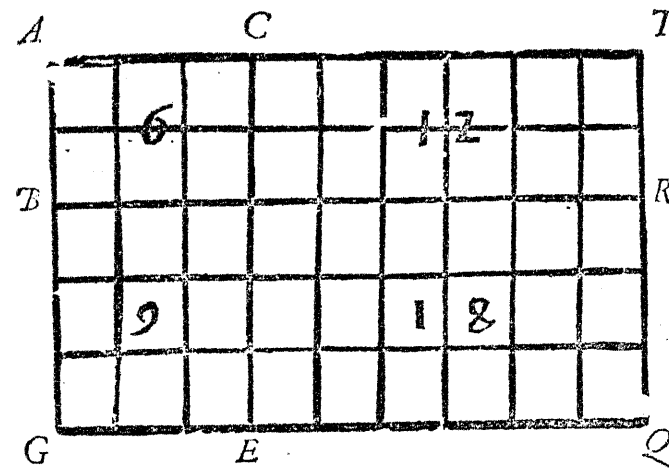
Aug. li. 4
de Trin.
c. 5. compu-
tat dies
276. in-
clufiue.

Theoria
nus lega-
tione ad
Arme-
nios.
Sap. 10.

circuitiones numeras, nascuntur infantes decimo mense: sin vulgares menses, nono, tempus uero idem est. Illud addamus ad Lunæ comendationem, Romanos ante Iulium Cæsarem menses habuisse ad Lunæ cursum accommodatos, atq; a media nocte, ad mediam sequentem, integrum diem fecisse, Lunam terris familiarissimam, nocturniq; temporis ducem in dierum ciuilium diuisione sequentes. quod notatum reliquit Paulus Patauinus Iureconsultus lib. 2. Digestorum tit. 12. qui de Ferijs inscribitur, lege 8. Hinc natae illæ locutiones A. D. X. Kal. id est, ante diem decimū Kalen. Cicero Philipp. vltima: Memoria tenent me ante diē xiiij. Kal. Ianuarij principem reuocandæ libertatis fuisse. quibus uerbis cum diem significauit, quo die xiiij. Kal. Ian. dicitur, ut ex Philippica liquet. Nam dies uulgariter est tempus inter Ortum & Occasum Solis intersectum; locutio autem illa Ante diem, vel Ex ante diem, comprehendit etiā tempus proximum ante Ortum, quinimmo a media nocte ad Ortum. Atqui de his satis. Superest ratio physica. Qui enim naturæ secreta mirantur humani corporis formam Quadraginta quinque dierum spacio perfici tradunt, quia uidelicet primis sex diebus a conceptione, lactis habeat similitudinem; sequentibus nouem, conuertatur in sanguinem; deinde duodecim solidetur, & fiat caro; reliquis decem & octo formetur usq; ad perfecta lineamenta omnium membrorum; & hinc iam reliquo tempore usque ad tempus partus magnitudine augeatur. sex autem, & nouem, & duodecim, & duodeuiginti in unum collata Quadragintaquinque faciunt. quæ per senarium, qui huius ordinationis caput tenet, multiplicata, ducentum septuaginta constabunt, qui dierum numerus procreat nouem menses. nā 9. ductus 30. parit 270. Quattuor etiam digitis numeris scilicet 6. 9. 12. 18. quibus corpus masculi organizatur ac perficitur, & arithmetica, & harmonica includitur proportio, quam progressionem cum uulgo uocamus, cuius ratio erit conspicua, si descriptionem proposuerimus.

Esto

Esto igitur Parallelogrammum rectangulum A. G. Q. T. cuius latus A. G. quinque: latus A. T. nouem sit punctorum. seceturque A. G. in duo, & tria puncta, ubi est punctum B. latus A. T. in tria, & sex puncto C. ducantur deinde a punctis sectionum

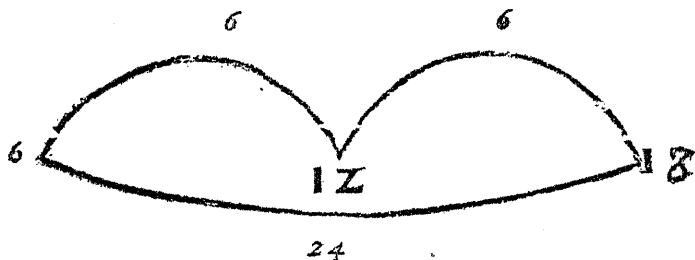

hinc paralleli lateribus, ut B, D, R. & C, D, E, quæ se in puncto D, inuicem secant. Ita figura B, D, E, G, continebit areolas nouem; C, D, R, T, duodecim; D, E, Q, R, octodecim; A, B, C, D, sex. Totum autem parallelogrammum Quadragintaquinque numeris areolarum, quas continet, primarum consonantiarum rationes proponit: quoniam 9. ad 6. & 18. ad 12. rationem habent sesquialteram, quæ est harmoniæ Diapente. 12. ad 9. ratione sesquitercia, quæ est in harmonia Diatessaron. 12. autem ad 6. rationem habent duplam in consonantia Diapason. parem rationem habent 18. ad 9. per 14. septimi, & 16. quinti Euclidis. Quando enim fuerint quattuor quantitates proportionales, permutatim quoque proportionales erunt, hoc est, sicut ea est proportio primi ad secundum, quæ est tertij ad quartum; sic ea est proportio primi ad tertium, quæ est secundi ad quartum. sequitur post hæc proportio tripla inter 18. & 6. quæ est Diapason diapente, quam uocant duodecimam. Adhuc etiam uniuersas proportionales his numeris

KK 4 conti-

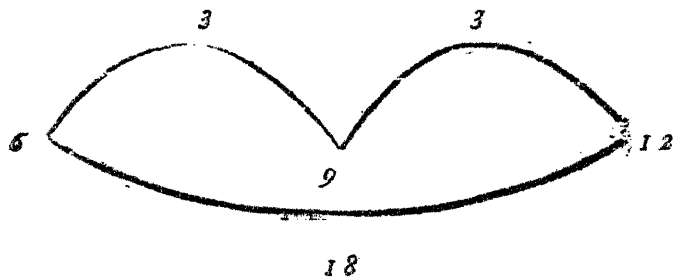
contineri conspicuum est, primum quidem Arithmetica, in qua medietas pari numero præstat, parique superatur. Ut 6. 12. 18. nam 12. medium utriusque extremo Arithmetica medietate connectitur, senarij differentia. & extremorum coniunctio duplex est propria medietate, quia si iunxeris 6. ad 18. habebis 24. qui est 12. medio termino duplus.

Arithmetica proportionalitas.

Potest etiam Arithmetica proportio his numeris considerari: 6, 9, 12. quoniam medium tribus minorem superat, totidemq. a maiori superatur, & 12. iuncta ad 6. efficiunt 18. dup. 9.

Arithmetica proportio.

Inest adhuc consideratio Geometrica proportionis. qualis enim habitudo 9. ad 6. eadem utique 18. ad 12. quia utraque comparatio

tio sesquialtera proportio est: & qua ratio inter 12. ad 6. eadem inter 18. ad 9. quoniam utraque dupla: quodque continetur sub extremitatibus, æquum est ei, quod sub utraque medietate ad se invicem multiplicata conficitur. nam sub extremis 6. & 18. continetur summa 108. quæ sub medijs etiam 9. & 12. continetur, iuxta propositionem vigesimam septimi Euclidis.

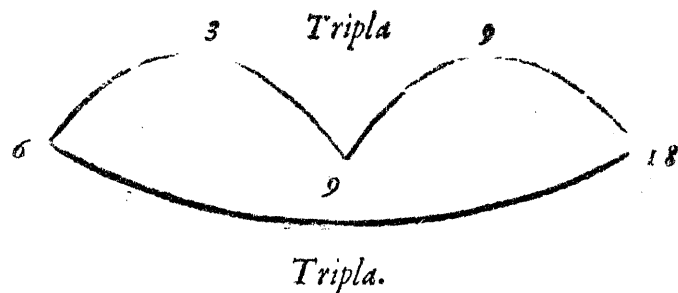
Geometrica proportio.

9	Sesquialtera	6
18	Sesquialtera	12
Dupla		Dupla

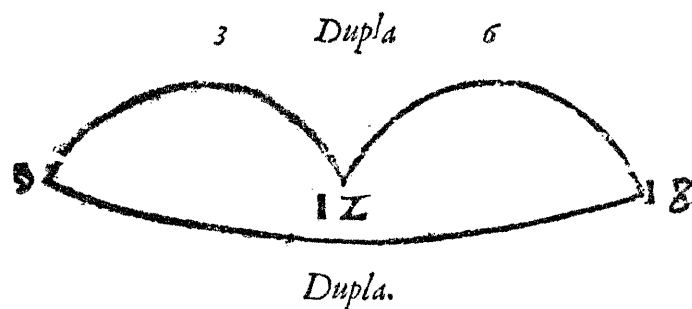
Licet etiam invenire harmonicam comparisonem, ex his tribus 6. 9. 18. quam enim rationem habet 18. ad 6. eandem habet id, quo 18. superat 9. medium, ad id, quo 6. superatur a 9. quia ubique tripla. Et partes quibus hi numeri se invicem superant, triple similiter, nam 18. superat 9. medium novenario, & 9. superat 6. ternario. Rursus 9. medium equa portione superat, & superatur.

Har-

Harmonica proportio.

Poteſt & dupla proportio his terminis 9.12.18. considerari. Partes enim ſeiuicem ſuperant ratione dupla. nam 18 ſuperat 12. ſenario, & 12. ſuperat 9. ternario. Eſt autem ſenarius ternarij duplus. Adhac 12. proportione tertia ſuperat, & ſuperatur ab extremis. ſubtractis enim nouem, reliqua tria ſunt nouenarij portio tertia: & ſubtractis 12. a 18, reliqua 6, ſunt maioris termini, nempe 18. portio tertia.

In diuinis Scripturis hoc numero designantur, qui corpus quadragenaria abſtinentia caſtigantes, & in ſeruitutem redigentes, quinque ſenſibus ordinate vtuntur. Quare Gen. cap. 18. propter quadragintaquinque iuſtos promittit Dominus ſe parciturum Sodomis. idem dierum ſpatium conſeſſum iri a Diuina clemētia poſt mortem Antichriſti ad agenda pœnitentiam ijs, qui vel per igno-

rantiam, vel per infirmitatem carnis, Antichriſto conſenſerant, ſentiunt præter alios Anſelmus Cantuarienſis c. 5. primę Theſſal. & Dionyſius Carthuſianus. Angelus n. apud Danielem cap. 12. terq. quaterq. beatum dicit, qui exſpectat & peruenit uſque ad dies mille trecentos & trigintaquinque. id eſt, qui vixerit uſque ad finem mille ducentorum & nonaginta dierum, quibus (vt infra demonſtrabimus) duratura eſt atrox illa perſecutio Antichriſti. & incuius temporis extremo occidendus eſt Antichriſtus, & præterea ſuperuixerit per dies Quadragintaquinque agenda pœnitentię deſtinatos. Nec tamen credendum eſt, omnes qui eo tempore fuerint, acturos præſentiam, ſiquidem multos in ſua nequitia permanentes, repentinus Chriſti aduentus in ſua maiestate, & Mūdi interitus opprimit. non ſecus quam diluuium eos, qui fuerunt tempore Noe, quemadmodum teſtatus eſt Dominus.

Vide Be-
dam de
temp. 16
ue. ca. 68

Gen. 7.
Matt. 24.
Luc. 17.

DE NUMERO XLVI.

V adragesimus ſextus numerus myſtico ſuo calculo ſacramentum inhabitationis Domini noſtri in caſtiſſimo Virginis matris utero, cum noſtrę ſubſtantię, infirma ſuſciperet, & tempus illius ſacrę immanſionis nobis conſicit.

Nempe Quadraginta et ſex annis ædificatum legitur ſecundum Templum Hieroſolymitanum, figura & typus ſacraſſimi illius Templi, in quo habitat omnis plenitudo Diuinitatis corporaliter, & quod Iudeorum crudelitate diſſolutum, in triduo ab eodem Domino noſtro excitatum eſt. Verum vt figura ipſa veritati accommodetur, pro annis illis Quadraginta ſex, totidem dies accipiendi ſunt, in quos ſi ducatur ſenarius numerus perfectus, colliguntur dies ducēti ſeptuaginta ſex. tempus ſcilicet nouē menſum, quo Chriſtus in virginali thalamo antequam de eo, vt ſponſus proceſſit, habitaffe monſtratur. Et hoc eſt templum corpor-

reum,

reum, quod sibi Christus edificavit ex carne Ade, cuius nomen apud Græcos ex litteris numerum 46. comprehendentibus conflatur. Tradunt. n. Pythagorici, assentiunt Aristoteles, & Hebræis Cabaliste ipsa litterarum elementa certos quosdam numeros possidere, per quos ex proprijs nominibus in summam collectis, de rebus occultis elicimus sententiam, atque inde mutata fuisse nomina A-

Gen. 17. *bræ, & Sarg, quo mutarentur & numeri, quos litteræ præ se ferunt. Dicebatur enim prius אַבְרָם Abram, postea superaddita ה he littera, nuncupatus est אַבְרָהָם Abraham. Et שָׂרַי Sarai primam vocata est, sublatæ iod, addita est ה he littera, & appellata fuit שָׂרָה Sarah. Eadem mysterij ratione Abisai dicunt ablatam fuisse litteram י iod, eo quod necis Abner fuerit conscius. Quare capite decimo 2. Reg. & lib. Paralipom. legitur אַבְשָׁי Absai. alibi vero libri Regum semper habent אַבְשָׁי Abisai. Cuius rei doctrinam D. Gulielmus de Franchis Romanus neophytus nobis subministravit. Is Vallis Umbrosæ monachus est, tantumq. morum integritate, philosophiæ, & sacrarum litterarum cognitione præstat, ut eius Ordinis lumen ac decus merito sit existimandus. Hebræicarum litterarum eruditione sic est institutus, ut ad id unum studium natus esse videatur. Hetrusca oratione eius doctrinæ institutio ab eo litteris prodita est, & Bergomi feliciter impressa, qua Hebræicæ linguæ rationem plurimum illustrasse, atque exornasse censetur. Addunt Pythagorici, quod si duo in pugnam collecti fuissent, palmam illi favere, qui maiorem possederit numerorum summam. Hinc Patroclum dicebant novem confici litteris, quarum summa 871 colligeret. Ideo fuisse ab Hectore interfectum, quod hic quinque litteris, quibus constat apud Græcos, 1225 comprehenderet, maiorem utique Patrocle summam. Patri ratione Hectorem ab Achille devictum & superatum, quod Achillei numeri summa maior fuisset Hectorea, nempe 1276. De quibus Terentianus Maurus hæc scribit.*

Vide qst. D. Hieronymi in ca. 10. li. 2. Reg.

De hoc Pythagoreorum cōmēto extat in operib. Vener. Beate Epistola Petrosyris ad Necepsu regem Aegypti.

Et nomina tradunt ita litteris peracta,
Hæc ut numeris pluribus, illa sint minutis:
Quandoque subibunt dubiæ pericla pugnæ,
Maior numerus qua steterit, favere palmam
Præfagia leti minima patere summa.
Sic Patroclon olim Hectorea manu perisse:
Sic Hectora tradunt cecidisse mox Achilli.

Hinc & amiables dicti sunt Numeri, quorum videlicet partes unum numerantes mutuo alterum aggregant, cuiusmodi sunt 220. & 284. nam primi numeri partes aliquotæ, semel iunctæ, parturunt 284. cuius etiam numeri partes producant 220. Cum ergo sub aliquo numero constet omne creatum, arbitrantur Pythagorici, que taliter conuenerint, mutuo se diligere. Sed his missis de numero 46. differentem audiamus D. Cyprianum lib. de Syna & Sion: Omnipotens Deus ab initio Mundi, et deinceps omni homini nascendi dedit tempus: & nati nomina a parentibus suis accipiebant, non quidem ex se; sed a Deo mente impellebantur, qui antequam fiant, præsciis futurorum, quales post crementum ætatis suæ futuri essent, posteriori tempore vegeti in nominibus Hebræicis designabantur. quid singulis futurum esset, interpretatio nominum designabat veritatem. sicuti tunc temporis in Patriarchis completum est, secundum quod primi hominis carnem ex terra & limo esse, ex ipso protoplasto probamus veritatem. Nomen accepit a Deo Hebræice ADAM, quod interpretatur caro facta, cuius nomen ex principalibus quattuor climatum Mundi litteris apud Græcos constat, per quod innuitur, ipsum primum parentem nostrum de Paradiso eiectum, & in totum Orbem fuisse disseminatum. Nomina quippe quattuor Mundi partium, secundum Græcos, sunt Arctos, Dysis, Anatole, Mesembria, hoc est, Oriens, Occidens, Septentrio, & Meridies. Ex singulis nominibus climatum tolle singulas litteras cardinales, & habebis nomen ADAM, per quod designabatur primum ADAM per Orbem dispersum, per secundum ADAM, id est

Eusebius Cæsar. & præpar. Euaſt. lib. 11. c. 4. & li. 7. ca. 3. Item Iudor⁹ Ety mol. lib. 7. cap. 6. Bfa. 40.

Et

ideſt, Chriſtum, colligendum atque in vnionem fidei congregandū. Nam de Anatole tollens *A*, de Dyſis *D*, de Arctos *A*, de Meſſem bria *M*, reſultabit nomen *ADAM*. Quarum litterarum ſummaſcundum Græcos eſt *A*, vnum; *D*, quattuor; *A*, vnum; *M*, quadraginta. ex quibus reſultat numerus *Quadragenarius ſenarius*, paſſionem carnis *Adæ* designans, quam carnem in ſe figuralem Chriſtus portauit, et eā in ligno ſuſpēdit. Quæ caro *Dominica* a *Dio* patre *IESV* uocata eſt. Hic eſt go numerus 46. *Dominicā* paſſionē declarat, eo quod *Sexte* milleſimo anno, hora *Sexta* paſſus, a mortuis reſurgens, *Quadrageſimo* die in celos aſcēdit. *Vel* quia *Quadrageſima ſex annis* *Templum* reedificatum eſt, in cuius *Templi* ſimilitudinē *IESV* carnem ſuam eſſe dixit, hunc in modum alloquens *Phariſæos*: *Deſtruite* fanum iſtud, & ego in tribus diebus excitabo illud. *Quod* ſacramentum cum non intelligerent *Phariſæi*, dicebant: *Quadrageſima ſex annis* edificatum eſt fanum iſtud. *Et* hic in tribus diebus ſuſcitabit illud? Dicebat autem *IESV* fanum de corpore ſuo. *Quoniam* igitur Chriſtus de *Maria* corpus accepit, non de *Adām* peccatum traxit, templum corporcum inde ſumpſit, non inquit atem quæ a *Templo* pellenda eſt. ipſam autem carnem, quam traxit de *Adām* (*Maria* enim de *Adām*, & Chriſti caro de *Maria*) *Iudei* crucifixerunt, ſolueruntq. *Templum* *Quadrageſima ſex annis* edificatum; ille vero *triduo* ſuſcitauit illud. *Hactenus* ſermo *Cyprianus*. *Quod* ſi quis nobis obijciat eſſe ambiguum, ex qua officina prodierit tractatus ille de *Syna* & *Sion*, legat is *Auguſt.* tract. nono & decimo in expoſitione *Iohannis*, legat *Bedam*, legat *Clementem Alexandrinum*. ij enim fuſius de hoc myſterio locuti ſunt. *Illud* monendum ſupereſt, per illos *Quadrageſima ſex annos*, quibus *templum Hieroſolymitanum* a *Iudeis* de captiuitate *Babylonica* reuerſis diximus inſtauratum, intelligendos eſſe ſex et quadraginta dies, quibus corpus Chriſti in ſacratiffimo *Virginis* utero eſt abſolutum, quo ad augmentum, non quo ad formationem. Neq. n. ſacroſanctum *Domini* noſtri corpus ſenſim per dierum curricula figuratum

A&t. 1.
Eadem
Hieron.
in Eze-
ch. 9.

Iohan. 2.

ratum eſt in utero *Virginis* & effigiatum, perinde atq. in noſtra ipſorum generatione maſculi corpus certo quodam dierum ſpacio dicitur in utero materno formari; ſed vno (vt ita dixerim) eodemque momento atq. articulo, ſacratiffimæ *Virginis* conſenſum protinus ſequente, ſanctum Chriſti corpus omnino completum, abſolutū, & limamentis corporis, figuraq. membrorum omniūq. conſummatum fuit. quod non intactum reliquit *D. Tho. par. 3. q. 3. ar. 1.*

DE NUMERO L.

*Vel*ta *Quinquagenarij* Numeri inueniuntur ſymbola *Eccleſiæ* in diuinis ſcripturis. *Primo* loco ſuę originis & radicis, a qua denominationem habet. ſ. *quinarij*, naturam ſapiens, designat quinque corporis ſenſus. Nempe ſicut *ſenarius* perfectionem operum demonſtrat: ita præſens numerus vniverſa bona opera, quę perficiuntur per quinque corporeos ſenſus. *quinquies. n. deni. quinquaginta* ſunt. *Hinc* a *Dominica* *Quinquageſimæ*, & ſque in diem ſanctum *Pæſchæ*, *Quinquaginta* dies computantur: quoniam ſi quis per quinque ſenſus, ideſt, per exteriorẽ administrationem, decem verba legis impleuerit, hic proculdubio ad confortium beate reſurrectionis, quæ in *Pæſcha* celebratur, eſt peruenturus. *Secundo* vero *Quinquagenarius* remiſſioni & indulgentię conſecratus eſt. Nam ſpirituſ Nobe Chriſtus *Dominus* in arca ſua, in qua genus humanum de interitu liberat. i. in *Eccleſia* ſua, hunc *Quinquagenarium* remiſſionis numerum in latitudine collocavit. niſi enim remiſſionem peccatorum donaffet credentibus, non fuiſſet per *Orbem* terre diſfuſa *Eccleſiæ* latitudo. *Quare* apud *Moyſen*, vbi *Deus* tractat de indulgentia *Sodomorum*, ſi forte poſſent ad veniam peruenire, huiusmodi myſteriorum conſcius pater *Abraham* a *Quinquagenario* numero incipit pro indulgentia *Sodomorum* ſupplicare *Domino*, dicens: ſi inuenti fuiſſet

Gen. 6.
3. Reg. 7.

Orig. in
homil. 2.
in Gen.

Ambroſ.
lib. de Sa-
lom. c. 4.

Gen. 18.

Quin-

Exho. 36 *Quinquaginta in Civitate, num saluasset illam propter Quinquaginta? Sic vndecim saga cilicina, quibus Decalogi transgressores significantur, Quinquagenis ansulis sibi sociantur, propter penitentiae signum, & spem indulgentiae. Huius est doctrinae, quod apologia Regis David calculo Quinquagenario constituitur, quae proprie vox est penitentiae & remissionis. licet enim in toto Psalmorum libro septem Psalmi penitentium esse doceantur, Ecclesiarum tamen usu receptum est, ut quoties peccatorum petitur venia, per Quinquagesimum Psalmum magis Domino supplicetur. Nam & hunc Psalmum licet iterare frequenti meditatione, nec nobis impedit ad honores Ecclesiasticos expetendos. si vero a Sacerdote supra nos penitentiae voto dicatur, quoniam ex persona datur, iuste a Canonibus vetamur ultra accedere. quidquid enim in Christi nomine percipimus, inuiolabile nobis, & definitivum decet esse iudicium.*

Cap. 18 *Legimus in Exhodi lib. quod Iethro sciens minus intentum humanis actibus animum Deo quodammodo vacuari, hoc Moysi consilium dederit, nempe ut constitueret Quinquagenarios in Israelitico exercitu, qui in capite essent Quinquaginta militum. Unde apud Esaiam scriptum est, quod Dominus auferet a Hierusalē*

Cap. 3 *Principem super Quinquaginta. Et in Reg. historia, impius Rex mittit duos Quinquagenarios cum subditis sibi militibus, ut exhiberent Heliam, qui diuino igne consumti sunt. tertius autem saluatur ex eis, qui conuersus ad preces, penitentiae sacramenta cognouerat. Semper. n. Quinquagenarius numerus refertur ad penitentiam & remissionem peccatorum. princepsq. remissionis, & caput eorum qui per penitentiam salutem assequuntur, Christus est; Iudaei vero non volentes Dominum esse perfectum, nec principem Quinquagenarium, dicunt ad eum: Quinquaginta annos necdum habes, & Abraham vidisti? & ille sciens se esse non solum penitentium principem, sed & iustorum, respondit: Antequam Abraham esset, ego sum. quod autem Dominus princeps sit Quinquagenarius, sex vna festiuitate intelligere vel facile possumus, de qua ait: Dominus est*

Matt. 12. *sub-*

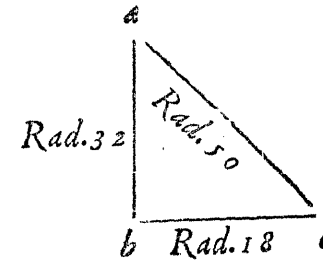
sabbati filius hominis, quod si sabbati, & Kalendarum; & si Ka Matt. 12. lendarum, & Paschae, id est Azymorum; si Paschae, & iubilei; si iubilei, & tabernaculorum; si tabernaculorum, & Pentecostes, de qua mox dicemus. Ad idem mysterium refertur quod Apostolus apud Ephesios, quibus mystica quaeq. dissoluerat, vult permanere usque ad Pentecosten, donec perfecte ad Dominum conuertantur, dicens: Ostium enim mihi apertum est magnum, & euidentis; sed aduersarij multi. Eo etiam referendum videtur, quod sanctorum asseruationem ac custodiam, non quibusuis committit legislator, sed Leuitis duntaxat numerum sortitis Quinquagenarium, annunciantem remissionem & libertatem. Haec est (inquit) lex Leuitarum a triginta annis ingredientur, ut ministrent in tabernaculo testimonis, & a Quinquagesimo anno ministrare cessabunt. succedente fratre in ministerium. Huc itidem facit, quod de praeda, et spolijs tam de hominibus, quam de iumentis, Quinquagesimum caput iubet sumere Sacerdotes, & Quinquagesimum Leuitas, qui fores custodiunt tabernaculi. & de Madianitarum spolijs Domino Quinquagesima delibatur. Ad huiusmodi mysterium spectat parabola, de qua Saluator dicebat in Euangelio. Homini cuidam scenerari erant duo debitores, vnus ex ipsis debebat denarios quingentos, & alius Quinquaginta. non habentibus illis vnde redderent, donauit utrisque. Quinquaginta lagenae apud Aggeum, significant remissionem per IESV Christum: sed Iudaeis fiunt viginti, quia solum confitentur duos denarios in ipso, nempe natiuitatem, & mortem: sed negant tres, videlicet resurrectionem, ascensionem, & aduentum ad iudicium. Non preterierim quod S. Hieronymus in responsione IESV de dimittendis peccatis, septenarium dixit in se multiplicatum, numerum conscientem 49. septenarij quadratum, unde laudetur & villicus iniquitatis de prudentia, qui centum, non sine mysterio, reduxit ad Quinquaginta, ut inde facilius misericordiam consequeretur. Ceterum quia de septenario huius numeri radice cecidit sermo, illud memoria recolendum, septenarium numerum

Ll rum

rum magno semper in precio fuisse tum apud Hebraeos propter Sab-
 batum, quod apud illos assidue celebratur, tum apud nos propter se-
 pti formem Spiritus gratiam. Nec in hebdomadis solum septenario
 suus constat honor, sed etiam in hebdomadarum hebdomadis. Heb-
 domades autem dico, non dierum tantum, sed & annorum quoque.
 Ac annorum quidem hebdomada, septimus est annus, quo terrā in-
 cultam, & inaratam quietis ipsius causa relinquere iubebantur,
 sponteque nascentibus acquiescere. debitumque omne relinquere,
 atque Hebraeos, qui seruituti astricti erant, libertate donare. An-
 norum autem septimanæ Iubilæum conficiunt, quo non modo ea-
 dem hac facere, sed & seruos ethnicos manumittere atque prædio-
 rum emtorum possessione veteribus dominis cedere lege cautū erat.
 Dierum pariter hebdomadæ Pentecosten faciunt insignem apud
 Hebraeos, et nobilem diem, ac diuinitus nomen consecutum. de quo
 hac scribit Philo Alexand. de his disserens, qui totam vitam ex
 Moysis instituto, dedicarunt cognitioni nature contemplationique.
 Hi numeros, inquit, in primis obseruando, post septem hebdomadas
 elapsas, conuentus suos instaurant, venerati non solum simplicem
 septenarium, sed et vim eius multiplicem. Castam enim sciunt heb-
 domadam, & semper virginem. Is dies profestus est maxime festi-
 nitatis, incidentis in numerum Quinquagenarium sanctissimum, et
 nature gratissimum, constantem ex vi rectorangularis trianguli, quod
 est initium generationis rerum omnium. Sic Philo, cuius verba,
 quia quadam difficultate, & obscuritate videntur implicata, in
 gratiam Quinquagenarij explicabimus. Quorundam sane Phi-
 losophorum fuit comprobata sententia, principia rerum naturalium
 ex Geometricis figuris fieri, quod ex lineis superficies, ex super-
 ficiebus fiant corpora trina dimensione contenta. ceterum quia fi-
 gurarum prima est triangulus, uti circulus est finis earum; ac
 triangulorum maximus est rectorangulus, data paritate circumfe-
 rentiæ, ideo analogice dicitur triangulus principium generatio-
 nis rerum omnium. Quod vero numerus Quinquagenarius con-
 stet

Libro de
 vita con-
 templati-
 ua.

stet ex vi rectorangularis trianguli, que sequitur figura demon-
 strabit. sit triangulus orthogonius a b c, cuius rectorus angulus
 sit b, contentus a duabus lineis
 a b, & b c, quarum altera sit
 Rad. 32, altera Rad. 18, ha-
 rum quadrata faciunt 50, Et
 hæc est vis seu potentia lateris
 a c, latus vero ipsum, Rad. 50,
 Cum ergo quinquagenarius nu-
 merus sit potentia lateris opposi-
 ti angulo rectoro contento ab illis
 duabus lineis, quorum radices con-
 stituunt 50. Ideo iure merito

Philo dixit Quinquagenarium numerum constare ex vi rectorangu-
 laris trianguli, Atqui de hoc satis. Sublimiori inuestigatione, ex
 his que adduximus de anno remissionis, alia sese offert admo-
 dum mystica Quinquagenarij significatio, sicut & anni Iubi-
 læi. hoc enim numero designatur nobis perfecta eterne vite requies,
 que post generalem, & nouissimam resurrectionem Iustis confe-
 retur. Septenarius enim, qui quietis post laborem numerus est, in
 seipsum multiplicatus, quadraginta nouem constituit, solidæ fir-
 meque quietis indicatiuum numerum. cui si unum addas abso-
 luta, complete, & plenissime quietis significatiuum, consur-
 git Quinquagenarius numerus, qui non ab re statum exprimit
 future resurrectionis, in quo unusquisque Iustorum reuertetur
 in possessionem suam, siue patriam, scilicet paradysum, que ve-
 ra est Beatorum patria. Ceteraqueque anni Iubilæi pro-
 pria priuilegia ad litteram explicata, ad quietem illam super-
 nam adaptari vel facile poterunt, in qua non serendum, ne-
 que metendum, quia tunc amplius operandi non erit tempus; sed
 operum mercedem percipiendi. Hunc quidem unum ab eo, qui
 proprie vnus est, ex futuro seculo, velut imaginem ac figuram,

Cypria-
 li. de Spi-
 ritu Sancto.

adiicit Spiritus sanctus, octauum eundem ac primum; octauum quidem precedentium numerorum ratione et adiunctione; quia sequitur septimum. (septimus enim presens est seculum, utpote quod per hebdomadas numeratur) primum autem ut diuina ac celestis Reipub. atque immortalis vitæ principium, vel ut extremum & excellentem, vel ut rectius loquar, quoniam primus dies ratione secundi, & tertij, & aliorum deinceps sequentium dicitur. Dies autem futuri seculi nullos alios dies sibi succedentes habet, nec Solis occubitu extinguitur. idcirco solus ille vnus nominandus est, ut successore carens, finisque nescius, nec iam nocte intercisis, verum sempiterno fulgore coruscantem, nec vnquam occumbentem Solem habens. Hinc fit, ut in diuinis litteris quotiens in singulari numero dies ponitur, venturus ille significetur, qui noctem non patitur, de quo scriptum legitur: Et erit illi Dominus lumen æternum. Et in quodam Psalmo dicitur, quia melior est dies vna in atrijs Domini super millia. Merito igitur vnum hunc diem, qui ad Quinquagenarium explendum desideratur, ex futuro seculo accepimus. Neesse est enim in illius seculi statum desinere sabbatismum illū, qui animis nostris in hac vita contingit, hoc est, cessationem illam a mundanis operibus, quam mors affert, quemadmodum septenarius in octonarium desinit, ut hac ratione cura nostræ partem septem impertiamur, hoc est, huic vitæ, atque ita demum octo, id est, futuræ; nimirum, ut non huius tantum vitæ cura, & sollicitudine tangamur, sed etiam futuræ. sic enim nonnulli illum Salomonis locum intellexerunt: Da partes septem atque etiam octo. Septem quidem hanc vitam nominantes, ut quæ eadem cum septenario numero mensura finitur; octo autem, futuram. Is porro suam vtrique vitæ partem dat, qui hic quidem bonis actionibus atque operibus incubuit; in altero autem seculo restitutus est, hoc est, in celestium bonorum perceptione constitutus. Atque id notatu dignum, a nobis haud multum dissonare Pythagoricos, quando octonarium appellant eubum, cum septem errantibus inerrantē sphaeram connumerantes, per quas

Esa. 60.
Psal. 83.

Ecccl. 11.

Clemēs
Alexan.

quæ annum magnum fieri censebant, veluti quædam perio dū remunerationis eorum quæ sunt promissa; octauum nempe orbem, quem celum dicimus, & firmamentum, in quo omnes quas cernimus stelle præter septem errantes continentur, extremum atque vltimum esse credidit atas Aristotelis, Ciceronis, & Plinij, solumque perpetuo cursis ab ortu in occasum ferri, atque ideo ab firmitate, et constantia motus, Firmamentum vocauerunt. At recentiorum diligentia duas alias supra eum sphaeras adiuuenit, quod hic orbis tribus impellatur motibus (neque enim potest corpus vnum plures vno proprios habere motus) Primo quidem eoque proprio cursu, quem tum accessus et recessus, tum trepidationis motus appellarunt, fertur ab Austro ad Septentrionem, & inde rursus in Austrum. cieturque hic motus circulis duobus paruis ab Arietis, & Libræ initio in orbe octavo circum principia Arietis, et Libræ orbis noni, perficiturque circuitus septem millium annorum intervallo. Secundo, qui motus Mandi, & raptus cognominatur, quod eo vniuersa circumagatur, præter quattuor elementa, cum decimo, & nono communis, quotidie ab exortu per meridiem in occasum decurrit, circulum absolvens horis quattuor, & viginti. Tertio, ab occasu in ortum, spacio annorum quadraginta nouem millium perficitur motus, nonum orbem imitatus, quo vertentium annorum numero noni orbis proprius perficitur cursus, ab occasu per meridiem in ortum circum axem Zodiaci deuolutus, qui motus augium, & Stellarum fixarum dicitur. quo sane motu stelle, quæ sunt in Firmamento, variantur de signo in signum respectu Zodiaci primi mobilis. Vnde Pleiades stelle fixæ, quæ iuxta figurationem sunt in capite Tauri, in Firmamento respectu Zodiaci superioris sunt in vigesimo tertio gradu Tauri. Et hic est annus ille mundanus magnus, & Platonius, quo cuncta astra ad eundem locum, vnde semel sunt profecta, redeunt, eandemque totius celi descriptionem longis interuallis referunt. De quo istiusmodi versus in volumine quodam inueni.

An nouus Mundi redijt Platonis
Annus; & quidquid fuerat peractis
Omnibus cœli spacijs refertur
Ad rude corpus.

Huius anni hiems est cataclysmus, quem nostri diluuium vocant; æstas autem empyrosis. i. exustio, quod est Mundi incendium. Christianis quidem omnibus hoc plane persuasum habetur, Mundum hunc duplici exitio obnoxium. semel quidem aquarum cataclysmo, quod iam re ipsa consummatum in ortu Mundi ex mysterijs num. 17. & 27. didicimus. rursus in fine seculi Mundus ignis incendio deflagrabit, qua deflagratione secundo delebitur impietas hominum. Quod præter Christianos, & primi seculi homines, non la-
tuit Ouidium, qui lib. 1. Transformationum hæc canit.

Videque
de dua-
bus colu-
nis scri-
bit Iose-
phus an-
tiquit. li.
1. c. 4.

Esse quoque in fati reminiscitur affore tempus,
Quo mare, quo tellus, correptaque regia cœli
Ardeat, & Mundi moles operosa laboret.

Libro 7.
Phar. fal.

Lucanus Stomachans in Iulium Cæsarem, quod cæsos a se in Phar-
salico prælio cremari noluerit, quod tum honestum sepeliendi genus
erat, solatur eos, tandem fore ut omnes ultimo Mundi incendio
deflagrentur.

Hos Cæsar populos si nunc non vserit ignis
Vret cum terris, vret cum gurgite ponti.
Communis Mundo superest rogas, ofsibus astra
Mixturus.

Sed ab his accedamus ad Euangelium. nam & nos quinquagesi-
mum diem Hebræorum more colimus, quamuis, ut dictum est,
illud intersit, quod illi propter sabbatum, hunc diem habet sacrum:
nos autem propter aduentum Spiritus sancti. quemadmodum &
alia quedam sunt in lege Moysis, qua apud eos quidem per figu-
ram, & adumbrationem peraguntur, ac celebrantur; a nobis aut
mystice & vere restituantur ac perficiuntur. quo in genere illo-
rum est Circuncisio, & noster Baptismus; eorum Iubilæus, quo
tente fit remissio & seruorum libertas, & noster Iubilæus; quo
peccata

peccata dimittuntur, & a diabolica seruitute liberamur per Spi-
ritum sanctum. Illorum etiam Pascha, agnus sensibilis: nostrum,
Christus. Quemadmodum .n. in veteri Testamento Quinquage- Exho. 31
simo die, post immolationem paschalis agni, Moyses digito Dei scri-
ptam legem accepit in monte, a qua Pentecostes nomen accepit tan-
te rei solennitas; Ita quando Pascha nostrum immolatus est Chri-
stus, peractis Quinquaginta diebus, in linguis igneis super Apo- Act. 2.
stolos descendit Spiritus sanctus. Et his multum concordant Ca- Io. Picus.
balistæ, qui numerum Quinquagenarium attribuunt Spiritui san-
cto, qui apud eos etiam per ignem significatur, tum qui a purgandi Luc. 12.
cum spiritus habet, veluti ignis ille de quo Christus loquebatur:
Igem veni mittere in terram, & quid volo si iam accensus est? hoc
est, euangelica prædicatio, que ignis more credentium peccata pur-
gat atq; abolet. tum etiam propter essentiam. scriptum .n. habetur
in Deuteronomio: Dominus Deus tuus ignis consumens est. præter Cap. 41
hæc apud Cabalistas Spiritus sanctus est tertia persona siue pro-
prietas in diuinis, procedens a prima, & a secunda, que secunda di-
citur sapientia, & procedit a prima, & differt ab utraq; solum ra-
tione processionis, quemadmodum. sed quod procedit differt ab his
a quibus procedit, cum sit tamen per substantiam & essentiam idem
cum illis. Vocant etiam eandem tertiam proprietatem Pœnitenti-
am, quod concordant modo dictis, ut idem sit numerus Spiritui
sancto attributus, qui & pœnitentiæ sacramento. Unde & illud
possumus colligere, Peccatum in Spiritum sanctum proprie pecca- Gregor.
tum esse impœnitentiæ, quod nec in præsentis, nec in futuro seculo mor. lib.
remittetur. Quando enim isthinc excessum fuerit, nullus iam lo- 16. c. 31.
cus est pœnitentiæ, nullus satisfactionis effectus. Hic vita aut Cypria-
amittitur, aut tenetur, hic æternæ salutis cultu Dei, & fructu fi- nus trac.
dei prouidetur; Quamobrem ad eum, qui longioris vitæ fiducia, & 1. contra
expectatione, corruptissimæ vitæ emendationem semper differt, Demetr.
eaque procrastinatione deceptus, inopinatè tandem mortis su-
peruentu miserrime circumuoluitur, peritque, legitur in litteris

Eccl. 5. *diuinitus inspiratis dictum: Fili ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem, quia nescis quid futura pariet dies.*

Horati⁹
lib. 4. *Quis scit an adijciant hodiernæ crastina summæ
Tempora Dij superi?*

Eccl. 14. *Qui tardat conuerti, periculum facit animæ suæ, quia mors non tardat. Homerus in Iliade Rhapsodia quarta testatur Deos nunquam differre pœnas nocentium; sed tandem persolvere cum magno scœnore, ipsis supplicio affectis cum vxoribus & filijs.*

*Haud impune sinunt superi scelera impia, quanquam
Distulerint culpas hominum, grauiora morantur
Supplicia, æterni si qua est sententia cœli.*

Libro 1. *Celebratissima illa sententia Valerij Max. & qua vel mediocriter doctis in ore est: Lento. n. gradu ad vindictam sui diuina procedit ira, tarditatemque supplicij grauitate compensat.*

DE NUMERO LX.

Sexagenarius prima est mensura ijs, qui tractant Astronomiam. Nam erudita & ingeniosa antiquitas ne multas paginas, quod adhuc fieri solet, tacitis numeris impleret, coacta fuit certa numerandi compendia, ac certos quosdam numeros inuenire, quibus uteretur facile in immensa magnitudine vniuersitatis, & cali in quo versatur. Magni enim circuli sunt diuidendi; varijs & multiplices planctarum motus sunt obseruandi: Ephemerides conficiende. Quare ex cunctis numeris duo delecti potissime duodecarius, & Sexagenarius, vterque quidem vnica de causa, quod facile in tenuissimas quasque partes rumpi, & distrabi possent. Habet enim Sexagenarius semissem, 30. trientem, 20. quadrantem, 15. sextantem, 10. præterea partem quintam, 12.

zum decimam, 6. duodecimam, 5. decimamquintam, 4. vigesimam, 3. trigesimam, 2. sexagesimam, 1. Et ideo sexagenarius numerus, eorum qui infra centum sunt, aptissimus est diuisionibus conficiendis; quemadmodum, & numerus quinquies mille, & quadraginta, quem Plato commodum duxit in agrorum, tribuum, & domiciliorum diuisione, quod multas habeat partes diuisibiles. Omnia igitur integra, que non habent partes æstimates, Astronomi partiti sunt in Sexaginta partes. Nam gradus, siue partes, & horas secant in Sexaginta scrupula prima; unum scrupulum primum, in sexaginta secunda; secundum vnum, in sexaginta tertia; similiter tertium, quartum, quintum, in quarta, quinta, sexta. qua ratione licet semper progredi, quoties calculi vsus requirit. Neque motuum numerandorum gratia tantum artifices circularum gradus in minuta, secunda, & tertia, per Sexagenariam diuisionem continue partiti sunt; sed eodem modo etiam temporis distributio initur; diei quippe in scrupula prima, secunda, & tertia; horæ quoque, in scrupula prima, secunda, & tertia, ob accuratiorem temporis mensurationem. Nec solum partes, seu gradus circularum velut integra, in minutissimas ac subtilissimas quasque particulas Sexagesimas distribuunt, perpetua diuisione Sexagenaria: verum ipsa quoque integra eodem Sexagenario colligunt, seu coagmentant, ut fiant Sexagena partes, idest, sextans circuli, qui duo dodecatemoria, seu sexaginta partes continet, & vniam Sexagenam primam constituit. Et Sexaginta sexagena prima, idest, decem integri circuli, vniam sexagenam secundam efficiunt, & sic ulterius ascendendo. Ad hunc igitur modum in accumulandis, seu coaccruandis integris ascendunt, donec vsus postulet. Nec illud ignorare debemus, quod nos in 360. gradus circulos secamus, Græci vero in Sexaginta tantum partes, quarum singulis, sex Latinorum gradus respondent, quod numerus 360. constet ex Sexaginta senarijs, quos Mamilius in circulis parallelis secutus est.

Prisca

De legibus li. 5.
& 6.

Prisca Romanorum theologia inter sacros Sexagenarium numerum collocavit. ut n. scribit Dionysius lib. 2. præter gentilia sacrificia, Sexaginta Romulo regnante designati sunt publici Sacerdotes, qui publice pro civitate sacra tributum & curiatim facerent. Quos cum alij temere plerunque atque inconsiderate eligant, quidam licitatoribus hunc honorem proponentes, quidam committentes sortibus; ipse neque venalia voluit esse sacerdotia, neque sorti subdita; sed lege sanxit ut e singulis Curijs legerentur bini annum ingressi quinquagesimum, qui virtute ac genere præcellerent ceteros, sensumq; sufficientem haberent, et integro essent corpore. Apud Aegyptios etiã religioni sacer fuit Sexagenarius numerus. Quandoquidẽ quos ipsi pro Dijs habent Crocodili, sexaginta annos (teste Philosopho) vivere dicuntur, & dentes eodem numero habere, totidemq; diebus in secessu quiescere quotannis sine cibo; Sexagenis præterea diebus ova parere Sexaginta, totidemq; dies excludendo foetui impendere Deniq; in hoc animali inesse vim præficiendi probant, cum eo loco ova ponat, quo exundationis Nili terminus esse debet. Itaq; cui ea primum obuiam facta fuerint, is reliquis agricolis prædicat, denuntiatque quousque Nilus assurgere debeat. res quidem admiratione digna. Illud addit Plutarchus, quod curatus cõdocefactusq. ab homine Crocodilus, non modo humanam vocem audit, vocatusq. respondet; sed & manu tractari se patitur, deductaq; gula, dentes sibi scalpi, & mantili abstergi. Solusque animalium elinguis esse comperitur. quare huiusmodi animal fuit Aegyptijs exemplum Dei, quia voce Numen nihil indiget; sed iter iustitiæ citra vlium conficiens sonitum, res humanas iuste temperat. Aiunt etiam huic soli in humore versanti oculos a membrana tenui ac pellucida contegi, quæ a fronte descendat, ita ut videns nõ videatur ipse; quæ in re principi Deo respondet, de quo confidenter hæc cecinit Onomacritus Atheniensis, cuius esse dicuntur Poemata, quæ Orpheo adscribuntur.

Vnicus ex se natus, sunt atque omnia ab vno.

In

In his ingreditur, nec quisquam respicit illum
Mortalis verum ipse immensus respicit omnes.

In diuinis scriptis magnarum rerum sacramenta continet numerus quem dilucidamus. primo enim viduarum statum, & post mortem coniugis in cœlibatu viuentium, continentiumque conditionem significat. Nec dissentiunt Physici, quibus viduitas hoc numero designata, quod mulier id ætatis nata haudquaquam amplius idonea est ad conceptum, propterea quod ab eo annorum numero claudi vuluam Philosophi natura cõtemplatores tradunt: ideoq. ulterius illi nubere non licebat. cui legi plurimum nititur Aemilianus contra Lucium Apulcium; si qua vero, quod aliquando accidisse ferunt, natu tam grandis concepisset, ostenti loco habitum. Quare Helisabetis conceptus grandaeva illa ætate pro miraculo adducitur a diuino nuncio, ut Virgini Deiparæ fidem faceret posse Deum quæcumque nature vim excedunt, efficere. Sara etiam cum a summo Numine sibi iam nonagenariæ promitti conceptum audisset, risit; utpote quæ id nature lege fieri minime posse cognoscebat. Paulus quoque, qui Sexagenarium numerum viduitati dicatum agnoscebat, illi inquam viduitati, quæ vera viduitas est, castaq. sincera, & non incontaminata in solitudine perseverat, ubi probatam mulierem eligi mandat, quæ iunioribus præsit: Vidua, inquit, eligatur non minor Sexaginta annorum, ad eum usque numerum scilicet perfectionem in muliere designans. Et quia est viro infirmior, non nisi Sexagesimum fructum colligit in diuinis litteris. Ideo si se reditura sit mulier in Leuitico, didrachmas triginta offert. i. fructum Sexagenarium. Eruditeq. admodum Hieronymus in Iouin. causam, cur Sexagenarius numerus ad continentes, & viduas referatur, explicare volens, ad numeri ipsius hieroglyphicum se confert, in quo s. pollex a superiore digito deprimatur, ceterq. ab eo in quantis affligatur angustijs, & tribulationibus ipsi viduitas ostendet, quæ ita sit undecumque cohibita. maiorem enim habent molestiam, atque difficultatem, ob præteritas nuptias

conti-

Plur. de
Iude, &
Ovide.

Arist. de
natu. an.
li. 5. c. 33

Clemens
Alexan.
Strom. 1.

Luc. 11.

Gen. 18.

1. Tim. 5.

Matt. 13.

Aug. lib.
83. ques.
& in Ci-
uit. li. 15.
c. 26. 27.

D. Am-
brof. in
pncipio
libri de
Viduis.

Vid Glo.
in cap. 2.
in ver. fa-
cilius de
penit. di-
fin. 3.

Laetan.
Fir. lib. 1.
capit. 16.
Trāquil-
l' i Clau-
dio.

Auguf.
de queft.
Buāg. li.
1. cap. 9.
& ca. 12.

Lib. 83.
queftio.
cap. 55.

Matth.
25.

continenti, quam quæ nuptijs sunt addictæ, legitimum thorum in-
violatum obseruandi, ampliusq; se abdicant a Mundi voluptatibus,
soli Deo hærentes. Hinc illud addit idem Hieronymus, ad consola-
tionem: Quanto scilicet maior est difficultas expertæ quondam
voluptatis illecebris abstinere, tanto maius propositum est premium.
Atque his, quæ diximus, veritatis fert testimonium Psalmus Se-
xagesimus, qui fidelibus Domini Sexagenaria præmia pollicetur.
Neque enim Viduarum dumtaxat status, sed & virorum etiam
cœlibatus hoc numero demonstrati. Eo siquidem natus homo ad ca-
sum fere deducitur. Ad quod respiciens Tiberius Cæsar lege Pappia
Poppia (sic. n. legendum est, non Pompeia) cauit, ne Sexagenarij
viri, & supra eam ætatem uxores ducerent. quod turpe visum esset,
& fœdissima res senectuti, ut quibus ad eam ætatem fors liberos
minime dedisset, aut cœlibes vixissent, his quasi emeritis, ætate af-
fecta, aliunde liberos querere libido forct. Sexagenarius præter hæc
perfectiorem obseruationis Diuinorum mandatorum recte designat,
ut qui constat ductu senarij in denarium, quibus numeris afferunt
Hebræi infinitam Diuinarum virtutum copiam significari, eo quod
denarius, antistite Augustino suffragante, totius scientiæ & sa-
pientiæ plenitudinem; senarius autem vniuersarum rerum virtutem
designare soleant. Nam summam inter homines perfectionem, &
puritatem eius, quæ in agendo versatur philosophiæ, cuius finem di-
cunt esse bonum, quod quidem est ipse Deus, sola perfecte charitas,
quæ per senarium suarum partium numerum recte perficitur, con-
stituit. in quibus partibus in seipsum aperte suscipit eam, quæ in
egentes exercetur, benignitatem. Misericordibus enim misericor-
dia repensans misericordiam, & ut munificus tribuens dona eius,
quæ illic est, beatitudinis, cum iam digni habiti fuerint, ut stent a
dextris, dicit: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vo-
bis regnum a constitutione Mundi. Esurius. n. & dedistis mihi
manducare; sitiui, & dedistis mihi bibere; hospes eram, & colle-
gistis me; nudus, & operuistis me; infirmus, & visitastis me;
eram

eram in carcere, & venistis ad me. tunc respondebunt ei Iusti,
dicentes: Domine, quando te vidimus esurientem, & pauimus;
sitientem, & dedimus tibi potum. Quando autem te vidimus ho-
spitem, & collegimus te. aut nudum, & cooperuimus te. aut quan-
do te vidimus infirmum, aut in carcere, & venimus ad te. Et re-
pondens Rex dicit illis: Amen dico vobis, quamdiu feceritis vni
de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Hac de causa vniuer-
sitate ac perfectionem notare videntur tum 60. tum 600. Apud
Troglodytas habetur lapis, quem vocant Hexecontalithon, quod
est sexaginta lapidum, quoniam hic lapis in parua magnitudine mul-
ticolor inuenitur, nomen ob id Sexaginta adaptans sibi. præterea
Sexaginta vrbes quas a populo Dei vastatas legimus in regione Dent. 3.
Og regis Basan, id est, diaboli, qui est rex turpitudinis, significant Glo. or-
omnem vitiorum deletionem esse perfecte destruendam. Si abun- din.
dantius adhuc Sexagenarij numeri placet colligere sacramenta.
Annus Sexagesimus est vita spiritualis. Homo qui votum fecisset,
& spondidisset Deo animam suam, a vigesimo anno vsq; ad sexa-
gesimum dare tenebatur Sexaginta siclos. ut apud Leuit. cap. 27.
& Plato belli tempus in viro metitur in annis viginti ad Sexagin-
ta. existimans in hoc præcipue tempore homines ad hoc officium cor-
pore vegetos, validosq; existere. Porro Sexagesimum humanæ ætatis
annum esse fatalem censuit Mimermus, quem tamen a Solone re- Diog. in
dargutum scribit Laertius, monuisseq; ut Octogesimum qui sola Solone.
monade cadit a nouenarij quadrato, scriberet. Hebræi hunc ætatis
annum senectuti adscribunt. ut. n. in Dictionario Hebraico refert
Dauid de Pomis consuetudo apud præfatos Doctores Hebraeorum
fuit, in Sexagesimo anno conuiuium agere, præsertim dum filios
possiderent. dicebant. n. Deum ob grauissimas culpas, aut hoïem ante
sexagesimum annum, aut filios ante mortem patris rapere. Sexaginta 3. Reg. 4.
cori farinæ in cibum Salomonis per singulos dies, perfectionem ope- 3. Reg. 6.
rum designat. Longitudo templi Salomonis Sexaginta cubitorum, Beda.
fidem sanctæ Ecclesiæ designat, per quam longamitter inter opera
sua

Ezech.
40.

sua bona, prauorum aduersa tolerat. Sexaginta cubiti in Templo, notant perfectiōnem Mundi & operum, quia sex sunt dies in quibus oportet operari, & in sex diebus omnem cursum nostrae bonae operationis perficimus. hinc in Canticis capte sexto legitur, quia Salomoni Sexaginta sunt Reginae. quod exponens ille Carpathiorum magnae grauitatis antistes Philo: Per Sexaginta (inquit) Reginae, eos omnes significari arbitror, qui ante legem, & in lege ipsa sanctissime vixerunt; quod hi naturae legem iustissime seruantes, senarij numeri, quo quidem omnia a summo ipso Deo rerum omnium conditore patrata constant, mysticam perfectiōnem acceperunt; illi vero decalogo aequissime parentes, Diuinam gratiam meruere. sex enim decies multiplicata, Sexaginta reddunt. Consentit Theodoretus Cyrenen. Episcopus, qui edisserens illud dictum Canticorum tertio capite: In lectulum Salomonis Sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, dicit, Sexagenarium numerum hic positum, non ut hanc exprimat quantitatem; sed ut indicet viros in veteri Testamento sanctitate praestantes. Numerum enim denarium (ait ille) perfectum esse contendunt; senarium autem illis congruere qui erant sub lege. Glosa item ordinaria lectulum Salomonis dicit esse Ecclesiam Christi, ubi ille dicitur quiescere & cubare, quam animorum fortitudine septi, verboq; Dei muniti Pontifices, Doctores, & Declamatores custodiunt, qui Decalogum legis perfectiōne operum implent, et denarium retributionis pro perfectiōne operum expectant. Quod posterius ideo dictum intelligatur, quoniam denarius (ut suo expositum est loco) interdum retributionem operum in altero futuram seculo, designat, eo quod pater familias cuique operariorum, qui laborauerunt in vinea, singulum dedit denarium, tanquam diurni operis mercedem. Non tamen omittenda sententia Gregorij Nysseni, & D. Maximi asserentium per numerum, de quo agimus intelligendos qui sensus optime regunt. Quare Sexaginta fortes symbolice referent cogitatione efficaces, qui Diui-

na

na virtute undique tumentur animam ad Dei requiem preparatam, aduersus fallacias spirituum improborum. Ratio enim quae quinque sensibus corporis praest, simul cum ipsis sensibus accepta, senarium conficit numerum. at cum Diuina praecpta, quae sunt decem numero, is, qui sensibus ratione imperat, perficit, numerum absoluit Sexagenarium, ex virtute viuens, ut dictum est. Vel etiam fortes illi numero notantur Sexagenario, quia quinque corporeos sensus ad regulam Apostolicę doctrinę temperant. Duodenarius enim per quinarium multiplicatus, reddit Sexagenarium. Brevitatis ergo quamplurima alia omisimus, quae in huius numeri laudem produci potuissent testimonia.

DE NUMERO LXX.

Septuagenarius numerus ex denario Septenarioq; compositus, primo Euangelicę septiformis Spiritus sancti gratiam, & legis, cuius decem praecpta sunt, veram designant scientiam. sic phiala argentea habens in pondere siclos Septuaginta, ostendit obseruationem mandatorum non nisi per gratiam

Num. 7

Spiritus sancti, qui in nouo Testamento manifestius datus est, perfici posse. Vnde & apte haec vasa plena similia conspersa oleo in sacrificium fieri iubentur, quia spiritualis scientia in lege, & in Euangelio inesse omnibus recte credentibus, & rite intelligentibus patet; quae Spiritus sancti gratia dispensante ad hominum salutem conscripta atque prolata est. Secundo loco praesens numerus, propter septimam Sabbati ad eorum legem significandam, qui iuuante Christi gratia Decalogum impleuerint, aptissime congruit. Nam & apud Euangelium Lucae generationum ordo, a baptizato

Dei

Gen. 5. Dei filio usque ad Deum patrem ascendens, Septuagesimo gradu Enoch habet, qui mortis fato nequaquam perfunctus est; sed in paradysum translatus, ne mortem videret; illos quidem præsignans, qui in gratiam adoptionis filiorum, ex aqua, et Spū sancto regenerantur, interim post absolutionem corporis eternā suscipiendos in requiem, & in resurrectionis tempore indemutabili Dei sapientiæ cōtemplandæ per sæcula monstret esse iungendos. Huius est doctrinæ regnum, quod David inchoavit trigesimo ætatis anno, Septuagenarius, hoc est perpetua quiete dignus, complevit. Septuagenarius etiam vetus instrumentum notat: unde & Patres nostri Psalmorum numerum in veteri ac nouo Testamento, ita diuidendum esse rati sunt, ut septem decades ponerent in sabbatum; octo autem decades ad nouum Testamentum, ut per vtramque supputationem, vetus & nouum Testamentum continere dignosceretur. quod enim possunt septem & octo decades, hoc valent significare septem & octo monades. Sed de his alias. nunc enim hæc commemorare curauimus, ut quamuis breuiter dicta, non tamen viderentur esse prætermissa. Adferri potest ad huius numeri commendationem, quod a Ticio Donatiano fuit obseruatum, septenarium. s. per denarium ductū pro vniuerso tpe solitum poni in diuinis Oraculis. namq; & Septuaginta sunt anni vitæ humanæ. quod non tacuit D. Hier. dilucidans locum illum in Ezechiele cap. 27. Non eris ultra vsque in seculum. ait. n. Vnius seculi tempus ostendit, quod iuxta ætatem hominis annorum Septuaginta circulo supputatur. Eodem fere mysterio per Septuaginta annos, quibus in Babylone captiuus fuit populus Israeliticus, intelligunt sacri Auctores totum præsentis vitæ tempus, quo Ecclesia in belli procinctu contra hostes hic stans & dimicans, in confusione Babylonica, pressuris & miserijs huius vitæ versatur. At sicut expletis ipsis Septuaginta annis populus Domini edicto Cyri Regis Persarum libertate donatus, redijt in Hierusalem, & instaurauit Templum prius dirutum & exustum; ita post breuem mortalis vitæ decursum, & exactas temporariæ durationis reuolutiones,

2. Reg. 5.
1. Par. 29

Regula.

5.

Aug. de doctrina Christi. Libro 3. cap. 3.

Ier. 29.

Dan. 9.

Zachar.

7.

nes, que septenarij dierum numeri repetitione transfurunt, Ecclesia Dei ad supernam euocata Hierusalem reedificabitur ut ciuitas Domini electa, triumphaliq; decorata gloria, immortalitate simul & incorruptibilitate dotabitur. necnon erepta de seruitute Babyloniæ, perpetua in Domino libertate florebit. Hanc sane mysticam Iudiorū captiuitatem Auctoz libri cui titulus Altercatio Synagoga, & Ecclesie his fere verbis dilucidat: Typus humani generis pro excessu protoplasti in exilium missi, hæc captiuitas est, vbi homo celestibus, & spiritualibus bonis amissis, captiuitati mortis marcapatus est: & hostibus inuisis, quasi Babylonicis subiectus, frustra respexit ad bona perditæ, quem semper represserunt ad imperiorum incrementa. Nam & Septuaginta annorum tempus, totius vitæ mortalis decursus figura est, quo tempore peracto, tandem per Regem nostrum Christum IESV reuocamur ad patriam, reconfiguratis Templo Dei vasis aureis, & argenteis, id est, sanctis animabus per compassibilem nostræ naturæ Diuinitatis gratiam. Mysterium hoc admodum dignum reserat etiam D. Augustinus in expositione Psalmi centesimi vigesimi quinti dicens: Homo cuius est Hierusalem, sed vnditus sub peccato, factus est peregrinus. De propagine ipsius natum est genus humanum, & impleuit terras captiuitatis Sion. & ista captiuitas Sion quam acceperunt Iudei in imagine, in figura fuit in captiuitate in Babylonia, & post Septuaginta annos redijt ille populus ad ciuitatem suam. Septuaginta anni significant omne tempus, quod septem diebus voluitur. Cum autem transierit oë tempus, tunc redimus & nos ad patriam nostrā, quemadmodum ille populus post Septuaginta annos redijt a captiuitate Babylonica. Babylonia certe est Mundus iste. Babylonia. n. interpretatur confusio. Idem quoque in explicatione Psalmi 147, eandem exprimit sententiā, dicens: Reparata est Hierusalem post Septuaginta annos captiuitatis. Sic Ieremias propheta Septuaginta annis: Septenario illo numero oëm volubilitatem huius tēporis signat. Septenario. n. numero voluuntur dies hi (sicut nos) ijdem abeunt,

Cap. 17.

Cap. 25.

M m abeunt,

abeunt, ijdem redeunt. Post Septuaginta ergo annos cum prophetauit Ieremias reparari civitatem Hierusalem, factum id est, ut & ibi significaretur imago futurorum. Significatum est nobis post omnem istam volubilitatem temporis (quæ Septenario numero voluitur) futuram illam civitatem nostram iam in æternitate in vno die.

In illa quippe habitatione tempus non voluitur; quia habitator ibi non labitur. Hærenus Augustinus. Septuaginta anni Tyri, post quos restituitur in antiquum statum, significant remissionem post poenitentiam. D. Hieronymus 23 in Esa. commen. Septenarius (inquit) & Septuagesimus numerus, qui vel de singulis diebus, vel de septem conficitur decadibus, perfectam significat & consummatam poenitentiam; ut iuste Tyrus expleto poenitentia tempore in antiquum redeat statum. hæc ille. Septuagesimus annus Hierusalem, requiem post labores significat. Multis etiam creaturis aptatus reperitur hic numerus apud sanctum Moysen, ut quod est in monadibus, hoc sit & in decadibus, & maiori mysterio crescant

Zach. 1. & ipsa quæ perfecta sunt. Septuaginta iuueni mactantur ad epuleum solenne festi tabernaculorum, ut vocant, idque certo ordine, non simul, sed per dies septem, incipiendo a 13. sic enim quotidie subtrahendo unum, usque ad diem septimum Septuagenarius numerus adimpletur. Mactantur igitur prima die iuueni 13. secunda 12. tertia 11. quarta 10. quinta 9. sexta 8. septima 7. cuncti simul positi numeri, Septenarium proferunt per decadem multiplicatum. Item Septuaginta annis ignis sacrificij in Babylonica captivitate sub aqua latens vixerat. Septuaginta annis complebatur de-

Num. 29. solatio Hierusalem. Septuaginta viri de senioribus domus Israel tenebant thuribulum in manu sua, stantes ante præturas, & idola. Ezech. 8.

Judic. 1. Septuaginta Reges, amputatis manuum, & pedum summitatibus, colligebant cibum sub mensa Adonibesech. Septuaginta filij egressi sunt de femore Ierobaal. Septuaginta pondera argentei dabantur Abimelech. Qui etiam fratres suos ex ingenuis mulieribus procreatos, viros Septuaginta in vno lapide morti tradidit.

Septua-

Septuaginta filios, & nepotes habuit Abdon, qui ascendebant super Septuaginta pullos asinarum. Septuaginta millia virorum erant Salomoni, qui onera portabant. Septuaginta filij Achab Regis in Samaria decapitati sunt. Septuaginta iuxta Psalmistam sunt anni nostre ætatis. Moyses a principio egressus elegit Septuaginta seniores, quibus cum familiaris conuersabatur, ut patet Exho. 24. qui etiam postea cum conqueretur se solum non posse ferre onus populi, ex mandato Dei Septuaginta seniores delegit, quibus Deus spiritum Moysis impertivit, ut scribitur Num. 11. Vnde & postea mansit apud Iudæos consuetudo, ut in Hierusalem essent Septuaginta seniores veluti Senatores, qui cum principe sacerdotum populi Israeliticum iudicarent, & gubernarent. Decorarunt hunc numerum libri Cabala. non eam dico Cabalam, quæ languet circa litterarum apices, numeros, transpositiones, vocum inuersiones, & amphibologias, cuius vanitatis mysteria tribus præcipue constant, Arithmetica. quando littera expenditur numerus: Notariæcon ubi littera pro integra dictione ponitur: Temura, cū vna littera pro altera substituitur. Illam inquam cum eruditis patribus intelligo Cabalam, quæ legis scripta pura est interpres, legalium rerum arcana, spiritalem allegoricamque intelligentiam, ac simplices synagoga traditiones continens. Est. n. cōis Rabinorum & constans opinio, a quibus nequaquam dissentiunt nostri Doctores, Moysen duplicem a Deo in monte accepisse legem, litteralem, & spiritalem. illam litteris mandasse, & ex præcepto Dei, populo cū. unicasse: de hac vero mandatum ei a Deo ne ipsam litteris traderet; sed Sapientibus solum, qui erant Septuaginta, cōicaret, atque eis pariter præciperet ne illam scriberent; sed successoribus suis viva voce reuelarent, tum & illi, alijs. At vero posteaquam a captivitate Babylonica restituti fuerunt per Cyrum, & sub Zorobabel Templi facta est restauratio, tum Esdras, qui fuit præfectus Synagoga, ubi reparavit legem scriptam Moysis, statuit etiam ut hæc secreta Dei eloquia scriberentur. neque enim poterant ob gentis captiuitatem illum seruare

M m 2 ordinem

Hier. p-
logo in li
bros Re-
gum.

ordinem tradendi per manus) & iuxta numerum Septuaginta seniorum iussit illa secreta redigi in Septuaginta volumina, quæ tamen deinde etiam non nisi sapientibus communicarentur. Ad hoc confirmandum satis erit ex quarto Esdræ libro testimonium:

4. Esd. 14

Priora (dicit Altissimus) quæ scripsisti, in palam pone, & legant digni et indigni: nonisimos aut Septuaginta conseruabis, ut tradas eos sapientibus de populo tuo. in his .n. est vena intellectus, & sapientia fons, & scientiæ flumen, &c. Neq; mirandum accidat Letori me vsus auctoritate quarti libri Esdræ, quem non esse canonicum dixi. hic .n. & in Duodenario, vbi duodenis seculis diuisum esse Mundum assereram, secutus sum auctoritatem Cypriani, qui aduersus Demetrianum ex eo multa sumisit de Mundo senescente. D. etiam Ambrosius hunc, ut sacrum citat 2, in Luc. comment. & c. 10. de bono mortis. Epistola quoq; 21, quam scripsit ad Honorianum suadet librum quartum Esdræ esse legendum, quod in ipso anima celestis esse natura demonstratur, & Philosophorum rugæ de ipsius substantia confutentur. Etiam ad huius numeri mysteria referuntur interpretes ab Eleazaro summo Iudæorum Sacerdote ad Ptolomeum Regem Aegypti missi, qui legem Moysi & vetus Testamentum ex Hebræo in Græcum transferrent Regi id impensius exposcenti. Licet .n. duo & Septuaginta essent, utpote ex singulis Tribubus delecti senis; at tamen ab omnibus fere Scriptoribus Septuaginta interpretes sunt nominati, tum propter Septenarij dignitatem, a quo pentagonus est Septuagenarius: tum etiam ob integritatem, appellandiq; compendium. Quemadmodum Iudices illi Romani, qui ad hastam de rebus minoribus iudicabant, quo facilius nominarètur, Centum viri appellati sunt, quãuis quinq; amplius, quã centum fuerint. Nã cū essent Romæ triginta quinq; Tribus, quæ et Curie sunt dictæ, terni ex singulis Tribubus sunt electi. Auctor Festus. Hac loquendi forma de septuaginta duob. Discipulis, quos cū duodecim Apostolis elegit Dominus, scriptum est; Septuaginta fuisse delectos, atq; ita nonnullos primæ classis Doctores legisse video.

Pro

Pro numero 70. facit. & typus veteris instrumenti, vbi duodecim fontes, & Septuaginta palmae in deserto repertæ, præfigurant duodecim Apostolos, & Septuaginta Discipulos. quod diligenter annotauit Theophylactus; & Cyvillus, qui citatur in catena, consentit, præter duodecim fontes & Septuaginta palmas commemorans et illos Septuaginta Iudices, quos iussu Domini delegit Moyses, & impleti sunt Spiritu sancto. Ac ne quis causetur solos Græcos ita legisse. producet in mediū D. Hieronymus, qui ad Fabiolam mansione sexta scribit in hunc modum: Numquam prius occurrerunt fontes purissimi, nisi vbi Magistrorum doctrina prorupit. Nec dubium quin de duodecim Apostolis sermo sit, de quorum fontibus derivata aquæ totius Mundi rigant siccitatem. Iuxta has aquas Septuaginta creuerunt palmae, quos & ipsos secundi ordinis intelligimus præceptores, Luca Euangelista testante duodecim fuisse Apostolos, & Septuaginta Discipulos minoris gradus, quos & binos Dominus ante se premittebat. Diuus item Ambrosius ita legisse videtur, cum expens cum locum: Ecce ego mitto vos sicut oves inter lupos: Ad Septuaginta, inquit ille, Discipulos dicit hoc. Ad hunc numerum faciunt Anima domus Iahacob, quæ ingressæ sunt in Aegyptum. Nam si animabus sexaginta sex, quæ intraverunt cum Iahacob in Aegyptum, tres adijciantur de semine eius, quæ iam in Aegypto erant, Ioseph nimirum, & duo eius filij Manasses & Ephraim, fient sexaginta novem, quibus si adnumeretur et pater Iahacob, habebis numerum Septuaginta. Quemadmodum igitur Septuaginta animæ intrarunt in Aegyptum: ita Septuaginta Discipuli ad prædicandum verbum Dei toto mittuntur Mudo. Aegyptum enim esse hunc Mundum, figuratè multis Prophetarum vocibus approbatur. Aliter. Septuaginta animæ, quæ descenderunt in Aegyptum, mystice in numero remissionis accipiuntur, scilicet ut huic seculo, quod per Aegyptum figurabatur, post tanta peccata, & sacrilegia donaretur remissio delictorum.

Matt. 10

Exho. 1.

Gen. 46.

16. diff. Septuaginta.

Mm 3 DE

Clemens
strom. 1.
Aristeas
ad Philo
cratē de
72, Inter
pret. Iu-
stin. ad-
monito-
rio Gen-
tium.
Aug. in
ciuit. lib.
18. c. 42.
Iren. lib.
3. cap. 13
Orig. in
Exho.
Hom. 7.
Euseb. hist.
Ecol. lib.
11. c. 12.
Niceph.
lib. 2. c. 1.

DE NUMERO LXXII.

St numerus secundus post septuagesimum magnopere in Diuinis scripturis celebratus, quod Diuinæ legis Interpretum summam teneat, & exprimat calculum. Licet enim, quod nuper ostendimus, sub numero LXX. citentur, Iosephus attamen lib. 12. antiquit. capit. 12.

Tertulianus in Apologetico aduersus Gentes. Augustinus de Ciuit. Dei libro 18. Iustinus Martyr. Eusebius Casariensis. & eiusdem suffragij aliquot clarissimi docent Interpretes illos fuisse Septuaginta duos. Eodem mysterio quos Dominus designauit Discipulos, legimus fuisse Septuaginta duos. Græcum. n. exemplar Euangelij Lucae, quod antiquitatis & grauitatis gratia in Vaticana seruetur bibliotheca, habet Septuaginta duos. Epiphanius vetustate, & sapientia insignis, in fine primæ partis aduersus hereses differens de numero Discipulorum, hæc nobis scripta reliquit: Misit autem & alios Septuaginta duos ad prædicandum. & paullo post: Et reliquos Septuaginta duos. ac non multo post, de D. Paulo verba faciens: Quem (inquit) reperimus D. Lucam de numero Septuaginta duorum existentem sibi socium fecisse. Clemens etiam summus pontifex, huius nominis primus, Discipulus D. Petri Apostoli lib. 2. cap. 59. Apostolicarum constitutionum asserit Discipulos fuisse Septuaginta duos. Hippolytus cuius meminit D. Hieronymus lib. de Viris illustribus, qui floruit anno Domini 220, testatur & ipse totidem fuisse Discipulos, eosque nominatim appellat in catalogo quem edidit, eorum nomina referens in tabulas, quas apud Georgium Ederum in Oeconomice seu partitionum theologiarum lib. 4. videre licet. Non aberrauerit autem a recta sententia qui Christi Discipulos dixerit fuisse adumbratos in supradictis Septuaginta duobus Interpretibus, cum hi & illi tum numero conueniant, tum officio elucidandæ Diuine legis, et utriusque id Spiritu sancto auctore,

ctore, mirifice sint affecuti atque expleuerint. Augustinus libro 2. Euang. quæst. edifferens de mystico numero Discipulorum, hæc scribit: Sicut vigintiquattuor horis totus Orbis peragitur, atque a Sole illustratur: ita mysterium illuminandi Orbis per Euangelium Trinitatis in Septuaginta duobus Discipulis intimatur. Vigintiquattuor n. ter in 72 ponimus. Affert Beda eiusdem numeri Discipulorum Christi alteram rationem, dicens: Certificauerat Deus per Prophetas, quod Euangelij prædicatio salutaris comprehensura erat non solum Israel, sed etiam Gentium greges; & ideo a Christo post duodecim Apostolos, & alij Septuaginta duo sunt instituti. Et bene Septuaginta duo mittuntur, quia totidem linguarum Gentibus Euangelium prædicandum erat. Vt quo duodecim Apostoli primo propter duodecim Tribus Israel; ita et hi propter exterarum gentes destinarentur imbuendæ. Cum. n. filij Noe ab Oriente proficiscerentur, atque in Assyriam uenissent, Babyloniam & turrim edificare ceperunt Neros impulso, statimque in Septuaginta duas linguas de tribus Noe filij Orbis terrarum cum suis cultoribus distinctus est, ut lingue hominibus pares fuerint. sicut maiorum nostrorum sagax prudentia posteritati transmisit. Sem primogenito Noe pars facta est a Persida, & Bactris usque in Indiam longe, & usque Rhinocoruras; quæ spacia terrarum habent linguas sermone barbarico 27. Filij ergo Sem ab Euphrate fluuio usque ad Oceanum terram incoluerunt. Porro filij Iapheth possederunt terram ab Amana, & Tauro Syria Cæles, & Cilicia montibus usque ad fluuium Tanaim. Habet etiam Tigridem fluuium, qui diuidit Mediam, & Babyloniam, in linguas 23. Cham vero pars facta est a Rhinocoruris usque Gadiram, habens linguas sermone punico: a parte Garamantum, latino sermone: a parte Boreæ, barbarico sermone: meridiana Aethiopum & Aegyptiorum ac barbaris interioribus, vario sermone, 22. linguas. Fuit autem terminus eius a Sydone donec uenias in Gerara, usque Gazam, pergentibus Sodomam, & Gomorram, a Danaim usque Lisen. sunt ergo lingue simul Septuaginta due. Ipsa vero gen-

Gen. 10.

Arnobii
rhetor in
expositi-
one
Psalm. 104.
Beda li.
de sex g-
tatibus
Mundi.

tium vocabula, vel patrias, seu linguas, mutatis & deletis alicubi temporum vetustate vocabulis, & scriptorum vitio exemplaribus corruptis diffinire admodum difficile est. Verumtamen ad hanc explicanda gressus calami nostri precedentium imprimamus vestigijs. Sunt igitur hec: Paronia, Disponia, Abusia, Partaia, Tarsia, Pacreuantia, Samsutia, Mesopotamia, Epiphania, Aranuntia, Pomponia, Macedonia, Avaltonia, Cretica, Urbachia, Cananea, Sidonia, Sadochia, Vusconia, Britia, Pamphilia, Philippia, Carterioni, Ismaelita, Parthia, Seuortia, Balathia, Pacationi, Arcinoni, Saxonia, Numidia, India, Ciporia, Ungaria, Ruscia, Polonia, Bulgaria, Eccinac, Scotia, Hispania, Aquitannia, Britannia, Fracina, Armenia, Vurich, Epeperich, Ofch, Trech, Apabamuth, Tepegia, Maschuth, Zelech, Amazonia, Alan, Aethiopia, Saumaria, Gerstenstania, Keuia, Mesepia, Vaspurgania, Caldie, Peræfica, Scythica, Arabica, Ellemazie, Mariz, Persica, Galilea, Caldaea, Hebraea, Assyria. Habet hic numerus cum duodenario magnam communionem.

Matt. 26. Hinc D. Hieronymus ubi Dominus dixit ad Petrum: An putas quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones Angelorum? Vna (inquit) legio apud Veteres sex millibus complebatur hominum. Pro breuitate temporis, numerorum non occurrimus explicare typos, tantum dixisse sufficiat, Septuaginta duo milia Angelorum, in quot Gentes hominum lingua diuisa est, de duodecim legionibus fieri. Hæc D. Hieronymus. Hinc etiam in cælestibus, quouis signo in sex partes diuiso, resultant Septuaginta duo quinarij, quibus præsidet totidem Angeli, & totidem influunt nomina Dei, & quilibet quinaris vni præest idiomatici, tanta efficacia, vt inde Astrologi, & Physiognomi cognoscere queant, cuius idiomatici quisque fuerit oriundus. Respondent istis totidem patentes in humano corpore articuli, quorum in quouis digito manuum, & pedum habentur tres, qui cum principalibus duodecim, constituunt Septuaginta duos.

Quod

Quod vero de nominibus Dei dicimus, illud sciendum quod licet Deus sit vnitissimus, nullo indigens nomine; fortitur tamen diuersa nomina, non quæ diuersas eius essentias, vel deitates exponant, sed quasdam eius proprietates ab eo emanantes, per quæ nomina in nos, & ea quæ creata sunt, multa beneficia velut per canales quosdam distillant. Est quidam textus in Exhodo tribus versiculis contentus, quorum quilibet Septuaginta duobus scribitur Hebraicis litteris, quorum primus incipit Vaysa; secundus, Vaiano; tertius, Vaiot, qui vnam in lineam extensi, videlicet primus & tertius a sinistra in dexteram, medius vero conuerso ordine a dextra incipiens terminatus in sinistram, tunc singulæ tres litteræ sibi subalternatæ constituunt vnum nomen, quæ sunt Septuaginta duo nomina, quæ Mecubales Schembamphoras, hoc est, expositorium vocant. quibus si in fine addatur nomē diuinū El, vel Iah, producit Septuaginta duo Angelorū nomē trisyllaba, quorū quilibet fert magnū nomen Dei, sicut scriptum est; Angelus meus præcedet te, obseruans eum, est n. nomē meum in illo. Et hi sunt qui præsidet Septuaginta duobus quinarijs cælestibus, totidemq. nationibus et linguis, et humani corporis artub. et cooperatur Septuaginta duobus seniorib. Synagoga.

Cap. 14.

Exho. 23

DE NUMERO LXXV.

Diuus Stephanus plenus Spiritu sancto in oratione habita ad populum, quæ S. Lucas litteris mandauit Act. c. 7. afferit aîas Septuaginta quinque ex Iahacob progenie descendisse in Aegyptū. qd ex Septuaginta interpretū tralatione desumpsit Euāgelista. Cū. n. Grece scripserit acta Apostolorū, quæ ad Gentes emisit, illā sequutus est scripturā, quæ iā fuerat Grecis diuulgata, grecoq. scripta sermone. Et vtiq. maioris opinionis illo p̄sertim tpe Septuaginta interpretū habebatur auctoritas, q̄ Lucas, qui ignotus in nationibus erat. Porro ubi D. Hier. secutus hebraicā ueritatē, trāstulit Septuaginta aîas, tralatio Septuagintorū habet Septuaginta quinque. Nec in hoc errasse uidentur, qui pp

Aug. q̄st. super Genes.

aliquam

aliquam numeri mysticam significationem, & quadam veluti prophetica libertate hunc numerum complere voluerunt. Est n. numerus 75, sensibilis naturæ insensibilisq; senioris iuniorisq; corruptibilis incorruptibilisq; confinium. Nam intelligibilis, senior, incorruptaq; ratio in septuaginta est: sensibilis, iuniorq; quinq; sensus æquat numero. quo fit vt sensibilem Mundum præsignet, cuius etiã speciem tenet Aegyptus. Symbolice igitur scriptum legitur quod erant Septuagintaquinq; animæ in Iacob progenie, quæ descenderunt in Aegyptum sensuum regionem. Atq; etiam Abraham a-

Gen. 12. Philo A-lexan. li. de Migratione Abrahæ.

mator sapientiæ, futurusq; perspicacior, discussa caligine, sensuum regionem, cui nomen Charra, relinquendam censet natus annos Septuagintaquinq;. Non me fugit ab anno natiuitatis Abraham, vsq; ad annum quo egressus est Charra, annos cucurrisse 135. sed ei non computantur anni, qui transacti sunt antequã exiret de igne Chaldeorum, Dei liberatus auxilio.

DE NUMERO LXXVII.

Denam delictorum remissionem post completam pœnitentiam notat numerus 77. Nam de Lamech, qui post legem (idest) post sententiã aduersus Cain a Deo pronunciatã (nam lex scripta nondum data erat) homicidium perpetraverat, scriptum legitur: quia septies vindicabitur de Cain, de Lamech autem Septuagies septies. Quæ vero fuerint Septuaginta septem vindictæ, auctore D. Hieronymo, quidam Hebraeus assererat in apocryphis illorũ libris Septuaginta septem animas ex Lamech progenie reperiri, quæ diluuium sint deletæ, atq; in hoc numero de Lamech factam fuisse vindictam, quod genus ipse vsque ad diluuium perseuerauerit. At vera Patrum expositio fuit simpliciter quidem de Cain vindicatum esse diluuium, verum Lamech non iam cataclysmo ad curationẽ opus habuisse volunt, sed illo

Ioseph^o li. 1. ca. 4. antiquit.

illo ipso qui tollit peccata Mundi, et Patri cõiungit, vt fiat quod ait Apostolus: Qui adhaeret Domino vnus spiritus est. Ideo in eo nume-
ro, qui est penes Euãgelium Luca, et ipse Christus a quo incipit nume-
ratio, et Deus ad quem peruenit, cõnumerantur, et fit numerus 77. Cap. 3.
Quod si retroactõ ordine atq. inuerso modo ab Adã vsq. ad Christiũ ceperis numerare, Septuagesimũ septimũ illũ inuenies. Sicut ergo septima generatione peccatum Cain dissolutũ est (nõ. n. vindicabit Deus bis in id ipsum; et qui semel receperit mala in vita sua, nõ eosdẽ cruciatus patietur in morte, quos passus est in vita) ita, et Lamech. i. totius mundi peccatum, Christi soluitur aduentu. Quod mysterium Alcuinus non reliquit intactum, hæc scribens: Peccatum Lamech, qui interpretatur Humiliatus, significat deiectionem humani generis, quod prauaricante Adam corruit, nec per legem vel circumcisionem, nec per suam iustitiam surgere potuit, donec post Septuaginta septem generationes secundum Lucam Christus in Mundum veniens, effusione sui sanguinis peccatum deleuit. hæc ille. Non temere autem, nec frustra Septuagesima septima generatione venit Dominus noster aboliturus omnia peccata, nisi quia in illo numero
aliquid latet, quod ad significationem pertinet omnium peccatorum, Aug. de
hoc autem in vndenario & septenario considerandum est. nam 7. quest. E-
in 11. faciunt 77. Vndenarius porro transgressionem denarij notat. At si in denario perfectio beatitudinis significatur, (vnde est uag. li. 3. cap. 6.)
etiam illud quod omnes conducti ad vineam denario remunerantur, quod fit vbi septenaria creatura Trinitati Creatoris adiungitur, Matt. 20.
liquet quod transgressio denarij peccatum notat per superbiam plus aliquid habere cupientis, & integritatem perfectionemq; amittentis. hoc aut septies propterea ducitur, vt motu hominis facta significetur illa transgressio. Ternario quidem numero incorporea pars hominis significatur, vnde est quod ex toto corde, & ex tota anima, Deut. 6.
totaq; mente Deum diligere iubemur; quaternario vero, corpus. Matt. 22.
multis etenim modis quadripartita inuenitur corporis natura, quæ admodum & anima tripartita. ex his ergo conuinctis constans ho-
mo,

mo, non absurde septenario numero significatur. Motus autem in numeris non exprimitur cum dicimus unum, duo, tria, quattuor & reliqua; sed cum dicimus semel, bis, ter, quater. Quare, ut cum Aug. loquar, non septem & undecim, sed septies undecim significant transgressionem, quæ motu hominis facta est peccantis, hoc est, perfectionis suæ stabilitatem transgredientis cupiditate amplius aliquid habendi. Exstat, & alia de hoc numero sententia. Cum n. ut nuper diximus, sit resolubilis in 7, & 11, ideo peccatum Lamech ostenditur remissibile; at vero peccatum Cain, de quo dictum est: Septies ultio dabitur de Cain insolubile demonstratur, cum septenarius sit numerus primus incompositus, nullam habens partem aliquotam, nisi septimam. Cum ergo legimus dicente Domino: Omnis qui occiderit Cain septuplum punietur. insolubilis poena debet intelligi, & subaudiri oportet, nisi præcedens poenitentia solubile, id est remissibile peccatum fecerit. Cum vero dicit Lamech: Septies ultio dabitur de Cain, de Lamech vero septuagies septies. insolubilis vindicta Cain, & solubilis vindicta Lamech debet intelligi. Cain quippe poenitentiam non egit; sed Deo negare ausus est: Ipse vero Lamech confessus est peccatum suum, & poenitentiam egit. Huiusmodi expositionem approbare videtur D. Athanasius hunc in modum scribens lib. Question. capp. 96. 107. Cain, inquit, negavit, & a Deo peccatum suum abscondit, quapropter illum execratus est Deus, dicens: Maledictus tu super terram. Adam vero, quia confessus fuerat, supplicium illud a se depulit. Qui enim sua peccata confitetur, remissionem consequitur. quare execrationem imposuit terræ, non Adæ, dicens: In operibus tuis maledicta sit terra. Eadem reminiscencia Lamech, accusando scilicet peccatum suum, poenam declinavit, & ipse sua lata sententia, sententiam Dei remoratus est. Hæc ille. Huius numeri meminisse, & huc respicere dignatus est Dominus, qui fere nihil absq; Scripturarum auctoritate loquebatur. Cum n. apud Matthæum cap. 18, illum Petrus de dimittendis peccatis interrogasset, dicens: Do-

mine

mine quoties peccauerit in me frater meus & dimittam ei: vsque septies? id responsi dedit Dominus: Non dico, septies; sed, vsque septuagies septies dimittes proximo in te peccanti. Vsq; septies etenim peccare, est incessanter & insolubiliter, id est, absq; poenitentia peccare, sicut Cain: At vero septuagies septies peccare, est peccatum quidem admittere; sed per poenitentiam illud soluere, quemadmodum fecit Lamech. At vero quibus hæ non arident expositiones, aliam audiant a Beda in supradieti loci Euægelici dilucidatione desumptam. sentit quidem, & ipse numero 77. omnium peccatorum designari remissionem; sed alia numeri septenarij attenda ratione. hæc sunt illius verba: Septenarius quidem numerus est sacratissimus, ex donis septiformis Spiritus; undenarius vero numerus figuram tenet omnis peccati. In undenario namq; transgressio est decalogi; & nos cum peccamus, decalogum profecto præceptorum Dei transgredimur. Hinc est, quod in tabernaculo Dei undecim saga cilicina fuisse memorantur. cilicium namq; habitum poenitentium, & pro peccatis mœrentium designat. In tabernaculo ergo Dei undecim saga cilicina fieri iussa sunt, quia sancta Ecclesia non solum ex iustis, et immaculatis, verum et ex peccatoribus poenitentibus, et conuersis existit. Septuagesimus autem septimus numerus constat ex septenario, & undenario. nam siue septies undecim, siue undecies septem dicamus, Septuaginta septem perficimus. Septuagies septies ergo Dominus dimitti peccata præcepit, ut ostendat quia quotiens & quotiens aliquis peccauerit; totiens et totiens ei dimittere, & nunquam a dimittendo cessare debemus. Quod enim per hunc numerum, peccatorum significatur remissio, illud quoq; manifestat, quod beatus Lucas catalogum Dominice generationis septuaginta septem generationibus terminavit, incipiens a Ioseph et vsq; ad ipsum Deum conditorem perueniens. Quia enim Dei filius ad soluenda mundi peccata veniebat; ideo iure eius incarnatio 77. generationibus textitur, & hoc ascendendo. quia videlicet filij Dei incarnatio, nostra fuit exaltatio; et vnde ille descendit, inde nostra

abiectio

Abiectio ascendere meruit. Quod vero hic numerus ex septenario et undenario multiplicatus exurgit, significat quod omnis peccatorum remissio per gratiam sancti Spiritus fit. cuius donis priuari merentur, quicumque se a tribus in se peccantibus, dimittere nolunt.

DE NUMERO XXC.

Exho. 7.

Octonarius in denarium surgens, significat sacramentum legis propter circumcisionem, quae die octavo a natiuitate infantis fieri demandata est. Quando enim Moyses legislator locutus est ad Pharaonem, etatis erat Octoginta annorum; quia lex, quando ad salutem Gentibus per sanctos Doctores oblata est, circumcisionem spiritualem perfecte docuit. Notat idem numerus sanctam Iesu Christi resurrectionem, in cuius figura Ioseph a carcere sublatu in regnum, Octoginta annos a fame defendit Aegyptios, ut colligitur ex Gen. c. 41. 50. De hac etiam vaticinatus fuerat Propheta Regius. Psalmus. n. Octogesimus pro torcularibus habet inscriptionem, sicut et Octauus, et Octogesimus tertius, qui omnes Ogdoadis habent mysterium. Euangelij siquidem gloria coruscante Gentium torcularia nouo musto exuberabant, dilatato in diem Octauum Mosaicae legis sabbato. Huius quidem numeri mysterium dilucidare dignatus est Dominus in parabola de Villico iniquitatis apud Euangelium Lucae: quam exponens Theophilus Antiochena Ecclesiae septimus post Petrum Episcopus, haec nobis ingenij sui monumenta dimisit: Diues qui habebat villicum, siue dispensatorem, Deus omnipotens est, quo nihil est ditius. Huius dispensator Paulus erat, qui ad pedes Gamalielis sacras litteras discens, legem Dei susceperat dispensandam, qui cum cepisset credentes in Christum persequi, ligare, morti tradere, et oem

D. Hier. de Domi nico Patris, & Hilarius in Psal. mis.

Allegoriarum. li. 3 Luc. 10.

Act. 9.

Domini sui dissipare substantiam, correptus est a Domino: Saule Saule quid me persequeris? durum est tibi contra stimulum calcitrare.

Di-

Dixitq. Saulus in corde suo: Quid faciam? quia magister fui, et villicus, et cogor esse discipulus, et operarius? fodere non valeo. cuncta enim mandata legis video destructa, et legem, ac Prophetas usque ad Iohan. Baptistam esse finitas; mendicare erubescio, ut qui doctor fueram Iudaeorum, cogar a Gentibus, et discipulo Anania salutis, et fidei mendicare doctrinam. Faciam igitur quod mihi utile esse intelligo, ut posteaquam proiectus fuero de villicatione mea, recipiant me Christiani in domos suas. Cepitq. eis, qui prius versabantur in lege, et sic in Christum crediderant, ut arbitrarentur se in lege iustificandos, dicere legem abolitam, Prophetas preterisse. Vocauit itaq. duos de plurimis debitoribus; primum, qui debebat centum cados olei, eos videlicet, qui fuerant ex Gentibus congregati, et magna indigebant misericordia Dei; et de centenario numero, qui plenus est ac perfectus, fecit eos scribere quinquagenarium, qui proprie poenitentium est, iuxta Iubilaeum. Secundum autem vocauit populum Iudaeorum, qui tritico mandatorum Dei nutritus erat, et debebat ei centum coros tritici, et coegit, ut de centum faceret Octoginta. i. credere sanctam Domini resurrectionem, quae Octauae dici numero continetur, et Octo completur decadibus, ut de sabbato transiret ad primam sabbati. Ob hanc causam a Domino praedicatur quod bene fecerit, et pro salute sua in Euangelij clementia de legis austeritate mutatus sit. Haec Theophilus. Potest et numerus, de quo agimus, significare Euangelij nouiq; Testamenti gratiam per obseruationem mandatorum obtentam, quod his verbis approbat Ven. Beda in expositione eiusdem parabola villici iniquitatis. Euangelij (inquit) gratia significatur per Octonarium, sicut austeritas legis per septenarium. sed meretur Octonarij gratiam, qui praecpta custodit, quae significantur per decem. ut per Octonarium iunctum denario, gratiam intelligamus acquisitam praecpto. ut qui scribit Octoginta per decalogi custodiam perueniat ad Octonarij gratiam. Praeterea Octogenarius significat statum gloriae et salutis, quia in caelesti gloria inuenitur denarius in Octogenarium ductus, quoniam ibi acquiritur obseruatio decem

man-

mandatorum retributio, et octo beatitudinum perfecta consummatio. De hoc autem mysterio dicitur Iudic. cap. 3. Humiliatus est Moab sub manu Israel; & quicquid terra annis Octoginta. Illud tandem de Octogenario dici potest esse illum peccati hieroglyphicum, ut qui producat ab Octonario, per quem crimina nostra purgamus. 2. Paral. 29. Expiaverunt templum diebus Octo. Per Octonarium, Deum placare solemus. Iohan. cap. 20. Post dies octo ubi Discipuli erant congregati in unum, venit IESU clausis ianuis. Per Octonarium defectus nostros ploramus. Apud Moysen Nazareus qui super mortuum peccasset, vel semini-fluus die octavo ab emundatione offerebant duos turtures, vel duos pullos columbarum, quæ scilicet sunt aves gemebundæ. Per hunc etiã peccator significatur, ut Apoc. cap. 17. Bestia quæ erat, & non est, & ipsa octava est. octo namq; sunt principalia vitia, quæ genus humanum infestant, primum gula, secundum fornicatio, tertium auaritia, ira quartum, quintum tristitia, sextum acedia, id est, ocium, vel tedium cordis, septimum vana gloria, octavum superbia. Totidem sunt & modi peccandi. Amentia, ut Dathan: deceptio, ut Eva; repentina obreptio, ut Petrus Apostolus; obliuio, ut Moyses, qui non sanctificavit Deum super petram; tyrannus, ut Darius, qui tradidit Danielem; incredulitas, ut vxor Loth; contemptus, ut Giezi Eliseum. mala affectio, ut Pharisæi, qui celabant resurrectionem Domini. Quare propheta Amos octo vicibus malum Israel intentat per enuntiatiua verba hæc: Stridebo super vos; peribit fuga; non obtinebit fortis virtutem; non saluabit robustus animã; non stabit tenens arcum; non saluabitur velocis; non saluabitur ascensor equi; fugiet robustus corde. Totidem vicibus Esaias, et ipse Dominus apud Mattheum cap. 23. Væ generationi illi &c. in clamat contra Scribas & Pharisæos. Quod ergo audis de Octonario idem prorsus opus est censeas de Octogenario ab eo producto, qui et ipse quandoque notat statum peccati, ut peccator insinuetur in capite asini, de quo 4. Reg. 6. legimus, Samaria obsessa a Benadab rege Syriæ, venundatum fuisse caput

Num. 6. Leuit. 15

Beda in collectaneis.

Athanasius in Questionibus.

Rupertus in Amos. 1

caput asini Octoginta argenteis. Ierem. cap. 41. Octoginta viri, quos morti tradidit Hismael. 2. Reg. 23. Octingenti interfecti impetu vno. Et 2. Machab. 5. Octoginta milia occisi. Octonarij numeri fatale exitium nouerunt Astronomi, qui Mundum secantes in duodecim æquales partes quæ vocantur domos, Octauam morti contribuunt. Cumq; ex domibus vna sit alia fortior, Octava omnium debilissima iudicatur. Prima domus (inquiunt) est fortior decima, hæc fortior septima, septima fortior est quarta, ista fortior undecima, quinta cedit undecimæ, quinta est fortior nona, tertia debilior est nona, tertia præualet secundæ, hæc demum præualet Octauæ, in qua magnum est infortunium. Adhuc etiam in ortu infantis ostendit Octonarius perniciem suam, quod magno quidem miraculo adscribendum. septimo enim mense in plerisque, (ut alibi demonstraximus) origo legitima formatur, & qui fuerit editus, vitalis generationis curricula sortitur, Octauo autem mense, interdicta naturali lege pariendi cernimus tempora; ac si forte letalis necessitas partus claustra laxauerit, periculum pariter generantis properatur, & pignoris. Quin si concubuerit mense Octauo parens, fiet infans oppletus lentoris mucosi, & cute scæda, atq; ostreacea valde obscena. Apud Moysen Octoginta diebus a viri thro, & ab ingressu sanctuarij arcebatur, quæ enixa fuisset feminam, quod duplum est ad formationem masculi, utpote duplo longiori indigens expurgatione. Obidq; dedit Dominus expurgationi primæ duas hebdomadas; secundæ sexaginta sex dies, ut conuictis vtrisque fierent Octoginta, qui duobus constant quadragenarijs, qui numerus imperfecto, & femineo sexui maxime congruit, ut vnitatis virili. quia vnitatis perfectio & forma est, binarius principium diuisionis & materie. Porro mulier serpentis persuasioni consensit, & virum persuasioni suæ consentire coegit: vir autem soli mulieri consensum præbuit. Cum ergo mulier et se, & virum deceperit, ideo in ortu suo duplici subiacet maledictioni. Octoginta concubine in Canticis designant animas terrenorum mercedem accipientes, vel

Octonarius vitæ aiosus.

Ex Petri Pitati Isagog.

Leuit. 12

Cant. 6.

Nn animas

animas minus perfectas. Denario. n. significatur scientia vniuersi-
tatis. quæ si ad terrena & corruptibilia referatur, quæ Octonario
significari possunt, sunt Octoginta. Hieronymus: Multam esse
Ad Prin-
cipiã Vir-
ginem.
distantiam animarum in Christo credentium demonstrat Cantu-
cum canticorum, in quo scriptum est: Sexaginta sunt reginae, Octo-
ginta concubinae, & adolescentulae, quarum non est numerus. Una
est columba mea, perfecta mea, proxima mea, de qua dicitur. Vi-
derunt eam filia & beatificant eam regine, & concubine, & lau-
dant eam. quæ ergo perfecta est & sancta corpore & spiritu, & co-
lumba, & proxima vocari meretur: quæ autem supergressa sunt
sex dies Mundi, & futura regna suspirant, reginae appellantur: si
qua vero circumcisionem quidem habet octaua diei, sed adhuc non
venit ad nuptias, hæc concubina vocatur: Diuersa autem multi-
tudo credentium, quæ necdum potest sponsi copulari amplexibus,
nec de eo liberos parere, adolescentula dicitur. Hæc strictim po-
sumus; ut sciamus in hoc numero & bona, & mala pariter con-
tineri.

DE NUMERO XXCI.

Par. Cri-
nicus lib.
de hunc
fia disci-
plina.

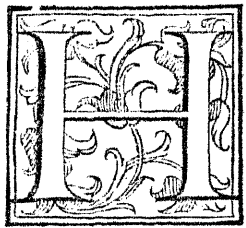
Agi inter cetera sue discipline dogmata, illum af-
ferunt perfectissimum numerum, quem novies
nouem multiplicata componunt. is est 81. Idcir-
co, ut refert Anneus Seneca, qui forte fortuna
tunc Athenis aderant Persarum Magi, immo-
larunt Platoni vita functo, quod septimo No-
uembri die, quo natus fuerat, in nuptijs discumbens remotis da-
pibus expirasset, annum alterum & 80. absolvens absque vlla pror-
sus additione vel deductione, amplioris fortis, quam humanae rati,
quod hunc numerum consummasset. Qua de causa Labeo Roma-
nus Theologus Platonem inter Semideos, ut Herculem & Ro-
mulum, referendum non dubitauit. De annis climacterijs disse-
rens

Laer. de
vitiis Phi-
los. lib. 5

rens Symphorianus Champerius, hæc scribit de Platone, & anno
81. Alij, inquit, non pauci vnum omnium difficillimum climacte-
ra prodire; anno scilicet. Vno de quinquagesimo, quem complent an-
ni septies septeni; ad quam opinionem plurimorum consensus incli-
nant. Nam Quadrati numeri potentissimi dicuntur. Deniq; Plato
ille venia ceterorum Philosophia Doctissimus, Quadrato numero
annorum vitam humanam consummari putauit. s. Nouenario, qui
complet annos 81. Fuerunt etiam qui vtrumq; recipiant numerum
vnum de quinquaginta, & 81, & minorem, nocturnis genesibus:
maioris diurnis ascriberent. Pleriq; aliter moti, duos istos numeros
subtiliter discreuere, dicentes: septenariũ ad corpus, Nouenariũ ad
aĩam pertinere. illum medicinae corporis & Apollini attributũ: hunc
Musis, quia morbos animi, quos appellant Pathe, musica lenire
ac sanare confucuerit. Itaq; primum climactera annũ 49, esse pro-
diderunt; vltimum aut 81; medium vero ex vtroq; permixtũ an-
no tertio et 60, quæ hebdomades 9, vel 7 enneades conficiunt. Hũc
licet quidam periculosissimum dicant, quod ad corpus, & aĩam perti-
neat; ego tamen ceteris nõ duco infirmiozem. nam vtrumq; quidem
supradictũ continet numerum; sed neutrũ, quadratum; & ut est ab
vtroq; non alienus; ita in neutro potens. Nec multos sane, quos vetu-
stas clario noĩe celebrat, hic annus absumsit. Aristotelem Stagiritem
reperit; sed hunc ferunt naturalem stomachi infirmitatem, crebra-
que morbidi corporis offensiones adeo virtute animi diu sustentasse;
ut magis mirum sit ad annos 63, cum vitam pertulisse. Illi
autem qui animi potius, quam corporis naturam sciunt dominari,
eos viros qui tales fuerunt, non prius vita excessisse, quam ad an-
num illum 81, peruenerunt; in quo Plato finem vitæ, & legiti-
mum esse existimauit, & habuit legitimum. Hoc anno & Dio-
nysius Heracleotes, ut vita abiret, cibo abstinuit. Contra Dio-
genes Cynicus cibi cruditate in choleram solutus est. Eratosthenes-
quoque ille Orbis terrarum mensor, & Xenocrates Platonius ve-
teris Academiae princeps. ad eundem annum vixerunt.

Sympho-
nia lib. 4
tract. 3.
cap. 7.

DE NUMERO XXCVI.

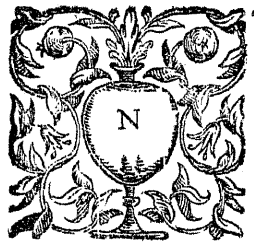

Gen. 16.

Glo. in-
terl.Ex Ru-
perto in
cap. 27.
Gen.

Abet & numerus Octogenarius senarius sua mysteria in Diuinis scriptis. Neq; n. absq; mystico sensu sex, & octoginta annorum legitur fuisse Abraham quādo genuit Hismaelem; sed vt designetur eum generasse tempore vite spiritualis. Porro Octoginta sex annorum quantitas duobus disponitur terminis. est. n. in decimo limite Octonarius: in singulari, senarius. Senarius perfectus numerus ipse quodammodo est Abraham perfectorum vir operum, sed parui atq; frigidis sanguinis: Octonarius autem, qui a Pythagoricis femina dicitur, ipse in deceno limite quodammodo est Agar, infirmior quidem, quia femina; sed viro fecundior, quia iuuenula.

DE NUMERO XC.

umeri Nonagesimi infelicitas nota Mathematicis Chaldeis, qui Nonagenariam radiationē, minacem malignamq; esse dicunt, quod duo signa huiusmodi intervallo disiuncta, sexu naturaq; dissideant. hec fit a signo vno ad aliud signum quod ab eo ordine sit quartum, vt a Leone ad Scorpionem. quare & quadratus, & quadrantalus aspectus appellatur. Plinius lib. 2. Martis (inquit) stella vt propior etiam ex quadrato sentit radios ab Nonaginta partibus. vnde & nomen accepit. Pythagorici Nonagenariū, triste iudicarunt numerum, vtpote altera parte longiorē, sicut et 2, quo in Diuinis oraculis notatur heretici, et 20, in quo persecutiones passus est Iacob, atq; etiam 42, quo

quo fuit Ecclesie persecutio denotata, quam impius agit Antichristus. Quare huiusmodi numeri semper habentur infausti in Diuinis litteris. Adhuc in Nonagesimo calculo, eadem quam saepe designauimus, observatio custodita, ut eiusdem nature dicantur 9.90, & 900, & deinceps in maioribus summis, dum per eundem articulum numerus surgit. Maiores enim numeri suorum minimorum, a quibus primum denominantur, seruant etiā significationem. Sane quemadmodum Nouenario notati sunt Idololatra, & qui Ecclesie aduersantur Hæretici; eodem mysterio Nonagesimo numero terminantur persecutiones & afflictiones quas ab infidelibus militaris Ecclesia patitur. vt habet liber Danielis. Sic & trecentis nonaginta diebus, quibus Ezechiel dormiunt super latus suum sinistrum, captiuitas domus Israel designatur, quæ capit tempore Regis Phacee, vsq; ad extremum annum Assueri, qui & Artaxerxes. Eiusdem significationis est quod Israeliticus populus legitur traditus in manu Sifare principis militia Iabin, cui inerant Nongenti currus ferrei, quibus scilicet affligerentur Israelita. Porro Sifara interpretatur visio equi. Iste est. n. animalis non spiritualis, qui non videt nisi ea quæ animalis sunt. Et ideo semper animalis homo, & is qui secundum carnem est, persequitur eum qui secundum spiritum est. Præterea Psalmus, de quo Dominum nostrum IESV Christum Satan tentare non dubitauit, Nonagesimum in ordine continet locum, quod ab Athanasio mystice fuit observatum libro de mysterijs Psalmorum. Hoc dierum calculo fuit & Pharaonis in Iudeos insinuata seruitas. Cum enim Rex Aegypti animaduertisset Israeliticum populum, tunc in Aegypto detentum, magis ac magis crescere, veritus ne inquilini, superante numero, cum indigenis de principatu contenderent, vires illorum nefarijs artibus elidere conatus, iussit vt ex recens editis mares tollerentur e medio, ne opidatim inualescerent. Eo tempore natus Moyses, visus præ se ferre non vulgarem indolem, Nonaginta diebus domi lacte nutritus est, nemine conscio; sed timentes parentes, ne dum vni consulunt, ipsi

Cap. 12.
Hieron.
in cap. 4.
Ezech.

Iudic. 4.

Exho. 2.

necis eius fierent accessio, puerum exponunt in ripa fluminis, atque ita gementes discedunt dicentes: Heu miseri debueramus recens natum exponere, quando priusquam nutricis intercedat officium, vulgus vix habet pro homine. Nos nimia cura per Nonaginta dies aluimus, maiorem nobis parantes tristitia, maiorem cruciatum pueri, ut voluptatum & dolorum per aetatem capacior se perire sentiat.

2. Reg. 23. Hæc illi de futuro incerti, presenti indulgentes lætæ. Huius numeri mentionem facit liber Regnorum quando peccauit David iudens dinumerare populum contra præceptum Domini. vsus erat. n. ut si quando numeraretur populus, a viginti annis & supra numerarentur hi qui poterant ad bella procedere. At vero quia David, nulla habita ætatis ratione omnes in vniuersum numerari iusserat, ideo indignationem Domini expertus est, dum tria leuat super eum, ut sibi vnum ex his eligat nempe, vel septem annis fames veniat in terra, vel tribus diebus veniat pestilentia, vel Nonaginta dies fugiat aduersarios suos. Notat etiam hic numerus statum imperfe-
torum, qui cæcantur ignorantia obscuritatis, quare ut legitur Luc.

1. Reg. 4 23. tenebræ factæ sunt usque ad horam Nonam. Et de Heli cacu-
tiente dicitur quod mortuus est cū esset annorum amplius Nonaginta. Neque te latere velim quod refert Valerius Probus, hunc numerum per N, litteram a Romanis fuisse designatum, quæ auctore Festo, diem nefastum notabat in Fastis, sunt autem fastis diebus contrarij nefasti, quos & nefandos vocatos ait Priscianus, a Græcis Apophrades eodem auctore dictos, quorum apud veteres crebra mentio est. Dies quoque quibus rei capitis damnabantur, vel insigni aliqua calamitate funesti, eodem nomine dicti. Quibus & festiue Lucianus hominem nullam Numinis rationem habentem, corpore vitiatum, conflatum ex imposturis, & mendacijs, omnibus abominandum dici posse ait similem.

Latinis

Latinis litteris expressi numeri ex Valerio Probo.

A	B	C	D	E	F	G	H
500	300	100	500	250	40	400	200
I	k	L	M	N	O	P	Q
1	51	50	1000	90	11	400	500
R	S	T	V	X	Y	Z	
80	70	160	5	10	150	2000	

DE NUMERO XCIX.

Onus supra nonagenarium numerus Iustorum nobis insinuat numerum, ob parabolam illam Euangelicam Lucæ cap. 15. conscriptam de centum ouibus, quarum una perditæ, reliquæ Nonaginta nouem relinquuntur in deserto, et una quæ perditæ est, solícite a pastore queritur. Illic. n. in

una oue perditæ, peccatorum intelligitur conditio. unde Psalmus ait: Psal. 118 Erraui sicut ouis quæ perierat, require seruum tuum Domine: In ouibus vero 99. relictis in deserto, Iustorum accipitur numerus. non. n. Matth. 9. venit Dominus vocare Iustos; sed peccatores ad penitentiam. Quare eo in loco parabolam exponens Dominus: Dico (inquit) vobis quod ita gaudium erit in celo, super vno peccatore penitentiam agente, quam super Nonaginta nouem iustis, qui non indigent penitentia. Quæ Euangelij locum Greg. Rom. explanans ait: Quia Centenarius numerus perfectus est, Deus Centum oues. i. perfectum numerum habuit, cum Angelorum et Hominum substantiam creauit; sed una periit, quando Homo pascua vitæ peccando, dereliquit. Ergo quia rationalis creature numerus pereunte homine erat diminutus, querit in terra hominem, ut summa integretur. Dimisit autem Nonaginta nouem in deserto; quia illos summos Angelorum choros reliquit in celo.

Nn 4 DE

DE NUMERO C.

Centum apud Poetas haud raro licet inuenire nõ pro exacto hoc numero accipi, sed pro multis; & eximia quadam, & summa multiplicatione, quæque etiam rei cui adiecta est, & singularem dignitatem indicet, & præstantiam. Musæus vetustissimus Poeta puella

Hærus pulchritudinem & gratiam sic describit.

Tres gratias mentiti sunt esse, alteruter vero Hærus Oculis ridens Centum gratijs pullulabat.

Vbi centum gratias pro multis intelligit. Homerus vt nobilissima insula Cretæ potentiam & splendorem significaret, illam appellat ἑκατόμηποιον, quasi centum vrbes habentem. Interp. glossographus, ἑκατόν φησὶν, οὐ τῷ ἀριθμῷ ἀλλ' αἰτίῳ πολλὰς, id est, Centum dixit non ipso numero; sed pro multis. Quod Homerus ipse satis declarat Vlyss. 19. cum Cretam his verbis describit.

Creta terra quædam est sita in nigricanti Ponto Fœcunda, & fertilis, circumflua, in qua homines Multi & infiniti.

Homerum secutus est optimus maximus Poeta Virgilius Aen. lib. 3.

Creta Iouis magni medio iacet insula Ponto
Mons Idæus vbi, & gentis cunabula nostræ
Centum Vrbes habitant magnas, uberrima regna.

Et de Veneris cultu, quem apud Paphum Cypri urbem habebat, scribens, ait, illum ibi habere Centum aras, vt sciamus illam ibi exquisitissimis, & maximis honoribus affici.

Aca. 1.

vbi templum illi, Centumque Sabæo
Ture calent aræ, fertisque recentibus halant.

Alibi-

Alibi quoque Centum pro infinito leguntur.

Non mihi si linguæ Centum sint, oraque Centum
Ferreæ vox, omnes scelerum comprehendere formas,
Omnia pœnarum percurrere nomina possem.

Aca. 6.

Quem imitatus Sedulius.

Nam Centum licet ora mouens, vox ferrea clamet,
Centenosque fonos humanum pectus anhelet.

Lib. 1.

Et Satyricus Poeta,

Vatibus hic mos est Centum sibi poscere uoces;
Centum ora, & linguas optare in carmine Centum.

Sat. 5.

In scripturis etiam diuinitus inspiratis, tum temporum, tum rerum, de quibus agitur, perfectionem Centenarius insinuat. Nam denarius numerus pro perfectione semper accipitur, quia in decem præceptis legis custodia continetur. Actiua enim, & contemplatiua vita, simul in decalogi mandatis coniuncta est. quia in eo, & amor Dei, & amor proximi seruari iubetur. Amor quippe Dei, ad contemplatiuam; amor vero proximi pertinet ad actiuam; Denarius autem numerus per semetipsum multiplicatus, in Centenarium surgit. Designat igitur Centenarius absolutam completamque perfectionem, vt sui lateris atque radicis naturam teneat, & conditionem. quinimmo vt id ipsum quod suum latus, sed vberius ac copiosius. Proinde Isaac vnã sementem iaciens fidei, hoc numeri calculo, sui laboris multiplicata suscipit opæra, quod non intelligitur de certo ac definito numero supra & infra quem nihil esse possit; sed pro copioso, & amplissimo, vberem significans esse messem, & pleno, vt auunt, copie cornu effusam. Christus etiam in Euangelio fertilissimum agrum Centum asserebat producturum, fertilitatis probata animæ plenitudinem subostendens. Et primi Paralipomenon c. 20. Augeat Dominus populum suum, Cētuplum, quæ sunt. i. ad perfectã usque multitudinẽ copiamque prouebat. Eodem modo perfectam eruditionẽ demonstrat Esaias dicens de Beatis, q. Iuuenis Centum erit annorum, nullusque ibi immatura sapientiæ reperietur.

Gen. 26.

Luc. 8.

Cap. 65.

Nemo

Theo-phil⁹ Epi- scopus A- lex. pa- scalius. lib. 3. Nemo enim in sacris versatus litteris ignorat; iuuenem vocari abso- lute non etate vigentem, sed eum qui habet animam temerariam, & nouarum rerum cupidam: sicuti non longitudine temporis, sed ex laudata vita honore praestantes vocantur seniores. Nam chari Deo populi consistorium, quod cogitur ex decies septeno numero, seniores solent nominari. dicitur enim: Conuoca mihi septuaginta viros ex senioribus Israel, quos tu ipse nosti quod seniores sint. Ad- huc sapientissimus Abraham breuioris aui quam vllus pene omnium maiorum suorum inducitur: cum tamen dicat oraculū, quod Abra- ham erat senior etatis prouecta. Illudquoq; quod in Apocalypsi Iohannis legimus; post resurrectionem exhiberi praesentia Iudicis par uos, & magnos, non etatum, sed meritorum significat differentias. Qui n. parvus est, iuxta sententiam Salomonis, dignus est miseri- cordia; potentes autem potenter tormenta patientur. Iuuenes igitur Centum annorum dicuntur, non qui iuuenili temerarioq; animo fuerint, sed qui disciplinas canicie dignas optime callēt, iuxta pru- dentiam facti seniores. In Euangelio quoq; Pastor noster Christus habere se dixit Centum oves, plenitudinem insinuans rationalium creaturarum; quemadmodum qui crediderunt credituriq; sunt Iu- dai, numero notantur quinquagenario ad Centenarium sub duplo, longeq; distante a plenitudine. Vnde & Centurio, cuius fidē Do- minus Israeli prētulit, electos ex Gentibus ostendit, qui quasi Cen- teno milite stipati, virtutum spiritualium sunt perfectione subli- mes, nihil a Domino terrenum, sed sola salutis aeterna gaudia sibi suisq; requirentes. Cētenarius. n. inter tres eorum qui salui fiunt gra- dus, eos demonstrat qui supremum ac maioris perfectionis hac in vita locum obtinent. Quod aperte liquet auctoritate Sanctoꝝ Pa- trum explanantium id Euangelicum verbum apud Matth. ca. 13. & Mar. cap. 4. positum, quod semen cecidit in terram bonam, & fecit fructum aliud tricesimum, aliud sexagesimum, & aliud Cen- tesimum. quem qui dem locum exponens D. Hieronym. inquit: Fru- ctus terrae bonae in tricesimo, sexagesimo, & Centesimo continetur.

hoc

hoc est, in lege, prophetia, & Euangelio. Vnde constat semper illud quod inter tria bona minimum est, trigesimi fructus nuncupatio- ne censeri: medium, nomine sexagesimi: & supremum atq; prestan- tissimum, centesimi prouentus saenore notari. Eundem locum expli- cans Theophilus ait: Qui in Centum fructificant, sunt qui perfe- ctam & obedientem habent vitam, vt Virgines & Eremitae. Qui autē in sexaginta, qui mediocriter se habent, vt continentis, et qui in cenobio sunt. Qui autem in triginta, qui parui quidem sunt, secundum propriam virtutem fructum ferentes, vt laici, & qui in coniugio sunt. Deniq; eundem locum edisserens Ven. Beda: Chri- stus (inquit) exijt de sinu patris in Mundum, semen doctrinae suae spargere per se, & praedicatorum suos, vt fructus bonae operationis in cordibus fidelium cresceret. Bona terra significat corda perfecta, in quibus verbum Dei in alio generat fidē Trinitatis, quā significat tri- cenarius: in alio loco perfectionē bonorum operum, quā sexagenarius: in alio persuerantiam, quae ad aeternā ducit remunerationem, quae in Centenario numero figuratur. Hactenus Beda. Non est autē a my- sterio alienum Centenario significari praemium atq; mercedem San- ctorum in caelesti regione. quoniam ab antiquis (vt in tricenarioj numeri tractatu tetigimus) certo digitorum inflexu atq; disposi- tione (& situ numeros omnes designantibus Centenarius figurari solebat vngue indicis dextrae manus fixo in medium articulum pol- licis eiusdem manus. Huiusmodi autem infixio vnguis ipsius indi- cis dextri in medium pollicis locum, speciem quandam circuli, co- ronaeque representat ob inflexionem in girum. Coronae vero figura manifeste insinuat praemium Sanctis, qui legitime certarūt, in regno caelorum preparatum. Quod si testem huiusce significationis Cen- tenarij quis exposcit, illico offert se Cassiodorus in Psalmi Centesi- mi expositione dicens: Merito sanctissimus iste qui in medio domus Diuinae misericordiam & iudicium Domini pura mente cantauit, hunc numerum Centenarium obtinuisse videtur; qui speciem de- siderabilis coronae, digitorum dextrae manus inflexione designat.

Hoc

Aug. in Ciu. Dei Lib. 15. capit. 26. Beda in capit. 13. Matth. 2. Tim. 4. Hoc donum Martyrum, hoc est Virginum munus. & quidquid est eximium in Ecclesia, tali fructu peruenire demonstratur ad premium, sicut dicit Apostolus: De reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddit mihi Dominus in illa die iustus iudex. Orbis ipse terrarum hoc schemate fertur ambiri. Cælum in innumeris Aucto-ribus legimus esse conuexum. Stellas videmus spherica rotunditate fulgentes. Solem ipsum circuli pulchritudine radiare. Lunam quoque certum est in hanc venire formam, quando noscitur esse perfecta. Et ideo consideremus cuius hæc persona sit meriti, cuius elegantie comprobetur, ut in hoc calculo posita esse videatur, qui & præmiorum ingentium continet dignitatem, & creaturarum cælestium portat imaginem. Pudet enim dicere peccatis obnoxium, Centenarij numeri secunditate prouectum. & quod Sanctorum diximus meritum applicatum, indigno mihi fuisse collatum. Hactenus Cassiodorus. Ex eo autem maxime computatur quæ a Cassiodoro adducta est Centenarij significatio, quoniam cum ceteri numeri omnes ante Centenarium signari apud antiquos Auctores soleant certa quadam lege positionis digitorum sinistrae manus; hunc de quo agimus numerum de sinistra transferunt ad dextram, eodemque utuntur modo, quo in laua decem monstrabant. Vulgatum sane illud Iuuen. Sat. 10. de Nestore, qui ad Centum ætatis annos peruenerat.

Atque suos iam dextra computat annos.

Centesimus igitur numerus, licet eodem inflexu digitorum videatur tenere figuram, quam habuerat denarius, cuius aequalia latera continet; de leua tamen translatus in dextram, ac nimium quantitatis magnitudine supercrescens, in cælestis uitæ significationem poni consuevit in Oraculis. Nam ubi dextera simul et sinistra in bono accipiuntur, vel futuram & præsentem Ecclesie uitam, vel lætitiæ Sanctorum & tristitiæ, vel bonos & malos insinuant. Vbi vero absolute dextera ponitur, æterna gaudia demonstrat. Ad hanc significationem respicit quod Salomon posuit mare æneum ad dextram partem Templi, insinuans per lauacrum Baptismi, ad regnum celeste

celeste debere perueniri. Qui enim crediderit, & baptizatus fuerit saluus erit. Zachariæ quoque apparuit Angelus, stans a dextris altaris incensi. Apud Marcum Euang. quia Redemptor noster iam presentis uitæ transferat corruptionem, Angelus, qui annunciare perennem illius uitam venerat, in dextra sedebat. Isidorus de summo bono: Sedet, inquit, Christus ad dexteram Patris, non ut dexteram corpoream habeat Pater, sed dextera Patris beatitudo est, sicut sinistra miseria. Hinc apud Euangelium secundum Matthæum dicit veritas, bonos a dextris collocandos, malos a sinistris. Origenes: Sancti, qui dextera opera operati sunt, pro mercede dexterorum acceperunt dexteram Regis, in qua requies, & gloria est. Mali vero propter opera sua sinistra, ceciderunt in sinistram, & in tristitiam tormentorum. Eiusdem sententiæ fuit Pythagoras noster, qui ut habetur Metaph. 1. inter decem rerum principia dextrum posuit, & sinistrum. hoc quidem in serie malorum, illud in bonorum ordine locans. His etiam consonat diuinus Plato, qui Herum Pamphilius resurrexisse consingens, eum inducit de inferis ita differentem, ut post corporis interitum anima cum plerisque alijs in demonicum quædam peruenerit locum, in quo terræ duos agnouerit hiatus; totidemque superne in cælesti regione ex aduersum; inter hiatus vero huiusmodi sedentes Iudices, qui ubi iudicassent animas, Iustos quidem ad dextram superne per cælum ascendere iusserint; Inustos contra, ad sinistram inferius. Adhuc & nobilissimus poeta Maro:

Hic locus est, partes, ubi se uia findit in ambas;
Dextera, quæ ditis magni sub mœnia tendit.
Hac iter Elysium nobis: At læua malorum
Exercet pœnas, & ad impia tartara mittit.

Ane. li. 6

Ad hoc mysterium referendum est quod nos Christiani Centesimo die ab obitu defuncti parentalia celebrari curamus, nempe ut mortui transeant a leua in dextram; a malitia in triumphum; a terra in cælum; a misericordia in gloriæ; a morte in uitam. In re promissionibus etiam, pro his quæ contempsimus, multiplicata nobis Cen-

Centuplum Dominus pollicetur, dicens apud Marcum cap. 10. Amen dico vobis, nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut matrem, aut filios, aut agros propter me, et propter Euāgelium, qui nō accipiet Centies tantum nunc in tempore hoc domos, & fratres, & sorores, & matres, & filios, & agros cum persecutionibus: & in seculo futuro vitam eternam. Et apud Matthēū cap. 19. Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomē meum, Centuplum accipiet, & vitam eternam possidebit. Centuplum intelligens amplissimum illud premium, quod pijs, pro relictis caducis, ac vilibus possessionibus, & carnis affinitatibus, confertur; nempe preciosam illam margaritam Euāgelicæ mentis, nullis huius Mūdi mercibus æstimādam. quod insinuans quodam modo Paulus ad Corinthios scribens, ait: Quasi nihil habentes, et omnia possidentes, quia & ante iam dictum erat: Fidelis hominis totus Mundus diuitiarum est. Quamquam & illud dici potest, quod Centuplum promittatur, ac eternæ vitæ possessio, qui a quisquis pro nomine Dei temporalia terrenaq. contemnit, & hic perfectionem recipit mētis, ut iam ea non appetat, quæ contempsit, & in futuro seculo ad æternā vitæ gloriam peruenit. Terra bona, inquit Greg. fructu Centuplo fecundatur, quando cor docile virtutū spiritualium perfectione donatur. Notat ergo Centenarius complementum virtutis & gratiæ, vnde de tentorijs Tabernaculi, id est de viris virtute præditis, qui sunt in Ecclesia, dicitur Exhod. capite vigesimo septimo: Erunt tentoria de bysso retorta, cubitorum Centum. Centum enim cubiti perfectam virtutum dimensionem designant. significant & complementum, ac perfectionem salutis, & gloriæ. hinc de Paradisi potest dici illud, quod de illa ciuitate legitur Iudith. capite primo: Turres posuit in altitudine cubitorum Centum. Huc itidem facit quod homines iubet Christus accumbere in virenti gramine secundum contubernia in partes per Centenos et quinquagenos, ut postquam suam carnem calcauerint, & omnes illius flores,

Gregor.
Mor. lib.
15. ca. 7.

Gregor.
Mor. lib.
30. c. 33.
& in Ezech.
ho mil. 18.

D. Hier.
in ca. 14.
Match.
Mar. 6.
Luc. 9.

flores, & seculi voluptates, quasi arens fenum sibi subiecerint, tunc per quinquagenarij numeri penitentiam, ad perfectum Centesimi numeri culmen ascendant. vnde per quendam dicitur: Quinquageni ad conuiuium Domini discumbunt, qui adhuc in penitentia commissorum positi, verbi percipiunt auditum: Centeni autem qui iam præsumta veniæ spe, de solo vitæ æternæ desiderio suspirant. Possunt etiam diuersi conuiuantium discubitus distinctos per Orbem Ecclesiarum conuentus, quæ vnā catholicam faciunt, designare. Quos bene Dominus quinquagenos per turmas, vel Centenos discumbere præcepit, ut videlicet turba fidelium escam suam, & locis distincta, & moribus coniuncta perciperet. Iubilæi quippe requiem quinquagenarij numeri calculo contineri satis superque monstratum. bis autem ducitur quinquagenarius, ut ad Centenarium perueniatur. Quia ergo prius a malo quiescitur opere, ut post anima plenius quiescat in cogitatione, alij quinquagenarij, alij Centeni discumbunt, quando sunt nonnulli, qui a prauis actibus habent operis requiem; & sunt nonnulli qui a peruersis cogitationibus iam mentis requiem habent. Centenarius item mystice bis continet quinquagenarium. ut enim quinquagenarius spiritualis vitæ hieroglyphicum est, & animi eius qui diuinis intentus, sublimia quæque mente concipiat, & contempletur: ita duplicatus in Centenarium, negociosam solet insinuare. Quinquagesimo enim post resurrectionem die descendit Spiritus sanctus. Et operum nostrorum fructus uberissimi atque pinguisissimi, ad Centenarium usque numerum cumulantur; eorum inquam qui vitæ integri, scelerumque pueri peregrinationis nostræ cursum pie sancteq. peregerunt. Quod si maiora desideras huius numeri sacramenta, memento decem milia inimicorum fugari a Centū bonis, quia Centum fideles, nō tā numero Centum, quam perfectione signati, multa millia contrariorum virtutum persequuntur. Fugant. n. fideles doctores innumeros demones, ne aīe credentium antiqua fraude decipiantur. Centum milites sunt qui per-

Beda in
Lucā li. 3.

Beda in
Mar. 6.
li. 2. c. 26.

A& 1.

Leuit. 26

2. Paral.
12.
Ezech.
40.

perfectioni student. Centum cubiti a porta interiori ad exteriorē, designantes altiore[m] profectum eorum, qui iam perfectionem attigisse videbantur. Centum bati olei apud Lucam, magnam Dei misericordiam presignant. Arca Noe, quae specialiter typum gestavit Ecclesie, Centum annis fabricata describitur. Centum cubiti longitudinis atrij tabernaculi, spem caelestium significant, & Caelestem vitam. Centum quoque cubitorū erant longitudo, & latitudo Templi, ut ostendatur nos mente, sermone, & operibus Deo servire debere: vel etiam designari potest perfectio operum. Abraham Centenarius Deo credit, iustificatus est, & genuit Isaac. Rupertus Tuitiensis: Cum nascitur (inquit) Isaac, cuius generationem vnica Dei gratia operata est, paternae etatis numerus plenus & integer, vnus et simplex. i. solo limite Centeno contentus est sub vnitatem. Vnitas namq[ue] apud Philosophos, neque mas, neq[ue] femina dicitur, & proinde recte sub Centena vnitatem paternorum annorum nascitur Isaac, cuius generationem neque viri, neq[ue] feminae natura, sed sola diuinae promissionis veritas operatur. Hac Rupertus. Tu vero illud superaddas, In Isaac Centesimo patris sui anno nascente, Electos omnes, atq[ue] diuinae promissionis filios intelligi, quos Centesimo anno nasci nihil aliud est, nisi singulari magnoq[ue] Dei beneficio non solum in presenti hac vita affici, verum etiam post hanc longe felicissima immortalitate frui. His alijsq[ue] secretioribus rationibus, quas illustrium virorum subtiliora ingenia indagauerunt, Centenus numerus in scripturis sanctis sepe sacramentales causas complectitur.

DE NUMERO CXII.

Centenarium consequens duodenarius, idem fere designat in sacris litteris, quod ante Centenarium duodenarius, sed exuberantius atque augustius, totam scilicet Sanctorum in caelesti ciuitate multitudinem, atque frequentiam. Vt n. Centenarium antecedens duodenarius, pra-

Indocus
Clift.

principuos sanctae Syon & Ecclesiae praesentis patres complectitur; sanctos inquam Prophetas & Apostolos: non secus ex adiectione centenarij accrescens duodenarius, sacratissimum supernae Hierusalem, & ciuium caelestium comprehendit coetum, totamque illam felicissimam regionis curiam. Quod vel ex Cassiodori Senatoris patet sententia in explanatione Psalmi centesimi duodecimi dicentis: Vehementer admiror, quotiens istum numerum reperio, ingentium sacramentorum honore plenissimum. Ipse n. calculus Apostolos complectitur, ipse Israeliticum populum diuisit in Tribus, futuram illam (sicut pater Hieronymus ait) significans beatitudinem duodenaria quantitate distingui. Verbi gratia, ut primum locum habeant Apostoli, secundum Prophetas, tertium Martyres, quartum infantes post baptismum rapti, quintum Virgines, sextum vere penitentes. ut sic vsq[ue] ad duodecim partes per diuersas meritorum distantias gaudeatur. Hoc tangere videtur Apostolus cum dicit: Alia claritas Solis, alia claritas Lunae, alia claritas stellarum. 1. Cor. 15. Stella enim a stella differt in claritate. Sic erit & resurrectio mortuorum. Quapropter iste Psalmus post centesimum duodenario numero constitutus, futurae nobis beatitudinis imaginem compromittit; quando ad illam aeternae letitiae similitudinem, iugiter Dominum a pueris praecipit esse laudandum.

DE NUMERO CXX.

Admirabilis est numerus Centesimus vicefimus, cum tantis restituatur, & numeretur partibus, quotus ipse trigonus est. Habet enim partem dimidiam, hoc est, sexaginta: habet tertiam, nam quadraginta: nec caret quarta, videlicet triginta: habet quintam nimirum vintiquattuor: nec illi deest sexta, scilicet viginti: tenet octauam, quindecim; decimam, quae sunt duodecim: habet & duodecim

Oo decim

1	1	1	decimam, nempe decem; quindecimam, octo; rur-
2	2	2	sus vicesimam, nempe sex; vigesimam quartam, quæ
3	3	3	sunt quinque; tricesimam, quattuor; quadragesi-
4	4	4	mam, hoc est, tria; sexagesimam, duos; habet deniq;
5	5	5	centesimam vicesimam, quod est vnum. Sunt
6	6	6	igitur omnes partes quindenæ, quarum partium
8	7	8	notas, si ad vnum iunxeris, habebis sexaginta, ad
10	8	1	120. subduplum. & si dictas partes quis copula-
12	9	3	uerit, eius duplum, idest 240. restituet. si suis
15	10	6	quoque partibus ipse adiciatur, triplum ipsius i.
20	11	2	trecentorum sexaginta numerus emerget. Est igitur
24	12	6	numerus 120. se ipso toto fecundus, & abundans,
30	13	3	se ipsum quantus est transcendens, semet cõ
40	14	4	geminans, sese integre restituens, seque totum to-
60	15	6	to seipso compensans ac redimens. Est alias quoque
240.	120.	60.	120. numerus triangulus, & constat ex paritate

Hier. ad
Paulinũ.
Clemes
Alexan.

quidem numeri 64. nempe octo imparibus ab vnit-
tate sumtis. nam vnum, tria, quinque, septem, nouem, vndecim,
tredecim, & quindecim, simul iuncta producant sexaginta quat-
tuor, quadratum numerum, quod eorum quæ fit per impares com-
positio, quadratos generet. nam dispositis ab vnitte imparibus, eis-
demq. in vnã summam coaceruatis collectisq. tetragoni prodeunt.

Impares 1. 3. 5. 7. 9. 11. 13. 15.

Quadrati 1. 4. 9. 16. 25. 36. 49. 64.

Ex imparitate rursus numeri 56. nempe septem paribus a binario,
posteriores coaceruando superioribus, siue etiam in ordine disposito
naturali numerorum ordine, secundo per primum ducto, procrea-
buntur altera parte longiores, quorum septimus erit 56.

Numeri continue pares 2. 4. 6. 8. 10. 12. 14.

Alterâ parte longiores 2. 6. 12. 20. 30. 42. 56.

Numerorum naturalis ordo 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

Alterâ parte longiores 2. 6. 12. 20. 30. 42. 56.

Simul

Simul autem iuncti 64. & 56. procreant numerum 120.
In alio rursus significato constat 120 ex quattuor, triangulo quin-
to, quadrato quinto, quinto pentagono, & hexagono quinto.

Trigoni 1. 3. 6. 10. 15.

Tetragoni 1. 5. 9. 16. 25.

Pentagoni 1. 5. 12. 22. 35.

Hexagoni 1. 6. 15. 28. 45.

Eadem igitur proportione sumtu est 5. in vnaquaq; specie. Trian-
gulorum. n. ab vnitte quintus est 15. Quadratorum quintus 25.
Pentagonorum 35. Hexagonorum 45. simul autem sumtis, 15,
25, 35, et 45. exsurgit numerus 120. Iam vero, vt de his rursus
paucat angam, Numerus quadragenarius quinarius constat ex de-
scriptione quæ fit ex triplis 6. 9. 12. 18. quarum compositione gi-
gnitur numerus 45, qui sexties multiplicatus, parit 270, qui dierũ
numerus conficit menses nouẽ, quibus humanus perficitur fœtus. Nu-
merus tricenarius quinarius ipse quoq; habetur ex ea quæ fit ex du-
plis descriptione arithmetica, geometrica, et harmonica nempe 6, 8,
9, 12, quorum compositio numerum 35. generat, qui ductus, 6.
parit 210. quo dierum calculo diximus formari fœtus septem men-
sum. Numerus aut Vicenarius quinarius, qui est ab vnitte quin-
tus tetragonus, pertinet ad Christũ seruatore nostrũ, qui vt mul-
torum Doctõrum Ecclesiasticorum constat sententia vulgatum,
mortuus est die Vigesimo quinto Martij (hic. n. dies tunc in deci-
mam quintam Lunam primi mensis Hebræorum incidebat.) Hoc
quippe preter ceteros astruunt Cyrillus Epistola ad Synbodum
Carthag. Tertull. lib. 1. cont. Iudeos. Athanasius in Quæstioni-
bus. Iohan. Chrysost. serm. de Iohan. Baptista. Augustinus de Tri-
nitat. lib. 4. cap. 5. & in Ciuit. lib. 18. cap. vlt. Et beatus Hieron. in
Martyrologio testatur dicens: Octauo Kalendas Aprilis Hieroso-
lyma Dominus crucifixus est, & sexto Kal. April. Hierosolyma re-
surrectio Domini nostri Iesu Christi celebrata est. Eadẽ fere verba
refert Beda lib. de Tẽporũ rone c. 45. et lib. 1. c. 3. in Lucã. Ut. n.

Oo 2 equino-

æquinoctio verno, & Sole in eo existente, Luna autem plena ad punctum autumnalis æquinoctij sibi opposita, Mundi creatio, & primi hominis plasmatio, principium habuerunt; ita ipse post sacri Paschatis ad idem tempus institutionem die 25. Martij, Sole, & Luna conformiter æquinoctium tenentibus, pati voluit, maculam illam, quam simili tempore post protoplasti Adæ peccatum & præuaricationem genus humanum contraxerat, per suam ipse passionem deleteret, atq; omnia parata ac nitida redderet, et humanam naturam pristinae innocentiae restitueret: utque æquinoctio illo totus aquæ atque terræ ambitus pleno ab utroque luminari vndeunque illuxit; ita fugatis & pessundatis tenebris, æternam nobis lucem cuius tota terra capax esset reduceret. Est enim vernum æquinoctium vertex temporis, & lucis principium, quandoquidem ante primum æquinoctium dies luxque non fuit, & Sole in circulo æquinoctiali existente, lumen diei, supra tenebras noctis crescere incipit, ut non semel magni mysterij arcano tempus æquinoctij, quod in 25. mensis incidit, Saluator noster obseruasse videri debeat: quemadmodum in libris, quos de Romani Kalendarij correctione edidit, scriptum reliquit Paulus Germanus Forosempronienensis Episcopus. Numerus denique quindenarius ipse etiam sacer habetur, magnamque cum Centesimo uicesimo coniunctionem habens. Post ethicum illum Psalmum, quindecim carmina, & quindecim Graduum Psalmi sunt, per quos primum ad canendum Deo, & in atrijs consistendum iustus ascendens eruditur in lege; & septenario numero completo, postea per ogdoadem ad Euangelium scandit. Præterea hic idem numerus illud continet Sacramentum, ut cum quinque sensus corporei (per quos fragilis humanitas contrahit omne peccatum) beatæ, & indiuiduæ Trinitatis fuerint virtute superati, ad quintum decimum Graduum Psalmorum nos culmen educat, eoq; fiat ut corporis imbecillitate submotâ, victoribus præmia sempiterna donentur. Deniq; quindenarius utriusque gerit Testamenti significationem, & trigonus in ordine

Ioseph⁹
 Moleri⁹
 lib. 1. de
 de cor-
 rectione
 Kalenda-
 rij c. 15.

Psal. 118
 119.
 Hiero. in
 Eccl. c. 11

Beda in
 Psal. gra.

ordine quintus decimus constituit numerum Centum viginti, ut nuper ostendimus. quo fit ut numerus 120 typum figuramq. veteris & nouæ legis præferat, eorumq. qui in utroq; Testamento legis, & Euangelij præcepta implere laborant. Quindenarius quidem ex septem & octo confertur. septem, ad sabbatum refertur; octo, ad circumcissionem, quia octaua die circumcidetur puer. si vero ad nouum Testamentum respicias, habes septem dona Spiritus sancti, & in octauo resurrectionem Christi. Ceterum viginti ergo eos significant, qui vel in veteri, vel in nouo Testamento legis & Euangelij præcepta implere student. Simili modo in Actis Apostolorum cap. 1. cum describitur surrogatio et ascriptio S. Matthiæ in numerum Apostolorum loco Iudæ proditoris, ait Lucas: Erat autem turba hominum simul fere centum viginti. Quod exponens Hieronymus in principio libri 17 in Esaiam: In hoc (inquit) numero virorum, gratiam Spiritus sancti primitiua suscepit Ecclesia, patenter ostendens, quia qui lege legitime utuntur, i. qui Christi in ea gratiam cognoscentes amplectuntur, iure spiritus eius gratia replentur, qua in charitate eius amplius ignescant. nam 120 doctrina legali cõueniunt, propter annos totidem Legislatoris. Oportebat. n. ut sacramentum, quod Legislator in annis exhibuit, hoc nouæ gratiæ prædicatores suo numero designaret. Perro Moyses vita iuixit annos Centum supra viginti. Quadraginta siquidem annis Aegyptum coluit, dux sub Pharaone Aegyptiæ militiæ; quarta uero decade, profugus ex Aegypto, sequentibus quadraginta annis. pascendis ouibus operam dedit gener Sacerdotis Madianitarum; in exitu aut octaua decadis Deo, sub inambusti rubi flâma cõspecto, reuersus in Aegyptiū octogenarius populi Dei pastor est institutus; demū quadraginta annis, sacro perfunctus populi Dei pastore, per actō oī diuinitus instituto magisterio, Ceterimū supra uigesimū attigit uitæ terminū. Rabanus in Gl. ordinaria. Hic, inq; numerus Ceterū viginti cõgruit ætati Mosi. ut sicut sub hoc num. Mose defuncto, Iesus successit, q. populū in terrâ p̄missionis induxit: sic ueteri legi in Ecclesia principatus Christi successit,

Glo. ord.
 din. in c.
 34. Deu.

verum Israel ducens ad regnum caeli. Denique numerus Centesimus vigesimus aeternam Sanctorum beatitudinem in futura vita designat, propter habitudinem eius ad quindenarium iam expressam, vitae venturi seculi designatiuum. Nempe septenarius & octonarius quindenarij partes, placidam caelestis patrie quietem insinuant, hic quidem corporum requiem in resurrectione ultima (quam signat) venturam; ille vero quietem animarum iam corpore solutarum. Attestatur hoc Glo. ordinaria in explanatione supradicti loci de aetate Moysi, in qua supremum diem clausit, ex Deuter. adducti, dicens: Quod Moyses centum & viginti annorum erat quando mortuus est, hoc significat tam eum, quam ceteros patres veteris Testamenti post perfectionem mandatorum Dei, quae est in duobus praecipuis charitatis, per gratiam Christi, & sanguinis redemptionem, aeternae quieti & futurae vitae aptos esse. Scrutemur cetera huius numeri mysteria. Centum viginti cubitorum erat altitudo domus Domini aedificatae a Salomone, ut secundus habet liber Paralip. cap. 3. Hyram rex Tyri misit centum viginti auri talenta Regi Salomoni, totidem auri talenta recepit Salomon a Regina Saba. Hic item annorum numerus consecratus est vitae hominum eorum, qui fuerunt in diebus Noe, quibus istud conceditur vitae spacium, quo inuitantur ad poenitentiam, magis volens Dominus ignoscere, quam punire, ut imminentis diluuij terrore, suspensos ad veniam cogeret postulandam; quo, dum periculum futurae mortis horrescunt, impietati, atque iniustitiae renunciarent. Homo. n. inter intellectuales creaturas hoc praecipue sortitus est, quod solus poenitentiam agendo, venia dignus fit. Ex quo Domini supra modum clementiam colligere licet; quia multorum annorum offensionem a Mundi constitutione in finem usque contractam voluit relaxare, si eos poenituisse hoc temporis curriculo. At vero Deus cum ad poenitentiam Centum viginti annos praesensisset postquam vidit peccatum crescere, & inundare, non expectauit praescriptum terminum; sed amputatis viginti annis, morte plectendos homines iudicauit; tum

Cap. 34.

3. Reg. 9.

3. Reg. 10.

Gen. 6.
Aug. in Ciu.
Dei lib. 15.
cap. 24.
Hier. hom.
1. in Cant.
Io. Franc. p.
tus de reru
pentione
lib. 3. cap. 4.

Theodoret.
Cyrenen in
prophetas.

ut peccati progressionem comprimeret; tum quia non ignorabat satius fore his qui insanabiles sunt mori, quam vitam agere; ac si vita priuentur, dupliciter prodesse ceteris: namque horum exemplo a peccato ceteros deterreri, et improbis hominibus mundum ipsam emendari. Mystice vero qui pondere & mensura omnia regit, & administrat Dominus, Centum viginti annos deputarat, quod poenitentiae sit addictus hic numerus ex conflatione quadragenarij ter repetiti, quem frequenter emundationi & purificationi in diuinis litteris inuenimus aptatum. Inde & quadraginta diebus, fuso Cataclysmo ab hominum iniquitatibus terra diluta est. Reijcit autem D. Hier. translationem illam, quae habet: Non permanebit spiritus meus in homine &c. dicens in hebreo scriptum esse: Non iudicabit spiritus meus homines istos in sempiternum, quoniam caro sunt; hoc est, quia fragilis est in homine condicio, non eos ad aeternos seruiro cruciatus; sed hic illis quod merentur restituam. sic enim legit & Rabi Salomon: Non disceptabit, non iudicio contendet spiritus meus. Iam vero apud Philon. Iud. dicit Dominus: Non iudicabit spiritus meus in omnibus istis in secula, eo quod carnales sunt. erunt autem anni eorum 120. in quos posui terminos seculi. Nec ab ijs dissentit Glo. de poeniten. dist. 1. praedixerat: Spiritus meus, id est indignatio mea non remanebit in homine in aeternum. i. non erit aeterna, quia non reseruabo hominem in aeternis cruciatibus, sed ipsum hic poenitentiam temporaliter. s. diluuij, quasi Dei sonet clementiam, dum peccator hic pro suis sceleribus visitatur. Magna siquidem est ira Dei, quando peccantibus non irascitur, ultionis tempus differt ut maiori supplicio delinquentes afficiat. Vnde tractus Dominus in hunc modum ad quosdam loqui describitur: Non visitabo filias eorum cum fuerint fornicatae; nec sponsas earum cum adulterauerint. e contrario misericordiam nuncians: visitabo, inquit, in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum; verum tamen misericordiam meam non dispergam ab eis, neque nocebo in veritate mea. Fatidico vati subscripsit Plato, asserens si quem Deus

Plato de la.
Gibastio. 9.De poenit.
dist. 1. cap.
ne torfican.Hier. lib de
Hebraeis
quaest. Ioh.
Chrysost. in
Gen. hom.
20.Lib. Biblica
rum antiq.

Otc. 4.

Psal. 55.
Prouerbia. 23.

De Replia

punit, punire gratia boni: & si quis Poeta Iambica inducat, in quibus passiones Niobes referantur, vel Pelopidarum, vel Troianorum, aut aliquid huiusmodi; vel sciendum non esse cum dicere hec Dei opera esse, vel si Dei sunt, educendum esse in his rationem, dicendumque Deum quidem bona, iustaque egisse, atque eos puniendo iuuisse. Quod vero miseri sint, qui poenas pendunt, sitque Deus, qui sic affligit, Poetam dicere non est permittendum; sed si diceret malos homines, ut pote miseros, poenis egere, easque soluentes a Deo iuari, permittendum. Diodorus Tarsen. Episcopus. Iosephus Heb. Antiq. lib. 1. c. 5. Lact. Firm. Diuin. instit. lib. 2. c. 14. Trebellius Pollio in Claud. Petrus Aponen. lib. qui ab eo Conciliator inscribitur differentia 9. Carolus Bonill. lib. de numeris perfectis, hunc numerum referunt ad terminum vite hominum, quam Deus intra Centum viginti annos coarctauerit, ne diu viuendo, & peccata, & damnationem nostram aueremus. Sunt ex Hebreis, qui opinentur Henoch filium Iaret

Gen. 5.

præmatura morte a Deo sublatum, idque sacram scripturam ostendere, quæ de eo sic scribit: *אלהים ב' לקח אותו*. i. quoniam tulit eum Deus. ut clarum; sit Deum illi mortem, muneris loco, dedisse. Idem etiam Menander poeta scribit: Deos nonnunquam ijs, quos diligunt, mortem præmaturam, ceu beneficium aliquod dare, ut vitam eripuisse præstandi non sint, sed magis mortem dedisse, *ὅτι οὐ θεοὶ φιλοῦσιν*

Vide A-
dagiū O-
primū
nō nasci.

ἀποθνήσκου θέος. id est. Quem Dijs amanti, moritur iuuenis. Vt n. mala vita, quo longius fuerit propagata, eo magis delinquentibus penam multiplicat. sic Fidelibus non vita longa prodest; sed bona. Nā si rem penitus introspicias, soli bono viro bonam senectutem cōcedi compertum est, non longauitatem dico; sed uitam cum prudentia.

Plini⁹ na-
tural. hi-
sto. lib. 7.
cap. 50.

Felices enim dies multis annis sunt meliores: sicut breuis lux, melior, quam aternæ tenebræ. salubriter etenim dixit Propheeta, malle se unam diem cum virtute viuere, quam mille annos in umbra mortis. per umbram, vitam subindicans malam, quod re magis, quam verbis diuina docet auctoritas, quando impium

Psal. 133.

Gen. 4. Cain, pro eo quod se ipsum fraternæ cedis crimine constrinxer-

rat,

rat, Dominus viuere voluit usque ad septimam generationem. Unde varia quantitate numerositatis annorum interposita, ab Adam usque ad Cataclysmum per Cair septem enumerantur generationes; at per Seth, decem. Abrahā rursus patriarcham cui, bonam Gen. 5. senectutem Dominus pollicetur, breuoris autem narrat oraculum, quā illum ex eius maioribus, philosophice nos erudiens quæ sit bona senectus, ne hoc promissum intelligamus de senectute, quæ apparet in corpore plena probrosis sceditatibus; sed de prudentia, constantiaque animi dictum accipias. Hic suum teneant locum Platonis verba in Timæo: Nostris illis fabricatoribus de nostro genere consultantibus, utrum diuturnius quidem, sed deterius; an breuioris quidem uitæ, sed melioris efficerent, visum fuit uitam breuem melioremque diuturnæ et deteriori esse omnino anteponendam. Itaque caput ossæ raro texere; sed carnibus, neruisque quia flexiones non erat habiturum, non fulcuerunt. His decaussis caput membris omnibus acutius ad sentiendū, prudentiusque, sed imbecillius est constitutum.

DE NUMERO CL.

Entesimus quinquagesimus numerus in scripturis diuinitus inspiratis admodum sacratu habetur, & mysticus propter certam quantitatem quam summa sua complectitur, nam triplum in se continet quinquagenarium, quasi illum multiplicauerit Trinitas. unde hac de causa non inepte conspiciamus Psalmorū coæquationem fieri numero 150. qui si per quinquagenarios articulos interrogetur, magnum aliquid & valde mysticum continere probabitur. Non n. frustra quinquagesimus Psalmus est de poenitentia; centesimus, de misericordia, et iudicio; Cētesimus quinquagesimus, de laude Dei in sanctis eius, quando completo illorū numero magnæ festiuitatis completoriū celebrabitur in aternū. Sic porro ad beatam, aternamque tendimus uitam, primitus damnando peccata; deinde bene viuendo, ut post vite malæ fugam, per bona opera perueniamus ad vitam aternam.

Hugo 2
Sā. Viā.
in spec.
Eccl. c. 3.

Hi

Hi sane tres sunt dies ante Pascha, quorum primus est poenitentiae, secundus iustitiae, tertius dies retributionis, in quo fit consummatio. Vnde Dominus in Evangelio: Hodie, & cras eicio demonia, & sanitates perficio, & tertia die consummor. Dies poenitentiae significatur, per diem, in quo passus est; dies iustitiae, per diem in quo iacuit in sepulchro; dies retributionis, per diem in quo surrexit Dominus. Poenitentia cruciat: iustitia tranquillat: remuneratio, & vita aeterna glorificat, & latificat.

Psal. 50. Poenitentiae vox est: Misere mei Deus, & secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Iustitiae Christi vox est in Electis suis: Misericordiam, & iudicium cantabo tibi domine. Vitae aeternae vox est: Laudate Dominum in sanctis eius; et, Omnis spiritus laudet Deum. Est huius numeri aliud evidens sacramentum. nam quemadmodum Centum quinquaginta diebus, diluio superdubio, criminibus suis terra diluta est; ita Psalmi tali numero producti genus humanum peccatis suis pollutum convenienter reddunt absolutum. Cassiodorus: Psalmorum, inquit, spiritualis abyssus peccatis inquinata corda mortalium, vsq; ad iudicij tempus perpetua emundatione purificat, & fit nobis ex ipso salutare diluuium, quod nostrum sensum delictis sordidum reddit absolutum. Tertio quoq; mysterio decoratur hic numerus. cum. n. quindecim constet decadibus vtriusq; Testamenti complectitur sacramenta, septem quippe decades referuntur ad vetus Testamentum, vel propter obseruantiam sabbati, quam septima die fieri praecipiebat; vel quia promittebat terrena, & temporalia bona, quae septenario dierum voluntur; vel quia carnalis ille populus, cui talia promittebat, septuaginta annis in captiuitate detentus est Babylonica. octo vero nostro tempore deputantur, qui resurrectionem Domini, quae octaua die mane facta est, per quam reparati sumus ad aeternitatem, per singulas hebdomadas die octaua cum deuotione veneramus; vel propterea quia sex aetates huius seculi sunt; septima dormientium, id est, illorum qui adhuc expectant communem resurrectionem;

octaua

octaua vero resurgentium quando nouissima mors destruetur, & quando duplici stola vestiemur sicut in anima, & in corpore. Inde patet quod Psalmi, in quibus noui, & veteris Instrumenti mysteria panduntur, Centum et quinquaginta mystice numerantur. quid. n. in illo caelesti armario scripturarum diuinarum inuenire non possis? Genesim quaeras, hic quemadmodum fabricatus fuerit Mundus exprimitur. Prophetam dicas, quis de incarnatione Domini, tanta locutus est? Euangelium quoq; cupias, passionem & resurrectionem Christi Domini locis innumeris euidenter ostendit. Apostolum velis, audi doctorem, audi misericentem, qui & futura iudicia propter correctiones praedicat, & pro peccatoribus frequenter exorat. quidquid deniq; in caelo, in mari, in terra, vel apud inferos agitur, omnia suis posita locis competenter agnoscis. Cum igitur idem valeant septem, & octo in ordine singulorum, quod septuaginta, & octoginta in ordine decadum, non immerito septem prima Psalterij decades, ad vetus; ceterae octo decades ad nouum Testamentum spectabunt. quamuis interdum in prima parte veteris Instrumenti noua miscetur mysterij sacramenta, ut vtrumq; culturae nostrae conuenire modis omnibus sentiat. Huc facit quod Psalmo octogesimo nono scriptum est: Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni; si autem in potentatibus octoginta anni, & plurimum eorum labor, & dolor. Nam si annos illos ad litteram velimus aduertere, multos hominum, & nonagenarios bene vigentes inuenies, ut Saturnios, & Ioniales, utpote tardiores vitam sortitos, ob tardiores Stellarum ambitum; quia etiam sic decernit suum Hilech & Alcocoden, ut Astronomi dicunt. Et iterum, necdum septuagenarios debilitate confectos, ut Mercuriales puros. quorum vitae spatium Astronomi decernunt triginta annorum. Asclepiades dicebat Aethiopes celerius senescere, anno. s. trigesimo; idque propterea quod eorum corpora nimio Solis aestu exurantur. In Britannia contra senium anno 120 inchoari, quod corpora, ob frigiditatem istarum regionum, igneam in sese contineant naturam. Et corpora Aethiopum rariora esse, quod

rela=

Ex Plu-
tar. d. Pla-
citis Phi-
lof. lib. 5.
cap. 3.

relaxentur calore Solis . in Septentrionalibus regionib. corpora densiora , ideoq. etiam viuaciora . vt quod ibi dicitur , constare minime posse videatur . Ergo duo testamenta per hos numeros insinuauit . Ipsa sunt . n. precepta , in quibus anima fideles saluberrima mentis valetudine reguntur . Vnde numero octogenario addidit : In potentatibus , quia tunc re vera cepimus habere potentiam , quando nobis Saluator noster apparuit . Isti sunt igitur dies annorum nostrorum , qui nobis probabilis vite conferunt claritatem , vt merito dies dicantur , per quos Dominum in verbis suis illuminata mente conspiciamus . Quod si adhuc mystica quedam nosse desideras , dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni . Aliud est in ipsis , aliud in poteratibus . nam in ipsis temporalibus rebus septuaginta , quia temporalia promittuntur in veteri Testamento ; si vero non in ipsis annis , sed in poteratibus , id est , non in temporalibus , sed aternis , octoginta anni , quod nouum Testamentum in spe est renouationis , & resurrectionis in eternum , & amplius eorum labor & dolor . qui enim hac duo Testamenta transcederit , laboribus maximis & doloribus implicatur . Non enim est illic aliquid , sicut Heretici faciunt , plus minusue sentire , ubi caelestem regulam seruat moderata distinctio .

DE NUMERO CLIII.

Numerus aliquis in diuinis oraculis expressus , sepe totam aliquam multitudinem insinuat , numero quidem indeterminatam , & assignato illo numero longe profusioem ; in aliqua tamen certa proprietate , per numerum illum indicata , conuenientem . Huiusmodi est numerus Centesimus quinquagesimus tertius , significans omnem Electorum multitudinem in die iudicij collocandam ad dextram , et in gloria sorte assumendam . Non . n. solummodo Centum quinquaginta tres Iusti

in dextera Iudicis erunt , cum ex omnibus populis , tribubus , & linguis milia milium in conspectu throni , & agni stantia , Diuo Iohanne in reuelatione ostensa sint ; verum numero Centum quinquaginta trium omnes significantur certa quadam ratione , pertinentes ad resurrectionem vite aeternae . Hic . n. piscium inuentus est numerus , quando Discipulis piscatui intentis , post resurrectionem suam Dominus , nouam vitam demonstrans , retia leuari precepit . quae tamen non rupta sunt , quia tunc haereticorum inquietudo non erit . mittuntur . n. in dexteram partem , ubi peccatores , qui ad sinistram pertinent , non inueniuntur . tunc quippe homo perfectus , & quietus , purgatus in anima sua & corpore , per eloquia Domini casta argentum igne examinatum , terrae purgatum septuplum accipiet mercedem denarium , vt sint decem et septem . Quare Psalmus decimus septimus in Regnorum libris solus integer legitur , quia regnum illud significat , ubi non habebimus aduersarium . Titulus . n. illius est : In finem , pueri Domini Dauidi , qui locutus est Domino verba Cantici huius , in die qua liberauit eum Dominus de manu omnium inimicorum eius , & de manu Saul . Quis . n. figuratur in Dauid , nisi ille , qui venit in carne ex semine Dauid ? qui utiq. in corpore suo , quod est Ecclesia , adhuc patitur inimicos . Vnde et illi persecutori , quem voce mactauit , & in suum corpus traiciens quodammodo manducauit , insonuit de caelo : Saule Saule quid me persequeris ? quando autem merebitur arripere hoc corpus de manu omnium inimicorum eius , nisi cum & illa nouissima destruetur mors ? Amplius vis scire vniuersam Sanctorum multitudinem numero notari 17 ? hac ratione cognosces , si numerum constituas qui legem significet , quot erunt nisi decem ? sed lex quando non adiuuat gratia , praeuaricatores facit , & tantummodo in littera est . propter hoc enim maxime dicit Apostolus : Litteram occidere ; spiritum viuificare . Accedat ergo ad litteram spiritus ; sed vt operemur precepta legis , non viribus nostris , sed gratia Saluatoris . Cum autem accedit ad legem gratia , id est ad litteram spiritus , quodammodo denario numero septenarius additur ,

Apo. 5. 7.

Iohan. 21.

Vide Hier. 16. 1. Efa. lib. 17. & in Ierem. cap. 32.

A. B. 9.

2. Cor. 3.

tur, Spiritui sancto dicatus numerus. Cum itaq; legis denario per septenarium Spiritus sanctus accedit, fiunt decem & septem, quæ in trigonum resurgentia, conficiunt numerum 153. qui potest occurrere ad Ecclesiæ sanctitatem, quæ per Christum facta est, ut, quoniam septenario numero creatura constat, cum ternarius anima, quaternarius attribuitur corpori, susceptio ipsa hominis significetur. ducantur itaq; tria septies, quia Pater misit Filium, & Pater est in Filio, & dono Spiritus sancti de Virgine nasci dignatus est. hæc sunt tria, Pater, Filius, & Spiritus sanctus; septies autem ipse homo temporali dispensatione susceptus est, ut fieret sempiternus; fit ergo summa numeri 21. vel tria septies. Hæc autem hominis susceptio, ad liberationem valuit Ecclesiæ, cuius Christus caput existit. at ipsa Ecclesia propter animam, & corpus, in eodem reperitur numero septenario. ducantur itaque 21. etiam septies, propter eos, qui per hominem dominicum liberantur, & fiunt simul 147. cui additur senarius perfectionis symbolum, quia ad illud etiam sacramentum pertineat quod Deus sexta die perfecit opera sua. ad 147. cum sex addideris, fiunt omnes Centum, & quinquaginta tria. Aliud huius numeri mysterium. Centenarius Gentium significat multitudinem; quinquagenarius, Iudeos ad fidem sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis conuersos. vnde additur Triadis mysterium, ut fiant Centum quinquaginta tres. tres enim dicti numeri mystice coniunctim descripti sunt; quoniam coniunctim intelligitur, quia vnum sunt omnes pij, & credentes in Deum per IESV Christum Dominum nostrum, cuius mandato ad virtutem, & perfectionem trabuntur. Vel ita cum D. Gregorio consideretur. In Testamento veteri omnis operatio per decalogi mandata precipitur; in nouo autem eiusdem operationis virtus per septiformem gratiam Spiritus sancti multiplicatis fidelibus datur; sed ille in hoc spiritu operationem percipit, qui fidem Trinitatis agnoscit, ut & Patrem et Filium, & eundem Spiritum sanctum vnius virtutis credat, vnius substantiæ esse fateatur. Ois igitur nostra virtus & operatio per 17, potest

Hom. in
Iohan. 21

potest plene comprehendi. ducamus ergo per ternarium 17, nascetur 51, qui sane numerus a magno mysterio non vacat, quia in Testamento veteri legimus quod annus quinquagesimus Iubileus ^{Leuit. 25} vocari iussus est, in quo videlicet vniuersus populus ab omni operatione quiescet; sed vera requies in vnitatem est. diuidi quippe non potest vnum. vbi enim diuisionis est scissura, vera requies non est. ducamus ergo per ternarium, quinquaginta vnum, fiunt Centum quinquaginta tres. quia ergo cuncta nostra operatio in fidem Trinitatis exhibitam tendit ad requiem, decem & septem ter ducimus, ut ad quinquaginta vnum venire de beamus. Et quia vera nostra requies tunc est, cum ipsam iam claritatem Trinitatis agnoscimus, quam in vnitatem diuinitatis esse certum habemus, quinquaginta et vnum ter ducimus; et Electorum summam in superna patria quasi Centum quinquaginta trium piscium numerum tenemus. Post resurrectionem ergo Domini missum rete, dignum fuit ut tot pisces caperet, quot solummodo electos ciues supernæ patriæ designaret.

DE NUMERO CC.

D centesimi numeri calculum sepe in malam partem in diuinis oraculis positum reperies. quandoque .n. titubantem fidem significat, ut qui proueniat a dualitate prima ab vnitatem dissidente. Cum Dominus noster ^{Iohan. 6.} suuens in montem cum Discipulis suis, numerosam conspexisset hominum multitudinem ad se venientem, & nosset suorum rudes adhuc, et obliuiosos animos, dixit Philippo, illius tentans animum, & ad futuri miraculi fidem formans: Vnde ememus panes, ut isti manducent? At Philippus, non expectans miraculum, statim refugit trepidus ad pecuniarum viam, nullo alio modo rem hanc peragi posse putans, nisi communi, tritoque pecuniarum medio, nihil interim cogitans de virtute & potentia verbi IESV, tam etsi viderat illum in nuptijs aquam vertentem in vinum. ab impossibili igitur argumentatus, iuxta humanam rationem: Quid, inquit, Domine queris de panibus emendis? etiam

etiam si Ducentis emamus denarijs panes non sufficiunt eis. Qualitatem nimirum ostendens animi, per hunc numeri calculum. Obseruet autem benignus Lector, quod Ducenti denarij (supputatore magno illo Budaeo de partibus assis) valebant 20. aureos coronatos Gallicos. quos numeros inuenies in muneribus Abigail uxoris Nabal. nam primi Regum cap. 25. Abigail placatura Regem Dauid ad iram accensum stolido, & superbo responso stulti Nabal, illi obuiam iuisse memoratur, secum afferens munera Ducentos panes, duos vtres vini, Ducentas massas caricarum. Cuius ratio numeri non vacat prorsus mysterio. non enim sponte hæc offert munera Regi, sed vitioris, & quasi coacta, nempe quo iustam indignationem hostis temere, contumeliose, & stolidè offensi, placaret. Cum hoc factò congruit item quod Gen. cap. 32. de muneribus Iacob memoratur. dum enim & ipse timeret occursum fratris sui Esau, diuisit de his quæ habebat munera capras Ducentas, hircos Viginti, oves Ducentas, arietes Viginti, tauros Viginti, asinas Viginti. Quæ ratio numeri habet quandam latentem significationem conuenientiam cum eo, cui munera dantur. Cum enim numerus 200, itemq; 20. originem ducant a Dualitate fonte diuisionis et alteritatis, rectè munera in hoc numero ad eum mittuntur, qui ab amore germanitatis erat calumniose diuisus. Cum autem a binario idest 2. cognominentur 20. 200, & 2000. merito cognati sunt omnes eiusdemq; naturæ censentur, quod & sæpe docuimus, & hic vno vel altero exemplo dilucidabimus. Diximus vnitatem esse hieroglyphicum Virginitatis; vt Matrimonij dualitatem. ostendamus iam secunda vel tertia dualitate. idest 20, & 200. significata fœdera nuptiarum. nec non secunda, tertia, et quarta vnitatem videlicet. 10. 100. & 1000. notari virginum statum. Apud Oseam capite tertio est sermo de meretrice, quam sibi Dominus cõduxit pretio quindecim argenteorum, & coro hordei, & dimidio coro hordei. Vides neq; in argenteis, neq; in hordeo quantitatem non peruenire ad dualitatem. Effset quidem vnitatem si dixisset, decem argenteis. quia denarius numerus est

est secunda vnitatem. itemque si dixisset: coro hordei, neque addidisset, & dimidio coro hordei. Excessit secundam vnitatem, nec ad secundam dualitatem peruenit, quia neque viginti sunt argentei, neque duo sunt cori hordei. Quid igitur hoc sibi vult? nisi quia mulier ista, cuius de carne Christus Deus homo fieri dignatus est, & tamquam sponsus processit de thalamo suo, ad coniugium eiusdem Christi non peruenit? sequitur enim: Et dixit ad eam, aies multos expectabis me, non fornicaberis, & non eris cum viro. Itaq; coniugij defectum notat huiusmodi numerorum defectus; quia neque vnitatem sola, neque dualitatem tota. Gens enim illa de qua Christus Ecclesie sponsus natus est, neque virgo est, quippe quæ iam adultera nominatur; neque uxor esse meretur, quia sine viro. patrem quippe non habet, qui filium non fatetur. At contra quæ virum hunc habet, quæ sponsa dici meretur, & est, & virgo est & coniux. atque idcirco quantitas argenteorum eius, vnitatem & dualitatem taxatur. Sic enim habes in Canticis: Vineam suam pacifico in Cap. 2. ea quæ habet populos, tradidit eam custodibus, vir affert pro fructu eius mille argenteos. statimque vir ipse, scilicet Christus, dicit: Vineam meam coram me est, Mille tui pacifici, & ducenti his qui custodiunt fructus eius. Igitur sicut illa neque virgo, neque viro iuncta est, & ideo argentei eius neque decem, neque viginti, neque corus vnus, neque cori hordei; e contra quia hæc virgo est, & coniux, idcirco argentei eius mille sunt, quia virgo; & ducenti, quia coniux. Habet Ducentenus in diuinis oraculis alia sue tristitæ documenta, ex quibus huiusmodi numerum dolos, fallacias, & proditorem sapere perspicuum est. Ut enim habet liber secundus Regum cap. 15. Absalon dolos molitus, & oppressionem impiam, delegit, ad peragendum praua consilia, viros Ducentos. Præterea Taxatus etiamnum legitur præfens numerus in præputijs Philistinorum, quando Rex Saul duobus periculis arbitratur interim posse Dauidem, nempe vel insidijs filie suæ, a qua se multum amari videbat, aut causa Ducentorum præputiorum Philistinorum.

P p propter

r. Reg.
18.
Hieron.
in trad.
Hebr.

propter quæ adipiscenda Philistæos bello aggressurus erat. Dixit ergo Saul: Dabo filiam meam Michol illi, ut fiat ei in scandalū, & sit super eum manus Philistinorū. Deinde dicit ad David: In duabus rebus gener meus eris hodie. quia iam illi tulerat præputia Philistinorum, pro Merob, quam Saul dedit Adriel; et postea pro Michol Ducenta. Præterea Ducetos siclos argenti furatus est Acham. Ios. cap. 7. Deniq; præsens numerus ostendit mysteriū suum in cæsarie Absalonis, quæ pōderabat Ducētis siclis, ut legitur 2. Reg. 14. quem locum exponens Drogon, atq; ab historia ad mysticum sensum ascendens, hæc nobis consideranda proponit libro primo de Sacramento Dominicæ passionis. Anima caluities quanto dilatatur, tanto se purius in eam vera lux infundit. Qui autem sibi comam nutriunt, cecitatis & grauitatis sibi damnationem acquirunt. propterea lucis huius beatæ visionem perdidit Absalon, quia grauabat eum cæsaries, & non nisi semel in anno tondebatur, & crines suos ponderabat Ducentis siclis pondere publico. Unde in eodem crine suspensus ad arborem interiit. Absalon, qui interpretatur patris pax, ipse est & Iudas, & quicumque in pace Christo est amaritudo amarissima. Sed quomodo comam nutrebat? fur erat, & loculos habebat. ista enim cæsaries grauabat, & semel in anno tonsus est, quando semel retulit triginta argenteos, quos ponderauit Ducentis siclis, qui numerus immundorum est. Pendet Iudas & Absalon per comam capitis sui. Crinis Absalon quo suspenditur, radix omnium malorum auaritia est; ubi hæc radicauerit omnium malorum cæsaries abundabit. &c. In hac capillorum tonsura ne illud quidem quod Pythagoram sæpius dicere solitum accepimus, silentio prætereundum est, quippe qui Diuinis addictos mysterijs monebat capillis positis sacrificare. purum enim a non puro tangi nefas esse dicebat Plato. liquet profecto nullum excrementum alimenti purum esse vel castum. Atqui ab excrementis nascuntur crines. Hominem sane constat inter cetera animantia capite esse pilosum tum ad necessitatem. propter cere-

bri

bri humiditatem & commissuras caluæ. (ubi enim plurimum humoris calorisque est, ibidem ortum pilorum esse copiosum necesse est) tum ad ornatum, qui sit velut in culmine edificiij, nec in orbem coactus, ne quibusdam partibus nudis, esset informis. Cuius rei non ignarus Licurgus memoria traditur ciues suos insuefuisse comam nutrire, quod ea pulchros redderet decentiores, deformes vero terribiliores. Charilaus item sciscitatus cur comam nutriet? respondisse fertur, ex omni ornatu hunc esse pulchriorem ac venustiore. Ceterum pessimum euntibus vitæ precijs, ac re tota in turpem effeminatamque molliciem abeunte, adeo ut nullum esse comatum videas, qui ut est in proverbio, non simul sit cinēdus, testante Cicerone in Catilinam li. 2. ubi capillo pexo nitidos censorie subnotauit. Hinc Antonini præclara sententia cum Philiscum sophistam incesset: Coma (inquit) virum, rhetorem indicat vox. Hinc & Pherecydes iuvene comato sibi obuito, oculos tunica operuit, digito ostendens ex corpore eius manifestum fieri, illum esse de pathicorum grege, ut scribit Synesius Cyrenensis in Oratione de Caluitij laudibus. Qui & ipse paullo ante hæc scripserat: Qui comam curant, effeminati sunt, & meretricij omnes. Prostant enim tantoq; maiorem palmam se consequi putant, quanto magis feminei ordinis imitatores fiant. Hæc igitur prospiciens Pythagoras optime iudicauit, Dei ministros detonso esse capillo. Huiusmodi autem præceptum, per manus traditum, ad nostra vtique tempora peruenisse videtur, cum Sacerdotes sacris legum decretis comam nutrire prohibeantur, sed illis tonsura, rasuraque competere probetur. Admonet aut vertex rasus, oibus huius Mundi cupiditatibus liberum esse oportere Christo dicatū, cū sacræ litteræ nihil aliud doceant, quàm terrena contemneri, & vendere omnia quæ possidentur in hac vita. Quare tolluntur capilli ex parte superiori, ne mens per occupationes temporales retardetur a contemplatione diuinorū mysteriorū. summitas. n. capitis est eminentia mentis. Adde per capillorum detonsionē fieri cleuationem sensuum nepe visus & auditus, ne oculi vel aures

23. dist.
liqs. ext.
de vit. &
hon. cle.
c. si quis.

Eadē fe-
re Hugo
de Foil-
leto. &
Hugo a
S. Viç.
li. 2. c. 32
Mefcell.

impediantur ab officio suo. Quare Euāgelium audituri in sacro Missæ
aperiunt caput, quo sensus ad audiendum magis fiant idonei. Vnde
dicit Canon, quod incedere debent Clerici detonso capite, & paten-
tibus auribus. Ceterum, si alterum desideres sensum, paulisper at-
tende. In sacris scripturis capillorum nomine, hominum petulantes
motus, inordinatiq. affectus, & quævis natura superflua designan-
tur incommoda. In cuius typum veteris Testamenti Leuitæ, ac
Sacerdotes, carnis suæ capillos crebro radebant. Porro hominum pec-
cata ante Christi aduentum, mortemq. mirum in modum augeban-
tur, in diesq. multiplicabantur: ita ut Moysè teste, Deum fecisse ac
creasse hominem propemodum tæderet & pœniteret. Vnde in huius
signum Nazareorum, hoc est, Domino sanctificatorum, ac voto con-
secratorum Cesariem ample, diffuseq. luxuriari non tantum per-
missam, sed & Dei mandato tunc distincte præceptam autumant
Doctores plerique. Verum Christo iam spinis coronato, passo, at-
que in montis cacumine decaluato, omnium nostrum maledicta,
atque in unum congesta peccata, acutiori passionis nouacula rafa
fuere & preciosi sanguinis eiusdem effusione deleta. In cuius figu-
ram peracta agni immaculati oblatione, Nazareorum cesaries Do-
minico præcepto radebatur, quo post Christi (qui vere agnus est im-
maculatus) passionem, tum Sacerdotum capita radenda, tum uni-
uersa vitiorum portenta ab omnibus refecanda, & diuino amoris
ardore concremanda esse intelligantur. Nunc igitur refulgente Chri-
sto, Sacerdotum cesaries nouacula tondetur, quod Dominus noster
IESV Christus Nazareorum, & omnium Deo consecratorum
princeps spinea corona insignitus, atque in summo Caluarie montis
vertice pro omnium peccatis cruci appensus sit, ac decaluatus. Qui
hoc insigni factio, omnibus passim caluiciem sequendam, capitisq. ra-
suram amplectendam esse denunciat. Nec suo mysterio caret, quod
cesaries in modum coronæ nouacula tondetur. hoc. n. fit ratione figu-
ræ, quod corona perfectionis symbolū teneat, utpote circularis, angu-
lo carens, in signū carentiæ sordium; quia ubi angulus, ibi sordes.

DE

DE NUMERO CCXV.

Vmerus Quindenarius supra ducentessim Athana-
nihil eorum habet, quæ in numeris illustra ac fuis in
p̄clara h̄ntur. In V et. T est. tēpus indicat quo Exhod.
Patriarcha peregrinati sunt in terra Chanaan. Raban.
Ab eo siquidem tēpore, quo dictū est Abrahæ, Gen. 15.
peregrinum fore semen eius in terra non sua,
vsq; ad illud tempus, quo Iacob descendit in Aegyptum, completi
sunt anni 215. quia Abraham anno septuagesimo quinto vitæ suæ
egressus est Mesopotamia in terram Chananeam, et genuit Isaac,
cum esset annorum centum, ut dicitur Genes. 21. Aguntur ita-
que anni viginti quinque a promissione, vsque ad diem Isaac na-
talem. His adduntur anni, quos vixit Isaac, idest, centum octogin-
ta, & fiunt 205. Tunc erat Iacob annorum centum supra vi-
ginti. nati sunt enim sexagenario patre gemini, ipse & Esau, ut
aperte colligitur Genes. cap. vigesimo quinto. Post decem autem an-
nos intrauit Iacob in Aegyptum, cum esset annorum centum
triginta, Ioseph autem cum ageret ætatis suæ annum trigesimum
nonum; ad triginta scilicet quos agebat, quando a Rege honora-
tus est, additis septem vbertatis, & duobus famis, fiunt pere-
grinationis anni 205. Postremo notat hic annorum numerus du-
ram seruitutem filiorum Israel in Aegypto, & hominum sub pec-
cati iugo oppressionem. Ioseph enim ab illo trigesimo nono ætatis suæ
anno, quo eum pater reperijt in Aegypto, quam Dominus vocat
domum seruitutis, vixit septuaginta & unum annos, quando-
quidem ex hac vita migravit annos natus centum & decem. ut pa-
tet Genes. capite ultimo. post cuius obitum filij Iacob scriuerunt
in Aegypto annos centum quadraginta quattuor. Ex annis igitur
Ioseph centum & decem, detractis triginta nouem, super-
sunt 71, quibus iuncti centum quadraginta quattuor, exsur-
gent Ducenti & quindecim. Quoniam igitur in fornace ferrea, 12.

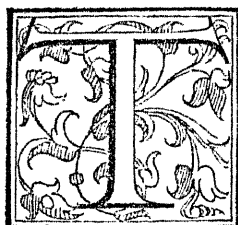
Aug. inci-
uit. Dei
li. 16. 43.Ex trans-
latione
lxx. In-
terpretū
ut patet
Exho. c.
12.

Pp 3 Aegy-

Lib. De
nomini-
bus He-
braicis i
Acta A-
post.

Aegypti, populus Israeliticus igne tribulationis fuit excocctus, ac graui pressus seruitute. Aegyptus autem, quae interprete Hieronymo, tenebras & tribulationem significat, statum qualitatemque peccati insinuat, quod hominem interioribus inuoluit tenebris. non absurde numero 215, oppressio hominis sub onere et sarcina vitiorum exprimitur, ipsum in captiuitatem redigentium.

DE NUMERO CCC.

Recenta pro magno admodum numero ponuntur.

Virgilius. Georg. 1.

Tercentum niuei tondent dumeta iuueni.

Et Aeneid. lib. 4.

Tercentum tonat ore Deos.

Item apud Catullum.

Quos simul complexa tenet Trecentos.

Et iterum.

-----Hendecasyllabos Trecentos

Expecta.

Est numerus 300. trigonus 24. sumti siquidem ab unitate numeri continui ad vsq; 24. tercentesimi summam parturiunt, cuius trigonum latus est aggregatorum supremus 24. si. n. medietatem, nempe 12. in numerum qui 24. unitate transfiliat, videlicet 25, ducti-taueris, trecentesimus, per trigonorum normam, consurgit. Quem admodum autem 24. legis plenitudinem notat, ac perfectam diuinae paginae cognitionem; pari mensura numerus, quem dico, plenitudinem perfectionis insinuat. In arca. n. Nohe, ubi mensurae calitus dantur, Trecentorum cubitorum ponitur longitudo. porro Trecenti, ter centeni sunt. Centenarius autem numerus plenus in omnibus, ac perfectus ostenditur, totiusque rationabilis creaturae continens sacramentum, sicut in Euangelio Lucae legitur, ubi dicit, quod habens quis centum oves, cum vna periisset, relictis nonaginta nouem in montibus, descendit quaerere eam, quae perierat; quamque reper-

Gen. 6.

Origen.
in Gen.
hom. 4.

Cap. 15.

reperam, humeris suis reportauit, et posuit cum illis nonaginta nouem, quae non perierant. Centenarius ergo totius creaturae rationabilis numerus, quoniam non ex semetipso subsistit, sed ex Trinitate descendit, & longitudinem vitae, hoc est, immortalitatis gratiam ex Patre per Filium, ac Spiritum sanctum suscepit, idcirco triplicatus ponitur, ut pote qui ad perfectionem per gratiam Trinitatis augeatur, & ex centenario per ignorantiam lapsus, per agnitionem Trinitatis restituat in tercentos. Trecentesimum igitur Trinitatis ferre mysterium manifestum est, quo sub numero ois Electorum censetur exercitus, in quo obtinemus, ut nos etiam mereamur adscribi. Et, si in Veterum gestis ingentia designari mysteria non inficiabimur, poterunt fortasse (si tamen coniectare licet, non affirmare) per Trecentas vulpes a Samseone captas, quibus, igne Iudic. 15 caudis alligato, Philistinorum segetes incendit, sapientes Ecclesiae Doctores, ac Verbi Dei concionatores designari, qui in fide diuinae Trinitatis dolosam huius Mundi sapientiam in melius mutaauerunt, & feruentissimo zelo contra messem haereticorum exarserunt, dolo delum opposcentes, iuxta illud: Cum essem astutus dolo vos 2. Cor. 12 caepi: & illud: Astutus considerat vias suas. Neque n. ignoramus Proue. 14 astutias eius, id est, diaboli latentis in corde errantium. Quid est autem ignis in cauda, nisi in amore Christi Doctorum perseverantia? Caudae siquidem nomine, operis consummatio designatur, quia in lege cauda offerri praecipitur. Itaque sancti Doctores terga Mundo vertentes, in sui abiectioe magis hostium mentes inflammauerunt, cum Mundi contemptu ea quae retro sunt obliuiscetes, & mentes in anteriora, id est, ad brauium supernae vocationis extendentes, in via Dei profecerunt. Nec est quod quispiam causetur, quoniam vulpem astutum ex ipsa natura animal, in laude posuerimus. Plurima enim eademque in sacris scripturis enuntiata crebro pro rebus eiusdem; interdum pro diuersis, immo nonnunquam sibi inuicem pugnantibus accipiuntur. Nam & in vituperatione posuit fermentum Dominus Mar. 8. Luc. 12. minus, dicens: Cavete a fermento Pharisaeorum; & in laude cum 13.

diceret: *Simile est regnum caelorum mulieri, quae abscondit fermentum in tribus mensuris farinae, donec totum fermentaretur. Tale est etiam quod Leo significat Christum, ubi dicitur: Vicit Leo de tribu Iuda. quandoque vero pro Demone, Christi implacabili aduersario sumitur. quomodo B. Petrus sic utitur dicens: Vigilate, quia aduersarius vester Diabolus, tanquam Leo rugiens, circuit querens quem deuoret. cui concinit Psalmodographus dicens: Salua me ex ore Leonis. Eodem tropo serpentis vocabulum Christus & Diabolus, bonus & malus, licet effectu dissimili, sortiuntur. Et sapientibus animis adscribitur astutia in diuinis oraculis. ut detur, inquit, paruulis astutia, & adolescenti scientia, & intellectus. & apud Matthaeum nos admonet Dominus esse prudentes, sicut serpentes. Nos quidem minime fugit vulpem speluncae suae duos parare exitus, ut dum vrgeri coeperit per venatorem ex ista parte, euadendi locum habeat, ex altera. Hac praeditus astutia Paulus Apostolus, dum positus in Damasco ab hostibus ex parte vna vrgeretur; ex altera parte euasit in sporta. Sic David quaesitus ut occideretur astu, & auxilio vxoris Michol filiae Saulis, per fenestram noctu in sporta dimissus, euasit: & trunco in lecto posito, persequentes illiusit. Neque igitur est quod miremur si dux iste hostes oppugnauit cum Trecentis Vulpibus, & facibus. Gedeon cum Trecentis viris deuincens Madian, nostrae spiritualis militiae expressam gerit imaginem. Madian. n. iniquitas Hebraica translatione interpretatur seu contradictio, quae vniuersam demonum designat phalangem. Gedeon autem, qui circumiens in utero dicitur, typus primum est Christi in utero Matris humanitatem assumentis, dein cuiusuis strenui militis in Ecclesiae gremio circumeuntis ac strenue decertantis. Ipsi namque Gedeoni, dum excuteret atque in torculari frumenta expurgaret, apparuit Angelus Domini qui eidem spectandam pollicitus est victoriam, illud proferens signum de quo Psaltes: Descendit (inquit) sicut pluuia in vellus; & sicut stillicidia stillantia super terram. hoc est, si victoriam exspectes, crede Christi*

si primum admirandam in Virginis utero incarnationem, deinde eiusdem per vniuersum Orbem longe lateque diffusam gratiam. Nec hoc satis est, sed & Gedeonis exemplo pariter tibi cum viris Trecentis fortiter certandum, hoc est, in Trinitatis Diuina cognitione, & Decalogi legis obseruatione assidue laborandum. nemo enim sine fide pugnabit, & sine operibus mortua est fides. Quare canino more aquam lambentes, eliguntur; flectentes genua, sequestrantur. illi nempe qui verbo, & opere in praelio Domini proficiunt, victores erunt hostium: qui vero in actu remissi sunt, & curui, Christi bello iudicantur indigni. Ad dit Gregorius eo virorum numero crucis mysterium fuisse figuratum, haec proferens Moralium libro trigesimo capit. trigesimo tertio: Tricentarius numerus in Tau littera continetur, quae Crucis speciem tenet, cui si supertransuersam lineam, id quod in Cruce eminent, adderetur, non iam crucis species, sed ipsa crux esset. Quia ergo iste Trecentorum numerus in Tau littera continetur, & per Tau litteram, sicut diximus, species crucis ostenditur, non immerito in his Trecentis Gedeonem sequentibus, illi designati sunt, quibus dictum est: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & me sequatur. Qui sequentes Dominum tanto verius crucem tollunt, quanto acrius et se edomant, & erga proximos suos charitatis compassione cruciantur. D. Gregorio subscribit Auctor libri cui titulum fecit Altercatio synagoga & ecclesiae. cuius haec sunt verba. Quid in Trecentis cubitis, quibus longitudo Arcae constabat, accipimus, nisi fidem passionis Christi, sicut habes in pugna Gedeonis, vel in signo Tau, quod habes in lib. Ezechielis? Eiusdem sententiae fuere Aur. Augustinus q. 37. in Iudic. Beda. Glo. interlin. Gen. cap. 45. Isidorus & Strabus adducti a Glos. ordin. in Gen. cap. decimo quarto, asserentes littera Tau apud Hebraeos notari numerum Trecentesimo. Quod si quis a nobis sciscitetur, an mutata fuerit litterarum forma, cum postrema littera alphabeti Hebraici non habeat formam crucis, neque

neque ꝛ Græcorum. hanc ei dabimus responsionem. Elementa quidem, quibus iam olim, hodieq. Iudæi utuntur, fuisse Assyriorum, non veterum Hebræorum, auctore Esdra, qui ideo litteras (idque opinantur eruditi consilio quinta Synhodi, in qua editus Canon Hebræorum de sacris scripturis, cuius scriba asseritur idem Esdras) mutauit, quod has Samaritani post exilium callerent. Non tamen mutauit antiquam figuram litteræ Tau, ut quæ gereret formam crucis. sed hac post captiuitatem Romanam, vel a Masoretis vel a Rabbiniis, odio crucis, immutata est. ut ex Origene, & Hieronymo colligi vel facile potest, qui suo tempore crucem expressisse narrant. quorum hæc sunt verba, Origenis quidem homilia in Epiphania, Hieron. vero tractat. de Natiuitate Domini: In Ezechiele propheta, cum omnes qui missus fuerat Angelus occidisset, & interfectio cepisset a Sanctis; illi tantummodo sospites reseruantur, quæ Tau litteræ, idest Crucis pictura seruauerat. Exultemus itaque ad Crucis similitudinem; sanctas in cælo leuemus manus; cum sic nos armatos demones uiderint, opprimuntur. Quando Moyses erectas habebat manus, vincebatur Amalech; si paululum illæ conciderant, inualecebat; Antennæ nauium, & uelorum cornua sub figura nostræ Crucis uolitant. Aues quoque ipsæ, quando in sublimiora tolluntur, & pendent per aerem, extensis alis imitantur Crucem. sed & trophæa ipsa, & uictoriæ triumphorum, ornamenta Crucis sunt, quam non solum in frontibus, sed in manibus quoque nostris habere debemus. Hæc illi. Qui maiora litteræ Tau mysteria uelit agnoscere, sis consulat Io. Goropium Becanum lib. 16. Hieroglyphicorum, ubi post longam disputationem hæc subdit: Dico figuram Tau, & figuram Crucis antiquam, quam in D. Antonij & manu & penula cernimus, eandem prorsus esse; atq; id Ezechielis testimonio, una cum Diui Hieronymi explicatu non obscure indicari: quinetiam hieroglyphicis Aegyptiorum notis tam aperte doceri, ut si quis ulterius dissentiat, cum eo non magis uelim altercari, quam cum eo, qui effronte impudentia iis, quæ oculis omnium

cer-

cernuntur, uelit aduersari. Accedere deinde ipsius Crucis etymologiam; quæ tametsi nihil esset cæterorum, luculenta tamen ueritate demonstraret, quæ ipsius Tau fuerit figura. Si enim Crux Tau Gallicum est Virgilio, si Crux ad formam litteræ Tau Græcorum facta sit de Luciani testificatione, qui alterutrus figuram norit, utriusque norit. At littera Tau Græcorum notissima est, notissima etiam forma scipionis cum ligno transuerso, quem uel claudicantes, uel utero qui non satis firmi axillis subiiciunt. Quid igitur reliquum est dubitationis, quin dicamus antiquissimam Tau figuram eam ipsam esse, quam Græci, & Latini seruarunt. Goropij uerbis suum calculum adhibent Attici prisca militiæ notarij, quibus T signum uitæ fuit, & salutiferum. dum enim in breuiculis, quibus militum nomina continebantur, uellent demonstrare, quot ex militibus superessent, quot uel in bello cecidissent, T nota in capite posita uersiculi, superflitem designabant: significat autem hoc elementum apud eos Tercentum in numeris: sicut etiam & quod nouem insinuat, eorum nominibus præponebāt, quos dura mortis oppressisset iniuria. Hugo a S. Victore in Miscellaneis uult Trecentario numero figuratas fuisse gentes credituras in Crucifixum, quod T sit Græcum elementum: cui suffragatus fuerat Apostolus Græcorum nomine cunctas gentes his uerbis significans: Iudæo primum, & Græco. quod in linguis Gentium ita excellat Græca, ut per hanc omnes significantur. Solet præter hæc Trecentenus numerus significare sensus nostros corporeos, tum exteriores, tum interiores; sensus item spirituales animæ (qui cognatione quadam & germanitate ad corpus sumuntur) perfecte repressos, atque ad uirtutis usum accommodatos. Utraque sane harum significationum manifeste colligitur ex Hieronymo exponente locum illum Evangelicum apud Marcum cap. 14. Poterat enim unguentum istud uenundari plusquam Trecentis denarijs. Ait enim: Sub prætextu auaritiæ, Iudas mysterium loquitur fidei. Etenim nostra fides Trecentis emitur denarijs, idest, decem sensibus, per corpus, animam,

C

Vide
Hier. in
prol. Ga
leato. &
comm. in
c. 9. Ezc.

Idem in
Mar. c. 15

Alexan.
ab Alex.
li. 3. c. 5.

Isidorus
Ety. 1.
cap. 13.
Libro 1.
cap. 181.

Rom. 1.

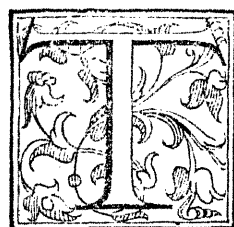
Et spiritum triplicatis. Ut et nos sicut Gedeon Trecentorum virorum numerum assumentes, Allophilorum castra pauperes spiritu fractis lagunculis nostris cum tubis et lucernis destruamus. In tanta mysteriorum occurrentium copia, illud pene exciderat, eum, de quo loquimur, numerum in bello ad assequendam victoriam esse validissimum, quod et Gedeonis exemplo (quem supra diximus eo virorum numero potentissimum quondam exercitum profudisse) et

Gen. 14. Abrahæ comprobatur, qui Trecentis vernaculis ingentem hostium multitudinem in fugam conuertit. Leonidæ etiã Lacedæmoniorum regis præclarum facinus, et proxime vel ad Gedeonis, vel Abrahæ accedens, tacitus nullo modo præterire possum: Qui per vniuersam Græciam tot hominum milibus, quibus Xerxes Persarum rex in Græciam irruperat, impari viribus esse iudicaret, collectis tantum Trecentis e suis ciuibus Xerxem audacia viribusque exultantem, aggressus, castra eius inuadit, factoque repente in barbaros impetu, multis confixus telis, in Xerxem contendit, eiusque caput diademate vi spoliavit. Quid dicam de Trecentis Fabijs? qui in ipso Urbis exordio totius belli contra Veientes onus subire. cumque sæpe victores exstitissent, paulatim recedente Veientum exercitu, ad Cremeram fluuium castra posuere: Veientes vero cum viribus se esse Fabijs inferiores sæpe experti essent, conuersi ad dolos iuxta prouerbum, Si Leonina pelvis non sufficit, addenda est vulpina, tentarunt dolis vincere, quos viribus superare nequiverant: Quare pecora ex diuerso in conspectu propulerunt, ad que progressi Trecenti Fabij, et in insidias lapsi, conserta pugna omnes contrucidati. Ex tanta tamen Fabiorum familia vnicus per ætatem ad bellum nondum idoneus, et ob id domi relictus, superfuit, ex cuius sanguine per nepotum seriem natus est Fabius ille maximus dictator, qui Reip. ad extremas angustias ab Annibale redactæ amissum pene decus, et potestatem resistit, qui maiorum suorum ductus exemplo, Trecentis manibus armatis cum eodem Annibale conseruit, eiq; diadema regium a capite auulsi. Accedit

cedit etiã illud dictu mirabile, quod passim apud Historiographos legitur, a Gallis scilicet Trecentis bello Cesaris Africano duo millia equitum loco expulsos ac fugatos fuisse: Nec a recta via aberrabimus, si peccatorum omnium principem ad huius Numeri potestatem respexisse asseuerabimus, quando Vlyss. lib. 13. Vlysem sic cum Minerua loquentem inducit.

Si mihi sic animosa astabis Minerua,
Et cum Trecentis ego viris pugnarem
Tecum, venerabilis dea, quando mihi prompta adiuuares.

DE NUMERO CCCXII.

Recentissimi decimi octauis sacratam haud potui reperire calculi rationem, qualis scilicet creatura hoc numero sit aptata. Verũ cum in scripturis canonicis nihil frustra, nihil superflue sine causa scriptum sit; sed omnia mysticũ aliquid resonent secundum exempla que adducta sunt, quando non inuenimus rationem in numero singulari, operæ pretiũ erit aliquas similitudines indagare in partito calculo. Trecentos quidem, et octodecim fuisse grauissimos Patres qui in Concilio Nicæno vnanimi sententia, et vno ore determinarunt Filium Dei esse consubstantialem Patri, et de Patris substantia æterne genitũ contra blasphemiam Arii, cum ex alijs passim habetur, tum ex Histor. Ecclesiastica Tripartita lib. 2. cap. 9. Præterea totidem numero fuisse expeditos vernaculos Abrahæ, quibus hostes profigauit, et excussit prædam de manibus eorum, liquet ex cap. 14. Gen. quod explanans Isidorus adductus in Glo. ordinaria: Abraham, inquit, in Trecentis decem et octo aduersarios debellauit; quia nos in sacramento Crucis (quam littera Thau representat, quæ Trecenta significat) quinque sensus carnales, nos antea varijs captiuantes, superamus; Decem vero et octo ex ternario et senario multiplicatus, fidem Trinitatis, et perfectionem significat operis, quibus virtutum

Hier. ad
Damaſ.

tum contra *Citi* plena *Victoria* perficitur. Gregorius Papa hunc modum scribit de hoc mystico numero: Hic numerus *Tricentarius*, *sanctæ crucis*, etiam in *vernaculis* *Abrabæ* aduertendus est, per quos *fratrem* ab hostibus liberavit, quando cum *Melchisedech* magno mysterio benedixit. Quod .n. exuberant decem & octo videtur significare, quo tempore fieret *Victoria* per *crucem* atq; *benedictio*, idest *tertio*, quod futurum erat sub *gratia*. Nam primum est ante *legem*, secundum sub *lege*, tertium sub *gratia*. Singula vero tempora *senario* significata sunt numero propter *perfectionem*; *ter* enim *semi*, *decem* & *octo* sunt. vnde et *mulier* decem & octo annos habebat in *infirmitate*, quam *curvâ* *Saluator* erexit. Hæc Gregorius. Illud vero minime prætermittere debemus non *casu*, sed *ita* *disponente* *Domino*, & in *Abrabæ* *vernaculis*, et in *contionis* *Nicene* *paribus* eundem omnino reperiri numerum; ut hic per *illum* *præsignificatus* non immerito credi possit. Respondet .n. & *consimile* in *utrisq;* *opus*, atq; *officium*. Quandoquidem sicut *serui* *illi* *Abrabæ* ad bellum *promti*, *hostilem* *fuderunt* *insigni* *Victoria* *exercitum*; ita & *sacrosanctæ* *Synhodi* *Nicene* *Patres*, eodem *prorsus*, ut dixi, numero *comprehensi*, *vesaniam* *hæreticorum* *cohortem*, & *turbam* *dæmonicam* *sibila* *dira* *mouentem* *cōtra* *Christi* *Diuinitatem*, *grauiq;* *turbine* *insestantem* *Dei* *Ecclesiã*, *debellarunt*, *ege-*
erunt *in* *fugam*, atq; *subneruarunt*; *præstiteruntq;* *ut* *victrix* *veritas* *celebrem* *e-*
gerit *de* *hostibus* *suis* *triumphum*. Occurrit adhuc aliud de hoc numero *considerandum*. Quemadmodū apud *Græcos* *T* *littera* est *typus* *Crucis*, *significans* *in* *numeris* *300*, eadem *mysterij* *ratione* *1074* & *1174* *significant* *nomen* *salutare*. Vt .n. alibi diximus, *I* & *H* *IESV* *significant*, & *octodecim*. *insinuari* ergo *videtur* eos esse *Abrabæ* *domesticos*, *Deoq;* *coniunctos*, quod ad *salutem* *spēdat*, qui *ad* *signum* *et* *nomen* *Domini* *confugerunt*; *c* *superasse* *eos*, qui *ipso* *abducebant* *in* *captiuitatem*, & *plurimas* *gentes* *infideles*, quæ *eos* *sequebantur*. Est .n. numerus *18*. *hieroglyphicum* *Victoria*, quoniam *Antiquiores* *tribus* *tesseris* *uti* *cōsueuerant*, non quemadmodū nunc *duabus*;

Hylarius
 & Synho
 dis circa
 finem.
 Ruffinus
 Ecclesi.
 hist. li. 10
 Clemēs
 stro. 1.

duabus; atq; *in* *trium* *cubitum* *iactu*, *seniones* *ieciisse*, *fortunatissimum* *erat*, *et* *primæ* *palme* *Victoria*. Vnde *Ter* *sex* *iacere*, *proverbio* *dicitur*, *cui* *ex* *animi* *sententia*, *ac* *pro* *votis* *omnia* *prosperrime* *succedunt*. Exstat & aliud *proverbium*, quod *incipiti* *voto*, *vel* *infir-*
nam *vel* *supremam* *sortem* *deposcit*. Aut *tres* *vniones*, *aut* *ter* *sex*. *ut*. *n.* *tres* *cladem*, *sic* *18*. *Victoriam* *significant*. Ad hoc fortasse *re-*
ferri *potest* *quod* *Rupertus* *Abbas* *in* *volumine* *quattuor* *Euang.* *cap. 27*. *colligit* *octodecim* *virtutes*, *seu* *miracula*, *quæ* *fecit* *IESV*, *quæ* *quidem* *talia* *sunt*, *ut* *ex* *illis* *manifestetur* *potestas* *Regis* *Dei*. *Ex* *his* *partibus* (*non* *quidem* *aliquotis*) *constans* *numerus* *318*, *necessarios* *ad* *intelligentiam* *Scripturarum* *parturit* *intellectus*.

DE NUMERO CCCL.

S *acratius* *est* *numerus* *350*; *sed* *in* *partito* *calcu-*
lo *sunt* *vestiganda* *mysteria*. *Cum* .n. *post* *di-* *Gen. 9.*
luiuū *dicitur* *Nohe* *vixisse* *annis* *tercentis* *quin-*
quaginta. *in* *tercentis*, *Crucem* *significari* *nu-*
per *ostendimus*, *cuius* *typo* *Iustus* *a* *cataclysmo*
liberatus *est*. *in* *quinquaginta*, *qui* *septies* *ducti* *Amb. de*
constituunt *350*, *Iubileus* *est* *remissionis* *numerus*, *quo* *Spiritus* *Nohe &*
sanctus *missus* *est* *de* *cælo*, *gratiã* *humanis* *peccatoribus* *infundens*. *Arca ca-*
Quare *perfecto* *numero* *remissionis* *et* *gratiæ* *Iustus* *impleuit* *huius* *pit. 33.*
vita *curriculum*. *Tichonius* *lib. de* *septem* *regulis*, *vbi* *de* *tempori-*
bus *disserit*, *quodam* *tropo* *ex* *minori* *temporis* *quantitate* *maio-*
rem *colligit*, & *dies* *sape* *transmutat* *in* *annos*, *ex* *quodam* *dierum* *nu-*
mero *computã* *annos* *350*. *per* *quos* *notari* *posse* *dicit* *persecutiones*,
quibus *adhuc* *militans* *Ecclesia* *subiecta* *est*. *Si* .n. *in* *diuinis* *oraculis*
aliquando *dies* *vnus*, *sunt* *centum* *dies*, *poterunt* *dies* *1260*, *de* *qui-*
bus *legitur* *in* *Apoc. c. 12*, *ad* *hunc* *numeri* *calculū* *reduci*, *si* *per* *cen-*
tenariū *suerint* *multiplicati*. *nam* *milies* *ducēties* *sexagies*, *centeni*,
sunt *dies* *126000*, *qui* *consciunt* *annos* *350*. *mensibus* *tricenorum*
dierū. *Quod* *si* *diem* *vnū* *pro* *centū* *annis* *quandoq;* *positū* *dixeris*,
pro

prout sentit & Primasius comm: in Apoc. poterunt dies tres cum dimidio significare annos Trecentum quinquaginta, vt in eadem Apoc. de Ecclesia scriptum legitur cap. 11. Iacere in ciuitate, ubi Dominus eius crucifixus est, tres dies & dimidium. Adhuc etiam Dan. 7. Apoc. 12. tempus, & tempora, & dimidium temporis, significant annos 350. si tempus pro centum annis, tempora pro ducentis, & dimidium temporis pro quinquaginta intelligantur. Eadem prorsus figura, menses per centenarium multiplicare contingit, vt in Apoc. ca. 11. Ciuitatem sanctam calcabunt mensibus 42. nam quadragies bis centeni, quattuor millia & ducenti menses sunt, qui constituunt annos Trecentum quinquaginta.

DE NUMERO CCCLX.

Plato de legib⁹ li br. 6.

Numero Trecentum sexaginta in legibus a Platone magnopere commendatur, quod Ciuitatibus sit accomodatus. Consilium, inquit, triginta constet duodenarijs, nã distributio huic per Sexaginta trecentosq; viros conuenit. Cœlestis quoq; Ciuitas in tot partes ab Astronomis fuit distributa. licet enim Sol in 365. diebus, & sex horis fere totum peragret signiferum; quia tamen supputationibus hic numerus incommodus reperiatur, Zodiacum diuiserunt in numerum proximiorum partibus plurimis constantem, qui est 360. Vt sic vnum quodq; signum triginta partibus constet. ductus autem 12. in 30. numerum, quem dico, constituet. Neq; dumtaxat Heliophorum, sed & in vniuersum omnes cœlestes circulos, cum postulat vsus, cogitatione in 360. partes diuidunt Astronomi. quod ab arte quidem, non natura, constitutum est. Porro intra spaciū, quo Sol signiferum perlustrat, Luna ad Solem duodecies reuertitur, totiesq; diametrum ei locum transit. Ac quia interea dum Luna a Sole digressa eundem rursus consequitur, triginta fere dies elabuntur, ideo cœli

cœli spatium, quod Sol medio tempore emensus est, in totidem partes secari intelligitur, quas a gressu Solis diurno videntur Neoterici dixisse gradus. Ex his fontibus, quos ipsa monstrat natura, oritur hypothesis astronomica circulos diuidendi in duodecim partes, & earum quamlibet in gradus 30, quorum summa conficitur numerus 360. Primi igitur Mathematici omnem cœli peripheriam in 360. gradus partiti sunt, ad locorum distantias, regionum differentias, poli multiplices eleuationes distinguendas. quod nullus fuerit ab vnitatem ad infinitum numerus conuenientior huic negotio tribuendus, qui in tot æquales partes diuidi posset, sine aliqua minutione physica. Primo enim in duas æquales partes diuidi potest, utpote in bis, 180 gradus; secundo, in tres æquales, & cuiuslibet portioni respõdebunt 120; tertio, in quattuor, scilicet in quattuor quadrantes 90 grad. quarto, in sex, & qualibet pars obtinebit grad. 60, portionem inquam duorum signorum; quinto, in duodecim, & cuiuslibet parti conuenient grad. 30. Sunt adhuc aliæ diuisionis partes, utpote quinta 72. octaua 45. nona 40. decima 36. quindecima 24. et decima octaua scilicet 20. Habet rursus alias diuisiones quibus partes sunt denominatæ. nimirum vigesimam, 18. vigesimam quartam, 15. trigessimam, 12. trigessimam sextam, 10. quadragesimam, 9. quadragesimam quintam, 8. sexagesimam, 6. septuagesimam secundam, 5. nonagesimam, 4. centesimam vigesimam, 3. centesimam octogesimam, 2. tricesimam sexagesimam 1.

DE NUMERO CCCLXV.

Vm vrbs conditor Romulus digereret tempora, annum in decem menses partitus est: at Numa Pompilius, cum ineruditorem hanc mensium numerationem esse animaduertisset, vt quæ neq; ad Solem, neque ad Lunam fuisset accomodata, ad anni magnitudinem, quo lunari vsus est, imitatione Græcorum, complendam, mensibus anti-

Qq quis

quis duos insuper adiecit, Ianuarium scilicet, & Februarium. eosq. vniuersos dispartes habuit, vt huic 29, alij 30 dies alternatim attribuerit. vnde facile a quouis colligi potest, annum Pompilianum ex 354 diebus tantum constituisse, (mitto qua de Pontificum intercalatione disputat Macrobius lib. 1. Saturnal.) Sed Aegyptij & C. Iulius Cæsar, neglecto menstruo Luna cursu, periodico motu Solis anni metas concluderunt. Verum nec hi per omnia inter se consentiunt. Nam Aegyptij, Chaldei, & Persæ annum solare finierunt diebus 365 tantum. Cuius rei testis est Q. Curtius, qui li. 1. describens agmen Darij Persarum regis cum Alexandro magno congressuri: Erant (inquit) in eo Trecenti sexaginta quinque iuuenes, punicis amictibus velati, qui magos sequebantur; totidem anni diebus numero pares, quippe Persis annus in totidem dies descriptus est. Ceterum Iulius Cæsar, cum Rempublicam in suam rede-gisset potestatem, adiutore Sosigene, alijsq; artificibus, nouam emendationem instituens, vt iustus & vertens annus conficeretur, diebus 365 addidit quadrantem, hoc est sex horas, ex quadrante quater replicato faciens quouis anno quarto diem intercalarem, hoc est, annum habentem 366. dies, vt signorum quodlibet Heliophori triennis diebus deniq; horis ac semisse, idest dimidia hora transcurrens Sol incremento dimidiarum horarum quarto anno unum diem compleat. Intercalationi autem illi deputatus fuit Februarius, quod tunc vltimus esset anni mensis, quemadmodum cecinit Ouidius.

Erat. li. 1.

Sed tamen antiqui, ne nescius ordinis erres,
Primus vt est, Iani mensis & ante fuit,
Qui sequitur Ianum, veteris fuit vltimus anni.
Tu quoque sacrorum termine finis eras.
Primus enim Iani mensis, quia Ianua prima est.
Qui facer est imis Manibus, imus erat.

Nec tamen intercalatio illa fiebat vltim. Februarij die, sed sexto Kalendas Martij, Terminalibus scilicet iam peractis, vnde & bissextilis est appellatus. Ceterum quia astrorum calculatoribus perspicuum est quam ineptum locum habeat dies intercalandus in nostro

nostro Calendario, et quantum illis faciat negocium, optime actum foret, si diei intercalando alius assignaretur dies, puta vel finis Decembris, cum publico fere consensu annum auspicemur a Ianuario: vel (quod alijs magis quadrat) finis Februarij, anni principium statuentes in Aequinoctio verno, vt die prima primi mensis Sol primum Arietis gradum ingrediatur, sicq; vna incedant menses & signa Zodiaci. Nam & Sole primum Arietis gradum tenente legimus creatum fuisse Mundum. Neq; tamen ad amissum solare motum affectus fuerat Iulius; sed hęc anni Iuliani quantitas adhuc alia indigebat correctione. succedente enim tempore superesse ex illis sex horis scrupula quedam compertum est, adeo vt quarto quolibet anno, post diem intercalatum, Sol præcise non sit in illo celi loco et puncto, in quo fuerat quarto ab hinc retroactō anno. Atq; hunc errorem nonnulli pro viribus elidere conati sunt. primus Cl. Ptol. ante annos 1444, hoc est post tempus natiuitatis Saluatoris nostri Christi 138. diligentissimis obseruationibus tempus reuolutionis Solis 365. dierum, horarum 5. min. 55. secund. 12. inuenit; ita, vt in annis 300. vnus bissextus prætermitteretur. Nam si exacte residuum tempus a diebus esset sex horarum, inter annos 300. essent bissextiles 75. at hic desunt minuta 4. secund. 48. Quare si multiples 4. minut. & 48. secund. in 300. producat integer dies. Minuta enim 1200, horas 20. & secunda 14400, horas 4 constituunt. Sed & hęc anni quantitas nostro tempore ab experimentis aberrat. Ptolemæus enim nec motum absidis eccentrici Solis, ob inopiam obseruationum, apprehendere potuit: nec initium anni, vt par erat, ab aliquo eclipticæ fixæ loco, sed ab Aequinoctij puncto sumpsit: illud inquam temporis spaciū complexus quo Sol ad verum, vel Aequinoctium, vel Solstitium reuertitur, cuius anni spacia inæqualia sunt. atate. n. Albategni non horarum 5. m. 55. sec. 12. vt tempore Ptolemæi, sed fuit dierum 365. hor. 5. m. 47. fere. Quare Asra el, qui tabulas motuum Alphōso regi composuit, Georg. Peurbachius,

Qq 2 Iohan-

Iohannes a Monte regio, atq; omnium postremus Aloysius Lilius multo verius ac certius tempus restitutionis Solis ad idem eclipticæ fixæ punctum tam in longitudine, quam in latitudine, per circumferentiã maximi circuli a polis eclipticæ fixæ in Solis centrum ductam, atq; ibidem fixam, donec Sol in idem punctum reuertatur, nullam ex hoc differentiam statuentes, quod Sol sub mobili ecliptica a fixa dimotus, nunc in Septentrionalem, nunc in Merid. partem defleat, ad definiendam anni quantitatem assumerunt, veram nostri temporis annorum quantitatem facientes dierũ 365. hor. 5. cum minut. hor. 49. secundis vero 16. fere. Ex qua anni quantitate sequitur vt quibuslibet 134. annis, per integrum diem æquinotium versus mensis initium retrocedat. Huic autem retrocessioni illud potest adhiberi remedium nempe vt quolibet 134. annorũ circuitu vnus eximatur ex anno dies, & ex bissextili communis fiat. Verũ vt annis notabilioribus id contingat, quales sunt centesimi, Aloysius Lil. aliam a Io. Lucido relatam rationem affert, vt. s. non in ipsomet 134. annorum completo spacio, demtio illa per annum bissextili cõem factum efficiatur; sed vt per 300. annos centesimus quilibet annus ex bissextili cõis fiat, quadringentesimus dehinc vero bissextilis relinquatur, atq; eodem ordine deinceps propemodum procedatur. Non commemorabo hic numerũ illum 365. caelorum, cuius principem Abraxan Basilidis deliramenta constituerunt, ne rem seriam inanibus & ridiculis fabulis infarciam.

Hieron.
in Amos
cap. 3.

DE NUMERO CD. ET CDXXX.

Act. 5.

SI quis diligentius Divina scripta perscrutetur, numquam laudabiliter positum reperiet numerum Quadringentesimũ, quem dilucidandum assuminus. Eorum .n. est expressius qui cum sequeretur magiã Theode, dissipati et vsq; ad vnũ ad nihilum redacti sunt. Eos quoq; cõplectitur qui erat i angustia cõstitui, et amaro aõo, atq; oppressi ære alieno, quorum

quorum princeps factus est Dauid dum fugeret a facie Saulis. Notat & Prophetas lucorum, quos Helias interfecit in torrente Cys-^{3. Reg. 18}son. Prophetas Baal nobis aperit, quos consuluit rex Israel, & de-^{3. Reg. 22.}ceptus est. Rursum presens numerus insinuat destructionem muri Hierusalem, attestante Scriptura Quadringentis cubitis interru-^{4. Reg.}ptos muros a porta Effraim, vsq; ad portam Anguli. Viros etiam^{14. Gen. 32.} taxat hic numerus quibus Esau persecutus est fratrem Iacob. Præterea quemadmodum in Vicenario Esau munera quædam ac-^{31. 37.}cepit a fratre. pro Rachel servitute pressus est Iacob. in serũ vendatus est Ioseph. & his plura. sic Quadringentesimo, vicenarij numeri quadrato; peregrinationem, & servitutem significari testantur quæ ad Abraham per Angelum dicta referuntur Genesi c. 15, his verbis: Scito prenoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, & subijcient eos servituti, & affliget annis Quadringentis. generatione autem quarta reuertentur huc. Idem commemorat D. Stephanus in Actis Apost. cap. 7. dicens de Abraham: Locutus est ei Deus quia erit semen tuum accola in terra aliena, & servituti eos subijcient, & male tractabunt annis Quadringentis. Perplexæ autem & implicitæ prorsus est hæc structura verborum. non .n. ita intelligendum quasi peregrinatum et male tractandum, & servituti apud externos subijciendum, vel in Aegypto detinendum dixerit hoc semen annis Quadringentis. sed per hyperbaton sic legendum, quia peregrinum erit semen annis Quadringentis, in cuius parte temporis etiam accidet servitus in Aegypto. Quod plane attestatur Augustinus hæc scribens lib. 16. c. 24. Civitatis diuinæ. Quemadmodum scriptũ est de Thare patre^{Gen. 11.} Abrahæ: Et fuerunt dies Thare in Charrâ quinq; & duceti anni, non quia ibi omnes acti sunt; sed quia ibi completi sunt: Ita & hic propterea interpositũ est: Et in servitutẽ redigent eos, et affliget eos Quadringentis annis. quoniã iste numerus in eadẽ afflictione cõpletus est; nõ quia ibi vniversus perfectus est. Hactenus Aug. Quia .n. scriptũ est: In Isaac vocabitur tibi semẽ. et ab anno natiuitatis Isaac^{Gen. 21.}

Beda II.
de Tẽpo
rib. c. 19.

Gen. 11.

Gen. 21.

29 3 vsq;

vsq; ad annū egressionis ex Aegypto, cōputātur anni quinq. et quadringenti. & a quinto anno Isaac, quo per filium ancillā cepit affligi, labor Quadringentorum computatur annorum, quibus siue in terra Chanaan, siue in Aegypto peregrinum fuit illud semen. Nec obstat quod Paulus vas electum supradictis Quadringētis annis adijcit triginta annos, quoniam non idem sumitur exordium suppurationis annorum hic, & illic. Apostolus n. dicit legem datam post annos Quadringentos triginta a Testamento seu fœdere Dei factō cum Abraham, numerans annos Quadringentos triginta a tempore primæ promissionis factæ ad Abraham agentem tunc etatis annum septuagesimum quintum, ad illud vsq; tempus quo lex data est Hebræis in monte Syna tertio mense, quam egressi fuerant ex Aegypto. sic. n. ait ad Galatas scribens tertio suæ Epistolæ capite. Abrahæ dictæ sunt promissiones, et semini eius. Hoc autem dico Testamentum confirmatum a Deo; lex, quæ post annos Quadringentos & triginta facta est, non irritum facit ad euacuandam promissionem. Eandem supputationem requirit quod scriptum est Exhodi ca. 12. Habitatio filiorum Israel qua manserunt in Aegypto Quadringenti triginta anni. Non quod ex eo tempore quo illa promittebantur Abrahæ, in ea seruitute, affligentibus Aegyptijs, fuerit semen Israel Quadringentis triginta annis; sed quia bonus et amator hominum Deus a sua sententia, non a rerum euentu disciplina tempus numerare consuevit. quod & hic erga Patriarcham Abraham fecit, non permittens semen eius hoc omne tempus affligi in Aegypto, verum a sententia sua Quadringentos triginta annos enumerat. tunc. n. Abraham egressus Mesopotamia terrā promissionis ingressus est, quod aperte docet editio Septuaginta interpretum, quæ dicit: Habitatio filiorum Israel, qua habitauerunt in Aegypto & in terra Chanaan, ipsi & patres eorum anni 430. Quam necessario sequendam, & ipsa hebraica veritas ostendit, quæ narrat Chaath filium Leui, quem natum esse constat in terra Chanaan, vixisse annos 133, & filium eius Amram Patrem Mosis annos

137. & ipsum Moysen 80 fuisse annorum, tempore egressionis de Aegypto. quorum annorum summa non perficit 430. sed 350.

DE NUMERO CDXC.

AD numerū Quadringētorum nonaginta referri debere remissionē atq; relaxationē peccatorū, sunt qui referant Theologi, quod percunctanti Petro Apost. quoties condonaret fratri in eum peccanti, num vsq; septies? Dñus responderit: Non solum vsq; septies, sed vsq; septuagies septies. Auunt ergo in numero 490. terminum constituisse remissionis, quod hanc numeri summam conficiant septuagies septies, seu septuagies septem. non vt terminū remissioni cōstituat, sed vt totiens ille peccanti dimitteret in die, quotiens ille peccare minime posset. (impossibile est enim quadringētis nonaginta vicibus in fratrem posse delinquere) siue quia hic numerus ita veniæ conuenit, vt pæne. Quidam enim hac ratione explicarunt locum illum Genesios: De Cain ultio dabitur septies; de Lamech vero septuagies septies. Cain ob id quod fratri manus inferre ausus est, septem supplicia sibi accersit. At Lamech post Caini condemnationem duplici cæde constrictus merito dicit: Si de Cain septies vindicatum est, de me Lamech septuagies septies vindicabitur. hoc est, si iusta aduersus Cain Dei sententia exstitit, vt septem supplicijs afficeretur, ipse equidem dignus sum, qui Quadringētis nonaginta pænis excrucier. Quoniam ille, quemadmodum ab alio, quid, quamque graue crimen esset, cædem committere, minime didicerat; sic nec homicidam vllum viderat meritis pænas exsoluentem. Ego autem gementem, ac trementem cernens, iraq; diuine magnitudinem ob oculos habens, huiusmodi exemplo nec melior factus, nec a facinore deteritus sum. proinde iure optimo multo maiora mihi tormenta inferentur. Hic igitur numerus honori habitus est non modo in remittenda

Theo-
phil ad
Iohann.
Chryso-
sto. Bedæ
D. Hier.
Matt. 18.

Theophi-
lus An-
tioch. Al
leg. lib. 1.
D. Hier.

Gen. 4.

offensa: verum etiam in animaduertendis, atq; vlciscendis flagitijs. Scio in his cōmentarijs nonnulla bis a me fuisse cōscripta. quod non tam ex obliuione, quā ex animi sentētia factitavi. s. vt satisfacerem veteri prouerbio, Non nocet bis dicere quod bene dicitur. Et vt cecinit Horatius, Quae per se pulchra sunt. ea vel decies repetita placebunt. sic D. Paulus ad Philipp. 3. veluti se excusans, quod eandem rem iterum scriberet: Eadem (inquit) vobis scribere me quidem nō piget, vobis autē tutum. Nō erubescam igitur hic repetere expositionem alteram ex numerorum partibus aliquotis desumptam. quoniam vti septenarius nullas habet partes in quas resolui possit; numerus vero 490 multas continet partes in quas resoluatur; ita per septenarium, in quo signatum est peccatum Cain, insolubilis intelligitur vltio, quae de ipso data est, eo quod impēnitens fuerit. per 490, in quo numero positum est vulnus seu liuor Lamech, dicendo: De Lamech septuagies septies, solubilis intelligitur vltio, id est, quam aliquando terminet, vel finiat remissio. Et hoc est quod Dominus Petro dixit: Non dico tibi septies, sed septuagies septies. id est, non omni impēnitenti, sed cuique pēnitentiam agenti dimittes. Ad hunc numeri calculum referendae videntur septuaginta hebdomadae Danieli ab Angelo vsque ad peccatorum remissionem, & iniquitatis expiationem determinatae, quae in Tricesimum tertium IESV Christi annum desmunt. quia si, pro singulis hebdomadae diebus singuli Solales anni, vti consuevit Scriptura, numerentur, ex septuaginta assumtis septies, Quadringenti & nonaginta Solares anni propagantur, qui, si a septimo Darij Logimanni anno, quo Esdras Hierosolymam constituendae denuo Republicae caussa missus est: siue ab Olympiadis octogesima anno tertio, vsque ad Christum pro nobis voluntaria nece peremptum Olympiadis ducentesima secunda anno quarto colligantur, erunt exacte intermedij anni Solares Quadringenti nonaginta, vti Angelus Danieli praescripserat.

Plaro de legib. 6.

Dan. 9.

Vide Hierony. in Dan. t. 3. Leuit. 25 Petr. Ga. latin. de Arcanis cath. ve. li. 4. c. 14

DE NUMERO IO.

Quingentesimus numerus significat quietis perfectionem, quoniam fit ex quinquagenario decies multiplicato. Quinquagenarius autē, requiem; denarius perfectionem designat. vt superius demonstratum. Greg. Mor. lib. 1. cap. 15. exponens illud Iob c. primo positum: Fuerunt Iob Quingenta iuga boum, & Quingenta asinae: In Quinquagenario (inquit) numero, qui septem hebdomadibus ac monade addita impletur, requies designatur. denario autem numero summa perfectio exprimitur. Quia ergo fidelibus perfectio quietis promittitur, quasi quinquagenario decies ducto, ad Quingentesimum peruenitur. Porro quod Quingentesimus remissionis, et indulgentiae teneat sacramentum, non solum vetus scriptura, sed Saluatoris in Euangelio verba demonstrant, qui dum parabolam remissionis edocet, & indulgentiae debitorum, quos introducit, vnum in Quinquaginta, & alterum in Quingentis fuisse denarijs, dicit obnoxios. Quinquaginta autē, & Quingenti, licet cognatus sit numerus, quod ibi septem septimanis, addita vnus numeri perfectione, cōsurgat quinquagenarius; et hic, septuaginta septimanis, addita vnus decadis perfectione, Quingentorum numerus cumuletur: quo tñ plures sūt septuaginta septimanis, quam septem, eo perfectior ac praestantior (ex sententia doctissimi Origenis) numerus Quingentorum, quā quinquaginta. Vnde Saluator noster pronunciat, quod plus diligit ille, cui Quingenti, quos debebat, denarij donati sunt, quā ille, cui quinquaginta. Haec historica expositione dicta sint, nunc mystici intellectus secreta videamus. Duo quidem debitorum vtrunq; populum Iudaorum s. et Gentium designant, qui vni faeneratori i. suo Creatori non materialem pecuniam, sed propriae salutis nummum debebant. Conditor .n. noster, quos ad imaginem suam creauit, quasi cōmodato ad seruandum sublimauit denario. Nam denarius solet Regis imagine, ac nomine formari.

Hiero. in Ezechie lem. 42. Luc. 7.

Ibidem.

Omni

DE

Luc. 12. *Omni autem, cui multum datum est, multum quaeretur ab eo. Et cui multum commendauerunt, plus petunt ab eo. Et quidem vtriusque populi debitum per quinarium numerum multiplicatur. Quia videlicet quinque sunt sensus, quibus in hac vita vtētes, imaginem, quam accepimus nostri Conditoris excolere debemus. Sed minus debet populus, cui legis decalogus per seruum data est; amplius autem, cui gratia vitæ æternæ, per filium commissa: ideoque huius per denarium, illius per cētenarium numerum fœnus accumulatur, quæ ad regni cęlestis, quod his, qui sunt a dextris dabitur, significationem pertinere sæpe docuimus. Neque frustra eodem flexu digitorū, quo denarius in laua, ipse figuratur in dextra, nisi quia & nunc opera decalogi quæ littera non poterat, fides perficit, & in futuro reddet vnicuique secundum opera eius. Verum quia neutri nostris viribus, sed illius gratia salui facti sumus per fidem, recte dicitur: Non habentibus illis vnde redderent, donauit vtrisque. Et vtique plus diligit, cui plus donatur. Cui autem minus dimittitur, minus diligit, quia siue bona perficiendæ, quam accepimus, scientiæ; siue vitandæ, quam incurrimus, insipientiæ velis intelligere, multo vtique plus Ecclesiæ, quam synagoga, donatur, quæ & fœdiori quondam, vtpote quam nullus doctōr prohibuit, idololatriæ sorte corrupta est. sed vbi abundauit peccatum, superabundauit gratia: & maiori nunc est perfectiōnis Euangelicæ sublimata præconio. Cui dicitur, quia multi Propheta, & iusti cupierunt videre, quæ vos videtis, & non viderunt, & audire quæ auditis, & non audierunt.*

Rom. 5. *Conuenit huic loco quod Numerorū historia refert, diuisis æqualiter cęsorum Madianitarum spolijs, eos quidem, qui de pugna venerunt, Quingentesimum de sua portione caput, ceteros vero Quinquagesimum Domino dedisse. Quia & magna offert, qui se in castris virtutum exercendo, tutum ab incursione conseruat hostili; sed maiora vtique, qui gladium verbi vibrando, innumeras aduersarij exercitus copias sternit. Designabant hunc numerum Romani, quemadmodum scribit Valerius Probus, littera, A, quam Gul-*

Ioannes
Rosinus
Roman.
antiquit.

Budeus

Budeus refert salutarem dici litteram, eamque in iudicijs absolutionis fuisse notam; vt tristem. C. quæ Condemnationis. Asconius Pedianus Comm. in primam & tertiam Orationem con. Verrem. In diuinatione (inquit) & in alijs causis maioribus vniuersi Iudices in cistam tabulas simul conijciebant suas, easque insculptas litteras habentes, A absolutionis, C condemnationis; cum de alicuius capite agebatur, NL, ampliatiōis. his n. litteris significabant non liquere.

li. 9. c. 24
Alex. ab
Alex. li-
bro 3. c. 5

DE NUMERO DC.

Completam operum seriem atque supremam perfectionē demonstrat numerus sexcētenus. Quod vel ex D Gregorij patet sententia in explanatione illius loci cap. 13. libro 1. Reg. Recensuit Saul populum, qui inuētus fuerat cum eo quasi Sexcentos viros. vbi dicit: Septē diebus hebdomada impletur; sed vnus eorum ad operandum prohibitus est; sex vero in boni operis studio conceduntur. Centenarius autem numerus summam continet numerorū. In Sexcentis ergo viris designantur qui opere & cordis deliberatione robusti sunt. Nam quidam fortia proponunt; sed quia quod proponunt, non faciunt, ad Sexcentorū virorum numerum non pertingunt. In Sexcentis ergo viris, fortes operarij sanctæ Ecclesiæ designantur, quia magna proponunt, & vigorem propositi fortitudine complent bonæ operationis. Hæc Greg. Sexcentesimali numeri perfectionem comprobant et Origines lib. 4. in Iudic. his verbis: Hoc ipsum quod Scriptura dixit in Sexcentis viris Semegad percussisse Allophilos, non mihi videtur ociose dictum. quid n. opus erat designare etiam numerum; nisi forte euidentius in ipso numero ea (de quibus superius diximus) indicauit? Namque senarius numerus qui multiplicatus venit in Sexcentos, Mundi huius figurā tenet, qui in sex diebus dicitur consummatus Sexcentos

Iudic. 3.

Amb. de
Nohe &
arca li. 12
Gen. 7.

cētos ergo in aratro dicitur percussisse ille qui per crucē Domini crucifixus est Mundo tantum ille. Est et illa perfunctoria consideratio quod Sexcētesimo anno Nohe factū fuit Diluuiū illud vniuersale. *Amb. de Nohe & arca lib. 14.* *Gen. 7.* videtur. n. ostendere, quia sexta die Adam creatus est. Idem numerus est par, et in auctore, et in reparatore seruatur, quia senarius, qui singularis dicitur, & huius mundana fabrica figuram tenet, transpositus ultra in secundum, tertium, quartum, quintum, & sextum limitem, 60. 600. 6000. 60000. & 600000. designat. Vnde *Gen. 7.* et secundus mensis anni Sexcētesimi, quo intrauit Nohe in arcam, eandam senariam diem significat, quia duo menses sexaginta diebus concluduntur. Sic Sanctus Iob sex milia camelorum possidet; qui a plenitudine operis in Ecclesia accipiunt, qui ab illa dudum vitiorum suorum fœditate perierunt. Quod vero in Exho. de Israeli- *Exho. 12* tis egressis ex Aegypto scriptum est numerū peditum virorum fuisse Sexcenta fere millia. Per hunc numerum designantur perfecti in operibus bonis. at vero per hoc quod dicit, fere, intelligi datur, quod in presenti vita quantumcunq; sit homo perfectus, semper tamen deest ei plenitudo in hac vita meriti, iuxta illud cuiusdā sapientis: Gloria perfectorum principium, non perfectio. Illud igitur dici potest, quod anno Sexcētesimo inundauerunt aqua cataclysmi, quia *Gen. 7.* sexta Mundi etate commendatum est Sacramentum Baptismi. *Athanas. Quęstio Amb. de sacramē. lib. 2.* Diluuium enim presignabat sanctum Christi Baptismum. De quo *Psal. 28.* Psalmographus dicebat: Dominus Diluuium inhabitare facit, quia inundat super vniuersa peccata. Et hoc septima decima die mensis, quia denarius, decalogum; Septenarius, propter sabbatum, septimam requiem designat. Et quia in decalogo, renunciatio vitiorum videtur, quicunq; in Baptismo initiatur; propter aternam requiem omnibus intus se abrenunciare profitetur. Illud etiā apertum est mysterium, quod anno 600. vitæ Nohe completa est arca, quia sexta etate, veniente Christo, instituta est Ecclesia, quam ingrediantur seruandi; vt iam in egressione ab arca finis Mundi designetur, quando iam non erit opus arca, quod fiet post Sexcētesimum

num annum. Sexcētesimo autem & vno anno vitæ Nohe, id est, *Gen. 8.* peractis Sexcentis annis, aperitur arca tectum, quia finita sexta *Aug. cō. Faustum Manich. lib. 8.* seculi etate, quæ etiā sex milleno anno dicitur posse concludi secundum prophetiam Helie, reuelabitur absconditum sacramentū atq; *Laſtāi* Firm. diuin. inst. lib. 7. capit. 14.* promissum. Habet autē Sexcētesimus numerus quoddā perfectio- *Aug. in Ciu. Dei lib. 20. capit. 7.* nis symbolū. cum. n. procedat a senario primo perfecto, cū Græci, tum Latini eo vtuntur, vbi rem, cui nihil addi potest, amplificare contendunt. Gregorius Naz. in funere patris: Ne a Sexcentis quidem, vt dici solet, emotus fuisset. Item *Lib. in plagam grandinis: vtinam mihi potius quinq; verba eloqui prudenter contingat, quam Sexcenta in lingua, & voce tubæ obscura & incerta.* Plutar. lib. de His qui sero a Numine puniunt. Medicinam animæ, quæ iustitia cognominatur, omnium esse artium maximam, præter Sexcentos alios, etiā Pindarus testatur. Cicero ad Attic: Venio ad Epistolas tuas, quas ego Sexcentas vno tempore accepi. item: Sexcenta incommoda sum perpeſsus in tuenda Republica: & Sexcenta possum decreta proferre. De nat. Deorū lib. 1. Cur non Sexcenta mihi esse Munderorum, sed innumerabilia ausus es dicere? De Diuinatione lib. 2. Sexcenta licet eiusmodi proferri. *Martialis epigrammat. lib. 6.*

Et dolet, & queritur sibi non contingere frigus.
Propter Sexcentas Baccara gaufapinas.

Lepideq. Plautus in Captiuis: Sexcentoplago nomine fecit illi, cui plagæ innumera nunciabantur. Sed ne Sexcenta eiusmodi proferam, ad reliqua progrediar.

DE NUMERO DCLXVI.

Numerus bestia dici potest Sexcētesimus sexagesimus sextus, quod viri quidam illustres scripserint ex literis componi nomen Antichristi comprehendentibus 666. dicente Spiritu sancto: Hic est sapientia. *Qui Apoc. 13* habet intellectum computet numerum bestia. numerus. n. hominis est:

est: & numerus eius Sexcenti sexaginta sex. Itali quidam ausi sunt affirmare hanc prophetiam adimpletam in impio illo Martino Lutero, quod huius numeri, in vnum collati, conficiant 666. Diuidunt. n. totum alphabetum tres in classes, quarum prima tenet vnitates; secunda, decadas; tertia, centurias. Cumque in nostro alphabeto, ad complementum viginti septem characterum, quattuor desint, illarum locum suppleant I, & V, consonantes simplices, vt in Iacobus & Vincentius nominibus; deinde HI. & HV, aspirate, vt in Hieronymus, & Huielmus: licet Germani pro HV aspirato, vtantur duplici VV, vt Vuielmus. Galli autem, & Itali in suo alphabeto vulgari G, cum V coniunctum loco eius ponunt, dicentes Gulielmo, Eundem ordinem seruant Græci, omnibus suis litteris exprimentes numeros. Verum toto alphabeti sui character in numerorum figuras extenso, tres, qui plus sunt, numeros notis proprijs, quæ ex alphabeto non sunt, depingunt. prima est S, significans 6. secunda G, notans 90. postrema Z, vel π, signans 900. Hebræi vero, quibus quinque sunt finales litteræ, illas ceteris viginti duabus superaddunt.

Ex-

Expressi Numeri Hebraicis, Græcis, Latinis litteris.

1	א	A	A
2	ב	B	B
3	ג	Γ	C
4	ד	Δ	D
5	ה	Ε	E
6	ו	Ϛ	F
7	ז	Z	G
8	ח	H	H
9	ט	Θ	I
10	י	I	K
20	כ	K	L
30	ל	Λ	M
40	מ	M	N
50	נ	N	O
60	ס	Ϟ	P
70	ע	O	Q
80	פ	P	R
90	צ	Ϛ	S
100	ק	Ϙ	T
200	ר	C	V
300	ש	T	X
400	ת	Ϙ	Y
500	ת	ϕ	Z
600	ק	X	I
700	ר	Ϙ	V
800	ת	Ω	H
900	ת	Ω	HV

Hæc igitur apud Italos erit summa numerorum perfidi Hæresiarche.

M 30. A 1. R 80. T 100. I 9. N 40.
L 20. V 200. T 100. E 5. R 80. A 1.

qui simul iuncti faciunt 666. Fuit hic caput & patriarcha Hæreticorum, qui se toti amaranunt contra Christi doctrinam, & beneficiorum eius. Adde ad illorum coniecturas characteribus Hebraicis reddere numerum 666. לולתר . Lulter.

Græci, quorum idiomate scripta est hæc visio, nomē bestię reperiunt in dictione τετραυς, idest, gigantis, hoc inquam modo:

Irenæus
li. 5. c. 30. T 300. E 5. I 10. T 300. A 1. N 50.

hoc sibi nomen Antichristus, quasi omnibus potentia antecellat, usurpatum reputans, ipsam se esse iactans; de quo scriptum est: Exultauit ut Gigas ad currendum viā a summo celo egressio eius. Accedit huic sententię Hesichius Grammaticus, conserunt quæ Suidas tradit, Titanes nempe esse Demones infernales, qui ut Hyginus fab. 150. enarrat bellum, Ioui inferre ausi sunt. Ioue tamē eos apud Inferos vincētos, relegante, & ideo dici $\alpha\pi\omicron\tau\iota\tau\alpha\iota$, idest ab ultione. Id quod Antichristo eiusq; Titanibus & sectatoribus euenturum certissime credimus, Xpo in tartareū ignem eos per Angelos & ministros suos fideles, detrudi faciente. Ceterum ex nomine illo non satis colligitur numerus 666. cum Titan per, & non per u apud Græcos scribatur. sed alius quinque unitatibus minor. Quare Tychonius ponit aliud nomen, quod Illustris dicitur interpretatum.

A 30. A 1. M 40. H 80. E 5. T 300. I 10. Σ 200.

Aliud affert Arethas, quod Latinus dicitur:

A 30. A 1. T 300. E 5. I 10. N 50. O 70. Σ 300.

Rupertus Tuitiensis, & ante eum Haymo adducunt quoddam nomen Gothicum, quod interpretatum sonat Gentium seductor.

T 3. E 5. N 50. Σ 200. H 8. P 100. I 10. K 20. O 70. Σ 200.

Quocirca per numerum, nomen; & ex nomine supputatus numerus inuenitur; atque ipsius interpretatione nominis, qualitas meritorum agnoscitur. Cur vero hoc numero voluerit insigniri, facile dictu. Senarius, quo factus est Mundus, operis perfectionem significat, qui siue simplex, siue per decem, centumue multiplicatus, eiusdem perfectionis sexagesimū, sexcentisimumq; fructum demonstrat. Erat autem pondus auri, quod afferebatur Salomoni per singulos annos Sexcentorum sexaginta sex talentorum ut habetur 3. Regum cap. 10. & 2. Paral. cap. 9. Quod ergo vero Regi iure munus & debetur & soluitur, hoc etiam sibi seductor ille tyrannus exigere presumet. Duoquoq; nomina ponunt Primasius, Anselmus, Richardus dictam numerorum summam comprehendentia. primum est:

A 1. N 50. T 300. E 5. M 40. O 70. Σ 200.

quod significat honori contrarium (neque enim honor ei, sed anathema conuenit) Alterum istud:

A 1. P 100. N 50. O 70. Y 400. M 40. E 5.

interpretari potest. Nego. Nec mirum quod hoc vocabulo dignus dicatur Antichristus, idest, negationis; cum Christo nomen congruat credulitatis, ipso testante, cum dicit: Hoc est opus Dei ut credatis in eum quem misit ille. Itemque creditis in Deum? & in me credite. Ac per hoc siue honori contrarium dixeris, quod est Antemos; siue, nego, quod est Arnoyme, iure ad Antichristum potest vtrumque referri; ut per duas partes orationis, nominis scilicet, & verbi, tum personæ qualitas, tum operis asperitas insinuctur. Beatus Hippolytus Oratione de Mundi cōsummatione, eiusdē est sententię, scripturā. s. sigilli esse Arnoyme, verba eius ita se habent: Ante quoq; hostis ille nobis aduersarius, opera Ministrorum suorū, hoc est, idololatrarū, Christi Martyres hortātium: Negato, aiebat,

Rr Deum

Anselm^s
Richardus.

Iohan. 6.
14.

Docum tuū crucifixum. Tale erit tēpore illius tēpōstatis, oīs oforīs sigillum dicēs: Nego creatorē eglī et terræ, nego baptisma, nego adorationē a me Deo præstari solitam; tibi adhæresco, in te credo. Hic. n. Enoch et Helias denunciabunt: Ne credatis hosti, qui venturus est & apparebit. Hic tamen lætorcm monitum volumus, ne in errorem Hippolyti a Patribus damnatum, impingat, Existimabat ille Antichristum non alium fore, quam ipsummet diabolum, sub specie simulata humani corporis & naturæ. Ne putemus (inquit D. Hieronymus) Antichristum, iuxta quorundam opinionem, diabolum esse futurum, sed unū de hominibus, in quo totus satanas habitaturus sit corporaliter. Hęc ille. Nōnulli quidē uiri eruditissimi sentiunt Maometem illum spurcissimum, et abominabilis execrandæq; legis auctorem, esse verū in persona Antichristi a sacris litteris prænunciatū, quia vident scire oīa, quæ Scripturæ de Antichristo prædicant, in eo esse cōpleta, ipsiq; potissimum rōnem noīs Antichristi cōpetere. Hic quippe fuit primus dux Arabum seu Ismaelitarū, edoctus a Sergio et Ioanne hereticis Arrianis monachis, Alcoranū suum ex Iudeis, Gētibus, et Christianis cōposuit, quem partim verbis et prodigijs mēdacibus columba, tauri, comitalis morbi, et Lunæ, partim ui, et armis infinite multitudini persuasit, quo maior Mundi pars nunc corrupta deploratur. Quis aut magis unquā Christo cōtrarius in lege et moribus? Christi siquidem lex repugnat carni et sanguini, monet q. aīam nostrā odio habendā, ut in uitā aternā custodiamus eā; Moametes vero ut propensum ad libidinē genus humanū his illecebris inescaret, atq; inuitaret ad suæ legis susceptionē, laxauit habenas voluptatibus et spurcitijs, vxorum pluralitatē admisit, earū repudium, et pro arbitrio reconciliationem, et decmū paradysum voluptatibus et delitijs Mundi refertissimum, suis cultoribus repromisit cum Cherinto heretico et seclatoribus eius. Christus itē aliena detineri et cōcupisci uetuit, quum immo auferentibus tunicā, dādū in super palliū cōsuluit; Maometes uero rapinā, prædas, populationemq; suis permisit, assuetus ex rapto uiuere, legem suā non rōnibus, sed armis

defen-

defensandā dicitans, et alterius scētæ uiros armis adigēdos ad suæ legis obseruationem decernens. Deniq; Christus totius ueritatis magister, nil nisi uerum, pium, sincerum, rōnabile credendū agendumq; proponit; Maometes uero in suo Alcorano, futilia multa, deliramenta, nēcias, fabulas, et mendacia confingit, neq; rōni quoquo pacto consona. Ob eius igitur bestialem et seclissimam uitā, legemq; turpissimam, dicere uel facile possumus: Hic est sapientia, qui habet intellectum computet numerum bestię, numerus. n. hominis est, & numerus eius 666. Hic sane numerus est annorum ab incarnatione Domini usq; ad subdolā et bestialem legislationem pseudoprophete Maometis, quæ quidē pullulare cepit circa annum Domini sexcentessimū sexagesimū sextū, circa finem imperij Heraclij Rom. Hic idem numerus reperitur in nomine Maometis, per litteras

Græcas hunc numerum referens.

M 40. A 1. O 70. M 40. E 5. T 300. I 10. Σ 200.
Hinc colligunt huius sententiæ assertores Maometem esse in persona Antichristum aut saltem regni Antichristi conditorem. Ceterū quia multa in Daniele, Euangelijs, Apostolo ad Thes. & Apocalypsi dicuntur de Antichristo, quæ non facile possunt accommodari Maometi, nec in eo cōpleta, neq; complenda uidentur, illud ad quærēdum superest, quid ad illum hōēm spectet hic numeri calculus, quando & numerus taxatur, & tamen ad eiusdem computationem queritur Sapientia & Intellectus. Sapientiam igitur quæramus, diuinam paginam consulamus de Antichristo dicentem: Et faciet ne quis possit emere, aut vendere, nisi qui habet charactērem, aut nomen bestię, aut numerum nominis eius. Diligenter igitur considerandum quia prius cum dixisset: Vt ne quis possit emere, aut vendere, nisi qui habet charactērem, aut nomen bestię, aut numerum, non sine certi promissione sacramenti addidit: Nominis eius. post uero cum dicit: Siquis habet sapientiam, computet numerum nullam de nomine fecit mentionem, sed tantummodo: Computet numerum bestię: ac deinde: Et numerus

Rr 2 eius

eius (et absq; vlla noīs interpositione,) est Sexcenti sexaginta sex. Cur hoc quæso? nisi quia aliud nomen bestia significat, et aliud ipsa est? ipsa namq; bestia homo est, & in ea Diabolus inhabitat. At vero nomen eius, quod sibi vsurpat, quod nisi quis confessus fuerit, vendere, aut emere non poterit, Deus est. Aduersatur namq; et extollitur supra omne quod dicitur Deus, adeo vt in Tēplo Dei sedeat, ostēdens se tamquam sit Deus, et nō sit alius prater eum. Duos ergo numeros hic intelligi oportet, alterum noīs eius, quod illa bestia sibi vsurpat. s. Dei, alterum bestia. i. hoīs eius, quod ipsa erit. Alius namq; est numerus Dei, & alius hominis; immo oīs creaturæ rōnalis, quæ ad Creatoris gratiam non pertingit, siue hominis, siue Angeli. Debuerat quidem vnus esse numerus Creatoris, et creaturæ; sed creatura numerum sibi alium elegit, dissentiendo a Creatore. Creatoris siquidem numerus est septenarius, quia cōpleuit Deus opus suū die septimo, & benedixit diei septimo, et sanctificauit illum, de quo hæc scribit Philo Iud. lib. de vita Moysis: Moyses diem sacratum septimum veneratus est, cuius eximiā pulchritudinem cernebat acutioribus oculis, expressam celo, Mundoq; vniuerso, ipsa natura præferēte eius simulacrum. Inueniebat. n. arte oīa matre carere hunc numerū, expertem feminini generis e solo patre satum absq; semine, et absq; partu genitum. Aduertit præterea septimam semper virginē, nec e matre natā, nec matrem ipsam, nec e corruptione oriundā, nec ipsam corruptibilem. deniq; intellexit hanc esse Mundi natalem, celo, terraq; festam, et oībus terrestribus exhilarantem cuncta cōcinnissimo septenario. Hactenus Philo. Quis est aut numerus creaturæ? senarius. Senario nāq; dierum numero vniuersa creauit summus artifex Deus, et in sexta die. immo et sextus dies creatura est hoīs, & ille quidem ad hoc fuit conditus, vt post obedientiæ opus consummatum cum Deo in septimo sabbatizaret. i. requiesceret, eoq; compleretur bono, quod significat dicēdo: Compleuitq; Deus die septimo opus suū, quod fecerat. Significat namque dies septimus, siue sabbatum æter nam requiem. Apostolo teste, qui dicit: Ingreдемur. n. in requiem qui

qui credimus, quemadmodum dixit: Sicut iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam. Nam secundum legem cum non plus quam mille passus in sabbato extra portam progredi liceret, Dominus, apud quem tota lex spiritualis est, statum, vel seculum illud, quod presenti vitæ succedit, sabbati nomine voluit intelligi, dum apud Mattheum inquit: Orate, ne fiat fuga vestra hyeme, vel sabbato. Est enim sensus, Orate ne finis omnium mors vos cōprehendat in infidelitatis hyeme; vel ne tunc primum conuerti, & per pœnitentiam velit is effugere iram Dei quando iam non licet operari. Quoniam ergo homo, vt in illam Dei requiem introiret, vt in illius numeri septenarij sabbatismo cum Deo sabbatizaret, conditus est; sed neque homo tunc introiuit, neque diabolus, qui illum decepit, vnquam introibit (namque vterq; sine Deo, immo contra Deum, in creatura Mundi, & in semetipso voluit gloriari) ideo, nos admonet veritas dicens: Si quis habet sapientiam, cum viderit illum hominem peccati, filium perditionis magnifice gloriantem, cogitet, quia quicquid loquitur vel agit, non pertinet ad illam requiem, non est de illa septima Creatoris, sed totum de creatura Mundi, de concupiscentia oculorum, ac proinde quasi certo confirmatus argumento, sciat, & dicat, quia ille homo non est ipse, quem se esse dicit: non est Deus; sed fallaciter se ostendit tãquam sit Deus. numerus enim hominis est: & homo ille, homo quidem natura, sed diabolus in illo totus erit cum omni sua astutia, & tota plenitudine: & eiusdem hominis aduentus erit, secundum operationem Satanae. quare, nō senarius simplex, siue singularis, numerus illius erit. sed numerus eius Sexcenti sexaginta sex. Nam senarius, qui numerus hominis est, ad septimum, ad sabbatum, ad requiem Dei, propter suam præuaricationem, non pertingentis, secundi & tertij limitis transgressione multiplicatus est; & de primo, id est, singulari limite, in secundum, id est, decimum transgressus, sexaginta facit; idemque in tertium, id est, centenum traductus, sexcentos efficit; qui simul positi conficiunt 666.

Quod est hoc, nisi quia diabolus *Satanas*, qui in illo homine totus habitabit, postquam semel a requie Dei, a cœlesti sabbatismo sese excussit, secundo & tertio laborem suum multiplicauit? Vis scire quomodo, quando, vel ubi transgressor antiquus numerum suum multiplicauerit? Dicam. Primo, ubi perfectis cœlo, & terra, & omni ornatu eorum, die septimo compleuit Deus opus suum, quod fecerat, & requieuit ab omni opere quod patrarat; ille cum requiescente Creatore in septimo eius die non requiescebat: quin etiã iam dudum propter inquietudinem superbię suę de cœlo in istum caliginosum aerem proreētus, in circuitu ambulabat & laborabat. Erat ergo in numero senario singulari, in ista sex dierum creatura, in quo quippe senario se detineri dolens homo pœnitens, septimumq; diem

Psal. 11. suspirans dicit in Psalmo: Notum fac mihi Domine finem meum, & numerum dierum meorum, quis est, ut sciam quid desit mihi. Ille autem impius, & prauaricator angelus non sic, sed cum esset foris a requie siue septima die, & senarius ei adhuc simplex siue singularis esset, non contentus fuit labore suo, sed adiecit per inuidiam ut genus humanum in eundem laborem traheret secum decipiendo protoplastum. Hoc agendo utiq; transgressionem auxit, & recte sicut proprius, ita & hominis labor imputatur illi. Multiplicatus est ergo primus eius senarius, et factus est iam numerus eius sexaginta sex. At nec isto cōtentus, adijciat adhuc tertia transgressione senarium eius multiplicare, quando qui hominem deceperat, rursus dolo, & in prodigijs mendacibus manifestus hostis apparebit. Apposite igitur numerus eius Sexcenti sexaginta sex, quia videlicet labor peccati, qui in homine cum Deo non sabbatizante simplex est, in illa bestia notis incrementis secundo, ac tertio multiplicatus est. Auctoritate fulcitur nostra sententia, quando plagam

Apoc. 13 mortis Antichristi ter commemorat, primo quidem cum dicitur: *vidi unum de capitibus suis quasi occisum in mortem, & plaga mortis eius curata est; secundo cum dicitur: & fecit terram, & inhabitantes in ea, adorare bestiam primam, cuius curata est plaga mortis;*

tertio

tertio cum dicitur: *ut faciant imaginem bestie, quæ habet plagam gladij, & vixit. Ter namque malignus ille plagatus est. primo quando iudicatus in cœlo, sententiam damnationis accepit; secundo, quando in serpente, per quem deceperat hominem, maledictione mulctatus est. tertio quando Dominus IESV interficiet eum spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui. Hic est verus bestie numerus Sexcenti sexaginta sex. Si quis huic expositioni contrarius est, querat aliam solutionem, & tunc recte ea, quę a nobis dicta sunt, improbabit.*

DE NUMERO DCC.

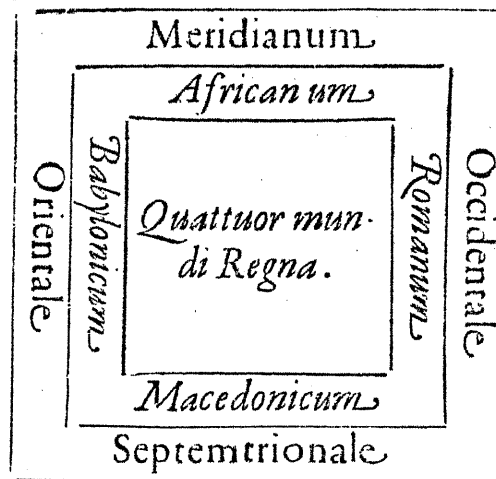
Numero Septingentesimo Diuina panditur sapientia, quæ usq; adeo vniuersa nemeris disposuit, ut Monarchias ac Ciuitates ipsas post Septingentos annos ab earum primo ortu, aut magna detrimenta pati, aut penitus fatali quodam ordine cadere videamus. Cum enim quattuor fuerint Regnorum principatus ineffabili ordinatione per quattuor Mundi cardines distinctis gradibus eminentes, horum quemlibet terminat Septenarius per centenarium multiplicatus. Quandoquidem Macedonicum regnum, quod sub Septentrione fuisse cū ipsa cœli plaga docent *Alexandri Magni* ara sub *Ryphæi* montibus collocata, a *Carano* conditore usq; ad *Persen* annos numerat Septingentos. *Africanum* vero siue *Carthaginense* vniuersę præcelluisse *Africa*, & non solum in *Siciliam*, *Sardiniam*, ceterasq; adiacentes insulas, verum etiam in *Hispaniam* regni terminos extendisse, historiatarum monumenta declarant. Hoc autē *Mæridianum* regnum annos stetit Septingentos. *Diruta* siquidem *Carthago* a *Scipione* (&) a Romanis post annos Septingentos, quæ fuerat exstructa. *Orientis* quoq; & *Occidentis* regnum æque *Babylonicum*, & *Romanum* vocitari neminem unquam dubitasse scio.

R r 4 Ceterum

Ceterum constat Babyloniam caput regni Assyriorum, postquam incommoda multa perpeſſa fuisset, post annum Septingentesimum, quam fuerat a Semiramide instaurata, tandem altero Septingentesimo anno scilicet 1400, a Cyro primo Persarum rege subuersam. Ipsa deniq; Roma, in qua per Septem Reges primo regnatum est, licet ad IESV Christi aduentum perfectio prouideretur imperio, dictu tamen lachrimabile quanta fuerit passa anno sui natalis Septingentesimo. Namq; contra Parthos missus M. Licinius Crassus, consulatu secundo occiditur, exercitusq; deletur, & inter hec Roma repente incendio concrematur. incertum autem unde concretus ignis plurimam Urbis partem inuasit, neq; unquam antea tanto correptam, ac vastatam Ciuitatem ferunt. Nam quattuordecim vicos cum vico Iugario consumptos memoria traditum est, adeo ut post aliquot annos Caesar Augustus ad eorum reparationem, que tunc exusta fuerant, magnam pecunia quantitate ex arario publico largitus sit. Hic iam Pompei & Caesaris bellum civile successit execrandum, quo preter calamitates, que prelijs acciderant, et Romani nominis fortuna mutata est. Nam Cesare aduersus patriam cum exercitu veniente, Consules Pompeo duce, Senatusque omnis, atque vniuersa nobilitas ex Vrbe fugit in Graciam. Ipse quoque Iulius Caesar oppressa Repub. primum singulare imperium obtinuit. Preterea (sicuti Byzantijs annalibus scriptum legimus) Constantinus XXIV. Constantinopolitanus Imperator cum Romam se e Thracia contulisset, licet benigne, honorificeque a S. P. Q. R. exceptus, quinta post die tanta Urbem ipsam impietate diripuit ac deuastauit, quanta nusquam Barbari vsi sunt. Hoc autem accidit annis A. V. C. 1400. & a Iulij Caesaris Imperio Septingentes. Illud etiam ex Historicis colligimus a Punico incendio a Romanis facto anno Urbis condita 602, quousq; Totila Gothorum rex immanissimus Romam igne consumpsit, annos intercessisse Septingentos. Totidem Xenophon lib. de Aequiuocis supputat annos ab vniuersali diluuiio sub Nohe, ad ortum Deucalionis

nis

nis secundo anno Spheri, quo tempore Thessalicum diluuium factum est. Et si tempora singularum rerum publicarum recte supputarentur, neq; Historici in temporum supputatione inter se dissentiret, innumris pene exemplis, modo a nobis vsitato, carum durationes, detrimeta,

& casus certa ratione per annos 700 colligi, nedum conijci possent. Verum cum Scriptorum discordia veritati saepe tenebras offundat, id negotij alijs relinquemus, minime tamen silentio pretermittentes Astrologorum dogma, oēs inquam Ciuitates & Resp. proprias habere rerum vicissitudines, statutumq; ac definitum illis esse durationis tempus. Quod ex constitutione stellarum, tempore illarum inchoationis, cognosci putant. Quocirca Constantinus cognomento Magnus cum animo statuisset urbem sui nominis adificare, primum in Asia in Sardico agro, post ad Sigeum Troadis fundamenta iecit, tertio transtulit opus Chalcedonem. sed ubi iam muri erecti erant, aquila funiculos regulares ter quaterq; rapientes, transmissis mari abiecerunt Byzantium, quod a Seuero Pertinace fere totum euersum fuerat triennali obsidione. Itaq; translatis Byzantium Architecti, ductis rite fossis, urbem in medio spacio condidit. Cumq; Imperator desiderio teneretur scire urbis etatem, hanc provinciam Valenti Matematico dedit, qui inspecto urbis horoscopo, nunciauit, opus duraturum

turum annos sexcentos nonaginta sex. (numerus vel minimū distās a septingenti) intelligens quod tandiu futuri Principes rebus imperij nihil essent detracturi, & tandiu consilio Senatus Resp. esset gubernanda, post quod tempus Tyranni essent imperaturi, qui Remp. dissiparent, atque ad priuatos vsus transferrent.

DE NUMERO DCCC.

Octingentenus numerus, futurae resurrectionis gerit indicium, quod octaua die a mortuis resurrexit Christus, & placide itidem quietis in superna ciuitate Hierusalem perpetuo habenda, post peractum iudicium in anima et corpore glorificato. Siquidem hac intermina quies & finem nunquam habitura, dicta est iam superius per 8 & 80 designari. Quinimmo quoties maioris numeri, & in amplam crescentis summam, significationem quaerimus, minorem illi respondentem, & a quo denominationem sortitur, attendamus oportet, quoniam consimilis & pene eadem in minori, & suo maiori, comperietur designatio. Inde aliquando praesens numerus significat statum perfectorum, sicut dicitur Genesi cap. 5. Vixit Iareth Octingentis annis. Item signat statum beatorum 2. Reg. ca. 24. Inuenti sunt de Israel Octoginta millia virorum fortium. Nonnunquam etiam statum notat impiorum, qui scilicet eternaliter morti dantur, 2. Reg. c. 23. Octingentos interfecit impetu vno. quem locum mystice exponens Galfridus: Ego (inquit) hos Octingentos vniuersitatem intelligo vitiorum, quorum octo sunt principalia, sed ad perniciem hominum numerosus quidem exercitus sub signis militat singulorum. Longū opus esset singulos statim duces verborum iaculis persequi, sed etiā eorum distinguere acies et impugnare quam longius. Illud commemorasse sufficiat, non incongrue sub eiusmodi numero vitia vniuersa concludi. Quia n. quinq; sunt corporis sensus, & vis animae tripartita, corporalia perinde vitia ad eorundem sensuum corruptelam

Petrus Berchorius.

in quinquepartito distribuuntur exercitu, & aduersus animam rationalem, irascibilem, concupiscibilem insidiantes Chaldaei tres turmas faciunt spiritalium vitiorum.

DE NUMERO CIO.

Millenarius numerus, ultra quem nulla nostra succrescit computatio, plenitudinem rerum, de quibus agitur, indicare consuevit. est enim denarij cubus, nam denarius in se ductus producit centum, quae iam figura quadrata profunditate carens, ut autem in altitudinem surgat, & solida sit, rursum centum decies multiplicatur, et Mille fiunt, ultra quem numerus nequit extendi, cum sit extensus in longum, latum, et profundum. Homerus inter Graecos poetas facile princeps, Achillis iram scribit Mille dolorum causam fuisse Graecis, Millenario pro perfecto, & absoluto numero posito, quem imitatus est Virgilius dum Iunonem describit iram e caelo dimisisse ad Didonem moribundam:

Ergo Iris croceis per caelum roscida pennis,
Mille trahens varios aduerso Sole colores
Denolat.

Beda in Iohann. cap. 6.

Aug. in Ciu. lib. 2. cap. 7.

Iliad. Rhaps. 1.

Aeneid. lib. 4.

Huiusmodi mille alia inuenies apud Poetas, Ceterum in Diuinis litteris licet infinita rei per finitam designatio ipsius Millenarij nuncupatione frequens occurrat, ut Psal. 89. Mille anni ante oculos tuos tanquam dies besterna quae praeterijt. & Psal. 90. Cadent a latere tuo Mille. hic enim copiosa, sed numero indeterminata cadentium esse multitudo significatur: illic vero indefinita multorum annorum duratio, quae apud Deum tranquam dies vnus reputatur. non tamen quaelibet est notata perfectio, sed caelestium praecipue, idest, incorporeorum, quae est illorum, qui habitationem super nos sortiti sunt, quae est excedentium corruptionem, & consequentium incorruptionem. propter quod Dei spiritus dicit in Canticis:

Ifychius Hieros. i. capit. 27. Leuit.

Vinea

Cant. 9. *Vinea fuit pacifico, in ea quæ populos habet: tradidit eam custodibus; vir affert fructum eius Mille argenteos. Quis vir? neq; n. possunt omnes hunc offerre fructū. Ex sequentibus discite: Mille tui pacifici, et ducenti his qui custodiunt fructū eius. Mille tui pacifici, idest, Salomox, qui pax sibi ipsi interpretatur, & est ille verus Rex pacis I E S V Christus, qui habet pacem a semetipso, idest, a Diuinitate in seipso existente. nam aliunde, quā a vero Deo vera pax haberi nequit, iuxta illud ab Ecclesia celebratum: Da nobis illam, quam mundus dare non potest pacem. Huic itaq; qui est pax sibi ipsi, & omnia (teste Paulo) pacificauit in cælo, & in terra, & cuius prouincia fuit perducere nos ad hunc finem, perfectissimus deputatur Millenarius. hic enim iure optimo, in eo quod finis, & ultimus numeri ultimi, et consummati vere Christo conuenit soli, qui primus est secundum Diuinitatem, ante quem nullus; nouissimus autem, quia ut dicit Apostolus: Factus est primus homo Adam in animam uiuentem; nouissimus Adam in spiritum uiuantem.*

Esa. 41. *Vide clementiam Christi. ipse est primus, et nouissimus. Qui primus erat, propter nos se nouissimum fecit; primus, quia per ipsum resurrectio. descendit enim & proiecit se, ut caderet, infra omnes se faciens, ut omnes iacentes leuaret. Docuerunt hoc et Hebræorum sapientes, asserentes Aleph primam Hebraici alphabeti litteram, sigillum esse Dei patris, quæ unitatem significet, & si apex ei supponatur, Millenarium omnium numerorum periodum, hoc est principium, & finem numerorum. quemadmodum apud Grecos α est prima littera, significans unitatem, cui subiecta virgula toni acuti, ut hic α, significat Mille sic & Deus æternus fons, origo, et principium primum est, & finis ultimus omnium bonorum. quod de seipso testatus est in Apocalypsi, dicens: Ego sum ΑΑΡΑ & ΩΡΕΥΑ, primus, & nouissimus. Immensam igitur misericordiam Dei ostendens Diuini verbi Scriba dicit de Deo: Ego Dominus faciens misericordiam in Millia, his qui diligunt me, & custodiunt præcepta mea. Tempus est etiam Euangelicæ gratiæ a Christi resurrectione*

Etione vsq; ad diem vltimum, quo militaris regnat Ecclesia. Nam postquam consummati fuerint Mille anni, soluetur Satanæ, ut habetur in Apoc. quod exponens August. Millenario, inquit, vniuersum pro perfectione sua, hoc quantumlibet sit Ecclesiæ sanctæ tempus exprimitur. Ad eandem Millenarij numeri significationem refert Primastus locū illum Apocalypseos cap. 20. Tenuit draconem illum serpentem antiquum, qui cognominatus est diabolus & satanas, & alligauit eum Mille annis: Mille (inquit) anni duobus modis intelligi possunt, aut quia in vltimis annis Mille ista res agitur, idest sexto annorum Millenario, quantumcumq; vsq; ad finem seculi proteletur, cuius nunc spacia posteriora voluuntur, secuturo deinde sabbato quod non habet vespèram, requie scilicet Sanctorū, quæ non habet finem. ut huius millenarij, tanquam diei nouissimam partem, quæ remanebit vsq; ad terminum seculi, Mille annos appellet, eo loquendi modo quo pars pro toto significatur. Aut certe Mille annos pro annis omnibus huius seculi posuit, ut perfectio numero notaretur ipsa temporis plenitudo. Vnde nec illud melius intelligitur quod Dauid dicit de Deo: Memor fuit in seculum testamenti sui, verbi quod mandauit in Mille generationes, idest, omnes. Cum enim nequaquam credendum sit quod ad centum generationes Mundus extenditur, quid aliud Mille generationibus, nisi vniuersitas generationum figuratur? Accedit eidem sententiæ Augustinus dum ait: Mille generationes, propter numeri perfectionem, pro omnibus intelligende sunt, idest, quandiu generatio generationes sequendo succedit; tandiu mandatum est, viuendum esse ex fide. quod obseruat populus Dei, filij promissionis; nascendo venientes, & moriendo abeuntes; donec omnis generatio finiatur, quod Millenario numero significatum est. Alia huius loci expositio in medium adducitur a Greg. Pontifice dilucidante verbum illud lob cap. 9. Si voluerit contendere cum eo, non poterit respondere ei vni pro Mille: In scriptura, inquit, sancta Millenarius numerus pro vniuersitate solet intelligi: Hinc et enim Psalmista ait, Verbi

quod

Apoc. 20
victorin.
Pictauic.Lib. 1. in
Apoc.Aug. in
ciuit. Dei
libr. 20.
cap. 7.Gregor.
Mor. lib.
18. capit.
27. & lib.
32. c. 12.
Psal. 104.Aug. in
Psal. 104.Mor. lib.
9. cap. 1

quod mandauit in Mille generationes. perfectionem diuinae legis, & eorum qui legem percipiebant, per Mille generationes ostendens. cum profecto constet quod ab ipso Mundi exordio vsq; ad Redemptoris aduentum per Euangelium Luca non amplius, quam septuaginta septem propagines numerentur. Quid ergo in Millenario numero nisi ad proferendam nouam sobolem, perfecta vniuersitas praescitae generationis exprimitur? Quia vero monas decies multiplicata in denarium ducitur, denarius per semetipsum ductus, in centenarium dilatatur, qui rursus per denarium ductus in Millenarium tenditur, cum ab vno incipimus, vt ad Millenarium veniamus, quid hoc loco vnius appellatione, nisi bene viuendi initium? Quid Millenarij numeri amplitudine, nisi eiusdem bonae vitae perfectio designatur? Vnde & per Iohannem dicitur: Et regnabunt cum eo Mille annis. quia videlicet regnum Sanctae Ecclesiae vniuersitatis perfectione solidatur. Aliter, ex commentarijs Aretae: Mille anni, non hi dicuntur, qui decies centum multiplicati, id numeri praestant: sed quia denarius numerus, primus; numerus perfectus est, ex unitatibus constans; itemq; rursus idem decies multiplicatus, centum constituit; & iterum hic per decem multiplicatus, acervum conficit Millenarium, de perfecto ad perfectius ascendens, merito ipsi Deo, qui omnium perfectionem longe superat, perfectionem conuersationis cum hominibus sepefuit; non quod omnino tantus sit annorum numerus; sed hoc est quod per perfectum numerum indicat, quod vniuersum, quidquid illud fuerit temporis spatium, quo Christus cum hominibus conuersatus est, neustiquam imperfectioni sit adscribendum. Haec ibi. Alibi rursus cum vellet Psalmographus infinitatem ostendere precij dixit: Bonum mihi lex oris tui, super Millia auri & argenti, hoc est, super omnes diuitias Mundi, quae huic verae sapientiae non valent equiparari. sic Mille cubiti muri Hierusalem perfectam operationem designant. Quod vero Salomon obtulit Domino Mille hostias, & circa Ciuitates Leuitarum debebat esse spatium Mille passuum pro pecoribus pascendis: per Mille

Mille hostias, & Mille passus intelligere debemus plenitudinem virtutum, quae scilicet Deo a fidelibus offerri debent; & in quibus pecora, idest Christi fideles, impinguari continue debent, vt sic cuilibet dicatur, quod dictum est Rebecca: Soror mea paruula. Gen. 24. crescas in Mille millia. Praesignat adhuc Millenarius vniuersitatem Beatorum. Quare Balthasar Rex, vt habet prophetia Danielis, fecit grande conuiuium optimatibus suis Mille: & vnusquisque secundum suam bibebat etatem. Balthasar enim qui interpretatur absorbens diuitias, Deum signat, qui diuitias aeternae beatitudinis in seipso continet, & absorbet, qui pro certo in patria Paradisi Mille optimatibus, idest, Electis omnibus facit magnum conuiuium & immensum, ita quod vinum aeternae felicitatis secundum etatem propriorum meritorum bibunt, & recipiunt vniuersi. Millenarius etiamnum collati muneris plenitudinem notat. nam Mille, quibus praest vir fortis, aeternam requiem signant. 1. Paral. 12.

DE NUMERO CIOXCV.

Aciturnitatem significabant Aegyptij numero Pieri⁹ in Hierogl. 1095. hanc asserentes causam, quod completum sit eo dierum numero, qui annos tres complebitur constituto anno ex diebus tercentis sexaginta quinque more Aegyptiorum, nisi cepit puer affari linguam eius praepeditam esse, nec ullam superesse spem, vt amplius loquatur. Exstat adagium apud Suidam in plane tacentes Σιωπηλωτέρος ἔσομαι καὶ τῶν πεδαιγόμενων τελεσέντων, idest: Taciturnior ero his etiam, qui Pythagore sunt initiati. Nam Pythagorae discipuli praecipuum habebant exercendi silentij per annos tres. quod quidem triennale silentium (vt est apud Origenem) hinc institutionem habuisse dicunt, vt naturae species exprimeretur in discipulis, quos vt tunc primum natos alendos, educandosq; animi cibo suscepisset.

DE

DE NUMERO CIOCC.

Iust' Ep.
Orgelica
n° i Car.

Numerus 1200, qui ascendente duodenario per centenarium adimpletur, Apostolis, vel apostolicis viris, qui ex eis spiritualiter per Evangelium in Christo sunt geniti, conuenit. qui in summa perfectione constituti, tãquam illa terra optima centesimum fructum auctori suo re-

Cant. 2. spondet. De quibus in Canticis scriptum est: Mille tui pacifici, & ducenti his qui custodiunt fructus eius. Merito aut pacifici, idest, Christi Discipuli describuntur, quia ipsi Ecclesie fructus custodiunt, cum vel malos foris doctrinae suae voce deterrent, vel suis orationibus, de improbis cambus & bestiarum moribus Ecclesiam, quam Christus plantauit, defensare non cessant. Ad quam sub nomine
Isa. 62. Hierusalem dicit Dominus per Prophetã, Super te, & super muros tuos posui custodes tuos, tota die & nocte, usque in finem non tacebunt.

DE NUM. CIOCCCLX. ET CIOCCXC.

Quium Philosophorum eadem est sententia, similitudinem in numeris superfluis, non virtutis esse, sed vitij. quod tamen rata serie. precipue in sacris Oraculis, intelligendum videtur. Qui n. magis partibus suis excrescit, is maxime vitiorum est emulor. huiusmodi est nu-

Cap. 12. merus 1260, quem non sine mysterio D. Iohannes taxauit in sua Apocalypsi dicens de Ecclesia: Mulier fugit in solitudinem, ubi locum habebat paratum a Deo, ut ibi pascant illam diebus Mille ducentis sexaginta. Quod perinde est ac si dixisset: Spiritalia seminantem pascunt Ecclesiam quandiu peregrinando in hoc seculo persecutiones tolerat. Porro quia tanto tempore agitata est summa perse-

persecutionis in illo filio perditionis Antichristo notas effundente inimicitias, apposite tot dierum numero vniuersa persecutionum tempora intelliguntur. De persecutione Ecclesie verba faciens Daniel, Cap. 12. usurpauit numerum 1290, qui licet quidem paullo maior, quã 1260, et vterq; superabundet partibus: de partibus tamen minoris huius, quam de partibus maioris illius excrescit multo numerosior quantitas. numerus n. 1290 his partibus continetur. 1. 2. 3. 5. 6. 7. 10. 15. 30. 43. 86. 129. 215. 258. 420. & 645. quibus in vnum redactis conficitur numerus 1878. At vero numerus 1260. habet partem dimidiam 630. tertiam 420. quartam 315. quintam 242. sextam 210. septimam 180. nonam 140. decimam 126. duodecimam 105. decimam quartam 90. quindecimam 84. decimam octauam 70. nec caret vigesima 63. vigesima prima 60. vigesima octaua 45. trigesima 42. habet trigesimam quintam 36. & ab his denominatas vide licet trigesimam sextam 35. &c. sunt omnes in vnum collectae 3108. Ita numerus 1260, superfluit, & ultra mensuram suae originis crescit partibus, tanquam si quis multis super naturam manibus natus sit, vt centimanus Gigas, vel quicquid vnquam monstruosum natura in partium multiplicatione surripuit. Illud est de hoc mysterio dici potest numerum 1260, ob sexagesimum, vniuersam persecutionem insinuare. Non enim dumtaxat nouissima est Ecclesiae persecutio intimata; sed & omne tempus quo Gentes & Haeretici illam odio prosequuntur. Quomodo ad insinuandam magnitudinem persecutionis Antichristi, quae tanta erit, vt pene sola debeat agnosci, ac praeter vniuersas persecutionibus sola computari, quasi caeterae persecutiones illi comparatae, Mar. 13. persecutiones non sint, aut fuerint. Atque hic licet scrutari immensam Dei misericordiam, qui vires inimicorum in oppugnanda Ecclesia, mirabiliter temperet, ad utilitatem Sanctorum suorum. Siquidem oĩ hoc tempore praesentis seculi, usque ad finem Mundi longissimum illis concessit spatium oppugnandi. sed exiguam dedit ledendi potestatem. At vero prope finem amplissimam accipiet per Anti-

ss christum

Augst. in
ciui. Dei
libr. 20.
cap. 8.

Mar. 13.

Augst. in
Ciuic. li.
20. ca-
pit. 8.
Gregor.
mor. lib.
33. cap.
12.

Matt. 24.

christum potestatem; sed ad id tamen breuissimum ei tempus erit praefinitum. nisi enim illa saeuissima persecutio esset breuissima, multi perirent, qui non sunt perituri, Vnde & Dominus ait: Nisi breuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnis caro.

DE NUMERO CIO IO C.

Ille simus sexcentessimus a quadragenario tetragonus est. nam quadragies quadraginta totidem faciunt. Hunc etiam componunt quater quadringenti. In diuinis scriptis totum insinuat Mundum, cuius partes quattuor esse constat. Apoc. capite decimoquarto scriptum

F. Hector Pin-
t^o nom.
in Jer. c. 1

legitur, quod manauit sanguis vsque ad frena equorum per stadia Mille sexcenta, quasi dixeris, per quattuor Mundi partes, Ortum & Occasum, Septentionem & Meridiem. Vnde & Lamentationes Ieremia carminibus Hebraicis cōpositae, quattuor sunt, & quadruplici alphabeto distinctae, quia in illis Ieremias non solum Iudeorum, sed etiam totius Mundi scelera deplorat, & omnes ad deplorandum inuocat.

DE NUM. CIO IO CC XXIIIX.

Leturi de numero 1728, referemus mirū quoddam commentum de numero, ordineq; intelligentiarum animarum, quod veteribus Theologi tribui potest. Est. n. hic numerus duodenarij cubus, porro exploratum apud nos est, numerum cubum plenitudinem, firmitatemq; significare, vnde etiam numerus in cubum procedens, vniuersam expli-

cat

eat perfectionem. Cum. n. ultra tres terminos non sit procedendum ex Pythagoraeorum sententia, quasi tribus terminis longo, lato, profundo sit quiescendum, cubus numeri vltimus processus est, ac perfectio. Hanc processionem Pythagorae tam rebus sciunctis & aeternis, quam corporeis, caducisq. diuine accommodabant. Ergo duodenarius primus numerus secundus, (cuius plenam consummatamque virtutem proprio tractatu persecuti sumus) in superficie, cubumque procedens, numerum 1728 constituit, qui vniuersam plenitudinem firmitatemque procedentem ex duodenario numero continet. Hac itaque ducti ratione, cum duodecim sint principes anima in vniuerso, nonnulli existimauerunt, harum singulas duodenis alijs praesse, quarum singulis duodenae pareant animarum legiones, vt in numerum 1728 excreuant. quarum singula totidem habeant numero animas, quot habet stellas postremus Orbis. Hunc, de quo agimus, numerum Vniuerso potissime conuenire sentiunt Pythagoraei, quod millenarius, in ipso numero latenter inclusus, significet Firmamentum in stellis quodammodo latens; numerus vero septies centum, planetis sepe sequentibus Firmamentum congruat; additus autem est 28 ad Lunarem circumitum exprimendum. reditus siquidem Lune ad idem Heliophori punctum, 28 numero designatur. Competit numerus 28 Luna alia quoque de causa, quoniam Luna viginti octo mansiones habet insignes. Mystica autem ratione millenarius quadratus, ex centenario pariter aequilatero procreatus, Firmamento praecipue competit propter motum eius aequalem, simplicem, simpliciter circularem. Planetis, propter inaequalem ac multiplicem motum, iure optimo congruit numerus 728, qui inaequilaterus est, nec solum propterea longus, sed insuper est oblongus. nam numerus septies centum extra controuersiam est oblongus, quippe cum latitudo eius sit septem, longitudo vero centū. si huic oblongo addideris 28, nihilominus oblongus erit. Hec ex doctrina Pythagoraeorum. Ceterū diuinus Platonis. de Rep. 8. duode-

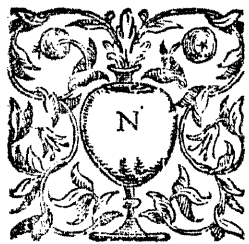
Francise.
Diacet^o
Floré. de
amore li
br. 2. c. 1.

S f 2 narium

narium tanquam diuinum celebrans, illum asserit magnam Ciuitatibus portendere mutationem, si quando multiplicari contigerit, atq; ad 144, suum quadratum peruenire. Poterunt autem in melius demutari, si prudenti disciplina regantur: nec fato tunc; sed imprudentia collabi poterunt. At cum peruenerit ad solidum numerum 1728, tanquam finem suum contigerit, declinabit postea, tuncq; fatali numero, non imprudentia, collabatur. tanta est huius numeri uis. Hoc autem breuitati consulens, quattuor duntaxat exemplis comprobabo: A Nino primo Assyriorum rege, usq; ad Darium postremum regem Persarum, qui scilicet post Arbelæ conflictum ab Alexandro illo magno profectum, fugiens occisus fuit, 1728 anni interfuerunt: at quoniam Herodotus, Diodorus, Trogus Pompeus, & Iustinus suam a Nino historiam contextuunt, hinc ego Philonis Hebræi subductam sum rationem secutus. Præterea historici hunc ipsum numerum cucurisse a diluuiio, usque ad regni Iudæ destructionem, & Hierusalem wastatam, ac Templi incendium absolutum testantur. Eodem temporis spacio Aegyptij ab Assyrijs regibus descuerunt. Athenienses a Pisistratorum se tyrannide vindicarunt. Qui plura desiderauerit, legat scriptores historiarum, quorum intentio fuit scriptis suis mandare primos ortus, incrementa, declinationes, deinde interitus Regnorum & Rerumpublicarum.

DE NUMERO CIO CIO.

Cap. 5.

umerus Duo millia a diuina scriptura celebratur, eo potissimum in loco Euangelij apud Marcum, ubi refert Duo millia spirituum immundorum, qui introierant in porcos, fuisse in mari præcipitados, & suffocatos ob unius hominis salutem. Symbolice enim ut Glossa adducit ordinaria, porci significant homines immundos, qui uocis

Et ar-

rationis expertes in monte superbiæ pascuntur, & lutulentis aetibus oblectantur; quibus per cultum idolorum possunt demones dominari. Nam nisi quis porci more vixerit, in eum diabolus potestatem non accipit, nisi forte ad probandum, non autem ad perdendum. Beda com. in Mar. eundem Euangelij locum explanans: Significat (inquit) quia iam clarificata Ecclesia, & liberato populo gentium a dominatione demoniorum, in abditis agent sacrilegos ritus suos, qui Christo credere noluerunt, cæca & profunda curiositate submersi. Valerius Probus notat hunc numerum littera Z, quam semper in sortibus inauspicatam, & mali euentus fuisse refert Alexander ab Alex. Gemalium dierum lib. 3. ca. 5. ἰσαῖα id est Issa (inquit Suidas) vox est de his quibus littera Z, obuient, & omnia male cadunt. Martianus Capella in nuptijs Philologiæ & Mercurij testatur hoc elementum inuisum fuisse Appio Claudio, quod dentes mortui, dum exprimitur, imitetur.

Li. i. c. 21

DE NUMERO CIO CIO CIO.

illenario ter repetito variæ Beatorum perfectiones designantur. Saul Tria millia virorum de Israelitico populo elegisse dicitur, quia prædicator veritatis ad defensionem sanctæ Ecclesiæ non infimos ac debiles, sed robustos & validos belatores inducit, ut Virgines, Continentes, & Defensores veritatis. Dum n. exëplo Virginum ad summam incorruptionis alios accendunt: dum Cōtinētium vita alios a seculi corruptionibus auferunt: dum humilium debilitatem per auxilia potentium defendunt, contra hostes sanctæ Ecclesiæ boni Doctores, quasi cū Tribus electorum virorum millibus veniunt. Viri autem dicuntur pro fortitudine. De Israel quoq. esse referuntur pro diuina contemplatione. In summo n. perfectionis numero cōtineri non pōt, qui aut uirtute caret magni operis, aut notitia internæ uisionis. Est itē sacratus

1. Reg. 13. & 24.

Sf 3 hic

hic numerus quod in illo aza, et corpus, & Spiritus, vel triformis doctrinae scientia in scripturis diuinis, siue sacramentū sanctissime Trinitatis intelligi potest, pro eo quod oīs credentium multitudo trium dierum viam ambulans, ad perfectionem aternitatis peruenire desiderat. hinc ubi primum Ecclesiae celebratum est Baptisma, dispersorie pietas diuina, ab beatissime Trinitatis confessionem, parem numerum collegit animarum, attestante Spiritu sancto, & dicente Act. 2. Vna die, predicante Petro, apposita animarum circiter Tria millia. Job 1. Quid porro in Tribus millibus camelorum Job, nisi ad plenitudinē fidei veniens torta Gentilium vitiositas designatur? In scriptura. n. Gen. 24. sacra cameli nomine est Gentilitas figurata. Vnde & Rebecca ad Isaac veniens, dorso cameli deducitur, quia ad Christum ex Gentilitate Ecclesia properans, in tortis vitiosisq; vitæ veteris conuersationibus inuenitur. quæ viso Isaac descendit, quia Domino cognito, vitia sua Gentilitas abiecit. Iam vero quod legimus apud Mattheum dicente Domino: Quicumq; te angariauerit mille passus, vadecum eo adhuc & alia duo. hunc sensum quidam spiritualiter intelligendum crediderunt, vt qui angariatus fuerit mille passus, id est, vt quicumq; infidelis, vel necdum veritatis cognitionem consecutus, de vno Deo patre rerum omnium conditore, velut per iter legis ingressus fecerit mentionem, vadecum illo adhuc alia duo. i. vt post Patris professionem, per viam veritatis hunc eundem vsq; ad cognitionem Filij, et Spiritus sancti perducas, ostendens illi nō solum Patrem, sed & Filium, & Spiritum sanctum esse credendum. Eodem mysterio Salomon, hoc est pacificus, qui est Christus Dominus, quando edificauit Tēplum Domino, elegit Triamillia virorum, qui praessent operibus & Templo, quia qui praesunt operibus, Trinitatem praedicant. Scriptum est itidem edidisse Salomonem questionum Tria millia. Quid. n. per Tria millia questionum, nisi plenitudo fidei in lege, & in Euangelijs a Christo tradita designatur? Quæ dum tota multipliciter per allegoricos sensus sub mysterio Trinitatis describitur, quasi Tres mille q̄stiones nūcupatur.

Gen. 22.
Exho. 3.
Beda.
Act. 2.
Job 1.
Gen. 24.
Chromatius Episcopus Romanus in Mattheo 5.
3. Reg. 5.
Hieronymus in Psal. 89.
1. Reg. 4.

DE

DE NUMERO CIO IO.

umerus Quattuor millium, quemadmodum docet Theophilus Antiochenus lib. 1. Allegoriarum, propter quattuor notissimas Mundi partes, vniuersitatem designat. Quod. n. Dominus noster apud Mattheum cap. 15. et apud Marcum cap. 8. de septem pambus. i. doctrina Spiritus septiformis, & paucis piscibus. i. Apostolis, quattuor hominum millia satiauit, significat in quattuor Mundi cardines verbum Dei cucurrisse. vt legimus Psal. 18. In omnem terram exiuit sonus eorum. Atq; idcirco forsitan minime errabimus a recta sententia, si illo hominum numero dixerimus insinuari Gentiles ex quattuor Orbis partibus ad fidem adductos, & ad nouum Testamentum pertinentes: vel etiam spirituales viros perfectionis quattuor generalium virtutum rationem ac doctrinam habentes. Eodem mysterio Quattuor millia Israelitarum cesa a Philistæis, designare possunt eos, qui mortui sunt; quia quattuor Euāgeliorū veritatē recipere recusarunt.

Hilarius in ca. 15. Matth.
Ambr. in Luc. capit. 5.
1. Reg. 4.

DE NUMERO IOO.

D corporeos sensus refertur numerus Quinque millium. Vnde lorica confecta hamis, qua indutus erat Goliath. i. diabolus, designat simul iustitiam, quando diabolus transfiguratus se in Angelum lucis; quare habebat in pondere Quinque millia siclorum aris. Quinq; millia quæ erant prophana extra templum, ex sententia D. Hieronymi designant deditos quinq; sensibus. Carmina Salomonis Quinquies mille, pro quinque sensibus intelliguntur, quos qui in diuersis virtutibus bene regit, beatus est. rectus n. vsus horum & moderatio, est quasi ratio canendi Domino laudes. quo circa etiam per eos quasi

1. Reg. 17
In Ezech. capit. 43.
3. Reg. 4.

Sf + Quinq;

Matt. 14. *Quinque millia carmina Domino Salomon canit. Quinque milibus virorū satiatis a Christo, designantur qui sunt perfecti quinque sensibus, qui scilicet viriliter agere, & confortari sat agunt sibi, & pie, & iuste viuendo, vt cœlestis sapientie mereantur dulcedine recreari. Virorum quippe nomine solent in diuinis scripturis perfectiores quique figurari, quos scilicet feminea mollires nulla corrumpit, quales cupit eos esse, de quibus dicit Apostolus: Vigilate, state in fide, viriliter agite, & confortamini. Hinc in Evangelica historia mulieres, & paruuli non computantur in numero, quia in Dei populo numerari digni non sunt, qui vel paruulos in stultitia, & fatuitate, vel mulieres in mollires, & debilitate imitantur. vnde Apostolus: Nolite, inquit, pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote.*

1. Cor. 14
Nicetas
Setroui⁹ *Vel vitam intellige. Quinque panes rescientes Quinque hominum millia, allegorico sensu sunt natu alis illa de Deo doctrina, que ex quinque sensibus innascitur, qua nutriuntur, qui sensualem duntaxat vitam agunt, neque mentis alis ad sublimiorem speculationem euehuntur. Vnde etiam per hordeaceos panes significatur hanc naturalem doctrinam promptam atque obuiam esse, & imperfectam habere speculationem, quandoquidem nec hordeaceo pane quidquam est vilius. Quod autem cum mulieribus & pueris comedunt, id significat eos a voluptatum cupiditatibus, atque imperfecta rationis infantia non plane liberos atque solutos esse. Demque cophini duodecim, qui multitudinem satiata super sunt, naturalem, & moralem, & theologiam doctrinam significant. Hæc enim super fuerunt, quia nullam harum subierunt, hoc est intellexerunt, nimirum ex solis sensibus, velut crassi & stupidi, Creatoris cognitionem affecuti. Ternaria enim est theologica doctrina, propter sanctam vniuersam diuinitatis Trinitatem. Quadruplex autem moralis dicitur, propter quattuor primarias & generales virtutes. prudentiam, fortitudinem, temperantiam, & iustitiam. Quinaria autem naturalis propter materiam, que ex quattuor elementis conflata, formam quintam adiunctam habet, neque aliud quidquam est naturam sensum cadens, quam materia forma*

conue-

conuestita. Tales autem sunt eorum epulae, qui simpliciter ad Deum tendunt, nec ab inueterata & in habitum perducta animi affectione erga eam animæ partem, que perturbationibus agitur, atque a ratione auersa est, plene adhuc expurgati sunt. Est adhuc alia huius numeri ratio. possunt enim quos Dominus mysticis dapibus aluit, significare homines veteris legis, qui asperitate legis utebantur. Ad ludæos enim refertur quandoque solet hic numeri calculus propter pentateuchum. Nam post ascensionem Domini, loquente D. Petro, Quinque millia hominum baptizata sunt. Sed audiamus quæso D. Hieronymum suis verbis hunc locum exponentem. Puer, inquit, qui habet quinque panes, mihi significare videtur Moysen; duos autem pisces, quia par numerus, ad legem refertur. Igitur Apostoli ante passionem Saluatoris & coruscationem Euangelij fulgurantis, non habebant nisi quinque panes, & duos pisciculos, qui in falsis aquis, & in amaris fluctibus versabantur. Et rursus. Iuxta numerum quinque panum, et comedentium virorum, Quinque millium multitudo est. Necdum enim secundum superioris signi narrationem ad septenarium sacratum & perfectum numerum venerat, quem qui comedunt, quattuor millia sunt, qui numerus semper in laude ponitur; & quadrangulus lapis non fluctuat, & non est instabilis; & ob hanc causam etiam Euangelia in eo numero consecrata sunt. Hæc de numero Quinque millia dixisse satis, si illud superaddatur. De iure triumphandi existitise apud Romanos legem.

Ne quis triumpharet, nisi qui
hostium Quinque millia
vna acie cecidisset.

Act. 4.

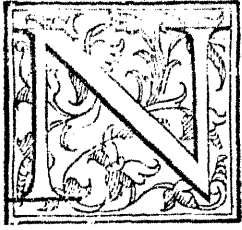
Ioan. 6.

Matth. 14.

in Matt.

15.

DE NUMERO IOXXL.

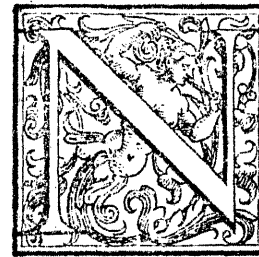

*N*umerum Quinquies mille et quadraginta sum-
mopere commendat Plato in Magistratum,
domiciliorum, agrorumq. partitione, utpote om-
nium cōmodissimum, multas in se distributio-
nes partium integras continentem. Quando-
quidem si vniuersum hunc numerum in binas
secemus partes, pars dimidia, 2520 cōtimebit; si in partes tres, pars
tertia erit 1680; si in quattuor, quarta pars 1260; si in quinque
quinta qualibet pars 1008 cōtimebit; si in sex, sexta qualibet 840;
si in septem, septima pars 720; si in octo, octaua 630; si in nouem,
nona 560; si in decem, decima 504. huc vsq; partes omnes sunt in-
tegra. Sed si in vndecim secemus, vndecima 458, atq; in super duę
vndecimæ portiuncula; quod si in duodecim, duodecima, 420. Sed
ipsum Platonem audiamus. Quinquies mille & quadraginta sint
conuenientis cuiusdam numeri gratia agrorum participes distribu-
tionisq; defensores. Ager autem & habitationes similiter eadem in
partes distribuuntur, ut vir, et portio cum distributione conueniant.
Et in primis duas in partes totius numeri partitio fiat: deinde in
tres, licet & in quarta, & in quinta, & vsque ad decem deinceps.
Oportet certe legislatorem tantum de numeris intelligere, ut quis
qualisq. numerus singulis Ciuitatibus commodissimus sit, nō igno-
ret. Dicamus autem cum numerum qui plurimas & præsertim de-
inceps ordine dispositas in se ipso distributiones recipit. Porro vni-
uersus numerus omnes in omnia partitiones habet; sed Quinquies
millium & quadraginta numerus, & ad bellum, & ad pacem, ad
contraria omnia, societates, tributa, distributiones, non in plures,
quam vnā de sexaginta partes incidi potest. Hæcenus Plato
lib. 5. de legibus. Amplius autem libro sequenti, hæc affert. Opor-
tet repetere quot numerus Quinque millium & quadraginta par-
titiones commodas habuit, atq; habet, tum totus ipse numerus, tū

qui

qui per tribus ipsas porrigitur, quem totius partem duodecimam
possumus, vnā & viginti vigesies rectissime natam. Atque vt
totus numerus duodecim constat partibus: ita tribus ipsa in duo-
decim scinditur. singulas itaq. partes sacrum esse Dei munus existi-
mare debemus, cum & mensis, & circuitum vniuersi sequantur.
Quapropter, & Ciuitatem omnem ducit, quod ipsis innatum est,
ad eas sacrādas. Alij forsā rectius, quam alij partiti sunt, ac Dijs
partitiones suas feliciter dedicarunt; nos autē nunc rectissime arbi-
tramur Quinque millium & quadraginta numerum elegisse, qui
omnes ab vna vsq; ad duodecim decisiones habet, vndecimo nume-
ro solum excepto, qui minimo quodam remedio reintegratur. re-
stituitur enim si duæ ad alteram partem domus accesserint.

DE NUM. IOCCIO.

*N*on præmittendus est numerus Sex mille,
cum nonnullos veterum scriptorum tam ex
Hebræis, quam Christianis in hanc sententiā
deuenisse constet, huius Mundanae machinae
atatem Sex annorum millibus esse cōclusam.
Quod eos dixisse putarim per coniecturā ad
animi recreationem, non autem definiendo.

Neque ignorarunt eum qui dicit: De die illo et hora nemo nouit,
nec Angeli Dei; sed verum exitum & finem seculi solus scit crea-
tor temporum & vniuersorum. Ceterum Deus (inquiunt) abscon-
dit ipsum diem et horam. possunt autem tempora conijcere hi qui ha-
bent Sanctum spiritum, qui cognoscit & profunda Dei. Conijci-
mus ergo ex rebus, & verbis Dei, & Scripturæ quæ de consum-
matione dicta sunt, enigmatice, et occulte. Sic autē argumētamur.

Primus versus Genesis, quo continetur summa operum Dei,
sex vicibus literam & exprimit, Aleph autem millenarium notat.
Sex primi parentes Adam, Seth, Enos, Cainan, Malalcel, Iared

mortui

R. Isaac in
primū ca.
Genes.
Ireneus li. 5.
cap. 11.
Lactantius li. 7.
cap. 14.
Tichonius
reg. 5.
Q. Iulius Hi-
lariū lib.
de Mundi
duratione.
Rabanus in
Deut. lib. 1.
cap. 11.
D. Cypru-
nus ad For-
tunatum de
cohortatio-
ne martyri
Iustinus in
Dialogo quæ
habuit cum
T. yphone.
Victorinus
in commen-
tarijs Apo-
calypf.
Aug. in Ci-
uit. Dei lib.
10. cap. 7.
Hilar. ca. 19.
in Matthe.

mortui sunt, septimus Enoch uiuus in caelum translatus est. quia post millenarios sex, quibus labor, & mors uiguerit, septimus initium erit quietae & immortalis uitae. Isidorus adductus in Glo. ord. Gen. 5. Enoch, inquit, septimus ab Adam placens Deo, qui & translatus est, septimam requiem significat, ad quam transfertur qui tanquam sexta die, idest sexta aetate seculi per Christi aduentum formatur: transactis autem sex millibus annis, facto iudicio & renouato caelo & terra, transferentur Sancti in uitam aeternam. Deus sex diebus totius Mundi fabricam absoluit, septimo quieuit, ac sabbatum consecrauit. est autem inter decreta ueteris Hebraicae disciplinae per illos sex dies Geneseos Sex mille annos Mundi sic designari, ut sint quae dicuntur opera primi diei, uaticinium eorum, quae primo Mundi millenario futura erant ut contingerent; opera item secundi, eorum quae in secundo, & sic deinceps. cui sententiae attestatur etiam Moses Gerundinensis theologus primae celebritatis apud Hebraeos. Meminit & D. Hier. Epistola ad Cyprianum exponens psalmum 89, Moyse inscriptum. uideturque opinio haec praecipue illi fundamento inniti quod mille anni (ut dicitur 2. Petr. 3.) sunt apud Deum sicut Dies unus. Eidem argumento innitur Anastasius Synaita haec scribens in Hexameron: Perfecta est plena nox est quingentesimus annus dici; nox autem dimidia est annus ducentessimus quinquagesimus. Suffragatur Gaudentius Episcopus Brixiensis dicens: Exspectamus, illum uere sanctum septimi millesimi anni die, qui adueniet post istos sex millium uidelicet annorum seculi, quibus completis requies erit uere sanctitatis, et fideliter creditibus in resurrectione Christi. na nulla erit ibi pugna contra Diabolum, qui tunc utique detinebitur supplicijs religatus. Haec ille. Accedit oraculum Helie Iudaei, quod habetur in Talmud: ששה אלפים שנה העולם שני אלפים תורה שני אלפים ימות idololat. quod Latine interpretatum sonat: Sex mille annorum Mundus. Duo mille inane, duo mille lex, duo mille dies Messiae. Quod propemodum insinuare uidetur, ad legem duo mil-

lia; duo item millia a lege ad Christum; & duo supersunt millia a Christo ad Vniuersi terminum. Naturae siquidem tempus, quod uocant inanitatis, ab Adam ad Abraham, cui successit Moyses. (Erasmo Reinholdo supputatore) 2023 annis absoluitur. Legis deinde tempus ab Abraham, cui datum foedus circumcisionis totius antiquae legis radix & firmamentum, usque ad Christum, per quem nobis gratia, comprehendit annos 1939. Quo fit ut a prima rerum creatione ad Christum fluxerint anni 3962. Consentit Iohannes Lucidus apud quem ab Adam ad Abraham numeratur anni 1948, ab Abraham ad Christum 2012. Est eiusdem sententiae Iohannes Picus Miran. qui ab Adae ad Abraham connumerat annos 1948; ab Abraham ad Dauidis regnum 940, testimonio utriusque editionis, & Rabani; a Dauidis regno ad initium eius captiuitatis, quae ex uaticinio Ieremiae annis quinquaginta durauit, 480 idem Beda, & Rabano consentientibus. ab ea uero captiuitate, idest ab eo quo coepit tempore, ad Christum 590. quos si colligas, inuenies tempus legis annorum 2010. Et totidem annorum coniecturalis duratio gratiae. quod idem Picus sentire uidetur haec scribens conclusionem nona Cabalistica: Si qua est, inquit, de nouissimis temporibus humana coniectura, inuestigare possumus per secretissimam uiam cabala, futuram esse consummationem seculi hinc ad annos quingentos & quattuordecim, & dies viginti quinque. Porro quando haec scribebat Picus, annus agebatur redemptionis nostrae 1486, ut ex illius uita conijcitur. quibus si addas annos 514, perficitur numerus 2000. Alij hanc in lucem prognato generi humano, post Adae lapsum, ad Mundi finem sex millia annorum assignata fuisse probant ex uerbis Moysis, apud quem cum uniuersa caro abominandis se flagitijs penitus tradidisset, terramque contaminasset, dixit Dominus: Non permanebit spiritus meus in homine in aeternum, quia caro est, eruntque dies illius centum viginti annorum, mysticorum scilicet, seu magnorum Mosaicorum, qui spacium quinquaginta annorum ciuiliu nostrorum contineant (ut docuit Nicolaus Cusa) quibus per numerum

Lib. 5. ca
pit. 10. in
Astro.

Gen. 6.

A. 7.
Deuter.
34.

merum 120 duobus, exactissimo calculo Sex annorū millia poenitentia generali assignata exsurgant. Idem confirmavit etas Moſis, quę præterquam quod centum viginti annorum fuerit, mystice Sex annorum millia etatis Mundi arguens, etiam duo millia legis, & duo millia annorum Christi magno mysterio triplici vitę suę varietate adumbravit. Quadraginta siquidē annis in aula Pharaonis agens, tempus inanitatıs, quod legem præcessit, præfiguravit, cum Ietro-
Exhc. 7. ne quadraginta annis vitam ducens, exsilio suo exsiliū Iudaici populi ab exitu Aegypti ad Christum vsq; significavit. quadraginta vero posterioribus annis, quibus populū rexit, tempus a Christi aduentu vsq; ad Mundi consummationem manifestissimo typo declarans: Eandem sententiam caput duodecimum Leuitici comprobare videtur, Mulier. n. si suscepto semine masculum peperisset, immunda erat septē diebus, iuxta dies separationis menstruę, et die octavo circumcidebatur infantulus, ipsa vero triginta tribus diebus manere debebat in sanguine purificationis. Quod si secundum hanc scripturam, septem dies immunditiei addamus, triginta tribus diebus purificationis, quadraginta dies masculi, temporis mystici corporis Christi, Ecclesię scilicet duorum annorū millium, exsurgunt. Sim autem feminam peperisset, immunda erat duabus hebdomadibus, iuxta ritum fluxus menstrui, & sexaginta sex diebus manebat in sanguine purificationis suę. Quod si duas hebdomadas sexaginta sex diebus coniungamus, octoginta dierum mysticorum efficiemus duplicem matris Eue prolificationis, & mariti sorte condemnatę numerum, scilicet inanitatıs & legis, quattuor annorum millium, cui si mysticos illos numeros quadraginta, masculi scilicet duorum annorum millium addamus, annos Sex millia durationis Mundi exactissimo calculo consociunt. Addamus obiter Tyrrhenam fabulam de Mundi etate a Suida desumptam. Apud Hetruscos, quos & Tyrrhenos & Tuscos nuncupamus, historiam scripsit vir peritus. hic Opificem rerum omnium Deum duodecim annorum millia impēdisse rebus omnibus a se conditis, eosq; in duodecim quę vocentur domos

domos distribuisse ait, ac primo millenario fecisse celum & terram; altero fecisse firmamentū id quod appareat, et vocasse celum; tertio mare & aquas in terra oēs; quarto lumina magna Solem, & Lunam, & stellas; quinto aīam omnem volucrum, & reptilium, & quadrupedum in aere, terra, & aqua degentium; sexto vero hominem. Videntur itaq; primi sex millenarij ante formationem hoīs præterisse, et reliquos Sex millenarios duraturū esse genus humanū.

DE NUMERO IOO CIO CIO.

Numero Septem millium uniuersitas significatur illorū, qui etiam in illo tēpore malo, regnātibus Achab et Izabel, impietati non consenserunt, latentes apud semetipsos, et colentes Deū verum. Cum enim Helias confisset in monte Horeb, in quo audiuit arcana Dei consilia, & futuras immutationes temporum in his quę facturus erat Deus post ipsum, postulatus a voce Dei se palam alloquentis, quidnam ibi sedens ageret? respondit: Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt Dominum Deū patrum suorum filij Israel. Prophetas tuos occiderunt gladio, & ego derelictus sum solus, et querunt aīam meam ut auferāt eam. hac Helias arbitratus foret præter se unū, oēs sui temporis Israelitas declinasse cum Rege suo post simulachra et idola. sed audiuit mox a Deo sui castigationē respōsi, dicente Domino: Dereliqui mihi Septē millia viros in Israel, qui nō curauerunt genna sua ante Baal. Ut cum septenarius significet requiē, sint figura conuersorū, qui peccati onere deposito, ad Christi requiē uenerunt ad mensurā viri perfecti. Septē millia omniū Iob, auctore D. Hier. plebē Christi designant, propter innocentiam, quę in Baptismo sordes peccatorū deposuerūt. apud Greg. li. 2. Moral. significat conuersos ex Iudeis. Vel Septē millia omniū posidemus, cū cogitationes innoxias perfecta cordis mūditiā intra nosmetipsos, inquisito veritatis pabulo, pascimus. Paralip. 1. ca. 29. dicit Dauid se parasse 7000. talentorum argenti probatissimi ad deaurandos parietes templi.

Rupertus
in Amos.3. Reg. 19
Orig. in
cap. 11.
ad Rom.
Hier. in
capit. 3.
Zachar.
Rom. 12

DE

DE NUM. CCXXX.

Numerus Decem millium numerosam notat multitudinem, certo tamen numero nobis indefinitam. Quod enim apud Mattheum capit. 18. sub numero Decem millium talentorum seruus adducitur, atq; omni aere alieno a Domino liberatur, quid aliud sub hoc mystico numero in-

sinuat euangelica lectio, quam uniuersa prorsus peccata dimittenda esse, ut vicissim nobis a Domino remitti postulemus? cum unusquisque nostrum correctiori & poenae obnoxius sit, ac secum lutea haec massa plurimum aeris alieni circumferat. sic Psalmographus dicens:

Psal. 90.

Decem millia a dextris tuis cadent. huius numeri expressione copiosam & minime nobis constantem innuit cadentium a dextris Dei

Psal. 67

turbam. Et in alio psalmo cum dicit: Currus Dei decem millibus multiplex. eo numeri calculo significatur innumera Sanctorum multitudo. Sed illud animaduertendum videtur, huius numeri supremam perfectionem. non in terra, sed in caelo reperiri posse. cuius rei argumentum est quod de viris, qui erant cum Saul, non scriptum

1. Reg. 14

Gregor.

est, eos fuisse Decem millia, sed: Quasi decem millia. Quasi enim Decem millia virorum illa sunt, quae in istius adhuc seculi exsilio posita, illius beatae societatis formam in moribus susceperunt. Quia enim nouem sunt Ordines Angelorum, & ad illorum societatem Electorum illa multitudo sustollitur, Decem millia virorum illa sunt, quae in sanctis Angelis & electis Hominiibus in aeternae gloriae sede gratulantur. Nec est absq; significatione mysterij quod Angelorum Ordines nouenario, non quidem simplici, sed aliquo modo composito, consummantur; quia et ipsi ab intellectu simplici primo seiuncti, aliquam compositionem admittunt, quia in illis est essentia, & virtus ipsos perficiens, vel materia, ut aiunt, metaphysica, & forma. Ceterum quia in ipsis sunt gradus perfectionis, Deo proximiores, nouenario ternarij quadrato describuntur, manifestissimam simplicis

ternarij

ternarij gerentes imaginem. Hoc etiam dignum est, mea quidem sententia, spiritali consideratione, maximam esse & mortalibus incomprehensibilem Angelorum multitudinem. docet hoc Iob capite 25. dicens: Nunquid est numerus militum eius? Et Paulus ad Hebraeos cap. 12. Accessistis (inquit) ad caelestem Hierusalem multorum millium Angelorum. Athanasius libro questionum ad Antiochum c. 6. quosdam ait opinatos ita se habere numerum Angelorum, ad numerum hominum, ut nonaginta nouem, ad unum: alios vero ut se habent nouem, ad unum. id autem eos argumntari, ex duabus illis Domini parabolis, una de nonaginta nouem ouibus in deserto relictis, & una oue, quae amissa fuerat, quaesita: altera de nouem drachmis seruatis, & una perdita. subdit eodem loco Athanasius nonnullos existimasse, tot esse Angelos, quot sunt homines, propter illud, quod est in Deuter. cap. 32. Constituit numerum populorum secundum numerum Angelorum eius. Ita n. verterrunt eum locum Septuaginta interpretes. Albertus cognomento Magnus (si tamen ex eius officina prodijt liber cui titulus compendij Theologiae) scribit quemlibet Angelorum ordinem suas habere legiones, legionem vero Angelorum habere 6666 unitates, atque in singulis ordinibus tot esse legiones, quod in legione sunt unitates. Quare in quolibet choro, praedicto numero in semet ducto, existabunt quadraginta quattuor millia millium, & quadringenta triginta quinq; millia, quingenti & quinquaginta sex. Quo sane numero per nouem ordines caelestium spirituum multiplicato, existabunt trecenta et nonaginta nouem millia millium, nongenta viginti millia, & quattuor. At vero Daniel, ut Angelorum & caeli copiosam multitudinem perfectionemq; designaret: Mille millia (inquit) ministrabant Domino, & decies millies dena millia assistebant ei. Hoc modo supremos humanos numeros, semel & iterum designatos, in seipso conuoluens ac multiplicans. Horum n. primus scilicet Millia millium ex ductu denarij in centum millia enascitur, nempe decies decem millia constituent centum millia, & rursus decies centum

T t millia

Luc. 15.

Libro 2.

cap. 23.

Vide Bar

tholo-

meu Caf

sanu in

catalogo

gloriae

mudi par

te 3. c6-

fid. 18. 44

Cap. 7.

millia componunt mille millia, cubum decem millium, & tetragonum millenarij. quandoquidem mille si in se fuerint multiplicati, dicendo. millies mille, constituunt millia millium. In qua quidem multiplicatione millenarius radix est; mille millia vero sue millia millium eius quadratus. Numerus quoque assistentium quadratus est, sicut & ministrantium, consurgens ex decem millibus in se reuolutis. mystice exercitibus militia celestis aptans numerum quadratorum numerorum, quorum radices, & tetragonica latera, mille inquam & Decem millia, rerum humanarum supremi sunt summique numeri. Illud autem neutiquam pretermittendum videtur omnes quidem libros in priore numero ex septimo Danielis cap. adducto conuenire atque conspirare, habereque Millia millium ministrantium; in secundo vero numero scilicet assistentium ipsi antiquo dierum, diuersos quidem libros inter se discrepare. cum nonnulli non habeant decies millies dena millia, sed Decies centena millia. Alij etiam codices in secundo illius sententia Danielis contextu habent Decies millies centena millia. qui sane numerus est omnium multo maximus, reddens millies mille millia, nã decies centena, constituunt mille, & ipsa adiecta millies millibus, proculdubio aggregat millies mille millia. Atq. his plane declarantur celestium naturarum, qui a nobis numerari nõ possunt, ordines. Multi sunt. n. beati celestium mentium exercitus, qui infirmum & contractum numerorum corpororum, quibus utimur, modum superant & transcunt, atque scienter definiuntur a sola earum summa celestiq; intelligentia ac scientia, quæ eis feliciter conceditur a diuina sapientum effeëtrice, quæ vniuersarum rerum singulari modo & principium est, & caussa efficiens essentiæ, & vis continens, et complectens determinatio, his verbis attestate Euseb. Cesarien. Cum Daniel numerum videatur aliquem nominare, numeratas illas ostendit esse virtutes a Deo: cum vero tantam numeri quantitatem dixerit, ignotum nobis illum numerum propter innumerabilitatem suam esse ostendit.

Diony--
sius de ce-
lesti hic
rar. c. 14.

De prep.
euang. li.
7. ca. 5. &
Gregor.
Mor. lib.
17. c. 7.
Hier. in
c. 7. Da-
nielis.

DE

DE NUM. CCIOO CIO CIO.

Celestium diuinorumq; supremam perfectionem notari Millenario per duodenarium complicato, testatur D. Iohannes in sua Apocalypsi, vbi ^{Cap. 7.} numerus Duodecim millium seruatorum Dei, atque ex singulis Tribubus signatorum in frontibus suis, sanctam vniuersi ordinis Beatorum celestis Hierusalem insinuat multitudinem. Quare & Ci- ^{Apoc. 21} uitas illa superna magna & immensa Duodecim millibus stadiorum in longitudine, latitudine, & altitudine concluditur. Quod ad mysterium potius, quam ad numerum terminatum referri debere docent qui talia scrutantur Theologi. Cælum enim & celestia omnia duodenario mensurauimus: diuina, millenario cubo supremi, & diuini denarij.

DE NUMERO XXXM.

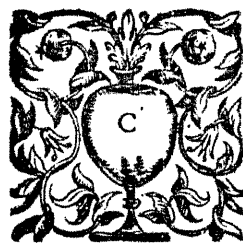
D E Rege David scriptum legitur, quia con- ^{2. Reg. 4.} gregauit omnes electos ex Israel Triginta millia. Quoniam Dominus Ecclesiam primitiuam ex Israel instituit, non quidem omnem Israel, sed electos quosque sibi consocians. non enim omnes qui ex Israel, hi sunt Israelitæ; sed filij promissionis deputantur in semine, qui Triginta millia esse referuntur, idest, fidei, operis, & spei firmitate perfecti. tria enim propter confessionem sanctæ Trinitatis, ad fidem pertinent; decem, propter decalogum legis, ad opera; mille, propter sui perfectionem, ad spem vitæ æternæ, qua superius aliquid nõ esse pot. sicut numerus millenario nullus est maior. & si enim decem millia, si quadraginta millia, si etiam mille millia dixeris, non ipsum mille numerando transcendes;

T t 2 sed

sed vel per se, vel per minores numeros sepius ducendo multiplicas. Tria ergo per decem multiplica, ne fides sine operibus mortua sit: item triginta, per mille multiplica, ut fides quae per dilectionem operatur, non alibi, quam in caelis speret retributionem. Illi etiam igitur ex Israel, populos recte credentes, operantes, sperantes, insi-
 x. Reg. 5. nuant. Eundem ad modum Triginta millia virorum quos ex Israel elegit Salomon, ut cederent ligna cedrina ad opus tabernaculi sunt Doctores in fide Trinitatis perfecti. Hac etiam mysterij ratione libro 1. Reg. cap. 11. filiorum Israel trecenta millia; virorum autem Iuda Triginta millia a Rege Saul recensita fuisse perhibentur, quem locum mystice declaras Greg. Mag. Tricenarius, inquit, numerus ad rectitudinem fidei, & studium pertinet bonae operationis, quia nulla sunt praeccepta legis, si ad contemplationem non tendunt summæ Trinitatis. Apte ergo viri Iuda dicuntur, qui Triginta millibus continentur; quia confessionem habent rectæ fidei, & robur bonae operationis. Patres autem nostri eiusdem fidei, atque operationis fuere; sed in contemplatione diuinitatis, quo longe altius, quam nos profecerant, eo & opera fidei fortiora exhibebant. Quare etiam filiorum Israel Trecenta millia recensentur. Triginta quidem a tribus, & decem in Triginta veniunt; sed in Tricenario numero tam denarius, quam ternarius simplex est, sed ut usque ad trecentos numeremus, & denarium tricesies, & tricenarium decies multiplicamus, quia & si magna est contemplatio, magna sunt opera subiecta plebis: illa tamen, quae in Patri-
 bus nostris
 praecesserunt, incomparabilia fuerunt.

DE

DE NUMERO CXLIVM.

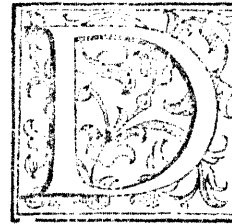
Entum quadraginta quattuor millia, completum Sanctorum numerum ex Duodecim Tribubus conflatum & collectum insinuant. Duodecim .n. nullium numerus in se dubitatus quadratum suum 144000. conficit. Qui sane numerus 144000, tanquam tota signatorum ex duodecim Tribubus completaque summa, expressus habetur septimo Apocalypscos capite. itidem & decimoquarto, ubi dilectus Deo discipulus in spiritu vidit illum Sanctorum numerum statem cum agno super montem Sion, Sanctorum inquam, quos numerus ille significat (ut ait. Glosa) in virginitate perfectissimos, & in fide Trinitatis in quattuor Mundi partibus collectos. Huius etiam sacri numeri rationem assignans Rupertus Tuitiensis, in septimo eiusdem libri capite, ait: Duodenarius, qui numerus erat primorum filiorum Israel, ita disponitur, ut in deceno vnitas, in singulari vero limite binarius constituitur, ut hic 12. Verum ut isti duodecim primigeni in duodecim millia succrescant, vnitas illa decena vnum et alterum limitem transit, & in tertio consistit, & decem millia fiunt, ut hic 10000. Item binarius singularis, qui coniunctus eidem decena vnitati duodecim perficiebat, vnum & alterum limitem transit, & in tertio consistit, & duo millia fiunt, ut hic 2000. Qui videlicet duo millia, decemmillibus iam dictis in secundo ab eis limite constitutis connumerantur, et duodecim millia fiunt, ut 12000. Ita qui duodecim tantum erant filij Israel, iam in duodecim millia multiplicati, rursus duodecies multiplicantur, & fiunt centum quadraginta quattuor millia. Qui quidem numerus ita disponitur ut tribus limitibus distinguatur. Nam in centeno milleno, vnitas; in deceno milleno, quaternarius; in milleno item, quaternarius collocatur. Nota mysterium. duodecim primi vel singulares, ut duodecim millia fiant, tres limites ascendunt, & eadem duodecim millia duode-

T t 3 cics

cies secundum eundem numerum filiorum Israel ductitata, centum quadraginta quattuor millia consciunt, numerum videlicet tribus limitibus distributum vt 12. 12000. 144000. Quid ergo san-
 Rom. 91. Etam huius reuelationis gratiam intendere arbitramur, nisi id quod omnis legalis, prophetica, euangelica atq; apostolica veritas testa- tur, Nulli prodesse ad salutem quod sit Israel, aut Abrahæ filius per carnem, nisi sit etiam filius eiusdem per eam, quæ non minus, quam trium nominum confessione perficitur, fidem? Fidei namq; confessio nunc reuelat e gratiæ tempore manifestas necessario perso- nas exprimit Patris & Filij & Spiritus sancti. Dudum autem in illa vmbra Moysayca legis arcana professione significabatur, totidē
 Exho. 3. noīum paternorum illo populo Dei, Deū Abrabā, Deum Isaac, Deū Iahacob palam confitente atq; inuocante. Hæc igitur in decuplum trina multiplicatio fidem nobis pulchre innuit sanctissimæ Trinitatis. primo enim duodecim in decuplum transducti sunt 120. rursus centum viginti in decuplum promoti sunt 1200. item mille ducti
 Iac. 2. decies multiplicati sunt 12000. Verum quia sola fides sine operibus ad perfectionem, siue ad vitam non sufficit, rursus per duodenarium multiplicantur duodecim millia & sunt 144000. Quo numero & fidei cōfessio, et bonorum operum multiplicitas significatur. Hæte- nus Rupertus. Eiusdem numeri mysterium aperies V en. Beda hæc scribit in c. 14. Apoc. Numerus (inquit) cētum quadraginta quat- tuor millia finit us pro infinito debet intelligi, et secreti significatio- ne mysterij virginali aptus examini; quod Deum ex toto corde, to- ta anima, totaque mente diligens, corporis quoq; quod ex quattuor qualitatibus subsistit, illi est integritate sacratum. Ter enim terni nouem, & quater quaterni sedecim, sedecies autem nouem, centum quadraginta quattuor adimplent. Eo numero significatur totius Ecclesiæ multitudo, quæ de Patriarchis vel prosapia carnis, vel fi- dei est imitatione progenita. Si. n. (inquit) vos Christi, ergo Abra- hæ semen estis.

DE

DE MILLENARII CVBO.

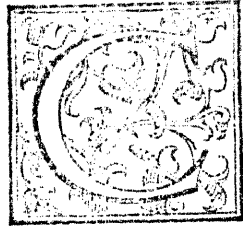

Ecies millies centena millia, vel vt nunc mos est loquendi, millies millena millia, seu mille millia millium, siue mille millies (hæc enim sola voce discrepant) chaldaicis notis hoc mo- do depicta 100000000. mirabile mysterium proferunt. Ex vno enim decem characteribus tanquam perfectis triplicata perfectione perfecti, per vnitatis simplicitatem, et numeri quandam humanam incomprehensibilitatem, vniuersa in Deo constare comprehendiq; ostendunt. Et sicut poste- riores nouem litteræ, ad primam comparata, per se nihil sunt: ita quæ a Deo ipso sunt, & prodeunt, quamquam immensa eius bo- nitate maximam & multitudinem & perfectionem ostendunt, eius attamen comparatione nihil sunt omnino, ac sine eo omni pri- uata virtute, ad eius tantum ornamentum constituta creduntur, vt quæ vnitæ fuerat simplicissima Deitas, comparatione cetero- rum omnium, insuita etiam esse cognoscatur. Afferunt sacri Scri- ptores alteram huius numeri prestantiam cum n. sit millenarij cu- bicus tum magnam designat copiosamq; multitudinem, tum rei de qua habetur sermo solidam perfectionem insinuat. Quare Iustinus in Dialogo quem habuit cum Tryphone, Greg. Hom. 34. in Euan- gelia. & lib. 17. Mor. cap 9 & Sanctes Pagninus ad hunc nume- rum referunt locum illum Danielis cap. 7. de Angelis antiquo die- rum assistentibus. ad hunc. n. modum legunt. Millia millium mi- nistrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei. Quæ fortassis lectio illi anteposenda videtur, quæ habet decies centena millia, seu centum myriadas (millionem vocat vulgus) Hic. n. nu- merus coincidit in summa cum precedente numero Angelorum mi- nistrantium Domino. similibus millium; cum decies centum, red- dant mille. quemadmodum annotauit Scholiastes Dionysij ca. 14. de Cælesti hierarchia. Quare mendosus censerit ea in parte

T t 4 textus

qui eundem secundo loco enuntiat numerum, quem primo, cum ex natu a consule, & ratione enuntiandi, alter videatur potius posteriore sententia innui, quam priore.

DE MAIORIBVS NUMERIS.

Vm præter a nobis descriptos, numerus aliquis legitur in diuinis litteris millenariū superans, perditorum multitudinem ostendit, quemadmodum fuit præfiguratum in pestilentia Dauidica, qua a matutino tempore, vsq; ad horā prandij. percutiente Angelo conciderunt homines 7000. Et in castris Semacherib regis Assyriorum vna nocte cæchab. 7. Cap. 19. s. 1 & 5000 fortissimorum virorum. Et in combustione librorum in Actib. Apostolicis, vbi propter nefandum scelus magicæ artis, legitur inuentam fuisse pecuniam denariorum quinquaginta millium. Decem millia inimicorum fugari dicuntur a centū bonis: Leuit. 26. Aug. Quadraginta duo millia de Ephraim percussit Iephte, qui interpretantur omnes rebelles condemnandi in fine Mundi: Iudic. 12. Vingt tria millia plebis interneconi dantur, quod vitulum in Horeb fecerint, & adorauerint sculptile, mutantes gloriam Dei in similitudinem vituli comedentis fenum: Exho. 32. & Psal. 105. Iterū quinquaginta millia virorum fortium ex Israel, qui corruerunt vulnerati, eo quod vidissent arcam Domini, designant hereticos, qui præter errorem in fide, etiam in quinque sensibus peccauerunt.

2. Reg. 24.

1. Machab. 7. Cap. 19.

Aug.

Greg. pp̄ comun. in 1. Reg. 6.

DE MULTITVDINE.

Ed hæcenus de numero differuimus, nunc autē, quod superest, de multitudine agamus. Discrimē n. maximū est inter multitudinem, et numerū, licet idē videantur esse. Numerus quidē certā dicit quantitātē discretam sub aliqua specie ipsius numeri contentā, vt decem, centum &c.

At

At multitudo dissimilitudinis & inconstantiæ faciem habet, suo apte ingenio indefinita, neq; pari ratione vnquam sit obuiam indagantibus eam; sed veluti Proteus, interim quidem vt status occurrit, quatenus extrinsecus cohibetur; interim vero vt motus, nil certum indicans, cum nullo pacto per se deprehendi queat, contrarietatem vbiq; præ se ferens. et cum credideris eam illaqueare, protinus evanescent, semper fluitans, semper instabilis: nec vnquam, nisi sub confusa notitia comprehenditur; adeo ut animalia ratione carentia huius cognitionis haud uideantur expertia, cum tamen ad numeri notitiam nequeant peruenire. Gallina n. multitudinem nouit pullo- rum, non tamen numerum. Adde omnem numerum ideo perfectiōnis imperfectionisq; participem, quia numerus omnis unitatem habet, ac multitudinem. Unitatem, quoniam numerus ternarius vnus est ternarius, & vna trinitas. Multitudinem, prout dicimus ternarium habere tres unitates. Ergo numerus omnis unitatem habet, habet et multitudinem. Vnitas consensus ac perfectiōnem: multitudo diuisionem & imperfectionem dicit. Itaq; multitudo utpote quæ ab unitate recedit, & habet confusionem sine ordine numerali, in malam partem plerunq; sumi solet. ut n. ait Origines Adamantius, principium malorum oīum est multitudo. Psal. 32. Multitudo fortitudinis gigantis, est fortis uirtus diaboli. Esa. cap. 13. Multitudo in montibus, sunt demones & heretici cum superbia. Exho. cap. 19. Multitudo plurima, malorum indicat sectatores. Ezech. c. 27. Multitudo Tyri, est vulgus malorum. Iob c. 39. Multitudo ciuitatis quam cōtemnit onager, sunt hoīes terreni uiam latā sequentes. Ose c. 8. Multiplicauit Ephraim altaria ad peccandū. Ezech. c. 16. Multiplicasti Hierusalem oēs fornicationes tuas. et iterū: Multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me. Esa. cap. 57. Hierusalem humiliata est vsq; ad inferos, quia in multis vijs laborauit. i. diuersis vitijs, & erroribus. sic n. exponit D. Hier. cuius hæc sunt uerba. Hoc de hereticis possumus dicere, qui derelicto Deo suo, sequuntur errores, & putant se aliquid plus habere, cum sequentes mendacia,

It s perdi-

perdiderint veritatem, & multiplicauerint fornicationem suam; non in uno dogmate, sed in pluribus. Et paucis interiectis, subdit. Qui ambulat in uia vna & regia, non laborat, de qua per Moysen precepit Deus: Via regia ambulabis, & non declinabis ad dextram, neq; ad sinistra. Vna via est veritatis, que dicit in Euangelio: Ego via, veritas, & vita. & multe mendaciorum vię per quas nunc ambulasse arguitur Hierusalem. Hęc ille. Gen. c. 6. Videns Deus quia multa malitia hominum esset in terra, penituit eum quod hominem fecisset. In eodem capite, Arca que a Noe constructa est, vbi mensuratur, in inferioribus lata describitur; vbi vero textus eius ad altiora consurgit, paucorum cubitorum cōclusionē colligitur. q̄a Ecclesia cuius figurā tenebat arca, dilatatur in carnalibus, angustatur in spiritualibus. In inferioribus .n. vbi lata & spaciofa habebantur loca, vel bestię, vel pecudes erant locatę; in superioribus vero aues; in summis aut, que angustiora erant & arctiora, ibi Homo rationalis & Dei capax positus fuerat. Sic & apud Mattheum testatur veritas latam esse viam ducentem ad mortem, & multos per eam ingredi.

Cap. 6. Iohannes item in Euangelio suo scriptum reliquit, quod Discipuli multi abierunt retro, & iam cum Domino non ambulabant. Sic Prophetia Regius ostēditur maiorem esse numerum infidelium, quam deuotorum, dixit Psalmo 68. multiplicatos esse perfidos Iudęos supra numerum capillorum. i. recte credentium. Quemadmodum. n. capilli nostri ad decorē capitis sunt concessi, sic Ecclesię, Apostoli sunt attributi: & omnes fideles Ecclesiam decorant. De Synagoga quoque scriptum legitur, quod Phenenna multa erat in filiis, & infirmata est. Esaie vero cap. 54. Multi filij deserte magis, quam eius que habet virum. Et de Idololatrię Psal. 15. dicit Prophetia multiplicatas esse infirmitates eorum; per infirmitates intelligens. Idola et ita habet textus hebręus. Sicut. n. bonus vnus habet Deum quem colit: ita mali multos habent Deos & Idola, quia multas. s. voluptates, multa desideria vana, passiones diuersas quibus seruiunt. ideo autem multas querunt voluptates, quia nullam inueniunt, in qua quiescant. Angelomus monachus in 1. Reg. cap. 1. Vnusquisq; insipientium

cientium non est vnus, sed multi. vnde scriptura: Stultus vt Luna Ecclesi. 27 na mutatur. Luna cum videtur vna esse per substantiam, per mutationem dierum semper ipsa alia est, et diuersa. Sic & peccatores qui mutantur a sapientia, & scientia, diuersa concupiscunt, et instabiles efficiuntur in omnibus vijs suis. hęc ille. Non dissimili modo multipedes animantes diuersam & variam doctrinam atq; inconstantem notant, ideoq; inter animalia immunda computantur. Pari ratione Leprosi, qui dogmata erroribus permixta profitentur, Leuit. 18 insinuant, interprete, D. Augustino. Apud Ecclesiasten capite primo: In multa sapientia multa est indignatio, & qui addit scientiam, addit & dolorem. Et in Ecclesiastico capite undecimo. Filii ne in multis sint actus tui. Adeo fere semper multitudo vitiosa. Prouer. capite 16. Melior est parua acceptio cum iustitia, quam multa genimina cum iniquitate. Et in Psal. 36, Melius est modicum iusto, quā diuitias peccatorum multas. & Psal. 55. Multi bellantes aduersus Christum. Ose cap. 3. Dies multos sedebunt filij Israel sine Rege, & sine principe, & sine sacrificio, & sine altari, & sine ephod. Gen. 4. Dies multi post quos offert Cain munera, signant negligentiam, & tarditatem cōuertendi se ad Deum. Leuit. cap. 15 Diebus multis patitur fluxum sanguinis, est perseuerare in peccato, aut idololatria. Luc. cap. 8 Temporibus multis arreptus a diabolo, designat Gentiles, qui a diluuiio vsq; ad Christi aduentum possessi sunt a demonio. Ioel. cap. 2 Populus multus, sunt ipsi demones. Matth. cap. 10 Passeres multi, designant multitudinem confusam infidelium. Aque multa de quibus in Psal. 143. Esa. cap. 8. & 23, sunt multitudo malorum hominum, & demonum, & tentationum. Ioel. cap. 2 Multa castra Dei, dicuntur demones, D. Hier. & mali qui eius voluntatem puniendo exequentur. Esa. c. 30. Ligna multa, perpetuitatem insinuant pœnarum inferni. Cum vero per eundem Prophetam dicitur, quod claudentur impij in carcere, & post dies multos visitabuntur, qui modum loquendi non intelligunt, putant post multa tempora terminati iudicij saluandos impios,

cum Esaias e contra nullam ipsis salutem tribuat; sed eos qui hoc tempore mortui, pro enormitate flagitiorum, claudi merentur in carcere pœnarum, tempore resurrectionis ad modicum visitandos esse significet, tantum ut receptis corporibus in iudicio grauius damnetur, & post iudicium continue atrocioribus perpetuo claudantur in penis. Nunc quid de septem Gentibus, quarum Israel accepit terras, scriptum sit, videamus. Deuter. cap. 7. Cum introduxerit te dominus Deus in terram, quam possessurus ingredieris, & deleuerit Gentes multas coram te Ethæum, & Gergesæum, & Amorraeum, & Chanaanæum, et Pherezæum, et Euaum, et Iebusaum septem Gentes multo maiores numero, quam tu es, & robustiores te, traduxeritq; eas Dominus tibi, percuties eas usq; ad internecionem. Exhodi rursus cap. 3. Ubi Dominus loquitur de populo Israel: Deducam (inquit) eum de terra illa in terram, quæ fluit lacte & melle, ad loca Chananæi, & Ethæi & reliqua. Porro bella filiorum Israel aduersus septem illas robustissimas Gentes, bellorum spiritualium figuras esse nemo qui ambigat. Quare terra promissa fluens lacte et melle, nihil aliud esse dicimus, quam Regnum cœlorum: Sicut enim illa plebem a iugo Pharaonis: sic Ecclesiam a vinculo diaboli solutam Regno cœlorum restituit. Sed delende sunt septem Gentes. i. vniuersi maligni spiritus; Chanaanæus, qui secundum hebraicam translationis virtutem idem est quod, possidens; Amorraeus, amarus; Gergesæus, colonum eiiciens; Iebusæus, calathus; Ethæus, formidans; Euaus, ferus; Pherezæus, separans. Possederat enim Mundum Diabolus, in amaritudine sua, colonum Paradisi eiiciens, gustum mortis in calatho malitiæ offerens, ne homo altiora peteret formidans, sicq; suasu feritatis a Deo separans. Etiam septem istæ Gen-

Rabanus in Deut. li. 5. cap. 13. & Iliad. i. vitia virtutibus numerosiora? Et quod dicit Ecclesiastes, stultorum

rum esse numerum infinitum? In catalogo namq. septem nationes dinumerantur: in expugnatione autem earum absq. numeri adscriptione ponuntur, ita enim dicitur: Et deleuerit Gentes multas coram te. numerosior est enim quam Israel carnalium passionum populus de hoc septenario fomite vitiorum, ac radice procedens. Exinde enim pullulant contentus, inobedientia, blasphemia, murmuratio, detractio, contentiones, hereses, iactantia, presumptio nouitatis, mendacium, fraudulentia furtum, periuria, turpis lucri appetitus, falsa testimonia, violentia, inhumanitas, rapacitas, homicidia, clamor, indignatio, fornicatio, scurrilitas, turpiloquia, otiositas, somnolentia, importunitas, inquietudo, peruagatio, instabilitas mentis, & corporis, verboritas, curiositas, rancor, pusillanimitas, amaritudo, desperatio, tentatio, comestationes, ebrietates, aliq; quæplura similia, quæ cum sint multo maioris numeri, quàm virtutes; deuidetis tamen illis septem principalibus vitijs, ex quorum natura ista procedunt, vniuersa protinus coquiescunt, ac perpetua pariter cum his internecione delentur. Hactenus de vitiorum multitudine. ad reliqua accingamur. Quæadmodum qui in aliquo precio haberi incipit, in numerum aliquem peruenire dicuntur. & in aliquo numero esse dicuntur, qui sunt aliquius existimationis: Ita quem nullius precij, nullius esse momenti intelligimus, hunc numero indignum, hunc esse nullo numero ferimus. Hac quasi paræmia vsus est Rufinus lib. 2. Apolog. in D. Hieronymum. Quid (inquit) mirum si me minimum, & nullius numeri hominem laceret? Homerus omnium disciplinarum fons vberimus.

Nusquam in consilijs, nusquam numeratur in armis.

Iliad. li. 2

Cui simile est illud Euripidis Poetæ magna in primis doctrina, & elegantia ornatissimi.

Formidolosi nullum habent in prælio Numerum, sed absunt, licet ibi adsint maxime.

Cum his faciunt & dicta Theocriti in Catalla amore.

— At neque nos ratione uidemur,

Idil. 14.

Nec

Nec numero digni, velut infausti Megarenſes,
Sortis in extrema miſerandæ parte locati.

Quis vero nõ exploratiſſimam deputauerit hanc veritatem, qui Iob
 Iob. 3. *maledicta non tam dolenter, quam diuinitus iacta legerit? Non nu-*
me. etur (inquit) in menſibus nox in qua natus ſum .i. interprete
 Mor. lib. *D. Greg. deleatur Iudas de numero Apoſolorũ. Eadem ſignifica-*
 4. cap. 10 *tione, non computari noctem illam in diebus anni, eſt non agi me-*
 & 11. *moriam Iudæ, vt Sanctorum; ſed ipſum deleri de libro viuentium.*
Dicuntur itidem aliqua Innumerabilia, quaſi indigna numero, vt
 Exbo. cap. 10. *Innumerabiles locuſtæ. Item cap. 12. Innumerabile*
vulguſ promiſſuum. Iudith. cap. 5. Innumerabilis exercitus. Iudic.
 cap. 6. 7. *Iudith. c. 2. Innumerabiles cameli. Eſai. cap. 2. Innumera-*
 biles quadrigæ. In Eccleſiaſte cap. 5. *Vbi multa ſunt ſomnia, plu-*
 rime ſunt vanitates, & ſermones innumeri. Et per Ieremiam dicit
 Capit. 2. *Dominus: Populus meus oblitus eſt mei diebus innumeris. Hac ra-*
 tione myſterij, mali dicuntur innumerabiles, quia intra Electorum
 numerum non habentur, vt eoſint innumerabiles, quo extra nume-
 rum currunt. Iob. cap. 34. *Conteres multos & innumerabiles. Innu-*
 merabiles hoĩes, quos rapit ante ſe diabolus, Iob cap. 21. *ſunt carna-*
 les ab exordio Mundi vſq; ad tempora Antichriſti Innumerabilis
 Iob. Gre. *gens, Iohel primo, ſunt demones & mali homines. Adhuc & Pro-*
 Mor. 15. *pheta Regius de ſe ipſo verba faciens Pſ. 19. Circumdederunt (in-*
 30. *quit) me mala, quorum nõ eſt numerus: Item Pſal. 103. Hoc mare*
magnũ & ſpacioſum, illic reptilia, quorum non eſt numerus. Mare
 quippe (auctore Caſſiodoro) præſentẽ mundum ſignificat, vbi De-
 monum malitia, velut quibuſdam fluẽtibus, voluntas animarũ in-
 Aug. in *ſtabilis commouetur. Reptilia. n. iſta ſunt ſpiritus maligni innume-*
 Pſal. *rabiles nobis: Et ipſorum ſunt innumera inſidiæ, quæ in hoc ſeculo*
 Glo. in- *reperiuntur, & incautos occupant. Præterea in alio Pſalmo refert*
 Pſal. *reperiuntur, & incautos occupant. Præterea in alio Pſalmo refert*
 Pſal. 104 *veniſſe Aegyptijs locuſtam & brucum, quorum non erat numerus.*
 Pſal. 146 *Quod vero de Diuina Trinitate dicit idem Propheta: Sapientie*
 eius non eſt numerus. hũc habet ſenſum. Hoc ipſum quod Trinitas
 dicitur,

dicitur, non niſi numerum ſignificat, & ſecundum perſonas di-
 ſcernitur & numeratur, quia tres perſonæ Trinitatis Pater & Fi-
 lias & Spiritus ſanctus. Quam tamen ſecundum naturã, quæ vna
 & ſola eſt, minime numeramus, quia vnitas ſiue ſingularitas Di-
 uinitatis nec diſcernitur nec numeratur: Huius rei teſtis locupletif-
 ſimus eſt Cerealiſ Epicoſopus, cuius hæc ſunt verba libro aduerſus
 Maximinum: Cum Pater & Filius, & Spiritus ſanctus ſit, ne-
 mo Chriſtianus tres deos poterit dicere, quia in nullo a ſe diuina di-
 ſtat natura. Numerus ſiquidem ordinem efficit, æqualitas non ad-
 mittit. alter. n. primum ſequitur, alteri tertius applicatur. Sed cum
 gradus fieri non poſſint ex paribus, qui ſubdi poſſint quemadmo-
 dum cum numeratur, vnus ergo erit, quia non habet ſecundum;
 ſecundus quippe minoris ordinem tenet, & minor alterum facit, al-
 ter poſterioſem indicat, poſterior imparem ſignat. Remoue diſtan-
 tiam, & quod numeres non habebis, Propheta dicit: Sapientie eius
 non eſt numerus. ſi ſapientia eius non numeratur, quomodo Filius
 numeratur, qui eſt ſapientia Patris, ſicut Apoſtolus dicit? Hæte-
 nus ille. Dicitur etiam non eſſe numerus militum Dei Iob cap. 25.
 quia ſoli Deo cognitus. ſimili modo in Canticis, Adoleſcentularũ,
 hoc eſt, animarum vagarum, quæ vana huius Mũdi ſectantur, di-
 cant. 6. *ditur non eſſe numerum, quia dum per vanitatem quam diligunt,*
 in numerum Electorum non currunt, extra remanentes, quaſi in co-
 gnitionem diuinam non veniunt. Quibus ipſa veritas in futuro iu-
 dicio dicitura eſt: Nescio vos, diſcedite a me omnes qui operamini
 iniquitatem. Vnde et in Pſalmo myſtico dictum eſt in perſona Chri-
 ſti de his quorum Deus non eſt pars hæreditaria: Nec memor ero
 Cap. 7. *nominum eorum per labia mea. Iam vero quando iuſſit Dominus*
 Pſal. 15. *in principio ſue prædicationis laxari retia, illa piſcium multitudo*
 Luc. 5. *copioſa & indefinita, inſinuat bonos & malos, quos nunc habet Ec-*
 cleſia. quare, non in dexteram, ne ſolos bonos, nec in ſiniſtram, ne ſo-
 los malos inſinuaret; ſed indifferenter miſſa ſunt retia. Quando ve-
 Iohã. 21. *ro mittuntur retia in dextram nauigi, poſt reſurrectionem domi-*
 nicam

nicam, significans nos resuscitatos, (quemadmodum vocatos altera,) intimat eos qui stant a dextris, solos videlicet bonos, quorum certus & definitus numerus habetur, nempe 153. In prima igitur piscatione, quia multi sunt vocati, pauci vero electi, non exprimitur numerus, tamquam illud ibi fiat quod predictum est per Prophetam:

Math. 22. certus & definitus numerus habetur, nempe 153. In prima igitur piscatione, quia multi sunt vocati, pauci vero electi, non exprimitur numerus, tamquam illud ibi fiat quod predictum est per Prophetam:

Psal. 39. Annunciaui, & locutus sum, multiplicati sunt super numerum: ac si diceret, multis Ecclesiam intrantibus etiam hi ad fidem specie tenus veniunt, qui a numero Regni celestis excluduntur, quia Electorum summam sua nimirum multiplicitate transcendunt. Porro quod Electorum numerus apud Deum sit constitutus, manifestat Apostolus Paulus qui ait: Novit Dominus qui sunt eius. Et per semetipsum Dominus ait: Ego scio quos elegerim. quos quia non imperfecte scit, sed perfecte novit, proculdubio & numerum in quo eliguntur, agnoscit, de quibus per Paulum dicitur: Quos enim presciuit et predestinavit conformes fieri imaginis filij sui. Et in Psalmo 146. scriptum est quia Deus numerat multitudinem astrorum, & illa omnia nominatim compellat. Quem locum dulcidans Aug. Manifestum, inquit, est fratres aliquid velle Deum intelligere nos in eo quod ait: Qui numerat multitudinem stellarum. sunt stellæ quædam lumina in Ecclesia consolantia noctem nostram omnes de quibus dicit Apostolus: In quibus apparetis tamquam luminaria in Mundo. In ista, inquit, natione tortuosa & perversa, in quibus apparetis tamquam luminaria in Mundo verbum vitæ habentes, illas stellas numerat Deus: omnes secum regnatos, omnes aggregandos corpori unigeniti sui numeratos habet, & numerat eos. Item Psal. 138. de Electis, dicit Dominus: Dinumerabo eos & super arenam multiplicabuntur. ubi licet multiplicari dicantur super arenam, id tamen est sub certo numero Deo cognito, cum dicitur eos dinumerandos. Itaque illi in numero habentur apud Deum, quorum est veluti præsens memoria apud ipsum, ut illis beneficiat. Huius rei evidens indicium continet liber Numerorum, in quo cap. 1. refertur quod ex præcepto Domini, neque mulieres deducantur ad numerum,

merum, femina sine dubio infirmitatis obstaculo; neque servorum quisquam, ut puta vita moribusque degeneres; nec Aegyptiorum quidem ullus, ex his qui erant admixti, numeratur, profecto ut alienigenæ & barbari, sed soli numerantur Israelitæ. Et isti non omnes, sed a Viginti annis et supra; nec sola ætatis habetur observatio, sed queritur si et aptum bellis robur ostendat. Designatur enim per verbum Dei, ut numeretur omnis qui procedit in virtute. Sed quid videtur? possunt hæc vacua esse mysterijs? At qui hoc solum procurasse creditur Spiritus sanctus qui hæc scribenda dicitur, ut sciremus qui divinis numeris digni fuerint; qui sine numero manserint. Et quis dabitur ex hoc profectus his qui sacris libris cupiunt erudiri? Quid enim prodest ista didicisse, aut quid animæ confertur ad salutem? Si vero sequentes Pauli sententiam, legem spiritalem esse credamus, & spiritaliter, quæ continet, audiamus, ingens profectus animæ apparebit. Non enim numeratur populus in Aegypto, sed postquam transierit mare rubrum, post columnam ignis, in mansione iuxta montem Syna. quia manentes in tenebris peccatorum non sunt Dei, sed emundati Baptismo, & armati manus impositione. Nec inter eos qui erant profecti & alienigenæ, nec ex Israelitis pueri, vel feminae, sed duntaxat viri qui bello apti, divinis numeris digni habiti sunt. Qui enim transcenderit puerilis ætatis insipientiam, vir factus depofuerit quæ sicut parvuli, & factus fuerit iuuenis, qui vincat malignum, aptus videbitur his qui procedunt in virtute Israel, & divinis numeris dignus. Cui autem inest puerilis et lubricus sensus, vel feminea, et resoluta segnitie, vel Aegyptij, vel Barbari mores, apud Deum in sancto numero non habetur? Quare ubi in Hebræo de peccatoribus scriptum est, dicente Domino: Numerabo vos in gladio. Septuaginta interpretum tralatio habet: Ego tradam vos in gladio, omnes interfecti corruetis. Et ita legit D. Hieronymus. Vis maiora mysteria? Pascha Domini, hoc est, agnum ita patres epulari iubentur, ut secundum numerum animarum epulentur suarum, neque plures, neque pauciores. Plures sunt, inquit D. Ambrosius,

Esa. 65.

Exho. 12.

sius, quando aliqui extra numerum sunt, Sancti numerati sunt omnes, cognovit Dominus qui sunt ipsius. Porro quid aliud est numerare, quam eligere? Unde Abraham numerasse dicitur ser-

Gen. 14.
Luc. 12.
Matt. 10.

uos suos vernaculos. Quare quod in Evangelio dicit Dominus: Capilli vestri numerati sunt. non solum ad scientiam Dei refertur, sed etiam ad gratiam Iustorum. Idem Sermone 26. Quomodo potest obliuisci nostri Deus, qui etiam capillos capitis nostri apud se dicit esse numeratos? Si enim capillorum nostrorum meminit, multo magis nostrarum animarum meminit. per numerum enim curam circa nos sollicitudinemque cognoscimus. Nemo enim numerat nisi quod vult diligentius custodire. nemo numerat nisi quod veretur ne fraudem absque numero patiatur. Pastor, ut saluum gregem habeat, cum frequenter annumerat. Hinc illud Theocriti.

Idyll. 8.

*De grege non ausim quicquam deponere tecum;
Nam mihi difficilis pater est, & prouida mater;
Solis ad occasum numero pecus omne recensent.*

Et Dominus, qui est bonus pastor, cum vna ouicula de centum ouibus aberrasset, recurrens ad numerum, proprijs eam ad gregem humeris reportauit, usque adeo habetur sub tutela, qui habetur in numero, ut errans proprijs apportetur humeris, ne quid de numero minuatur.

F I N I S.

Plato Epistola secunda, quæ est ad
Dionem.

C*Aue ne excidant hæc unquam in aures hominum disciplina, eruditionisque expertium. Nulla sunt enim, ut mea fert opinio, quæ dicta ad populum, magis ridicula videantur, neque, quæ apud doctos prolata, magis mirabilia & diuina.*

Anaxarchus lib. de regno, ex Clemente
Alexan. Strom. 1.

M*ulta ac varia doctrina, multum quidem iuuat, multum autem lædit eum qui eam possidet. Iuuat quidem eum qui dignus est, lædit autem eum qui quiduis dicit vel in universo populo. Oportet autem scire mensuram temporis, hic est autem finis sapientie. Quicumque vero canunt pro foribus, etiam si quid doctum cecinerint, non reputati sapientes, opinionem subeunt stultitie.*

SALVSTII BVCELLENI
IN ZOILOS
HENDECASYLLABON.

DOctos invidia viros carere
O quam difficile est, fuitque, eritque.
Bungus doctiloquum, lepore, sale,
Doctrina, sophia librum repletum
Quamuis ediderit, suo lepore

Illa non potuit carere peste.
Non hunc Doctiloqui viri reprendunt,
Quod doctrinam animo libri penetrent;
Sed qui Grammaticas scholas frequentant,
Hoc opus nitidis carere verbis
Dicunt, iudicio carentque docto.
Quis potest sophicos modos referre,
Utatur sophicis nisi ille verbis?
Alter, hic aliquid deest: Acutum
Magni iudicium viri, atque rarum,
Plura includere non videt sub vno
Bungum, sed temere locum esse mancum
Retur. Bunge tamen lenes loquelas
Sperne: Doctiloqui Sophi & Poetæ
Summo iudicio probant libellum.
Quid cum Grammaticis decus Sophorum?

